

KŘEŠŤANSKÁ RODINA V BOJI S NEPŘÁTELI.

PŘEDNÁŠKY

o křesťanském manželství a křesťanské výchově

od

Havla Josefa Huga

kanovníka při dómě ve Sv. Havlu.

Freiburg (Švýcarsko)

Universitní knihkupectví (B.Veith)

1903.

ORA ET

LABORA.

KŘEŠŤANSKÁ RODINA V BOJI S NEPŘÁTELI.

PŘEDNÁŠKY

o křesťanském manželství a křesťanské výchově

od

Havla Josefa Huga

kanovníka při dómě ve Sv. Havlu.

S dodatkem modliteb pro nemocné dle Kochema.

Dle VI. německého vydání přeložil

Emanuel Žák.

Se schválením nejdůst. kníž. arcib. Ordinariatu v Praze
a s doporučením mnoha biskupů.

Tisk Cyrillo-Methodějské knihtiskárny V. Kotrba v Praze.
— Universitní knihkupectví Freiburg (Švýcarsko). —
V komisi Františka Buříče, knihkupce v Solnohradě.

1903.

Čís. 1428. Ord.

Doporučení.

Překlad přednášek kanovníka Huga „Křesťanská rodina v boji s nepřáteli“ jest velmi vhodnou knihou pro každou křesťanskou rodinu. Pravý křesťanský duch vane z každé řádky a četba této knihy přispěje zajisté k probuzení onoho života, kterého se mnohým rodinám zvláště za dob našich nedostává. Doporučuje tuto knihu co nejlépe, přál bych si, by v žádné křesťanské rodině nechyběla a pilně čtěna byla.

V Litoměřicích, dne 25. července 1903.

† **Emanuel Jan,**
biskup.

Vrchnopastýřská doporučení.

Jak titul naznačuje, pojednávají následující kázání veledůstojného pána H. J. Huga, kustoda při dómě, o předmětu, jehož veliký význam všeobecně se uznává. Jsou proniknuta duchem církevním, bohatá obsahem, praktická a účinná, a proto velice vhodná k obnově života rodinného a směru výchovy.

Proto udílíme kázáním těmto milerádi svoji úchvalu a doporučení, přejíce jim rozšíření co největšího.

Ve Sv. Havlu, dne 24. prosince 1895.

Augustinus, biskup.

Děkuji tímto uctivě za přelaskavé zaslání krásného díla „Křesťanská rodina“ od Huga. Ještě tento týden ohlásím dotyčné dílo jako „doporučení hodné“ v úředním listě naší diecése. Vyslovuje přání, by kniha tato hojného rozšíření v rodinách křesťanských došla, poroučím se Vám atd.

Zcela oddaný

František Josef, biskup würzburgský.

Würzburg, dne 13. února 1896.

Nemohu opomenouti vysloviti Vašemu Blahorodí, svůj uctivý dík za laskavé zaslání Vámi vydané knihy: Hugova „Křesťanská rodina“.

Přičiním se dle svých sil o rozšiřování této dobré a příhodné knihy.

Kolín, dne 20. března 1897.

Ph. Card. **Krementz**,
arcibiskup v Kolíně n. R.

Denní modlitba před obrazem Svaté rodiny.

Ó nejmilostivější Ježíši, který jsi svými nevyslovitelně krásnými ctnostmi a příklady svého domácího života rodinu Tebou vyvolenou zde na zemi posvětil, shlédni milostivě na rodiny naše, které u nohou Tvých klečí a za milost Tvou Tě prosí.

Pamatuj, že domácnost tato Ti patří; vždyť se službě Tvé zasvětila a oddala. Chraň ji milostivě, vysvoboď ji z nebezpečí, pomáhej v strastech a propůjčuj ji sílu, by vytrvala v následování Tvé přesvaté rodiny, aby, jako Ti věrna zůstala po všechen čas života pozemského a lásku i poslušnost Ti uchovala, tak jednou v nebi věčně Tě velebila.

Ó, Maria, matko nejsladší, k Tobě o pomoc voláme v důvěře, že jednorozený božský Syn Tvůj proseb našich neoslyší.

A Ty, slavný a mocný patriarcho, svatý Josefe, přispěj nám svou mocnou ochranou a tlumoč sliby naše Marii, by ona je Kristu přednesla.

Členové spolku k uctívání Sv. rodiny Nazaretské získají odpustky 300 dní, kdykoliv se před obrazem Sv. rodiny modlitbu tuto se srdcem skroušeným v kterékoliv řeči pomodlí.

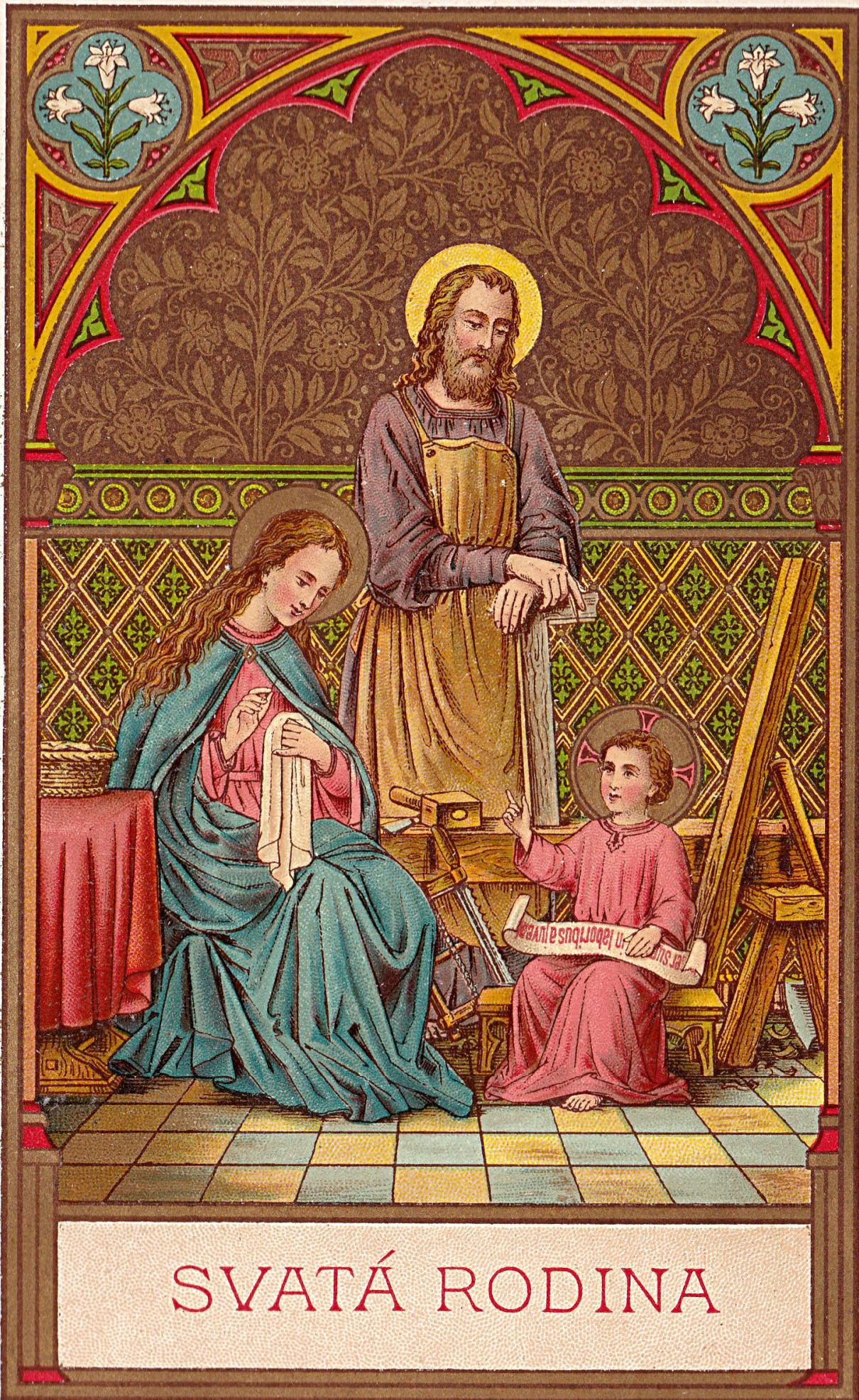
300 dní odpustků získají členové ti jednou za den, pomodlí-li se v kterékoliv řeči následující modlitbičku:

Ježíši, Maria, Josefe! Osvěćujte nás, pomáhejte nám, ochraňujte nás!
Amen.

(Papež Lev XIII., 14. června 1892.)

I.

Obecná zbožná jednota křesťanské rodiny.

Přesvatá rodina Nazaretská má zajisté zvláštní význam; neboť již v Písmě svatém činí se o ní zmínka často a v rozličných poměrech životních a jí počíná též sv. evangelium. Sv. Matouš začíná své evangelium těmito slovy: Kniha rodu Ježíše Krista, syna Davidova, syna Abrahamova. Vypočítává předky Kristovy a končí slovy: „Jakub pak zplodil Josefa, muže Marie, z nížto se narodil Ježíš, jenž slove Kristus“.

Tak hned na počátku radostného tohoto poselství zříme Svatou rodinu v plné slávě a vznešenosti. Jak to? Kdežto sv. Matouš vypočítává předky vždy užívá slova „zplodil“: „Abraham zplodil Isaka, David král zplodil Šalomouna, Jakub pak zplodil Josefa,“ přestává najednou slova tohoto užívatí a jmenuje Josefa mužem Marie, z níž se narodil Ježíš, jenž slove Kristus. Za jakým účelem? Aby označil tím panenskou důstojnost matky Marie. Pochybnost jest vyloučena; neb ihned podává nám evangelista zprávu, kterak Josef Marii chtěl propustiti, ale od anděla poučen byl o tajemství vtělení se Syna Božího: „Josefe, synu Davidův, neboj se uvéstí do domu svého Marii, manželku svou, neboť co se z ní narodí, z Ducha svatého jest.“

Na to zříme Svatou rodinu na cestě do Betléma; spatřujeme ji v chlévě, kde Syn Boží jako Syn člověka přichází na svět a pastýři i králové klaní se jemu. Potom dle vypravování sv. evangelia nalézáme Sv. rodinu v chrámě, ona obětuje božské dítě Otcí nebeskému, by naplnil se zákon. Na to prchá do Egypta, vrací se poznovu do Nazareta, koná pobožnost velkonoční v chrámě Jerusalemském a konečně žije v ústraní tichého domu v Nazaretě. Zde tráví Ježíš čas se svými rodiči, je jim poddán, pracuje v tiché samotě a modlí se s nimi.

V prvé době veřejného působení Ježíšova připomíná se Sv. rodina naposled.

Když totiž Ježíš Kristus vyučoval v sbornici svého otcovského města Nazaretu, divili se všichni a pravili: „Odkud má tento moudrost tu a moc? Zdaliž není tento syn tesařův?“ (Mat. 13. 54-55.) A tak Kristus Pán máje věku 30 let, považován byl ode všech za syna Josefova.

Proč asi chtěl Bůh-člověk, z Panny narozený, považován býti za syna Josefova? Proč chtěl vyrůst v rodině jako prosté dítě? Od pradávna uváděli sv. Otcové rozličné toho důvody. Jak toho vyžadují nynější poměry časové, přestávám na slovech sv. Tomáše, jenž dí: „Matka Páně byla zasnoubena Josefovi a pannou, poněvadž v její osobě panenství i mateřství jest uctíváno proti bludařům, kteří buď panenstvím neb manželstvím pohrdají“.

Za doby Krista Pána byly svazky manželství a rodina vůbec tak velice rozervány, že nebylo možno téměř mysliti na jich ozdravení. Od toho času do dnešních dob doráženo neustále na manželství i život rodinný, ba ono jest dnes dokonce prohlášeno za protivníka společenského štěstí. Leč toto pokoření ještě nedostačovalo nenávisti nepřátel církve Kristovy! Proto ustanovili manželství občanské, jehož účelem jest zatlačiti manželství církevní z veřejného života. Ale tímto manželstvím občanským jen hromadí se stále tu či onde výbušné látky k revoluci, tak jako když prudký vítr sníh se střech v závěje kupí.

Všemohoucnost a moudrost Boží však jeví se nám opět v tajemství vtělení Syna Božího.

Moudrost tím, že Syn Boží, z Ducha svatého počatý a z Panny narozený, žádal si ve své hluboké pokoře, by matka Jeho zasnoubena byla muži a tak po delší dobu jako prostá žena žila. On sám pak přál si růsti jako dítě těchto rodičů a nechtěl býti před světem na počátku svého veřejného působení než synem Josefovým, a to jedině proto, by manželství i rodině podivuhodné nadpřirozené vznešenosti a důstojnosti tím propůjčil.

Ale i všemohoucnost. Neboť jednak řídil vše tak, že panenská i mateřská důstojnost Marie v pravý čas byla poznána, jednak že vznešenost a důstojnost manželství ochráně jeho nezničitelné Církve svěřeno bylo. A proto jako vzpoura svými útoky proti Církvi tu a tam pleniti může na vinici Páně, ale nemůže Církev zničiti, rovněž tak může se jí podařiti křesťanské manželství snížiti, tu či onde z veřejného života vytlačiti, aneb je znemožniti, ale nikdy je se světa vyhladiti. A co jest nám činiti, bychom odvrátili od sebe tento hrozný soud Hospodinův a bychom uchovali křesťanskou důstojnost manželství a rodiny?

Necht' každá rodina uctívá Sv. rodinu a dle sil svých v její stopách kráčí! Necht' ctí sv. Josefa, pěstouna Páně, ctí neposkvrněnou Pannu v jejím panenském důstojenství matky, koří se božskému Dítku. A to činme vždy, kdykoli modlíme se radostný růženec a při něm rozjímáme!

Vždyť v pěti prvních tajemstvích jeho jsou obsaženy všechny osudy Svaté rodiny.

Ale nestačí ji jen uctívati, musíme ji též následovati.

Svatá rodina není jen korunou ušlechtilosti křesťanského manželství a rodiny, jest též jeho pravzorem. Nechtělť Kristus Pán vykoupiti, spasiti a příklad dáti pouze jednotlivcům, toužil i rodinu jako celek a skrze rodinu všechno lidstvo z propasti smutného poblouzení vyvésti na jasné výšiny křesťanské dokonalosti. A k tomu bylo třeba zářícího příkladu, jak dala jej Svatá rodina Nazaretská.

A jestli je uctívání a následování Sv. rodiny Nazaretské tak staré jako evangelium, jež svatí apoštolé po všem světě zvěštovali, tož přece pobožnost uctívání Sv. rodiny rozvila se teprve za našich dní v plný květ; neboť sv. církve vybírá ze svých nevyčerpatelných pokladů a podává svým dětem vždy dle potřeby doby tu nové, tu starší.

A dnes, kdo by neznamenal ta velká a bezpočetná nebezpečí, jež hrozí rodině? Těžké zápolení o chléb vezdejší a časté přesídlování chudších vrstev lidu jsou samy v sobě nebezpečím nejneopatrnějším. Neopatrným proto, že božská Prozřetelnost, připouštějíc toto zlo, přece nedopouští, by rodiny dobré vůle jím poškozeny byly.

Vlastní nebezpečí leží mnohem hlouběji. Spočívají v nesprávném, klamném pojmu o manželství a jeho posvátnosti, spočívají v srdci a jeho vášních, jsou výsledkem touhy po kratochvílích, zábavách a požitcích.

Jsou rodiny, jichž členové po celý týden spolu býti nemohou, jsouce různě zaměstnáni. Proto měli by se v neděli pospolu utěšovati, jak toho vyžaduje obapolná láska rodičů, dětí, bratrů a sester. A přec tomu není tak!

Jsou mnozí, na pohled dobří katolíci, kteří v životě rodinném radostí více nenalézají. Hostince, spolky, výlety, divadlo, zábavy všeho druhu přinesly dlouhou chvíli, nudu do nitra rodiny a nuda jest nad jiné zlý duch v rodině.

A co činí tu církev sv.? Uvádí nám před oči Sv. rodinu, nabádá nás, bychom tuto uctívali a následovali. Proto se modlí: „Pane Ježíši Kriste, který jsi Marii a Josefu byl poddán a který jsi život rodinný nevýslovnými ctnostmi posvětil, učin, abychom my s jich obou pomocí, příkladem Tvé Svaté rodiny poučení a s ní věčného obcování dosáhli.“

Proč máme tedy Sv. rodinu uctívati? Posílení milostí Kristovou, podporování Marií a Josefem, máme ctnosti Svaté rodiny uvažovati, jich následovali, bychom jednou na oslavě této rodiny v nebi měli podíl. Abychom tuto pobožnost řádně konali, přeje si Svatý Otec, „aby obecná zbožná Jednota křesťanské rodiny ke cti Sv. rodiny v Nazaretě v celé církvi byla zavedena.“

Tož jedná se zase o nový spolek, ač naříkáme dost a dost, že máme jich dosti? Jen budme klidni, vždyť nejedná se nikterak o nějaký spolek, jehož schůze, valné hromady, hostinské zábavy, výlety, divadlo, večírky v život jednotlivých členů rodiny by zasahovaly a jej rozrušovaly, nejedná se o spolek, v němž stanoveno zvláštní vysoké zápisné, není tu třeba darů

pro předsedu při každé příležitosti, jest to spolek na vlas se podobající oněm starým, úctyhodným bratrstvům, spolek, jehož cílem jest udržovati, obšťastňovati a posvěcovati nejstarší, samým Bohem založený spolek, totiž rodinu.

A co má se konati k tomuto účeli? Necht' rodina koná nejméně jednou denně pobožnost před obrazem Sv. rodiny Nazaretské a jí se zasvětit. Nejlépe jest, konati tuto pobožnost večer; a necht' všichni členové rodiny jsou přítomní. To jest hlavní věc! Proč?

Předně: Ježíš, Maria a Josef ochrání a láskyplně shlédnou na rodiny jim oddané, a to tím více, čím častěji a vroucněji rodina ji bude ctít a čím dokonaleji ji následovati. Vy všichni víte, co tato ochrana pro naši věčnou spásu znamená!

A za druhé? Členové rodiny mají se tak alespoň jednou denně k společné modlitbě sejiti, a to pokud možno večer.

V prvním svém oběžníku, pojednávajícím o sv. růženci, připomíná sv. Otec, aby působilo se k tomu, by znova zavedena byla pobožnost večerního růžence v rodinách, ze kterých zvyk tento vymizel. A co toto přání předpokládá? Že členové rodiny mají, pokud možno, večer pohromadě dlíti, neboť toho příklad Sv. rodiny vyžaduje.

Pozorujme, co sv. Evangelium vypráví: Když bylo Ježíši 12 let, šli, dle obyčeje židovského, na svátky do Jerusalema.

Maria nebyla zákonem povinna, jíti na Velikonoce do Jerusalema, leč ona nikterak nechtěla se rozloučiti se svým božským Dítěm a se sv. Josefem, když toho nebylo potřebí.

Hle, tvůj příklad, rodino křesťanská! Když práce všedních dní tě od tvých členů rodiny odlučuje od rána do večera, neděle má tě s nimi opět spojití.

Tam, kde návštěva kostela dětem školním je předepsána, není ovšem možno, by rodiče dítky s sebou do chrámu brali, ale vy, větší, jděte s nimi na služby Boží a modlete se jako v rodině s nimi, pokud to jen vaše domácí povinnosti dovolují.

A vracejte se pospolu a slavte den sváteční v kruhu rodinném, a oddejte se nevinným radovánkám! Ni honba za radovánkami, ni vášně nemají porušovati svornost a jednotu rodiny; nic nesmí přerušiti spolužití jejích členů, neboť jen Otec nebeský má právo, povolati kteréhokoli člena, ať dočasně či na věky tam či onam, tak jako kdysi 12letého Syna svého bez vědomí Marie a Josefa ve chrámu svém byl zdržel.

I to ukazuje příklad Kristův.

Byv rodiči svými v chrámě nalezen, odebral se s nimi do Nazaretu, poslouchal jich, pracoval a modlil se s nimi, těšil se z jich společnosti až do 30. roku, kdy veřejně působiti počal a za syna Josefova považován byl.

Pokud tohoto příkladu nebudeme následovati, jest život rodinný zcela nemožným.

A právě v tomto směru slibuje přinésti zbožná jednota křesťanských rodin hojného ovoce. Neboť spolek tento vedle svého rázu nerozptyluje jako jiné společnosti, ale naopak sjednocuje a shromažďuje po způsobu starých ctihodných bratrstev.

Nuže, uctívejte horlivě tuto Svatou rodinu Nazaretskou a následujte jejího příkladu!

Rodiče a děti, sestry a bratři, buďte pospolu, jak často jen vám je možno, a vždy co nejdéle! Modlete se společně, konejte své práce pospolu dle možnosti, navštěvujte společně chrám Páně, vracejte se společně z něho domů, radujte se spolu v Pánu, byť to bylo jen v chudobném příbytku.

Leč, proč dáváme důraz na slovo „pospolu“? Jest největším zlem naším heslo: „každý sám pro sebe“! Jen pod záštitou vespolečnosti vezmou vás Kristus, Marie a Josef ve svou ochranu a andělé budou na vás radostně shlížeti, vy pak sami budete jednou v nebi vespolek se radovati – jako jediná, veliká rodina.

II.

Důstojnost mateřská.

Církev svatá připomíná nám poslední soud světa jak na konci roku, tak i na jeho počátku. A to proto, abychom se ze sna probudili, význam a vážnost života seznali, Kristu se přiblížili a v jasu jeho blaženství počestně žili. Neboť s vánocemi je blízká nám též naše spása a to nejen jednotlivcům, nýbrž také každé rodině. Neboť Ježíš Kristus narodil se sice z Panny, ale tato panenská matka Kristova byla přece zasnoubena muži.

Proč to? Z četných důvodů uvedu jen jediný. Svatá rodina Nazaretská má býti příkladem rodině křesťanské. Neboť Ježíš Kristus nepřišel pouze spasiti jednotlivce, ale obnoviti i rodinu.

Tak přicházím již k rodině křesťanské a k výchově a chci vám o tomto předmětu nejdůležitější pravdy postupně vyložit. – V tomto posvátném čase adventním rozmlouvám o důstojnosti a moci otcovské, o důstojnosti a oběti mateřské.

Vše, co zde o matce pravím, smí a mají věděti ovšem i otcové a naopak. A co o obou pravím, nechť vezmou si k srdci i mladí, chtí-li se vyvarovati jednou nešťastného manželství. Poněvadž pak my všichni za počátek své lidské důstojnosti svaté Matce Páně děkujeme, počínám dnes důstojností křesťanské matky a potom teprv pojednám o důstojnosti otce.

Neboť že je potřeba o těchto pravdách důkladněji pojednati, dokazují ustavičné snahy, zakládati spolky matek křesťanských.

Nechci nikterak zkoumati, jak dalece spolky ty jsou užitečné či nutny, leč tolik jest mi nad slunce jasnější, že jediné důkladné poznání a uctívání Marie Panny může nám dáti matky, odhodlané hájiti a zachovati posvátnost rodin. A proto chci pojednávat o této pravdě: V důstojnosti matky Boží spatřuje křesťanská žena svou vlastní důstojnost.

Když přišla plnost času, byl archanděl Gabriel poslán k Panně Marii. Pozdravil ji z příkazu Božího: „Zdráva, milosti plná, Pán s Tebou, požehnaná Ty mezi ženami.“ A když Maria se ulekla této chvály, upokojil ji anděl: „Neboj se Maria, neboť jsi našla milost u Boha.“

V těchto málo slovech máte obsaženu všechnu podivuhodnou svatost Panny. Ale není to její nejvyšší vyznamenání, jest to pouhá příprava, nutná aby tvor jisté božské důstojnosti byl účasten.

Uvažte jen o poselství andělově. On chce vlastně říci: „Nediv se, že Bůh Tobě takovou plnost milosti propůjčil; neboj se, že by to mohl býti klam; především je potřebí, abys byla plna milosti.“ Neboť věz: „Ty počneš a porodíš syna a nazveš jméno jeho Ježíš. Tento bude veliký a syn Nejvyššího slouti bude a jeho království nebude konce.“ A když potom Milostiplná se tázala, jak je to možné, když přece se sv. Josefem v panické čistotě žiti Bohu slíbila, pravil anděl: „Duch svatý vstoupí v Tě a moc Nejvyššího zastíní Tebe a protož co se z Tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.“

„Aj, já dívka Páně, staniž se mi podle slova Tvého.“ A když Panna tato slova promluvila, stalo se, o čem Sv. Jan praví: „A slovo tělem učiněno jest.“ Kdo jest toto: „Slovo?“ Sv. Jan odpovídá sám: „Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo.“ Toto Slovo, tento Bůh, tento pravý Syn Boží se vtělil. Kde? „Aj, počneš v životě a co se z Tebe narodí, slouti bude Syn Boží.“

Ó propasti lásky a milosrdenství Božího!

První žena, zázračné dílo Boží, chce se Bohu na roveň postaviti – a zatím stává se matkou všech hříchů, přináší pokolení svému tolik zla, opovržení a hanby, že Duch svatý v knize Kazatel dí: „Muže z tisíce jednoho našel jsem, ženy ze všech nenalezl jsem.“ (Kaz. 7. 29.)

Ó Bože milosrdenství! Slitoval jsi se nad ženou v prach zašlápnutou a požehnal jsi jedné z pokolení jejího, by všechny ostatní skrze ni požehnání došly.

Ó Duše Svatý! Kořime se Tvé lásce, ale nikdy nemůžeme pochopiti Tvoje největší zázračné dílo, tajuplnou Pannu a Matku zároveň.

V čem spočívá naše pravá důstojnost? Ve spojení s Bohem.

Čím vroucněji se k Bohu blížíme, tím větší naše důstojnost. Ale jako všechny svazky pozemské mezi lidmi jsou pouhým stínem u porovnání spojení matky s dítětem, tak mizí rovněž každé spojení s Bohem, jakmile je s mateřskou důstojností divuplné Matky chceme porovnat.

Pravíť Kristus ke všem Svatým: „Jste moji přátelé,“ ale k Marii dí: „Jsi má matka.“ A pokrevní svazky mé – chce říci Ježíš – jsou daleko bližší než tomu je obyčejně mezi matkou a dítětem. Neboť jako v nebi mám toliko otce, tak mám na zemi toliko matku.

Že však je nemožno, aby člověk úžeji s Bohem byl spojen – a při tom nepřestal býti vlastní osobou – proto má Maria jako Matka Boží nejvyšší důstojnost mezi všemi tvory.

Tot počátek všech její ostatních důstojností.

Proč byla počata bez poskvrny hříchu dědičného? Krev, jež nás měla vykoupiti, měla pocházeti z lůna nejčistšího.

Proč jest ona Milostiplná, krásnější nad nebe? By Syn Boží v ní důstojný příbytek našel.

Tys požehnaná mezi ženami!

Ale pomyslíte si snad, jsouce již trochu netrpěliví, v jakém spojení jest tento zázrak Boží s důstojností křesťanské matky?

Pohleďte a vizte slitování Boží!

Ve Starém zákoně byla matka, která znala jen slova prorokova: „Hle, Panna počne a porodí syna a jméno jeho bude Emanuel.“

Víra v tuto zázračnou matku zaslíbenou dala jí tušiti její vlastní důstojnost mateřskou. Neboť jako s výše nebes svítí slunce na naši zemi a my poznáváme v jeho záři všechnu velebnost Boha, jenž vše to stvořil – tak i tajemství panenské důstojnosti mateřské září nám vstříc, by vlastní důstojnost každé matky se zjevila v pravém světle.

Pohleďte jen na onu rekovnou matku Starého zákona! Stojíc se svými sedmi syny před tyranem Antiochem, povzbuzovala je, by raději muka trpěli, než by zákon Boží přestoupili, řkouc: „Aniž pak jsem já vám ducha a duši a život darovala a údů jednomu každému já jsem nespojila, ale Stvořitel světa, jenž utvořil narození člověka.“ (II. Mach. 7. 8.)

Nuž, povzneste se nad pozemskost, nechte nízkému davu jeho úsměšky a žerty a obraťte zrak svůj se svatou bázní na matky křesťanské.

Proč? „Učiním člověka k obrazu Svému,“ tak pravil Bůh v ráji. Stvořil Adama, vdechl mu nesmrtelnou duši, stvořil Evu. „Učiňme člověka“, opakuje dnes Tvůrce všehomíra, či lépe řečeno, ono první tvůrčí slovo zní a působí po všechna století.

I dnes ještě Bůh dává život a duši schopnostmi obdařenou a On sám pojí úd k údu.

A co že za to od nás žádá?

Bychom Jeho svaté velebnosti a dílu rukou Jeho v úctě se kořili a svatou bázní jati, chvěli se před místem, kde On pracuje a Své dílo chce dokonati.

Jak veliká jeví se nám důstojnost mateřská, pozorujeme-li ji ze vznešeného stanoviska zjevení Božího, víry a božských pravd! Proto dím: Povzneste se nad všednost světa! Odvráťte se od jeho nestoudností a sprostoty, jeho prostopášností a surovostí, jimiž svět Stvořitele všech věcí uráží v bytosti matky i dorůstající panny, odvráťte se od všeho, čím se jim vysmívá a čím na sebe věčné tresty volá!

Povznesete se vysoko jako nebesa nad nízkost světa, kázně neznajícího, nad hrubost lehkomyšlných mužů a třeste se bázní a úctou v blízkosti velebnosti Boží. Věřte aspoň tolik, kolik věřila ona matka machabejská a žijte dle toho!

Již to by nám mělo stačiti k životu počestnému a pokornému, leč to jest jen pouhý začátek. Neboť v Novém zákoně je nám dán Duch Svatý, by v nás přebýval a tělo i duši naši ve svůj chrám proměnil. A je-li dán všem dítkám Božím, tím více přebývá v křesťanské matce.

Ale odkud to víme? Z tajemství vtělení se Syna Božího. V čele Nového zákona stojí Panna jako červánek, nový den ohlašující. Na tuto Pannu, která dle zákonů přírody matkou státi se nemůže, sestupuje Duch Svatý ve své plné vznešenosti, a ona ve své panenské kráse stává se obdivuhodnou matkou Boží.

Když hlouběji budete uvažovati o vtělení se Syna Božího, spláčete hořce nad vzdělaností, výchovou a zásadami světa, jenž Kristu je odcizen, v němž matka pozbývá své důstojnosti a vznešenosti mnohem dříve, než matkou se stává.

Vždyť došlo to tak daleko, že tak zvaní učenci nenazývají matku člověka jinak než lidskou samicí! Odvrácením se lidí od Ježíše Krista a jeho církve tyto hnusné bludy rozšiřují se čím dále, tím více, zasahují ničivě nejen posvátnou důstojnost mateřství, ale ony vnikají i v samu svatyni neviný dospívajících dívek.

Proto jest nejvýš na čase, by tajemství vtělení se Ježíše Krista bylo se všech stran objasněno a vysvětleno, velebnost Matky Boží zvěstována a vám by se poukázalo na příklad Sv. rodiny.

Panno bez poskvrny hříchu počatá, panenská Matko Boží, Tobě zde slavně slibuji, že o těchto tajemstvích zde budu rozjímati a chci k tomu ve světě všudy působiti, aby k Tvoji oslavě důstojnost mateřská a nevina mládeže vždy krásněji se rozvíjely! A k tomu Ty, Matko Slova věčného mi dej, bych našel slova pravá a dej dítkám Svým zde pravé porozumění a dobrou vůli!

Tož hleďte všichni na přepodivnou Matku, na tento vzor všech matek, jimž je nebe za podíl. Ona byla plna Ducha svatého.

Vy, panny křesťanské, přijali jste Ducha svatého na křtu svatém, přijali jste Ho ještě hojněji při svatém biřmování, konečně dostává se vám Ho vždy u větší míře ve svatých svátostech pokání a svátosti oltářní.

Vstoupíte-li v stav manželský čisty a nedotknuty sestoupí na vás milost Ducha svatého ještě bohatěji svatou svátostí manželství; a když dle vůle Boží, stanete se matkami, tu tělo vaše bude Stánkem Ducha svatého.

Chvalte a oslavujte Hospodina v těle svém, abyste se staly hodnými a účastnými této vysoké důstojnosti. Na koho mám se nejdříve obrátiti?

Na vás, drazí mužové! Jakou úctu máte míti k matce! Jakou svatou bázeň před Duchem svatým, jenž v ní přebývá, bázeň před Tvůrcem všehomíra, jenž v ní působí a tvoří. Jak opatrní máte býti v činech, slovech, pohledech, by neporušili jste dílo Boží v jeho počátcích!

Příteli, dovol, by světlo této pravdy vniklo v hloubi Tvé duše. Místo, co bys ducha svého ohlupoval a ochuzoval v hostincích a společnostech lehkovážných či četbou novin, zpytuj raději jednou řádně své svědomí a to důtklivě, dříve než Pán v den hněvu tě odsoudí za tvé viny.

Jedněte vy všichni po příkladu sv. Felixe z Kantalicie. On obzvláště uctíval narození Krista Pána z podivuhodné Matky. Spatřil-li ženu, která se v brzkou matkou státi měla, prokazoval jí všechnu čest a uctíval v ní tajuplnou matku Marii na její cestě do Betléma. Kdyby všichni tak činili, jak mnoho by přestalo vtípů a úsměšků, které vlastně jsou jen urážkou Boha a podivuhodné Matky jeho.

Ale co činiti, zříme-li neprovdané dcery v tomto stavu? Bohu budiž žalováno, že na podobné otázky musím odpovídati a nemohu zkrátka říci: „U katolíků se to nestává!“ Ježto ale za nynější stále se množící lehkomyšlnosti podobná pohoršení zhusta se vyskytují, jsem nucen dáti vám radu.

Nuž, zříte-li takovou dívku, plačte nad jejími hříchy a tímto pohoršením volejte k Bohu a prostě Ho, by nedal pobloudilé, v lehkomyšlnosti utonulé duši té klesnouti až v samo peklo; ve svých rodinách buďte v pravdě otci a matkami, nezanedbávejte svých dcer, by ony, prosty jsouce vašeho dozoru a péče, v lehkomyšlnosti nezhřešily, z hříchu pak nevešly v hanbu ku pohoršení mnohých lidí a nebyly zahanbeny v den soudný.

Přestávám na těchto slovech; neboť chci vám ještě jiné stejně důležité pravdy důtklivě připomenouti a to hlavně těm, které Bůh důstojností mateřskou již obdařil, či teprv obdařiti míní.

Poněvadž Maria měla se státi Matkou Boží, byla uchráněna od poskvrny hříchu dědičného a byla čistou a krásnou od prvního okamžiku svého života. Ale ona též spolupůsobila s touto milostí, prospívajíc denně v ctnosti, a svatosti, až konečně působením Ducha svatého matkou se stala. Z vás, které matkami jste nebo ještě budete, Bůh sňal hřích dědičný na křtu svatém a propůjčil vám milost, abyste zlé žádosti potlačovaly, v nevinnosti žily a tak pravého důstojenství mateřského v celém rozsahu slova jednou účastnými se staly.

Vám platí slova: „Noste a oslavujte Boha v těle svém!“ Ovšem, noste Jej především v duši své, by hřích k vám neměl přístupu; ale noste Jej také v těle svém, by tento příbytek Ducha svatého a dílna Tvůrce všech věcí zůstala ušetřena porušení, jež hřích přivádí, by naopak čistota mravů, jednoduchý, prostý šat a cudnost těla vaše krásnily.

Na tyto pravdy nemůžete zapomenouti, pokud budete rozjímati o tajemstvích sv. růžence radostného, kdykoli se jej modlíte; vy na ně však také nesmíte zapomenouti, nechcete-li pozbyti své důstojnosti a v ní své spásy. Podivuhodná Matko! Hle, slova má jsou prázdným zvukem bez milosti Syna Tvého! Pros Jej proto Ty sama, aby srdce každé matky učinil dle vzoru srdce Tvého, aby stála důstojná a vznešená v středu své rodiny, milována svým mužem, uctívána svými dětmi, andělům i lidem na podiv. Tajuplná Matko, pros Svého božského Syna, by dal pannám srdce dle vzoru srdce Tvého, by svou panenskou důstojnost a vznešenost zachovaly bez poskvrny až po dobu, kdy Ty je připravíš k důstojnosti mateřské u oltáře!

Podivuhodná matko! Oroduj za nás, aby nejen matky svou důstojnost v Tobě našly, ale v milosrdenství srdce Tvého my všichni života věčného dosáhli.

III.

Důstojnost otcovská a její nebezpečí.

Spasitel zrodil se nám z Panny a v tom nalézá křesťanská matka svou důstojnost; ale tato Panna byla zasnoubena muži, jménem Josefovi, a to jest zase chloubou křesťanského otce. Spasitel mluví (Luk. 12.) o moudrém a rozšafném otci, jež Hospodin ustanovil, by rodině vládl. Ovšem platí slova ta na prvním místě o biskupech, leč církve svatá užívá jich větším ještě právem o sv. Josefu.

Neboť církev sv. je zajisté velkou Boží rodinou, její děti jsou dětmi Božími zároveň; ale Sv. rodina Nazaretská jest Bohu mnohem bližší, vždyť syn sv. Panny jest zároveň jednorozným Synem Božím.

A kdo byl ustanoven hlavou této rodiny?

Bůh zvolil sv. Josefa a ustanovil Jej Marii za muže. A byť on se nerovnal Matce Boží, nedosahuje Její důstojnosti, milosti a svatosti, tož přece převyšoval Ji, máje svěřenu nadvládu v rodině. Byltě opravdovým zástupcem Otce nebeského a jemu Ježíš i Maria byli poddáni. A jaké poklady milosti a svatosti s tímto důstojenstvím spojeny byly, můžeme spíše snad tušiti, než pochopiti.

Proč je nám dána tato vznešená postava?

Jsou mnohé toho důvody a jeden z nich jest zajisté tento: V tajemství vtělení se Ježíše Krista má křesťanský otec poznati opět svou důstojnost a má viděti uctivost, již Syn Boží, prokazoval Svému pěstounu. Slyšte!

Nad kým ustanovil Bůh křesťanského otce představeným? Netáži se, komu přechoť je představeným, ale komu představeným býti má! Neboť často nejsme takovými, jakými po vůli Boží býti máme, ale čím nás vášně naše činí.

Komu tedy měl by otec křesťanský vládnouti? Nebo, s kým měl by se jinoch zasnoubiti u oltáře? Ne s dívkou, jejíž minulost jest více méně smutna, ale s pannou, která jest jí nejen před lidmi, ale i před Bohem. Když Ty, mládenče křesťanský, s takou pannou před oltářem poklekneš, Bůh Otec osloví tě takto: „Hleď, tuto pannu stvořil jsem k obrazu svému; síla a krása její mladosti, její ušlechtilá mysl, její bystrý rozum a vůle k dobrému jen nakloněná, vše to jest dílo mé. – Hleď, tato panna náleží též božskému Synu mému, neboť On ji, když byla ztracena, svou krví vykoupil. Ona náleží též Duchu Svatému, neboť on učinil ji chrámem svým již na křtu svatém. Tato panna jest našim výhradním majetkem, jejíž hřích nikdy neposkvřnil a jenž ctností na kráse jen získal.“

Tak mluví Bůh Otec a dodává: „Hleď, my postupujeme ti část svých práv, odevzdáváme ti ji. Nechť stane se pod střechem tvou čistou, neposkvřněnou dílnou Tvůrce všehomíra. Ona bude tě utěšovati a Tobě pomáhati a ty budeš našim u ní zástupcem.“

Nuže, křesťanští jinoši a otcové, zda přemítáte tu a tam o těchto pravdách, abyste pochopili svoji důstojnost a děkovali Bohu za ni – či žijete bez starostí a bez myšlenek den ke dni? A přec to není než první stupeň důstojenství, k němuž vás Bůh povolal.

Neboť u oltáře stáváte se teprve muži, ale ne otcí. A což teprv, když první děcko se na vás usměje! Není-li ono pokračováním vaší vlastní osoby? Či nemusíte jako Josef egyptský i vy vděčně říci: „To jsou moji synové a mé dcery, jež mi Bůh dal na zemi?“

A jaké dítky jsou vám dány? Není to ovšem pravý Syn Boží, onen, jenž se zrodil sv. Josefu ze sv. Panny, ale jsou to přec obrazy Boží, jaké se rodí od pádu prvých rodičů v slzách a bolestech; jsou to schovanci a dědicové Boží, spolubratři Kristovi, jak se vám z vody a Ducha Svatého při křtu svatém znovu zrodili.

Není-liž to pro vás obzvláštním důstojenstvím a ctí, že můžete ve svůj dům jako sv. Josef přijati a v něm odchovati syna Božího?

Nuž, co praví tento Syn Boží? „A kdožbykoli přijal pacholátko takové ve jménu mém, mne přijímá!“ (Mat. 17. 5.) – Kdo tedy z lásky ke Kristu přejímá povinnost starati se o děcko, o jeho tělo i duši, ten hostí božského Spasitele pod svou střechem.

A proto, kdykoli Bůh Stvořitel obdaří vás děckem, dí vám: „Přijmi toto maličké, pro lásku svoji ke mně; přijímáš mého Syna jednorozenného v dům svůj.“

A víc než to! Dům váš stane se příbytkem andělů. „Andělové jejich v nebesích vždycky hledí na tvář Otce mého, kterýž v nebesích jest,“ (Mat. 18. 10.) praví božský přítel dítek.

Proto, křesťanští otcové, se dnes v poledne podívejte řádně na svou rodinu! Pohled'te na matku, toto působiště božské síly tvůrčí, tento stánek Ducha Svatého, připamatujte si, co vše z

lásky k vám učinila a vytrpěla a klaňte se božské lásce a dobrotě, jež vám darovala vznešenou družku vaši.

A pak rozhlédněte se po dítkách! Jich počet zvyšuje vaší důstojnost. Neboť, kolik dětí, tolik strážných andělů. V každém z nich Kristus znova vstupuje do příbytku vašeho.

A čím jste vy uprostřed své rodiny, uprostřed těchto sv. andělů strážných?

Za nejstarších dob každý otec rodiny byl též jejím knězem. Tak Noe obětoval Bohu po potopě světa a rovněž tak i Abraham. A když pak později ustanoveno bylo vlastní kněžstvo Starého a Nového zákona, pozbyl sice otec práva obětovati na oltáři, ale i nadále podržel vzácnou hodnost, svolávati k společným modlitbám členy své rodiny. A dojistá, že i sv. Josef se chvěl, maje s Marií a Ježíšem nejen modlitby konati, ale jako hlava i domácí pobožnosti řídit. A on přec tak činil, by vůle Nejvyššího se naplnila.

Toto vaše důstojství, křesťanští otcové, jest tak veliké, že sv. Augustin nepřestává na prostém názvu kněze, on vás jmenuje dokonce biskupy rodin. A jestli sv. Petr jmenuje věřící vespolek národem vyvoleným a královským kněžstvem, tož platí slova jeho na prvním místě vám. – Ale s tímto důstojstvím jest spojena též sv. povinnost: svědomitě pečovati o pěstění domácích pobožností. Nenamítejte mi, že to nemožno. Výjimečně ovšem může tomu tak býti, nikoli ale z pravidla.

Má snad se modliti jen matka?

Ovšem, že se má modliti a mnoho! Má se modliti při svých pracech, má se modliti ukládajíc své dítky ke spaní; ale při společných pobožnostech jest modlitba povinností otcovou, neboť on jest v domácnosti knězem a nikoli matka!

A dovedete-li uplatniti tuto důstojnost, mysl dětí vašich naplní se hlubokou úctou k vám, požehnání Boží vás nemine a mnohé hořkosti budete ušetřeni.

Uvažte to jedině! Každého večera shromáždíte všechny domácí v určitý čas – to jest nejlepší spolek ze všech spolků. Vedle tohoto spolku není vám jiných třeba, ale všechny spolky světa jsou vám neprospěšny bez tohoto. Pomodlíte se modlitbu večerní a pak růženec – dovolí-li to čas; a na to půjdete všichni rázem spát, malé děti i ty větší, a konečně otec i matka. Tak mnoho tisíc smrtelných hříchů, kolik hanby a co strastí a bídy ušetřilo by se osadníkům jen této farnosti za jediný měsíc, ba v jediném dni, kdyby se dalo tak, jak tuto jsem naznačil!

Namítnete snad, že to není více zvykem? Bylo by to nejvýše smutné! Neb jaké otce a matky budeme pak míti za dvacet let, ušetří-li nás až do toho času spravedlnost Boží? – To není více zvykem!

Pak, pak, drazí otcové, při vysokém důstojství, jímž Bůh vás vyznamenal, při těžké zodpovědnosti, s níž půjdete jednou na Věčnost, při vítězné koruně, jež je připravena věrnému otci rodiny, při věčných trestech, jež stihnou správce zpronevěřilého, při vašich dětech, jichž časné i věčné blaho, život věčný i zatracení převážnou měrou v rukou vašich spočívá, při sv. andělech strážcích, kteří ve vaší rodině s vašimi dětmi se modlí, při věčné radosti, kterou duše vaše naplněna bude, až tam na věčnosti s matkou a dětmi zase jedinou rodinu před trůnem Boha a Beránka budete tvořiti – ale i při oné bídě a strasti, již byste trpěli v poslední den, když byste od rodin svých odloučení, nebo s nimi do věčných plamenů zavržení byli – při tom všem milí, drazí otcové – prosím a zapřísahám vás pro lásku a milost Kristovu: buďte otci po příkladu sv. Josefa, buďte opět kněžími ve svých rodinách a jako biskupové konejte se všemi společné pobožnosti domácí.

Řeč má zdá se vám snad příliš smělá. Ale není plná pravda vždycky smělá a přímá? Řeč má zdá se vám snad přísnou. Ale budete tak smýšleti v onen den pláče a soudu obecného?

Láska k nesmrtelným duším a rodinám nemůže mluvit jiné řeči, kdykoli jí Bůh dar slova propůjčí.

Dvoje nebezpečí ohrožuje důstojnost otcovskou. Jedno z nich je všeobecné, druhé zvláštní, jež však z prvního vyplývá.

Všeobecné nebezpečí jest odpadlictví od Ježíše Krista, jež stále víc a více se šíří.

Smutná je to věc, a stejně neblahý jest to zjev, že mnozí věřící katolíci, zařizující svův způsob života a zakládající rodinu, nedbají příkladu Ježíše Krista a Sv. rodiny, nýbrž řídí se příkladem a zásadami nynějšího světa.

Najdete v každé rodině vzdělávací, poučné knihy katolické? A najdete-li je, tož dozajista v zastrčeném nějakém koutečku. A naproti tomu najdete bez dlouhého hledání knihy a časopisy, jež na víru veřejně či skrytě útočí. A jaký jest toho následek?

Otec, matka i děti pozbudou časem pojmu o křesťanské důstojnosti otcově.

Dobře, pomyslí si snad, otec jest po zákonu přirozeném hlavou rodiny a zůstane jí i tehda, když žádných křesťanů nebude. A domníváte se, že zůstane hlavou rodiny? Co žádá protikřesťanský svět rok co rok a den co den. Žádá, by žena vlády mužovy a svatých svazků nerozlučitelného manželství byla zproštěna, žádá dále, by děti byly předčasně vyproštěny z moci otcovské.

To jest všeobecné nebezpečí a tím hrozivější, čím méně si ho uvědomujeme.

Odstraňte tedy z rodin svých veškerý spisy a knihy, které nechťi ničeho věděti o Ježíši Kristu, o Sv. rodině, papeži a církvi, neb jim se dokonce posmívají a jimi pohrdají! Ano, vysmívají se sv. církvi!

Neboť, kdo mluví ještě dnes o Sv. rodině a jejím příkladu? Církev katolická pouze! Kdo hájí víru v božství Ježíše Krista a Sv. rodinu vůči zjevným i tajným nepřítelům? Činí tak biskupové, v jejichž čele stojí neomylný sv. Otec.

Proto, drazí otcové, vyhýbejte se spojení s lidmi, již církev svatou nemají v lásce, a máte-li v domě svém knihy a spisy nevěrecké, odklíďte je ještě dnešního dne!

Nebud'te třtinou každým větérkem sem a tam se klátící, ale pamatující své důstojnosti, stůjte pevně a nepohnutě jako žulová skála za bouře a vichru těchto našich dní!

Neboť z tohoto všeobecného nebezpečí povstává lehko jiné zvláštní nebezpečí, pro vás i pro syny vaše, kteří po vás otcí se státi mají. Když totiž i mnozí z nich víry své zcela neztratí, přec stanou se v ní vlažnými a lhostejnými, v návštěvě služeb Božích lehkovážnými, v přijímání sv. svátostí nedbalými.

A tak nabývá smyslnost velmi lehko a často vrchu nad jejich ctnostmi.

Ale jaký jest toho následek především pro jinochy? Tak jako dívka, chce-li se státi vznešenou a důstojnou matkou, má od mládí žíti v plné nevinnosti a čistotě smyslů, rovněž tak má činiti i dorůstající jinoch, chce-li býti účasten hodnosti a důstojnosti otcovské.

Proč dal Bůh sv. Josefu tak podivuhodnou důstojnost ve Sv. rodině? Poněvadž od dětství rostla jeho krása a jasnost jako krása a jasnost vycházejícího slunce. Bůh dal vám jej za světlý příklad, milí jinoši. Ovšem můžete se státi otcí i v hříších, v zhýralství, v požitkářství a opilství. Ale jest vám při tom možno uchovati svoji důstojnost? Proto žijte v čistotě a nevinnosti, střídmosti a zbožnosti a prchejte na sto mil před každou dívkou, která svou nevinnost jako zřítelnici oka svého nestřeží. Neboť počátek vaší důstojnosti jest nevinnost vaší snoubenky, vaší nevěsty.

Jestli však ve své žádostivosti smyslů zadáte si s oněmi, které vás samy vyhledají, které marnivostí a vyzývavostí svých pohledů a své tváře, svým držením těla, chodem, svým oblekem budou hleděti pozornost vaši na sebe upoutati, které chtějí jen tančiti a požívati rozkoší, tu nejen

že důstojnosti nedosáhnete, nýbrž jak Duch svatý praví, „hnis a červi zdědí vás a vyhlazeni budete na větší výstrahu a odňata bude z počtu živých duše vaše.“ (Sirach. 19. 2-3.)

Pro dnes zatím jen tolik pravím. Však naskytne se ještě příležitost, kde důkladněji o jednotlivých bodech budu moci promluvit.

Neboť hodlám ještě dnes promluvit několik slov o zvláštním nebezpečí, které ohrožuje důstojnost otcovskou.

Čím větší důstojnost, tím více je třeba, aby též jisté ctnosti a sebezapírání s ní spojeny byly.

A když tedy vy, drazí otcové, v těchto trudných, bídných dobách ochábnete u víře a budete zanedbávatí svých povinností náboženských, procitne smyslnost vaše a povede mnohé z vás k zanedbávání práce, k opilství, k surovosti a snad i dokonce k nevěře manželské. U koho najde pak vaše pošlapaná důstojnost otcovská úcty? Proto, chcete-li toto nebezpečí od sebe odvrátiti, slyšte pilně a pozorně slovo Boží. Neboť nebudete-li o pravdách a tajemstvích sv. víry náležitě poučeni, nebudete-li čas od času povzbuzováni ke konání svého vznešeného úřadu, kterak chcete spravovati rodinu svoji jako její biskupové?

Vždyť to jest v pravdě radostí každého mužného ducha, od učence až k obyčejnému rolníku, že nejen hluboké pravdy evangelia přijímá, ale je i miluje. Proto nestačí jen pilně a pozorně slovo Boží poslouchati, ale potřebí též v rodinách svých čisti buď v pravdě zlatou knihu Goffinovu, nebo nějakou legendu, nebo vzdělávací knihy Kochemovy a o pravdách, v nich obsažených, též rozjímati.

Spolu pak, abyste ovládali smyslnost, přijímejte občas sv. svátosti. Neříkejte, to že je pouze věcí žen! Jest to zajisté jich věcí, a běda mužům, kteří své důstojnosti dávno byly by ztratili, kdyby jejich ženy se nesílily přijímáním sv. svátostí, by kříž svůj trpělivě vždycky nesly. Poněvadž však otec převyšuje matku důstojností svojí, má to býti stejně i jeho povinností, ba ještě více jeho povinností.

Křesťanští otcové! Nedejte se sváděti zásadami nynějšího světa, nedejte se klamati příklady, jak je kolkol zříte! Vaším příkladem budiž Sv. rodina se sv. Josefem v čele. Tak stanou se z vás muži po příkladu blahoslaveného Mikuláše z Flüchu, o němž se praví v soudních aktech: „Mikuláš zasnoubil se s počestnou pannou z lidu, jménem Dorotou Wisslingovou a s ní žil v nejlepší křesťanské zbožnosti, v manželské cudnosti, věrnosti a počestnosti.“ A když pak tento světec se loučil po dvacetiletém, spokojeném, šťastném a požehnaném manželství se svými desíti dětmi a ženou svou, pravila zarmoucená paní: „Ó, můj Bože, obdržela jsem ho od Tebe; nebyla jsem ho nikdy hodna a proto nikdy nemohu Ti dosti děkovati za štěstí a čest, že směla jsem tak dlouhá léta žíti po jeho boku.“

A kdo byla tato Dorotea? Před svým sňatkem nábožná panna, v manželství cudná matka, zdobená nejkrásnějšími ctnostmi. A při všech svých ctnostech měla se za nehodnu, míti Mikuláše jako chotě po svém boku. Jak velká byla důstojnost otcovská tohoto blahoslavence v lesku jeho ctností! Jak hluboká, přiměřená uctivost jeho manželky a dítek k němu! Jak šťastny rodiny, kde jsou podobní otcové! Ale jak nešťastny ony domy, kde již malé děti dí: „Otec chodí domů napilý, plní dům svým klením, bije nás i matku, pojídá maso v pátek, nechodí v neděli nikdy do kostela.“ Ubohá matka, chudáci děti! Když otec váš důstojnosti své zapomíná a ji zneuctvuje, neopovrhujte jím přece! Jest přes to vše vaším otcem, byť nejvyšš nešťastným! Modlete se a prostě zaň, by nebyl nešťasten na věky. A jestli i těmto otcům jste povinni úctou, jakými máte býti k oněm, kteří i při svých rozličných slabostech poctivě se vynasnažují býti vám zástupci Božími po vznešeném příkladě sv. Josefa?

Ke konci doporučuji Ti, ó sv. Josefe, ženichu bez poskvrny hříchu počaté Panny, pěstouně Ježíše Krista, hlavo Sv. rodiny, všechny jinochy této osady. Veď je cestou nevinnosti, by byli hodni přijati důstojnost otcovskou z rukou Božích. Tobě v ochranu doporučuji všechny otce, které Bůh ustanovil hlavou nad jich rodinami. Zapomínají-li své vznešené důstojnosti, veď je na lepší cesty; žijí-li dle příkladu Tvého, zachovej je v dobrém.

IV.

Oběť matky.

Od času, kdy Panna stala se podivuhodnou Matkou Syna Božího, jest i křesťanská matka ctěna a vážena jako působiště Tvůrce všech věc a příbytek Ducha Svatého. – To jest, křesťanské matky, vaše důstojnost, která jest tím větší, čím hojněji od mládí Boha v těle svém nosíte a Jej čistotou a cudností oslavujete! A jest vám to tím nutnější, ježto přirozenost vaše, mnohem útlejší než mužova, každou výstředností a prostopášností mnohem více trpí a pro dítky daleko osudnější se stává.

Ale s touto důstojností jsou spojeny též mnohé a těžké oběti. A ježto právě v těchto dnech pozorujeme milou Matku Boží, která své chudé pohodlí v Nazaretě opouští, se sv. Josefem do dalekého Betléma putuje, tam žádného přístřeší nenalézá, v chlévě nocuje, za jásavých zpěvů andělů narozeného Spasitele do jeslí klade, brzy potom do Egypta prchá – jest tento čas zrovna k tomu přiměřený a vhodný, abychom uvažovali o obětech křesťanské matky. A srdce vaše, jakož myslím, jsou obzvláště v této době přístupná těmto veledůležitým pravdám.

Oběť křesťanské matky jest dvojí, totiž oběť poslušnosti k muži a oběť bolestí a strádání pro dítky. Svatý evangelista Matouš vypráví následovně: „Aj, anděl Páně ukázal se Josefovi ve snách, řka: Vstaň a vezmi dítě i matku jeho, a utec do Egypta a buď tam, dokavadž nepovím tobě. Neboť bude Herodes hledati dítěte, aby je zahubil. Kterýž vstav v noci vzal dítě i matku jeho, a odšel do Egypta.“ (Mat. 2. 13-14.) Tak vypráví sv. evangelium. – Komu zjevuje se anděl? Svatému Josefovi. Proč ne Matce Boží? Nepřevyšovala ona stonásobně snoubence svého svojí důstojností a svatostí? Ale přece ona nebyla hlavou Svaté rodiny, nýbrž sv. Josef.

Či nemohl snad anděl sdělit oběma rozkaz Boží? Bůh tomu nechtěl; neboť bylo zapotřebí velikého příkladu jak matka muže svého má býti poslušna.

Neboť, pozorujte jen nařízení andělovo: „Vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta.“ A co učinil sv. Josef? Vstal, probudil panenskou Matku a pravil: „Právě zjevil se mi anděl Páně a poručil mi, bych prchl s tebou a dítětem do Egypta. Vstaň, vezmi co je nejnutnější a hned mě následuj, neboť ještě této noci nastoupíme cestu.“ Cítila se snad Maria uraženou, že anděl jí se nezjevil? Či pronesla nějaké odůvodněné námitky: „Ty jsi se asi ve snu mýlil a považuješ sen za zjevení andělské.“ Nebo: „Na to není spěchu; přej mně i dítěti nočního odpočinku; pak mohu připravit to nejnutnější na dalekou cestu.“ Mluvila snad tak? Ani zdání! I ona vstala ihned, nejen bez odmluvy, ale plna radostné poslušnosti a prchala za temné noci po boku svého chotě.

Neměl-li by vám dostačiti tento příklad? Zajisté; ale poněvadž Bůh ví, jak těžkou obětí je často poslušnost, chtěl učiniti vzor ten pokud jen možno dokonalým, tak aby žádná odmluva nebyla ani možná. Když totiž nadešel čas návratu z Egypta, zjevil se anděl opět jen sv. Josefu a nikoliv Matce Páně; a Josef dal rozkaz k návratu a Maria opět uposlechla. Proč tedy, křesťanské matky, máte býti mužům svým poddány? Nikoli proto, že jsou silnější, ne proto, poněvadž je příroda stvořila zrovna jako k poroučení, ne, že vy jste slabší pohlaví, které se tulí k pohlaví

silnějšímu, ani ne proto, by svatý pokoj a mír byl zachován a vám láska mužů vašich byla zajištěna, nýbrž, chcete-li býti v pravdě matkami křesťanskými a velkými ženami, přinášejte oběť poslušnosti za příkladem vždy čisté Matky Boží Marie. Není to pro vás ponížením, ale vznešeností a důstojností!

Vizte jen! Koho poslouchala Maria na slovo? Svatého Josefa, který co do důstojnosti, moudrosti a svatosti, přece jen hluboko pod ní stál. Ale koho vlastně poslouchala? Boha samého. Neboť Bůh řídil skrze sv. Josefa Sv. svoji rodinu. A i dnes ještě chce Bůh vládnouti rodinám v jejich otcích. A proto vy, jsouce poslušný muž svého po příkladu Panny Marie, podrobujete se Bohu samému.

Aby ale ženy mohly a směly býti tak poslušný, nezapomínejte nikdy, milí mužové, že sv. Josef jest vaším vzorem a že tedy nesmíte žádati od žen svých, než co jest před Bohem spravedlivého a dobrého. Bohudík! že máme ještě tolik matek, které oběť poslušnosti denně přinášejí a často za takových poměrů, že musíme opravdu se podívatí těmto zázrakům milosti.

Že ale jsou také velmi mnohé, jež ve svých rozmarech nechtějí ničeho slyšeti o nějaké oběti poslušnosti, ba dokonce snad i zlomyslně jsou neposlušné, to jest věru k pláči! Neboť k takému neštěstí rodinnému pojí se často nejvyšší nebezpečí věčného ztracení. Nebo myslíte snad, že tento příklad pro nás neplatí? „Ježíš počal konati a učit.“ Chtěl totiž dáti dříve příklad a pak učit: „Kdo příkladu toho následovati nebude, bude ztracen.“ Tak jest tomu i v rodině. I zde jest na prvním místě příklad sv. Josefa a Marie a celé Sv. rodiny. Potom ale napomíná Ježíš Kristus skrze svého sv. apoštola Pavla: „Ženy poddány buďte mužům svým tak, jakž se sluší v Pánu.“ (Kol. 3. 18.) A by vám tato oběť poslušnosti nebyla příliš těžkou, dodává: „Muži, milujte ženy své a nemějte se k nim trpce.“ (Kol. 3. 19.) Proto když tato oběť by vám připadala těžkou tu a tam, vzpomeňte na podivuhodnou Matku Boží a modlete se k ní. Pak stanou se vám nejtěžší oběti nejen lehkými, ale dokonce i příjemnými. Neodvracejte nikdy očí svých od bolestné Matky, neb jen tehda dovedete přinést i oběť druhou, totiž oběť bolestí a strádání pro své dítky.

Od pádu prarodičů jest nemožno, aby matka prosta byla bolestí a strádání. Neboť s hříchem přechází s pokolení na pokolení vyplnění trestajícího zákona Božího: „Rozmnožím bídy tvé; v bolesti roditi budeš děti své.“ (I. Moj. 3. 16.) A nechť svět, jak chce, popírá hřích dědičný, tohoto zákona nemůže zrušiti; nechť se lékařství honosí svými pokroky, přece nikdy nezdaří se jemu vyrvati zákonu bolesti přirozenost hříchem porušenou. Nechť si lidé jen zakládají na svojí vědě a jí se honosí; přece nikdy nesprostí matku bolestí a strádání. Jen Panna, která byla padlé Evě již v ráji zaslíbena, byla prosta kletby hříchu a tudíž také osvobozena od zákona bolesti. Ale čím větší byla její radost, když v nebeské panenskosti porodila Spasitele světa, tím větší měly býti též její bolesti a to právě pro toto dítko.

Proto ji oslavujeme jako Královnu mučedníků, ana jako bolestná Matka stojí pod křížem Syna svého. To jest dovršení všech její bolestí a strádání. Aby v prostém chlévě božské dítě v jesle položití mohla, jest nucena opustiti svůj chudobný příbytek a konati dlouhou cestu; aby Spasitele smrti vyrvala musí prchat z vlasti; aby v její panenské mateřství spíše věreno bylo, musí ztratiti sv. Josefa smrtí, a sama se svým božským Synem snášeti pronásledování a potupu veřejného života; aby však naší matkou se stala, musila státi pod křížem Ježíšovým. A proč musila bez poskvrny Počatá jako panenská matka přinést dle vůle Boží tuto oběť bolesti a strádání? Z četných důvodů uvádím jen jediný, abyste vy, křesťanské matky, měly příklad, jak vy máte trpěti a strádati.

A kde ještě tato víra je živa a skutky se jeví, jaké povznášející příklady obětí tam zříme! Pohlížeje na bolestnou Matku, hrozí se a nenávidí každá katolická matka hříchu, který

převracuje řád přírody; chce žít v manželství buď jako panna, nebo jako řádná matka, kdykoli Bůh ji zavolá, by přinesla bolestnou oběť. Ale jak smutně uprostřed křesťanského lidu vyhlíží to tam, kde se v tato tajemství více nevěří, o nich se neuvažuje, a k srdci si jich nikdo nebere. Ó těch žen, které chtějí být ženami pouze v radostech a požitcích, ale nechtějí být matkami v bolesti a utrpení! Ó ubohých žen, které hodily se jen do pohanského Říma, kde bylo nesnadno rozhodnouti, byla-li prostopášnost větší mimo manželství, nebo v něm! Zde platí též slovo Spasitelovo: „Pohanům bude snáze v den soudný než tomuto pokolení, které hledá jen rozkoše, ale před bolestí prchá; které, miluje jen požitky, ale o odříkání ničeho vědět nechce.“

A přece toto odříkání jest snad ještě větší obětí než samy bolesti, neboť tyto přejdou, ale ono trvá obvykle po celý život.

Pohleďte jen na svůj vzor: „Vezmi dítě a matku jeho a utec do Egypta.“ A on uprchl ještě téže noci. Kde tedy byla matka? U děcka a děcko u matky a oba v domě sv. Josefa. Projděte nyní celý život Ježíše Krista. Všude jest jeho Matka s Ním; s Ním v Egyptě daleko od vlasti, s Ním v Nazaretě v tichém domě řemeslníka, s Ním pod křížem. Neboť jako nebylo možno odloučiti ji od Syna v Jeho životě, tak také nemohla se odloučiti od Něho v Jeho utrpení a bolestech.

Kam tedy, křesťanské matky, vy náležíte? Do rodiny, do chrámu, pod kříž, ke svým dětem, na každém jiném místě trpí a poškozuje se vaše důstojnost a vznešenost, na každém jiném místě vy zanedbáváte své povinnosti. Vy patříte ke svým dětem a děti patří k vám. Bůh vložil v srdce vaše něžnou lásku, která stála se příslovečnou tím, že jest pro dítě schopna každé oběti. Ale poněvadž lehkomyšlnost, touha po požitcích, ješitnost tuto přirozenou lásku často tak seslabují, že matka v radovánkách na své děti zapomíná – a často jsou to děti choré – k nimž domů vrátiti se jí nechce, dal nám Bůh příklad na Svě Matce.

A kdyby anděl rodiny, ať v noci či za dne, rodičům něco oznámiti chtěl, kde musil by často hledati nejen otce, ale i matku? Kde? Na které návštěvě? V kterém hostinci? Ve které zábavě? V jakém stavu by ji zastihl?

Ale vždyť mám služku pro děti, dí snad mnohá matka. A proto již nejsi matkou a Matka Boží není více tvým vzorem? Smíš se proto oddávati zábavám a nečinnosti, smíš proto ubíjeti svůj čas hrou na klavír nebo četbou módních časopisů a románů? A což když pak ona usouzená křesťanská služka vstoupí do nebe a matka bude pohřbena ve věčné propasti?

„Ale mé děti jsou již větší.“ Dobře, smíš-li proto jíti za svou zábavou a pohodlím? Nemluvím ani o pohoršení, které taková matka dává dětem; neboť již děti dožadují se na matce větší obětivosti, než na otci. Ale bychom vše ostatní přešli – pohleďme na příklad Marie. Proč ubírala se Marie se svým Synem a sv. Josefem každoročně na Velikonoce do Jerusalema, ačkoli k tomu po zákoně povinna nebyla? Zajisté proto, aby poklonila se Bohu v chrámě jerusalemském. Nevidíte tu ale, křesťanské matky, svůj příklad? I vy máte býti u dětí tehdy, i když jsou dorostlejší, ale ne, byste užívaly, nýbrž byste svou oběť dokonaly.

Zdá se to snad trochu podivným, ale hleďte, zda nežádají toho naše vzory? Maria měla vřelou účast na všech utrpeních veřejného života Syna svého, ale proměnění Jeho na hoře Tábor nebyla svědkem. Proč to? Matka má a jest nucena strádati, jinak není matkou v smyslu a duchu Ježíše Krista. Maria stojí pod křížem, ale nesmí se Synem vstoupiti na nebesa. Proč? Matka nemá jediné strádati, ale má i trpěti, chce-li býti matkou, dle evangelia Ježíše Krista.

A jestli snad myslíte, že nyní přeháním, modlete se v žaltáři, rozjímejte o jednotlivých tajemstvích, a obraťte je na své poměry. Pak ale také pochopíte, jakým ohromným nebezpečím rodina jest vydána a proč mluvím tak, jak mluvím, či lépe řečeno, proč tajemství vtělení se Syna Božího samo tak zřetelně hlasu svého pozvedá. Víte, proč bylo za dřívějších dob tolik matek, plných úcty, důstojnosti a obětivého ducha? Otce a matky nebylo třeba hledati po společnostech,

synové a dcery nechodili po hostincích, nebyli v bezpočetných spolcích, neplatili ještě za stravu svým rodičům, nýbrž všichni dleli pospolu pod ochranou strážného anděla rodiny, večer modlili se společně sv. růženec, rozjímali o tajemstvích a šli pak pod ochranou sv. anděla na odpočinek. Ale dnes? Ach, nesmím na to ani myslit! Neboť, nepřivede-li Bůh velikou bídou lidi k rozumu, dospějí nynější poměry k ještě horším koncům. Leč dnes mluvím pouze o matkách. Jaké vyhlídky máme tedy do budoucnosti vzhledem k matkám?

Připouštím milerád, že jest ještě mnoho dívek, jichž zbožnost jest z jádra zdravá; leč nejsou-li též dívky, které ještě než vyjdou ze školy o kněžích již vtipkují? A kázání a cvičení křesťanská! Jak mnohé z lehkomyšlnosti na ně nechodí! Jak málo těch, které ony pravdy vážně k srdci si berou! Jak mnohým jest chrám místem, kde možno ukázati svou marnivost! A daleko ještě není zlatem vše, co se leskne!

A ty mají se stát matkami naplněnými duchem obětivosti? Jak mnohé dívky jsou nepravou výchovou k požívavosti, marnivosti, předčasné zralosti a nečinné zahálce v pravém slova smyslu naváděny! A tyto mají míti ducha obětivosti?

Ale což svátost sv. pokání? Jak mnoho těch, které jí nepřijímají, ač jí mají tolik potřebí! Jak mnohé jí přijímají, ale tak špatně připraveny jsou, že bylo by líp, by vůbec nepřijímaly? A pak ty četné hříšné známosti a výstřednosti v tančírnách a na hodech; dále všechny ony vášně, kterým se mnohé podávají nejen bez odporu, ale dokonce radostně! A tyto že budou matkami plnými obětivosti?

Pravda, bojuji tuto proti oblíbeným vášním, které za panující lehkomyšlnosti se zdají u mnohých nepřemožitelné; leč dobří lidé se přece upozorní a posílí a mnohé, jinak na dobro ztracené duše budou zachráněny, ne-li dnes, tož později a byť to bylo až v době neštěstí. Odkud mám tuto útěchyplnou naději? Nemluvím k vám vlastně já, ale tajemství vtělení se Ježíše Krista. Toto tajemství však působí takým kouzlem na duše lidské, udílí i těm nejpokleslejším tolik milostí, že všichni dobří jsou posilněni a mnozí hříšníci opravdu zachráněni. Ale proto také v onen den pláče stihne nejhroznější běda lidí nekajících. Nuž uvažujte tedy o těchto tajemstvích ve svatém čase vánočním a modlete se, by rodiny vaše vždy víc a více Sv. rodině se podobaly.

Ke konci obracím se k Tobě, božský Spasiteli! Pro tajemství vtělení se Tvého z panenské Matky, posiluj a požehnej těmto v pravdě křesťanským matkám, by svou důstojnost vždy uchovaly a spolu aby až po své šťastné skonání radostně přinášely obět poslušnosti, odříkání a bolestí. Ale spolu matkám lehkomyšlným a po počtech bažícím nepoprávej žádného klidu, dokavad s bolestnou Matkou Tvou pod křížem státi nebudou, aby zachránily duše své upřímným pokáním a napravily dané pohoršení.

Pro zrození Své z blahoslavené Panny veď muže, by nepožadovali od žen svých příliš těžkých obětí; ochraň nevinné panny, by v milosti Tvé setrvaly; zatřes svědomím dcer nezdárných, by upřímné pokání konaly! Nechtějí-li však pokání činiti, nedej jim vstoupiti v stav manželský; bude přece lépe, budou-li ztraceny samy, než s dítkami svými.

Božské Dítě! Nauč všechny děti, by ctily matku pro její důstojnost, by byly jí vděčny za její oběti!

Ježíši, Maria, sv. Josefe, připravte každému jednotlivci, i každé rodině milostiplné Vánoce!

V.

Moc otcovská.

Když bylo sv. evangelium vypovědělo, co se událo při obětování Pána Ježíše v chrámě, poznamenává, že Maria a Josef navrátili se s dítětem do Nazareta. Tam vládl sv. Josef jako hospodář; pod jeho vedením prospívalo božské dítě, bylo plno moudrosti a milosti. – To jest mi příležitostí, bych promluvil ještě několik slov o moci otcovské.

Veliká jest, draží otcové, vaše důstojnost ve vládě vaší nad ženou a dětmi, v jichž středu stojíte jako biskupové. Poněvadž ale důstojnost bez moci jest bezvýznamná, jest třeba, byste měli též moc, jež by důstojnosti vaší odpovídala. A tu, prosím vás všechny, otce i matky, syny i dcery, věnujte předmětu tomuto svou plnou pozornost. Neboť, nemají-li se rodina a výchova tříštiti vždy víc a více, potřebí nám nejen řádných matek, ale především řádných otců. Proto chceme nyní uvažovati o dosahu moci otcovské na tělesné a duševní blaho rodiny.

Bůh, Tvůrce všech věcí a Otec všech lidí, má neomezenou moc vše zachovávat i všechny živiti. Proto jakmile ustanoví některého muže jako svého zástupce nad rodinou, zajisté dá mu také část této moci. Proto spatřujete sv. Josefa, jak bere matku a dítě, by je útekem do Egypta uchránil smrti a jak ve své dílně pracuje, by uživil rodinu sobě svěřenou.

Poněvadž však má často jednotlivec málo moci, chrániti a vyživovati svou rodinu, zařídil to Bůh tak, že miliony otců spojili se v jedinou rodinu, již jmenujeme vlast. Proto také jest láska k vlasti s láskou k rodině každému člověku již vrozena a tato láska vzrůstá tím více, čím více ochrany a záštity po vůli Boží vlast rodině poskytuje; ale pohasíná nutně, jakmile jsou nejvyšší statky rodiny pod jakoukoli záminkou vlasti v nebezpečí.

Tím ovšem není řečeno, aby otec vše očekával od vlasti, sám ničeho nedělaje; nýbrž spíše jest jasno a samozřejmo, že on v první řadě má se starati o tělesné blaho své rodiny. Proto rozhlédněte se po rodině! Vidíte samá slabá stvoření, jež vztahují k vám prosebně své ruce. Nepožaduje-li matka, znavená prací a bděním, chléb, šat a teplou jizbu? Děti sice usmívají se na vás, ale neprosí-li o mléko a chléb?

Proto pracovati a nutnou výživu pro svoji rodinu opatřovati jest nejen vaším právem, ale dokonce svatou povinností. Vaše místo není v hospodách mezi muži, kteří se Boha spustili, není ve všech spolcích, ale v dílně, v pracovně, jako byl sv. Josef. Vím sice, že v těchto časech, kdy velké bohatství několika jednotlivců volá způsobem do nebe volajícím po hrozných převratech lidské společnosti, kdy Bůh jakoby naposledy varuje úkazy přírodními a tímto zmatkem v životě národů (Oběžník Lva XIII. „O dělnické otázce“) – že za těchto trudných dob přemnohý otec jen bídne svoji rodinu uživiti může, vím vše dobře; ale jestli opravdově pracujete, prosíte-li Boha za požehnání, zdržujete-li se vy i vaše rodina všech zbytečných a škodlivých požitků, můžete přece vždy opatřiti aspoň to nejnutnější.

A tu vzpomeňte a uvažte též, jak nešťastní jsou oni otcové, kteří buď vůbec nepracují, anebo kteří v pitkách, hodování a hrách více prohýří a promarní než vydělali a při tom děti a ženu nechají trpěti nedostatkem! Není to zločinem proti Bohu, jež zastupují? Není liž to zločinem proti manželce, jež srdce tak příliš časně lámou a ničí? Není to hříchem do nebe volajícím proti dětem, s kterými špatně jednají jako s kusem dřeva, místo co by je přijati měli jako Spasitele? A přece nejedná se zatím o nic více než o tělesné blaho rodiny!

Tyto děti, které předčasně umírají z bídy a nouze, přicházejí přece do nebe; co ale když v takých rodinách duše jejich z hříchu do hříchu upadají, až naposled jsou ztraceny na věky? Křesťanská rodino, kam to s tebou došlo? Stále přibývá rodinných ústavů, ochranoven a

polepšoven pro mládež; všude a každodenně jest zapotřebí nových a zase nových, a není dosti peněz, by všechny ty zkažené děti, hoši i dívky, mohly býti v nich umístěny.

A což teprv ona duševní zkáza, která buď zůstane v rodinách skryta, anebo nikdy ve své podstatě zcela na světlo denní nevyjde? Křesťanská rodino, kam to s tebou došlo? Ovšem, ty bojuješ s velkým nebezpečím zevnějším, ale tvoje největší neštěstí, nad kterým musíme zaplakati, leží v tvém lůně. Jak mnoho matek není matkami, ale loutkami, hříšnicemi! Jak často, příliš často, otcové, kteří by měli býti nejen pečliví o tělesné blaho dítek, ale kteří by měli býti také učiteli, vychovateli, králi, kněžími rodiny, zapomínají na svoji moc, nejsouce často otci, ale ničemníky a snad i zločinci! Nedivte se proto, mluvím-li s takým důrazem o moci otcovské.

Vy tedy máte právo, ale spolu i povinnost, starati se o tělesné blaho rodiny; ale jest to ještě mnohem větší právo a mnohem větší povinnost vaše, jedná-li se o duševní blaho vašich svěřenců.

Tož především máte právo učit a vychovávat. Bůh jest naprostá pravda a tudíž nejvyšším učitelem všech lidí. Ale v okamžiku, kdy vám daruje děti, dává vám též právo, byste je poučovali o Jeho pravdách a příkázáních. Neboť ač Bůh ustanovil kněžství ve Starém zákoně, by kněží obětovali a lid učili, přece pravil On všem otcům ústy Mojžíše: „A budou slova tato, kteráž já přikazuji tobě dnes v srdci tvém a budeš vypravovati je synům svým, a je rozjímati sedě v domě svém i jda cestou, lehaje i vstávaje.“ (V. Mojž. 5. 6-7.)

Co činil tedy sv. Josef jako otec, ježž Pán nad svoji rodinou byl ustanovil? Příkázání a učení Boží nosil v srdci svém, přemýšlel o nich, by mohl je sdělovati božskému Synu Panny. – Ale což nebyl Ježíš Kristus moudrostí Otcovou? Zajisté; ale tato vnitřní moudrost, které nemohlo přibývati, zjevovala se navenek tím vznešeněji, čím více věkem dospíval. (Sum. th. p. III. q. VII. ar. 12. ad 3.) Proto praví evangelista: „A Ježíš prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí.“ (Luk. 2. 52.) A z toho důvodu dal se vyučovati od svého pěstouna jako každé jiné dítě, aby zatím ukryl podivuhodné tajemství svého narození z Panny a spolu vytvořil ve Sv. rodině dokonalý vzor křesťanské rodiny. Chcete-li tedy vejíti do nebe, tož pohleďte na sv. Josefa a poznejte svoje právo, jež žádné násilí tohoto světa omezovati nesmí, pokud ho nezneužíváte způsobem, jenž by v hřích a blud uvrhl děti vaše.

Představuji si křesťanského otce alespoň v neděli takto: Shromáždívá své děti kolem sebe, vypyťává se jich, co byly na kázání nebo při křesťanském cvičení slyšely, a dává jim návod, jak to v denním životě mají osvědčovati. Pak vezme do ruky katechismus, táže se školáků a pomáhá, by všemu řádně rozuměli. Pak žádá, by větší děti četly pozorně nějakou vzdělávací knihu alespoň nějakou chvíli a tak vždy více ve sv. náboženství se poučovaly. Bůh vám nejen toto právo dal, On spojil s ním přísnou povinnost, abyste tak byli Jeho zástupci v rodině.

Co chcete uvést proti tomuto nařízení Božímu? Pravda, snad hostince, společnosti, hry jsou kratochvilnější? Ale zda také tehda, až Bůh požádá ztracené ty děti zpět z ruky vaší, bude peklo také kratochvilnější nežli nebe?

Ale já sám přece nemohu vyučovati děti, protože velmi málo jsem obeznalý v náboženství? – Ale proč jsi tedy se vedral v rodinnou svatyni? Proč alespoň nyní nechceš dohoniti, co jsi zameškal, poslouchaje pilně kázání a náboženská cvičení, čta dobré knihy?

Ale já přece své děti ničemu špatnému neučím, nepřipravuji je přece o víru! Ba, takové zneužívání otcovské moci by ještě scházelo, by klesli jsme nadobro v bezedné peklo! Vezměte si přece k srdci tyto pravdy ve dnech milosrdenství, než nadejde jednomu každému velký a hrozný den Páně.

Ale dříve než ustanu od těchto myšlenek, jest mi ještě něčeho se dotknouti. Otec jest ovšem učitelem náboženství v rodině na místě Božím; ale zároveň jest také oprávněn a zavázán

poučovati děti i v jiných věcech. Ale k čemu máme tedy školu? Škola slouží pouze rodině; ale služce se nepřenechává všechno všudy, aniž by se na ni dohlédlo, a dokonce už děti vůbec ne. Proto, ztrácíte-li vždy více svou vážnost, jste sami vinni. Vždy jen škola, všechno jen škola, a ještě jednou škola ve všemožných způsobech – jakoby děti byly dány otci jen proto, aby je do školy posílal. Proto dospívá ponenáhlu tato mládež k názoru: „Otcí svému vlastně nejsem díky nikterak zavázán, vším jen škole.“ Upozorňuji vás zde na toto nebezpečí, jež je tím větší, čím méně si ho kdo všímá.

Ale co máme tedy dělati? Vždyť my sotva rozumíme tomu, čemu všemu se dnes vyučuje. Co máte činiti? Tažte se svých dětí, co ve škole slyší a čemu se učí, prohlížejte jejich písemné práce, dejte jim čisti povídku a necht' vám ji pak vypráví, dejte jim psátí kázání, dejte, jim početní úlohu, poučujte je, kterak mají konati tu neb onu práci. Otec jest od Boha určený učitel, bez něhož školy sice mnoho pokaziti, ale zřídka co trvale dobrého způsobiti mohou. Otec jest nejlepší školní dozorce, který spolu s matkou může nejlépe rozhodnouti, zda děti ve škole v pravdě získávají nebo nezískávají, nebo zda dokonce trátí na rozumnosti, soudnosti, duši a zdraví, či snad i na náboženství a mravnosti.

A co jsou venkoncem platny všechny vědomosti, když dítě při tom zdivočí následkem bezuzdných vášní? Proto obdrželi jste od Boha moc své děti řídit, vésti, varovati, trestati, by prospívaly milostí u Boha a u lidí dle příkladu božského Jinocha pod vedením sv. Josefa.

Pravda, i matky mají vám býti nápomocny, ale vy obdrželi jste od Boha takou moc a vládu, že spočívá na vás hlavní zodpovědnost. Neboť žena jest jen pomocnicí mužovou, jak Bůh již v ráji pravil. – Kdekoliv se nedbá tohoto Bohem i přírodou stanoveného pořádku, a kde matka hraje první a hlavní roli, tam se ani v nejlepším případě tak dobře vše nedaří, jako když otec rozvíjí laskavě ale pevně svou moc dle vůle Boží. Neboť nelze beztrestně převrátiti tento Bohem i přírodou určený řád; ani ve Francii ne, kde matka musí státi v čele, ježto tam opravdově křesťanští otcové se stále stávají vzácnějšími.

Ale jak dnes namnoze má se to s touto mocí otcovskou? – Jest jako dřevá loď na bouřném moři; vnikající voda urychluje každým okamžikem její zkázu. Nebo rcete, co hlásá se dnes všude? Neodvislost od církve – co je mi po ní; neodvislost od papeže – co je mi po něm; neodvislost od evangelia, od Ježíše Krista – co je mi po Něm; neodvislost od Boha – jdu za svým osobním přesvědčením. Ale proč by za těchto poměrů mělo ještě něco býti dětem po otci? Jest snad slovo jeho váženější než evangelium? Jest jeho rozkaz důležitější než desatero přikázání? Moc jeho větší než Všemohoucnost Boží? Jeho metla bolestnější než peklo?

Či věříte snad, když vaši synové a dcery čtou a slyší takové zásady, vidí takové příklady, věříte snad, že nezmocňuje se jich závrat? Nebo když dnes je ctí, ba když to znamená pokrok a vzdělání, posmívati se co možná záhy kněžím, biskupům, papeži, církvi, evangeliu, ba i samému Ježíši Kristu, proč nemělo by býti rovněž tak velkou ctí jednati stejným způsobem s vlastním otcem? To jest svobodomyšlnost v rodině. – Kdo zde nezří žádného nebezpečí, ten neměl by věru žiti v tomto čase. Neboť duch jeho jest příliš malý, aby jen z daleka tušil sílu blízkého převratu. – Lehko se naříká na nevázanost, mlsavost a rozpoutanost dětí; vyvolaní zlí duchové dostavili se houfně, a žádné střizlivé mravní kázání je nezaříká. Zde pomůže již jen katolická církev svými v pravdě velkými apoštolskými muži, kteří nikoho se nedotazují, nikoho za dovolení nežádajíce, osvojí si potřebnou svobodu slova i činu ke spáse rodiny a vlasti.

Co máte zde činiti, křesťanští otcové? Odstraňte z rodin svých veškery knihy, útočící na katolickou církev. Uplatněte svou celou moc a vliv, by vaše děti od nejtělejšího mládí milovaly svatou církev katolickou a ji považovaly za zástupkyni Boží zde na zemi, by opravdu katolicky žily v poslušnosti, nevinnosti, modlitbě, přijímajíce často sv. svátosti! Stůjte vysoko na stráži,

byste daleko od nich odstranili vše, co by mohlo porušit nebo zeslabit katolický cit vašich dětí! Neboť na troskách jednotlivých vyznání nemůže nikdy povstati pravé lidství, ale na ssutinách otcovské a mateřské důstojnosti, jakož i celé křesťanské rodiny, tyčí se nevidané, ale každým dnem vzrůstající barbarství, jež lichváří, lakotí, smilní, cizoloží, krutě hospodaří a vraždí.

Jaké vyhlídky máme tedy do budoucnosti? Jen tolik, kolik je posud veskrze pobožných dívek, kolik řádných jinochů, kteří se věrně církve svaté přidržují, navštěvují pilně služby Boží, modlí se a pracují v střízlivosti a nevinnosti. Tito jsou budoucí nositelé a strážci křesťanské rodiny.

Ale co činí mnozí mladíci? – Jdou zřídka do kostela a jestli, pak proto, by se kol sebe rozhlíželi a zevlovali. Snad ještě dopoledne do kostela, odpoledne do hostince až pozdě do noci; pijí mnoho a pracují málo; snad žijí v smilstvu a svůdnictví, posmívají se snad náboženství. A ti mají jednou stát se otci? Nikoliv; ne otci plnými vznešené důstojnosti, ale muži beze vší cti a důstojnosti, mávajícími nad ženou svou důtkami, kterých sami zasluhují; ne otci vládnoucími a ctěnými, ale dávajícími hrozné pohoršení nevinným dítkám. Ti mají poučovati maličké? Ti mají syny a dcery své odchovávat Bohu? Ti mají lámati v pravý čas chléb pravdy svým dítkám a oni nemají žádného, nechtějí ho mít, ba on se jim protiví!

Velký Bože, jak Jsi shovívavý ve svém milosrdenství, jak nevyzpytatelný ve svých soudech! Či myslíš snad ve své lehkomyšlnosti, že nadsazují? Tažte se slz mnohých matek, co vám odpovídají? Tažte se hříchů, výstředností, zločinů mládeže, co vám odpovídají? Tažte se mnohých rodin, jež od rána až pozdě do noci bez modlitby žijí, co vám odpovídají? Tažte se mnohých rodin, kde děti jsou odcizeny své matce, svaté, katolické církvi – co vám odpovídají?

Leč obraťme zrak od tohoto žalostného obrazu lidské bídy a pohledme znovu na Sv. rodinu Nazaretskou. Neboť ona jest nejlepším vzorem pro otce, matku, děti i pro veškeru domácnost. Vždyť jen potud jsme opravdovými křesťany, pokud se podobáme božskému Spasiteli, pokud otec rodiny dovede uplatnit svou moc a důstojnost po příkladě sv. Josefa. A jen tehda může doufat v milost a v požehnání Boží v rodině a v blaženost nebeskou.

Ale čím nepodobnějším stal se otec sv. Josefu, tím větší neštěstí stihne jej v rodině i na věčnosti.

Vím, proč tak mluvím, neboť znám nebezpečí ohrožující rodiče, děti i čeládku. Vím, proč tak mluvím, neboť zde uvnitř to krvácí po léta a to čím dále, tím více. Neboť nikde není víra, nevinnost, křesťanský život mimo velká nebezpečí a bez nich; jen rodina jest ještě posledním útočištěm – ale jedině tenkrát, když otec uplatňuje svou moc a důstojnost a když matka se podobá panenské Matce Marii – jinak však stane se vlastní rodina semeništěm hříchů a ohavností a každé zkázy.

Proto zpytujte, křesťanští otcové, vážně své svědomí a není-li leckteré v pořádku, činite pokání a začněte nový život jako v pravdě křesťanští otcové. Jestli však jste byli až posud dobrými a věrnými hospodaři po příkladě sv. Josefa, děkujte za to Bohu a prostě za milost vytrvalosti.

Vy však, matky, synové a dcery, máte snad otce, kteří jimi v pravdě nejsou? Nedejte se zavést jejich příkladem, byste nebyli zavrženi s nimi. Čím méně jistoty vám poskytuje rodina vaše, tím více přilněte ke katolické církvi a jejím kněžím. Tak zachováte svou víru i nevinnost, abyste se mohli modlit za obrácení nešťastného otce. Ale při tom všem poslouchejte uctivě otce svého, pokud se to víře a ctnosti nepřičí a je v nebezpečí neuvádí.

Ale jakou úctou jste povinni otci, který jest vám v pravdě otcem! Děkujte denně Pánu za tuto velikou milost; nemůžete Mu ani dosti za to vděční býti.

Ježíši, Maria a sv. Josefe, vám doporučím tyto řeči o důstojnosti a moci otcovské, o důstojnosti a oběti mateřské. Pečujte o to, snažně prosím, by padlo všude símě toto na půdu úrodnou a přineslo stanásobný užitek! – Pečujte o to vy: Ježíši, Maria a sv. Josefe!

VI.

Nevinnost – cesta k manželství.

Ačkoli byl sv. Josef od pradávna v církvi katolické oslavován pro velikou svoji důstojnost a svatost, přece rozšířilo a rozmnožilo se obzvláštní uctívání jeho teprve za naší doby. V tom vizte Prozřetelnost Boží, jež podává lidstvu nové léky proti novým nemocem. Kristus jest ovšem vlastním vzorem, jemuž se máme podobati, ale to nedostačuje nám ubohým, krátkozrakým lidem. Neboť nemohl nám býti příkladem ve všech možných poměrech života. A proto, aby lidé měli příklad a vzor, jak před manželstvím a i v něm žítí mají, vyvolil si sv. Josefa za svého pěstouna a za ženicha své panenské Matky. Ten jest hluboký význam Sv. rodiny Nazaretské pro všechny časy.

Obracím se nejdříve k mládeži, která až příliš často myslí, že vstoupí v manželský stav jen tehdy, když záhy na to pomýšlí a oddá se více méně rozpustilosti a touze, jiným se líbiti. Ale to jest hrozný klam, z něhož jedině Satan se raduje, by mohl hodně mnoho duší v oheň věčný uvrhnouti. Neboť nebylo bytostí světlejších a na zasnoubení méně pomýšlejících než Maria a Josef; a přece spojila je podivuhodná Prozřetelnost Boží ve svaté manželství. Proto jest jedině nevinnost Bohem ustanovenou cestou k manželství.

Nežli počnu o nevinosti a nábožnosti mládeže mluvit, poukážu na jednu okolnost, jež v těchto věcech a sněních často neblahou úlohu hraje, totiž na chudobu. Neboť jako jmění snadno vede k manželství, tak zdá se, že chudoba často je jemu na závalu. Jest tomu opravdu tak?

Čemu učí nás Sv. rodina? Sv. Josef pocházel z královského rodu Davidova a přece dobýval namáhavě denní chléb svůj, jako tesař těžkou prací rukou svých. A Maria? I ona byla z rodu Davidova, ale rovněž tak chudá jako sv. Josef. Odkud to víme? V Betlémě nenalézají přístřeší. Při obětování Ježíše obětují pár hrdliček jako lidé chudí. Ale k čemu tato chudoba dle věčného úradku Božího? Rozhodně také k oslavení chudoby, která nemá býti předmětem opovržení, nýbrž předmětem úcty, a tím též má býti k útěše a k poučení chudé mládeži.

Neboť byť jste byli chudí, Bůh může vás přes to určit a povolati k manželství. Jen zůstaňte chudými ve vši poctivosti a nevinosti a Bůh dovede vás k cíli. Ale nikdy nezneuctěte chudobu hříchem, neboť pak by jen hanba a snad i nešťastné manželství dovršilo vaše neštěstí. Zůstaňte tedy jako Maria a Josef chudí ve vši počestnosti a nevinosti, a Bůh dovede vás k manželství, jestli jste k němu opravdu povoláni.

Ale, myslíte si snad, když žijeme tak tiše, nenápadně v nevinosti a zbožnosti, jak možno, bychom si učinili známost, či dokonce vstoupili v manželství? Hřích a nešťastné manželství nejsou ovšem lehko možné, ale proč by nebylo možno šťastné zasnoubení? Zanechte těchto klamných názorů světa a pozorujte pravdu ve světle tajemství Božích.

Kdo byla Maria? Dívka z domu Davidova; až do 14. roku odchovaná v chrámě, tak čistá a svatá, že nejen nepomýšlela na muže a na manželství, ale ona dokonce zaslíbila se Bohu v ustavičné panenství. A tu Nejsvětější Trojice jakmile zřela toto zázračné dílo milosti, vešla dle našeho názoru v radu a Bůh Otec pravil Synu Svému: „Viz tuto krásnou pannu! Udělil jsem její duši a jejímu tělu celou vznešenost milosti a přirozené krásy, jak to jen tvorů možno bylo; ona

darovala mi slibem své tělo a svou duši, chtíc obě uchovati navždy čisté a panenské. Hled', plnost času nadešla, kdy máš objeviti se jako Syn člověka na zemi, by lidstvo došlo spasení. Nuž, tato panna budiž Tvou matkou, bys zastíněním Ducha svatého z ní a v ní stal se člověkem!“

Tak mluvil Bůh Otec. „Jsem odhodlán,“ zněla odpověď Synova, „a nelekám se lůna této milostiplné panny.“ „A já chci jí zastíniti,“ pravil Duch sv., „by věčné Slovo zrodilo se z Panny.“ „A ještě zbývá jedna starost,“ počal opět mluvit Otec nebeský, „musíš přijíti na svět jako bezmocné dítě a tajemství početí a narození Tvého z Panny má zůstatí skryto ještě po mnohá léta. Ale kde nyní nalezneme pro Tvou Matku muže, by Tvá i její čest zůstala neporušena? Kde nalezneme pěstouna a ochránce pro dobu Tvého dětství?“

Co myslíte, že as odpověděly Bohu Otci obě božské osoby? „Matka Tvého Syna,“ počal Duch sv., „jest tedy mojí nevěstou; mám tak osvítiti a proměnití její tělo a její duši, aby i po narození Syna Tvého zůstala neposkvřenou pannou, jakou jest nyní k radosti všech andělů. Aby čest její byla ochráněna před lidmi, dej jí muže – panice tak cudného a čistého, by sice slíbil jí navždy věrnost manželskou jako opravdový choť, ale aby žil s ní tak čistě a nebesky, jako anděl před Tvou tváří. Nejen duše jeho buď panická, daleká jakékoli hříšné myšlenky, ale i tělo jeho buď více nebeské než pozemské, více oduševnělé než hmotné, prosté vši smyslnosti. A moje nevěsta, ať v tichém domě či v ruchu ulice, ať v lidnatém městě či v samotě pouště, ve dne i v noci buď tak jista, tak bezpečna, tak klidná jako by byl nejčistší Seraf po jejím boku. Kde jest tento anděl v lidském těle? Chci mu sděliti poklad milostí, chci jej osvítiti, aby pochopil tajemství vtělení se Syna Tvého, jak jen člověk pochopiti může.“

Tak asi – není pravda? – mluvily a radily se dle našeho názoru tři božské osoby. Pak konečně promluvil Bůh Syn: „Vždyť známe ho od věčnosti, tohoto syna Davidova, který nesedí na trůně královském jako jeho praotec, ale v potu tváře dobývá chleba jako tesař v dílně řemeslnické. Josef jest jméno jeho, to jest dorůstající syn, neboť tělo jeho dorostlo k plné kráse a síle muže, korunováno leskem dokonalého panictví; rostla duše jeho ve víře na mé vtělení se, v naději na brzké vykoupení a září leskem všech ctností. On sice nejen že na manželství nepomýšlí, ale on dokonce učinil slib věčného panictví; a právě proto budiž chotěm mé panenské Matky a mým pěstounem. A jako se nelekám lůna Panny, tak se nehanbím býti před světem považován za syna Josefova.“

Taková byla, dle našeho názoru, rada a rozhodnutí Nejsvětější Trojice. Nuže, věříte v toto tajemství? Proč byli byste pak tak pošetilí a zaslepení, že byste se domnívali, že mládí v nevinnosti a pobožnosti prožité nemůže býti předchůdcem manželství? A nevěříte-li tak, pak nevěříte také v tajemství vtělení se Syna Božího a nemůžete dojíti spasení. Neboť Ježíš jest ono jediné jméno, v němž naše spasení spočívá.

A u víře v tato tajemství táži se nyní vás všech: Může býti některá panna tak čistou a nebeskou jako Maria? A přece byla ona povolána k manželství. Může býti některý jinoch tak nevinný a zbožný jako sv. Josef? A přece i on byl k manželství povolán a sám Bůh jej v ně uvedl zázračným způsobem.

Jak velice pleteme si veškerý pojmy, nevěříme-li více v tajemství náboženství nebo nebéřeme-li si jich k srdci! Nebo, rcete jen, jest-li z jinochů a dívek, kteří služby Boží pilně navštěvují a sv. svátosti tu a tam hodně přijímají, kteří, plni zbožnosti, střeží se radováněk a požitků světských, jakož i marnivosti v obleku, kteří žijí všude v nevinně a počestnosti tělesné – jestliže nikdo z nich k manželství povolán není – jaká to děsná vyhlídka do budoucnosti! Ale jaká též útěchyplná naděje, stanou-li se jednou tací jinoši a takové dívky otci a matkami a ožije-li v jejich rodinách Svatá rodina Nazaretská!

Ne, takové duše nejsou určeny všechny vesměs pro klášter, nebo pro svobodný stav, ó daleko ne! Za to ručí nám Sv. rodina Nazaretská, za to ručí nám Prozřetelnost Boží. Neboť běda společnosti, běda církvi, jestliže jen lehkovážná mládež, zanedbávající služby Boží, přijímající sv. svátosti zřídka kdy a pak ještě nehodně, dozrála pro manželství v neposlušnosti, v nevázanosti, v marnivosti a záletnictví, v tanci a hře, při víně a pivě, v smilstvu a rozpustilosti – jestliže taková mládež bude povolána k manželství – pak běda církvi, běda společnosti! Neboť potom příští pokolení trpí hříchem dříve než spatří světlo světa, a když spatřilo, pak na světle slunečním v noci bídy a hříchů zhyne nadobro.

Taková mládež, nebude-li činiti dříve hodné ovoce pokání, nemůže žádným způsobem býti povolána od Boha k manželství. Pán může sice takové nekající hříšníky k manželství připustiti – ale nežádá si toho nikterak. Neboť volbou Své matky a Svého pěstouna, kteří poutem manželství byli spojeni, prohlásil Kristus jasně a určitě, jací jinoši a jaké panny jsou určeni od Boha pro manželství Nového zákona.

Vím ovšem předobře, že mnozí smejí se jen této Boží moudrosti životní a že ve své lehkovážnosti a bujnosti smyslů vnikají v manželství po zcela jiných cestách; ale až bude jednou vaše rodina plna svárů a hádek, plna neštěstí a cizoložství, plná nezvedených dětí, nebo až budete naříkati a bédovati jako svobodní lidé v bídě a hříchu, budete se i potom smáti?

Proto daleko více dnes než v Starém zákoně platí slova Sirachova (Sir. 26. 3.): „Díl dobrý jest žena dobrá; za podíl bojícím se Boha dána bude muži pro činy dobré.“ A kdo jest ona „žena dobrá“? Ona dívka, dospívající v nevině a cudnosti, zbožnosti a pokoře, jež chrání srdce své před žádostivostí a požitkářstvím, která prosta vši marnivosti a záletnictví, nemísí se mezi rozpustilé a ve společnosti mužů a jinochů obyčejně jí nezastihnete. Jest snad určena pro klášter? A kdyby byla, bylo by to neštěstím? Mnohé z nich mají ovšem toto povolání, ale jest jich přemnoho, které Bůh určil mužům bohabojným. „Za podíl bojícím se Boha dána bude.“

A kdo jsou tito „bojící se Boha“?

Jinoši, bojící se vždy hříchu. Jsou-li určeni k manželství, dá jim Bůh pannu, o níž Duch sv. dí: „Jako vycházející slunce na vysokém nebi Hospodina, tak krása dobré ženy jest k ozdobě domu.“ Jaká krása? Duch sv. mluví ovšem také o tělesné kráse v nejlepších letech života, jež podobá se lampě lesknoucí se na sv. svícnu; nejlepší léta však uplynou a s nimi zvadne tato krása. Ale jako vycházející slunce září vždy krása cudnosti a studu, mírnosti a trpělivosti, vždy nádherněji září pravá zbožnost a obětivost pro celý dům, jež roste tím víc, čím více dětí přibývá. Milost nad milost jest svatá, cudná žena. „Za podíl bojícím se Boha bude dána.“

Co ti tedy jest činiti, křesťanská mládeži, chceš-li, by Bůh tě k manželství povolal a ty v něm jednou nalezla též svoje štěstí?

Křesťanský jinochu! Hleď, bys se vždy více podobal sv. Josefu; pak vyhledá ti Bůh sám nevěstu, která bude milostí nad milostí domu tvému.

Křesťanská panno! Snaž se následovati Pannu Marii v pokoře a čistotě, v skromnosti a zbožnosti – a Bůh opatří ti ženicha, který v šlépějích sv. Josefa kráčetí bude.

Ale, myslíte si snad, proč strhne často jakási závrať do propasti hříchu neb nešťastného manželství tak mnoho mladých lidí, kteří přece dobré školy navštěvovali, sv. svátosti často přijímali? Schází jim zrak, jímž by prohlédali svoji duši a svoje vášně, schází jim ruka, která by je pevně jala a vedla; a neschází-li jim onen zrak, ni ona ruka, tož unikají samovolně bystrému dohledu a pevnému vedení. Spokojeni jsou ve své nasládlé pobožnosti nebo při jiných zevních náboženských cvičeních a úkonech, nestarajíce se o zdánlivě nevinné, ale vskutku velmi nebezpečné náklonosti, nechávají doutnati své vášně, až náhle jejich oheň jakmile nalezne nějaký průchod, s dýmem, se míse, propuká a krouží a víří čadivě kol jejich svatebního veselí a jejich

hanby. Proto, dej se varovati, křesťanská mládeži, dej se varovati dokud pravý čas, dej se varovati od kněze, jenž mezi zuboženými postavami pošlapané nevinnosti, v obydlích nešťastných rodin naučil se mluvit tak, jak nyní k tobě mluví.

Ale, myslíte si snad, jak můžeme dojít manželství na cestě pravé nevinnosti? Kterak mohli se Josef a Maria nalézt, sblížit, když přece oba učinili slib věčného panictví? Bůh který je sobě určil, svedl je dohromady. Sv. Tomáš Aq. poznamenává (p. IX., q. 29, ar. 1.), že Duch Svatý osvětlil Marii a vedl ji, by pojala sv. Josefa za chotě v tom pevném přesvědčení, že její panenství zůstane neporušeno. Proto církev se modlí: „Bože, který jsi ve své nevystihlé prozřetelnosti blahoslaveného Josefa za snoubence své nejblahoslavenější Matky vyvoliti ráčil, učiň, abychom, kteří jej jako svého ochránce na zemi uctíváme, jej též v nebesích za svého přímluvce míti zasloužili!“

Bůh sám tedy ve své zvláštní podivuhodné prozřetelnosti, kterou žádný duch nepochopí a žádné slovo nevyjádří, sv. Josefa za chotě Panně, bez poskvrny počaté, vyvolil a dal. Jak Bůh oba dohromady svedl, není v Písmě svatém uvedeno; jediné legenda, která ale není předmětem božské víry, vypráví nám takto:

Když Maria v chrámě dosáhla čtrnácti let věku svého, chtěla tam setrvati a jediné Boha milovati, jak se byla k tomu slibem panenství zavázala. Ale její příbuzní, mezi nimi také sv. kněz Zachariáš, doléhali na její provdání. Veškeren odpor něžné panny byl marný. Nejvyšší kněz Abiathor tázal se Jehovy, kdo má být šťastným snoubencem. A Boží výrok zněl: „A vyjde prut z kořene Jesse a květ z kořene jeho vystoupí.“ (Isaiáš. 11. 1.)

Tu kázali kněží všechněm jinochům z kmene Davidova přijíti a každý z nich musil položit suchou větev olivovou před oltář. Ten, jehož ratolest se počne v noci zelenati, měl uvést pannu do svého domu. Ale žádná ratolest se nezazelenala. Tu kněží modlili se znovu; ale Bůh dal jim na srozuměnou, že mládenec panně určený dosud nepřišel. I hledali opět a našli sv. Josefa. Jakmile tento položil větev svou před oltář, ihned počala kvésti. (Ott: Kniha sv. Josefa.)

Zda Bůh tímto nebo jiným způsobem oba svedl, na tom málo záleží – nám dostačuje pravda: Bůh ve svoji podivuhodné prozřetelnosti Marii a Josefa spojil, ač oba nechtěli ve svém panictví o manželství ničeho věděti.

Nuž jaké obtíže máte snad ještě nyní? Snad že Bůh nestará se o vás a vaše manželství? Ovšem, razíte-li si k manželství cestu hříchem a prostopášností, nemůže Bůh být při vás; ale jdete-li životem v plné nevinnosti a pravé zbožnosti nejen před lidmi, ale i před samými nebesy, pak Bůh vás uvede zázračně v manželství, jako Marii a Josefa, jako Tobiáše a Sárú, jako Isáka a Rebekku.

Tož následujte Marii a sv. Josefa v nevinnosti! Doporučte se v jich ochranu a péči, a pak – jste-li opravdu povoláni – povede vás Prozřetelnost Boží tak, že cestou nevinnosti dojdete šťastného manželství a království nebeského.

VII.

Střežení dítek.

Nevinnost jest tedy cesta, po které dle vůle Boží sluší kráčet k manželství. Aby však mládež cestou touto vždy se ubírala, jest sv. povinností rodičů, dítky své pečlivě střežiti. Ale abyste všichni pochopili veškeru vážnost této pravdy, vizme, co píše sv. evangelista Lukáš o tom, jak rodiče mají dítky střežiti a jak dítky mají se jich dohledu podrobovati.

„A když vykonali ty dni; a již se navracovali, zůstalo dítě Ježíš v Jerusalemě a nevěděli o tom Josef a matka jeho. Domnívajíce se pak o něm, že by byl v zástupu, ušli den cesty; i hledali ho mezi příbuznými a známými.“ (Luk. 2. 43-44.) Tak vypráví evangelium sv. Lukáše.

Ale, myslíte si, jak mohl Ježíš zůstat v chrámě, aniž by to byli rodiče pozorovali? Snad oni tedy přece dosti si Ježíše-jinocha nevšíмали? Evangelium řeší tuto otázku. „Domnívali se o něm, že by byl v zástupu.“ Bylo totiž obyčejem, že poutníci shromažďovali a řadili se dle pohlaví a stáří a takto konali pospolu cestu. Tudíž mohl se Ježíš jako jinoch připojit ke svým rostencům a mohl tak zůstat zpět v chrámě, aniž by to Maria a Josef jen tušili. A že se tedy domnívali, že by byl v zástupu, byli první den svého návratu zcela klidni.

Když tedy vaši hoši a jinoši jsou v dobré společnosti sobě rovných, když vaše dcery se zdržují u jiných mravných dívek a pannen, můžete být také uklidněni. Ale když je už večer? Ať jsou potom kdekoli i v nejlepší společnosti, nevracejí-li se domů, hledejte je! Neboť za soumraku nesmějí dlít od vás vzdáleni.

Pohleďte na Marii a sv. Josefa! Když došli s večerem do vesnice, kde jednotlivé díly společnosti poutníků se zase scházely, pátrali ihned u příbuzných a známých po svém dítěti. Nebylo snad u nich dítě dobře uschováno? Zajisté; ale oni byli pravzory všech křesťanských rodičů, o jichž děti není začasté pranic u příbuzných a známých postaráno, ba u nichž jsou vydány největším nebezpečím. Ale ještě druhá věc: Maria a Josef měli všechny důvody tomu věřit, že dítě Ježíš jest opravdu v zástupu – a on tam přece nebyl.

Otcové! Matky! máte i vy vždy všechny důvody k tomu, byste mohli věřit, že vaše děti jsou v pravdě tam, kde myslíte, že jsou, – či nejsou začasté důvody na snadě, abyste je hledali zcela jinde? Či vidíš na synu svém a dceři své jen samé světlo ctnosti a pravdy, co zatím je už obklopuje noc lži a hříchů? A přec jich nehledáte; a když je snad jednoho dne hledáte a nenaleznete jich ihned, co potom?

Či myslíte, že byste snad urazili ty, u nichž děti vaše dlí? Planá výmluva! Nemohli-li Maria a Josef říci právě tak? A oni nicméně hledali dítě u příbuzných a známých. – Neviděli jste dítě? Tak zní otázka a oni opakují ji vždy úzkostlivěji a úzkostlivěji, až oba více mluvit nemohou a jen pláč a naříkají.

Či nepláчете a netruchlíte, ztrácíte-li to nejmilejší na světě? Ježíš byl Marii a Josefovi jedinou radostí, jedinou útěchou, jedinou láskou – bez Něho bylo jim hůře než andělům bez Boha a světu bez slunce. Co tedy zbývalo činiti? Vrátili se do Jerusalema a hledati Ho.

Ale k čemu tato námaha? Mohli si pomysleti: Hoch ten jest Bůh, však On nalezne cestu. Vždyť se Mu nic zlého nemůže státi; počkáme zde až přijde. Tak mluví jen chladný rozum; ale srdce plné lásky se tím uspokojiti nemůže. Tato láska touží po dítěti a odvažuje se věci na pohled nemožných, by dítě co nejdříve nalezla a měla je opět u sebe.

Křesťanští rodiče! Jste-li snad na střez dětí svých pohodlní a lhostejní, a to i tehda když zmije pokušení a vášní je smrtelně otravují, pohleďte na nejsvětější dvojici manželů, na vzor všech otců a matek, kteří v nebe vcházejí, vizte Marii a sv. Josefa na jich zpáteční cestě do Jerusalema.

V pravo a v levo pátrá jich zaslzené oko po Synovi: „Neviděli jste Ho? Neslyšeli jste o Něm?“ Tak s pláčem táží se každého pocestného, tak lkají před každým domem, ve všech vesnicích a samotách na hlavní silnici. A což teprve v Jerusalemě! Tam ovšem šli nejdříve do hostince – žádné zprávy. Jdou do chrámu; tam Ho nalézají uprostřed učitelů.

„Synu, proč jsi nám tak učinil? Aj, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme Tebe.“ (Luk. 2. 48.) Tato slova panenské Matky nejsou slova výčitky a domluvy, ale bolesti.

„Proč jsi nám tak učinil?“ Proč dopustil božský jinoch tento zármutek na Matku a pěstouna, když je přece vřele miloval? – Z lásky k vám všem, kteří jste otci a matkami, by dostalo se vám příkladu, s jakou péčí, s jakou strastí a bolestí vy děti své střežiti a je hledati máte. – Jestli však vzdor tomu povinnosti své zanedbáváte, jakou hroznou zodpovědnost berete s sebou na věčnost?

Ale my nemusíme děti své hledati; víme přece kde jsou; ony samy nám to řeknou pokaždé, než odejdou. Dobře, ale řeknou-li vám pokaždé pravdu? Což činí-li to jako ony dcery, které předstírajíce otci návštěvu missie, šly do taneční zábavy? Co pak?

Ale budiž! Děti jsou tedy tam, kde vy myslíte. Víte však také, kdo je tam ještě mimo ně? Víte, co se tam čte, mluví, zpívá, hraje, pije a činí? Víte i to? A nevíte-li toho, jak můžete být klidni, znajíce všechna ta pohoršení, která se co den všude naskytují? A když tito synové a tyto dcery nejsou večer doma, jste přes to klidni? Proč se pak po nich neptáte, nedohledáte, kde as jsou, v jaké společnosti, s kým že jdou snad až k svému domovu?

„Táži se jich pokaždé, buď večer, nebo ráno, stane-li se, že při jejich návratu už spím.“ Dobře; ale kolikrát budeš přelhán?

Řekla snad Maria a Josef: „Počkáme až přijde a pak se Ho zeptáme, kde byl. Vždyť On jest svatost sama a nemůže býti sveden; jest všemohoucnost sama i nemůže se Mu nic zlého přihoditi; jest pravda sama a poví nám také pravdu.“ Ne, ne, nic takového – ale zpátky na cestu do Jerusalema.

Ale tvoji synové? Tvoje dcery? Nejsou svatí, ale plní nebezpečných vášní; nejsou všemohoucí, ale slabost sama. Či neomlouváte svého dítěte, když bylo pokleslo jeho slabostí, neblahým okamžikem, příkladem druhých, kteří rovněž se prohřešili? A není-li právě tato omluva vaším odsouzením? Neboť, ač znáte nebezpečí, přece dohlížeti, poptávati se, hledati, bdíti se vám nechce!

„Ale moje děti jsou nejvíce doma.“ Pokud jsou malé, není starost o ně tak velká; ale což když jsou větší? Jsou doma samy? Dohlížíte tu a tam i v noci, jsou-li doma? Jsou-li samy? V tom ohledu poučuje a upozorňuje Duch sv. již v knize Siracha. Nejdříve napomíná, že obzvláště v noci sluší pilně stříci dceru, která není zvedená, a pak mluví všeobecně. „Dcera jest tajné bdění otce a péče o ni odjímá sen, aby někdy poskvrněna nebyla v panenství svém a aby někdy neuvedla otce v posměch nepřátelům a nezahanbila jej v množství lidu.“ (Sirach 42. 9-11.)

Či myslíte snad, že jest snad příliš na vás žádáno? To vyjednejte si se Svatým duchem až tam na věčnost přijdete; mojí povinností jest, hlásati vám pravdu a to plnou pravdu. – „Ale co zlého mohlo by se přihoditi v mém domě?“ To nevím; mně dostačuje slovo Ducha svatého, jenž od věčnosti všech rodiny již přehlédl. „Dcera jest tajné bdění otce.“ Proč? „Aby v otcovském domě poskvrněna nebyla v panenství svém.“

„Ale má dcera je hodná, byla v dobrých školách, v ústavu, působí v dobrých spolcích, i duchovní mají ji ve vážnosti.“ Dejme tomu, že ano. Ale i při tom všem jest dcerou, mající všechny slabé stránky svého pohlaví a svého věku, snad jest i o něco marnivější než mnohé jiné, a Duch svatý nečiní výjimek, když praví: „Dcera jest tajné bdění otce.“

A jestli Bůh požaduje od tebe takovou starostlivost v tvém domě, co teprv když jsou tvé děti z domu, jsou mezi cizími lidmi jako služebníci, učedníci, jako tovární dělníci, jako chovanci toho neb onoho ústavu! Tu pak ovšem nemůžete na ně dohlížeti osobně, ale co jest vám tu dělati? Bylo by tím mnoho, či jen to nejnnutnější žádáno, kdyby vaši synové a dcery, vstupující do jiné farnosti, přihlásili se též u duchovního správce, kdybyste se vyptali, jaké poměry jsou v rodině, v jejímž středu žijí, zda také pilně navštěvují služby Boží, do jaké společnosti chodí, jak to chodí v

továrnách, kde pracují, jaký duch panuje ve školách a ústavech, které ku svému vzdělání navštěvovati mají – bylo by tím požadováno mnoho či jen věc nejnnutnější?

Co myslíte snad, že to vše stálo by mnoho namáhání a práce? Ale řekněte jen, kdo z vás konal již v slzách a úzkostech namáhavou cestu denní, jako Maria a sv. Josef? Kdo z vás probděl již někde takou noc jako Maria a Josef, když za onoho večera neměli božské dítě při sobě? Kdo z vás plakal a modlil se kdy jen půlhodinku za své děti, když se za pozdní noci ještě domu nenavrátily? Kdo šel jen pouhých sto kroků od svého domu, by alespoň spatřil, odkud a s kým se navrácí? Ach, Bože, jak bude as mnohým rodičům i jejich dětem na věčnosti? Nechtějí následovati příkladu Marie a Josefa, a tudíž nedostane se jim podílu na slávě Boží.

Rodiče mají tedy onu přetěžkou povinnost, střežiti dítky své, jsou-li i s tím spojeny rozličné nepříjemnosti. Tato péče může mnohému zlu zabrániti, ač ne snad všemu, nečiní-li i mládež se své strany svoje povinnosti. A co mládež má činiti, bude nám jasno z odpovědi božského jinocha Ježíše.

Pozorujte tedy odpověď božského pacholete: „Což nevíte, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?“ To nejsou slova výčitky, ale poučení a útěchy. Neboť co chce jimi Spasitel říci? „S bolestí mne hledáte ve své lásce; ale nebylo třeba, abyste byli tak zarmoucení, ježto přec víte, jak jsem vás poslušen, ale jak též ve všem chci učiniti po vůli Otce nebeského a jak chci ony skutky vykonati, jež mi uložil. A nyní přišla hodina, kdy po Jeho vůli poprvé svoji moudrost zjevití jsem měl, aby lidé na mé kázání byli připraveni. Bez vašeho vědomí jsem zde zůstal, abyste poznali, že ve velkém díle vykoupení nesmím poslouchati vás, ale Otce svého nebeského. Konečně ve svých starostech o mne a ve svém úzkostlivém mne hledání máte býti příkladem všech rodičů.“ Ten jest význam Jeho slov.

Potom vrátil se s nimi do Nazareta a byl jim poddán.

„Dal jsem vám příklad: následujte mne.“ Tak křesťanští jinochové a dívky, volá k vám božský Spasitel; vy však uvažujte, na kolik jste křesťany či nejste. Křtem svatým stali jste se ovšem křesťany, ale jestli božského Spasitele nenásledujete, pak nejste více jeho učedníky, a nezrušitelné znamení sv. křtu bude vám žernovem osličím, který duši vaši v propast věčné záhuby jen hlouběji bude strhovati.

Ježíš Kristus jest vždy při Marii a sv. Josefu; jest vždy tam, kde oni toho si přejí, a jen kde Otec Jeho nebeský sám volá, tam jedná proti okamžitému přání svých rodičů. Pravím: „proti okamžitému přání“, neboť i Maria a sv. Josef byli vždy ochotni, všem nařízením nebeského Otce dokonale se podrobiti, jakmile Jeho vůli poznali.

A co z toho následuje pro křesťanskou mládež? Nemáte tudíž nikdy jíti tam, kde rodiče vás míti nechtí, a máte býti tam, kde si vás míti přejí. Posílají-li vás do chrámu, jděte do chrámu a nikoli na procházku, tím méně do hostince. Zakazují-li vám ten či onen dům, tu či onu společnost, nechod'te tam, neboť oni chtějí Vás míti večer záhy doma – a v posteli dříve, než oni sami jdou spát – proto podrobte se! Jen tak zůstanete snadněji uchráněni před pokušením, hříchem a hanbou.

A komu na tom záleží nejvíce, abyste ve dnech své mladosti toto božské ustanovení přestupovali? Komu nejvíce na tom záleží, abyste proti vůli svých rodičů a představených chodili ne do chrámů, ale do hostinců a tančiren, abyste chodili ne do dobrých, ale do pochybných domů, abyste v noci nedleli doma, ale venku se potulovali – komu na tom nejvíce záleží, abyste proti vůli svých rodičů a svých představených všelijaké lidi do domu zvali – celé noci s nimi trávíte? Kdo o vše to nejvíce se stará? Dábel.

A když je tomu tak, pak ovšem mnohý jinoch a mnohá dívka může říci: „Zdali nevíte, že já v tom musím býti, což jest d'áblov?“ – Neboť: „buď s Ježíšem poslušným býti v tom, což jest

Otce nebeského, aneb v neposlušnosti býti v tom, což jest d'áblovlo.“ Jiného výběru není. A rcete mi, je to ještě divno, že tak mnozí synové a dcery všechen smysl pro čest a stud ztrácejí, hluboko klesají, v nešťastná manželství vstupují a v bídu se řítí? Jest to ještě nápadno, či jest to již zcela přirozené?

Či chceš snad říci: Mým rodičům jest to lhostejno, kde jsem, kdy se domů vracím, kdo ke mně přišel – oni nejvýš se táží, kde's byl, kdy jsi se domů vrátil? Já mohu odpovědět, co chci; nikdo nepátrá, zda je tomu tak, čili nic ...

Ubohá mládeži! Ubozí rodiče! Nešťastný krbe otcovský! Kde není ani sledu po Sv. rodině Nazaretské, tam řítí se vše ráz na ráz v propast hříchu, hanby, chudoby a zoufalství. Snad na zevnějšek se ještě jistý, slušný nátěr uchová, snad tu a tam ještě nějaká návštěva kostela, ale uvnitř jest jen samý rozklad a hniloba duševní.

Proto, křesťanští rodiče, počněte již s novou horlivostí vždy a všude dozírat na své děti; tažte se, po nich, vyhledávejte je, kde je toho potřebí. Neboť jedině tak můžete se nadíti, že předčasně nezkazí se na duši a na těle, ale že vyrostou ve vši nevinnost, vám i sobě samým k štěstí a spáse. A vy, jinochové a dívky, nechodte s očí svým rodičům a představeným; nevymykejte se jich bdělému dozoru, leč že Bůh toho od vás žádá, nebo – čeho Bůh nedopust' – kdyby vaši rodiče a představení špatně s vámi smýšleli a jednali. V tom případě utecte od rodičů, utecte od představených a hledejte si někde jinde přístřeší.

A abyste těmto pravdám vždy lépe rozuměli, je sobě hlouběji v paměť vštíplili, vždy dokonaleji dle nich žili, modlete se často a rozjímejte o tajemství: „Kterého jsi, Panno, v chrámě našla.“ Neboť tím budete, od božského Spasitele milostí posilněni, pod ochranou a záštitou panenské Matky Marie a sv. pěstouna Josefa tu na zemi příkladu Sv. rodiny tak následovati, že se s Ní tam nahoře jednou jistě shledáte a navždy budete se radovati ve společnosti Ježíše, Marie a sv. Josefa.

VIII.

Známosti – svatá a čestná záležitost rodiny.

Kdyby život rodinný všude byl v pořádku, kdyby rodiče své povinnosti znali a plnili, bylo by to již více než dostačilo, co jsem o dozoru na mládež řekl. Že však špatné zvyky, špatné mravy do rodiny se vloudily, práva dobrých mravů a obyčejů si osobující, jest potřebí, abych ještě více o jednotlivostech pojednal.

K těmto špatným zvykům, čítám tak zvané známosti, které před sňatkem tak velkou a často pro čas i pro věčnost neblahou úlohu hrají. A proto, aby mládež před mnohotvárnou bídou byla ochráněna, jest potřebí, aby známost byla svatou věcí celé rodiny.

Co rozumíme známostí? Mnozí mají hned odpověď pohotově: Známost je poměr dvou osob různého pohlaví, které se milují, společně chodí na výlety, chodí do tanečních zábav, pozdě v noci domů se vrací a valnou část noci společně o samotě tráví. Budiž! Ale takové známosti nemohou býti čestnou věcí celé rodiny, nýbrž její potupou a hanbou. Neboť to jsou jenom nejbližší příležitosti k hříchu.

Ale myslíš si snad, je to již jednou takový zvyk a obyčej. „Tím žalostnější jest to,“ pravím se sv. Janem Zlatoústým (Hom. 12. 6. k. I. Kor.), „že d'ábel je zvykem udělal.“ Poněvadž totiž manželství jest věcí svatou, štěstím pro naši společnost, záchrana proti nemravnosti, zavádí on opět každou nemravnost v jiné způsobě.

O čem mluví Zlatoústý? O nemravu, který za jeho doby svatební slavnosti provázel a pouze jeden večer a jednu noc trval. Což by teprve řekl světec o tomto potulování se mladých lidí, kteří nejen jeden večer a jednu noc sami pospolu jsou, ale sto večerů a znovu sto večerů společně bývají? Zdaž by nezvolal pln bolestí a zármutku, pln nevole a hněvu: „Dábel tomuto jednání vtiskl pečeť obyčeje a mravů.“ O těchto známostech, rozumí se, nemůže býti ani řeči.

Nuž, co rozumíme tedy známostí? Poměr dvou svobodných osob, které se brzo vzítí mohou a opravdu též vzítí chtějí. Vzítí se mohou. To nejsou tedy tyto děti od 14 do 16 let, které školou, vychováním dozrály příliš záhy; to nejsou ti neduživci, kteří pozítří snad na úbytě zemrou; ani lehkomyšní, kterým je nemožno rodinu uživiti a dítky vychovati; to nejsou ti, kteří svazky krve a příbuzenstva jsou si blízcí; to nejsou, kteří jsou různého náboženství. Neboť všichni ti nemohou v manželství vstoupiti, nechť-li u veliké, nenapravitelné neštěstí upadnouti. V stav manželský moci vstoupiti! Tak mohou učiniti jedině ti, kteří takovými vlastnostmi na těle a na duchu se vyznamenávají, že před Bohem a před církví šťastnými manželi, otci a matkami býti mohou. V stav manželský moci vstoupiti – a sice ne teprv po čtyřech, po pěti, šesti a více letech, ale brzo.

Ale neméně důležitá jest druhá okolnost, aby tací lidé opravdu v manželství vstoupiti chtěli. Neboť jest mnoho takých poměrů, kde jeden či druhý, aneb oba ani na manželství nemyslí, ale na okamžitý požitek smyslů. Či není za nynějších dob, kdy následkem práce a dopravných prostředků lidé jsou tak mezi sebou pomícháni, mnoho výrostků, kteří brzo tu, brzo onde pracují a všude chtějí míti „ženskou“ i ji také všude nalézají? Či nejsou tací, kteří s každou dívkou známost začínají, a nejsou též takové dívky, které na každého se věsí?

Ale pomyslíte si snad, když tito dva lidé opravdu v manželství vstoupiti mohou a chtějí, je to přece ještě podivno, jak jich poměr může býti čestnou věcí celé rodiny. Vizte jen! Či není ctí pro každou rodinu, že vychovala syny a dcery, kteří k milostným poměrům záhy se nesníží, ale své smysly tak ovládají, že klidně vyčkají, až hodina Bohem i přírodou jim určená k vstoupení do stavu manželského nadešla? To jest ctí a štěstím zároveň. Štěstím, poněvadž Bůh jim takové dítky udělil; ctí, ježto vychování jim takové vlastnosti dalo. Proto těší se z toho rodiče, když jich zbožná dcera řádným jinochem jest milována a jich zbožný syn pro záletné krásky má jen opovržení a jen počestnou dívku miluje, která se umí modliti a pracovati.

Ale ještě více! Považujete to za věc cti, aby vaše jméno a vaše ctnosti na tomto světě dále žily, nejen ve vašich dětech, ale i v budoucích pokoleních? Neboť chceme my všichni, nejen pro nebe, ale i pro tento svět, každý svým způsobem, býti nesmrtelnými. A co vám dává a posiluje tuto vaši naději?

Právě tento poměr, který k šťastnému manželství a jím k novým svazkům a příbuzenstvím má vésti. A právě tyto svazky jsou otázkou cti, nejen pro syna a dceru, ale pro celou rodinu. Či nechlubí se každý z nás tím, když s dobrými, zbožnými a šlechtnými lidmi jest spřátelen a spříbuzněn?

A konečně ještě jedna okolnost, na kterou, jakkoli jest velikého významu, často nebéře se ohledu. Ale právě proto musím povědět vám celou pravdu. Neboť vkořeněné zlozvyky a nemravý nelze odstraniti na jeden ráz a rány rodinného života nezhojí se najednou, ba ony nezhojí se nikdy, nenalejeme-li v ně oleje a vína, jako učinil milosrdný Samaritán.

A co tím chci říci? Víte přece, že se o některých tvrdívá: „Ti se už musí vzítí!“ Ovšem, tvrdí se tak neprávem, ale věří se tomu lehko. To jest ale špatným znamením. Proč? Povím vám příčinu se srdcem zarmouceným.

Lehkomyšlnost, s jakou se na jedné straně také řeči roztrušují a na druhé straně jako věrohodné přijímají, potvrzuje všeobecně rozšířený náhled, že tyto „známosti“, jak se zdá, často

zapomínají na jisté přikázání. A jako jest to pro každou rodinu smutné a zahanbující, není-li vše již s jejími syny a dcerami v pořádku, právě tak má jí býti ctí, vyznamenáním a radostí, poklekne-li nevěsta u oltáře v panenském vínku který si zasloužila.

A necht' pohlížíte na tyto známosti jak chcete, dojdete vždy a jedině k tomuto závěru: Známost má býti čestnou věcí rodiny. Ale tato rodinná záležitost jest také zároveň svatou. Kdo myslí, že snad toto mé tvrzení při mravech nynějšího světa je přehnaným aneb dokonce směšným, rozvaž a vezmi přece si k srdci, co chci říci. Tato čestná věc rodiny jest svatou vzhledem na snoubence a na účel známosti.

Pozorujme nejprve oba mladé lidi. Dojista že všichni znáte příběh o mladém Tobiášovi a Sáře. Tobiáš ctil rodiče své po všechny dny života svého, chránil se každé necudnosti, nosil Boha v srdci svém a velebil Ho v každý čas. Sára nemísila se nikdy mezi dívky, tančící a rozpustilé, čistou duši svoji chránila před každou žádostivostí, netoužila nikdy po manželství. A pojala-li sedm mužů po sobě, nebrala si jich z rozkoše, ale z bázně, nechtíc jednati proti vůli Boží. Tito však, nehodni také dívky, umírali náhle vždy v první noci svatební. A ona ve všem svém neštěstí chválila Boha, spokojená a trpělivá jako Job.

Ale tyto dva, Tobiáše a Sárku, svedl dohromady sám archanděl Rafael.

A jakkoli již v manželství byli spojeni, zůstali po tři noci zcela zdrženliví a modlili se pospolu. „Neboť“, pravil Tobiáš, „synové svatých jsme a nemůžeme se tak spojit, jako pohané, kteří Boha neznají.“ (Tob. 8. 5.)

Zde máte obraz jinochů a dívek, kteří spolu ve vážnou známost vstupují. Či jest to příliš mnoho žádáno? Tobiáš a Sára neměli Krista Ukřižovaného, neměli panenskou Matku Marii, neměli sv. Josefa, neměli miliony svatých za příklad a vzor, neměli katolickou církev, neměli sv. svátostí, neměli tuto bohoslužbu – nýbrž oni věřili pouze v příštího Vykupitele; ba oni se nemohli ani v chrámě Jerusalemském modliti, ale žili po čas zajetí uprostřed pohanů a všelikých pohoršení – a přec byli tak zdrželiví, tak nevinní a zbožní.

Nuž, má-li křesťanská mládež býti aspoň tak zdrželivá, tak zbožná, jako ona mládež židovská v Starém zákoně, jest to žádáno příliš mnoho či příliš málo? Proto, když křesťanští jinoši a dívky učiní si známost, mají sobě v pravdě říci: „Jsme děti svatých, rodiče naši jsou zbožní a hodni, jsme děti církve katolické, jsme posvěceni, posilněni, živeni sv. svátostmi; jsme povoláni k svatosti, dle příkladu Ježíše Krista. Začneme-li tedy tento poměr, chceme se stýkati ne jako pohané, kteří Boha a jeho přikázání neznají, ale pouze své vášně; ne jako mnozí křesťané, kteří svými prostopášnostmi Boha i víru zapírají, ale chceme se stýkati jako čistí, neposkvrnění údové těla Kristova, abychom se společně proti hříchu a pohoršení chránili, k dobrému se povzbuzovali, a když je to vůle Boží, chceme se po nevinné a mravné známosti manželsky spojit, jako Maria a Josef a jako Kristus s církví svou spojen jest.“

Tak mají křesťanské dívky a křesťanští jinoši pospolu mluvit a jednati za dní své známosti. Ta a jedině ta jest známost mezi katolíky možná, přípustná a přikázaná. Ale tak stává se v pravdě svatou, čestnou záležitostí celé rodiny.

Zde zřítte opět, kterak Kristus vše zušlechťuje, posvěcuje a proměňuje. Na těchto jasných výšinách pravdy a víry mohou, smějí a mají se projednávati nejchoulostivější a nejobtížnější otázky rodinné dle příkladu sv. Otců. Toho jest všude třeba. A jako jest to velice potřebné, tak jest k tomu též potřebí mnoho porozumění. Neboť když jsem s těchto jasných výšin osvětlil otázku snad nejchoulostivější, totiž důstojnost mateřskou, tu mnozí muži projeví mi svou radost a svůj dík. Zcela pochopitelně. Neboť duše ušlechtilé založená dýchá na výšinách těchto téměř čistý vzduch nebes a cítí se přenesena v blízkost andělů.

Proto vnikněte ještě hlouběji v předmět, o kterém nyní jedním. Známosti mají tedy býti svatou a čestnou věcí rodiny. Neboť to žádá jejich účel. Ale jich hlavním cílem není obapolně se seznati, toto seznání má si každý napřed získati, aby, když se toho ukáže potřeba, mohlo býti doplněno. K čemu tedy jsou? Tyto známosti spočívají na obapolné lásce, která vidí jen přednosti, jež ještě zveličuje, ale jest obyčejné zpola neb zcela slepá vůči vášním, chybám a hříchům. Řekněte jen zamilované dívce: „Tvůj hoch je pijan, hráč, lakomec, rváč, chlípák, posměvač náboženství ...“ Co vám odpoví? „O každém se mluví dobře i zle; a je-li i na tom něco pravdy, on se polepší, jakmile se vezmeme.“ Nechci nikterak tím tvrditi, že rozumná známost by nemohla ničím přispěti k obapolnému, důkladnějšímu se seznání, ale ono zůstane vždy věcí vedlejší.

Neboť i na to nesmíme zapomenouti. Tací lidé tají a ukrývají navzájem své slabé stránky a ukazují pouze své krásné vlastnosti.

Jednají skorem jako ona tovární dělnice, jež září v neděli ve své marnivosti jako bohatá slečna, ale v jakém obleku objevuje se v pondělí v továrně? – Neděje se rovněž tak, když po nedělních dnech známosti, ve kterých se snoubenci navzájem klamou, následují všední dny manželství, ve kterých se každý jeví takým, jakým v pravdě jest?

Co jest tedy jejich vlastním cílem? Příprava k hodnému přijmutí sv. svátosti manželství, by milosti Boží hojně nabyli. Neboť sv. svátost jest zajisté tím na milost bohatší, čím nevinnější a čistší byla známost. Či myslíte snad, že po dlouholeté známosti, po jejíž trvání hromadila se ohavnost na ohavnost, za níž sv. svátosti byly nehodně přijímány, bez upřímného vyznání, nebo bez opravdového předsevzetí polepšiti se, jest pojednou možno před svatbou upřímně se vyzpovídati, nebo své hříchy z plna srdce si oškliviti?

A tak přecasto bývá i svátost sv. manželství znesvěcena. A když potom na tak četných manželstvích, jak se zdá, spočívá jen kletba, a štěstí a požehnání schází, jest to ještě podivno či zcela přirozeno? Neboť archanděl Rafael pravil k Tobíášovi: „Ti zajisté, kteří v manželství tak vcházejí, že Boha od sebe i od své mysli odlučují a své chlípčnosti tak hovějí, jako kuň a mezek, v nichžto není rozumu, nad takovými má ďábelství moc.“ (Tob. 6. 17.) A proto, abyste tomuto neštěstí předešli a poklad milosti Boží co věno nebes obdrželi, starejte se o to, by každá známost, daleka jsouc nečistého smýšlení, byla a zůstala též svatou a čestnou záležitostí celé rodiny!

Jen tak můžete později uchovati v rodině důstojnost a vznešenost. Neboť tato první, čistá láska, v záři panictví, jest jako vycházející slunce, které později svítí na nebi rodinném jako slunce polední a konečně váš odchod na věčnost ozařuje žhavým červánkem západu.

Jestli však tato první láska nebyla láskou, nýbrž nenávisť v temnu prostopášnosti; jestli tato nenávisť, o které smyslnost vám nalhává, že je láskou, dva chrámy Ducha Svatého nečistotou znesvětila a zpustošila, jestli snad první děcko je živým svědkem smutného pobloudění – kde jest pak vaše důstojnost a vznešenost jako otcův a matek? Kde?

Známost je tedy svatou a čestnou věcí rodiny. Pod střechou otcovskou, před zraky rodičův a sourozenců mají milující se dospívati v nejkrásnějším květu nejčistšího panictví ke dni svatebnímu, lidem i andělům jsouce na podiv.

Než, byť bych rád skončil touto myšlenkou na této jasné výšině, musím ještě dříve účtovat s lidskou bídou. Ano, lidská bída! Neboť křesťané-katolíci mnohdy zapomínají v závratí své vášně ušlechtilosti, jež jim vyplývá ze vznešenosti milosti posvěcující a z nevinnosti, a vrhají se ve dnech své známosti do propastí nečistoty. A to jest věru k pláči! A co je při tom nejsmutnější z nejsmutnějšího? Nalhávají si vespolek, že to není hříchem. – Co mám říci těmto zaslepencům

To, co jednou božský Spasitel fariseům řekl: „Já však pravím vám, že mnozí přijdou od východu i od západu a stolidi budou s Abrahamem a Isákem i Jakobem v království nebeském;

synové pak království vyvržení budou do temnosti zevnitřní: tamť bude pláč a skřípění zubů.“ (Mat. 8. 11.) Židé totiž, kteří skrze Abrahama a obřizkou stali se dítkami království nebeského, budou zavrženi pro svoji nevěru; ale pohané proti tomu přijdou, uvěří a budou spaseni.

V jaké souvislosti jsou tato slova k manželství a ke známosti, ukazuje kardinál Massaia. Tento, pobýv čtyřicet let v Africe jako missionář a stav se prvním biskupem Gallasů, jmenovaný od Lva XIII. kardinálem, uveřejnil r. 1885 list o rozvodu manželském. V něm porovnává křesťanské sekty v Habeši, mezi nimiž následkem rozvodů nastala zkáza mravů a bezuzdnost, jež hrozně řádila, a pohanský kmen Gallasů, kde následkem svátosti manželství jest žena nedotknutelnou, paní je vážena, a dcery pak neposkrvněny dospívají k manželství.

Tedy kmen pohanský, divoši bez Krista, bez církve, bez školy, bez vzdělání a přece jejich dcery neposkrvněny vcházejí v manželství. Tito pohané stanou se křesťany; syny království nebeského, dojdou království nebeského, co zatím mnozí katolíci? – Myslím, že mi netřeba tento smutný obraz úplně dokreslit.

Buď tedy stane se známost svatou, čestnou věcí rodiny, a vy dojdete spasení – nebo! Volte ve dnech své mladosti, ale volte ku své věčné spáse! Kdož však, poskrvniv se hříchy v hříšných poměrech, neštěstím a hrůzou sklíčen, jsi blízce zoufalství, jdi ke knězi, vyjev mu svou bídu a učin pevné předsevzetí, že se všech zlých příležitostí vystříháš, abys alespoň jako kajník jednou s čistými se radovati a s nimi spasen býti mohl.

IX.

Kterak se stává známost čestnou záležitostí rodiny.

Známost má býti svatou a čestnou záležitostí rodiny Tak stává se nevinnost cestou k manželství. Všichni, kdož v manželství vstupují, jsou k tomuto šlechtictví Bohem povoláni. Ale ani zde nejsou všichni vyvolenými, neboť mnozí zneuctívají své šlechtictví a maří svévolně svoje štěstí. Neboť jako oni dělníci v evangeliu, mnozí tu stojí zahálějící a ničeho nečiní, aby jejich známost stala se svatou a čestnou záležitostí rodiny. Ba mnozí činí vše, by dovršili míru svých hříchů a svého neštěstí.

Proto nastává otázka, co sluší se činiti, aby známost se stala a zůstala svatou a čestnou záležitostí rodiny.

„Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení, neboť duch jest sice ochoten, ale tělo jest mdlé.“ V těchto slovech Kristových jest skorem vše obsaženo. Bdění jest především povinností rodičů a představených, modliti se a rozjímati především věci mládeže. Proto uvažujme, co mají předně činiti rodiče a představení, a za druhé, co má činiti mládež.

Známosti jsou svatou a čestnou záležitostí rodiny. Nejsou tedy jen poměrem dvou osob, nýbrž jsou též vlastní záležitostí rodinnou, s níž co nejúžeji souvisí též štěstí i čest otce a matky, sourozenců, ba i příbuzných a přátel. Co z toho následuje? Proto také má každá známost zůstatí věcí rodiny, a nesmí se nikdy zvrhnouti v jakýs druh tajemnůstkařství. O to pečovati, jest především vaší povinností – otcové a matky. – Máte dceru; nějaký mladík chce ji pojeti za manželku a navštěvuje ji jednou či dvakrát v tédní. Dobře, ale kde? Jak dlouho jste všichni ve světnici pohromadě? Nejdete na lože snad dříve, než vaše dcera spí? Považujete za věc slušnosti, vyprovázeti budoucího zete z domu? – Nedovolíte svoji dceři s jejím milencem nikam jíti, kromě ve společnosti rodiny?

Vy máte syna, který navštěvuje jistou dívku. Dohlížíte na to, zda tento poměr se považuje za rodinnou záležitost? A ne-li, nedovolíte mu více tam docházeti?

Ale, myslíte si snad, to však není již dnes zvykem, tak se málokterá známost udržuje. Proč? Poněvadž na tyto poměry nepohlížíte jako na záležitosti rodinné, ale jako na záležitosti těchto dvou mladých lidí. Proto také to tak často vyhlíží, jak to vyhlíží.

Pravda, dotýkám se vás nepříjemně, útoče na tyto životní radosti mládeže, poněvadž ale jsou příliš často podnětem ku hříchu, musím tak mluvit. Kdybych vám byl řekl, že vůbec žádných známostí býti nemá, pak mohli byste se hněvati; pravím-li však, že máte bdíti a pečovati, aby pro čest domu, pro uchování nevinnosti, pro štěstí budoucího manželství, tito dva mladí lidé stýkali se jedině uprostřed rodiny, kdo může mi zazlívati, vyjma ty, jimž hřích a známost na jedno vycházejí?

Nebo si snad myslíte, že věc není přece tak nebezpečná? Ach, Bože, vzpomenete-li na své zkušenosti, pak sami budete žalovati, že jest rok od roku vždy hůře. A to pak nemá býti nebezpečným? Všude platí slovo Páně, ale zde tisícero násobně: „Duch jest hotov, ale tělo jest mdlé.“ A když však přechásto i sám duch k dobrému více není ochoten – ale je zlomyslným – a pak že není nebezpečí!

Procházíme-li jen křestní, manželské a rodinné knihy farností – jak hluboko zakořeněné a daleko rozvětvené zlo tu se nám jeví. – Kdo počítá ony oklamané, které nařikají a si zoufají? Kdo počítá ty úbytěmi stížené, kteří prostopášnostmi k předčasné smrti dozráli? A sebevražda? – A což, až otevře Bůh na konci světa onu strašnou knihu, v níž vše je obsaženo – a pak že to není nebezpečné?

„Ale moje děti jsou nevinné a hodné.“ Dobře, to mě těší. Ale pak ony samy ze sebe učiní svoji známost čestnou věcí rodiny a když chcete večer jíti spát, ony samy řeknou: „Zůstaňte s námi ještě nějakou chvíli, jinak i my se rozejdeme, neboť nechceme býti spolu o samotě.“

Jestli však o této rodinné záležitosti ničeho více věděti nechtí, ale vyhledávají-li rozličné často i zbožné záminky, aby spolu sami mluvit a jednati mohli, pak nemluvte mi o jejich nevinnosti a jejich zbožnosti – ba ani pak ne, jsou-li daleko, široko ctěny jako nejzbožnější. Pak platí stonásobně napomínání Ducha sv.: „Dcera jest tajné bdění otcovo a péče o ni ubírá mu spánek.“ Neboť, když pak nebdíte a nepečujete a neusilujete o to, aby známost byla opravdovou a celou záležitostí rodiny, pak nejen že ponesete hlavní vinu na hanbě a neštěstí svých dětí, ale vy jste pak i v nejvyšším nebezpečí, že zaspíte nebe, co zatím děti vaše, bdíce, svou rozpustilostí otevrou si brány pekelné. Proč?

Jejich prostopášnost na vašem účtu bude před Bohem zapsána jako hřích cizí. Neboť zatím co rodiče spali, přišel ďábel a rozséval koukol. Neboť tento jest, jak velký biskup Fénelon podotýká, v těchto schůzkách třetí ve spolku. Když totiž při vzrušené smyslnosti tato nevázaná láska, či lépe řečeno tato nenávist na jedné straně vše žádá a na druhé straně ničeho neodpírá – jak bohatou výhru přinese mu tato hra?

Proto vy máte bdíti a o to pečovati, by mladí lidé byli vždy při rodině a v rodině a nikdy nebyli ponecháni sami sobě.

Tutéž povinnost mají též páni a představení vůči své čeládce a svým dělníkům. Ale co mají činiti synové a dcery?

Především nesmíte nikdy tajiti svoji známost rodičům. Je-li dobrá a řádná, proč ji skrývati; je-li špatná, proč žíti v smrtelných hříších? Což jest známost hanbou? Právě tak ne jako sňatek, ovšem předpokládajíce, že je svatou a čestnou záležitostí celé rodiny. Proč tedy ji tajiti? Proč? Či chcete snad býti manžely dříve, než odložíte dětské střevíčky? Ale pak jest odpor rodičů štěstím vašeho života.

„Ale my se přec ještě nechceme vzít, chceme mít jen známost.“ Ale známost stejně, jako manželství nenáleží dětem. A jest-li dnes znovu tohoto předmětu se dotýkám, věřte, že vím, proč tak činím. Neboť tato záležitost netýká se jedině otce, matky a dospělé mládeže, která na manželství pomýšlí, ale i všech, kdož ve škole i mimo školu na vychování mládeže pracují. A kdo toho nenahlíží, nebo snad myslí, že bych o tom vůbec mluvit neměl, nebo že bych aspoň neměl tak hluboko zasahovat v život, ten ani nezná mládež po této stránce, ba ještě méně chápe úkol a zodpovědnost katolického kazatele. Leč dále!

Proč tedy tajiti? Mladík je snad pijan a slaví rád modrý pondělek, lehkomyšlný člověk, jenž vidí chrám málokdy nebo nikdy, nebo nějaký potulný rytíř, který již všude známosti začínal, přiběhlík, o němž se nic jistého neví? Nebo dívka je marnivá loutka, nějaká tanečnice, lehkomyšlná osoba bez modlitby a bez hlubšího základu náboženského, nebo snad nějaká vzdělaná dcera, která potřebuje služku dříve, než se provdala?

Jest-li že v těchto případech vaši rodiče o žádné známosti slyšeti nechtí, jest to štěstím vašeho života.

Proč tedy tajiti? Rodiče nás pak nenechají samotny pospolu. Ale to jest přece záchranou vaší nevinnosti a nadějí ve šťastné manželství!

Proč tedy tajiti? Víím ovšem, že rodiče mohou se i nerozumně a bez příčiny vzpírat známosti a uzavření manželství. Ale tyto případy jsou velmi řídké a i pak buďte k nim přímí, chcete-li v nevinnosti a bez hříchu dožít se dne svatebního.

Neboť, jste-li si k manželství určeni, sejďte se přece, přes všechny obtíže, jako Tobiáš a Sára a to ještě dost časně. Neboť pak může se vám stát jako tažným ptákům, kteří na jaře přijdou příliš časně a často ještě zapadají do vánic sněhových.

Proto tedy máte býti zcela upřímní ke svým rodičům a to hned od počátku, a pak máte se poslušně podrobiti křesťanskému domácím pořádku, jak oni žádají. Abyste však to činili tím snáze, mějte k sobě vzájemnou úctu tak, abyste, plni svaté plachosti, sobě daleci zůstali tak dlouho, až před oltářem budete spojeni, jako Kristus s církví svou spojen jest a zůstane. Jak jest to možno? Toto mládí, tato krása, toto tělo, tato duše necht' nikdy nevzbudí ve vás nevázanou žádostivost, ale necht' naplňují vás navzájem úctou a vážností. Neboť toto tělo se svou mladistvou krásou a silou, tato duše se svými přednostmi jsou majetkem Boha Otce, neboť On je stvořil. Jsou majetkem Boha Syna, neboť On je z poroby ďáblovy vykoupil a krví svou označil. Jsou majetkem Ducha sv., neboť On posvětil je na svůj stánek.

Proto budiž vaší jedinou obavou, byste majetek Boha Trojjediného, jakýmkoli hříchem neposkvřili, a budiž jedinou vaší starostí, abyste čisti a neposkvřeni na těle i na duši jednou plného požehnání Boha Trojjediného u oltáře dosáhli.

A v této víře, v této vzájemné úctě bděte, bděte nad svými myšlenkami a žádostmi, nad svými city a pohledy, nad svými slovy a skutky! Neboť i když duše je hotova, tělo jest přece mdlé. A u duší, na počátku zbožných, zvrhuje se často zbožnost v smyslnou lásku a náklonnost a přátelství, tak že na místě vonného dýmu ctnosti vystupují k nebi kouř smyslnosti. – Jak velké teprv jest toto nebezpečí při známostech?

Proto buďte tedy upřímní k rodičům i představeným – mějte k sobě vzájemnou úctu, bděte – ale pečujte též, by pomáhající milost Boží byla vám dána měrou bohatou.

Proto modlete se, a modlili-li jste se dříve mnoho, modlete se nyní ještě více. Nemyslete na marnost obleku, nemyslete na ozdobu vlasů, na postavu těla, na radosti výletů a společností, ale myslte na modlitbu, byste se neocitli na kluzké cestě hříchu. Proto modlete se a přijímejte často a hodně sv. svátosti! A uchovali-li jste svou nevinnost až ku známosti, nebo neklesli-li jste více po prvním hříchu, děkujte za to pouze modlitbě a sv. svátostem. Ale teprve nyní blíží se k

vám nebezpečí v celé své velikosti, i tehdy, máte-li bdělé a hodné rodiče; jsou-li však rodiče vaši nedbalí a vy lehkovážní, co teprve potom? Denní zkušenost volá příliš hlasitě, takže nemusím zde ani slova dodávat.

Proto nejen že máte často sv. svátosti přijímati, ale zpovíдали-li jste se před známými brzy tu a brzy onde, máte si nyní zvoliti stálého zpovědníka. A jemu řekněte hned z počátku: „Chci započítí známost.“

Ale to neříkám rád! Proč? Není to přece hříchem ni hanbou a jest vám přece nyní snazší říci tak, než později snad zpovídati se z těžkých hříchů. Ba při lehkomyšlnosti, která různým způsobem nejen u mládeže, ale i u rodičů a představených se jeví, jest to začasť jedinou spásou. Či není pravda, že z nevědomosti, nebo ze smyslnosti, nebo ze starostlivosti o zaopatření, začne mnoho známostí s jinověrci nebo s blízkými příbuznými, nebo se špatnými lidmi, nebo dokonce s rozvedenými? A když jim dostane se toho štěstí a milosti, že hned z počátku vše zkušenému a moudrému zpovědníku svěří, pak zajisté budou mnozí takto uchráněni hříchu bídy a věčného zatracení. Ale pakli taký poměr po delší dobu tají, nabude vašeň jich takové síly, že by pak i na prahu samého pekla u vědomí věčného zatracení přece v manželství vstoupiti chtěli.

Proto když vám zpovědník nedovolí vejíti v takou známost, jest to štěstím vašeho života; pak-li váš poměr je dobrý a správný, manželství dovoleno, jistě že žádný rozumný zpovědník nebude vám brániti. „Ale on mi řekne, že nesmíme býti sami spolu pohromadě.“ Nikoli, nepraví vám tak zpovědník, ale Tvůj Pán a Bůh jeho ústy.

„Ale já vůbec nejdu k žádnému zpovědníku, který jest v této záležitosti tak přísný a toho ode mne žádá.“ Ale pak také nikdy nedosáhneš odpuštění svých hříchů, i když ti rozhřešení bylo dáno.

„Ale to není možné,“ myslíš si u sebe. Není možné? Vizte jen! Toto o samotě zůstávání jest obyčejně jen nejbližší, dobrovolnou příležitostí k hříchu. A nechceš-li se této příležitosti vystříhati, pak také nemáš žádného předsevzetí se polepšiti. Kde však toto předsevzetí schází, tam není lítosti, kde není lítosti, tam není odpuštění hříchů možné a to ani tehda, kdyby sám sv. Petr ti rozhřešení udělil.

Proto jdu ještě dále a pravím: Jste-li tak nešťastní, že jste upadli do těžkého hříchu, nejděte nikdy ku zpovědníkovi, který vám snad jen krásně domluví, ale od vás se vši přísnosti nežadá, abyste sami pospolu nedleli. Neboť pak on i vy jste ve velkém nebezpečí věčného zavržení. On, zpovědník, poněvadž od vás nejnnutnějšího nežadá; vy, poněvadž klidně žijete dál v nejbližší příležitosti k hříchu a snad už v den svatého přijímání znovu ve starý hřích upadáte.

Jste-li však k svému zpovědníkovi ve všem upřímní a řídíte-li se dle jeho rad, a udá-li vám on všechny nutné prostředky k uvarování se hříchu, pak posílí vás hodné svaté přijímání tak, že aspoň zase po nějaký čas budete si toho vědomi, že vaše známost jest svatou a čestnou věcí celé rodiny.

Či snad nikdy nezvítězí milost Boží spolu s naším přičiněním nad zlobou a úklady těla a našich žádostí? Milosti dostává se každému, neboť všichni jsou povolání; ale tak mnohým scházejí milosti, neboť málo jest vyvolených. A tak vše to, co jsem řekl o známostech, bude pro mnohé nejen marné, ale učiní jich zodpovědnost na věčnosti ještě větší. Neboť služebník, jenž vůli pána svého zná a ji přece neplní, jest hoden dvojnásobných ran.

Ale v mnohých srdcích a rodinách bude zajisté ohlas těchto slov ještě dlouho zníti a jest-li ještě každá známost nestane se svatou a čestnou věcí rodiny, tož stane se jí aspoň některá; a jestli mnohé nestanou se svatými, tož přec mnohá míra hříchů nebude převršena.

A co mám nyní říci ke konci? Snad se někteří tomu diví, že jsem se tak rozmluvil o všech podrobnostech. Ale v den soudu nikdo se nad tím nepozastaví. Neboť tam mnozí budou hledati

omluvu pro bídu hříchů svých v tom, že my kněží, po příkladu sv. Otců, celou pravdu o obtížných těch otázkách jsme nehlásali, ale že jsme z rozličných ohledů mlčeli. A naleznou snad hříšníci v této omluvě svoji záchranu a my své odsouzení? Či budou zavrženi všichni?

Proto prosím a zapřísahám vás všechny láskou a něžností Ježíše Krista, vás drazí rodiče a představení, i vás, kteří známosti udržujete, nebo dříve či později započnete, vás všechny prosím a zapřísahám při štěstí rodinném, při nevinnosti mládeže, při krvi Ježíše Krista, jež její tělo a duši ušlechťuje, při hojném požehnání sv. manželství – při slávě nebes, při všem onom ovoci a požehnání cudné, neposkvrněné známosti, prosím a zapřísahám vás všechny – ale i při hanbě rodiny, při bídě hříchem zneuctěného těla, při nebezpečí svatokrádeže, jíž byste se dopustili, přijímající svatou svátost manželství nehodně, při kletbě nešťastného manželství, jež mnozí stále články řetězu hříchů mládeže, při strašném nebezpečí věčného zavržení mládeže, jež bdí a rodičů, kteří spí – při vši té kletbě a těchto nebezpečích nečistých známostí, prosím a zapřísahám vás všechny s láskou a něžností Ježíše Krista – pečujte přece o to všemi možnými prostředky, by známosti staly se a zůstaly vaší rodině vždy víc a více svatou a čestnou záležitostí.

X.

Stav a povolání.

Jako hospodář najímá dělníky na práci do vinice své, slibuje jim mzdu a večer vyplácí, tak najímá i Otec nebeský všechny lidi ke své službě, by jim u večer tohoto života dal za mzdu království nebeské.

A jestli všichni jemu sloužiti mají, tož přece ne všichni týmž způsobem; neboť Bůh volá jednoho k tomu, druhého k onomu stavu. Když hoch vespěl v jinocha a dívka v pannu, volá je Bůh: „Vstup do tohoto stavu, plň jeho povinnosti dle mých přikázání, a já ti chci dáti, co jest spravedlivé.“ Proto sourozenci nemohou stále zůstat v domě otcovském. Ale i když je prostor dělí, má je slučovati láska.

Vy ale víte zajisté sami, jakou lehkomyšlnost projevují mnozí ve věcech, jež volbě stavu předcházejí a tak dávají v sázku své časné i věčné blaho.

Proto chci o nejdůležitějších pravdách, jež se týkají stavu a povolání, volby stavu a její důležitosti a způsobu vhodné volby stavu pojednati. Dnes chci zodpověděti následující otázky: Co rozumíme stavem, co povoláním, jakou důležitost má volba stavu?

Co tedy rozumíme stavem? Stav označuje, jak slovo samo napovídá, stávající, trvalý poměr, v němž jednotlivec vůči společnosti lidské se nalézá. Volbou stavu určuje se mladému muži jako mladému stromu jistý okrsek, aby na něm setrval a nesl hojného ovoce pro tento svět i pro věčnost.

Ovšem není člověk vázán na určité místo jako strom, nýbrž on může v mnohých případech svůj stav zcela změnit, ačkoli to zřídka slouží k jeho spáse. Jsou však také stavy, ve kterých je změna naprosto nemožná. Tak manželé zůstávají ve stavu manželském, až Bůh jednoho či druhého z nich na věčnost povolá. Kdo vstoupil do stavu kněžského, může se v něm věnovati škole, misiím, správě duchovní – ale stav svůj změnit nemůže – zůstává knězem.

Rozličné stavy mají též určitý kruh činností a povinností. Vezměte na př. stav rolnický, jenž jest základem všech ostatních stavů a tvoří hlavní sílu národa. Co jest jeho úkolem? Pro sebe a pro jiné musí zápoliti s přírodou a z ní potravu a oděv dobývat.

A tak jednotlivé stavy jsou jako údy lidské společnosti, kterou možno přirovnati k tělu. Neboť jako tělo jest zdravé, pokud každý úd zdravý je a svůj úkol zastává, ale spolu též je nemocno a chřadne, jakmile jen jediný úd churaví: právě tak celá společnost jest spořádaná, pokud každý stav jest tím, čím dle svého určení býti má. Jakmile však jen jediný stav poruší svůj Bohem určený pořádek, trpí také celý národ. A možno-li tudíž dnes porovnat společnost k tělu plnému zlomenin a vymknutých údů, jest to následek chorobného stavu jednotlivých stavů, které pouze požívají, ale nepracují, jen se obohacují, ale o nic se s nikým dělití nechtí, kteří znají pouze práva, ale žádných povinností. Proto je také jen málo lidí se svým stavem spokojeno, neboť žádostivost jest vždy mnohem větší než opravdové bohatství, než požitky a čest okamžiku a jen málo jest těch, kteří ve svém stavu myslí na povolání.

Neboť co jest povolání? Rozličné hlasy volají k nám a to v rozličných dobách. Svědomí volá a nikdy nemůže oněměti docela; k tomu volá i Bůh mocně do duše: „Co stojíš zde zaháleje? nebo – proč dlíš v této špatné společnosti? Proč odkládáš se svým polepšením? Bije hodina jedenáctá a poslední; jdi i ty na vinici mou a já dám ti, co bude spravedlivé.“ – A jestli mnohý nechce rozuměti hlasu tomuto, pak volá Bůh často rozličným neštěstím, nemocemi, chudobou, úmrtími, hanbou, touto průvodkyní hříchu.

Ale, myslíte si, co má tohle se stavem a povoláním činiti? Všechno. Pozorujte jedině tato prostá slova: „Otče náš, jenž jsi na nebesích.“ Bůh jest nám otcem tím, že nás stvořil, jako i svou prozřetelností, již vede a řídí jednotlivce a celé národy. Proto učí kniha moudrosti (12. 18.): „Ale ty, Panovníče mocný, vedeš vše a s velikou zdrželivostí spravuješ nás.“ Co jest tedy všechno pokolení lidské? Veliká rodina, jejíž hlavou jest sám Bůh. Má-li však v rodině vládnouti pořádek, musí otec vykázati každému dítěti jeho práci a zaměstnání. Proto také Bůh určí každému člověku jeho stav a v pravý čas ho povolá. A my jako dobré dítky máme ochotně volání toho následovati.

A jak máme si představovati toto řízení Boží? Od věčnosti přehlédá Bůh; všechna místa a časy, všechny rodiny a národy; potřeby a nedostatky všech dob; válku i mír, hlad i nadbytek; od věčnosti zří pohany ve stínu smrti a hříchu, křesťany ve světle víry a ctnosti, nebo také ve tmě hříchu a zkázy; zří budoucí pokolení s jejich otci a matkami, s jejich syny a dcerami. A co činí? Tvoří tělo budoucího člověka, dává mu duši s rozmanitými vlohami a dává tělu a duši dle svých věčných úradků se rozvíjeti. A když pak nadešel okamžik, pak volá k tomuto člověku hlas Boží: „Tebe jsem ustanovil, bys stal se zbožným otcem v tichém statku rolnickém, tebe chudou matkou s duchem obětavosti Ježíše Krista. Tebe jsem vyvolil na světě k životu panenskému, bys mnohým dobře činila; ty máš v tiché samotě kláštera se modliti a pokání činiti; tebe jsem určil milosrdnou sestrou, bys shromažďovala mezi pohany opuštěné děti, o ně pečovala v sirotčincích a je ve škole pro nebe odchovávala. Tebe povolal jsem ke kněžství, bys v prostičké venkovské osadě vedl dobré lidi vzhůru cestou k nebesům – tebe vyvolil jsem za velikého vojevůdce, bys vylil přetékaající kalich mého hněvu na hříšné národy. Jděte i vy na vinici mou a já dám vám, co bude spravedlivé.“

Tak volá hlas Boží ke všem lidem vždy dle stavu, k němuž jsou povoláni, a osvěcen jsa milostí Boží, pozná každý člověk tento hlas. To jest povolání.

Stav a povolání nejsou tedy vlastně nic jiného, než zvláštní úloha životní, již Bůh každému jednotlivci ukládá. Obecné povolání, Bohu sloužiti a jej oslavovati, mají již děti dříve, než nabudou pojmu o stavu a povolání, dříve než na volbu stavu jen mysliti mohou. A toto všeobecné povolání jest pak volbou stavu a povinnostmi, s tímto stavem spojenými, jen blíže ustanoveno a ohraničeno. Z toho však je patrna též důležitost a význam volby stavu pro celou věčnost.

Ale co má věčnost činiti s mým stavem a s mým povoláním? Při volbě svého stavu mám přihlížeti jediné k tomu, jak bych na tomto světě nejlépe pochodil, svůj chléb bez velké a těžké práce vydělal, jak zbohatl, jak bych dosáhl cti a hodnosti a života s jeho všemi radostmi co nejlépe dokonale užil. Tak myslí a jedná tento svět a řítí se v jistou záhubu již i pro tento krátký čas. Neboť pohlížejte jen na stav a povolání ve světle křesťanské moudrosti životní! Co jest naším určením? Bohu sloužiti a tak duši svou zachrániti a spasení dojíti. Abychom však Bohu sloužili a spaseni byli, musíme zachovávatí přikázání dle slov Kristových: „Chceš-li vejíti do života věčného; zachovávej přikázání.“ Ovšem přikázání Boží jsou vždy a všude táž; ale plnění jich není každému stavu stejně obtížné, neboť ne každému stavu ukládají stejně mnoho a stejně těžké závazky.

Vezměte nejprve jen přípravu k stavu a povolání. Jsou všude stejně velká nebezpečí? Přípravuje-li se tvůj syn a tvá dcera pro budoucnost v domě tvém, nebo tam venku v tom velkém světě jest to lhostejno? Když tvůj syn a tvá dcera získají uprostřed jemného či hrubého pohoršení pro své povolání trochu nicotného vzdělání a vědomostí, zda nejsou z pravidla připraveni o víru a mrav? Vždyť jsou, toho příklady. Tito nešťastní lidé snad mají ještě jistou zevní uhlazenost a třeba i jemné zvyky, ale nikde nestojí psáno v Písmě svatém, že uhlazenost a zvyky k spasení dostačují, ale všude vyžaduje se víra a svědomité zachovávání přikázání, i přikázání šestého a sedmého.

Co z toho následuje a to, na prvním místě pro vás, křesťanští rodiče? Nesmíte nikdy dovoliti, by vaše děti zvolily si stav, na který se bez jisté úhony a škody na víře, ctnosti a zbožnosti, připravit nemohou. A svolíte-li v to přec nebo přidržujete-li je dokonce k tomu, prohřešujete se těžce na svých dětech a jednoho dne jich ztracené duše Bůh bude od vás zpět žádati.

A jestli již nebe a peklo tak úzce s přípravou ke stavu souvisí, čeho teprv máme se nadíti aneb obávati od vlastního stavu a od plnění svého povolání? Všechny stavy jsou od Boha ustanoveny a v každém stavu jest možno člověku býti svatým, blahoslaveným; ale nicméně není každý stav pro každého a nemůže též každý v každém stavu stejně snadno posledního svého cíle dosáhnouti.

Máš-li zůstat na světě svobodnou a nevinou, nedosáhneš tak snadno nebe ve stavu manželském; jsi-li určen pro některou řeholi, nedojdeš tak lehko své spásy ve světě. Ale chce-li tě míti Bůh na světě, bude ti řehole jen k neštěstí a jsi-li povolán k manželství, nedojdeš snadno nebe, zůstaneš-li svobodným. Vyučíš-li se řemeslu, či staneš-li se učencem, vezmeš-li si tohoto jinocha, či onu dívku, to vše má rozhodující vliv pro spásu tvé duše.

Ale jak jest to možno? Pozorujte jen krátce jednotlivé stavy, přihlížejíce k jich nebezpečím a pokušením. Ku př. čím výše stojí někdo jako úředník, čím větší obchod vede nějaký kupec nebo továrník, tím větší pokušení ctižádosti, hrabivosti a pýchy naň dolehne. Nejedná se zde o krádež samu – ta jest věcí darebů – ale o nespravedlivé snižování mzdy, o podvod. Jiné stavy jsou zase spojeny s jinými nebezpečími a pokušeními. Aby obchod prospíval, aby ten či onen na cti a na váženosti vždy více získával, chce-li všem se zavděčiti, obětuje něco katolických zásad a způsobu křesťanského života. Jak mnoho jest těch, které hříšné nebo nešťastné manželství učinilo lhostejnými, nevěřícími, cizoložníky nebo docela vrahy? Proto pravil již sv. Řehoř Nazianský: „Kdo se zmýlí ve svém povolání, bude po celý svůj život upadat z jednoho omylu do druhého a v posled zklame se i ve své naději na nebe.“ (Orat. XXIII.) Proč? Zde platí slovo proroka Jezaiáše: (30. 1.) „Běda vám, synové poběhlci, dí Hospodin, kteříž skládáte radu, ale ne ze mne; a tkáte plátno a ne skrze ducha mého a hřích k hříchu přidáváte.“

Kterak máme rozuměti této hrozbě? Bůh jest hlavou velké lidské rodiny, a jako hlava vykazuje každému dítěti jeho místo a zaměstnání. A nenásledujeme-li v tom hlasu Božího, nýbrž povolujeme-li své vášni a choutkám, pak „trháme plátno“ proti vůli Boží a jsme poběhlíky a k těmto volá Bůh své: „Běda vám“ a připojuje: „Až na vás přijde bída a zkáza vás přepadne jako bouře, pak budu pohrdati vámi a vaši záhubě smáti se budu, protože nedbali jste rady mé.“

Ale v čem spočívá hlubší základ všech těchto pravd? Či nepřinášíme svoji, porušenou přirozenost s sebou do každého stavu? Ó, zajisté. Nemá-li každý stav svá mnohá pokušení? I to jest pravda. Abychom však svoji porušenou přirozenost udrželi na uzdě a zvítězili nad pokušením, máme potřebi v každém povolání obzvláštních milostí, které se jmenují milosti stavu.

Ale není-li Bůh dobrotivý a štědrý a to ke všem? Jistě je; ale i přes to jest velký rozdíl mezi milostí a milostí jako mezi hvězdou a hvězdou, a štědrost Boží má mnoho stupňů. Vyvolíš-li si totiž stav, který ti Bůh určil, obdržíš všechny ony milosti, které s tímto stavem spojil, bohatou měrou, abys v něm zcela snadno věčné spásy dojít mohl. Pakli však nenásleduješ hlasu Božího, a zvolíš-li si povolání dle své hlavy a umíněnosti, vstoupíš-li ve své tvrdohlavosti v zapovězené manželství, neobdržíš žádných oněch milostí a ztěžka dojdeš spasení. Stává se ti snad bezprávi? Smíš si naříkati?

Ale neříká se: „Nejsi-li povolán, učiň, aby's se povoláním stal?“ I když jsme tedy chybili ve volbě stavu, přece můžeme milosti Boží hojně obdržeti. Co jest tu třeba poznamenati? Tu máme ovšem nad lehkovážností svou, s kterou jsme si stav vyvolili, srdečně zaplakati, Boha za odpuštění a milost prositi a tak odpuštění i milosti dosíci. Ale jak zřídka tak se děje!

Vezměte jen na př. stav manželský! Jak mnohé svedou jen peníze a rozkoš a lehkomyšlnost a svévole a umíněnost v manželství, kteří přece, dle vůle Boží, nikdy se sejíti neměli? Ti nejsou povolání, ale učiní se snad povoláními, nebo potácejí se z bludu do bludu, z hříchu do hříchu, z nelásky do cizoložství, do nespokojenosti, svárů, rozvodů, znovuprovádání? A kam zřítí se jednou po všech těch poblouzeních a snad strhnou i děti své sebou v záhubu?

Tím ovšem ještě nemíním říci, že všichni, kdož pravé povolání si zvolili, již proto do nebe přijdou. Neboť přemnozí zneužívají milosti stavu svého a ženou se do věčné záhuby. Ale chtěl jsem jen ukázati na souvislost mezi povoláním a věčností.

Nyní ještě slovo k těm, kteří již stav si zvolili. Volili jste snad nešťastně? – Minuli jste se snad svým povoláním? – Kdo jste snad tak nešťastni, neste své neštěstí s duchem kajícím a lítostivým a dojdete milosti a slitování a zachráníte duši svou. To hlavně chci dáti na srdce těm, kteří zaslepeni vášní, oklamáni lichotkami a klamnými sliby a přísahami, v mladistvé lehkomyšlnosti vstoupili v nešťastné manželství. K tomuto neštěstí jste nebyli Bohem povoláni, vy sami jste se v ně uvrhli, snad i vzdor výstrahám svých rodičů, přátel a duchovních rádců. Nyní snásejte toto neštěstí s trpělivostí, s lítostí a s bolestí nad poblouzením mládí a prostě o milost a sílu s hůry, a spolu i o polehčení nešťastného stavu svého.

Tak zachráníte alespoň duši svou a zůstanete uchráněni dalších poblouzení, byť onen neblahý váš stav nikdy zcela nepominul. A proč to pravím? Následkem nešťastné volby jest mnohem více nešťastných manželství než se obyčejně myslí; a proto chci ony nešťastné dle možnosti potěšiti – a mládež varovati.

Mé další slovo platí oněm, kteří opravdu zvolili stav a povolání, jež Bůh jim určil. Byť jste byli také tak šťastni, proto nejste ještě v nebi, nýbrž teprv na vinici, abyste v boji proti pokušení a nebezpečím, která spásu hrozí, v svědomitém plnění povinností svého stavu, snášeli břímě i horko dne a tak nebe si zasloužili. Abyste však v dobrém setrvali, modlete se denně za rozmnožení všech oněch milostí, které Bůh spojil se stavem vaším. Ale kdo posud povinnosti stavu i povolání svého těžce zanedbával a proti nim hřešil, tomu zní hlas Boží v hodinu

jedenáctou a poslední: „Čiň pokání, buď horlivým v plnění povinností svého stavu a pak i tobě dám podíl v království nebeském.“

Tak, myslím, že řekl jsem všem, co každému dle jeho povolání a poměrů potřebno je k spáse. A kéž by též všichni, posílení milostí, slov mých následovali a důstojně ve svém povolání žili, by vedle slitování Božího brzy k zástupům vyvolených v nebi připočtení byli.

XI.

Způsob volby stavu.

Stav a povolání jsou jen zvláštní úlohy, životní, jichž plněním máme Bohu sloužiti a tak duši svoji pro věčnost zachovati. Bůh jako Otec všeho pokolení lidského dává každému jeho úkol životní, a každý, kdo jest dobré vůle, a slyšeti a viděti chce, může jej poznati. – Neboť, i když tento úkol životní jest nám často po delší dobu tajemstvím, přece jest nám dáno toto tajemství říše Boží prohlédati a tak poznati své povolání.

Odtud naskýtá se otázka, co že máme při volbě stavu činiti, bychom právě své povolání poznali? Máme v svatém klidu duševním: 1. zkoumati sami sebe, 2. tázati se bohabojných rádců a 3. i Boha samého.

Kdo tedy chce šťastně stav svůj zvoliti, má nejprve ptáti se sebe sama a to v svatém klidu duševním. V čem záleží tento klid duševní? Vizte, srdce naše má se podobati citlivé váze, jejíž jazýček, pokud žádné závaží na misku se nevloží, ni na tu, ni na onu stranu se nekloní, ale nepohnutě stojí. Co tím chci říci? Jsme jedině proto na světě, abychom Bohu sloužili a spaseni byli; proto má duše naše býti nepředpojata k jednotlivým stavům, by pak zvolila onen, v němž můžeme své spásy nejjistěji dosáhnouti. Jako totiž jazýček váhy kloní se na tu stranu, kde závaží na misku bylo položeno, tak má i naše srdce kloniti se k onomu stavu, kde spočívá závaží pravých důvodů. To jest svatý klid duševní.

Proto jakmile mládež při volbě stavu nemá více na zřeteli svůj věčný cíl, nýbrž hledí jen na peníze, čest a blahobyť, jakmile se jen ptá: kde a jak mohu rychle zbohatnouti? který stav slibuje mi přinést největší cti, nabízí mi nejvíce požitků? kde a jak podaří se mi co nejrychleji ukojiti své vášně? – jakmile jinoch neb dívka se takto táže, pak ztratili potřebný klid duševní, a šťastná volba stavu jest jim zcela nemožná.

Proto, chcete-li šťastně voliti, má vám býti možno říci sobě upřímně, s klidem duševním: „Mluv, Pane, neboť slyší služebník Tvůj; Pane, co chceš, bych učinil? hled’, jsem připraven. A zůstanu-li při tom chud či bohat, bude-li můj život namáhavý či pohodlný, můj stav vážený nebo opovrhovaný, budou-li radosti či strádání mým údělem – na tom všem mi nic nezáleží, jen zjev mi svoji vůli, bych ji vyplnil a nebe si zasloužil.“

To jest pravý klid srdce, a v této duševní náladě zkoušejte nejprve sami sebe. Neboť Bůh dal nám rozum, by jako světlo nám svítil na cestu života. Řekněte si pak upřímně: „Jsem takový a takový, jsem ta a ta: to jsou mé vlohy, mé náklonnosti; taková jest moje minulost, toto jest má hlavní vášně, toto jest mé největší nebezpečí!“ Pak se sebe taž: Jaký vliv má na mě svět? Mám-li jistou samostatnost? Jsem-li zvyklý říci vždy „ano“, nikoliv ale říci „ne“? Pak rozjímej o stavu, do něhož vstoupiti chceš, o jeho nebezpečích, jeho povinnostech, jeho obtížích, srovnávej to vše se svými vlohami, se svými vášněmi, se svým dosavadním životem a musíš-li si říci: „Tato cesta do nebe jest pro mne příliš příkrá, trnitá, po ní nedostal bych se vpřed.“ – pak jistě není pro tebe a to tím méně, čím více se tvé vášni zamlouvá. Ale myslíš-li, že při svých vlohách, vědomostech a

náklonnostech docílil bys svého spasení v určitém povolání, nedůvěřuj si ještě, ale žádej o radu jiné.

Tedy jiné o radu máme žádati. Ale zde je potřebí mnoho opatrnosti. Neboť jsou i nepovolaní rádcové. K těm patří bezbožní lidé. Proto napomíná Duch svatý v knize Sirachově: (37. 12.) „S mužem bezbožným nerad' se nikdy.“ Neboť to by bylo tak pošetilé, jako kdybys se chtěl raditi se ženou o její sokyni, s bázlivcem o válce. Leč nečítejte k těmto nepovolaným jediné lidi bezbožné, ale i všechny ony, kdož nemají tušení o důležitosti volby stavu. Neboť jest špatným rádcem, kdo nespojuje povolání vaše se spásou vaší duše. A proč? Ten, jsa naskrze pozemského smýšlení, nezná než pozemských výhod, jen dočasných ohledů; nezná než peníze a zase jen peníze, jen čest a zase jen čest, jen požitek a zase jen požitek. Dle jakých zhoubných zásad poradí tobě tito lidé? Dále netažte se nikdy o radu těch, jimž volba vašeho stavu přináší dočasné výhody, nebo snad – škodu. Neboť jak často tací lidé mají na mysli jen svůj prospěch, ale nikoli tvé blaho? Tak, ku př. rodinné výhody a rozličné smlouvy hrají svoji úlohu při sňatcích způsobem v pravdě tragickým, tak zapomíná se na svědomí, na ctnost, na štěstí a na nebe, a to vše se obětuje, jen když peníze a jmění a čest a vážnost se zachovají a rozmnoží.

Mezi nepovolané rádce čítejte konečně i ty, kteří z neznalosti nebo z předsudku, nejsou sto o povolání správný soud si učiniti. Tak ku př. jinoch chce se státí knězem. Nezkušení lidé mu tak radí, poněvadž pak bude prý míti pohodlný život; lidé předpojatí mu to zrazují, poněvadž tento stav v očích světa je v opovržení. Koho z těchto dvou má se jinoch přidržeti? Žádného. Neboť oba radí mu dle zcela nepravých zásad.

Ale koho máme se tedy přidržeti? Duch svatý odpovídá: „S mužem svatým ustavičný buď, kteréhožkoli poznáš, že zachovává bázeň Boží, jehož duše je podle duše tvé a kterýž, kdybys poklesl ve tmě, polituje tebe.“ (Sirach. 37. 15-16.) To jest okolnost obzvláště důležitá. Proč? Tento bohobojný muž přihlíží jediné k tvým vlohám, k tvým přednostem, k tvým ctnostem, ale také k tvým vášním, k tvým slabostem, k tvým hříchům, porovnává vše to s povinnostmi a nebezpečími povolání, jež si máš voliti, a vždy dle toho, jak bude se mu tvé věčné spasení zdáti zabezpečeno nebo ohroženo – poctivě rozhodne.

Ale proč má tento muž bázeň Boží míti před očima? Vždyť jsou často velmi obtížné případy, kdy radou svojí, kterou dáme, zneprátelíme si mnohé lidi. Tak ku př. naskytují se rodiny, které naprosto žádají, by jich syn nebo jejich dcera vstoupili do jistého stavu, nebo aby vstoupili v manželství s určitou osobou – a přece by tento stav nebo toto manželství bylo jistou záhubou jich dítek. Koho máš se tedy tázati o radu? Mužů, kteří nedbají na pomluvu a soud, ba kteří se ani nelekají nepřátelství lidí, ale kteří se bojí jediné Boha a kteří jen o tvé časné i věčné blaho jsou starostliví.

A mezi těmito muži měl by tvůj zpovědník zaujímati místo prvé. Po dlouhou dobu otevíráš mu své srdce a svěříš jsi se jeho vedení. Nemůže-li ti poraditi on, kdo má ti ještě raditi? Neboť Bůh ho povede, by on mohl také vésti tebe.

Ale právě zde zříme často zaslepenost mládeže. Neboť doposud naplňují se slova, která kdys pronesl Spasitel k národu židovskému: „Ztvrdlo srdce lidu tohoto a ušima těžce slyšeli a oči své zamhouřili, aby snad někdy očima neužili a ušima neuslyšeli a srdcem nesrozuměli a neobrátili se. Vidouce, nevidí a slyšíce, neslyší ani rozumějí.“ (Mat. 13. 15, 13.)

Jak máme tomu rozuměti? Mnozí vědí, že by zde či onde dostalo se jim jasných a určitých zpráv o jich volbě stavu, ale oni tam nejdou z bázně, že by jejich žádostem a vášním se nevyhovělo. Mnohým dostane se důkladného poučení při křesťanském cvičení, na kázání, ve zpovědnici, nebo na loži, jsou-li nemocní; ale přijde d'ábel, přijde pokušení, rozbouří se vášně, strhuje svědce a na dobrou radu zapomenou a řítí se touto hříšnou, nešťastnou volbou stavu do

věčné záhuby. Proto volám k vám ještě jednou napomínáním Ducha svatého: „S mužem svatým ustavičný buď, kteréhožkoli poznáš, že zachovává bázeň Boží.“

Pokud máte zbožné, křesťanské rodiče, jsou oni nejpřirozenějšími vašimi rádci. Neboť oni vás vychovali, oni mají povinnost bdíti, by vaše vychování bylo korunováno šťastnou volbou vašeho stavu. Ovšem mohou i rodiče z hrabivosti a lakotnosti, z touhy po slávě neb z náboženské lhostejnosti míti nejvyšší záhubný a hříšný vliv na volbu stavu svých dětí – a v tomto případě děti nesmějí jich nikterak poslechnout, byť pro okamžik mnoho za to trpěti měly – leč tyto případy jsou celkem přece jen velice řídké. Naproti tomu stává se však velmi často, že dcery i synové udržují hříšné poměry za zády svých rodičů a pak zaslepeni jsouce vášní, vzdor varování a výstrahám rodičů, vstoupí do stavu, k němuž nejsou povoláni, a tak místo požehnání, jež k čtvrtému přikázání je připojeno, provází je životem jen neštěstí. Kdo máš uši k slyšení, slyš!

Ale jestli v důvěře radíte se s dobrými lidmi, posloucháte-li dobře míněných slov křesťanských rodičů, nezapomeňte, co Duch svatý praví dále: „A ve všech těch věcech pros Nejvyššího, aby řídil v pravdě cestu tvou.“ (Sir. 37. 19.)

Taž se Boha o radu a On tě poučí. Když učedníci Pána Ježíše nerozuměli dobře podobenství, prosili Spasitele za vysvětlení a On ihned jim podobenství vyložil. Kdyby ostatní posluchači byli měli stejně dobrou vůli, byli by se též tázali a bylo by se jim též dostalo dalšího poučení. Ale poněvadž i s otevřenými očima viděti nechtěli, jen vlastní vinou nemohli rozuměti tajemství království Božího.

Tažte se i vy Hospodina na svůj stav a své povolání a On vás o nich poučí. Nikdo ovšem nesmí očekávati, že bude povolán zcela mimořádným způsobem, jako kupř. sv. apoštolé a jiní velcí světci: To jsou zázraky milosti Boží, na něž nikdo nemá nároků. – Za to však Bůh osvětluje každého svou milostí, sesílá mu dobré rádce a řídí zevní okolnosti často tak, že téměř za ruku uvede člověka sv. anděl strážce v stav, jež Bůh pro něho určil.

Ale zde naskytuje se nyní otázka, co máme činiti, by se nám dostalo tohoto vedení a řízení Božího.

Čím čistší je okno, tím snadněji vniká paprsek sluneční do světnice; čím více však je zaprášeno, tím více byt je temnější. Duše jest jako sklo, jako zrcadlo, jimž proniká paprsek Boží milosti. Proto máte zvláště v době, kdy stav si volíte, duši svoji uchovati zcela čistou; a proto se doporučuje, ne-li všem, tož alespoň většině, řádná generální sv. zpověď. Nebo, myslíš snad, křesťanská mládeži, že Bůh promluví k srdci hříchy poskvřeném?

Vštipte si tuto pravdu tím hlouběji do mysli své nyní, poněvadž volba stavu spadá obvykle v onen čas, kdy vášně nejprudčeji se ozývají a otřásají mladým životem. A jestli v této době lidé tak mladí mají sotva ještě jen zbytek šatu nevinnosti a necítí-li nad tím lítosti, když dají se unášeti jen pýchou, hrabivostí a smyslností, když snad i ve víře jsou zvyklí, nedospějí-li tam, kam je vašeň strhuje a ne tam, kde Bůh si je míti přeje?

Vím ovšem, že mnohému bylo by příjemnější, kdybych nepozdvihoval hlasu svého tak často a tak důtklivě proti jistým vášním a jistým hříchům. Ale jako sv. Jan Zlatoústý činil, i já nemohu jednati jinak. Neboť s ním věřím, že snad jen málokterí z těch všech, kteří tak čteně na kázání přicházejí a pozorně je poslouchají, trpí těmito hříchy a vášněmi – nuž Tito mají ozdravěti – aby však i zdraví zůstali zdravými v tomto nezdravém vzduchu světa, potřebují léku velkých pravd. Neboť jen tak zůstanou uchráněni před záhubou, a ne-li všichni, tož doista velký jich díl.

Kdo tedy chce, by Bůh osvětil ho při volbě stavu, uchovejž srdce své od těžkého hříchu a poskvnil-lis je, čiň upřímné pokání. Tato čistota srdce jest tím potřebnější, ježto musí předcházeti též šťastné volbě stavu vroucí a horlivá modlitba. Neboť jen modlitba spravedlivého proniká nebesa.

Že ale v době volby stavu jest modlitba obzvláště potřebná, to potřebí též vysvětliti. Neboť s jedné strany jedná se o povolání, jež úzce souvisí s naší spásou, s druhé strany ale hledí svět, vášně a ďábel nás svést na nepravé cesty. Neboť doráží-li ďábel na nás vždy, tož jsou přece zvláštní chvíle života, kdy blíží se k člověku se vši lstí a zuřivostí. Nejdříve mládí, kdy nastává zkouška, okamžik rozhodnutí, má-li nevinnost ozářiti námahu vychování, či má-li je zničiti nečistota. Pak dostaví se znovu s velkou mocí a lstí ku volbě stavu. Neboť podaří-li se jemu pomocí tvých vlastních vášní a svůdnictvím špatných lidí dostatí tě do povolání, jež se ti nezamlouvá, myslí, že vyhrál již poslední zápas na loži smrtelném. Vstoupíš-li však do stavu Bohem určeného pak obává se právem, že i onen poslední boj je pro něho ztracen.

Proto modlete se, modlete se horlivě před volbou svého stavu. Modlete se za osvětlení, by mlhy se rozptýlily a cesta životní jasně se vám zjevila, modlete se za sílu, abyste dovedli vzdorovati vášním, následovali Boha a jemu se obětovali. Modlete se, neboť Bůh neodpírá dobrého ducha svého těm, kteří zaň prosí.

Aby však tato modlitba byla účinnější, spojte s ní časté přijímání sv. svátostí a po každém sv. přijímání prostě božského Spasitele, by zjevil vám úmysly srdce svého, by sílil vás ve všech obětech, jež Bohu přinášíte.

Tak mají jednati hlavně oni mladí lidé, kteří následkem hříšné známosti jsou ve velkém nebezpečí, uzavřítí nešťastné nebo i dokonce zapovězené manželství. I tehda bude jich boj ještě dosti těžký.

Abyste však všechno to mohli činiti, někdy o tom vážně rozjímejte. Představte si, že ležíte na smrtelném loži a že v několika okamžicích budete státi před soudnou stolicí Boží, a pak se sebe tažte: Jak budu souditi v onom okamžiku? Který stav bych si nyní chtěl vyvoliti?

Bude mne těšiti, že jsem jednal po své hlavě, že dával jsem jízlivé, posměšné a hrubé odpovědi svým rodičům a správcům duchovním? Jak budu potom smýšleti o této vášni, která jediná mě do mého stavu vedla? Jak budu státi před Bohem? Před Bohem, jehož hlasu jsem nedbal, chtěje hověti svým choutkám? – Tak přemítejte a uvažujte sami u sebe, a bude vám dáno, abyste tajemství svého povolání porozuměli.

Ale, myslí snad mnohý, to jsou myšlenky pro lidi, kteří pomýšlejí na klášter, ne však pro jinochy, kteří venku ve světě z života se těší, ne pro dívky, které celé noci prozpívají a protančí, na milkování a svatbu myslí. Tak! Víte, kdo má tak jednati? Všichni, kteří vážně pomýšlejí přijíti do nebe. – Ale dle těchto zásad vstoupíme všichni do kláštera! Nikoli, nebojte se toho! Vždyť Bůh sám ustanovil pro blaho lidské společnosti rozličné stavy a proto také On se postará, by všechny byly zde na zemi řádně zastoupeny – a není-li tomu tak, není to vinou Boží, ale vinou nás lidí. Nebojte se toho! Neboť já nemám dokonce pověst nějakého nadháněče ženských klášterů – to přenechávám Pánu Bohu – a přece hlásám tyto zásady a jsem-li o radu tázán, jednám dle nich, a je mi zcela lhostejno, zda pak někdo zůstane ve světě, nebo vstoupí do kláštera, zda věnuje se tomu neb onomu povolání, zda zůstane svobodným nebo vstoupí v stav manželský, zda si vezme tu neb jinou osobu – jen když stane se vůle Boží a každý vůli jeho zvolil.

„Ale taková volba stavu požadovala by třeba na mně velkých obětí.“ Necht'; ale Bůh ti je blízek se svou milostí. Vždyť „království Boží násilí trpí,“ a necheš-li užiti násilí, pak zajisté i naděje na dědictví království nebeského jest ti lhostejná.

„Ale má svoboda! Jsem pak příliš vázán; nesmím více voliti dle touhy svého srdce – ale musím se podrobiti vůli Boží.“ To je prastará pravda a zůstane jí tak dlouho, pokud jsme my tvory a Bůh náš Tvůrce a Pán. Či dovedete lépe užiti své svobody, než když se ve všem podrobíte vůli Boží a tak věčně budete spaseni? Nebo můžeme své svobody zhoubněji užívatí, než když,

nedbajíce vůle Boží, potácíme se širokou cestou záhuby dle svých vášní a dle vlastní vůle? Sudťe sami a pak čiňte, co se vám zdá rozumným.

Kéž by slova tato padla všude na půdu dobrou! A pak ti, kteří teprve mají voliti, zvolí dle vůle Boží, ti, kteří jim v tom mají raditi, dají jim radu dobrou, dle pravých zásad, a všichni přinesou ve svém stavu ovoce stonásobné pro život věčný.

XII.

Volba stavu a manželství.

Ve dvou předešlých přednáškách ukázal jsem tedy, že stav a povolání nejsou vlastně nic jiného, než zvláštní úloha životní, kterou Bůh každému člověku určil, a kterak tudíž na správném poznání a volbě povolání také naše časné i věčné blaho závisí. Bychom šťastně zvolili, máme se sami sebe tázati – t. j. přihlížeti, jaké máme nadání, schopnosti, náklonnosti, pak máme žádati o radu rodiče, duchovní správce, lidi zkušené, zbožné a zcela nezištné, konečně máme se tázati též Boha pokornou a vytrvalou modlitbou. Tak máme jednati při volbě každého stavu, chceme-li voliti správně a šťastně.

Tedy také při volbě stavu manželského. Poněvadž však právě tu působí též nejprudší vášně, kalící rozum a matoucí nejjasnější pojmy, chci ještě všeobecné zásady ony v tomto zvláštním případě zvláště rozvinout a o nich pojednati. Tak bude vám vše jasno a můžete i jiným dobře poraditi. A proto kdo máš uši k slyšení, slyš! (Luk. 8.)

Mnohý si ovšem myslí, že bych o tomto předmětu neměl vůbec mluvit. Neboť ďábel a vášně učiní toto símě neplodným a mimo to praví přísloví: „Co k sobě patří, sejde se přece.“ Prvého u přemnohých se také obávám, a proto volám se Spasitelem: „Kdo máš uši k slyšení, slyš!“ Co pak se týče přísloví, této filosofie zaslepené mládeže o manželství, musím přece učiniti několik poznámek.

Můžete k sobě patřiti dvojím způsobem, buď ku štěstí anebo k trestu. Buď tě Bůh pro manželství vůbec neurčil, anebo žádá, bys vešel v manželství s tou neb onou osobou. Rodiče, přátelé, duchovní rádci, tvé svědomí, Bůh sám varuje tě před tímto zamýšleným manželstvím: ty však přes to udržuješ známost tu, vstoupíš v manželství – jsi nešťasten. Neboť vy jste se sešli, ne, že byste k sobě patřili dle vůle Boží, ale že pro vaši zlobu za trest k sobě náležíte. A kolik tisíc podobných manželství je – bohužel – všude! Co však dle usouzení Božího patří k sobě k požehnání a k spáse, to sejde se přece, i když krátkozrací lidé, někdy v dobrém úmyslu obtíže dělají. „Kdo máš uši k slyšení, slyš!“

Nuž, co mám ale činiti, bych šťastně volil? Nejprv ptej se sama sebe: Jsem vůbec povolán k stavu manželskému? Či rozumí se to samo sebou? Daleko ne! Neboť Bůh chce na světě stav kněžský a řeholní v klášterech nejen zachovati, ale i zřítí rozmnožený a to především v čase nejbližší příštím, neboť, když zesvětštění školy, manželství, společnosti, když nadvláda kapitálu a strojů, když násilí a vzájemná nenávisť národů lijí proudy krve a slz do ssutin lidského štěstí „sestoupí konečně nový pořádek s výše“ trůnu Božího slitování a pak bude zapotřebí ve všech poměrech veřejného i soukromého života miliony a miliony panenských, Bohu zasvěcených rukou. Ačkoli bych rád rozvinul velikou tuto myšlenku také vzhledem na šíření víry (missie) mezi pohany, jsem přece nucen přestati na tomto nastínění.

A i když nepřihlížíme k Božím záměrům světovým, k jichž provedení panických rukou je třeba i pak ještě jest mnoho těch, kteří k manželství povolání nejsou.

K nim náležejí všichni ti, kteří jsou tělesně tak slabí, že by manželství bylo jich brzkou smrtí. Ti mají se poradit se svědomitým lékařem. A dále každý, kdo je tak nevědomý, tak zkažený, tak lhostejný, že je k výchově dětí nezpůsobilý, je rovněž k manželství nepovolaný jako slepec za vůdce. Jako však slepec, když byl šťastně operován na zákal, vůdcem státi se může, tak i oni lidé mohou, když se důkladně obrátí, k manželství býti povoláni. Je-li ale tělo zdravé a duše potřebnými vědomostmi a ctnostmi vyzbrojena, kdo je pak, všeobecně vzato, k manželství povolán?

Chci se tu přidržeti výroků Ducha sv. v knihách Starého a Nového zákona. Tak píše sv. apoštol Pavel (I. Kor. 7. 8-9.): „Pravím pak neženatým a vdovám: Dobře jest jim, zůstanou-li tak, jako i já. Pakliť se nemohou zdržeti, ať vstoupí v stav manželský; nebo lépe jest v stav manželský vstoupiti nežli se páli!“

Komu platí tato slova? Neženatým a vdovám, ne ale rozvedeným. Ne rozvedeným. Neboť dle téhož učitele národů není v tomto případě za života obou manželů nové manželství možné, nýbrž jen cizoložství. Neboť kdo je rozveden, zůstává přece dle zákona Božího v manželství až do smrti druhého z manželů.

Co praví tedy sv. Pavel neženatým a vdovám, nikoli ale rozvedeným? Když svobodní a vdovy nemohou udržeti se v čistotě a zdržlivosti mimo manželství, mají v manželství vstoupiti. Ale nehledě k obtížím, jež přemáhání smyslnosti působí, vyplývá povolání k manželství ještě z zcela jiných důvodů.

„Není dobře člověku býti samotnému. Učínme mu pomocníci, podobnou jemu.“ (Gen. 2. 18.) Tak pravil Bůh; stvořil Evu, dal ji Adamovi za manželku jako pomocnici podobnou jemu. A komu jest této pomocnice třeba? Z pravidla všem, kdož se venku ve světě rozličným způsobům povolání věnují. Není možno zůstat na vždy u rodičů, sourozenci se odlučují, každý započne vlastní práci. A tu ozve se potřeba a touha po pomocnici, s níž stává se člověk-muž jednou duševní bytostí, mravní osobou, aby našel ono štěstí o němž Duch sv. mluví: (Sir. 37.): „Kdo má ženu dobrou, má statek, jehož cena vyrovná se pokladům, jež z nejzazších hranic země se přivážejí. Ten klade základ k svému blahobytu; bude radost míti od Pána a léta života svého stráví v pokoji.“

Chcete-li však nalézt v manželství tento statek, tento blahobyt, tuto radost od Boha, tento pokoj života, nedostačuje vám pouze věděti, že vůbec k manželství povoláni jste, ale vy též musíte nalézt pravou, Bohem vám určenou bytost. A co k tomuto cíli jinoch a dívka činiti mají, na to chci nejprve poukázati. „Dívka jedna lepší jest než druhá.“ (Sir. 36.) A tak i jinoch lepší jest jeden než druhý. Abyste ale našli nejlepšího, volte dle těchto pravidel:

Předně budiž volba naše nenucenou, svobodnou. Nenechte si vemluvíti žádnou nevěstu, žádného snoubence. Proto střežte se lidí, kteří myslí, že musí nevěstu vyhledati každému jinochu, lidí, kteří se vplíží do bohatších rodin, by poradili této slečně onoho pána, a onomu pánu tuto slečnu. Když však rodiče nebo bohobojní a nezištní rádci od nějaké osoby vás zrazují, z pravidla jich uposlechněte.

Ale abyste až k oltáři zůstali volnými, jděte vždy ve dnech mládí a své známosti cestou nevinnosti. Neboť pak můžete i u oltáře říci „ne“ a ukázati se světu i Bohu v krásném panictví a čistotě. Jestli však nešťastná nevěsta naléhá, když ženich připomíná si svůj slib, když rodiče a rodina činí nátlak, když snad zatím hnus a ošklivost vstoupili na místo lásky, a přece jen sňatek může jakž takž zachrániti čest před světem – jest pak, konec konců, vaše volba ještě svobodnou?

Abyste se tohoto neštěstí uchránili, hleďte vždy dříve, než s někým známost začnete, na osvědčené jeho ctnosti a zbožnost. V tomto ohledu skýtá nám patriarcha Abraham krásný příklad. Bydlil v zemi Kananejských, kteří byli špatní a zkažení. Proto aby synu svému Isákovi opatřil

bohabojnou manželku, poslal svého sluhu Eliezera daleko do Mezopotámie. Zvláštním řízením Božím setkal se tam Eliezer s Rebekou, která půvabem tělesným jako nevinností své duše stejně krásná byla, a ta stala se manželkou Isákovou.

Proč jednal takto Abraham? Vědělť z dávného podání, že kdysi zbožní synové Sethovi vstupovali v manželství s krásnými, ale zkaženými dcerami „synů světa“ a pak tím veškero lidské pokolení tak se pokazilo, že Bůh je zahubil potopou.

Kdo má uši k slyšení slyš! Jak mnoho je rodičů, kteří se pramálo starají, s kým jich synové a dcery známost začínají, ačkoli Duch sv. napomíná: „Máš-li dceru vdej ji a člověku rozumnému (t. j. bohabojnému) ji dej.“ (Sir. 7. 26-27.)

Jak mnoho je marnivých, záletných, smyslných, vdavek chtivých dívek, které začínají známost, aniž by se jen tázaly, je-li ten či onen katolíkem či protestantem, nebo snad ani tím, ani oním, zda svobodný či rozvedený, či není-li ani rozvedený? Nechci též nikterak podezřívati zbožnost dívek, ale z pravidla jest dobře, nedůvěřovati žádné, pokud neobstála v jistých pokušeních, a pak ani tehdy není opatrnost na zbyt. Kdo má uši k slyšení, ten mi porozuměl – nesmím a nechci o tom více říci.

Ale, bohužel, jsou též jinoši a muži, kteří oněm dívkám jsou zcela podobní – odtud tolik neštěstí, hřichu a hanby. Odtud tolik dětí, jichž otec není zapsán v křestní knize, odtud tolik vynucených manželství, v nichž láska dávno pohasla – odtud tolik domů plných nářků a vzdechů. Kdo má uši k slyšení, slyš!

Tyto dané rady a pokyny týkají se toho, co mají oba činiti, aby šťastně volili. Nyní ještě několik pokynů, na které jinoch a dívka zvláště mají býti pozorni. Co však tu dím nejprve dívkám, mají si i jinoši dobře do srdce vštípit a naopak. To mají však i rodiče v srdci si uchovati a v příhodný čas dle toho jednati.

Nuž, křesťanské dívky, nevcházejte nikdy v známost s povalovači po hospodách, s pijany, s dělníky, kteří v pondělí ještě nejsou řádně při smyslech. S takovými napomíná sv. Pavel, nemáte míti žádných spolků, ba ani jísti s nimi nemáte. A vy chcete po léta s takovými pěstovati známost – a jakou známost! A pak se chcete vzíti? Kdo nemá uši k slyšení, ten má aspoň oči k vidění, jak se vede ženě po boku opilce. Rovněž chraňte se zahalečů, neboť líné ruce předou bídu; chraňte se svárlivců, neboť mnohý jazyk statečné ženy oloupil o to, co byly vydělaly. (Přísl. 26., Sir. 20.)

Prchejte přede všemi, kteří si neváží nejkrásnější ctnosti vašeho pohlaví. Ale chcete-li takto jednati, žijte především samy ve vši mravnosti a nesmíte nikdy jako světačky mysliti, že musíte v manželství vstoupiti za každou cenu – chcete-li šťastně přestáti nejnebezpečnější, rozhodnou chvíli svého života, musíte všechny míti něco ze svaté Háty, jejíž svátek dnes slavíme.

Vynikajíc svým vysokým rodem, kouzlem své krásy, půvabem svých mravů, považovala lásku ke Kristu a službu jemu věnovanou za nejvyšší šlechtictví. A hrda jsouc na toto šlechtictví nevěsty Kristovy, odmítla ruku pretora, zvítězila nad všemi útoky špatné ženštiny, dala tělo své všem mukám – nechala hynouti své kráse na skřipci, pod pochodněmi, pod noži, jež se zaryly do jejích rekovných prsou – na střepíchách a žhavém uhlí, až konečně z vězení kam byla polomrtva uvržena, brala se k výšinám nebeským s dvojí palmou mučednice a nevinnosti, a v nebeské oslavě následuje Beránka, kamkoli kráčí.

Tak buď služba Kristova tvým šlechtictvím, křesťanská panno – tvým jediným šlechtictvím, a toto šlechtictví jedinou tvojí pýchou. A v této pýše odmítej s pohrdáním všechny ty, kteří s jedovatým dechem, s poskvřenými rukama chtějí se přiblížiti k nebeské kráse nedotknuté nevinnosti.

Kde toto šlechtictví ozařuje duši a srdce povznáší k nebesům, tam přinese toto símě božského slova ovoce tisícírozných a ochrání tě, jsi-li k manželství povolána, před nešťastnou volbou.

Ale křesťanští jinoši, myslíte si snad – proč mluvíš dnes tak dlouho k dívkám? Ježto obraz svaté Háty tane mi na mysli – mohu tak činiti poněkud déle – jen když tím bude půda srdce vašeho hluboko zorána a padne-li símě u mnohých v půdu dobrou. Než proto přece, drazí jinoši, na vás jsem nezapomněl, a chci vám nyní krátce dáti nejpotřebnější pokyny.

Především chraňte se smělých a drzých dívek, které jsou pohotové s každým hochem dáti přednost hostinci, tanci a zábavě před tichým domem otcovským nebo kostelem. Neboť drzá žena plodí muži hanbu. Střežte se pyšných, marnivých v oděvu, které každou módu s sebou prodělávají. Neboť nehledě ani k tomu, co taková žena muže stojí, nemají obyčejně také osoby nadbytek rozumu. Konečně chraňte se hněvivé, svárlivé, panovačné a svéhlavé ženy. Neboť Duch sv. praví (Přisl. 31.): „Lépe jest v zemi pusté se lvy a draky bydleti, nežli žiti s ženou hněvivou, zlomyslnou a svárlivou. Jest jako střecha stále otevřena za dne mrazivého.“

Proto hledejte jen mezi takovými, které jsou stejné víry s vámi a k tomu v prostotě a v pracovitosti bohabojně žijí, dívku, která pro svoji skromnost a pokoru, pro své zkušenosti a znalost domácích prací do spořádaného a krásného života rodinného se hodí. Ovšem taková volba jest den ode dne vždy obtížnější, a to následkem života ve školách, v ústavech, v továrnách, v obchodech a spolcích. Ale přesto i dnes ještě platí slovo Ducha sv.: „Moudrá žena staví svůj dům, nemoudrá i vystavený rukama svýma zboří. Líbeznost ženy pracovité činí radost muži jejímu a dává sílu jeho kostem.“

Dříve neznaly matky tolik věcí jako dnes, ale byly chytřejší, byly zdravější na těle i na duši, ačkoli nepěstovaly tělocvik a své dcerušky by jistě nebyly k tomu propůjčily.

A my dospělí jsme již tak daleko, že nejen nerozeznáváme již neduhů a rakovin na těle společnosti lidské, ale že pohlížíme na ně dokonce již jako na známky zdravého života. Nemohu se spustiti hlouběji, ale pravím pouze: „Kdo máš uši k slyšení, slyš.“ – „Ale,“ myslíte si snad, „máme-li při volbě své manželské družky hleděti na tolik věcí, pak je vstoupení v manželství skoro nemožné.“ To z toho nenásleduje; nýbrž pouze je vidno, s jakou neuvěřitelnou lehkomyšlností si většina počíná v této veledůležité záležitosti svého života. A právě proto chci upozorniti obě pohlaví ještě na jiné okolnosti.

Zevnější poměry životní obou budtež přibližně stejny. Sem náleží především jmění. Je-li jeden z nich bohatší a druhý z nich chudší, dobře jest tak – ale přílišný nepoměr je nebezpečný. Rovněž tak velký rozdíl v stáří působí pravidelně neblaze.

V obojím tomto směru dává nám sv. Jeroným za příklad mladou vdovu Marcellu. Bohatý vznešený a starý Cerealis chtěl si ji vzíti za manželku a hodlal ji učiniti dědičkou všech svých statků.

Ale ona své pošetilé matce, která chtěla ji k manželství tomu přiměti, odpověděla jako se na křesťanku sluší: „Kdybych nebyla se rozhodla svůj život prožiti neprovdána v panenství, hledala bych si muže a ne dědictví.“ – Nalézá tato světice dnes mnoho následovnic – či i za našich dnů, jako za časů sv. Jeronýma, pohlíží se často na manželství jako na prostý obchod? Proto mají býti, opatrní ti, kteří jsou zámožní, ať jsou ještě mladí či již staří. Neboť za nynějších názorů nalézají peníze vždy hojnost ohnivějších nápadníků.

Ale nemá bohatství, a nač bych byl skorem zapomněl, krása zcela žádný význam? Nebeť si nikdy nikoho pouze pro jmění, pouze pro krásu. Je-li jich více stejně hodných a bohabojných, rozhodni se třeba pro tu, která je bohatší a krásnější, jako Jakub dal přednost spanilé Racheli před

Leou krvavých (slzících) očí. Ale poslouchejte též hlasu Ducha sv.: „Neohlédej se na krásu ženskou a nežádej manželky pouze pro její sličnost.“ (Sir. 25. 28.)

Proč? Ačkoli způsob vyjádření se nehodí k dnešní často nejasné, sentimentální, bezvýrazné řeči přítomnosti, přece jen mluví to Duch Boží, když praví v knize Přísloví: „Krásná, ale bláznivá žena jest jako svině se zlatým kruhem v nose. Klamná jest krása a marná je spanilost; žena, která se bojí Pána, bude pochválena.“

Jak mnoho těch, kteří této výstrahy nedbají a řítí se v manželské neštěstí? Kdo máš uši k slyšení, slyš!

Ale hodlám již skončiti, neboť mluvil jsem snad již příliš dlouho o věci, v níž jen málokterí ve dnech vášně jsou ochotni uposlechnouti a raději chtějí býti nešťastní. A jest-li snad mě slyšeli manželé nešťastní, tož neste kříž svůj s duchem kajícím a pečujete aspoň, aby vaše děti nebyly také nešťastny. Otcové a matky a představení – v tomto ohledu berete na se těžkou zodpovědnost nevěčnou.

Ty však, milá mládeži, která dnes ráda jsi vyslechla tato slova, neodpadni a nezapomeň na ně v době pokušení. Nedej, aby símě božského slova v rozkoších života se udusilo, nýbrž zachovej je v dobrém srdci svém pro sebe i pro jiné. Pak zvolíte si jednou šťastně svůj stav, dojdete zde štěstí, jak je to v tomto slzavém údolí jen možno – a pak po tomto vyhnanství ukáže vám podivuhodná Matka, milostivá, přívětivá a přesladká Panna Maria požehnaný plod života svého – Ježíše.

XIII.

Ucházení se o manželku v pradávných časech:

I. Abraham posílá služebníka svého Eliezera hledati manželku Isákovi.

Kdyby snoubenci, o nichž dnešní sv. evangelium vypráví, nebyli při uzavírání manželství svědomitě dbali všech předpisů sv. náboženství, nebyl by se Kristus Pán jejich hostiny svatební zúčastnil a nebyl by ku všeobecné radosti vodu proměnil ve víno.

Tato hlavní okolnost při uzavírání sňatků stala se dnes u mnohých již bezvýznamnou. Jak již sv. Jan Zlatoústý poznamenal, při vstupování v manželství má se dbáti nejen zákonů občanských, ale především zákonů Božích. Kdo ony přestoupí, může býti trestán pokutou na penězích, kdo však těchto neplní, musí se jednou zodpovídati před soudnou stolicí Boha spravedlivého. Abych tedy zase jednou poučil a varoval, prosil a zapřísahal, chci rozvinouti před vámi se sv. Janem Zlatoústým (III. díl, Maurinské vydání, p. 211. *Quales ducendae uxores*) poněkud prastarý příběh o sňatku, vyprávějící nám o dojemné péči patriarchy Abrahama, aby synu svému jedinému, Isákovi opatřil řádnou manželku.

Ale proč volím právě Abrahama? Důvody budou vám jasny, jakmile celý příběh jen rozvinu. Zatím jen jedno. Tohoto velkého patriarchu oslavuje sv. Pavel jako zářící příklad víry pro všechny časy. Ač byl ještě bezdětek, když mu bylo již sto let a manželce jeho Sáře devadesát, přece věřil v zaslíbení Boží, že stane se praotcem velikého národa a budoucího Vykupitele. O tom není žádné pochybnosti. Neboť Kristus Pán pravil fariseům: „Abraham, otec váš, radoval se, aby viděl den můj; i viděl a radoval se.“ (Jan 8. 56.). Jak to bylo možno? Nezřel jej očima tělesnými, ale očima víry.

Když mu pak Sára porodila Isáka, a on měl tohoto jediného potomka obětovati dle rozkazu Božího, i k tomu byl ve své víře ochoten. „Bůh všemohoucí může vzkřísiti i mrtvého.“ Tak víra jeho nebyla mrtvá, ale živá, činná v klanění se Bohu a v osvědčování hrdinských ctností.

Co tedy věřil Abraham? Isák náleží k rodokmenu, z něhož v plnosti času vyjde Vykupitel světa. Co jest tedy mojí starostí a povinností? Abych vyhledal synu svému manželku, která byla by s ním stejné, právě víry a stejné bohobojnosti. Neboť jedině tak může býti v mém pokolení neporušeně zachovávána a udržována víra v pravého Boha a v budoucího Vykupitele.

Když se Abraham touto myšlenkou zabýval, bylo mu 140 let a Isákovi 40.

Tak dlouho tedy nepomýšlel Isák na manželství, nehledal žádné nevěsty, nezačal žádné známosti: bylo mu blaze u otce a matky. Když pak tato u věku 127 let zemřela, přenechal starost o svůj sňatek zbožnému a velmi zkušenému otci.

Kdyby dnes synové a dcery byli tak ušlechtilého smýšlení, kdyby nezačínali známosti, neudržovali poměry, neženili se bez vědomí a vůle, nebo dokonce proti rozumné vůli svých rodičů, ale kdyby také všichni otcové byli muži takové víry a skutků jako byl Abraham, o kolik méně měli bychom plakati nad hanbou, zoufalstvím, nešťastnými manželstvími, rozvody a opětnými sňatky? A když pak kněz pozdvihuje výstražně hlasu svého buď na kazatelně či jinde, zaslepení jej neslyší, ba oni se mu vysmívají, tupí a zlehčují, ba činí to i tací, kteří dlouho dovedli si snad hráti na svatoušky, ale kteří nikdy žádnou svou vášeň a choutku nepotlačili.

Nuž, co činil Abraham, když myslil, že by bylo na čase synu opatřiti manželku? Zavolá svého nejstaršího služebníka Eliezera. Tento pocházel z Damašku, byl od Abrahama jako mladík za otroka koupen, ale Abraham s ním nikdy nejednal jako s otrokem, nýbrž jako se synem. Proto též Eliezer lpěl na pánu svém s dětinnou láskou a s neochvějnou věrností. Pokud Abraham neměl dítěte, byl považován za dědice jeho jmění, na což také Abraham Hospodinu si naříkal: „Sluha můj Eliezer zdědí jmění mé.“ Tohoto sluhu tedy zavolal. Pozorujme nejprve nařízení které mu dává. Nalezneme v něm mnoho látky k rozjímání, snad více, než mnohému bude milo.

Co praví tedy Abraham služebníkově? (I. Moj. 24. 3.): „Zapřísahám tě skrze Hospodina, Boha nebe i zem.“

K čemu toto zapřísahání? K čemu toto slavnostní se dovolávání Boha, Pána nebe i země? Co zaměstnává mysl praotce Kristova? Vezměte si to dobře k srdci, abyste nebyli nakaženi panující lehkomyšlností a zaslepení vášní. „Zapřísahám tě skrze Hospodina, Boha nebe i země, abys nebral manželky synu mému z dcer kananejských, mezi nimiž bydlím; ale abys do země a příbuzenství mého šel a odtud vzal manželku synu mému Isákovi.“ (I. Mojž. 24. 3-4.)

Abraham totiž opustil k rozkazu Božímu svoji vlast, Ur v Chaldejsku, odešel do země Kanaan, kterou Bůh jemu i jeho potomkům byl slíbil za vlastnictví. Ale tito obyvatelé Kanaan neznali pravého Boha. Proto dovolává se slavnostně Boha: „Zapřísahám tě skrze Hospodina, Boha nebe i země, abys nebral manželky synu mému z dcer kananejských, mezi nimiž bydlím.“

Ale což tam nebylo žádné dcery vynikající krásou, bohatstvím, způsobností, vzděláním? O to vše se Abraham prozatím nestará. Manželka syna jeho musí s ním býti ve víře a v klanění se Bohu jedno srdce a jedna duše, jinak není možno mluvit o požehnaném manželství. Co proto činí? Zapřísahá služebníka, by šel do jeho vlasti a vybral z příbuzenstva Isákovi manželku. Ale není cesta do Mesopotamie nadmíru dlouhá, obtížná, nebezpečná, nákladná? Ovšem že, ale veliký patriarcha neleká se žádné oběti, aby našel pro Isáka manželku, která by ve věcech náboženských s ním byla téhož smýšlení.

Odkud tato úzkostlivá opatrnost? Se sv. Otcí odpovídá velký biskup sv. Ambrož: „Půvaby ženy svedly i muže nejstatečnější, že stali se odpadlíky od svého náboženství. Proto na náboženství při uzavírání sňatku sluší bráti zřetel nejprve.“

Tak jednal Abraham u víře v příštího Vykupitele – tak smýšlela od vždycky až podnes církev katolická, chovajíc poklad všech pravd a prostředků milosti Ježíše Krista. Neboť vždycky varovala vážně a slavnostně své dítky před uzavíráním manželství s těmi, kteří odpadli od jednoty

katolické. Koncil Elvirský (340) ustanovil: „Bludařům katolické panny nebudťež v manželství dávány.“ A kdybych měl od oné doby uvést všechna rozhodnutí sněmů, naplnil bych jimi celé knihy.

Jak rozhodl sněm, tak mluvili i papežové. Již Lev I. (440) varoval muže: „Chraňte se známostí s Manichejským.“ A tak století co století řadí se zákaz k zakazu. Neboť církev katolická, tato neposkvrněná choť Kristova, nemůže se nikdy dáti zachytiti v osidlo ducha času a dáti se vláčeti sem či tam, jak toho požaduje smyslnost a vášně lidí.

Jest-li však mimo církev jinak se záležitosti utváří, nesmí nám to býti nápadno. Proč pak? V prvních dobách po reformaci horlili evangeličtí kazatelé proti smíšeným manželstvím mnohem usilovněji než katolíci; ano, v mnohých případech prohlašovali manželství mezi katolíky a protestanty nejen za nedovolené, ale dokonce i za neplatné. (Vosen: Katolicismus, str. 317) – Tak daleko církev katolická nešla. Když pak později svobodomyšlnost spojená s volným bádáním u věcech víry, byla smetla a odstranila skorem vše, co zbývalo jí z dědictví církve katolické, rozšířila se na četných místech, ne-li všude, úplná lhostejnost a nevšímavost. A jest to smutná skutečnost, že následkem tohoto proudu časového mnozí katolíci u víře se zvyklali a ve věcech sňatků stali se zcela lhostejnými. Ale právě proto církev ve vši lásce, ale i z celou vážností tím mocněji pozdvihuje vždy svého hlasu proti spojením, kterým ortel zavržení již na čele jest napsaný.¹ Jest totiž tolik a tak závažných důvodů proti takým manželstvím, že každý rozumný člověk, který klidně, bez náruživosti dovede uvážiti tento zjev, musí doznati: Katolická církev zakazujíc smíšená manželství, prokazuje nejen svým dětem, ale i jinověrcům velikou službu lásky. Neboť pozorujte jen v hlavních rysech nebezpečí takých manželství, a to především nebezpečí, jež hrozí víře.

Katolická víra jest nejvyšší, nejdrahocennější statek křesťana, pravidlo jeho života, základ jeho naděje, pramen vši útěchy, nutná podmínka jeho spásy. Proto varuje církev, před každým nebezpečím, jež ohrožuje víru a takovým jest také smíšené manželství. Toho byl si vědom již patriarcha Abraham a proto zapřisahal služebníka svého Eliezera, aby žádnou z dcer Kananejských nevyvolil Isákovi za manželku. A když vedle slov sv. Ambrože půvaby ženy svádějí k odpadlictví i muže nejsilnější, jakým nebezpečím teprv je vydána žena katolická po boku muže nekatolíka? Jsou ovšem případy, kde nekatolická strana vrátí se k opuštěné matce – církvi; ale mnohem častěji se stává, že obzvláště katolická žena zcela odpadne a k nějaké sektě se připojí. Ale církev nesmí spásu svých dětí nikdy vydávati v nebezpečí pro pochybnou a třeba snad i jistou vyhlídku, že nekatolický z manželů se obrátí. Ale dejme tomu že odpadlíkem katolický z manželů se nestane, není pak již žádného nebezpečí pro víru? Ba jest dojista a to velké nebezpečí, čím menším se nám zdá býti. A to jest? Náboženská lhostejnost.

Počne totiž tím, že všechna náboženství se považují za stejně pravá a dobrá, ač přece jest jen jediná pravda, jako jest jen jeden Bůh a jeden Vykupitel. Tak zanedbávají se náboženská cvičení, domácí modlitby, přijímání sv. svátostí a návštěva kostela, někdy snad k vůli změně – poslechně se nějaké nekatolické kázání, až dojde k vyznání všesvětového náboženství: „Všichni věříme v jednoho Boha.“

Netvrdím sice, že by tomu tak bylo v každém smíšeném manželství, ale toto nebezpečí jest vždy na snadě a tomuto nebezpečí nesmí se nikdo vydávati a před tímto nebezpečím musí

---

¹ Kdo by zde chtěl si stěžovati do nesnáselivosti, uvaž, co píše pruský superintendent Splittgerber ve své knize: Evangelický duchovní a smíšená manželství. (Berlín, 1893.) „Čím více bráníme smíšeným manželstvím, tím lépe plníme svou povinnost. K tomu jest však především třeba, bychom vzbudili a povznegli evangelické sebevědomí a protestantský smysl pro čest.“ Jako prostředek k tomu uvádí kázání, duchovní správu, vyučování konfirmanťů, kladení důrazu na rozlišené články víry. Co z toho následuje pro katolického kněze?

církev jako milující matka, dítko své varovati a to tím důrazněji, že se často podobným manželstvím napomáhá a přeje jen na úkor katolické církve.¹

S tímto prvním nebezpečím souvisí úzce ohrožení katolické výchovy dítek. Mluvím tuto jediné o oněch manželstvích, v nichž jest katolická výchova veškerých dítek vymíněna, smluvena. Ale je možno jinou výchovu si mysliti? Či nejsou katolické dcery, které zaslepeny vášní, pranic nedbají zákonů církevních a zaprodávají za sňatek víru svých dítek? Blaze jim, počne-li se v nich dříve či později mocně ozývatí svědomí a nedá se umlčeti, dokud nečiní pravé a upřímné pokání! Neboť i na tyto, kteří víru svou tak zapírají, přijde smrt a často dříve, než si myslí, a po smrti přijde soud a co následuje po soudu?

Nemluvím tedy o těchto pro čas i pro věčnost nejosudnějších manželstvích, ale jen o těch, kde katolická výchova všech dětí je ujednána. Tato výchova jest ohrožena. Jak to? Příklad rodičů má veledůležitý význam ve výchově dítek. Co však vidí děti ve smíšeném manželství? Jinak modlí se otec, jinak matka; nemohou se modlití pospolu. Otec chodí tam do kostela, matka onam; otec nebo matka mlčí o věcech, které jsou dětem nejsvětější, neradují se v den jich prvního sv. přijímání. Mohou tyto a jiné podobné zjevy míti příznivý vliv na výchovu dítek?

Jsou ovšem vzácné případy, kdy se stává, že žena, nekatolička, přiměje svého katolického muže opět k přijímání sv. svátostí, že se modlí s dětmi po katoličku, ale při tom všem ona sama pohybuje se takřka na cizí půdě a nemůže nikdy docíliti vroucnosti matky katolické. Nepravím to, bych takové matce činil výtky, ale abyste všichni nahlédli, s jakou opatrností si v této choulostivé záležitosti počínám a kterak nechci nikomu ublížiti, kdo svoje povinnosti dle svých sil plní; jestli však pravda bolí ty, kteří na svého Boha zapomněli, pak necht' žalují na pravdu, ale ne na mě.

Ale taková vzácná výjimka neopravňuje žádného katolíka, aby výchovu svých dítek vydával ve mnohá a velká nebezpečí.²

A co teprve, jsou-li otec i matka nábožensky vlažní, jako by bylo každé náboženství právě tolik jako žádné náboženství? O modlitbě a návštěvě kostela ani řeči, a jsou-li děti trestány duchovním, buď že se neučí katechismu, nebo že nenavštěvují řádně služby Boží, vyhrožuje se, že budou poslány ke starokatolíkům nebo jinam; na stole leží špatné noviny a knihy; posměch a špatné vtipy na katolické kněze a církev nejsou tam žádnou vzácností. Když děti vyrostou v takových poměrech, co z nich jednou bude? Dříve bylo lze očekávati záchranu od křesťanské školy, ale kde je dnes tato škola? Je mi úzko, když pomyslím na tato velká nebezpečí, jež hrozí tak četným dětem.

Či chceš snad říci, že podobně se děje i v rodinách zcela katolických? To přece samozřejmě na věci ničeho nemění, ale jest také velice vážným napomenutím, abyste nepočínali známostí s těmi, kteří nemají než křesťný list katolický, a svým životem svoji víru zapírají.

Tedy nebezpečí pro víru katolické strany a ohrožení katolické výchovy dětí. Jest to vše? Nebylo by to více než dostatečné? Jak často bylo slavně slíbeno katolické dívce, že všechny dítky budou po katoličku vychovány a slib nebyl pak vyplněn? – Jak často?³ A jestli z obou manželů katolický brzo umře, co stává se často z dětí? Máme toho příklady!

---

¹ Ne všichni protestantští kazatelé varují jako Splittgerber před smíšeným manželstvím, nýbrž mnozí je doporučují. Proč? „Tak prý možno nejvíce škoditi církvi katolické.“

² Dle zkušeností Splittgerberových, jest mnoho dítek po katoličku křtěných, které vychovány jsouce evangelickou matkou, ve svých srdcích po evangelickou cítí a později lehko pro heslo: „prýč od Říma“ získány býti mohou. – Jest to smutné, ale pravdivé.

³ „Pro nás není slib, před uzavřením manželství katolickému faráři o katolické výchově dítek daný, závazným, a jest naším právem a naší povinností, ponaučiti a upokojiti dotyčné, kteří se nad tím v nejistotě a s úzkostlivým svědomím pozastavují.“ Tak Splittgerber. Pamatujte si to, katolické dcery!

Proto má církev katolická k tomu dosti velice závažných důvodů, aby smíšená manželství zakazovala a jen nerada, aby větším neštěstím zabránila, dispens (prominutí) od této překážky manželství udělovala. Neboť žádné prominutí nevyhlazuje zlé následky smíšených manželství, právě tak jako žádná dispens ve sňatcích příbuzenských nevyvaruje smutných následků jejich. Mnozí aby omluvili své vstoupení do těchto nedovolených manželství, mají pro to různé výmluvy. Leč, o těchto promluvíme jindy, až budeme dále sledovat i osudy sňatku Isákova.

Dnes poslyšme ještě jeden protestantský názor o smíšených manželstvích. Elsaský evangelický „Nedělní list“ píše v čísle 41. z 11. října 1896 toto: „Není to ničemné, když někdo k vůli penězům nebo pro pouhé své zaopatření víru svých dítek a vnuků prodává? A když se nepodaří manžele jiné víry na svoji převést; tož neschází nesjednocenosti v názorech, nevole, nepřátelství. Každé smíšené manželství jest věc povážlivá a kdo v ně vstupuje, ten může se již předem připravit na mnohou smutnou hodinku. Jsou-li děti katolickými, musí muž protestant anebo žena protestantka na to patřiti, jak se modlí růženec, jak uctívají svatě, samé výkony víry, které evangelického křesťana, a tím více když je u svých vlastních dětí viděti musí, bolí. Pakli však všechny děti jsou protestanty, tu katolická strana jeví nespokojenost a pronáší výčitky. Jsou-li však částečně protestanty, částečně katolíky, pak šíří se trhlina celou rodinou. Vždyť lidé vcházejí v manželství, ne pouze proto, aby společně pracovali, jedli a pili, ale i proto, aby se společně modlili.“

Po té vypráví list různé neutěšené příhody z takových manželstev, která na venek nebylo by přece možno nazvati nešťastnými, a končí výstrahou: „Varujte se smíšených manželství! A jestli všechno souhlasí, ale náboženství nesouhlasí, pak nesouhlasí věc nejhlavnější, pak neuzavírejte manželství! Lepší jest jedna bolest a byť byla i sebe větší, než manželství bez opravdové jednoty a souhlasu víry a srdce.“

Tak napomíná a varuje protestantský tisk v témže smyslu, jako katolický kněz má varovati a napomínati a dotýká se v závěrečných slovech jedné z největších obtíží. „Lepší jest jedna bolest a byť byla i sebe větší, než manželství bez opravdové jednoty a souhlasu víry a srdce.“

Jaká je to bolest? Má-li se zamilovaná dvojice, která zaslepena svou vášní, o budoucím štěstí manželském sní, rozloučiti, jaká to bolest srdce! Ale tato krátká bolest jest lepší, jest snesitelnější, nežli manželství bez opravdové jednoty víry a srdcí. Ale proč při smíšených manželstvích jest poměrně více rozvodů než při jiných? Snad proto, že bývají z pravidla šťastnější?

Proto, jak „Nedělní list“ udává, vyslovili se s katolíky v manželství žijící protestanté: „Nikdy bych byl v takové manželství nevstoupil. Žádnému dítěti nedovolím v takové manželství vejíti; smíšená manželství měla by býti jednoduše zakázána.“ Tak mluví i katolíci, kteří radosti smíšeného manželství více méně hojně zakusili.

Proto, kdo před vstoupením do smíšeného manželství varuje, prokazuje katolíku jako nekatolíku stejně velkou službu lásky.

Proto, otcové, matky, obracím se na vás, jako Abraham obrátil se na svého služebníka Eliezera: Zapřísahám vás skrze Hospodina, Boha nebe i země, abyste bděli a o to pečovali, aby vaši synové a dcery pojali manželky a chotě z příbuzenstva, ne tělesného ale duchovního, aby katolická víra a katolický život byly nejdražší a nepomíjející ozdobou snoubenců. Pak sám Spasitel bude na svatbě, jako byl na svatbě v Káni Galilejské, požehná vašemu sňatku a milostivá a přívětivá Matka Boží vyprosí vám nejen milost nad milost, ale, pokud spásе duší to bude na prospěch, i časné štěstí.

XIV.

Ucházení se o manželku v pradávných časech:

II. Odpověď a cesta Eliezerova.

Slavnostně zapřisahal Abraham svého služebníka Eliezera, aby nebral manželky synu jeho z dcer Kananejských, mezi nimiž bydlil, ale aby šel do Mesopotamie a z příbuzenstva přivedl manželku synu jeho. Neboť Isákova manželka měla býti s ním v nejdůležitějších záležitostech víry a bohoslužby jedna duše a jedno srdce.

Toho žádá si i sv. církev, aby i její dívky v městě Božím od Krista Pána založeném, svoji manželskou družku stejné víry si vyhledali a zrazuje pro mnohé a důležité důvody od smíšených manželství. A tak prokazuje všem nejvyšší službu lásky. O těchto pravdách rozjímali jsme posledně; dnes hodlám krátce promluvit o odpovědi a cestě Eliezerově.

Svatý Jan Zlatoústý chválí šlechetné smýšlení tohoto služebníka nejprve pro jeho rozvahu a názory, jaké on po obyčejí svěťáckých lidí míti mohl, ale neměl.

K čemu ta dlouhá, obtížná, nebezpečná, nákladná cesta, když přece v nejbližším okolí bylo tolik dívek krásou, bohatstvím a vzděláním vynikajících? Ale krása a bohatství a vzdělání daleko ještě nečiní manželství šťastným, jestli jednota víry a bohoslužby schází. To věděl i onen služebník, neboť i on, jako Abraham věřil v pravého Boha a obřízkou byl přijat v obec Boží a věřil v příštího Vykupitele. Ale katolíci, kteří mají poklad všech pravd a prostředků milosti, který dávno seslaný Vykupitel jim zůstavil, mohou pro peníze, pro obchod, pro postavení svoji a svých dítek víru prodati, aneb aspoň v nebezpečí uvésti a výchově dítek tisícere překážky a obtíže připraviti!

Ale tak krásná příležitost, dobře a šťastně býti zaopatřenu se tak hned nenaskytne, myslí si mnohá, pošetilá dívka. Řekni raději: To jest osudné, mocné pokušení a nebezpečí, nebe za peníze, za domnělé zaopatření prodati. Co myslíte, to je krásná příležitost býti zaopatřenu? – A to nejen pro několik okamžiků tohoto života, ale pro celou věčnost!

Pošetilé dívky, pošetilí jinochové, popaťte na šlechetně smýšlejícího služebníka Eliezera. Upozorňuje snad svého Pána zcela skromně: „Ale hled', pane! Jest zde přece tolik hodných dívek, rodičů poslušných, pracovitých, skromných, s takovou by mohl přece Isák býti šťasten.“ – Nic takového Eliezer nepraví; neboť jak Abraham, tak i on žádá na budoucí manželce Isákově především pravou víru. Ale dnes! Vizte na příklad takovou katolickou dívku! Začala známost s nekatolíkem. Chcete-li ji před uzavřením sňatku s ním zdržeti, co vám odpoví? Je hodný, pracovitý, příčinlivý, mírný, mírumilovný, snášenlivý.

Ale kdo pak to praví, že by na nekatolíku nebylo lze nalézt ani vlasu dobrého? Vždyť jsou zajisté i mimo církev katolickou mnozí, kteří věří v našeho velkého Boha a Vykupitele, k němu se modlí, poctivě žijí, mnohé dobré skutky konají, hříchu se varují, v ctnostech prospívají, zkrátka jsou duše ušlechtilé, daleko lepší než mnozí katolíci. Ale nejšlechetnější ze všech těchto šlechetných když vstupují v manželství, hledají duše své víry a svého náboženství, aby v nejdůležitějších otázkách pro čas i pro věčnost byli jedno srdce a jedna duše. Proč by i katolíci neměli tímto příkladem se řídit?

Ostatně, i když nepřihlížíme k zvláštním projevům zbožnosti, mohou i opravdu řádní katolíci býti tací, kteří však k stavu manželskému dohromady tak se hodí, jako oheň a voda. Máme toho příklady. A co teprv ještě, jestli jednota a soulad pravé víry a náboženství scházejí? Ostatně jsou i takové případy, kde nejen pouze stejná, pravá víra, ale ještě něco zcela jiného schází. A přece lidé v manželství vstupují a později naříkají, jak protestantský „Nedělní list“ v

Elsasku žalovati slyšel: „Nikdy bych byl v takové manželství nevstoupil! Žádnému dítěti nedovolím v takové manželství vejít; smíšená manželství měla by být jednoduše zakázána.“

Jestli však o takových a podobných námitkách a výmluvách Eliezer ničeho nechtěl vědět, jakou odpověď dal svému pánu? Či snad nechtěl ničeho vědět o tomto těžkém poslání, plném zodpovědnosti? Hned je ke všemu ochoten; ale ve své prozíravosti žádá v jedné věci bližšího vysvětlení: „Nebude-li chtít žena přijít se mnou do země této, zdali zase uvéstí mám syna tvého na místo, z kterého jsi ty vyšel?“ (I. Moj. 24. 5.)

Tak Eliezer. Chce tím říci: Ty jsi před nedlouhým časem dostal bezpečné zprávy o svém příbuzenstvu; čítá mnoho synů a dcer; jestli jedna z nich bude chtít být Isákovou manželkou, ale nebude chtít sem jít, mám pak Isáka do tvé vlasti přivést nazpátek?

A tu krásně ukazuje se Abraham být mužem víry a důvěry, an svému služebníku odpovídá: „Hleď, abys nikdy neuvedl syna mého tam. Hospodin, Bůh nebe i země, kterýž vzal mě z domu otce mého a ze země narození mého, kterýž mluvil mi a přísáhl mi, řka: Semeni tvému dám zemi tuto: onť pošle anděla svého před tebou a vezmeš odtud manželku synu mému.“ (I. Moj. 24. 6-7.) – Pochopte hlouběji tuto Abrahamovu odpověď, plnou pevné víry. Nedávám ti mocné cizince a sprostředkovatele sňatku za průvodčí, praví tu Abraham, ale Hospodin, Bůh nebe i země pošle anděla svého před tebou. Na rozkaz tohoto Pána a Boha opustil jsem svoji vlast, své příbuzenstvo a zde, v cizině, našel jsem větší štěstí nežli ve vlasti! Co se zdálo nemožným, řízením Božím stalo se nejen možným, ale i snadným. Tento Pán a Bůh se svým andělem bude tvým průvodčím. Proto jen pevně důvěřuj! Neboť věž, že tento Pán a Bůh vešel s námi v smlouvu, když mně a mým potomkům, velikému národu, tuto zemi za majetek a vlastnictví přislíbil. Proto nesmíš nikdy mého syna vyvádět z tohoto dědictví, jež Bůh mu udělil. A proto, byť bychom i toho nebyli hodni, abychom byli vyslyšeni, Bůh, vždy věrný v plnění slibů svých, zajisté postará se Isákovi o dobrou a bohabojnou manželku. Jeho svatý anděl půjde před tebou, aby na daleké cestě uchránil tě před všelikými nebezpečími a v mé vlasti vše tak připravil a řídil, abys z mého příbuzenstva šlechetnou a bohabojnou, ženu mému synu sem přivedl. Kdyby však žena nechtěla jít s tebou, jsi zproštěn své přísahy, svých závazků; jen mého syna nikdy tam neuváděj a Bůh pak jistě jinde se mu o ženu postará, která by v téže pravé víře a v témže uctívání Boha s ním byla jedno srdce a jedna duše a stala se pramatkou bohabojného pokolení.

Která je hlavní myšlenka této odpovědi Abrahamovy? Duch svatý ji pronáší v knize Přísloví: „Dům a bohatství dány jsou od rodičů, ženu však stejného smýšlení dává muži Pán.“

Bohatství měl Abraham nadbytek, to dá on synu svému dědictvím; ale ženu, která by v náboženství, v bázi Boží byla stejného smýšlení, očekává od Hospodina, který sv. anděla pošle před Eliezerem. Vizte tuto filosofii manželství praotce národa židovského!

A filosofie manželství tak mnohých křesťanů a křesťanek? Jak mnozí měli by se z této Abrahamovy moudrosti učit! Či jest u všech, kteří se učedníky Kristovými jmenují, náboženství, církve, bázeň Boží v manželství počátkem a koncem? Počátek, když dobře vyvolí; konec, když u oltáře svátost stavu manželského hodně přijímají? Či nerozhoduje až příliš často vášně, která stravuje tělo i duši? Tak často vedou škola i rodina, zaměstnání i společnost, horečka čtenářská i taneční, večerní zábavy i divadlo k předčasné zralosti, k zvyklání u víře, jež se pouze se zevnějším nátěrem katolického života více či méně uspokojuje. V tuto předčasnou dospělost padne často, jen jako náhodou, nepatrná jiskra a rozdmýchá plamen vše stravující a dusící lásky a nešťastné známosti. To však není dílem anděla Božího, ale zlého ducha.

Odtud pak tolik smíšených či i nesmíšených manželství bez požehnání, beze štěstí, bez radosti, bez lásky, bez trpělivosti, bez věrnosti, manželství plných nezdárných dětí, odtud tolik

rozvodů; již před rozvodem cizoložné poměry a po rozvodu ony občanské sňatky, které před Bohem a církví nejsou než pokračujícím cizoložstvím.

Ale, myslí si mnohý, proč hlásáš nám tyto pravdy? My jsme přece hodni, navštěvujeme kostel, jsme v dobrých spolcích, přijímáme sv. svátosti a vstoupíme-li v manželství, budeme zachovávatí přikázání Boží i církevní. Dobře tak. Ale kdo je pojištěn a chráněn vůči záchvatu této úskočné nemoci? Zde jedná se o nejosudnější chřipku. Jak mnozí lidé zabývali se ve svých zbožných citech myšlenkou na klášter a padli – bídě!

Zde platí všem slovo sv. Pavla: „Kdo stojíš, hleď, bys nepadl.“ Činí tu apoštol národů nějakou výjimku? Ani jedinou. Smím snad já ji dělati? Kdo však sám sebe vyjmouti chce, ten je ve své marnivosti pádu bližší, než se mu jen ve snu zdá. Kdo zřel již tak mnoho ssutin živoucích chrámů Ducha sv., kdo marně, se srdcem zarmouceným, se namáhal zachrániti před shroucením chrámy takové, nebo znovu zdělati ony, které se sesuly, ten nemůže a nesmí mluvit jinak, nechce-li se stát zrádcem mládeže a rodiny. Zde nedostává se horlivému knězi slov jen tehdy, když slzy hlas jeho udusily.

Proto vštěpte si hluboko tuto pravdu, byste posílení milostí, v čas pokušení se nezviklali; hlásejte ji i ohroženým, by neklesli, padlým, by upřímně činili pokání a byli uchráněni od věčné záhuby.

Abyste však, když se jedná o sňatek, jednali nevinně a bohobojně, důvěřující plně v božskou Prozřetelnost, sledujeme dále onu dávnou událost o manželství Isákově. Neboť zde vane duch Boží a neobchází žádný zlý duch jako v zamilovaných románech a divadelních kusech. Tož provázejme v duchu zbožného Eliezera na jeho daleké cestě, až k studnici před městem Haran v Mesopotamii.

Před naším zrakem táhne malá karavana: Deset velbloudů tu jde s těžkým nákladem na dalekou cestu; poklady klenotů, zlata a stříbra jsou uloženy v krásných schránkách. Vůdcem jest Eliezer, starý, přísný muž, z jehož přívětivého obličeje září poctivost a bohobojnost. Průvod přechází hranice zaslíbené země, vystupuje namáhavě přes pohoří a sestupuje do země Syrské. Navštíví snad Eliezer ve své vlasti místa, kde prožil své dětství. Kdo by mu zazlival tuto zastávku? Ale jeho duši zaměstnává jediná myšlenka: na jeho důležité poslání. Tak jde průvod přes Eufrat do Mesopotamie, vlasti Abrahamovy, odkud jej Bůh kdysi povolal do Kanaan, země zaslíbené. Průvod táhne na sever, vystupuje na hory, na jichž úpatí leží město Haran, rodné město Abrahamovo. Slunce večerní čarovně již ozařuje tichou krajinu, když průvod dochází k studnici před městem. Zde nechá Eliezer odpočinouti své unavené velbloudy. A co zaměstnává nyní jeho ducha? Snad starost o znavená zvířata? Jedině myšlenka na vyznavačku pravého Boha, která jediná je hodna, stát se nevěstou Isákovou.

Ale jak ji hledati? Jak ji nalézt? Sv. Jan Zlatoústý tu vhodně připomíná: Nezanechává sluhy u velbloudů; nejde do města, netáže se tam mužů, netáže se tam žen, které obyčejně znávají všechny dívky vdavek chtivé a k tomu způsobilé, nehledá sprostředkovatelů sňatků. Nic takového, nýbrž spoléhá na pomocníka a prostředníka, jež mu dal Abraham. „Pán, Bůh nebe i země, pošle anděla svého před tebou.“

Domnívá se snad v nějaké pýše, že je Bůh povinen nějakým zázrakem jemu pomoci? Slyšte jen, jak pokorně se modlí: „Hospodine, Bože pána mého Abrahama, potkej se, prosím, se mnou dnes a učiň milosrdenství s pánem mým Abrahamem.“ (I. Mojž. 24. 12.) I kdybychom byli bezpočetná dobrodiní prokázali, přece hledáme své záchrany u Tvé dobrotivosti, chceme vše obdržeti skrze lásku Tvou. Ty nedluhuješ nám ničeho. Tak modlí se pokora.

A zač prosí tak pokorně? „Hle, já stojím blízko studnice vody, a dcery obyvatelů tohoto města vyjdou vážit vodu. Protož děvče, kteréž já dím: Nachyl vědérce svého, ať se napiji, a ona

odpoví: Pij, ano i velbloudům tvým dám nápoj, tať jest, kterouž jsi připravil služebníkovi svému Isákovi. A skrze to porozumím, že jsi učinil milosrdenství s pánem svým.“ (I. Mojž. 24. 13-14.)

Hleďte, poznamenává tu sv. Jan Zlatoústý, jak moudrý jest tento služebník. On nepraví, uzřím-li dívku obklopenou četným služebnictvem, přijíždějící mi vstříc ve skvostném voze, chci ji odvésti jako choť pánu svému; ale tu, které řeknu: „Nachyl vědérce svého, ať se napiji.“ Ale co to počínáš? pokračuje sv. Jan Zlatoústý. Hledáš-li pánu svému ženu tak nízkou, jež nosí vodu a s tebou rozmlouvá? Ano, ano. Neboť nesmím domů přivésti bohatou, krásnou, marnivou, ušněrovanou dámu, nýbrž dívku veskrze upřímně zbožnou, ctitelku pravého Boha, jíž by bylo pohostinství Abrahamovo posvátným a která chtějí je poskytnouti, byla by každé práce schopna a k ní též ochotna.

Ale nebyla snad tato modlitba a žádané znamení na Bohu jakýmsi pokoušením Boha nebo pověrou? Aby nám bylo to jasno, není tuším potřebí na mnohé podobné příklady svatého Písma poukázati. Neboť Eliezer byl Abrahamem zasvěcen v tajemství víry a budoucnosti, byl téměř zřejmě veden andělem na namáhavé a nebezpečné cestě a u studnice přímo a podivuhodně osvěcen, aby žádal právě toto znamení. Mimo to nepovažoval toto znamení vlastně za první a poslední projev vůle Boží, ale jak ze všeho jeho jednání vysvítá, za jakési označení cesty. Ostatně výsledek ukázal, že byl osvěcen andělem, když za toto znamení se modlil. Neboť Písmo svaté dodává: „Ještě v sobě slov nedokonal, a hle, Rebeka vycházela, dcera Batuele, mající, vědérce na rameni svém.“ (I. Mojž. 24. 15.)

Zde počíná překrásná, rozkošná scéna, o které budeme za vůdcovství sv. Jana Zlatoústého uvažovati v přednášce příští, aby obzvláště synové a dcery vždy jasněji nahlíželi, co jest jim činiti, by sám anděl Páně je doprovodil v nevinnosti do šťastného manželství. Ale i otcové, matky, představení, kéž si toho povšimnou, neboť z přemnohých a důležitých důvodů mají věděti vše, co se jich synům a dcerám říká; neboť jedině tak zvíte, čeho máte od menších i větších dítek požadovati a jak, kdy a kde je máte střežiti.

Ovšem mnozí neslyší tyto pravdy rádi, ježto se domnívají, že jich zbožnost je podezřívána. Ale právě, pro tuto všude rozšiřující se ješitnost a pro tuto domýšlivou jistotu nemohou pravdy tyto ani dosti důtklivě býti hlášány.

Ke konci vracím se opět k počátku své řeči: „Bůh pošle anděla svého před tebou.“ Tak pravil Abraham svému služebníkovi. V důvěře v tohoto anděla nastupuje Eliezer klidně svou cestu, ji šťastně dokoná, až přichází konečně k studnici před Haran, městem Abrahamovým. Tu prosí pokorné, aby božská Prozřetelnost zvlášť zakročila, a hle, anděl Páně uvádí mu vstříc Rebeku.

Jestli i vy, křesťanští jinoši a panny, dřív či později zanášíte se myšlenkou a přáním, v duchu církve katolické se zasnoubiti, nemáte myšlenku zlou, ale dobrou. Ale pak nevyhýbejte se zraku svých rodičů, sourozenců, představených, nevyhýbejte se zraku vašeho sv. anděla, dejte se jím vésti a řídit: Nezapomínejte při tom, k čemu sv. Bernard napomíná: „Měj úctu k andělu svému v každém koutečku a styď se konati před ním, čeho bys se přede mnou činiti neodvážil.“ Tak stane se vám stav manželský takým blahem na zemi, že i tam v nebi věčně spolu blaženi budete!

XV.

Ucházení se o manželku v pradávných časech:

III. Rebeka u studnice.

V předcházející přednášce zůstavili jsme Abrahamova služebníka, muže Božího, Eliezera, u studnice před městem Haran. Tam modlil se za znamení od Boha, aby našel Ženu Isákovi určenou. Když se spravedlivý opravdu pokorně modlí, bývá brzy vyslyšen. Tak Eliezer nedokončil ještě modlitby své, když tu přišla Rebeka, majíc vědérce na rameni svém. „Bylať děvče příliš krásná a panna přepěkná a od muže ještě nepoznaná: a ona sstoupila pak k studnici a naplnila vědérce a navracovala se.“ (I. Mojž. 24. 16.) Tak praví Písmo svaté.

Se sv. Janem Zlatoústým uvažujme nejprve o této panně, jak ji Písmo sv. popisuje a pak o jejím jednání. Ale poznamenávám již předem, že tyto dva body, více méně v sebe zasahují a proto i v pojednání našem spolu se splétají.

Rebeka, „děvče příliš krásná“, blíží se k studnici. Její šat je prostý, jednoduchý; vědérce má na rameni; celý zjev její je pln důstojnosti, vznešenosti, skromnosti. Proč táže se sv. Jan Zlatoústý Mojžiše, pisatele této knihy: Nač mi vyprávíš o kráse těla jejího? Abys poznal podivuhodnou čistotu a krásu duše. Podivuhodná jest čistota, ale jest ještě podivuhodnější, když je spojena s krásnou postavou.

Proto, aby velebil cudnost Josefovu, zpravuje nás nejprve o jeho „krásné tváři a sličném vzezření“ a pak teprv, jak odmítl drzou a nestoudnou ženu Putifarovu. Krásná tvář tudíž nezavdala mu příčinu k smilnosti. „Neboť“,“ dodává sv. Jan Zlatoústý, „krása není nikterak příčinou smilnosti, jako i nedostatek krásy není příčinou čistoty. Neboť mnozí, proslulí krásou svého těla, stali se daleko slavnějšími svou nevinností: jiní pak ne krásní, ale spíše ohyzdní, poskvrnili duši svou bezmeznou prostopášností. Tedy ne vzhled a krása těla, ale svobodná volba duše jest příčinou čistoty jako nečistoty.“ Či dnes tomu již tak není? Mluvil by sv. Jan Zlatoústý dnes snad jinak? – Tak mění se jen zvyky, ale lidé zůstávají stejní. Proto platí ještě dnes, co sv. Otec církevní dodal.

Proč, táži se, jest Rebeka dvakrát jmenována pannou? „Děvče příliš krásná a panna přepěkná a od žádného muže ještě nepoznaná.“ (I. Mojž. 24. 16.) Proč tedy jest jmenována dvakrát pannou? Byla pannou tělem i duší, kdežto mnohé panny uchovají sice tělo své čisté, ale zaměstnávají duši svou tisícerými pustými představami i žádostmi a hledí obrátiti na se zraky mužův a jinů. Rebeka ale byla panenská tělem i duší. A to bylo tím podivuhodnější, ježto byla nejen vynikající krásy, ale chodila též denně k studnici pro vodu, majíc vědérce na rameni svém. Zajisté cestou i u studnice musila se setkati denně s muži a jinochy? Ale ona neposkakovala, nepohlížela ni v levo ni v pravo, nesmála se nikomu do obličeje, nehleděla uplatniti svou krásu, nýbrž kráčela s obdivuhodnou důstojností, vznešeností a mravností, načerpala vody, nesla bez váhání naplněné vědérce domů, tak že nikdo se neosmělil pronésti jediné nevhodné slovo v její přítomnosti.

Tak máme si mysliti tuto počestnou pannu dle zpráv sv. Písma. Tedy kde volá povinnost, ale ne zábavy všeho druhu, tu není na škodu ukázati se ve veřejnosti těm, které jsou jako Rebeka panny na duši i na těle. Jako však nepravá zbožnost jeví se rozličnými zvláštnostkami a vzbuzuje jen ošklivost, tak jest neviditelná nečistota duše patrna v rozličných maličkostech a vábí jistě lidi ve svoji blízkost. Neboť svět zná své děti, i když je nějaký nezkušený duchovní určil pro klášter. Ale zůstaňme při Rebece, u níž se snoubila vynikající krása tělesná s dokonalou nevinností duševní.

Ona tedy přichází k studnici. Prohlíží si snad karavanu? Táže se snad cizinců, kam jdou a odkud přišli? Vždyť zde lze mnoho novin vyslechnouti a pak v městě vyprávěti. Nic takového. Mlčky, jakoby v sebe pohroužena, dochází k studnici, sestupuje dolů, by naplnila věderce, vystupuje a chce bez otálení vrátiti se domů.

Ale Eliezer, obdivuje ušlechtilost a mravnost krásné dívky, v radostné předtuše, že by to mohla býti Isákovi určená nevěsta, blíží se k ní s úctou a vážností a promlouvá: „Dej mi pít maličko vody z věderce svého.“ Ona odpovídá: „Pij, pane můj.“ a rychle složila věderce na loket a dala mu pít. A když se napil přidala: „Ano i velbloudům tvým navážím vody, dokudž se všichni nenapijí.“ (I. Mojž. 24. 19.) A vylila z věderce svého do koryta, běžela ke studni zpět, aby vážila vodu a dala všem velbloudům pít. Tak vypráví Písmo sv.

Ale nebylo to snad nedůstojno této překrásné dívky, když dávala pít zcela neznámému cizinci? A pak, když sestoupila k studnici a napojila tolik žíznivých velbloudů? Na tuto otázku odpovídá již svatý Jan Zlatoústý: Bylo to zasnoubení mravnosti s pohostinstvím.

Hled', kterak mravnost nebyla na závalu pohostinství a pohostinství neporušovalo mravnost. Neboť že nešla cizímu muži vstříc a neoslovila ho první, to byl požadavek mravnosti; že pak neoslyšela jeho prosby, bylo povinností pohostinství a přívětivosti k lidem. Tak projevila výborně obě tyto ctnosti a spolu i pohostinnost; neboť dala mnohem více, než zač žádána byla, ačkoli napojení tak četných velbloudů nebylo lehkou prací.

Ale zde nejednalo se o víno a vzácná jídla, nýbrž o vodu, jež nemá ceny. Ovšem u nás, ale nikoli na východě, a jak sv. Jan poznamenává, soudí se o pohostinnosti ne dle přepychu, ale dle toho, co kdo má; a Rebeka v onom okamžiku neměla leč vody; a Ježíš Kristus chválí toho, jenž podává bližnímu číši vody. Tedy mravnost slučuj se s pohostinností!

Ale nebylo to snad od Eliezera neslušné; že on, cizinec, pravil skromné, nadmíru krásné dívce: „Dej mi pít maličko vody z věderce svého.“ (I. Mojž. 24. 17.) Celý zjev Rebeky byl tak výjimečně krásný a mravný, že se vážně musil ptáti sám sebe: Nevedl snad sám anděl Páně tuto pannu sem, aby stala se ženou Isákovou? Aby pak tajuplné tušení toto zaměnil v jistotu, jde jí vstříc s důstojností a vážností, prosí ji pokorně: „Dej mi pít maličko vody z věderce svého.“ A když se napil, a dívka zahovořila: I tvé velbloudy napojím, když toto od Boha vyprošené znamení vždy dokonaleji a líbezněji a zářivěji zaplálo před očima jeho, jaké smíšené pocity trásly asi a chvěly všemi žilami srdce jeho?

Co učinil, o tom praví nám Písmo sv.: „On pak díval se na ni mlčky, věděti chtěje, požehnal-li Pán cestu jeho či ne.“ Mlčky, nestaraje se o nic, co kol se děje, upírá svůj zrak na dívku, velbloudy napájející, pozoruje, jak sv. Jan Zlatoústý praví, chůzi, postavu, pohyby těla, tvář, pohled, šat, by pronikl zrakem ve svatyni duše její a rozpoznal, rovná-li se ozdoba duše kráse tělesné. Mocně buší jeho srdce a vždy výš a výše roste jeho tušení, čím jasněji prozařuje vnitřní krása jejím zjevem zevnějším. Zdá se mu, že tuší zde dílo sv. anděla, jenž mu našeptává: „Obdaruj dívku tuto a taž se jí na její rodiče.“

Nač myslí zatím Rebeka? Jak prokázati služby unaveným cizincům a ušetřiti jim namáhavé práce. To jest její jediná myšlenka. Sní snad o skvělém zasnoubení, o vysoké hodnotě a postavení? Jak by to bylo možno? A přece jest tak blízek okamžik, kdy dle věčného úřadku Božího se stane ženou muže a matkou syna, již oba náležejí do rodokmenu Ježíše Krista, syna Davidova, syna Abrahamova. Jest povolána býti pramatkou Spasitele světa. A pak může ještě křesťanská dívka býti tak pošetilou, že sní jen o zamilování svém a sňatku ve dne, v noci, křižujíc tak rozličnými hříchy úmysly Boží, jako by dnes již Bůh nebyl dost mocným a dosti moudrým, aby v pravý čas dohromady svedl jemně a pevně zároveň ty, kteří v pravdě sobě náležejí.

Leč nezabloudíme v myšlenkách svých od dojemného výjevu u studnice, v záři zapadajícího slunce, v noc a skryše lidské zbědovanosti.

Co počíná nyní Eliezer? Poznává stále zřetelněji, že Bůh požehnal jeho cestě; ale nemá dosud žádné jistoty. Ovšem, krása těla závodí u této dívky s ušlechtilostí duše; ale muž Boží není si posud vědom, je-li ona z příbuzenstva Abrahamova čili nic. Co k tomu cíli počítí? Není nyní služebníkem Abrahamovým, ale jest jeho vyslancem a zástupcem, a proto chce též jednati ušlechtilé, velkomyslně a štědře. Proto s díky podává panně náušnice zlaté a náramky. Ona přijímá je skromně, nechtějíc ve svém útlocitu uraziti velkomyslnost cizího muže.

A teprve nyní odvažuje se Eliezer k otázce: „Či jsi dcerou? Oznam mi, je-li v domě otce tvého dosti místa k zůstání?“ (I. Mojž. 24. 23.)

Tu poznamenává vhodně sv. Jan Zlatoústý. Vlídne a jemně jmenuje otce svého. Neodpovídá s nevolí: „Co ptáš se zvědavě po naší rodině, po našich místnostech.“ Nýbrž: „Jsem dcera Batuele, syna Melchy, jehož porodila Nachorovi.“ Pak dodala: „Slámy také a sena hojně jest u nás a místo prostranné k zůstání.“ (I. Mojž. 24. 24-26.) Jako dříve, jsouc dožádána o doušek vody, podala jej a i velbloudy napojila, tak hovoří nyní nejen o místnostech, na něž byla tázána, ale i o nadbytku slámy a sena, dávajíc tím cizinci na srozuměnou, by použil pohostinství její rodiny. Tak mluví sv. Jan Zlatoústý.

Když ale praví: „Jsem dcera Batuele, syna Melchy, jejíž porodila Nachorovi,“ odpověděla, jak i starý opěvateľ reků, Homer, potvrzuje, v dětině mluvě tehdejší doby. Tedy dcera Betuele; Batuel ale byl synem Nachora a Melchy; Nachor ale byl bratrem Abrahama. Tak tedy Eliezer dospěl, sv. andělem veden, k cíli své cesty a svých přání. A dává též dívce zprávu o svém původu a poslání? Ne, neboť on nechce se vnucovati, ale chce vše přenechati řízení Hospodina a sv. anděla jeho. Či dává se snad s ním Rebeka do nějakého rozhovoru? Když byla krátce a skromně dala žádanou odpověď, běžela, dle zprávy Písma svatého, domů a vyprávěla matce své vše, co byla slyšela. Tedy vyplniti povinnost pohostinství, krátce a skromně zodpověděti otázku, nepouštěti se v žádnou zbytečnou rozmluvu s muži, vraceti se jak jen možno brzy domů k matce, vyprávěti jí s dětinou upřímností vše, co se stalo – tak jedná každá ušlechtilá dívka.

Mohla-li by každá křesťanská dívka, přicházející ze společnosti mužů a jinochů odtud neb odjinud domů, vyprávěti matce své upřímně vše, co se stalo? Ale ještě více. Rebeka vyprávěla cizinci o místnostech v domě jejich, o senu a slámě, ale nezve karavanu, ba ani ne cizince, jemuž dala pít a od něhož byla obdarována. Proč? Jest dcerou, ale nikoli paní domu. U studnice smí prokazovati pohostinství, ale nesmí nikoho do domu zváti nebo dokonce uvésti bez vědomí a vůle rodičů. A kdyby i směla, její skromnost by tomu nedovolovala.

Jest ještě dnes takových dcer mnoho? Či nepokouší se dnes mnohá dcera poroučeti nejen svým sourozencům, ale dokonce i otci a matce? Netroufá si leckterá ve své smělosti mnohé na rodičích jen vzdorem vynutiti? Nedonáší mnohá proti vůli rodičů jisté zboží v dům, aneb není-li to možno, nedává je tam v noci podloudně dopravit? Nemá se leckterá za povolánu k tomu, aby zlepšovala prostý, křesťanský pořádek domácnosti, zaváděla náboženské novoty, všechny kárala, kteří se dle její chuti nemodlí a chrám nenavštěvují, k tomu nebo onomu spolku se nepřipojují? Není žádné, která v neděle a svátky jde si od časného rána do večera po svých zbožných libůstkách a při tom svoji upracovanou matku nechá tak v úzkých, že tato sotva na mši sv. jíti může?

Všechny tyto otázky dávám vám jen jako ku zpytování svědomí. Vám však, křesťanští jinochové, pravím: Chcete-li býti v manželství šťastni, podejte ruku svoji jen skromné, k rodičům uctivé a jich poslušné dceři; ale nikdy ne dívce rozkazující, panovačné a tím méně té, která není s vámi téže pravé víry. Jestli však taková vládkyně v domě otcovském se k vám na okamžik chová

přívětivě a roztomile, nezapomínejte, že i kočka schovává své drápy v sametově měkkém pazourku. Abych ale byl všem vhod a ke všem spravedliv, používám výrazu sv. Jana Zlatoústého. Když jednou promlouval o hříších jinochů, poznamenal, že i dívky a ženy týmž způsobem hřeší; proto tyto mají si rovněž zapamatovati, co se bylo mluvilo, by to nemusil opakovati. I já pravím tak: Hříchy dcer jsou v tom neb onom způsobu i hříchy synů. Proto platí i jim, co jsem byl před tím řekl dívkám.

A nyní ke konci, vraťme se ještě jednou ke studnici. Rebeka spěchala k matce; Eliezer zůstal u karavany. Co činí? Sklání se, modlí se k Pánu a dí: „Požehnaný budiž Hospodin, Bůh pána mého Abrahama, kterýž neodjal milosrdenství a pravdy své od pána mého a přímou cestou mne přivedl do domu bratra pána mého.“ (I. Mojž. 24. 27.)

Tak děkuje s radostným srdcem Bohu Hospodinu. Ale ještě není v domě Nachorově. Ale přece v bezprostřední blízkosti a přívětivá pohostinnost Rebeky jest mu jistou zárukou brzkého štěstí.

Až potud vedl ho zjevně anděl Páně; jak jej dovedl až k cíli, o tom budeme uvažovati v přednášce příští.

Nechť andělé Páně vznášejí se nad rodinami, chráníce, hájíce a ostříhající je. Neboť potom vpravdě křesťanským vychováním dospějí dívky před očima rodičů v panny jako Rebeka a hoši v jinochy, jako Isák a Tobiáš. A bude štěstím nynějších rodin, viděti spásu budoucích a míti záruku, že rodiny budou vždy a věčně šťastny v životě rodinném.

XVI.

Ucházení se o manželku v pradávných časech:

IV. Isákovo zasnoubení.

Posledně dleli jsme v duchu s Rebekou u studnice a pozorovali jsme kvetoucí věnec jejích panenských ctností. Bohatě obdarována Eliezerem, spěchala k matce a vyprávěla jí, co se událo. Když to byl její bratr Laban slyšel a spatřil dary, šel k studnici, pozval vlídně cizince, aby přijali pohostinství pod střechou jeho. A Eliezer přijal vděčně pozvání v sladké, skorem pevné naději, že tato ušlechtilá, krásná dcera Batuelova jest Bohem Isákovi určena za manželku. Neboť řízení sv. anděla bylo dosud skorem očividné. On také požehná i ucházení se o nevěstu. Nuž, nyní rozjímáme o tomto ucházení se o nevěstu a o návratu Eliezerově.

Když byli velbloudi sprostěni nákladu, uvedeni do stáje a opatřeni obrokem a když bylo vše nařízeno, co pohoštění hostů vyžadovalo, usedli všichni ke stolů. Pomýšlí snad Eliezer aspoň nyní pro okamžik na odpočinek, zotavení, občerstvení? Kdo by mu to chtěl zazlívati po tak dlouhé, obtížné, namáhavé cestě? A přece on myslí jedině na své povolání, na svůj úkol. Od svého příchodu k studnici byl se řízením sv. anděla tak rychle přiblížil k svému cíli, že zdálo se mu, že již ho dosáhl a proto cítil se nucena, projevit svoje přání a žádost za ruku Rebečinu pro Isáka. Tož pravil: „Nebudu jísti, dokudž nevypravím řeči svých.“

Nebylo to poněkud neskromné? Nikterak ne. Neboť tenkrát byla osoba hostova posvátnou v domě hostitele a zcela svobodnou v pronášení vhodných a oprávněných přání; mravy a obyčeje byly patriarchální, jednoduché, přirozené, nepřekroucené a nezkažené vylhaným poklonkovaním. Proto odpověděli mu hostitelé vlídně: „Tož mluv.“

A řeč Eliezerova jest co do myšlenek, jich seřazení a co do prostého výrazu takové dílo mistrovské, že zdá se, že nikoli on Eliezer, ale jeho nebeský průvodčí ústy jeho mluví. „Jsem

služebník Abrahamův.“ Tak počíná mluvit. On nepraví: Jsem první, nejvyšší služebník Abrahamův, jsem správce jeho domu a nyní jeho vyslanec a zástupce, nýbrž praví zcela skromně: „Jsem služebník Abrahamův.“ Zda již dříve o tomto svém původě mluvil, ze slov svatého Písma nevysvítá, ale Abraham byl zajisté v milé vzpomínce u svých příbuzných; proto byl i jeho služebník pro svého pána ctěn a milován.

A co oznamuje o svém pánu? Chválí jej pro jeho bohatství? Ne, nikoli, odpovídá sv. Jan Zlatoústý, chválí ho pro jeho bohobojnost. Proto slova jeho: „Hospodin požehnal pánu mému velmi a zveleben jest.“ (I. Mojž. 24. 35.) Tedy Bůh nebe a země jest zvláštní přízní milostiv mému pánu.

A nyní přechází v řeči své na ženicha a tu mluví stejně příznivě, jako o jeho otci: „A porodila Sára, manželka pána mého, syna pánu mému v starosti své.“ Proč praví „v starosti své“? Jako bohatství, tak i syn jest darem Božím; neboť Sára porodila ho v stáří, kdy se dle zákonů přirozených dítek více nadít nemohla. Tento syn, ježto je obzvláštním darem Božím, stane se i zvláštním miláčkem Božím. „Tudíž i ty,“ poznamenává sv. Jan Zlatoústý na tomto místě, „i ty, hledáš-li ženicha nebo nevěstu, zpytuj nejprve, miluje-li Boha a je-li též od Boha milován. Je-li tomu tak, vše ostatní dostaví se samo, kde ale toho není, tam ani bohatství není ziskem.“

Tedy Isák je miláčkem Božím a jediným dědicem bohatství svého otce. Aby ale nemusil slyšeti námitky: proč nevybere si nevěstu z dcer země své, Eliezer pokračuje: „Pán můj zavázal mě přísahou, bych nevzal manželky synu jeho z dcer země Kananejských, ale z příbuzenstva, neboť manželka Isákova má býti s ním jedno srdce a jedna duše v jednotě víry a uctívání Boha.“ Pak doložil můj pán: „Hospodin, před jehož obličejem chodím, pošle anděla svého s tebou a zpraví cestu tvou a vezmeš manželku synu mému z příbuzenstva mého a z domu otce mého.“ (I. Mojž. 24. 40.) Potom vypráví, co se událo u studnice, kterak Bůh skrze anděla svého dal mu vyprošené znamení a končí slovy: „Protož učiníte-li milosrdenství a pravdu s pánem mým, oznamte mi: pakli se jiné líbí, i to povězte mi, abych šel na pravo nebo na levo.“ Jestli jste tedy zachovali bývalou lásku k pánu mému, který od vás před lety odešel, dejte Rebeku synu jeho za manželku; pakli tomu však nechcete, řekněte upřímně, abych vyhledal jemu jinou dceru v příbuzenstvu jeho. Tak Eliezer.

Co jest tedy hlavní myšlenkou této řeči? Abraham jest miláčkem Božím, jeho syn jest rovněž miláčkem Božím; aby jím zůstal, má pojmouti bohobojnou manželku z příbuzenstva svého. Bůh řídil zázračně cestu moji skrze anděla svého a ukázal zvláštním znamením, že Rebeka, tato Boha milující a Bohu milá dívka, jest určena státi se manželkou jeho miláčku Isákovi.

A co na to odpovídají Batuel a Laban, otec a bratr Rebeky? Když s takou skromností a upřímností Eliezer byl mluvil a řeč jeho byla spolu tak podivuhodně sestavena z nejskvostnějších myšlenek, byla jen tato jediná odpověď možná: „Od Hospodina vyšla řeč tato; nemůžeme proti libosti jeho nic jiného mluvit s tebou, než co se Pánu líbí.“ Co tím chtějí říci? Tato nabídka k sňatku jest zřejmě z vůle Boží, jest úradkem Božím; Bůh sám vše podivuhodně řídil skrze anděla svého; proto nemůžeme říci, než co by se mu líbilo. Neboť vůle Jeho jest také vůlí naší. A tak uslyšel Eliezer slovo toužebně očekávané: „Aj, Rebeka před tebou jest, vezmi ji a jdi, a ať jest manželkou syna pána tvého, jakož mluvil Hospodin.“ (I. Mojž. 24. 51.)

Ale mluvil Hospodin opravdu a projevil zvláštním zjevením svoji vůli? Nikoli; ale oznámil vůli svou tak zřetelně rozličnými znameními, že žádný rozumný a bohobojný člověk o tom nemohl pochybovati. Bůh to byl, který řekl: „Vezmi Rebeku, odejdi, ona staniž se manželkou Isákovou.“

Mohla Abrahamova a Eliezerova důvěra v Boha krásněji a dobrotivěji býti odměněna? Proto volá sv. Jan Zlatoústý: „Kdo by se tu nedivil a nežasl? Jak mnoho překážek odstranil tu jediný okamžik? Jaké překážky? Eliezer byl cizinec, služebník, byl neznámý, neobyčejně daleká a dlouhá byla cesta, neznámý tchán, neznámý snoubenec, ba nikdo z přátel jejich nebyl znám. Každá z těchto okolností sama o sobě by dostačovala, aby sešlo se sňatku; ale to vše nebylo překážkou, nýbrž oni svěřili Eliezerovi klidně a s důvěrou dceru svoji jako dobrému známému, jenž po léta v sousedstvu bydlil. Proč? Bůh sám zde ve všem působil. Počneme-li něco lehkého bez Boha, stane se to těžkým a nezdaří se, jestli však to nejobtížnější počneme s Bohem, stane se to lehkým a šťastně to dokonáme.“ Tak praví sv. Jan Zlatoústý.

Ale, pomyslíte si snad, což Rebeka neměla do toho co mluvit? Mohli otec a bratr bez jejího souhlasu zcela krátce o ní rozhodovati? Nikoliv. Neboť, jak sv. učitel církevní Ambrož poznamenává, čekala pouze na rozhodnutí svých rodičů; neboť nesluší se panenské stydlivosti, aby volila si snoubence. Tudíž ona chce býti manželkou Isákovou, je-li rozhodnutí rodičů tomuto sňatku příznivo. V panenské ostýchavosti nevolila si žádného snoubence; za to sám anděl Páně povede ji k Isákovi, aby stala se pramatkou velikého národa a spolu pramatkou Vykupitele světa. Tato povinnost dítek jest ostatně vepsána zákonem přirozeným do srdcí všech. Proto klade již pohanský básník Euripides v ústa své Andromachy slova: „O mé zasnoubení postará se můj otec, to není věcí mojí.“

Co není tudíž záležitostí panenské mravnosti? Hledati si snoubence.

Proto, křesťanští jinoši, přchejte před všemi oněmi dcerami, které vás vyhledávají, za vámi běhají, k vám se lichotí, na vás se usmívají, okolo vás se točí a poskakují, tu a tam na vás čekají. To jsou uschlé růže, kterých už nikdo neutrhne, aby z nich uvil si kytici. Ale i vy, křesťanští jinoši, tažte se nejprve otce a matky, dříve než s kterou dívkou známost začnete. Neboť zde, zde platí obzvláště přikázání, k němuž slib je připojen. „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi.“ Jinoši a dívky, ctěte otce i matku svou! Buďte k nim upřímní, otevřte jim své srdce s jeho touhami, dříve než i z povzdálí nějaké styky jen začnete. Ctěte otce i matku a řiďte se jich úsudkem!

Ctěte otce i matku, a nechtějí-li ničeho slyšeti o vašich stycích s nekatolíky nebo s lhostejnými, s katolíky povinnosti své nepamětlivými, se zahaleči, s pijany, s hrdopýškami, s loutkami, s lenivými neb s rozpustilými, pak buďte jich poslušní a bude se vám dobře vésti. Ctěte, ctěte otce i matku!

Ale zůstaňme u našeho příběhu. Co učinil Eliezer, když uslyšel: „Aj, Rebeka před tebou jest, vezmi ji a jdi, a ať jest manželkou syna pána tvého, jakož mluvil Hospodin“?

Poklonil se hluboko k zemi a klaněl se Hospodinu. Tedy nejdříve děkovati Bohu, jej chváliti, jej velebiti a pak teprve mysliti na lidi, jako Eliezer. Neboť až po modlitbě vyňal své skvosty, roucha a stříbrné a zlaté šperky a obdaroval jimi Rebeku; i bratřím a matce dary obětoval. Měl ovšem ještě něco na srdci; ale nechtěl při stole kaliti veselou náladu a rušiti klidný spánek noční myšlenkou na blízké rozloučení a odjezd. Šťastný, veselý a rozjařený byl ve společnosti, ale jeho duše se svými myšlenkami dlela přece daleko u Abrahama a Isáka.

Není Eliezer příkladem všech služebníků? Jest bohabojný, jest mužem modlitby, věrně oddaný svému pánu, poslušný, ke každé práci ochotný, nevyhýbá se žádnému namáhání, žádné obtíži, žádnému nebezpečí, obstarává vše s takou svědomitostí a přesností, jako by šlo o záchranu vlastní osoby. Ale proto také pán jeho jej miluje, nejedná s ním jako se sluhou, ale jako s přítelem, svěřuje mu obstarávání nejdůležitější, a nejchoulostivější záležitosti srdce svého. Kdyby byl všude takový poměr mezi pány a služebníky, jaké by to bylo štěstí rodinné! Jak šťastně a

rychle dosáhlo by se pomocí sv. anděla cíle i v těžkých úkolech a podnicích rodiny! Neboť pozorujte jen horlivost Eliezera!

Ráno vstal a pravil: „Propust'te mne, ať jdu k pánu svému.“

A co odpověděli rodiče a bratři Rebeky? „Necht', ať pozůstane dívka aspoň deset dní u náš, a potom půjde.“ (I. Mojž. 24. 55.)

To zdá se velice rozumné, pravda? Eliezer, a jeho průvodčí potřebují též klidu a odpočinku, rovněž se slušelo slaviti v Haran přátelskou slavnost, také měli rodiče a sourozenci ještě několik dní s Rebekou se potěšiti, dříve než odejde do země tak vzdálené, kde už nekyne jí asi naděje na nějaké s nimi shledání. A co odpovídá Eliezer? „Nezdržujte mne, neboť Hospodin zpravoval cestu mou; propust'tež mne, ať jdu k pánu svému.“ Pán můj, stařík kmet čítá dny a hodiny do mého návratu, kdybych otálel, mohl by mysliti, že poslání moje se nezdařilo; toto pomýšlení připravilo by mu jen bolest a zármutek. Hospodin žehnal cestu mou; ale to není štěstí mé, nýbrž Abrahamovo, proto nechte mě jíti, by on i snoubenec okoušeli pokud možná brzo štěstí svého.

A oslyší snad oni krátce tuto prosbu? Ne, neboť nechťi ho uraziti. Ale svoliti k okamžitému odjezdu je jim také těžké; vždyť jsou to rodiče a sourozenci Rebeky, která spojovala v sobě vynikající krásu tělesnou s většími ještě půvaby duše. Ona má tedy rozhodnouti. Proto ji zavolali a tázali se: „Chceš jíti s tímto člověkem?“

„Půjdu,“ zní její odpověď. Šlechtní rodiče, kteří dceři své otázku prostě kladou, nenutíce ji! Ale jest i ušlechtilá dcera, která vnuknutím sv. anděla jest okamžitě hotova, opustiti otce i matku a jíti k snoubenci, kterého jí Bůh určil. I jsou tím spokojeni všichni a přejí jí štěstí; řkouce: „Sestra naše jsi, množiž se v tisíc tisíců a vládniž símě tvé branami nepřátel svých.“ (I. Mojž. 24. 60.)

Již v jejím synu Jakubovi počalo se přání toto vyplňovati. Neboť on byl praotcem dvanácti pokolení Israelských.

Na to poznamenává Písmo svaté: „Tedy Rebeka a děvečky její, vsedše na velbloudy, následovaly muže, kterýž rychle se navracoval ku pánu svému.“

Zde musím nutně dát slovo sv. Janu Zlatoústému. Dle zprávy Písma svatého vystoupila sama bez pomoci na velblouda a seskočila sama též s něho. Tak zavedla u ní stydlivost s její silou a mocí. Odkud, táže se, měly dívky především nejen krásnou duši, zdobenou ctnostmi, ale i krásnou silnou a mohutnou postavu? Jejich matky neznaly při výchově měkkých obleků, vonných mastí, líčidla, neznaly tisícové záhubné tretky, co vše má za smutný následek změkčilé, nervosní, chudokrevné pokolení. Výchova zakládala se na otužování. Tak vynikaly dívky přirozenou krásou a půvabem bez přívěsků protivných ozdob, ušlechtilou postavou bez stahování a proto též kvetoucím zdravím.

Takou dívkou byla i Rebeka, jež konala cestu s pospíchajícím Eliezerem. Spěšně a šťastně vracela se výprava do domoviny, kde již v širém poli svedl anděl Páně oba snoubence. Isák totiž vyšel si v podvečer z domu od čeládky ven do polí, aby tam, nikým nerušen, se modlil a rozjímal. Nevyšel si tudíž, by o cestě Eliezerově horoval, rozličné vzdušné zámky si stavěl, nýbrž aby pokorně se dovolával milosrdenství a dobroty Boží; aby byla mu přivedena andělem snoubenka stejného s ním smýšlení. Nalézá dnes snad Isák mnoho následovníků?

Když pozdvihl oči od modlitby, zřel v dálce blížiti se velbloudy. I Rebeka viděla Isáka a tázala se Eliezera: „Kdo jest ten člověk, jenž nám jde do polí vstříc?“ „To jest pán můj,“ byla jeho odpověď. Tu sestoupila Rebeka s velblouda, z úcty ku svému snoubenci, vzala rychle svůj plášť a zahalila se ve své cudnosti. Neboť tehdy nesměla se nevěsta svému snoubenci tváří v tvář ukázati, dokud nebyl v pravdě jejím mužem. Dnes není již takové přísnosti, ale co Bůh od

snoubenců žádá, to víte všichni. A Isák, jemuž Eliezer vyprávěl vše, co pořídil, „vedl Rebeku do stanu Sáry matky své, a pojal ji za manželku, a tak velice ji miloval, že bolest, která z smrti matky jeho se mu přihodila, sobě umenšil.“ (I. Mojž. 24, 67.)

Těmito slovy vypráví Písmo svaté o zasnoubení Isáka s Rebekou.

Ne bezdůvodně – poznamenává sv. Jan Zlatoústý – mluví Písmo svaté o této lásce Isákově k Rebece. Neboť kdo nemiloval by tak mravnou, vlídnou, věrnou, pohostinou, na těle i duši veskrze zdravou, krásnou a statnou ženu? Pak napomíná otce, by následovali při zasnubování dítek svých opatrnosti a moudrosti patriarchy Abrahama, jenž nežádal od nevěsty své bohatství, krásu a vznešený rod, ale ušlechtilost a bohabojnost duše.

A jsou to matky, jež mají pečovati, aby dcery jejich dospěly v takové dívky. Uchází-li se pak jinoch o takovou dívku, má se tak díti ve vši mravnosti a zbožnosti za vzývání a modliteb k Bohu. Pak není v manželství rozvodů, není podezřívání a nevěrnosti a cizoložství, není příčiny k žárlivosti, není hádek, není vády; ale mír a svornost, jež pojí se k ostatním ctnostem, oblaží také manžele i když různé bouře rozpoutají se nad jich domem. Jich společnou péčí, za působení Božího, vyrostou děti jejich v nevinnosti a bohabojnosti. A tak může, píše sv. biskup, otec se svojí manželkou, svými dětmi, svou čeládkou prožít tento život v klidu a jistotě a pak vejíti v království nebeské. Nechť se nám všem toho skrze milost a lidumilost Ježíše Krista, Spasitele našeho, dostane.

Dodatek.

V přednáškách o zasnoubení se Isáka s Rebekou bylo promluveno o smíšených manželstvích onoho druhu, kde všechny děti se vychovávají po katolicku. Jsou ale také jiná manželství, kde katolická strana v neblahém zaslepení myslí, nestarajíc se o svou věčnou spásu, dítky, ten nejdražší statek rodičů, katolické církvi, jediné nevěstě Kristově, odcizuje, a jim tvrdě skvělé poklady pravé víry, svátých svátostí a jiných četných prostředků milosti zavírá. Platí-li kde výrok Spasitelův, pak jest to zde: „Běda člověku, skrze něhož pohoršení přichází. Kdo by pak pohoršil jedno z těchto maličkých, věřících ve mne, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov oslíci na hrdlo jeho a on pohřben byl do hlubokosti mořské.“ (Mat. 18. 6.)

Proto píše učený Moy: „Katolík, který se zříká práva na katolickou výchovu svých dítek, odřiká se tím své církve a sám přestává býti katolíkem ... Kdo zapře lásku ke svým vlastním dětem, zapírá první povinnost křesťanskou, zapírá svoji víru a jest horší než pohan, jsa nehoden dobrodiní svého náboženství. A kdo odpírá svoji poslušnost církvi tam, kde tato poslušnost jest jeho první a nejsvětější povinností, ten se tím dosti zřejmě vyslovuje, že k ní náležitosti nechce. Neboť patřiti k církvi znamená vyznávatí učení její a pokládati záležitost její za věc vlastní.“ (Moy, Manželství, str. 117)

Obraťme tyto zásady nejprve na katolickou nevěstu. Chce si vzíti za manžela nekatolíka a s lehkým srdcem zříká se nároků na katolickou výchovu dítek. Pevně odhodlána dopustiti se tohoto velkého hříchu na víře, chce přes to ve své neblahé zaslepenosti přijmouti před uzavřením nedovoleného manželství sv. svátosti. Tedy v okamžiku, kdy odjímá své budoucí dítky jich božskému příteli Ježíši Kristu, by ho nikdy ve sv. přijímání hostiti nemohly, ale aby popíraly sv. svátosti: pokání a svátost oltářní, nebo snad i o nich vtipkovaly, opovažuje se uváděti násilně svého Boha a Vykupitele ve své provinilé srdce a tak dopouští se ošklivé svatokrádeže. A tu se pak ještě laje a zlořečí, když takové zatvrzelé hříšnici odpírá se rozhřešení. A což když zatají

tento hřích a zamlčí svůj úmysl? Pak rozmnoží své dosavadní smrtelné hříchy o dvojí svatokrádež a její poslední věci jsou horší prvních.

Ale když bylo zapovězené manželství již uzavřeno, velký hřích dokonán, nestává už potom žádného odpuštění a není přijímání sv. svátostí více možné? Nebo co může ještě ji zachrániti? Poznání velkého hříchu, opravdová lítost nad ním; a vážné předsevzetí vychovati dítky, pokud jen možno, ve víře katolické. Stává se tak čistou? Či snad jsou mnohé z těchto žen jen lhovostmi u víře církvi nepřátelštější než jejich muži, na Boha ještě méně pamatující a přidávají se konečně k některé sektě? Svou vlastní vinou jsou také ženy nejen pro církev, ale i pro věčnost ztraceny.

Jsou ovšem rovněž takové, které dříve či později, zvláště je-li manželství nešťastné, velikost svého hříchu poznávají, v srdci si jej oškliví a jeho litují a oplakávají, o zachránění svých dítek dle svých sil pečují; tyto smějí sv. svátosti opět přijímati a mohou dojíti milosti a odpuštění. Při tom však nesmíme zapomínati, že takové smíšené manželství je vždy veřejným pohoršením, které tak či onak sluší se odčiniti a napravit. Když tudíž církev sv. nepřipustí hned a snadno podobnou hříšnici ku přijímání sv. svátostí, činí pouze, čím je povinna Bohu a lidem.

A kdo v podobném případě vyčítá snad církvi tvrdost a příkrost, připamatuj si jen, co píše Splittgerber ve své knize o smíšeném manželství. Po uzavření manželství nastává nejobtížnější práce. Muž je katolík, všechny děti jsou v duchu katolickém vychovávány; proti ženě jest třeba použití donucovacích prostředků, ba i nepřipuštění k stolu Páně, aby alespoň některé dítky staly se protestanty. A jen tehdy, když žena povoluje, ne s lehkým, ale s těžkým, krvácejícím srdcem, bylo by tvrdé a nemilosrdné, církevní kázeň prováděti. „Tedy se srdcem krvácejícím“ praví Splittgerber.

Co z toho všeho, co dosavad jsem řekl, následuje pro katolické muže, kteří z lásky k ženě nebo z náboženské vlažnosti nebo z jiných světských zájmů a ohledů děti své po katolicku nevychovávali, jest zajisté všem jasno. Pokud toto pohoršení nenapraví, i čemuž je jako muže povinnost i moc otcovská volá, jsou až po hrob vyloučeni všeho požehnání a všech milostí církve. A když takový nešťastník octne se na loži smrtelném, požádá snad o kněze? Či budou o to pečovati jeho protestantské dítky a jeho protestantská manželka? A jest-li i to se stane, učiní patřičná zařízení, aby byly neplnoleté dítky vychovány po katolicku? Řekne snad odrostlým: „Těžce jsem se na vás prohřešil, vraťte se zpět v lůno pravé církve Kristovy, učíte mi umírání snazším?“ Kdo osmělí se zde odpověděti příznivě? Neboť pravidelně vyplňuje se na těchto onen výrok Kristův: „Žádný z mužů těch, kteříž pozváni byli, neokusí večeře mé.“ (Luk. 14. 24.)

XVII.

Manželství – sv. svátost.

„Ježíš pak byl považován za syna Josefova.“ Tak praví svaté evangelium, ale nedí: „Ježíš byl synem Josefovým.“ Neboť od věčnosti jednorozený syn Boha Otce vtělil se a stal se člověkem, když přišel čas, zastíněním Ducha svatého a narodil se z Marie Panny. Ale byl považován za syna Josefova. Neboť Maria a Josef žili spolu v skutečném, pravém ač panickém manželství. Proto i Písmo svaté nazývá sv. Josefa mužem Marie.

Vy všichni víte, kterak pro toto panické manželství sv. rodina Nazaretská stala se vzorem rodiny křesťanské. Jak ale jest možno, myslíte si snad, při naší lidské slabosti, by každá rodina

stala se věrným obrazem této Svaté rodiny? Ve své lásce a moudrosti učinil Ježíš Kristus manželství Nového zákona milostiplnou smlouvou, svatou svátostí.

Proč o této pravdě, pod ochranou a záštitou Svaté rodiny pojednati hodlám a proč takto si razím vždy hlouběji cestu do svatyně rodinné, k tomu mám mezi jiným tyto důvody.

Již před lety napomínal Lev XIII., ve svém oběžníku o manželství, biskupy a skrze ně všechny kněze, by pracovali, pokud k tomu jich píše a důstojnost stačí, k tomu, aby u všech národů učení naše o stavu manželském neporušené bylo zachovááno. A druhým důvodem jste vy sami. Neboť, kdykoli myslíte, že bude se pojednáváti o velkých, hluboko v život zasahujících pravdách, dostavíte se vždy v čtenějším počtu a jste nejvýš pozorní. A tu praví a bědují všichni, že manželství jest palčivou otázkou naší doby a že spletení pojmů dosáhlo neuvěřitelného stupně. Proto, když poněmáhle vyložím důkladněji a všestraněji tuto křesťanskou pravdu, a odvážím-li se k operaci této rakoviny, bude to snad tu a tam boleti; nemá-li ale zahynouti jednotlivec, rodina, národy, jest důkladný výklad těchto pravd naprosto nutný. Proto, dnes setrvám u pravdy, kterou svrchu jsem označil a pravím: Ježíš Kristus povýšil manželství na svátost a svěřil péči o ni svaté církvi katolické a to:

1. jakožto správkyňi sv. svátostí,
2. jakožto nejschopnější ochránitelce manželství.

Církev svatá má nezadatelné právo na sv. svátosti. Či přijde někomu ve světě na mysl a byť i to císař byl, by chtěl sv. svátosti pokání a svátost oltářní spravovati? Protož je-li manželství svátostí, má na ně církev právo jako na sv. svátost oltářní a sv. svátost pokání. Že pak manželství jest opravdu svátostí, nechci vlastně dokazovati, neboť mluvím ke katolíkům; spíše míním poukázati na to, kterak jest svatou svátostí. Neboť to jest dnes k porozumění obtížným otázkám nejvýš důležité.

Až do vypuknutí reformace nebylo poměrně útočeno na víru ve svátosti manželství; když pak ale byla tato svátost zároveň s ostatními popírána, zkoumal sněm Tridentský, co sv. otcové, sněmy, podání (tradice) všech dob o svátostech věřily a prohlásil pak od apoštolů dochovanou víru následujícími slovy: „Tvrdil-li by kdo, že manželství není v pravdě a skutku jedna ze sedmi svátostí Nového zákona, ustanovená Ježíšem Kristem, nýbrž že lidmi v církvi vymyšlena jest a žádné milosti neudílí, ten budiž z církve vyloučen.“

Čemu učí tedy Duch svatý? Manželství jest v pravdě svatou svátostí Ježíšem Kristem ustanovenou a uděluje milost. Nevymyslili tak lidé, nýbrž svatí otcové věrně uchovali a nám v ústním podání dochovali, co od sv. apoštolů byli obdrželi. Bychom pak této zjevené pravdě za našich dob správně rozuměli, jest třeba rozeznávati v manželství smlouvu a svátost a pak přihlížeti, v jakém k sobě stojí poměru.

Co jest vlastně smlouva? Povšechně vzato jest to dohodnutí mezi dvěma nebo více osobami, které v určité věci, záležitosti obapolně k něčemu se zavazují. Dáte ku př. syna k mistru do učení; zavážete se, že budete platiti za vyučení a přenecháváte mu syna na jistou určitou dobu; on však se zavazuje o dítě vaše jako o své vlastní pečovati a vyučiti je důkladně řemeslu.

Co jest tudíž manželství? Také smlouva, neboť snoubenci zavazují se obapolně k povinnostem a právům manželského života. Ale abyste se mohli k něčemu zavázati, musíte tomu též chtíti a musíte tuto svou vůli znamenými projevit, že ano? Proto táže se církev sv. snoubenců, zda se ze svobodné vůle vzájemně za manžele vzíti chtějí.

Tato smlouva jest především přirozená. Proč? Poněvadž byla uzavřena dříve, než stávalo vůbec jakékoli společenství, dříve než bylo církevní nebo občanské právo, nebo lépe řečeno, dříve než býti mohlo. Vždyť byla přece již uzavřena mezi Adamem a Evou, a to na základě různosti jejich pohlaví a jejich určení, aby stali se prarodiči lidského pokolení.

Ale nebyla tato smlouva zároveň smlouvou božskou? Ovšem. Neboť v ráji byl Bůh nejen Tvůrcem Evy, ale i vlastně též prvním jejím družbou. Neboť On sám uvádí Evu k Adamovi a žehná oběma. A že Adam porozuměl tomuto činu Božímu, o tom svědčí jeho slova: (I. Mojž. 2. 23-24.): „Tato jest kost nyní z kostí mých a tělo z těla mého; tato slouti bude mužice, nebo z muže vzata jest. Protož opustí člověk otce svého i matku a přidrží se manželky své: a budou dva v jednom těle!“

Co znamená tedy tato přítomnost samého Hospodina, který přivádí první nevěstu prvnímu ženichu a žehná oběma? Chce žehnati jen této první dvojici? Chce snad později přenechati smlouvu manželskou lidské libovůli, či spíše chce ji pro všechny časy podrobiti jistému, určitému řádu mravnímu? Adam odpovídá sám: „Člověk opustí otce i matku svou a přidrží se ženy.“ Adam neměl otce ani matky, proto slova tato platí budoucím pokolením, která jako Adam jsou k této božské smlouvě vázána, pokud Bůh jinak neustanoví. To prohlašuje a potvrzuje Spasitel sám slovy: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ A tak jest tedy manželství přirozená, Bohem založená smlouva mezi mužem a ženou k nerozlučitelnému společnému životu. Tak bylo tomu až do dob Ježíše Krista. Od toho času pak jest manželství přirozenou, božskou, svátostní smlouvou.

Uvažujte nyní o této pravdě důkladněji, abyste se uchránili všelikých bludných názorů. Neboť jsou katolíci, kteří se domnívají, že manželství jest ovšem smlouvou, ale že i bez svátosti jest manželství platným a to tak, že k této přirozené smlouvě sv. svátost druží se jen jako nějaká ozdoba a okrasa. To jest však zhoubný a nebezpečný blud. Neboť manželství jest samo svátost; a manželství pak nic jiného, než přirozená, božská smlouva. Proto též tato smlouva sama v sobě jest sv. svátostí. Tuto prastarou pravdu prohlásil Pius IX. ve svém oslovení dne 27. září 1852 následujícími slovy: „Každý katolík ví, že manželství jest v pravdě a skutku jednou ze sedmi Kristem ustanovených svátostí Nového zákona a že tudíž nemůže býti mezi věřícími manželství, které by zároveň nebylo svátostí a že každé jiné spojení muže se ženou mimo svátost jest ohyzným a záhubným souložnictvím, jež od církve výslovně jest odsouzeno a že následovně svátost od smlouvy manželské nikdy oddělena býti nemůže.“

Stejnou zásadu hlásá i Lev XIII. ve svém oběžníku o manželství a žádá, by všude tak hlásáno bylo.

To jest božská pravda o poměru smlouvy manželské k svaté svátosti. Tato smlouva jest od sv. svátosti tak neodlučitelná, jako teplo nelze odloučiti od ohně. Když tedy uzavíráte mezi sebou manželství, jest právě toto uzavření samo sv. svátostí – nebo není to vůbec manželstvím před církví a Bohem, ale pouze ohavným souložnictvím, t. j. necudným spolužitím.

Co učinil tedy Kristus s křesťanským manželstvím? Povýšil je na svátost, učinil je milostiplnou smlouvou. Jaké milosti s touto svátostí jsou spojeny a za jakých podmínek se tyto milosti udělují, o tom budeme uvažovati později.

Ale co následuje z těchto objasněných a vyložených pravd? Církev jako správkyně svatých svátostí má i na manželství nepopíratelné právo. To jest věčný řád Božího práva, který ruka nesvěcená jen ku zkáze duší, k rozvrácení rodiny a k zničení společnosti porušiti může. Ale což světská moc něčeho v otázku manželství promluvíti nemůže? Již sv. Tomáš (C. G. 1. IX. 7.) dal správnou odpověď: „Jen potud, pokud se manželství vztahuje též k časnému blahu národů.“

„Ale,“ myslíte si snad, „tož už nesmíme, choditi na radnici žádati za občanský sňatek?“ To nikoli. V Římě jsou podobné zákony jako u nás; tam jsou věřící napomínáni, by zákonů šetřili, aby ale i potom jako snoubenci žili od sebe odděleni, dokud neuzavřeli svátostní smlouvu svatební v chrámě. I Lev XIII. žádá ve svém oběžníku, by věřící všude těchto zákonů dbali a dle nich jednali, „aby právní následky manželství na všech stranách byly zabezpečeny a dětem žádá

škoda nevzešla.“ V tom vizte moudrost a mírumilovnost katolické církve, jež hledí se vyhnouti, pokud to možno, každému sporu a boji s mocí světskou, která jest rovněž od Boha ustanovena.

Aby vám v této záležitosti bylo zcela jasno, ještě jedno porovnání. Zemře-li vám někdo, musíte to ohlásiti u občanského úřadu, by se vám dostalo úmrtního listu, kdy zemřelý může býti pohřben. Žádáte-li pak za církevní nebo za občanský pohřeb, ponechává vám zákon na vůli.

A rovněž tak nejdete s nevěstou na radnici v úmyslu, abyste uzavřeli tam Ježíšem Kristem požadovanou svátostní smlouvu svatební. Neboť toho žádný světský zákon na vás nežádá a nemůže také žádati, ale jdete tam v úmyslu, abyste vyplnili občanskou společností předepsané podmínky, neboť jinak by vaše manželství v Kristu a církvi uzavřené nebylo státem uznáno a vaše dítky by nebyly považovány za manželské. Co potom učiníte, o to se žádný světský zákon nestará; ovšem ale církev katolická, která se právě tak málo mění jako zákon Ježíše Krista, církev katolická, jejíž panenská, Bohem požehnaná ruka jest jedinou strážkyní a správkyní této sv. svátosti a zároveň nejochotnější ochránitelkou manželství. Jak to?

Manželství jest zařízení božské a to pro všechny časy, pro všechna místa, pro všechny lidi. Tím nechci ovšem tvrditi, že by každý člověk byl k manželství povolán, pouze že má na ně právo, pokud se ho dobrovolným slibem čistoty nezřekl, nebo z jiného důvodu se nestal nezpůsobilým, na toto právo činiti nároky. Proto není manželství smlouvou, jež má svůj základ ve zvláštностech toho neb onoho národa, nýbrž jest založeno v přirozenosti člověka a obou pohlaví. Kdo tedy může nejlépe bdíti nad tímto řádem Božím? Ona společnost, jež jest určena k tomu, aby obsáhla všechny národy – katolická církev. A proto též právo manželské jest všude jedno a totéž, jako Bůh a Kristus jsou všude tíž. A který je toho následek? Jen takto zachová manželství svůj čistě lidský a Kristem povznesený ráz a nepřijme dle rozdílnosti národů a různosti světských zákonů všude jiné barvy a jinou podobu.

Leč – což to mluvím o přirozeném určení a kráse manželství – pozorujte spíše jeho nadpřirozenou ušlechtilost a jeho milostiplnou krásu. Či neosvědčuje se právě zde ona stará a přece vždy zase nová pravda, již vyslovil jeden z největších myslitelů tohoto století, hrabě de Maistre: „Mravnost lidstva má nejlepší bezpečnost a oporu jediné v rukou starce Vatikánského?“ Hleďte! Jak celé dějiny až po dnes všude, i u nás, zřetelně potvrzují, jest mravnost, ba i dokonalost všech jednotlivců, rodin, ba celých národů podmíněna svatostí nebo rozvratem manželství.

A čeho jest především, jak myslíte, potřebí, aby manželství uchovalo a rozhojňovalo mravní hodnotu a důstojnost člověka? Především víra v tuto svátost musí býti zachována neporušena a čista a musí býti důrazně hlášána. A čeho je k tomu třeba? Božské neomylné autority, která vůbec nikdy nemůže vejíti v smír a vyjednávání s bludem nebo vášní. A čeho jest k tomu dále zapotřebí? Proroka, který jako Jan Křtitel, zvolal by i na krále: „Nesluší tobě míti manželku bratra tvého!“ Proroka, volajícího neohroženě: „Dáte-li se rozvésti a vstoupíte-li znovu v manželství za života druhé strany, nejste více manželi, ale cizoložníky, spějícími do ohně věčného.“

Ale k čemu této autority? Tohoto proroka? Jde tu o vašeň, která jednou rozpoutána, rozum oslepuje, úsudek kalí, vzpomínku ničí, vůli seslabuje, povinnosti a práva nohama šlape, nejnežnější pouta přetrhává, peklo zalidňuje; jde tu o vašeň, která poráží vše, co se jí některak v cestu staví, která staví na stůl hodovní krvavou hlavu proroka. Kdo tu dovede ještě chrániti plnou pravdu? Kdo odváží se ji odhaliti beze všech ohledů a bez váhání? Kdo dovede ochrániti alespoň ty vyvolené na jejich cestě do nebe? Jedině církev katolická; jediné sv. Otec. Neboť jen oni mají neomylný úřad učitelský; jen když ve věcech víry a mravů promluvili poslední rozhodné slovo, sklání se katolický svět před Bohem a zjevenou pravdou. A to vším právem. Leč tu je potřebí,

abyste si všimli ještě jedné zvláštní okolnosti, abyste tak vždy víc a více se mohli obdivovati nekonečné moudrosti Ježíše Krista v celém řádu našeho spasení.

On totiž odevzdal manželství v ochranu nejvyššímu knězi a kněžstvu vůbec, jimž je bezženství za svatou povinnost uloženo. Zde tedy není třeba se obávati působení vášní. Proč asi? My nesmíme pojati ženu; nemůžeme tedy se žádnou žítí a žádné propustiti. Proto ani nemůžeme vejíti v pokušení, abychom věčným pořádkem světovým od Boha ustanoveným otrásali nebo abychom jen dopustili jím otrásati. Abyste porozuměli významu této okolnosti, všimněte si církve řecké.

Jakmile se odloučila od Říma, pozbývala poněkud vážnosti i moci, poněvadž nemohla více na bezženství kněží a tím i na svátost manželství klásti důraz. Jakých rozměrů toto zlo během času nabylo, na to nařikal kníže Cusa, když před nějakými 50 lety ve stavovském shromáždění Multánsko-Valašska takto mluvil: „Rodina a spolu s ní společnost mohou se uchovati jediné pod tou podmínkou, když manželství není hrou, ve které snoubenci se slučují a rozlučují pod nejnicotnějšími záminkami. Neboť jakého jména zasluhují ony ženy, které ráno se dají rozvésti a večer znovu se provdávají, které v nejútlejším věku procházejí řadou spojení, jež zákon církevní, nebo spíše nadmíru shovívavý a slabý zákon trpí? Tímto manželským rozvodem uráží se veřejná mravnost a zanedbává se výchova dětí.“ Tak mluví kníže Cusa.

Kam tedy dospěla řecká církev? Manželství v ní není než hrou. Co rozlučuje manžele? Nejnicotnější záminky. A jak? Ráno rozvod, večer nový sňatek. Kdo to provádí? Leckde přezralí a staří hříšníci a prostopášníci? Dívky v útlém věku. Kdo jest uražen? Veřejná mravnost. Ale což nemají Řekové sedm svátostí? Ovšem. Nevěří snad v nebe a peklo? Ovšem. Nemají desatero přikázání a evangelium? I to. Ale co jim tedy schází? Nemají starce Vatikánského, v jehož rukou mravnost lidská nalézá svoji oporu a ji též naléztí musí. Ano, ano, naléztí ji musí!

Hleďte! Svátost sv. manželství jest v pravdě životní otázkou církve. Neboť, pokud muž a žena přijímají tuto svátost dle nařízení božského, mohou býti účastni veškeré útechy náboženské až po křesťanský pohřeb a oběť za zemřelé; kdyby však mládež se tak zkazila, že by nechtěla ničeho věděti o svátostní smlouvě manželské, pak musila by se odpírati těmto nešťastníkům každá svátost, každé požehnání, pokud by v této duševní bídě trvali.

A odkud konečně vzíti kněží? Či může vykvést panické kněžství z bažin nevěry a ohavností všeho druhu? Čím jest tudíž tento světový boj o svátost sv. manželství? Jest to boj o bytí či nebytí církve. Proto musí ona zůstat nepřemožitelnou ochránkyní této sv. svátosti. Neboť jako celá církev jest nepřemožitelně a neochvějně založena na sv. Petru a jeho nástupci, starci Vatikánském, tak jistě jest zabezpečena v papežské ruce proti veškerému násilí světa i pekla mravnost lidí, založená na svatosti svátostného manželství. Jak papežové ode dávna bojovali za svatost manželství, chci ukázati jednou později. Neboť tento zápas jest tak velkolepý, že mimovolně zvoláme: „V pravdě papež, tento stařec Vatikánský, musí býti náměstkem Ježíše Krista, velkého a pravého Boha.“

Vy však zachovejte sobě s milostí Boží tuto víru čistou a neporušenou, poroučejte se v ochranu Svaté rodiny, abyste za nynější spletenosti a zmatenin pojmů nebyli nakaženi bludem. Bděte a modlete se, neboť i na vás může pokušení rozpoutané vášně dorážeti. Zachovávejte s jedné strany ustanovení zákonů světských, neboť to můžete činiti se svědomím klidným; s druhé strany však hledejte milost Boží, kde jí lze naléztí, totiž v Kristu a jeho církvi. Neboť jinak nebylo by spojení vaše před Bohem manželstvím, nýbrž smutným, hříšným spolužitím, předchůdcem věčného zavržení.

Proto, uzavíráte-li milostiplný sňatek, dle příkladu našich otců, před Bohem a církví, stane se vaše manželství jako bylo zasnoubení sv. Josefa s Marií, obrazem spojení Ježíše Krista s jeho

církvi – v následování příkladu Sv. rodiny, obrazem téhož spojení až bude vám jednou dopřáno, chváliti a velebiti v nebi božského Spasitele za divy jeho lásky a moudrosti.

XVIII.

Nerozlučnost křesťanského manželství.

Nyní je vám známo, že manželství jest svátostí v tom smyslu, že mezi věřícími nutně svátostí býti musí, ale není-li tomu tak, že jest pouhým a hnusným souložnictvím, t. j. nemravným spolužitím. Máte nyní veškeru svobodu v manželství vstoupiti, či ne – ale spočívá pak také v ruce vaší, když jste jednou v manželství vstoupili, je rozloučiti jako nějakou světskou smlouvu? Rozhodně ne. Neboť jako nesmíte rozloučiti samovraždou spojení těla s duší, Bohem učiněné, právě tak není vám dovoleno samovolně roztrhnouti nebo rozvolniti trojjediným Bohem upevněné pouto manželské. Obě tato spojení musíte ponechat Bohu, jenž tuto úlohu předal smrti. Tož chci dnes o nerozlučitelnosti křesťanského manželství pojednati v následujících dvou statích:

1. manželství jest z ustanovení Božího nerozlučné,
2. a to k blahu lidstva.

Pozorujte především manželství, jak je Bůh ustanovil. Neboť podstatu věcí nejlépe lze poznati v jejich počátku a původu. Bůh stvořil jen dva lidi, muže a ženu. Proto smí muž míti jen jedinou ženu za nerozlučnou společnici v životě. Neboť tyto dva jsou jedno tělo, když se byli napřed sjednotili ve vzájemné lásce. Proto děl Adam: „Protož opustí člověk otce svého i matku a držeti se bude manželky své; a budou dva v jednom těle.“ (I. Mojž. 2. 24.) A tento soud Adamův potvrzuje i Ježíš Kristus ve své rozmluvě s farisey: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ Tím založil Bůh v ráji manželství jako nerozlučitelný svazek doživotní, tak že nikdo z lidí nesmí tento božský řád rušiti.

Představte si onu první manželskou dvojici, tak krásnou, tak svatou, že jich nevinnost v záři posvěcující milosti Boží byla též rouchem jejich těla; a ježto při nich nebylo vášně a žádostivosti, nečinila též nerozlučitelnost spojení jim žádných obtíží. Když však po hříchu roucho posvěcující milosti s jejich duše i těla spadlo, a prarodiče, stydíce se, že smyslnost se probudila, učinili sobě zástěry, tu ovšem se první představitelé manželství změnili. – Ale nerozlučnost společného žití zůstala tatáž. Ale což nedovolil Bůh skrze Mojžíše Židům, by dali ženě list propustný a vstoupili v manželství s jinou?

Abyste s jedné strany dovolení Božímu a s druhé strany nařízení Nového zákona řádně rozuměli, pozorujte onen slavný rozhovor Spasitele s farisey. Tito přišli jednou, by jej polapili v řeči. Proto tvářili se zbožnými a tázali se (Mat. 19. 3-9.): „Sluší-li člověku propustiti manželku svou z kterékoli příčiny?“ Pozorujte dobře tuto otázku! Fariseové netázali se, smí-li muž propustiti ženu svoji z té či oné příčiny, ale smí-li tak učiniti z kteréhokoli důvodu. A na tuto otázku Ježíš Kristus odpovídá. Nejprve vypráví o stvoření prarodičů, pak o řeči Adamově a končí: „A tak již nejsou dva, ale jedno tělo. A protož co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ (Mat. 19. 5-6.)

Ale s tím nebyli fariseové spokojeni a tázali se dále: „A proč tedy rozkázal Mojžíš dáti lístek zapuzení a propustiti?“ Již myslí fariseové, že budou moci prohlásiti Spasitele za nepřítel zákona, ale věčná Moudrost, která mluvila skrze Mojžíše, nalézá i pro tyto licoměrníky správnou odpověď: „Pro tvrdost vašeho srdce dopustil vám Mojžíš propouštění manželky své, ale s počátku nebylo tak.“ Na počátku tedy byl svazek manželský nerozlučný; ale ježto jste byli tvrdí a

bezcitní, dovolil vám Mojžíš, propustiti manželku svou; ale ne z důvodu kteréhokoliv, jak myslíte, nýbrž jen, když žena stala se cizoložnicí. Neboť vizte jen dále, co Spasitel dodává: „Pravím pak vám, že kdožkoli propustil by manželku svou, leč pro smilství a jinou by pojal, cizoloží; a kdo by propuštěnou pojal, cizoloží.“ (Mat. 19. 9.)

Tedy pro cizoložství; ale neklamte se při tom. To jest pouhý výklad zákona Mojžíšova, který nedovoľoval propuštění manželky z kterékoli příčiny, ale jen pro cizoložství. V Novém zákoně platí přikázání zcela jiné, jež Spasitel u sv. Lukáše slavnostně prohlásil. (Luk. 16. 16 a násl.) Vy však uchovejte v této době, kdy všechny pojmy se matou, kdy všechny rodinné poměry se uvolňují, každé slovo.

„Zákon a Proroci až do Jana: a od té chvíle zvěstuje se království Boží a kdo mu činí násilí, uchvacují je. (Luk. 16. 16, Mat. 11. 12.) Zákon Mojžíšův, který doľoval rozloučení a nové manželství v případě cizoložství, platil tedy pouze až k Janu Křtiteli. Od něho počínajíc, nesluší bráti ohledu na tvrdost srdce, ale násilím musí býti přemožena.

Jak zní tedy přikázání o manželství v Novém zákoně? Ježíš Kristus ihned je prohlašuje, když dí: „Každý, kdo propouští manželku svou a jinou pojímá, cizoloží: a kdo pojímá propuštěnou od muže, cizoloží.“ (Luk. 16. 18) Kde připouští se zde ještě nějaká výjimka? Každý, kdo propouští manželku svou a jinou pojímá, cizoloží! A každý, kdo pojímá propuštěnou od muže, cizoloží.

Kdo tak praví? Nikoli biskup, ni papež, ni katolická církev, ale Ježíš Kristus, velký a pravý Bůh, soudce živých i mrtvých. Kdo dal tento zákon? Ani syllabus, ni sněm církevní, ale Ježíš Kristus, jemuž je dána všeliká moc na nebi i na zemi. Každý podléhá tomuto zákonu! Nezapomeňte toho! A to ještě není celý zákon!

Neboť uvažte, co Kristus v plnosti božské své moci dále nařizuje: „Ale já pravím vám, že každý, kdož by pohleděl na ženu ku požádání jí, již cizoložil s ní v srdci svém.“ (Mat. 5. 28.) I zde dejte bedlivý pozor na každé slovo! Každý! Když tedy s dobrovolnou žádostí hledíš na cizí ženu, co tě omlouvá? Ani stáří, ni nemoc, ni chudoba, ni opilost, ni hněv, ba ani nevěrnost tvého muže neb tvé ženy! Každý a každá; a každá a každý!

A když již každá dobrovolná žádost jest cizoložstvím, co teprve čin, co teprve opětne manželství po rozvodu? Tu není již cizoložství jediným pomíjejícím činem, ale trvalý stav, veřejné pohoršení, jež nešťastníky vylučuje od přijímání sv. svátostí a církevního pohřbu.

Či domníváte se snad, že těmto slovům Kristovým nesluší tak rozuměti? A jest-li při vši jejich jasnosti možná jest ještě nějaká pochybnost, pak sv. apoštolé dávají nám vysvětlení. Čemu učí nás sv. Pavel? „Těm pak, kteříž jsou v manželství, přikazuji ne já, ale Pán, aby žena od muže neodcházela. Pakli by odešla, ať zůstane nevdaná, aneb ať se zase smíří s mužem svým.“ (I. Kor. 7. 10.) „I muž neopouštěj manželky své, ale čím jest ona, jestli za živobytí manžela svého k jinému se přidruží? Cizoložnice!“ (Řím. 7. 3.)

Ale proč mluví sv. Pavel o rozvodu, když opětne zasnoubení jest cizoložstvím? Onen rozvod neruší nikdy a nikde svazek manželský, ale odděluje jen na čas manžele, kterým jich vlastní zloba klidné spolužití příliš těžkým činí.

A jak bude cizoložníkům na věčnosti? „Až do pekla jde jich hřích,“ odpovídá Job. Neboť cizoložníci nespátrí království Ježíšovo, „ale podíl jich bude v jezeře, které hoří ohněm a sírou, jenž jest smrt druhá.“ (Zjev. 21. 8.)

To jest ustanovení Ježíše Krista pro Nový zákon; žádná moc světská nemůže s něho ni písmena sleviti, tak jako nemůže nebe otevřít a peklo uzavřít. Ovšem, člověk může ustanovením tím pohrdati, jemu se smáti, je zlehčovati, anebo doľáváje se lidského zákona, zákona, který Ježíš Kristus o manželství dal, nedbati – ale peklo hoří dále a dál se šíří a dál se prohlubuje, aby

všechny ony nepravostníky, ať muže, ať ženy, ať jinochy, ať dívky, ať staré či mladé v ohni a síře pohltilo.

Ovšem hlásám vám tu pravdy vážné, ale nezbývá mi než mluvit tak, jak rozkázal ten, jenž řekl: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi; učte je zachovávat všecko, cožkoli jsem přikázal vám.“ Ovšem hlásám vám pravdy až do hloubi duší otřásající, ale činím tak ze soustrasti s oněmi, kteří dávají se rozvést a opět v nové manželství vstupují a tak jako cizoložníci k peklu se potácejí. Ovšem hlásám vám pravdy strašlivé, ale musím tak činiti z lásky k vám, abyste v čas pokušení nekolísali a také jiné před peklem uchránili; musím tak činiti, neboť nerozlučnost manželství slouží k blahu lidského pokolení.

Jak nerozlučnost manželství slouží k blahu lidstva, o tom mohu ovšem jen několik nejnutnějších pokynů dáti. Vezměme na příklad mladé snoubence a manžele. O čem dočítají se v povídkách? O věčné lásce. O čem mluví zamilovaní? O věčné věrnosti. Čím zakončují četné své dopisy? Opět věčnou láskou a věrností. Mluví snad v den svatby své o rozvodu a novém manželství po několika letech? Této myšlenky jistě se hrozí.

Co vlastně dokazují ty a podobné zjevy? Manželská láska vedle své přirozenosti a podstaty nezná nikdy a nikde rozvodu; jen v této víře jest šťastna a spokojena, žije a mohutní. A kdo utvrzuje tyto něžné city a tato svatá práva přírody? Ježíš Kristus, když zakazuje netoliko rozvod a nové manželství, ale i cizoložné pohledy. Jak dlouho trvají a pracují tyto manželé ve společném míru a spokojenosti? Pokavade nerozlučitelné pouto věčné věrnosti je víže. Jakmile však probudila se vašeň a ožila v nich myšlenka na možný rozvod a nové manželství, tu nastala mezi nimi trhлина, jež rozevírá se stále víc a více, až konečně rodiče i děti v propast se sítí.

Ano, ano, pamatujte na děti! Jest to smutné, když ještě nedospělé dítky pláčí nad hrobem záhy zesnulých rodičů; ale jest ještě daleko smutnější, když rozvedený otec neb rozvedená matka v nové manželství vstupuje. Které dítky vezme si otec, laje při tom matce? Které vezme si matka, proklínajíc při tom otce? Jak se daří pak těmto nevinným dušičkám v nové domácnosti, na níž nespočívá požehnání sňatku, ale již tíží kletba cizoložství? Jak bude těmto robátkům, ne u nevlastní matky, ale u cizoložnice, nikoli u nevlastního otce, ale u cizoložníka? Či snad mají obce o tyto dítky starati se v sirotčincích? My skrze Ježíše Krista a jeho církve dospěli jsme takové výše mravů, že o tomto neštěstí dítek neumíme si dosud učiniti žádných představ.

Abychom tedy tohoto mravního smýšlení nepozbyli, jest potřebí hrdinsky jíti do boje za božské zákony a pojmům vrátiti opět jich pravé jméno; neboť ohledy zde nejsou důkazem chytrosti a opatrnosti, ale zbabělosti a zrady. Neboť vstupuje-li barbar do vřavy válečné, hřímají mu těžká děla vstříc, ač lidé slabých nervů při tom bědují a raději by poslouchali sladkobolný nějaký zpěv.

Dobře, odpovídá na to svět, což když prvá láska ochladne, manželé jsou nešťastní a nemohou se od sebe odloučiti a po odloučení v nové manželství vejíti? Není to tvrdé a kruté? – Jak tu mám odpověděti? Pokud stroj ve své hrozné rychlosti po kolejích ubíhá, je ovšem vše v pořádku; jakmile však narazí na tvrdou překážku aneb s kolejí sjede, pak spousta je strašlivá. Tak i v smyslnosti lidské tají se divoká síla a jakmile hráze mravního řádu prolomí, nastane hrůzná zkáza. K tomu píše kardinál Massaia, který následky rozvodu manželského mezi křesťanskými sektami v Habeši na vlastní oči viděl. „Kde není křesťanského manželství, nemůž býti žádné rodiny; proto též nemůž tam býti žádného vychování, žádné věrnosti, žádné spravedlnosti, ale zisknost, nepořádek, barbarství a nejkrásnější země stane se lesem plným loupežníků.“

Či má Bůh člověku smyslnému ponechati všechnu svobodu, aby, upokoje všechny své choutky, sebe sama i jiné v bezměrné neštěstí strhl? – Proto praví k člověku: „Hleď, nemáš-li té milosti a síly, abys mimo manželství panicky žil, pak vstup v manželství; ale jestli přece své

radosti jinde chceš hledati, pak žij si nějaký čas dle svých choutek, ale za cizoložství na věky budeš v pekle bédovati.“

Již tento věčný oheň měl by tvé vášně držeti v mezích mravního řádu; jakmile však jim povolíš, zachvátí tě ve své neukrotitelnosti. Proto kde mrav, obyčej i zákony zrušení manželského svazku dovolují, tam zloba strašně se zmáhá, uvolňuje svazek manželský a ničí jako rozžírající se rakovina rodinu i společnost.

Uplynulo plných 250 let po vystavění Říma, když tam za všeobecného nesouhlasu a nevole udál se první rozvod. Ale brzo nato tento zlořád tak se rozmohl, že Seneka mohla napsati: „Jest ještě nějaká paní, která by za hanbu měla rozvod? Ukazují se na veřejnosti, aby se provdaly a provdávají se, aby se mohly rozvésti. Obávali jsme se jich, pokud byly výjimkou; poněvadž však nyní není žádného soudního jednání bez rozlučování manželů, naučily se dělati, o čem tak často slyšely.“ (De benef. III. 16.) Rozvod manželský není tedy lékem proti náruživosti, ale jest prudkým jedem na rány rodinné i společenské.

Či domníváte se snad, že za našich časů netřeba se toho lekati? Či nejsou jak Juvenal o Římanech píše, i za našich dob mužové, kteří nehledají paní, ale krásné tváře? A když na milované tváři ukáží se tři vrásky, když zuby ztratí svoji bělost a oči žár, hned se řekne: „Svaž svůj uzlíček a jdi.“ (Satyra 6. v 142.)

Či snad dnes náruživost meze mravního řádu nemůže již tak prolomiti? Uvažte toto: Byť dnes všecken život od Krista se odchýlil, tož přece žije ještě z pravdy a z ducha Kristova, tak jako marnotratný syn ve svém hýření otcovský podíl stále dál a dále promrhával. Ale pamatujte dobře! Až křesťanské dědictví bude vesměs ztráveno a s ním poslední stud a bázeň pomine a žádostivé tělo svých domnělých práv zcela se uchopí, pak uslyšíte a uvidíte věci, že vás zrak i sluch bude přecházeti.

Již před 50 lety čítalo se v Prusku ročně na 5000 soudních projednání o manželském rozvodu. Rovněž tolik jich bylo ve Spojených Státech Amerických. Již před 50 lety utvořily se tam kroužky volné lásky, kde se sňatek po zvůli uzavíral a rozvazoval, a dívky odevzdaly se obci. Ode žije sekta Mormonů se svým mnohoženstvím.

Ale proč mluvím o cizině? Či nestojíme i my před tím smutným a bolestným zjevem, že naše vlast v otázce rozvodů manželských v několika málo letech všechny ostatní země daleko překonala? Již před 10 lety, tedy ve 14 letech od té doby, co občanské manželství bylo zavedeno, soudně bylo projednáno 16 331 žalob manželských. Kolik bylo mezi nimi rozsudků na úplné rozloučení? 13 132. Tedy přes 26 000 rozloučených manželů. A což jestli z těchto jen 20 000 jich v nové manželství vstoupilo? – Jaká to propast bídy a rozkladu, hříchu a hnusu! A jak daleko asi od posledních 10 let tato mravní spoušť se rozšířila?!

Ovšem mužové hlubšího rozhledu, ať jsou kteréhokoli směru, spínají s hrůzou ruce nad hlavou a přemýšlejí, kterak odpomoci. Ale pokud manželský a mravní zákon Kristův zcela a plně se neuplatní, pokud škola nestane se opět křesťanskou, jde rodina i společnost, tu rychleji tu pomaleji svému rozkladu vstříc. Neboť vašeň má všechna tato zákonná rozvolnění za pouhý závdavek a neustane, dokavad nebude moci bezměrně vládnouti a hospodařiti.¹

---

¹ Liberální stát, pokavad kající jako marnotratný syn k otci se nevrátí – a to nemůže učiniti, nechce-li sama sebe zničit! – přirozeně ovšem je stále tlačěn na levo, a strany, umírněnější jej tam následují, až konečně od svého dítky – socialismu – bude vyvrácen. Pak rozzuří se boj více jen mezi katolicismem a socialismem, ale Kristus Pán tento obrovský boj se svou církví a pro svou církev vítězně vybojuje a opět, jako kdysi na zříceninách pohanského císařství římského, na troskách liberálního státu křesťanskou společnost a řád obnoví.

A rcete nyní, není-li to obzvláštní láska Boží, která krátce prohlašuje: „Nesmíš nikdy zpretrhati svazky manželské, nesmíš nikdy za života druhé strany znovu v manželství vejít a nepodrobíš-li se mému světovému řádu, budeš v několika okamžicích vydán jako cizoložník věčným plamenům.“ Není to veliká láska a dobrotivost Boží?

Ale, namítá se, tento doživotní závazek jest přece nesnesitelným břemenem. Dobrá; ale nejsme zavázáni, plniti příkázání po celý život a nejsou s tím často těžké boje spojeny?

Vezměte na příklad chudé lidi žijící bídě po celý rok, ba snad i často hladovící, před jejichž očima boháči hýří v nadbytku. Pojednou řekne takový hladovící člověk: „Nevydržím to déle, cítím neodolatelný pud, bych toho boháče zabil, oloupil.“ Zda uznaly by soudy takou výmluvu a zda osvobodily by vražedníka a lupiče? – A tu pak má nejsvětější Bůh svůj zákon o manželství zrušiti k vůli cizoložníkům a má uhasiti oheň pekelný?

A konečně všipte v svá srdce, čemu sv. otcové učí. Bůh nežádá nemožností a ukládá-li věci obtížné, dává i milost, bychom je konali a snášeli. Tak i Ježíš Kristus obnovil opět nerozlučitelnost manželství, ale povýšil též manželství na svátost, aby manželé v ní čerpali milost a měli sílu k tomu, aby sobě věrni zůstali až do smrti.

A k závěrku ještě dva pokyny. Křesťanští jinochové a dívky, mějte se v těchto dnech na pozoru, komu že podáte ruku k věčnému svazku. Kde není živé víry, kde není hluboce zakořeněného katolického života, ale kde se vyskytuje jen trochu toho bídého, povrchního vzdělání, těchto mravů světa, trochu peněz, jakás postava nebo nějaký obchod – tu vztáhněte v čas ruku zpět, nechcete-li si ji popáliti a to třeba pro vždy a na věky.

A vy pak všichni, kteří jste ve stav manželský již vstoupili, obnovujte denně milost, která ve vás skrze sv. svátost přebývá; modlete se, by ji Bůh denně rozhojňoval. Neboť v tento čas neslýchaných ohavností a pohoršení můžete i vy přijíti v pokušení, abyste šli širokou cestou života. Pomocí oné svátostní milosti přemáhejte vítězně první pokušení a myšlenky a žádosti a hnutí mysli. A tak stane se vaše manželství obrazem spojení Ježíše Krista s církví, a to jen k vaší i vašich dětí spáse.

XIX.

Přijímání svátosti sv. manželství.

Manželství jest tedy dle ustanovení Ježíše Krista svátostní smlouva mezi mužem a ženou k doživotnímu, nerozlučnému, společnému životu.

Tak často se káže, kterak sluší přijímati sv. svátosti: pokání a oltární. Je to též spásné a nutné; ale stejně nutné a spásné jest, kázati často o přijímání svátosti sv. manželství.

A poněvadž tento předmět je tak důležitý a obsahem bohatý, mohu o něm dnes pojednati jen částečně; ale přece tak dalece, že každému bude jasno, s jakou sv. bází a úctou snoubenci do chrámu mají vstoupiti, aby smlouvu manželskou před Bohem a církví uzavřeli.

Neboť tato smlouva jest svatá 1. sama v sobě, 2. v milosti svátostní. Mohl bych se vysloviti zcela krátce; smlouva manželská jest sv. svátostí a to tak velikou a vznešenou, že sv. Tomáš Aquinský (List k Efes. hl. 5. v. 10.) je počítá spolu se svatým křtem, biřmováním a s nejsvětější svátostí oltární ku čtyřem největším svátostem.

Proto i smlouva manželská je svatá jako ostatní svátosti. Poněvadž se však jedná o pravdu, od jejíž důkladné znalosti závisí časné i věčné blaho přemnohých lidí, máte právo žádati

za důkladný její výklad a rozbor; a tomuto právu odpovídá též má povinnost, aby vám pravdu jasně a důkladně vysvětlil.

Dle nařízení sv. církve, kterou byl Ježíš Kristus za ochránkyni a strážkyni manželství ustanovil, mají snoubenci uzavřít manželství před svým duchovním správcem a před dvěma svědky. Jen tak jest možné právoplatné manželství mezi katolíky. – A tak stanete u oltáře Božího před knězem, abyste před tváří Boha všemohoucího v manželství vstoupili. On jest vaším svědkem. A co táže se vás kněz před oltářem? „Táži se vás nyní před Bohem všemohoucím a všemi přítomnými.“ (Rit. Řím.) Jaké to slovo! Před Bohem všemohoucím, který jest přítomen jako svědkové, jež jmenujete soudruhy. Co táže se kněz ženicha? „Ptám se vás před Bohem, zdali dobrovolně a nenuceně tuto přítomnou nevěstu vedle předpisů církve svaté berete sobě za pravou manželku a zdali s ní až do smrti živ býti a v manželském obcování setrvati chcete?“ Podobně táže se nevěsty ohledně ženicha. Před kým? Před trojjediným Bohem a vy odpovídáte: „Ano,“ a podáváte si ruce k věčnému svazku. Před kým? Před trojjediným Bohem a jeho pomazaným, Ježíšem Kristem. A jakmile jste oba toto: „ano“ před všemohoucím Bohem vyslovili, již přijali jste též svátost sv. manželství?

Jaký jest toho nejbližší následek? Sv. Pavel odpovídá: „Žena nemá moci nad svým tělem, ale podobně ani muž nemá moci nad tělem svým, ale žena.“ (I. Kor. 7. 4.) Co se tím praví? Sv. Jan Zlatoústý překrásně vykládá místo toto: (Hom. XIX., I. Kor. VII. c. 1.) „Nikdo není pánem nad svým tělem, ale v tom ohledu poddaným druhého.“

Chce-li tě tudíž někdo k cizoložství svěsti, řekni: „To není tělo mé, ale ono náleží mé manželce.“ A chtějí-li muži zničit čistotu a věrnost ženy, má ona odpovědět: „Toto tělo nepatří mně, ale mému choti.“

Ale jak jest to možno? Kterak můžete dospěti vzájemně k tak vysokým právům? Či nenáleží tělo člověka svým stvořením, svým spasením, svým posvěcením Bohu trojjedinému? Zajisté. Ale jak tedy může říci sv. Jan Zlatoústý: „Tělo ženy náleží muži, on má na ně svaté právo?“ Řekl snad příliš mnoho? – Vyslovil pouhou a ryzí pravdu, ale pravdu, která má snoubence i manžely naplňovati bázní a chvěním.

Vizte jen! Stanete u oltáře, nejen abyste vešli před Bohem v úmluvu mezi sebou, ale se samým trojjediným Bohem. Jak to? „Hleď,“ praví takořka Bůh k ženichu, „hleď, tělo této nevěsty náleží mně, já jsem je stvořil a dal jemu vzrůst, náleží mému božskému Synu, který je svou krví vykoupil a spasil, náleží Duchu svatému, který již na křtu svatém je posvětil na můj příbytek. Až posud měl jsi pro ně úctu a bázeň, jen abys neurazil nijak naše božské právo vlastnické; ale hleď, od této chvíle postupuji, přenechávám ti tolik z našich vysokých práv, by tato nevěsta státi se mohla matkou šťastných dětí.“ Podobně mluví všemohoucí Bůh k nevěstě, postupuje jí patřičné právo vlastnické na tělo jejího ženicha.

„Ale tak jsme si ono jednání nikdy nevykládali.“ Dost možná. Neboť čím méně modlíme se po příkladě svých otců s myslí zbožnou sv. růženec a čím více nudných knih, spisů a časopisů pročítáme, tím bezmyšlenkovitějšími stáváme se den ke dni. Ale myslíme-li na to čili ne, tím se na věci ničeho nemění, ale uvádí nás jen v nebezpečí věčného zatracení.

Bůh přepouští svá práva – to jest jedna strana smlouvy. Kde jest druhá? Všemohoucí Bůh táže se vás skrze kněze: „Chcete dle mého ustanovení vstoupiti v manželství? Chcete užívatí práv, jež jsem vám postoupil jen dle mých přikázání?“ A vy odpovídáte: „Ano.“ Co to znamená? Chceme si zachovati vzájemnou věrnost manželskou ve všelikém pokušení, chceme setrvati spojení v lásce až do smrti jako Kristus se svou církví spojen jest; chceme spolu žíti v čistotě manželské, jak se sluší na dítky svatých; chceme vychovávatí dítky své pro nebe jako údy jediné, svaté, katolické církve.

To jest druhá strana úmluvy, kterou podpisují vaši andělé strážní na vašem místě; ta zůstane uchována pro den soudný, by jednou v nebi vám byla k radosti, nebo – čehož Bůh uchovej – v pekle věčný plamen jen udržovala a živila.

A rcete nyní sami, jest ještě podivno, že mnohá nevěsta u oltáře pláče, či zda je spíše nepochopitelné, že nepláčí všechny? Ale co dím o pláči? Proč neměly by se chvěti před tváří Boha, který člověku zde slavně vysoká práva postupuje, by ho ale dřív či později volal k účtování, jak jich užíval dle znění smlouvy? Kteří snoubenci neměli by jako onen celník zůstatí vzadu v chrámě, volající: „Bože, buď milostiv mně hříšnému?“ Kdo neměl by se chvěti? Člověk nepřemýšlející o vážnosti chvíle, lehkovážný, smyslný, nevěřící; ale není-li to předchozí znamení věčného zatracení? Komu nemělo by býti teskno a úzko? Spravedlivý se bojí, ale neklesá na mysl, neboť Bůh nezjevuje se jedině proto, aby se snoubenci smlouvou uzavřel, ale i aby jim udělil hojně milosti, aby smlouvu tuto též přesně a svědomitě dodržeti mohli.

Dle učení sv. apoštola Pavla, dle jednohlasného ústního podání sv. otců jest též křesťanské manželství obrazem spojení Ježíše Krista s církví. „A jako Kristus a církev ve svém spojení jsou světlem světa a solí země, kterýmž sprostředkují pravdu a milost, tak muž a žena ve svém svátostném spojení přinášejí ve svět své domácnosti nadpřirozenou sílu životní, jež na všechny poměry rodinného života má blahodárný vliv.“ (Rive, str. 113.)

A co z toho následuje? Od oltáře stéká v každou křesťanskou rodinu trojramenný proud milosti, pokud smrtelnými hříchy, nepravostným životem manželů proudění toto není přerušeno. Tak veliký poklad milostí dokonává a provází velebnost smlouvy manželské.

Abyste však nyní této, jak vznešené tak útěchyplné pravdě jasně porozuměli, abyste jí v životě použití dovedli, pozorujte ji v onom světle, které Duch svatý v církevním sněmu tridentském tak bohatě na ni vylil.

Tato milost totiž zdokonaluje a upevňuje dle učení řečeného sněmu církevního přirozenou lásku manželů. Vy všichni, kdož nežijete více ve dnech známosti; kdy smyslná láska ve své síle a prudkosti až příliš často protrhuje všechny hráze přikázání, vy všichni, kdož žijete již po léta ve stavu manželském, kde stáří, strasti, starosti a žal vám odňaly krásu a sílu mládí, kde snad obapolnými vášněmi a hříchy jste se jeden druhého již nabažili, vy všichni zajisté znáte z vlastní zkušenosti, jak potřebná je vám milost, abyste vytrvali v lásce, kterou jste si slavně byli slíbili. A tato milost činí divy ještě dnes.

Alban Stolz (Wand und Sand, str. 244) vypráví z nové doby dojemný a tklivý příklad. V jednom bavorském městečku žili bezdětní manželé. Jsouce zámožní, mohli býti oba šťastni; ale muž, opilec, urážel a týral v opilosti svou hodnou ženu. Z počátku žena mírně a trpělivě mu domlouvala. Leč nadarmo. Později mlčela, jako zbožná trpitelka. Jedné neděle stalo se, že muž přišel domů zcela zpitý, počal svou ženu bít, za vlasy trhati, a zasazoval jí takové rány, až krev s těla proudem tekla. Oběť mlčela, ale tím hlasněji volala kaluž krve. Tu rozechvěn, dojat, padl muž před svoji manželku, na smrt sesláblou, na kolena a pravil: „Odpusť mi, chci činiti vše, co jen budeš žádati!“ A když ubohá žena opět mluvití mohla, odpověděla: „Milý muži, budiž ti vše odpuštěno; jen o jediné tě prosím: nechod' mi více do hostince. Přinesu ti nápojů, co budeš chtít; budeme se doma spolu jistě dobře bavit.“ A od té chvíle žil muž tak, jak byl u oltáře Bohu všemohoucímu slíbil.

Kdo jedině mohl uchovati v oné ženě lásku, když se jí nejen vzájemné lásky nedostávalo, ale nadávek a ran, a která při tom nenaříká, nereptá, ale modlí se, trpí a mlčí? Milost sv. svátosti udržela tento plamen lásky vysoko nad prudkými vodami. A jsou-li i snad podobné zázračné příklady vzácné a řídké, jest za to mnoho a mnoho tisíc příkladů obyčejných.

Vizte jen! Krása bledne, stáří se blíží; ale láska zůstává. Zdraví prchá, nemoci přicházejí, ale láska zůstává. Prvé měsíce, kdy každý jen přednosti viděl, první léta, kde nebylo velkých strastí a starostí, uplynula; nadešel čas, kdy slabosti a náruživosti obou manželů ve své ohyzdnosti se objevují a jsou na obtíž, kdy s počtem dětí přirůstají též starosti; ale láska zůstává a jest stále vroucnější a vroucnější. Jak chcete mi to vše vysvětliti? Milost Boží u oltáře prohrála a pronikla lidskou přirozenost a lásku.

A tím též upevnila nerozlučitelnost manželství a jeho věrnost. To jest druhá milost. I toto požehnání můžete pozorovati mezi lidem katolickým. Neboť on nejen že věří v nerozlučnost manželství, ač prostřed tisícerých bludů se nalézá, on ji též věrně i ve velkých pokušeních zachovává. Proč jest tak málo katolíků, kteří za života druhé strany by ženy pojali? Ale co dím, katolíků? Nikoliv, valná část těchto nešťastníků nejsou už ani dle jména katolíky a zajisté, že již prvním sňatkem svolali na sebe kletbu a osud neblahý. To jest pravda, o které se příliš málo a zřídka káže a která velké většině jinak dobrých katolíků jest vůbec neznáma, nebo jimi nepochopena. Proto budeme o ní příště důkladněji rozjímati.

Leč dále. A jestli manželská věrnost často porušena bývá, proč nestává se tak ještě častěji? Proč přemnoží manželé po celý svůj život jsou takých pokušení prosti? Proč dovedou mnozí přemoci nejprudší pokušení, jako zbožná a cudná Susana v zahradě? A jestli mnozí klesnou, proč opět brzy povstávají a činí pokání po celý život svůj? To vše působí milost sv. svátosti. Proto, budete-li s ní řádně spolupůsobiti, můžete nejen v neporušené věrnosti a lásce až do smrti vytrvati, ale můžete se státi ve svém stavu i svatými.

Neboť tato milost vlastně jest vám dána proto, aby vás posvětila. Neboť tato svátost rozmnožuje milost posvěcující a dává právo na všechny, ony milosti, jichž manželé ku svému posvěcení potřebují. Na to nezapomeňte nikdy! Nejsme na světě, abychom v ten neb v onen stav vstoupili, ale abychom Bohu sloužili a tak věčného spasení došli. Jednotlivé stavy jsou nám jen prostředkem k dosažení věčné blaženosti ve službách Božích. Tak vstupujete i ve stav manželský, abyste Bohu sloužili a sebe posvětili. A jsou-li s tímto stavem spojena mnohá a velká nebezpečí a pokušení a útrapy a těžké povinnosti, tož uděluje vám Bůh u oltáře též všechny ony potřebné milosti, abyste všechna nebezpečí šťastně přestáli, pokušení přemohli, strasti trpělivě snášeli a povinnosti své věrně plnili. Toto vítězství milosti Boží můžete ještě pozorovati v mnohých křesťanských rodinách. Matka nebojí se četných dětí, živí se bídě, jen aby maličké nestrádaly. Pracuje ve dne, bdí za noci u nejmenších; zapomíná svých bolestí ve své péči a starostlivosti o manžela a svoje dítky. Stojí v duchu s Marií pod křížem, plna trpělivosti a spokojenosti, v modlitbě a úpěnlivých prosbách.

A probouzí-li se v ní netrpělivost a malomyslnost a chtí ji zlomiti, modlí se a milostí posilněna opět povstává. Není ještě dokonalou, ale na cestě k dokonalosti. Otec pracuje v potu tváře své, stará se o domácnost; on nezná hostinců, ale kostel a rodinu, nečeká až do Velikonoc, aby přijal sv. svátosti, ale čas od času posiluje se chlebem života. V rodině, abych mluvil se sv. Augustinem, vládne jako biskup a učitel. A tak vyrůstají dítky jako miláčkové Boží, a vzbuzují naději, že stanou se zbožnou a mravnou mládeží.

To jest ono vítězství milosti, kterou vám Ježíš Kristus u oltáře ve svátosti sv. manželství propůjčil a kterou stále do rodiny vaší vlévá.

Tož jak slavný jest okamžik, kdy tuto sv. svátost přijímáte! Stojíte před Bohem všemohoucím, jenž vám je svědkem, jak svazek manželský spolu uzavíráte a při tom vám postupuje díl svých vznešených práv, a vy za to slibujete, že jich svatě budete vždy užívat. Konečně Bůh dává vám hojnost svého požehnání a milosti své, abyste ve stavu manželském dle jeho zákonů žili a v něm mohli vytvořiti věrný obraz spojení Ježíše Krista s církví.

Ačkoli se zdá, že tento jedině pravý a proto tak velkolepý názor o manželství může mít jen příznivé důsledky pro život, přece je nutno, bych jich hlubší výklad a rozbor na krátký čas ještě odročil. Pro dnešek pravím manželům jen toto: Vy všichni, kdož jste kdys u oltáře přijali ne osud neblahý, ale milost svátosti sv. manželství, modlete se pokorně s celníkem: „Bože buď milostiv mně ubohému hříšníku, rozmnožuj v nás denně svátostmi milost manželství, aby naše rodina vždy více církvi v malém se podobala, jsouc krásná, vznešená, čistá, neposkvrněná ve všech svých údech, aby v brzkou v nebeský Jerusalema přeložena býti mohla.“

XX.

Svatební šat snoubenců u oltáře.

Nyní již víte, kterak Kristus Pán ve své podivuhodné lásce a dobrotě učinil manželství smlouvou, plnou mnohých milostí, aby manželé posvětil a jich svazek učinil obrazem svého spojení s církví. A není tento zázrak pro hodné manželé takřka závdavkem věčné blaženosti?

Dím: pro hodné manželé. Neboť chtějí-li snoubenci onen poklad milostí obdržeti, musí vstoupiti před oltář ve svatebním rouchu milosti; pakli však při tak četných nebezpečích přítomné doby, jako onen host v evangeliu, objeví se bez roucha svatebního, pak jest jen neblahý osud a kletba jejich smutným podílem.

Proto pravím nejprve, že snoubenci, aby milost sv. svátosti obdrželi, musí přijíti v svatebním rouše posvěcující milosti Boží. Neboť zde děje se skoro tak, jako při oné hostině svatební, kterou král připravil synu svému. Král vstupuje do síně slavnostní, aby si hosti prohlédl; kdo jest oděn rouchem svatebním, smí zasednouti u bohatého stolu, ale ostatní budou svázáni a uvrženi do temnosti zevnitřní, kde jest pláč a skřípění zubů.

Proto když slavíte pozemskou svatbu, jste také pozváni, abyste zasedli k bohatému stolu milosti Hospodinovy a zde posílili se pro celý svůj život manželský: Ale jak máte býti oděni?

Pro den svatby připravujete nejkrásnější šat; chudí činí často více než jich možnost připouští; boháčů pak dělají více než křesťanská slušnost dovoluje. Ale jste, či byli jste všichni také tak pečliví o svatební šat duše? Objevujete se před všemohoucím Bohem, ale jak oděni? Uzavíráte s ním smlouvu – ale jak oděni? Ano, jak oděni? Tu je nutně potřeba objeviti se v svatebním šatě posvěcující milosti.

Čeho jest tedy nevyhnutelně třeba? Abyste aspoň byli prosti všeho těžkého hříchu. Bud' máte před oltář vstoupiti v neposkvrněném křestním rouchu nevinnosti, nebo jestli jste je poskvřili smrtelnými hříchy, musíte je dříve očistiti svátostí sv. pokání. Nebo rcete sami, kdyby nevěsta chtěla jíti v den svatební s ženichem v šatě poskvřěném a roztrhaném, nepovažoval by to za urážku a potupu a neodstrčil by nevěstu od sebe? A kdo by mu nedal za pravdu? Tuším však, že žádná není tak drzá a nestoudná.

Dobře! Ale kde jest naše úcta, jde-li o Boha všemohoucího; či smíme mu jíti na oči, hříchem poskvřeni jako ohavní a vyvrhelové? Co řekl by nám a musil by nám říci? „Příteli, kterak's sem vešel, nemaje roucha svatebního? Svážíce ruce jeho i nohy, uvrzte jej do temnosti zevnitřní; tam bude pláč a skřípění zubů.“ (Mat. 22. 12-13.)

Co tím chce v tomto případě říci? Svázán řetězy hříchů jako otrok, pokryt nečistotou ohavností, odvažuje se vstoupiti přede mě, aby sv. svátost znesvětil. Nuž temnost hříchů jeho buď ještě temnější a černější, neštěstí a bída vznášejte se této noci kol jeho manželského lože, až by buď činil upřímné pokání, nebo nechce-li tak činiti, až by ho pojaly věčné tmy zavržení.

Prosti tedy každého smrtelného hříchu, mají vstoupiti snoubenci před oltář; toho jest naprosto třeba mají-li obdržeti milost sv. svátosti, ale není to ještě vše, aby získali veškeré její požehnání. Neboť čím čistší je srdce a prosto lehkých hříchů, čím krásnější v lesku ctnosti, čím šlechetnější úmysl, s nímž v manželství vstupujete, tím větší poklad milostí bude vám dán. Nebo proč pak asi; co myslíte, má katolická církev tolik svatých otců a matek? Poněvadž měla mnoho svatých snoubenců.

Proto, kdokoli v stav manželský vstupuje, má vstoupiti před oltář v svatebním rouchu posvěcující milosti Boží. Jestli však mnozí přijímají a znesvěcují tuto svátost, jsouce poskvrnění hříchy, jest to sice velice smutné a osudné, ale je to za nebezpečných našich časů méně nápadné. Proto chci vám nyní poukázati na největší z těchto nebezpečí, aby nikdo z neznalosti poměrů nezahynul.

Prvním nebezpečím jest mladý věk, který někdo prožil více méně v zapomínání na Boha, a to již přede dny své vlastní známosti. Nemluvím tu ani o předčasné zralosti, která z pravidla se dostavuje v zemích jižních, ale i u nás stává se vždy častější, již ve 13. a 14. roce, a to následkem špatného směru výchovy, školních poměrů, přílišného požitkářství, strojivosti, čtenářské horečky, následkem pohoršení v rodině i mimo ni. Leč o tom pouze mimochodem se zmiňuji. Ale již v 14. a 15., často v 16. a 17. roce slábne u mnohých víra, ubývá zbožnosti, poslušnosti a kázně; denní modlitba přestává, sv. svátosti se zanedbávají, nedbá se výstrah a proseb zpovědníků, služby Boží se vynechávají, křesťanská cvičení se zameškávají, chodí se mezi lehkomyšlnou společností, hýří se v noci, marnivost, záletnost a požitkářství nabývají vrchu a k bohapustým řečem v povolání i mimo ně druží se mrzké skutky. Hřích stává se často zvykem, dříve než opravdu hřešiti můžeme. A když tací lidé počnou známost, jak to skončí? Trojnásobnou svatokrádeží v den svatební a snad věčnou temností v hodině smrti.

Ale dejme tomu, že mladý věk, který někdo před svojí známostí prožil, nebyl špatný, ano, byl snad velmi dobrý, kam povede tento poměr? Není-li považován a udržován jako čestná záležitost rodiny, utváří se z něho dlouhý a těžký řetěz hříchů. Neboť, jak jeden života znalý učenec poznamenává: „všechny výmluvy a omluvy tu pranic nespomáhají, je to pozlátko, jež kryje jen propast hříchů a nemravností“ (Rive: Manželství, str. 36.)

To jest ovšem k pláči, ale není to daleko ještě to nejsmutnější. Neboť, jak zpovídají se často tací lidé, jdou-li občas ještě k sv. zpovědi? Nezamlčí často své hříchy nebo jich pravý stav? A jsou-li i upřímní, oškliví si své hříchy? A pociťují-li ještě nějakou lítost z bázně před peklem, jak se to má s jich úmyslem a opravdovou vůlí, vystříhati se zlé příležitosti a nezůstávati spolu více o samotě? Tento úmysl schází jistě devadesátkrát ve stu případech. A který je toho následek? Přijímají sv. svátosti: pokání a nejsv. svátost oltářní svatokrádežně a tak jedna propast vyvolává jen druhou.

Po jednom, dvou, třech nebo i více letech takového smutného života následuje konečně den svatební, kdy mají snoubenci opět přijati sv. svátosti. Jest ovšem pravda, že nejbližší příležitost k hříchu nyní přestává; neboť tito lidé smějí a mají nyní sami spolu pracovati a bydleti; ale je tím již vše v pořádku? Nikoli. Neboť tím ještě daleko není jejich sv. zpověď upřímná, ale hříchy mohou býti zamlčeny; proto jest opravdová lítost přece ještě těžkým úkolem, který se těmto lehkovážným duším tak snadno nedaří. Neboť nenáviděti a z hloubi srdce jako největší neštěstí si oškliviti to, co po léta bylo jejich radostí – to není dětská hříčka, ni maličkost.

A co z toho velmi často následuje? Že přistupují tito nešťastníci k oltáři bez roucha svatebního. V zastaralé špíně všech možných hříchů a prostopášností. A těmto a takovým, kteří až dosud zasahovali do vznešených práv Božích a nyní pak se objevují před ním drze, bez lítosti

nad četnými ohavnostmi, co řekne as nejvyšší král nebe i země? „Příteli, kterak’s sem vešel, nemaje roucha svatebního? Ven, do temnosti zevnitřní!“

Jaký to den svatební s trojnásobnou svatokrádeží! Po neplatné zpovědi, po sv. svatokrádežném přijímání znesvěcují ještě sv. manželství. S trojnásobnou svatokrádeží počínají stav manželský, vlekou po léta a snad celá desetiletí tuto kletbu životem a snad vezmou ji s sebou i tam na onu nešťastnou věčnost. A když pak jsou mnohá manželství bez míru, bez věrnosti, bez požehnání a štěstí, když jsou pak mnohá manželství, kde manželé si činí z domácnosti jen peklo, kde děti se nezvedou, kde zdá se, že neblahá hvězda vládne nade vším, tu vše to má přechoť svůj původ v tomto znesvěcení sv. svátostí.

Proto, prosím vás všechny, kteří ve stavu manželském jste, tažte se sami sebe: „Poklekli jsme u oltáře s milostí Boží či s hříchy? Vnesli jsme hříchy mladosti do stavu manželského? Tíží nás ještě podnes?“ A když je tomu tak, čiňte nyní pokání, čiňte ihned pokání, abyste aspoň ještě nyní obdrželi bohatý poklad svátosti sv. manželství.

Ale to jest nebezpečí, které vždy ohrožovalo více či méně lidí. Ale dnes nadchází ještě nebezpečí druhé. Tím jsou na př. katoličtí snoubenci pouze dle jména. Nevěsta má snad ještě trochu víry, pečovala doposud, alespoň na venek trochu o náboženská cvičení, ženich již dávno nemá žádné víry a o službách Božích není u něho již ani řeči. Čím jest jemu a snad i jí církevní sňatek? Jest to dávným zvykem? Jest to pokrytectví? Jest to komedie? Či jest to jen trochu poesie k prose civilního sňatku? Možná, že je to každého trochu. Co činiti? Snad jdou oba ještě k zpovědnici, nikoli však proto, aby jim byly hříchy odpuštěny, ale aby zadost učinili jisté, žádané obřadnosti, vstupují před oltář, ne aby obdrželi milosti, ale aby zavedenému jednou mravu vyhověli. Kněz přijímá slib snoubenců, říká nad nimi slova požehnání, slavnost je skončena; mladí snoubenci odcházejí z chrámu s znesvěceným požehnáním, jež se jim mění v kletbu, jdou z chrámu k radovánkám svatební hostiny. Zde se vše raduje a veselí, pronášejí se přípitky plné lichotek a přání, hudba vesele hraje, ale za to andělé strážní truchlí. A kdo plesá spolu s touto společností? Úhlavní nepřítel všeho dobra a přítel všeho zla. A když pak později na takové rodiny dolehnou rozličná neštěstí, vplíží se v ně cizoložství, když snad následuje rozvod a opět sňatek, jest to ještě podivné, či lze to snadno vysvětliti? A toto nebezpečí je tím hrozivější, čím více se šíří náboženská vlažnost a sama nevěra dílo zkázy dokonává.

Konečně hrozí ještě jedno nebezpečí. Když se každoročně zákony o manželství předčítají, doslýcháte se, kterak církev katolická odůvodňuje svůj zákaz smíšeného manželství pádnými důvody náboženskými, duševní spásy, manželského štěstí i důvody ze zkušenosti. Učiní-li snoubenci slib, že všechny své děti bez výjimky vychovají ve víře katolické, pak sice udílí církev z důležitých příčin dispens od tohoto zákazu, ale i tehdy činí to jen nerada. Proč i tehdy nerada? Toto prominutí totiž nemůže ničeho měniti na podstatě smíšeného manželství, nemůže jeho následky odstraniti, právě tak jako nemůže zrušiti v blízkých stupních příbuzenstva mstící se zákony samé přirozenosti.

Ale jak mnozí jsou synové a dcery – a to i ti, kteří chtějí býti zbožnými – nestarají se pranic o tyto zákony církevní! Proč dím: kteří chtějí býti zbožnými? Zda totiž zbožnost dcer je zdáním či skutečností, pravdou či pokrytectvím, zdravým plodem živé a silné víry či mýdlovou bublinou citlivůstkářství, to ukáže se nejlépe, když se jedná o početí nějaké známosti a udržení její na stupni svatosti, jakož i konečně o uzavření manželství.

Co však se stává, a to, bohužel, příliš často, provdává-li se dcera katolická za protestanta nebo za jiného nekatolíka? Nemohou nebo nechtějí slíbiti katolickou výchovu dětí. Dispense nemohou obdržeti, ale vdavky musí býti vdavkami. Jest to snad maličkost? To jest dle názoru a rozhodnutí katolické církve hřích proti víře a kdo se ho dopouští, propadl vyobcování

(exkomunikaci). Chtějí-li se tací hříšníci později s církví smířiti, musí se především dostaviti ku svému faráři; tento může je na základě biskupského plnomocenství vyobcování sprostiti – a teprve pak mohou se zpovídati a nejsv. svátost oltářní přijati.

Proč tak dím, a to s důrazem? Aby se budoucně nikdo nevymlouval, že neznal tohoto rozhodnutí církve katolické, aby každý věděl, jak velkého hříchu se dopouští, vstupuje-li proti zákonům církevním v smíšené manželství.

Může se snad s tímto hříchem pojiti požehnání a milost Boží svátosti sv. manželství? Sud'ťe o tom sami; ale ve světle víry, ale ne v temnu náboženské lhostejnosti, ne v opojení vášně. Proto když valná část rozvodů a nových sňatků připadá na smíšená manželství, není to s jedné strany myslícímu katolíku nic zvláštního, s druhé strany ale jest to pádným důkazem moudrosti a prozíravosti katolické církve, když ona hlasu svého vždy mocněji a důtklivěji pozdvihuje proti uzavření takových sňatků.

Ale abychom mohli jen vytušiti celou velikost všech těchto nebezpečí, musíme pochopiti dějiny říše Boží v celé jejich hloubce. Satan totiž byl od pradávna zapřísáhlým nepřítelem vtěleného Syna Božího, který nás vykoupil; a poněvadž jej nemůže více zasáhnouti v jeho velebnosti na pravici Boha Otce, pronásleduje ho v jeho obrazech na zemi a zvláště v manželství, jež je obrazem jeho se vtělení a spojení jeho s církví. Proto jakmile Syn Boží povýšil ve své říši manželství na sv. svátost, t. j. učinil je pramenem milostí, rozlévajících se na ženu, muže i děti, ihned počal též d'ábel ve své říši boj, aby manželství zbavil důstojnosti a zničil rodinu. Neboť on ví, že nikde nemůže způsobiti více neštěstí, než právě zde, kde přirozenost a milost se vespolek tak vroucně a podivuhodně pronikají a kde spočívají prvé počátky lidského života. Proto snažil se již od dob sv. apoštola rozšiřovati všemožné bludy a ohavnosti na úkor svátosti manželství. (Rive, str. 201.) Co ale dříve jen tu či tam se vyskytovalo jen výminečně, to dnes stalo se smělé, Ježíši Kristu nepřátelské straně pravidlem a jest hlásáno se všech střech, zpíváno ve všech tóninách, na mnohých místech prováděno v bezejmenných ohavnostech nevěstkářství.

Tak může nastati jednou den, kdy v některém velkém městě, v některé zemi za jízlivého smíchu satanova zmizí poslední stopy řádného manželství, kdy žena, od stařeny počínajíc, až k útlé dívce, bude úpěti a naříkati, kdy za vlády hrůzy a za hrůzy smilstva prchne, co prchnouti bude moci – přijde den, kdy ona čistá lidskost brodit se bude nějaký čas v krvi, v násilnictví a prznění, jako se stalo s bratrstvím před 100 lety ve Francii. Neboť ve svém odpadlictví od Boha a nenávisti k Ježíši Kristu nestane se dřívější křesťan jen barbaram jako pohan – ale bude krutějším, divocejším než tygr a hyena.

Pokud však se nepodařilo satanu dokonale sloučiti ohavnost bludů s nadvládou zkažených mravů, se slzami a krví slabého pokolení, přičiňuje se všemožně a vše nabízí, aby jen dosud věřící snoubenci ve stavu smrtelného hříchu svátost manželství přijali a tak svoji domácnost založili na kletbě Boží.

A komu platí tyto vážné a hluboké pravdy? Všem, ale ne všem stejnou měrou. Platí vám, křesťanstí jinochové a dívky. Nepočínejte tudíž nikdy známost tam, kde byste nemohli vstoupiti v manželství dle předpisů sv. církve; jestli byste však mohli se vzíti dle zákonů církve, ale na daleké a dlouhé cestě k oltáři ztratili byste roucha křestního, přerušete ihned tento poměr. Neboť je pro vás lépe, abyste vešli do nebe svobodni, v rouše křestním, než abyste hříchy poskvrnění, byli v nebezpečí, že sřítíte se jednou po nešťastném manželství v peklo i se svými dětmi. Jest-li mě snad někteří slyší, kteří až posud smutně žili a přece dříve či později svátost sv. manželství přijmouti chtějí – čiňtež pokání, upřímné, opravdové pokání – a od dneška nedopust'ťe se žádného smrtelného hříchu.

Komu platí tyto pravdy? Všem oněm manželům, kteří bez pokání, bez lítosti, se hříchy svého mládí vnesli v manželství i kletbu Boží. Čiňte pokání, čiňte pokání ihned, abyste aspoň nyní obdrželi poklad milosti sv. manželství od slitování Božího. A nedostává-li se vám řeči upřímnosti a opravdové, lítostivé, dejte se vésti milostiplnou Matkou Boží, svými anděly strážnými a sv. svými patrony k božskému Spasiteli, by rozvázal jazyk váš a vy pak mluvili ve sv. svátosti pokání slova kajícího a lítosti, a tak aby po odpuštění hříchů vléval se tříramenný proud milosti Boží do vaší rodiny.

Komu platí tyto pravdy? Všem – i těm, kteří o manželství ničeho slyšeti nechť, ale zamýšlejí žiti v panictví Ale jak je to možno? Jednejte jako lid, který vždy dál a dále zázraky Kristovy rozhlašoval. Tak i vy hlásejte při každé příležitosti tyto pravdy jiným, ba mohou se vám naskytnouti i případy, že budete je moci hlásati nejen synům a dcerám a snoubencům, ale dokonce i ženatým. Ať jsme svobodni či nikoli, všichni máme denně děkovati Bohu za svátost sv. manželství a za křesťanskou rodinu, na něm založenou.

Ať jsme svobodni či nikoli, všichni máme se denně modliti k Bohu, jenž projevuje všemohoucnost svoji hlavně shovívavostí a slitováním: aby pokořil nepřátele své i nepřátele Pomazaného svého, aby ony dni krve a slzí nenadešly nejen nám, ale žádnému národu, žádnému městu vůbec, ale aby všichni vedli, klidný, tichý život v bohabojnosti a poctivosti a tak, podle vůle Boží vešli v radost věčnou.

XXI.

Manželství – obraz spojení Ježíše Krista s církví.

– Manželská láska a věrnost.

Maria žila se sv. Josefem v panenském sice, ale přece pravém manželství. O tomto nejtajuplnějším ze všech manželství pojednává onen velký sv. Tomáš s jasností a hloubkou sobě vlastní na více místech svých nesmrtelných děl (p. III, v. 29, k Mat. I.) a táže-li se na důvody, proč Maria sv. Josefu byla zasnoubena, nalézá jeden z nich také v poměru tohoto manželství k sv. církvi. Neboť tímto manželstvím byla předobrazena církev; neboť církev jest pannou, zasnoubenou muži, Ježíši Kristu.

Jako pak jest panenské zasnoubení Marie s Josefem zobrazením spojení Ježíše Krista a jeho církve, tak jest zajisté i křesťanské manželství obrazem onoho spojení. Tak jest manželství velkým tajemstvím v Kristu a v církvi. Abyste pak tomuto tajemství, kolik je potřebí, řádně porozuměli, vyložím epištolu (Ef. 5.) ze mše sv. za novomanžele a pojednám hlavně o manželské lásce a věrnosti.

Pozorujte tedy dle učení sv. Pavla vzájemné spojení a lásku Ježíše Krista a jeho církve. Kristus jest hlava církve, církev jest jeho tělem. On sám pak jest Vykupitelem tohoto těla. On miloval církev svou, opustil takřka svým vtělením se Otce svého nebeského, opustil matku svou synagogu, aby se vydal za svoji nevěstu, aby ji ve křtu vody skrze slovo života posvětil a tak ji sobě učinil slavnou, bez poskvrny a nedostatků. Tak zasnoubil se navždy se svoji nevěstou. „Aj, jáť jsem s vámi po všechny dni až do skonání světa.“ Zcela přirozeno; či není hlava tam, kde je tělo?

Lásku a věrnost církve k Ježíši Kristu můžete zřítí a pozorovati takoráž na vlastní oči. Ona se jeví, jak sv. Pavel píše, v poslušnosti, v poddanosti. Co se jen církev nabojovala a natrpěla až po tuto chvíli za svatost manželství? Proč trpí ještě dnes tak mnoho ve své nejvyšší hlavě, ve

svých biskupech a kněžích, v tak mnohých zbožných duších? Proč teče ještě dnes mučednická krev její nejšlechetnějších dětí? A proč chce raději i dále ještě a více trpěti, než aby se usmířila se světem a s bludy nové doby? Proč? Nevěsta Ježíše Krista miluje svého ženicha tak vroucně, tak věrně, že raději volí trpěti vše, než aby jen jediný pohled věnovala kterému jinému, nebo než by jen jedinému slovu jiného naslouchati chtěla. Zná pouze jediného ženicha, v němž se jako nevěsta celá shlíží, jen jedinou hlavu, jíž jako tělo jest zcela poddána. To jest předobrazení křesťanského manželství, jež toto tajuplné spojení v životě má naznačovati, aby tak manželství se stalo velikým tajemstvím v Kristu a v církvi.

Proto dí sv. Pavel: „Muž jest hlava ženy, jako jest Kristus hlava církve, ale jako církev poddána jest Kristu, tak i ženy mužům svým poddány buďte ve všem. Muži milujte manželky své, jakož i Kristus miloval církev.“ (Ef. 5. 23-25.) Ženy milujte muže své a buďte jich poslušny, jako církev je poslušna Krista.

„Muži, milujte manželky své, jakož i Kristus miloval církev.“ Co hledal Kristus? Nikoli slávu svou, nikoli své pohodlí, požitky, bohatství – ale v potupě, v chudobě, v opovržení, v krvi, v ranách hledal svoji nevěstu; posvětil ji, aby u Věčném spojení s ní setrval. A což on sám nemá žádné radosti? Nekonečnou radost; ale ta spočívá ve štěstí jeho nevěsty a jejich dětí v slávě nebeské. Jeho radostí jest láska, poslušnost, obětavost Jeho nevěsty a její mateřská láska ke všem těm milionům dětí, její vytrvalost, její trpělivost v nesčetných strastech.

„Muži, milujte manželky své, jakož i Kristus miloval církev.“ Nevyhledávejte tedy svých výhod, pohodlí, peněz, požitků, ale hledejte jediné štěstí svých manželek. Proto nezapomeňte slov sv. Jana Zlatoústého: „Družku svého života, matku svých dětí, základ a příležitost každé své radosti nesmíš k sobě upoutávati strachem a hrozbami; ale láskou a dobrotivostí. Jen proto buď ti ona poddána, aby tím více byla milována.“ (Sv. Jan Zlat. k Efes. 5.)

Smýšlíte-li tedy takto se svými manželkami, zachovají se zajisté i ony k vám jako církev ku Kristu, tak že vaše rodiny stanou se takofka katolickou církví v malém. Neboť, křesťanské manželky, vštěpte si v paměť slova sv. Jana Zlatoústého: „Neboť proto chce Bůh, aby muži vás milovali, abyste tím více byly jich poslušny!“ Neboť vám platí slovo: „Jak církev poddána jest Kristu, tak i ženy mužům svým poddány buďte ve všem.“ Neboť v čem záleží tato poslušnost církve? V nejnežnější lásce, která na jedné straně se ničeho více nebojí, než aby neposlušností svému snoubenci se neznelíbila, na druhé straně pak všemožně se snaží, aby jeho vůli co nejdokonaleji plnila. Taková má býti též vaše láska k vašim mužům.

Povznete se aspoň na okamžik nad všechnu bídu manželského spolužití, nad hádky, třenice, nad tuto nelásku – a uvažujte k jaké lásce, k jakému přátelství jste povoláni a jak byste v nich přes všeliké strasti lehko mohli dojít štěstí.

Aby totiž ještě důkladněji toto velké tajemství v Kristu a jeho církvi vyložil, připomíná sv. Pavel dále: „Tak i muži mají milovati manželky své, jako svá těla. Kdo miluje manželku svou, sebeť samého miluje. Žádný zajisté nikdy těla svého neměl v nenávisti: ale krmí a chová je jako Kristus církev.“ (Efes. 5. 28-29.)

Jako totiž sama přirozenost naše nás vede k lásce k sobě samým, k péči o naše tělo, tak vede i manželská pospolitost k tomu, aby jeden z manželů pohlížel na druhého jako na vlastní tělo a krev, jej miloval, jej ošetřoval. Pro tuto lásku opustíte otce i matku, zanecháte všech závazků, budete za jedno s osobou, která vám dříve byla zcela neznámou. A vaši rodiče a sourozenci nezazlívají vám tuto lásku, která se zdá na vše ostatní zapomínati; naopak, oni by se rmoutili, kdyby vaše manželství nebylo obrazem spojení Ježíše Krista s jeho církví.

Vy všichni, kteří jste po oněch prvních dnech manželského štěstí zažili snad mnoho nespokojenosti a neklidu, povznete se nyní na několik okamžiků nad tuto lidskou bídu a pozorujte tuto lásku v její ovoci.

Ona jest matkou svornosti, jež je tak milá a drahá, že Duch sv. sám o ní praví: „Ve třech věcech má zalíbení duch můj, kteréž schváleny jsou před Bohem i před lidmi. Svornost bratří a milování bližních a muž a žena dobře se snášející.“ (Sir. 25. 1-2.) Svornost. Toužiti po jedné a téže věci, sledovali stejný cíl! Co žádá hlava? Štěstí těla. A tělo? Blaho hlavy. Hlava i tělo chtějí totéž. Neboť tvoří spolu jeden celek a proto nemůže býti mezi nimi sporu o jich přednosti. Tak děje se v rodinách, kde vládne Bohem požadovaná manželská láska. Odtud pak přichází onen mír, kde jeden nese břímě druhého. Neboť pravá láska je trpělivá. Ona sice musí často varovati a napomínati, ale vše snáší a vše přetrpí.

A koho mám zde připomenouti? Vždyť trpěl i onen velký mudrc Sokrates, jehož žena Xantippa stala se pro svou vadivost příslovečnou až po naše dny. A Sokrates byl přece pohan!

I starý Tobiáš trpěl, modlil se a vzdychal, když jeho hněvivá žena posmívala se jeho neštěstí, jeho zbožnosti, jeho almužnám. A Tobiáš byl žid! Svatá Monika žila ve velké lásce a velké svornosti se svým prchlivým mužem a obrátila ho příkladem své lásky na víru křesťanskou. Johana Rodriguez trpělivě snášela od svého muže po dlouhá leta rány a týrání všeho druhu a přinášela to vše jako oběť k jeho obrácení na víru. A on zemřel kajícně v její loktech.

Ale, myslíte si snad, že v takových a podobných případech katolická církev dovoluje manželům žiti odloučeně, připouští rozvod. Ovšem; ale činí tak se srdcem krvácejícím, a ukládá těmto rozvedeným za přísnou povinnost, aby své vášně krotili a tak v pokoji mezi sebou žili. Neboť, nezapomeňte toho nikdy, kdyby jen jeden z nich byl opravdu hluboce zbožný, nebylo by nikdy ani na okamžik došlo k rozvodu, právě tak jako církev katolická přes všechno utrpení a pronásledování ani na okamžik od Krista Ježíše se neodloučila.

Pozorujte jen ženu v pravdě katolickou! Nikoli tu, která o zbožnosti jen mluví, ale která ji osvědčuje, ne tu, která k vám pěkně mluví, muže ve všem obviňuje a při tom sama takořka za světici se má – ale takovou, která bez pokrytectví, upřímně i na sobě hříchy a nedostatky vidí, ano, vezměte takou ženu: její muž je všechno – opilec, hráč, zuřivec, a snad i ještě něčím více – jen manželem a otcem není. Ale tato žena neutíká od svého muže, nejde k advokátovi, neukáže se před smířčím soudcem, ale praví: „Chci státi pod křížem jako Matka sedmiboletná, chci pykati za své hříchy, chci láskou a trpělivostí a modlitbou vésti svého muže na lepší cesty. A k tomu aby dostalo se mi osvícení a síly, chci přijímati častěji sv. svátosti – ale rosvěsti nedám se nikdy, ani na okamžik, za žádnou cenu.

Kdo tak mluví? Opravdová zbožnost. Vše ostatní je více méně jen zdáním, přetvářkou, která může klamati jen ty, kteří nemají ani zdání o pravé zbožnosti nebo obratnosti jistých lidí, vše překrucovati.

Ale nemůže býti pravá zbožnost i ta, které není více možno nésti kříž nesvornosti a která žádá za rozvedení? O tom nechci rozhodovati. Ale tolik musím podotknouti: jestli tací manželé uchovali si dosud jen stín zbožnosti a katolického života, neuspokojí se rozvodem, ježž světský soud byl prohlásil, ale jich hlavní péčí bude, aby dosáhli též od sv. církve svolení k životu odloučenému. Neboť kdokoliv se v podobných případech nestará o ustanovení církve a napomínání jejímu se protíví, ten jde po cestách smrtelných hříchů a kam ony vedou, víte všichni.

Není-liž pravda, že jest to samo sebou nejvýš smutno mluvíti v samé církvi katolické o takových věcech; ale když opilstvím, vadou a hádkou a ranami, nenávistí a zuřivostí, když veškerým tím pohoršením stává se manželství pro děti nikoli obrazem spojení Ježíše Krista s jeho církví, ale obrazem pekla na zemi, není to ještě mnohem smutnější? A tu ještě daleko není to

nejsmutnější! Neboť jak daleko sahají často tyto zmatky? Kdyby sv. církev se od Krista sice zcela neodvrátila, ale stejnou pocitu jako jemu vzdávala Mohamedovi – jaký by to byl nepřirozený zločin! Ale co jest cizoložství? Snad žiješ ještě na oko, dle zevnějšku, se svým chotěm nebo se svou manželkou, snad je mezi vámi ještě jakás takás manželská láska, ale sdílíš-li tuto lásku, svoje srdce, své tělo s jinými, není tvůj hřích právě takový, jako kdyby církev odloučila se od svého božského ženicha a přiklonila se k nějakému podvodníku?

Proto již proroci srovnávali odpadnutí od Boha a modloslužbu s cizoložstvím. Jestli však jednou tento hřích poslední lidské city udusí, poslední ruměnec studu setře, z temna vystoupí a jako ďábel o polednách dá se do rozvádění manželů a opětné v manželství vstupování, nebo v podobných nepravostech své orgie bude slaviti; potom jistě by i Zlatoústému při vši jeho výmluvnosti nedostávalo se pravého slova, pak by i onomu velikému Chrysologu v ohni řeči jeho hlas služeb svých odepřel – pak by snad onen veliký biskup a církevní otec Naziánský zvolal: „Jen ono věčné Slovo, jež v plnosti času tělem učiněno jest, nalezne a může nalézt pro takové ohavnosti potřebné výmluvnosti v poslední den soudu, že samy kůry andělské a svatí chvítí se budou při oněch slovech: Odejděte ode mně zlořečení do ohně věčného.“

Ó té lidské zaslepenosti! Jak blízké jest štěstí manželům v církvi katolické! Před vámi stojí viditelná, zářící nevěsta Ježíše Krista, před vámi stojí ve své lásce a věrnosti vůči svému božskému ženichu. To je váš vzor, kterého nemáte spouštět s očí. Ale i na Svatou rodinu Nazaretskou máte ustavičně pamatovati. Proč? Celá doba vánoční se všemi svými svátky točí se kol ní jako kol středu Bohem jí daného; tak četné svátky Bohorodičky a sv. Josefa v duchu vás vedou v onu svatyni Nazaretskou. Modlíte se též radostný růženec. Co jsou ona tajemství? Osudy Svaté rodiny, jež Duch sv. v podivuhodnou hru o pěti jednáních spořádal. Uvažujte proto často o těchto tajemstvích, obzvláště v čase nebezpečí a pokušení, abyste v následování Svaté rodiny v manželské lásce a věrnosti vespolek svorní zůstali, jako Ježíš Kristus se svou církví spojen jest.

Jak blízké jest štěstí manželům v katolické církvi! A toto štěstí jak jest zabezpečeno! Neboť manželství a rodina jsou ta jako na skalní výšině nejdůležitějších pravd sv. křesťanské víry vystaveny, a uprostřed skály září nevysychatelný pramen milosti pro rodiče i pro děti. Žádná moc světská nemůže tam dostoupiti, aby je zničila. A byť nynější společnost, na víru chudá a proto i bezútěšná, pro manželství kterékoli jen způsoby nalezla, anebo třeba poslední jeho útvar zničila: Dokavad bude církev katolická – potud bude trvati i její obraz – sv. manželství.

Tím ovšem není řečeno, že by snad jednotlivým manželstvím nehrozilo nebezpečí – že by nemohla být nejžalostnějším způsobem rozvrácena a zničena – ale tím jsou pak vinni sami manželé, že svým vášním dávají průchodu. Proto v době mladosti své hleďte zvyknouti opravdové zbožnosti, plné živé víry, plné pokory, plné sebezapírání, plné poslušnosti v lesku andělského panictví. S naučenými zvyky, se sladkou citlivůstkářskou zbožností, s nábožnými romány a milkováním ničeho se nedokáže – to je tolik jako proti proudům stavěti hráze z cukru. Hleďte dospěti k oné opravdové zbožnosti ve vzájemné lásce a trpělivosti – vy, kteří již v stavu manželském žijete, aby vaše rodiny, následující Svatou rodinu Nazaretskou, byly obrazem spojení Ježíše Krista s církví.

Jak blízké je štěstí katolickým manželům! Tajemství Boží nechci před vámi skrývati. (Moudr. 6.) Tato slova z knihy moudrosti uvádí sv. Tomáš (k Efez. V. čt. 10.), když vysvětluje tajemství sv. manželství. Tajemství toho i já neskrýval jsem před vámi – a nesměl jsem před vámi skrývati. Kým jest tedy muž? Takořka druhým Kristem. A žena? Druhou katolickou církví. A jich manželství? Obrazem spojení Ježíše Krista s jeho církví, velikým tajemstvím. A vaše děti? Nebeským ovocem této lásky a spojení. Tajemství Boží nechci před vámi skrývati. Jakou svatyní jest rodina!

XXII.

Moc církve vzhledem k překážkám manželství a k sňatkům příbuzných.

Skládáme se z těla a z duše. Obojí tyto součástky chtějí býti šťastny, jak na tomto světě – tak i na věčnosti. Poněvadž však hříchem nebe je nám zavřeno, a země stala se údolím slzavým, přišel syn Boží, nejen aby nám nebe znovu otevřel, ale aby i časné strasti a zla zmenšil, aneb docela odstranil. Proto, jak jsme slyšeli, neučí On pouze pravdám, odpouští hříchy, ustanovuje sv. svátosti, přináší oběť na kříži – ale hojí též nemoci a neduhy lidí a ukazuje jim jak i v tomto životě by šťastnými býti mohli.

Podobně činí i katolická církev; neboť v ní zde na zemi Ježíš Kristus dále žije a dále působí. A tuto mateřskou péči sv. církve můžete spatřovati v svátosti sv. manželství. Neboť ona chce manžele touto svatou svátostí netoliko posvěcovati a na život věčný připravovati, ale na kolik to jen možno, i na tomto světě učiniti šťastnými. A proto, aby vše odstranila, co by štěstí manželské rušiti mohlo, ustanovila překážky manželství, ale dává též od nich v jistých případech prominutí. Tím přicházím k předmětu, pro který mají mnozí tak málo porozumění, ač jest sám o sobě neobyčejně důležitý a významný. Mnozí, když hned nemohou vstoupiti v sňatek, domnívají se, že zvůle duchovního správce je tím vinna a zatím jedná se o sv. právo církve, v němž opravdu božská moudrost se ukazuje. Dnes ovšem nelze mi o všech překážkách manželství mluvit; není však toho též potřebí; ale chci dnes o zákazu manželství mezi blízkými příbuznými pojednati a jej blíže vysvětliti. Proto promlouvám : 1. že církev má právo překážky manželství vůbec stanoviti a od nich udíleti prominutí; 2. jak moudře církev jedná, zakazujíc sňatky mezi příbuznými.

Ježíš Kristus povznesl manželství k důstojenství sv. svátosti. Proto má církev moc nad manželstvím jako vůbec nad každou jinou sv. svátostí. Ježíš Kristus prohlásil pouze jednotu a nerozlučitelnost manželství a to tak, že církev v tomto ohledu nikdy nemůže nějakých změn učiniti, aneb je dovoliti. Ale v jiných ohledech ponechal moudrosti své církve, aby jiná omezení prohlásila dle toho, jak to různé poměry času i doby jednotlivých lidí, rodin anebo též celých národů žádají.

Této moci církve opravdu také užívala a nikomu též v prvých stoletích nenapadlo žalovati na to, že si neprávem to osobuje. Tak jestli již v dobách apoštolských svěcení kněžstva, za překážku manželství prohlásila, netřeba vám tak si to představovati, jakoby sv. církev hned najednou úplné zákonodárství o manželství vytvořila. Není to též nikdy její záležitostí; neboť ona nikdy svých zákonů do lidu křesťanského náhle nevrhá, ale jedná tak, aby její nařízení a ustanovení z víry a z mravů lidu takřka samy vyrůstaly. Uvedu jen jediný příklad. Jak sv. Augustin (O městě Bož. XV. 16.) vypráví, nebylo za jeho času ještě žádného určitého zákona, který by manželství mezi bratranci a sestřenkami zakazoval; ale přece hrozil se každý po tehdejší obvyčejí těchto manželství skoro tak jako manželství mezi bratry a sestrami.

Jaký význam měl tento obyčej v otázce manželství? Sv. Augustin praví (tamtéž): „Jestli jest nespravedливо z hrabivosti hranice polí přestupovati, čím více jest nespravedливо z žádosti těla podemílati břehy mravů.“ Co chce těmi slovy říci? Je nespravedlností, když ze sobectví přestupujete sedmé přikázání Boží a přivlastňujete si statek cizí; ale jest ještě daleko větší nespravedlností, když bratranci a sestřenice z žádosti těla proti obyčejí v manželství vstupují. Když však tento obyčej nebyl dosti zachováván, teprve tehdy byly vydány vlastní zákony a nařízení, které sňatky mezi příbuznými postupem času až do sedmého stupně zabraňovaly a zakazovaly.

A na koho obraceli se všichni v těchto otázkách a těžkostech? Na náměstka Ježíše Krista v Římě. Tak žádali francouzští biskupové na konci čtvrtého století tehdejšího papeže Siricia za vysvětlení, čeho se po zvyku a právu v sňatcích mezi příbuznými mají držeti. Když křesťanská víra v Anglii a v Německu byla hlášána, obrátili se missionáři a biskupové na tehdejší papeže s dotazem, jakou platnost mají překážky manželství mezi nově obrácenými národy.

Co z těchto všech a podobných událostí následuje? Manželské zákony církevní byly dříve zachovávány, nežli napsány a teprve tehdy důtklivě nařízeny, když mnozí počali nevšímati si platných obyčejův. Poněvadž však papeži byla odevzdána plná moc svazovací a rozvazovací, proto i on v těchto všech záležitostech právoplatně rozhodoval. – Církev tedy již od dávných dob překážky manželské stanovila, ale spolu též od nich udílela prominutí.

Řehoř II. dovolil nově obráceným Němcům, s pokrevními příbuznými v pátém, šestém a sedmém stupni v manželství vstupovati. Řehoř III. však tuto dispens opět zrušil, když napsal sv. Bonifáci: „Nařizujeme, aby na příbuznost až do sedmého stupně zřetel byl brán.“ – Jako prvé vlastní prominutí udává se obyčejně ono, které papež Innocenc III. císaři Ottovi IV. udělil v pátém stupni příbuzenství (1207). Na papeže se všech stran doléháno prosbami; nejpádňější důvody byly uváděny. A přece dal se sv. Otec teprve po delší době a přes všechny nejpádňější důvody nanejvýš nerad, jako z přinucení a jen za těžkých podmínek k dispensi přiměti. Císař musil dva velké kláštery založiti, hojně almužny uděliti a církvi ochranu svoji slíbiti. Opatové v Clugny a Ateaunu musili se zavázati, že členové jejich řádu modlitby a skutky kající zdvojnásobí, aby rány, jež církevní kázni tím byly zasazeny, se zahojily.

Z této události také jest patrné, jaký jest původ a význam poplatků za dispens. Jsou totiž mnozí nevědomí katolíci, kteří se domnívají, že se tu jedná o několik korun, že potřebí duchovnímu správci dáti zlatý peníz, a pak že vše je v pořádku. Dispense se nekupují a neprodávají, ale udělují zdarma. Ale k čemu tedy peníze? Ty jsou jen jako pokáním za ty rány, jež kázni církevní byly zasazeny.

Jestli však církev vzhledem k dispensím není dnes tak přísná jako dříve, tož příčina toho spočívá v slabosti a lhostejnosti její dítek. „Nechce kouřícího knotu uhasiti.“ Ale k čemu jsou tyto peníze? – Tak může se jen ten katolík tázati, který o dějinách missií, církevních ústavů, o nesčetných skutcích lásky své církve ničeho neví, aneb ničeho věděti nechce.

Církev svatá tedy od počátku vykonávala právo, že překážky manželské stanovila a od nich také dávala prominutí. A ona také nikým nerušená tohoto práva až do vypuknutí reformace klidně užívala; neboť nikomu ani nenapadlo práv těchto nějak se dotýkati. Ba tyto církevní zákony přešly též v občanské zákoníky celého křesťanského světa. A teprve tehdy, když svátost sv. manželství byla popírána, a manželství bylo prohlášeno za ryze světskou záležitost, církvi i ona pravomoc byla upírána. Proto církevní sněm Tridentský tuto otázku důkladně uvážil, a pak prohlásil, že jest to pravdou Bohem zjevenou, že církev svojí vlastní mocí může překážky manželské stanoviti a od nich prominutí dávati a že církev, kdykoliv je skutečně stanoví, nemůže se mýliti.

Proto zůstáváme-li katolíky a chceme-li po katolicku jednati, jest tato věc pro nás ujednána a určena. Neboť ne jediné mrav a zvyk minulých dob, ale Duch sv. sám hlásá nám tuto moc církevní. A nám nezbyvá, než pokorně se jí podrobiti. To však stane se nám tím lehčí, pozorujeme-li, jak moudře církev této moci užívá.

Proto mluvím-li o moudrosti církve, vzhledem k záповědi příbuzenských sňatků, nečiním tak, abych církev ospravedlnil; neboť prvním a posledním důvodem, pro které máme něco považovati za dobré a pravé a moudré a prospěšné, má nám býti rozhodnutí svaté církve. Katolík totiž nezná, než tohoto dokazování: Církev tak rozhodla, tudíž jest to správné, církev

to nařídila, tudíž jest to dobré. Proto, dotýkám-li se nyní této věci, činím tak jedině, abych poučil ty, kdo jsou u víře slabí, a všechny k tomu přiměl, aby se nařízením církevním co nejochotněji podrobovali. Má-li manželství za následek příbuzenství pokrevní a sešvakření, pak příbuzní neb sešvakření až do čtvrtého stupně nemohou v manželství vejít, a to tím způsobem, že – dle nařízení sv. sněmu církevního v Tridentě – pokrevní příbuzní v druhém stupni nikdy dispense obdržeti nemohou, vyjma velká knížata a panovníky, a to jen tehdy, když se jedná o všeobecné blaho vlasti. V ostatních stupních má se udíleti dispens zřídkakdy a jen z pádných důvodů. Snad ještě mohu dodat, že toto pravidlo platí přirozeně tím více, čím bližší jsou příbuzní, a zase platí tím méně, čím sobě jsou vzdálenější.

Co tedy as přimělo církev k tomuto jednání? Především sociální čili společenské důvody. Jak to? Hleďte! Již sv. Augustin mluví ve svém nesmrtelném díle O městě Božím o této věci. (XVI. 16.) Lidstvo má dle vůle Boží a dle úmyslu církve zůstatí jedinou rodinou, ježto pochází od jedněch prarodičů a co hřích zpřetrhal, má láska opět navázati a spojití. A jedním z prostředků k tomu má být manželství. Proto jest ono pro lidi pravou štěpnicí lásky, sjednocení, sbratření. Jak to? Vstoupíš-li v manželství s osobou, které's byl do té chvíle zcela cizí, stanou se její rodiče, její bratři a sestry, její přátelé a příbuzní zároveň tvými rodiči, tvými bratry, tvými sestrami, tvými přáteli a příbuznými. Není to velkou útěchou jak ve dnech štěstí tak i v čase neštěstí? Ale vstoupíš-li v manželství s dívkou z příbuzenstva, kde jsou tvoji noví přátelé? Kde tvoji noví bratři a sestry? Proč chceš se jako hlemýžď ukrýti ve svůj úzký dům? Proč chceš omezovati toto široké pole lásky? Proč se chceš neustále pohybovati v témže kruhu přátel, když zatím můžeš skrze cizí manželku získati celé řady nových přátel? (Zlatoústý, hom. 34 k I. Kor.) Sudťte nyní sami, nemíní-li to církev s námi dobře a moudře i s našimi rodinami, s našimi potomky, chce-li nás takto přiměti, abychom rozšiřovali kruh svého přátelstva a příbuzenstva?

A nedostačuje-li vám to ještě, pozorujte řád mravní. Tu však třeba dobře si všimnouti více okolností. Proč považuje se hřích smilstva mezi blízkými příbuznými za ohyznější a proč jest také přísněji trestán i zákony světskými? Kdo tomu učil? Proč shledáváme všude týž názor a týž cit? Sama přirozenost volá všude důtklivým hlasem: „To uráží příliš mnoho moje zákony; to jest přehavné porušování úcty a vážnosti, k níž jste vůči svým příbuzným zavázáni.“

Ale jak to vše souvisí s těmito sňatky? Velký myslitel sv. Augustin pravil: „Lidská stydlivost chová v sobě přirozený, chvályhodný cit, který zdržuje člověka od manželského spojení s těmi, jimž je pro své příbuzenství s nimi povinen jistou úctou a vážností.“ Přirozený cit! Všimněme si dobře tohoto výrazu! Zdědili jsme jej od přirozenosti; křesťanské náboženství jej pouze vypěstilo a učinilo jej citlivějším a jemnějším. I sami nekřesťanští spisovatelé, jako Montesquieu, propůjčují mu výrazu v slovech: „Tyto důvody jsou tak mocné a přirozené, že zjednaly si platnost skorem po celé zemi, aniž by byly bývaly sdělovány.“ (Esprit des lois, XXVI. 24.)

Čím jest tedy církev katolická? Jest strážkyní přirozenosti, ochranitelkou její práv a její nejněžnějších citů. Andělem Božím, který bdí nad mravností ve svatyni rodinného života. Vizte jen, co sv. Tomáš k tomu poznamenává: (II. II. q. 154, 9.) „Pokrevní příbuzní nevyhnutelně jsou mezi sebou v četných stycích, proto byla by příležitost ku svádění příliš veliká, kdyby manželství bylo mezi nimi dovoleno, a lidé stali by se tak nemravnými. Proto jak se zdá, bylo v Starém zákoně manželství zvláště mezi těmi osobami zakázáno; které nutně pospolu bydliti musily.“

Pozorujte dobře tuto pravdu, abyste moudrou péčí sv. církve nejen pochopili, ale i náležitě oceniti dovedli. Víte zajisté dobře, jak často a hojně příbuzní vzájemně stýkati se musí. Pracujete společně, vypomáháte si navzájem, navštěvujete se mezi sebou, chodíte společně na výlety, bydlíte pod touže střechou, musíte býti spolu často o samotě v nemoci, v zaměstnání nebo při

návštěvách. A jestli při takých příležitostech vzdor přirozené úctě k příbuzné krvi, vzdor svátosti manželství, vzdor ochraně, které musíme dle božského i přirozeného práva nalézati u příbuzných, přece často se porušují nejněžnější city a pošlapávají sv. práva – co teprve by se dalo, kdyby stávalo naděje, že příbuzní mohou v manželství vstoupiti? Ó, kdyby tato slova byla jen nadsazováním, přeháněním – jak byli bychom šťastni! Ale to není ani ještě plná pravda. Montesquieu tvrdí přímo: „Zákazem manželství bylo potřebí vztyčiti mezi oběma pohlavími nepřekročitelnou mez, aby se každému způsobu mravní zkázy zabránilo.“ (XXVI. 14.)

Ano, ještě více! Když za francouzské revoluce zdálo se nejen katolické náboženství s posledními stopami křesťanství býti zničeno, ale i sám Bůh v nebi byl odstraněn a sesazen, pokud to lidské zákony provéstí mohly, přece nemohl býti hlas přírody zcela umlčen, ačkoliv se lidé zdáli proměnění v divou zvěř. Když totiž tehdy se jednalo o nařízení týkající se sňatků příbuzenských, poznamenal Gillet ve své zprávě: „Jest v zájmu společnosti, aby rodinná důvěrnost nestala se příležitostí ku zločinnému svůdnictví, útokům a žárlivosti, ježto právě rodina má býti přirozeným útočištěm, kde mrav a kázeň panují.“ (23 ventose, au XI.) Když tedy i sama bezbožnost musí pravdě svědectví vydati, co máme si mysliti o oněch katolicích, kteří ihned lají, tupí a vyhrožují když se jim dispens odepře? Nebojují proti své vlastní církvi, ano proti samé přírodě a jejím neporušitelným svatým právům? Může ovšem býti pravda, že tento důvod ve všech rodinách nemá platnosti, ale církev, jako každá jiná společnost nepřihlíží ve svém zákonodárství k jednotlivcům, ale k všeobecnému blahu, aby, pokud v její moci je, udržela nevinnost a čistotu ve všech rodinách.

Ale sv. církev má ještě při tom zcela jiný úmysl. Pomněte na jednu okolnost, jejíž podceňování způsobilo již tolik slzí v nešťastných manželstvích a ještě i nyní vyvolává.

Jak pohlížejí totiž tak často rodiče i mladí lidé na manželství? Jako na obchod, kterým lze rychle bohatým nebo ještě bohatším se státi. Jsou totiž blízce spříbuzněné rodiny, které nechťi dopustiti, aby peníze a jmění vyšly z jich začarovaného kruhu. A jak si vedou? Dcera zašantročí se svému bratranci, jen aby zůstalo pohromadě, co její rodiče zdědili nebo jiným způsobem nahromadili. Vzdor církevnímu zákazu stávají se takové případy. Ale kdyby lakota a hrabivost měly všechny cesty otevřeny, co by se teprve pak dalo? Jaké výstřednosti? A pak se ještě reptá a žaluje, když katolická církev nechce vyhověti všem rozmarům, když činí všechna bezpečnostní opatření, aby člověk mohl volně rozhodovati v nejdůležitější záležitosti životní a když tu a tam povoluje, a to jen s donucením, aby zabránila většímu pohoršení! A pak se ještě reptá.

A jestli vám nedostačuje rozšíření přátelstva, sbratření rodin, nebezpečí mravnosti hrozící, nejútlejší city přírody, svoboda manželství, abyste moudrosti církve porozuměli, pozorujte konečně přirozený řád věcí.

Kdežto vášeň často vyčítá církvi katolické, že ruší právo přírody, ukazuje naopak nezkalený rozum, kterak pořádek přírody právě církví Boží je chráněn a zachováván. A tomu tak býti též musí. Neboť též Bůh, který vepsal své zákony v celou přírodu a tudíž také v tělo a krev člověka, též Bůh prohlásil též skrze svoji sv. církev zákon pro mravný život lidí. Zde ovšem není místa, abych o této věci hlouběji a všestranně pojednal; ale chci vám jen naznačiti, čemu zkušenost učí.

Mohou arci ze všech manželství pojíti děti s rozličnými vadami, zvláště, jestli rodiče nerozumně jednají, oddávají se pití, hněvu, chlípností a jiným vášním; ale pozorování a zkušenost nás učí, že tyto vady dítek mnohem častěji se vyskytují v manželstvích mezi příbuznými; ba že i zdravé děti by byly duševně i tělesně ještě mnohem šťastnější, kdyby jejich rodiče nebyli příbuzní. Tato zkušenost nalezla výrazu ve známém pořekadle německém: „Keine, Erben oder

Verderben oder früh sterben. – Bud' žádných dítek nebo neduživých, nebo brzo zmirajících.“ Takové smutné zkušenosti ukazuje nám zvláště pozorování lidí hluchoněmých, nebo blbých nebo slabomyslných. A čím častěji jsou tyto zákony přírody a církve v rodině přestupovány, tím smutnější jsou následky až k úplnému zkažení a vymření rodu.

Právě v tomto ohledu pozdvihuje de Maistre, jeden z největších myslitelů nové doby, varovně a prosebně svého hlasu, a mluvě o příbuzenských sňatcích králů a knížat, činí to s takou rozhodností, která upomíná na proroky Starého zákona. Přeje si, aby jeho výstražný hlas nalezl živého ohlasu v síních královských a sálech vatikánských, aby knížata za žádnou podobnou dispens více nežádali a papežové žádné více neudělovali.

A přece je nebezpečí, že tyto výjimky mohly by se státí pravidlem. Ke sňatkům mezi bratranci a sestřenicemi má se uděleti dispens jedině při knížatech a jen pak, je-li veřejné blaho ohroženo; jinak ale nikdy. Tak zní předpis církve. Ale dnešního dne? Tu tak mnozí žebráci stali se najednou knížaty! A často jakými knížaty? Vím dobře, že často blízcí příbuzní zcela uctivě dispens žádají a také jsou spokojeni, když se jim dispens odepře; ale jak často a smutně zavzní také ono slovo: „Člověk musí býti špatným, aby se mu dispense dostalo.“ nebo: „Dáme se oddati po občansku.“

Či není to smutné a k pláči, když kázeň a mrav mezi nejbližšími příbuznými tak poklesly, že jen manželství může učiniti přítrž jich hříchům a pohoršením? Není to nejvýš politování hodno, když někteří vyhrožují občanským sňatkem, jestli jim dispens nebude udělena! Neboť co tím chtí říci? Má vašeň jest tak velká, má smyslnost tak nevázaná, má vůle tak slabá, má víra a můj katolický život tak zbědovaný, že jestli mi církev nedovolí, co sama příroda zakazuje, nechci též ničeho věděti o její milostech a svátostech; chci žíti bez církve a bez ní půjdu na věčnost. Chci vstoupiti v manželství, a vše ostatní nemá pro mne významu. – Taká jest více méně řeč těch, kteří si dispens na církvi sv. vyvzdorují. Jedná se zde o blaho národů? Či snad výhradně jen o nadvládu těla a vítězství hrabivostí?

Ač by vám již z toho, co jsem pravil, mělo býti každé poučení pro život jasno, chci ještě se aspoň dotknouti nejdůležitějších okolností. Předně nezačínajte nikdy známosti a netrpte též žádných mezi lidmi, kteří jsou pokrevnými příbuznými v druhém stupni, nebo kteří jsou sešvakření v stupni prvním – nebo jinými slovy, mezi bratranci a sestřenicemi a švakry a švegrusemi. Neboť je třeba čeliti počátkům nemoci, jinak pozdě přichází se s lékem. To jest úlohou rodičů i mládeže, nechcete-li zkusiti, jak neblahé je slovo: Musíme býti špatnými, abychom obdrželi dispens!

Ale jste-li snad příbuznými ve třetím stupni? I zde jest ještě mnoho opatrnosti potřebí. Neboť, byť i v tomto stupni příbuzenstva příroda se tak smutně nemstila, přec není zde každá obava zbytečná a bezdůvodná a to ne tak vzhledem k samému manželství, ale spíše vzhledem k mravnosti v rodinách. Co proto jest činiti? Tažte se duchovního správce o radu, vyložte mu své důvody, a on vám dá pravou odpověď a dle té se řiďte. Ale on řekne: „Ne!“ Dobře! jestli vám bude zrazovati, co pak? Neuchrání vás před neštěstím? Ale bude-li srozuměn, nebude ti to jen velkou útěchou? Neboť on hledí jedině a výhradně na ony důvody, pro které sv. církev dovoluje dispense udělovati.

Co pak se týče čtvrtého stupně, jest ještě snazší dispens obdržeti. Neboť nebezpečí jest již ve většině případů velice malé. Ale přes to vše jest vždy vaší nejsvětější povinností oznámiti i toto, již vzdálené příbuzenství, ať jste tázáni či ne. Neboť bez dispense bylo by vaše manželství neplatné. Proto v těchto výpovědích buďte vždy zcela upřímní. Neboť duchovní správce často nemůže věděti, zda a jak jste spolu spříbuzněni, a to zvláště ve vzdálenějších stupních. Ve všech těchto případech jest naprosto nutno, abyste šli nejprve k faráři a pak teprve na radnici. Neboť

nemůžete vědět, obdržíte-li dispens či ne a obdržíte-li ji, může to delší čas trvat, ježto se musí o vaši žádost až do Říma podat zpráva.

Ale při tom všem nezapomeňte nikdy: Jestli i sv. Otec od církevní záповědi může dát dispens, přece nemůže ani na jediný okamžik zrušit zákony přírodní. Proto mstí se často sama přirozenost, vzdor dispensi, v tak četných sňatcích příbuzenských.

Vždyť svět je velký a lidí bez počtu. Proto hledejte manželky a berte si za muže, kde tělo a krev jsou již od přírody schopny, přijmouti požehnání Boží i církevní. Nedejte se v tom klamat, říkající sami sobě: „Ti a ti obdrželi dispens a jsou šťastni.“ „Obdrželi dispens!“ Znáš všechny důvody? Máš tytéž? „Jsou šťastni!“ Snad zevně, na venek; ale co neštěstí často se skrývá pod tímto zevnějškem? A jsou-li i opravdu šťastni, povede se i tobě právě tak, anebo přidružíš se k převážnému počtu nešťastníků?

Konečně nezapomínejte i tohoto: Důvody, které uvádíte, abyste dispense dosáhli, musí býti pravdivy. Proto odpovídejte svědomitě na otázky duchovního správce. Proč? Nejednáte-li v této věci pravdivě, jest vaše zdánlivá dispens neplatnou, a manželství není manželstvím, ale neustálým pokračováním hříšného života. „Ale nalézám-li se již v tomto neštěstí, co mám pak činiti?“ Promluv se svým zpovědníkem nebo se svým duchovním správcem. I v tomto případě ti poradí, aby ti bylo pomoheno.

Vštěpte si hluboko tyto pravdy; jednejte dle nich, a přidržujte k nim dle svých sil i jiné! Ale ještě více. Nařízení církevní poučtež vás na novo, s jakou moudrostí a mateřskou láskou pečuje sv. církev o vaše věčné i časné blaho. Proto máme se jejím nařízením ochotně podrobovati, abychom dosáhli, co nám dáti chce – časné i věčné blaho.

XXIII.

Boj papežů za svatost manželství.

Již víte, kterak katolické vědomí o křesťanském manželství z mnohých stran jest ohrožováno, kterak rozvod a opětné manželství t. j. cizoložství v zákonné formě vždy častěji se vyskytují, kterak katoličtí snoubenci, pouze civilním sňatkem spojeni, po léta v smilstvu žijí. Ale víte také, kterak beze všeho zatajování o těchto bludech a poblouzeních proti pravdám Ježíšem Kristem zjeveným a spolu proti mravnímu řádu jsem mluvil.

Jakkoli jest nyní lehké dokazovati nerozlučnost a svatost manželství, tak těžko jest v bouři prudkých vášní je provést a uplatnit jako zákon, kdy vlny ze dna mravní schátralosti vystupují vzhůru a ohrožují sami lodičku Petrovu. Co pro tuto nerozlučnost manželství jednotliví kněží a biskupové učinili, vytrpěli, snesli až po krvavé mučednictví, chci přejíti a chci poukázati jedině na obrovský zápas papežů, podniknutý pro svatost manželského svazku.

Proč mluvím jen o papeži? Onen hluboký myslitel de Maistre udává toho důvod, když praví: „Veškerá moc církve by nebyla ničím, kdyby ji papež nesoustředil v celek. Neboť biskupové a kněží, byť mohli mnohého se odvážiti, jsou bezmocní oproti svým králům, knížatům a vrchnostem. Aby pak církev velké dílo manželství mohla nejen počítati, připraviti, ale i provést, k tomu bylo potřebí papeže, náměstka Ježíše Krista, jenž jednak má plnost darů Ducha sv., jednak pro své světské panství ode všech jest neodvislý.“ A pak de Maistre dodává: „Stačí zajisté jen povšechně připomenouti, že papežové bojovali a bez ustání bojovati mohli za to, aby uchovali na trůně čistotu a nerozlučnost manželství a že již z tohoto jediného důvodu zasluhují, aby postaveni byli v čelo všech dobrodinců lidstva.“

Ale naší době tato poznámka nedostačuje, ačkoli pochází od jednoho z nejhlubších myslitelů. Proto chceme a musíme pozorovati jednotlivé příklady, a tak pokusíme se nalézt hlubší příčinu tohoto všeobecného boje proti papežství.

Již svatý Jeroným vypráví nám příklad železné pevnosti a vytrvalosti, s jakou papežové hleděli křesťanský zákon prosadit. (Ad ocean, ep. 78.) Fabiola, jedna z nejvznešenějších paní římských, měla muže, nesnesitelného pro jeho neřesti. Neznajíc ještě přísnosti evangelia, dala se s ním rozvésti a provdala se znovu. I byla vyloučena z obce církevní. A co činí Fabiola? Bude se snad chlubit, že si to s Bohem jednou sama vyrovná? Či snad dokonce odpadne od církve, provázejíc její nařízení jen s posměchem a rouháním? To ponechává oněm, jichž bohem je břicho, oněm, kteří své nejvyšší štěstí spatřují v ukojení nejnižších choutek. Ačkoli se po římském zákoně znovu provdati mohla, přece staví se před dveře chrámové v rouchu kajícím, litujíc svého činu jako cizoložství, stojí před veškerým lidem mlčky, s hlavou nepokrytou, s rozpuštěnými vlasy, s očima sklopenýma. Biskup, kněží i lid pláče při tomto pohledu. – Byla to významná událost pro nově obrácené pohany, kteří takto poznali nepoddajnost sv. církve. A co učinila Fabiola dále? Když byla znovu do obcování církevního přijata, zasvětila celý svůj život pokání a dobročinnosti, rozdala vše chudým, založila první nemocnici, v níž sama nešťastným posluhovala. Jak mnoho jest dnes as těch, které jako ona stejně hřešily, ale kde jsou ony, které jako ona činí pokání? – A přece jest toho potřebí, nechť-li jednou se sřítí ve věčný oheň cizoložníků.

Myslíte snad, že z toho příkladu můžete tušit, co papežové během času vykonali; ale představíte-li si největší boje, ony, které se sběhnou jen jednou jedinkrát v tisíci letech, jest to vše jakoby ničím oproti skutečnosti, jako jemný vánek ranní u přirovnání s bouří mořskou.

Pozorujte případ krále franckého Lothara. Tento pojal r. 856 za manželku Theutbergu, ale Valrada, se kterou byl již před tím v smilstvu žil, tak na něho působila, že se rozhodl manželku svou propustit. Sami biskupové byli mu nápomocni a synoda v Cáchách sňatek rozloučila, a král pojal Valradu za choť a dal ji slavně korunovati.

Tehdá byl papežem Mikuláš I., muž jako prorok Eliáš, postrach hříšníka, radost spravedlivých. – U něho hledala zavržená královna své útočiště, ale i Lothar obrátil se do Říma. Papež dal svolati dvěma vyslanci svými v Metách synodu, která záležitost tuto měla vyšetřit.

Ale lstí a pletichami podařilo se králi a biskupům jemu oddaným, že jeho manželství s Valradou i zde bylo uznáno. Papež Mikuláš však prohlásil tento nález synody za neplatný, první manželství pak za platné a nerozlučné a zbavil dva arcibiskupy jich úřadů. Bratr Lotharův, císař Ludvík, táhl s vojskem do Říma, řádl tam jako Saracénové, kteří tehdá do Itálie vtrhli a město za městem dobývali. Papež Mikuláš po dva dny prodléval ve chrámu Svatopetrském o hladu a žízní. Tu však císař se náhle roznemohl, smířil se s papežem a se svým vojskem odtáhl.

Zatím však prosila nešťastná královna sama za rozvod. Ale papež nemohl na žádost její přistoupiti a nabádal ji k vytrvalosti. A když všechny pokusy selhaly, dal konečně královského cizoložníka do klatby. Brzy na to zemřel velký papež; ale neumřelo papežství. Neboť jeho nástupce Hadrian II. vedl stejný boj pro stejné zásady. R. 869 zdálo se, že král nabývá lepšího smýšlení, neboť táhl do Itálie, aby se s papežem usmířil. A když prohlásil, že od prohlášení Mikuláše I. žádných styků s Valradou více nepěstoval, byl opět do církve přijat. Při mši sv. v chrámě sv. Petra podal mu Hadrian sv. přijímání těmito slovy: „Jestli jsi od prohlášení papeže Mikuláše s Valradou více v cizoložství nežil, a jsi-li také pevně odhodlán s ní žádných styků více nepěstovati, přístup s plnou důvěrou a přijmi sv. svátost.“ Král tak učinil. Tak papež zvítězil. Ale hned na to ukázal král své pokrytecké obrácení se, vysloviv naději, že Valradu přece snad bude moci pojmouti za manželku. Ale hněv Boží zasáhl cizoložníka. Nebo brzy po tom zemřel on i

většina jeho komonstva v daleké zemi na zlou zimnici. Všichni měli tuto neočekávanou smrt za spravedlivý soud Boží, který stihl svatokrádce a zlehčovatele nejsv. svátosti oltářní a svátosti manželství. Tak jednal papež před tisíci lety.

Leč pozorujte nyní poněkud blíže tento zápas pravdy a mravů se spojenou mocí zbraní a smyslných choutek. Kdo chce zavrhnouti svou zákonitou manželku a s jinou vstoupiti v manželství? Nikoli žebrák, jenž nemá významu, nikoli boháč, kterého se netřeba mnoho báti, ale král, jenž má za bratra císaře. Kdo by se tu nebál, kdo by zde oka nezamhouřil? Kdo by nemlčel, byť i v srdci toto bezpráví neschvaloval? A opravdu též biskupové a arcibiskupové králi pomáhali. Ale pojednou zazní hlas velkého proroka: „Nesluší tobě! Neboť pro tebe, králi, jako pro posledního z tvých poddaných platí svatost manželství; věčný oheň hoří pro cizoložníka na trůnu stejně dlouho, ba ještě mnohem prudčeji, jako pro spustlíka beze jmění a majetku.“

Ale sv. Otče, což nepustoší synové Mohamedovi Itálii? Kdo tě chrání, jsou-li i křesťanská knížata tvými nepřáteli? Abys je získal, měl bys přece oko přimhouřiti. „To bylo by zradou na mém poslání.“ Ale křesťanský císař táhne s vojskem do tvého města, všude vraždí a pustoší; zachází s chrámy jako s bídými chatrčemi, ty sám jsi v chrámě uzavřen, zapomínáš na hlad a na smrtelné nebezpečí, zapomínáš mimo to na bídu svého lidu. Proč bys nerozloučil svazek nešťastného manželství? Či není lépe, aby rozkošnický král, žijící v cizoložství, pojal ji za manželku, než aby všechno křesťanstvo tolik trpělo a církev sama zahynula a to pro jednu ženu? – Zajisté, že i dnes právě tak jako tehdy soudí lidská chytrost, neboť ona pro slabost těla leká se nebezpečí okamžiku.

Ale sv. Otec? Hled'te tyto největší hrdiny všech století! Necht' synové Mohamedovi obklíčí, sevrou toto sv. město od jihu a křesťanské voje od severu, necht' srovnají je se zemí – papežové zemrou na této skále, kterou Kristus založil, aby svatost manželství stejně jako tato skála přemožena býti nemohla. Ale, sv. Otče, jestli všechny ty hrůzy tě neoblomí, neobměkčí, viz, sama královna k tobě přichází, tebe prosí a zapřísahá, prolévajíc proudy slz, abys rozloučil nešťastný svazek manželský! Či nedojímá tě tato ubohá, nezachvějí tebou její slzy?

Jestliže mnozí nechápou velké skutky, železnou stálost, rekovné řeči velikých papežů naší doby, tož vzpomeňte na ony železné papeže minulých století. Jich srdce velké a hluboké není jako srdce obyčejných lidí, u nichž smyslná láska je citem a srdcem, nebo jimž vlastní zištnost a sebeláska jeví se býti mírumilovností – ale srdce jejich jest srdce náměstka Kristova a ono pláče nad hříšníky a nešťastnými, jako Kristus plakal nad Jeruselem. Tak pláče i Mikuláš s nešťastnou královnou, ale jejímu přání nemůže vyhověti, a praví jí: „Měj strpení, vytrvej, musíš bojovati se mnou za zákon Kristův, za svatost manželství, za čest svého pohlaví. Neboť jakmile by muži po své libosti mohli vás zapuzovati a jiné si brátí, jak bídými, jak opovržení hodnými, jak sprostými stanete se vy ženy i vaše postavení?“ A Theutberga, potěšena a povzbuzena, vytrvala ve svém neštěstí.

Ale což nemohou papežové povolit? Cizoložství nemohou nikdy schvalovati, ale naopak vždy zatracovati, a to i tehdy, když vystupuje v novém časovém rouchu občanského manželství – ale kajícího cizoložníka přijímají, jako otec přijímá marnotratného syna. A tak i Lothar jest opět přijat na milost od Otce všech křesťanů. Ale jeho polepšení jest pokrytectvím! – Bůh nedopustí, by se mu kdo posmíval, nedopustí bez trestu, by jeho náměstek byl pronásledován, nedopustí, by svatost manželství byla porušena a sv. svátosti zneužívány. Když čas milosrdenství minul a nebyl použit, nadejde soud jeho spravedlnosti. Cizoložník se svými pomocníky nespátí své vlasti více, a veškero křesťanstvo volá s hrůzou: „Zde vizte prst Boží!“ – Kéž tento smutný konec mají na paměti všichni; ale hlavně ti, kteří zaslepeni vášní, žijí v poměrech, které nejsou před Bohem manželstvím – i na ně čeká smrt.

Kdybychom žili v obyčejných časech, kdy prosté slovo stačilo na obrácení hříšníků a k vytrvalosti spravedlivých, mohl bych snad zde skončit; ježto však žijeme v poměrech, kde nám denně víc a více proroků Starého zákona a oněch velkých otců církevních, jako byli sv. Ephrem Syrský, sv. Řehoř Nazianský, sv. Jan Zlatoústý z Antiochie jest potřebí, chci ještě jeden příklad uvést, a to opět krále. Filip August, král francouzský, chtěl r. 1193 zapuditi svou šlechtnou choť Ingeburgu Dánskou a v manželství vstoupiti s jinou. Když oddaní přátelé manželství to vskutku prohlásili za neplatné, zvolala nešťastná královna: „Zlá Francie! Zlá Francie! Říme! Říme!“ Co dokazují ta slova? Tedy již tehdy byl Řím útočištěm všech nešťastných, pomocí všech zapuzených, mstitelem zhanobených manželství. Řím! Řím! A Ingebura se neklamala; neboť plných 20 let vedli papežové za ni boj proti královskému cizoložníku.

Onen veliký papež Innocenc III. psal svému poslanci ve Francii: „Nasadíme, bude-li třeba, svou krev za pravdu a právo, a s pomocí Boží nepočneme zde ničeho s klamem nebo pro žert.“ Nasadíme svou krev! Zač? Za svatost manželství. Ne pro žert, ne zdánlivě vedeme boj, ale ve vší opravdovosti! A jaká to opravdovost! Nad celou Francií vyslovil Otec křesťanství klatbu. Nekonají se služby Boží, zvony nezvoní, svaté svátosti se více neudílejí, vyjma křtu a posledního pomazání. Král se rozzuřil a vzkřikl ona památná slova: „Chci se státi nevěřícím; jak šťasten byl Saladin, že neměl žádného papeže!“

A kdo byl Saladin? Veliký sultán, šťastný v míru i boji; mohl si vzíti žen, kolik chtěl; neboť neměl papeže; proti němu nestál Mikuláš, žádný Innocenc, žádný Řehoř, žádný Pius, žádný Lev, jako náměstek Kristův – jako skála, o níž se rozbíjí příboj vášní. Jak šťasten byl Saladin; on neměl papeže! A co by se bylo stalo z křesťanských knížat bez papeže? Jako onen velký Turek měli by dávno své harémy plné žen – a dle jejich příkladu byl by si každý dle svého jmění a libosti ženy bral a je opět zapuzoval.

Komu tedy – obracím se k vám, křesťanské paní, matky a dcery – máte děkovati za svoji důstojnost a svoji vznešenost? Kdo nasadil jmění a krev, abyste se nestaly opovrhovaným zbožím? Kdo vzdoroval na slabé lodičce všem bouřím a nečasům pro vaši čest? Náměstek Ježíše Krista v Římě! A jestli i mimo katolickou církev požívá žena lidské důstojnosti a úcty, jest tím díky zavázána sv. Otcí. A proč to? Příklad katolické církve působil blahodárně i daleko za hranicemi církve. Neboť vůči tomuto jasnému slunci pravdy a spravedlnosti, svatosti a čistoty, neodvažuje se temnost lži, smilstva a cizoložství opustiti své skryté kouty a úkryty.

Proto zasluhují papežové, jak de Maistre podotýká, již z tohoto jediného důvodu, by byli postaveni v čelo dobrodinců všeho lidstva.

Ale chápete nyní též, proč toto smyslné tělo, které již před manželstvím zvířecky žije a požívá, které v manželství nezná mezí, které okouší plody se všech zapovězených stromů, které šlape květy v zahradě Boží – chápete nyní, proč se toto tělo mrzí a horší na náměstka Kristova? Chápete nyní, proč toto tělo bouří a zuří v boji proti pravomoci sv. Otce a proč volá s králem Filipem: „Chci se státi nevěřícím; jak šťasten byl Saladin, že neměl žádného papeže“? Chápete nyní, proč toto tělo nemá pokoje, pokud nemůže nerušeně žiti jako Saladin?

Pravím nerušeně. Neboť co oněm králům bylo ještě nemožné, jest dnes v jistém smyslu lehko přístupné každému žebráku. Neboť dle občanských zákonů může se odloučiti od své manželky, a on i ona mohou v jiné manželství vstoupiti – ale nikoli nerušeně. Neboť ve jménu a z nařízení Ježíše Krista prohlašuje sv. Otec mravní řád světový slovy Boha-člověka: „Kdožkoli propustil by manželku svou a jinou by pojal, cizoloží; a kdo by propuštěnou pojal, cizoloží.“ (Mat. 19. 9.) A cizoložníci nevejdou do království Božího.

Ale co dokazují nám všechny tyto boje církve po všechna století trvající? Proč jest církev tak neoblomnou? Proč za času reformace, kdy mohutné vlny odporu dorážely na člunek Petrův,

raději dopustila, aby Jindřich VIII., král anglický, odpadl, než aby mu byla dovolila zrušení manželství a nový sňatek s onou Annou Bolleynovou? Jaký měla z toho prospěch? Utrpení a pronásledování, chudobu a bídu, krev a rány. Vezměte ku př. ten nemožný případ, že by Lev XIII. prohlásil toto: „Vidím, že lidstvo velice pokročilo a že za tohoto pokroku nerozlučnost manželství nadále udržeti nelze; proto jest budoucně dovoleno, manželství z důležitých příčin zrušiti a oba manželé mohou pak znovu s klidným svědomím v nové manželství vstoupiti.“ Jaký by to byl jásot po celém světě! Největší nevěrec věřil by pojednou v neomylnost papežovu. Hosanna znělo by se všech stran, hosanna největšímu papeži, hosanna církvi, této přítelce lidského pokolení!

Proč tedy nepovoliti? Proč válku místo míru? Co to vše dokazuje? Křesťanské manželství jest živým svědkem svatosti církve, která raděj vše strpí, než by i jen na prst ustoupila od cesty Bohem vyměřené; křesťanské manželství jest živým svědkem božského původu církve, která chudá a bezbranná přemohla všechnu moc a krutost smyslného těla a i dnes je v boji přemáhá a nad nimi vítězí. Církev nebojí se králů a císařů, ni vojsk a loďstev, ni křesťanů a Turků, ni tajných společností a jich výhrůžek, ni veřejného mínění a jeho hlouposti – nýbrž pro jedinou zapuzenou ženu počíná boj s celým světem i s branami pekel, jen aby svatost manželství ochránila a tím zachovala rodinu i všechnu společnost před rozkladem. – Vštěpte si hluboko tyto pravdy; neboť za přítomných časů může katolické sebevědomí tak lehko býti oslabeno a procitne-li pak vášně, jest míra hříchů brzy naplněna. Promlouvejte často k svým synům a dcerám o těchto pravdách, a zvláště k dcerám. Neboť jich zbožnost proměňuje se příliš často a příliš rychle vzdor zevnějšímu zdání v dým, zachvátí-li je oheň vášně a jakmile mají sebe menší vyhlídku na provdání. A tak uzavírají se manželství nešťastná nebo hříšná nebo dokonce neplatná.

Znáte-li však, abych mluvil se sv. otcem Lvem XIII., lidi nejvýš nešťastné, již jsou uchvázeni a strženi žádostivostí a svého spasení naprosto nepamatující, žijí pospolu v hříšném spojení, aniž by je poutal svazek zákonitého manželství, hleďte na ně působiti tak, aby tito ze všech nešťastných nejnešťastnější činili pokání, zákonům božským a církevním se podrobili a tak věčnému zavržení unikli.

Ó, kéž by tato slova k tomu přispěla, abychom prospívali a rostli v lásce a nadšení pro sv. církev a sv. Otce, abychom, věrně oddáni nevěstě Kristově, církvi, za bouří přítomných svoji vlastní duši zachránili, mnoho nešťastných hříšníků k pravému pokání přiměli a je pro nebe získali!

XXIV.

Křest, hlavně křest dítek.

Ovocem manželství jsou dítky. A ježto ony obtíženy hříchem dědičným spatřují světlo světa, musí býti ve sv. svátosti křtu očištěny a posvěceny, aby se tak staly dítkami Božími a dědici království nebeského. Že pak nebezpečí, které hrozí ztrátou víry v tuto sv. svátost, stále vzrůstá a velká vlažnost, která na dlouho odkládá se křtem dítek, se jeví, jest zajisté potřebí, abychom o tomto tajemství jednou hlouběji uvažovali.

Rozumí se, že nejdříve promluvíme o podstatě křtu sv. a pak teprve o křtu novorozenců. A tu dím se sv. Augustinem: „Za tyto maličky musíme mluvití tím důrazněji, ježto oni sami tak

učiniti nemohou.“ Proto chci býti opravdu zástupcem a ochráncem těchto maličkých, kteří v slzách na světlo přicházejí, a vzdychají tak, jako veškero tvorstvo, po svém vykoupení.

Co jest tedy křest? Jest to svátost znovuzrození vodou a slovem Božím k novému životu. Když se člověk tělesně rodí pro tento svět, setkává se na prahu života s jiným řádem věcí. Jako totiž pro svůj tělesný původ dědí hřích a kletbu Adamovu, tak musí býti z této bídy duševním znovuzrozením vybaven a spojen s Ježíšem Kristem, duševním praotcem lidského pokolení. A to děje se ve svátosti křtu skrze Ducha sv. a skrze vodu, posvěcenou křtem Kristovým, již křtící lije na křtěnce, říkáje slova: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Ale jest to opravdu nutné? Vznešený Nikodém, farisej, z bázně před Židy přišel k božskému Spasiteli v noci. Nebyl zajisté hrdinou, ale přece toužil po spasení. Proto přijal ho Spasitel láskyplně, aby časem přece z něho hrdinu učinil. A tu mezi řečí pravil k němu Ježíš: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže viděti království Božího.“ (Jan 3. 3.) Nikodém chápal slova tato tělesně a tázal se: „Kterak se může člověk naroditi, jsa starý?“ (Jan 3. 4.) A Ježíš odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha sv., nemůže vejíti do království Božího.“ (Jan 3. 5.)

I jakkoli toto místo jest zcela jasné, přece připojím ještě slova sv. Augustina: „Ty rozumíš narození tělesné; ale z vody a z Ducha sv. musí se člověk naroditi, chce-li vejíti do království Božího. Zrodí-li se kdo k časnému dědictví po svém lidském otci z lůna matčina, pak musí se k věčnému dědictví Boha Otce z lůna sv. církve znovu naroditi. Otec, smrti podrobený zplozuje skrze svou choť syna, jenž má býti jeho nástupcem; Bůh však zplozuje skrze církev syny, kteří nemají býti jeho nástupci, ale u něho mají zůstat.“ (Tract. XIII. in Joh.)

Ale proč volil Spasitel ke křtu sv. právě vodu? Sv. otcové udávají mnoho důvodů, hlubokého smyslu, ale ty všechny nemohu zde uváděti. Neboť zde není místa pro učené pojednání, ale jedině pro vysvětlení tohoto tajemství, na kolik vysvětlení všichni potřebují.

Proto jen jediný důvod: V náboženství židovském i pohanském platila vždy voda za očistný prostředek, jako by tělesným omýváním v lítosti nad spáchanými hříchy očišťovala se i duše před tváří Boží. Tento názor vložil sám Bůh Otec v lidskou povahu, tento názor posvětil Bůh Syn svým vykoupením a Duchu sv. bylo svěřeno, aby hříchem poskvrněné lidské dítě vodou očistil a je v dítě Boží proměnil.

Ale je opravdu nemožno beze křtu sv. dosáhnouti věčného života? Sud'ťe sami, ale jen ne proti zřejmému, jasnému učení Kristovu. Dospělí, kteří věří a touží po křtu, ale umírají dříve, než křest sv. přijali, jsou spaseni křtem žádosti, nebo křtem krve – prolejí-li svou krev za Ježíše Krista. Ale mohou snad i malé děti dojíti spasení křtem žádosti? – Proto zemrou-li bez tohoto znovuzrození, nevejdou nikdy do království nebeského. Tu nechť nepravé citlivůstkářství nařiká a pláče sebe víc, nic to nespomáhá.

Ale jsou snad tyto děti na věky zatraceny? Náhledy bohoslovců jsou v této otázce velice rozdílné a církev dosud ničeho nerozhodla; já však nemám vám vykládati názory učenců, ale pravdy sv. víry. Jen tolik jest jisto a rozhodnuto: „Nekřtěné děti nepřicházejí do království nebeského, aby na Boha tváří v tvář patřily.“

Ačkoli bych se zde mohl dotknouti jistých zlovyků, přece chci raději za příkladem sv. Jana Zlatoústého ještě hlouběji v toto tajemství sv. křtu vniknouti. Neboť dříve než můžeme žádati skutků, jest potřebí, aby náš rozum byl o pravdě přesvědčen, vůle nakloněna a nadšena.

Přechod Israelitů Rudým mořem jest považován Písmem sv. a všemi otci a celou církví za předobrazení sv. křtu. Tak píše sv. Pavel na křesťanskou obec v Korinthě: „Nechciť zajisté, abyste nevěděli, bratři, že otcové vaši všichni pod oblakem byli, a všichni moře přešli, a všichni v Mojžíši pokřtěni jsou, v oblaci a v moři a všichni týž duchovní pokrm jedli a všichni týž nápoj

duchovní pili, pili zajisté z duchovní skály, kteráž jich následovala, skála pak byl Kristus.“ (I. Kor. 10. 1-4.)

Jednou, když Zlatoústý měl zvláštní a dosti dlouhé kázání na tato slova sv. Pavla, tázal se nejprv, proč sv. Pavel opakuje tak často slovo: „všichni“. Tento přechod mořem Rudým jest obrazem křtu. Jako tam všichni musili jíti mořem, tak mají v Novém zákoně všichni býti účastni milosti křtu. – Tam voda, zde rovněž voda; tam vstupují všichni do vody, zde také; tam vysvobození byli vodou z poroby egyptské, zde od hříchu, z modlářství; tam tone Farao, zde d'ábel; tam hynou ve vodě Egypt'ané, zde pochovává se starý hříšný člověk; z otroctví vyproštění, došli oni svobody – zde nabýváme svobody dítek Božích.

Ale jak byli Židé skrze Mojžíše pokřtěni? Když žádný se neodvažoval vstoupiti na suchou cestu v moři, šel Mojžíš napřed a ostatní všichni ho zmužile následovali. Ale Kristus nejen že šel napřed před námi cestou do nebes, nýbrž on, krvácející ve svém utrpení a smrti, nechal svou božskou krev křestní téci do vody křestní, aby, pokud na něm záleží, všechny lidi od hříchu očistil, od věčné záhuby vykoupil, leskem božské milosti, tímto nadpřirozeným vyzařováním krásy Boží, je proměnil a tak je na cestu do království nebeského rouchem svatebním ozdobil. A jak toužebným přáním srdce jeho to bylo, dokázal slovy: „Musím býti křtem pokřtěn, a nutí mne to, dokud se tak nestane.“

Ale my nenásledujeme jedině Krista jako Židé následovali Mojžíše, ale my jsme v pravdě ve jménu jeho pokřtěni, a nejen ve jménu jeho, ale i ve jménu Otce a Ducha sv. Proč volil Kristus tento způsob? Abychom poznali, odkud se této zázračné síly sv. křtu dostává. Od Otce, jenž Syna svého poslal na svět, od Syna, jenž křest ustanovil a svojí krví účinným a působivým učinil, od Ducha sv., který, jako voda zevně člověka očišťuje, vnitřně duši omývá a posvěcuje. A tak nemáme již křtu Janova, nebo křtu některého člověka, ale máme křest Boha Trojjediného. A proto, jako jsme již svým stvořením majetkem Božím, tím více ještě jsme jím skrze toto znovuzrození z vody a Ducha svatého.

Ale abychom my, kteří jsme již nyní dítkami a přáteli Božími, dosáhli plné slávy nebeské, jest křest jen velkým počátkem nových zázraků, milostí, podobně jako bylo při přechodu mořem Rudým. Všichni totiž jedli týž duchovní pokrm, manu nebeskou, a ty, volá sv. Zlatoústý, a ty po křtu požíváš tělo svého Spasitele; všichni pili týž duchovní nápoj, vodu ze skály, a ty po křtu piješ krev svého Boha a Vykupitele.

Ale když jsme znovuzrozeni z vody a Ducha sv. jako dítky Boží a očištění od hříchu dědičného, majíce všechny prostředky milosti – jsme již tím zachráněni? Co činili Israelité po přechodu Rudým mořem? Hřešili mnohonásobně. Proto poznamenává sv. Pavel: „A v pravdě přišli z 600 000 mužů, kteří šli mořem, jen Josue a Kaleb do země zaslíbené.“ Vše to, poznamenává sv. Pavel, co stalo se jim, jest obrazem, t. j. výstražným příkladem nám, kteří žijeme v posledních dobách. K čemu tohoto výstražného příkladu? Jakkoli jsme křtem sv. očištění a dítkami Božími učiněni byli, přece v nás pokřtěných žije ještě smyslnost. Proto, bojujíce proti žádostem své smyslné přirozenosti, musíme vésti život nevinný, čistý, neboť jinak nepomůže nám ani křest, ani účast na sv. tajemstvích; ani co jiného – nýbrž zhyneme bídne na poušti tohoto světa.

A proč je potřebí důraz klásti na tyto pravdy? Především proto, abychom sami s pomocí Boží dobrý boj proti žádostivosti a všem zlým náklonnostem vítězně vybojovali, abychom víru od otců zděděnou mezi tisícerými nebezpečími neporušenou uchovali a i vůči novorozencům dle této víry jednali.

Vždyť víte všichni, kterak nevěra, tak zvané pokrokařství vždy víc a více se šíří, kterak božství Kristovo, sv. křest nejpovážlivějším způsobem jsou popírány, kterak náboženská lhostejnost i mnohé katolíky ohrožuje a již mnohé od církve odrhla.

Proto jest stále povstávání bezčetných sekt zcela přirozené a do jisté míry i dobrým znamením. Proč? V Ježíše Krista věřící živly, jež mimo církev katolickou se nalézají, spojují se v celek, aby nebyly proudem strženy na nepravé cesty. A tak uchovávají v sobě alespoň to, co jich otcové na pravdě a milosti s sebou vzali z pokladů církve katolické v dobách svého odpadnutí. To jest velkou známkou neporušitelné křesťanské přirozenosti lidské duše. Proto mnoho dítek jest ještě platně křtěno a tyto za dnů své nevinnosti spějí do nebe jako údy tajuplného těla Kristova – jediné, svaté, katolické církve. Neboť jako jest jen jeden Bůh, tak jest jen jeden křest, jen jeden Kristus, jen jedna církev. Proto kdo jest platně pokřtěn, jest a zůstane katolíkem, pokud církev neopustí a nepadne v oběť nějaké sektě nebo nepropadne nevěře.

Ale jak dlouho je dovoleno odkládati se křtem novorozenců? Snad týdny a měsíce? Mohl bych tu prostě poukázati na římský katechismus. Tento, vydaný na rozkaz papeže Pia V., totiž učí, že ti, kdož déle než nutno nechávají své maličké postrádati milosti křtu sv., uvalují na se těžký hřích. Nemluví se tedy o nějaké zámince, ale o nutnosti, opravdové skutečné nutnosti, která omlouvá odklad křtu sv.

Jedině abych vás uchránil nákazy čistě občanských proudů myšlenek, chci se doložiti slavným mučedníkem ze starých dob a proslulým učitelem, jak jej sv. Augustin nazývá, a spolu s ním i s africkým sněmem šedesáti šesti biskupů. Kdo jest to? Svatý Cyprian, biskup karthaginský, který zemřel roku 258 jako mučedník.

Jistý kněz, jménem Fidus, byl tehda toho názoru, že děti neměly by býti křtěny hned první nebo druhý den po svém narození, ale až osmý den dle vzoru obřízky židovské. I tázal se na mínění sv. Cypriana.

Co z toho následuje? Tedy i tehda, jako dnes přinášeli tam, kde byla víra živá, dítky ke křtu sv. první nebo druhý den po narození. A za jaké odročení žádá Fidus? Snad na celé týdny, měsíce? Na několik dní. Měl pro to dva důvody: opíral se totiž o čas židovské obřízky a vedle toho mínil, že dítě v prvních dnech po narození ještě jest nečisté.

A jaké odpovědi se mu dostalo? Svatý Cyprian uvedl tuto záležitost na přetřes v shromáždění šedesáti šesti biskupů, a pak napsal knězi Fidovi takto: „Ani jeden nebyl tvého názoru; ani jeden; naopak všichni jsme soudili, že žádnému novorozenci, nesmí býti odpíráno milosrdenství a milost Boží.“ (Lib III. op. 8. edit. Erasmi. Basilej 1525) Nemá se tedy čekati do osmého dne, nýbrž jak sv. Augustin, uváděje toto rozhodnutí, bystře podotýká, „každý den má se spěchati novorozenci ku pomoci, aby nebyl zavržen na věky; neboť od lůna matčina jsou děti schopny, milost křtu sv. přijati.“ (I. III. de merit, et remiss. peccat.)

Leč vraťme se k sv. Cyprianu. Proč má se tedy dítě pokřtiti hned první nebo druhý den po svém narození? Ježto Syn člověka nepřišel, aby duše zahubil, ale zachránil, nesmí tedy žádná duše zahynouti, pokud na nás to záleží. Ale stává opravdu tohoto nebezpečí při odložení křtu? Křest jest v nejvlastnějším slova smyslu milostí Boží, které tito malí naprosto nemohou si zasloužiti. A tak stává se, jak sv. Augustin podotýká, (Contra Pelag. I. II. C, 6) že dítě zbožných rodičů křtu nedochází, za to ale dítě nepřátel Kristových; ctnostná matka pláče nad svým dítkem, které křtu sv. dojíti nemohlo a přijímá za své pohozené dítě poběhlíci a dává je pokřtiti.

Není proto nejsvětější povinností křesťanských rodičů, aby své dítky co nejdříve dali pokřtiti? Jestli s křtem sv. otálejí nejen dny, ale týdny a měsíce, nejsou tyto dítky v ustavičném nebezpečí, že by mohly zemřiti bez milosti křtu sv.? A což když se tento smutný případ neudá, ale dítě dojde konečně křtu sv., jest proto zodpovědnost rodičů před Bohem méně veliká? A

jakého vychování mají se pak děti nadíti či spíše obávati? Sud'ťe sami. A když pak čistě občanská, beznáboženská škola neštěstí dovrší, co potom bude z tohoto dítěte?

Leč vraťme se k sv. Cyprianu zpět, abychom se v jeho vznešeném názoru světovém zas jednou nad vše lidské vysoko povznesli. „Dítka jest v prvních dnech po narození ještě nečistě; proto se nesluší, dáti mu na křtu sv. políbení pokoje.“ Tak mínil Fidus. A co mu odpovídá sv. Cyprian? „I když je dítě novorozené, přec není takové, by se někdo musil při udílení milosti a míru ostýchat i je políbíti. Proč? Ježto při políbení dítě má každý ve své zbožnosti mysliti na ruce Boží, které takořka v nově vytvořeném a nedávno narozeném člověku spolu líbáme, když objímáme, co Bůh učinil.“

Jaký to vznešený názor! Tam, kde smyslný člověk tropí si žerty a nepravá zbožnost se cítí uražena, tam vznáší se čistá duše orlím letem víry podle síly opravdové zbožnosti do jasných výšin nebeských, a vidí všemohoucí ruku Boží, ana dítě tvoří a na světlo sluneční staví. Zří na novorozenci ještě čerstvé stopy všemohoucí ruky Boží, která chce ihned dokončiti své dílo znovuzrozením dítěte z vody a Ducha sv. – ihned!

Kdyby tento vznešený názor o působení Božím v přirozeném i nadpřirozeném řádu byl všeobecný, žádné dítě by nečekalo dlouho na křest sv., a tím zmizely by zároveň i bezpočetné ohavnosti a prostopášnosti v manželství i mimo ně. Neboť spravedlivý žije dle zásad víry. Proto čím prudčeji a lstivěji útočí se dnes na křesťanský názor světový, tím více je nutno promluvit někdy, slovy sv. otců ze starých dob, aby alespoň vyvolení byli zachráněni.

Ale což zákon o obřízce osmého dne? Osmý den byl předobrazením prvního dne po sobotě, kdy Ježíš Kristus měl z mrtvých vstáti a Ducha sv. seslati, aby nám udělil takořka obřízku duševní ve svátosti sv. křtu. Proto jest dnes pro novorozence den první již dnem osmým a tím více ovšem den druhý a třetí. K tomu podotýká sv. Cyprian: zasluhují tito maličci tím více naší pomoci a Božího slitování, ježto již v prvním okamžiku po svém narození s pláčem a slzami za to prosí.

Odkud jsou tyto slzy? Od prvního hříchu, který na nás všechny přechází a tak všechny zákonu bolesti podrobuje. Čím jsou tedy tyto první slzy? Jsou takořka prosbou, voláním, aby naší pomocí ihned se jim dostalo ve svátosti sv. křtu milosti Boží.

Mnozí snad myslí, že neznám dosti míry, nejsem dost opatrný a šetrný. Ale já ani nechci býti šetrnější, opatrnější, umírněnější než sv. otcové; a to zvláště dnes jako zástupce a ochránce dítek nepokřtěných. A což teprv kdyby duše oněch dítek, které vinou a nedbalostí svých rodičů zemřely beze křtu, zde se mohly objeviti, jak by žalovaly! Svalovaly by vinu více na rodiče nebo spíše na nás kněze? Vyčítaly by nám snad: „Pod záminkou, abyste ty neb ony neodpudili, nehlásali jste plnou pravdu, nemluvili jste řečí dávných otců, a tak ony jste nezískali, ale nás zde nechali zahynouti.“ Nenaříkaly by snad tak?

Proto ten, jenž zde zná jiných ohledů než blaho těchto bezmocných, slabých broučků, jest nejnebezpečnější nepřítel dítek. Proto, kdyby sv. Cyprian, stejně proslulý svatostí svého života, slávou svého mučednictví, hloubkou své učenosti, kouzlem své povahy, v moci a síle svého slova zde kázal o tomto předmětu, byla by věru půda tohoto chrámu skropena našimi slzami.

Proto, křesťanští rodičové, volám k vám: Mějte slitování s novorozenci! Bůh Otec chce ještě dnes míti toto dítě svým, Bůh Syn svým bratrem, Duch sv. svým chrámem. Ještě dnes!

Kdo chtěl by dítě toto přátelství Boha Trojjediného odkládati, držeti mu bránu nebes uzavřenu a to nejen několik dní, ale celé týdny a měsíce? Nebylo-li by to opovrhlivým jednáním proti Bohu Trojjedinému, hrůznou hrou s dítětem?

Ale jakým díkem jsme všichni povinni Pánu Bohu za obdrženou milost křtu sv.? Nemohli jsme si ji nikterak zasloužiti, nemohli jsme si dáti tak křesťanské, hodné, pečlivé rodiče. Ale jak za to projevíme dík nejkrásnější? Žijme bez hříchu jako mnohomilované dítky Boží, jako údové tajuplného těla Kristova. Který jest nejkrásnější dík? Žijte jako živý chrám Ducha sv. a oslavujte Boha ve svém těle a ve své duši nevinností a čistotou. A co tím docílíte? Jako skály vytrváte v bouři vášní, pokušení, náboženské vlažnosti, nevěry, abyste všude rozhodně působili k tomu, aby dítky po dávném zvyku našich otců, jak brzy jen možno, staly se skrze milost křtu sv. dítkami Božími a dědici království nebeského. A k tomu dej nám Trojjediný Bůh, Otec, Syn a Duch sv. nejhojnější požehnání!

XXV.

Úkol vychování.

Když dítky na křtu sv. od dědičného hříchu byly očištěny a posvěcující milostí dítkami Božími se staly, přece nejsou prosty žádostivosti těla a všelikých zlých náklonností. Ale tyto musí býti záhy potlačovány a dobré schopnosti a vlohy, jež v dítku klíčí a dřímají, jest třeba záhy rozvíjeti. A to jest úkolem vychování.

Proto, když mluviti hodlám o vychování, nepojednám o rozličných jeho methodách, nechci se dotýkati všech názorů časových, ale prostě rozvinu před vámi věčné zásady přirozenosti, evangelia a katolické církve, při čemž ovšem více méně promluví o oněch, jimž Kristus stal se pohoršením. Pro dnes pojednám jen o následujících otázkách: 1. Co jest vychování vůbec? 2. V jakém poměru jest povšechně k Ježíši Kristu?

Co znamená vychovávat? Vychovávat znamená pěstovati, cvičiti, rozvíjeti všechny dobré schopnosti a vlohy člověka, aby se plně vyvinuly, a člověk byl tak vyzbrojen pro život pozemský a připraven pro věčnost.

Máte tudíž dobré vlohy maličkých vyvíjeti. Rozumí se samo sebou, že i péče o tělo k výchově náleží. Jak ale rodiče nebo představení náležitou stravou a šatem, čistotou, svojí prací o tělesný vývoj dětí se mají starati, to chci dnes pominouti, ale hodlám přihlížeti jedině k výchově duše a její schopností.

Tu nedejte se již předem klamati povrchní vědou, které se zdá, že pokrok leží již v dítěti samém a že třeba jen klidně přihlížeti, jak samo se vyvíjí. To jest sice pravdou u zvířat, která při dobré stravě a zdravém vzduchu vospějí k přirozené své kráse a síle bez našeho přičinění, a chceme-li je pak k svým službám užívat, stačí je pouze vycvičiti. Ale tak nesmíte zacházeti se svými dětmi, ač se tak často činí. Neboť tento policejní výcvik zůstává v srdci veškeru divokost vášní, jež potom dříve či později jako divá bystřina horská propukají.

Proto chcete-li vychovávat, máte pěstovati a rozvíjeti ušlechtilé schopnosti dítěte. Je to podobně jako s révou. Ořezává se, váže se, ale to vše nepřináší ještě hroznů, nýbrž slouží jedině k tomu, aby vinný keř řádně se rozložil, vyvíjel; on však musí sám růsti, kvěsti a plody dávat. Ten jest jedině správný způsob vychování. Neboť ono jen tolik ceny má do sebe, kolik dítko při ní samo je činno. Vy dáváte zevně popud; vývoj přichází však ven z vnitra. Jestli na př. přetěžujete rozum dítěte příliš záhy těžkými věcmi, nebo pestrá směsicí zásad a nauk, vychováte předčasně zralé hrdopýšky; ale rozum dítky nerozvíjíte, nýbrž vy jej ubíjíte. Proto tací lidé umí ovšem čísti a snad i více či méně nesmyslné věci mluviti nebo psáti, ale oni nebudou nikdy opravdu samostatně

mysleti, i kdyby sto let žili. Takých příkladů jest dnes plný svět. – Moderní, všeobecně škodlivé přecpávání dětí ve škole.

Totéž díím i o výchově vůle. Nejedná se tu o dlouhá kázání o poslušnosti, mírnosti, trpělivosti, stydlivosti, ale o cvičení vůle v těchto ctnostech. Máte totiž dítky přidržívatí, aby v pravdě poslušně, láskyplně, skromně, stydlivě ve všem a všude jednaly a tak opěťovaným jednáním k dobrým zvykům dospěly.

Ale pro co máte takto díti pěstovati a vychovávatí? Pro časnou i věčnou jejich vlast.

Ano, pro pozemskou vlast, aby jednou pokladny před jejich prsty, nevinnost před jejich očima, svoboda před jejich panovačností byly bezpečny. Ano, pro pozemskou vlast, aby vždy víc a více se prázdnily polepšovny, káznice, blázince a by nám bylo zachováno ono štěstí; kterého po hříchu dědičném v Ježíši Kristu na tomto světě dosíci ještě můžeme.

Leč proto právě máte vychovávatí své dítky především pro věčnou vlast. Neboť i zde platí slovo Boží: „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a vše ostatní bude vám přidáno.“ Jestli totiž vychováte své dítky jen pro tento svět a podle zásad ducha: nynější doby, budou již v tomto životě nešťastnými; pakli však vychovááte mládež pro nebe dle zásad Ježíše Krista, dosáhnou života věčného a pozemské štěstí bude jim jako nádavkem zdarma přidáno. Proto, kdo nevychová pro nebe, nevychová vůbec; neboť jsa slabým člověkem pokouší se o nemožnost, totiž o převrácení věčného Božího řádu světového.

Konečně chcete-li mítí ve výchově štěstí, nezapomínejte nikdy, že člověk přichází na svět pokažený, s mnohými náklonnostmi k zlému. I zde klame se svět, jemuž Kristus byl pohoršením. Popírá totiž hřích dědičný a aby mu to bylo snáze i pokažení lidské přirozenosti. Proto chce, aby díť se nechávalo klidně dorůstatí se vším, co v něm spočívá a klíčí. Není to vlastně zvrácením veškeré výchovy? Není to vlastně počátek vzdělaného barbarství? Neboť nikdo nemůže popírati zlé náklonnosti člověka, leda ten, kdo se vyhýbá práci, aby je v díťti potlačoval, anebo kdo nemá tolik síly, aby jim v sobě samém odporoval.

Ovšem, není-li již cizoložství, smilství, svůdnictví, prznění své vlastní osoby, opilství, chytrý podvod hříchem a hanbou pro člověka, nýbrž potřebou nezkažené přirozenosti a je-li tato zdravá smyslnost v rozličných způsobech velebena, za to však dětinná víra, zbožnost jinocha, nevinnost dívky, věrnost manželů jsou předmětem posměchu – pak popřejme jen vášním volného průchodu – ale vy počněte tím horlivěji sv. boj proti zlým náklonnostem dítek, aby za tohoto příválu nového barbarství vaši synové za víru a vaše dcery za svou nevinnost byli jednou hotovi bojovati až na krev.

Co jest tedy vlastně výchova? Boj proti rozpoutání vášní a hříchů. Neboť neklamte se, vzdělanost a pokrok jednotlivců i národů spočívá v něčem vyšším, než je snad telegraf a železnice, parníky a továrny, děla a vojska, školy a nemocnice, jest daleko výše než jsou módy, poklony, lichocení, čtení a psaní, znalost nových i starých jazyků, chemie, přírodopyt, dějiny vlasti a jak se to vše ještě jmenuje. Neboť vedle toho všeho může i rozpoutanost vášní a mravů dále se rozmáhati.

Rozpoutanost smilství, jež mládež ničí a rodinu rozvrací, rozpoutanost požitků, jež přivádějí rodiny v bídu a nouzi, rozpoutaná hrabivost, jež umělým, jemným způsobem společnost vykořisťuje a vyvolává jen nepřátelství proti sobě mezi chudými, rozpoutaná panovačnost, jež povyšuje stát na modlu a přináší jemu jako zápalnou oběť na oltář všechna práva a výsady jednotlivců, rodin, společností, ano i samé církve, rozpoutaná panovačnost, jež vrhá často svévolně pochodeň války mezi národy, jinak pokojné – konečně rozpoutaná ziskuchtivost, pomluva, nenávisť, bezbožnost, tvrdost srdce – rozpoutanost všech vášní a hříchů. – Proti tomuto neštěstí zabezpečuje nás jedině ona výchova, která chrání rozum před lží pravdou a povznáší

mravní život nad nízkost a sprostotu vášní a hříchů, aby se rozvíjel krásně jako růže ve vůni všech ctností. Ale tato výchova jest jediné možná v Ježíši Kristu.

Vychování, které zlé zárodky v člověku vyhlazuje a ušlechtilé schopnosti rozvíjí a tak dítě v pravdě zušlechťuje, jest jen v Ježíši Kristu možné – t. j. výchova musí býti křesťanská.

De Maistre, jeden z nejhlubších myslitelů nové doby, psal jistě křesťanské matce o jejích dobře vychovaných dětech takto: „Jestli v nich ctnost zapustila hluboké kořeny, shledává-li je neřest vždycky nezranitelnými, objevují-li se vždy ve společnosti vyzbrojeni veškerou zbraní ctnosti, děkují za to vaší zmužilosti, s jakou jste odpírala klamným názorům svého století a tak jste dala svým dětem výtečné náboženské vychování. Noví dryáčníci, kteří jméno filosofie jen zlehčili, ukazovali na zcela jiné způsoby vychování, doporučující nám hlavně, abychom první léta výchovy člověka nesvěřovali kněžím. Jeden z nich do konce tvrdí, že se nemá dětem mluvíti o Bohu – nesmysl to, jenž hraničí již s potřeštěností.“ Tak mluví de Maistre.

Dvou okolností dotýká se tu hluboký onen myslitel. Předně chválí matku, že vychovala dítky veskrze v duchu náboženském, nestarajíc se o zásady a posměch světa; neboť jediné tak staly se její děti mravními a hodnými. Na to kárá ony dryáčníky, kteří po způsobu mastičkářů vynášejí své neomylné prostředky – nekřesťanské zásady vychování pro školu i dům. Ode dnů de Maistra poměry se asi nezlepšily. Neboť vždy víc a více snaží se mnozí odloučiti mládež od kněze a náboženství. Ale jakým štěstím jest taká výchova již pro tento svět, to ukazuje přítomnost a to ukáže zcela vyškolená a vypěstěná nevázanost, rozpoutanost teprve v budoucnosti a dokáže jasně i nerozumným a zlým, že vychování není možné bez Ježíše Krista, Pána a Spasitele našeho.

Abyste této pravdě porozuměli, k tomu není žádné vědy třeba, k tomu dostačí nezkalený, zdravý rozum. Vždyť bez ctností není mravního života, bez mravního života není vychování, nýbrž jest pouze rozpoutanost vášní a hříchů. Důkaz toho slyšeli jste již i v prvním dílu a můžete ho na neštěstí viděti a pozorovati ve všedním životě. Když totiž je někdo opilcem, lakomcem, surovcem, cizoložníkem, zlodějem, rouhačem, říká se přecasto: „Neměl žádného vychování,“ anebo – co jest ještě horší – „měl špatné vychování.“

Ale mravní život není možný bez ctnosti a náboženství. Proto musí býti vychování nezbytně náboženské a křesťanské. Ovšem, dnes se blouzní o výchově, vzdělání, škole na troskách náboženských vyznání, a nikoli prý, jak se s nádechem učenosti říká, bez náboženství – ale bez určitého náboženského vyznání. Ale tvrzení takové chová odpor samo v sobě, jest to jako počítání bez pravidel, to jsou tvrzení pro takové, kteří ještě nedovedou rozeznávat, co je „v levo“ a co „v pravo“.

Neboť co jest náboženské vyznání? Vyznání znamená, přesně řečeno, vyznávání určitého náboženského názoru a zásad, jež se týkají uctívání Boha. Proto, kde není náboženských zásad, tam není též žádné vyznání, žádné náboženství možné. Právě tak jako nestává zlatého řetězu beze zlata. Proto vychování, vzdělání, škola bez určitého vyznání, bezkonfesionální, jest vychováním, vzděláním, školou bez náboženství vůbec.

Proto touží mnozí po tom, aby bylo jen pouhé náboženství, ale zatím hrubším nebo mírnějším způsobem chtí každé náboženství se světa odstraniti a tím ovšem i každé vychování. Neboť proniká něco hlouběji tento důležitý předmět než náboženství? Neboť co jest vychování? Rozvíjení všech ušlechtilých vloh člověka a tím i ukojení všech jeho spravedlivých potřeb. A která jest medle nejvýznačnější schopnost člověka a jeho nejhlubší potřeba? Náboženství a uctívání Boha a ještě jednou pravím, uctívání Boha a náboženství. Již Tertulián v prvních dobách křesťanských učil této, všem tak snadno poznatelné a přec tak hluboké pravdě. Táže se totiž duše, jež nebyla ve školách vzdělávána, jež není v knihách sečtělá, táže se nevzdělané, nevědomé duše

oněch lidí, kteří z ulice, z nároží, z dílny přišli, táže se jich na Boha. A když tato nevzdělaná duše mu odpověděla, tu volá: „Ó lidská duše, jež od přirozenosti již jsi křesťanská!“

Co tím chce říci? Přichází snad ona již čita na tento svět? Nikoli. Přináší s sebou již vrozený poklad poznatků o světě? Nikoliv. Ale tato duše má přirozenou touhu a potřebu po Bohu, chce jej poznati, jej milovati, jej míti; tato duše nalézá svou nejčistší radost ve vtěleném Slově, tato dětinná duše raduje se u víře, že sám Bůh stal se dítětem. Duše od přirozenosti jest křesťanská; Bůh stvořil ji pro Ježíše Krista a jako jen ve jménu Ježíše Krista může býti spasena, tak jedině v jednorozeném Synu Otce nalézá svůj klid, svoje štěstí, svoje šlechtictví, svoji vznešenost.

Tutéž pravdu hlásá i Spasitel, když dí: „Nechte maličkých přijíti ke mně a nebraňte jim!“ Nebraňte jim! Vizte, tito maličcí bezděky v sobě cítí touhu po mně, ono je to takoruka ke mně vábí; nechte je přijíti, nezdržujte jich!

A co vidíme do dnes? Proč malé dítky ke knězi se tak tulí? Vidí v něm člověka, který božskému Spasiteli stojí nejbližší a potřeby jich duše upokojuje. A to jest také na venkovských osadách, při všech obtížích, takoruka nebeská poesie života duchovního správce. A nač z těchto zjevů můžeme souditi? Že nejhlubší, nejsvětější, nejpřirozenější potřebou duše jest Bůh a jeho pomazaný Ježíš Kristus – náboženství. A proto čím je vychování bez Boha a bez Ježíše Krista? Zneuznáváním člověka, mrzačením jeho duše, nedbáním její sv. nároků, nedůstojnou dressurou, zvrácením a zpusťováním celého člověka.

Všude spatřujeme boj, slovem i písmem proti kořalce, požívavosti, znesvěcování neděle – volá se po zákonech proti nim; a to vše jest zajisté správné a dobré. Ale co jest daleko nebezpečnější než kořalka a alkohol, než opilství a tanec, než znesvěcování neděle požitkářstvím a prací – co jest daleko nebezpečnější? Vychování bez Boha a jeho jednorozeného Syna Ježíše Krista, škola na ssutinách náboženského vyznání. Či není tato bída, na niž všichni žalují, na mnoze jen následkem více méně nekřesťanského vychování a vzdělání?

Aby dravé proudy na rovině vše nezatapily, je potřebí divoké bystřiny v horách zastavěti, aby nezanesly mnoho náplavu na rovinu. Chcete-li, aby ony kalné divoké bystřiny vášní nevzrostly a zemi a národ nespustošily, stavte hráze hned u jich počátku, t. j. spoutejte tyto vášně v útlých duších svých dítek hlubokým v pravdě křesťanským vychováním. To jest hlavním úkolem všech, kteří na vzdělání a vychování mládeže mají pracovati. A proto bych nerad s těmi, kteří těmto pravdám nerozumějí a jich pochopiti nechtí a přece na vzdělání mládeže pracují – před soudnou stolicí Boží mluvil a jim odpovídal.

Ať uvažujete o vychování jakkoli, vždycky náboženství jest jeho hlavním základem. Vzpomeňte ještě na poslední cíl výchovy. Vždyť máte své dítky připravovati pro nebe, neboť se nenarodily proto, aby shromažďovaly poklady, domohly se úradů, staly se učenci, vstoupily ve výhodné manželství, požívaly radostí tohoto světa – ale aby Bohu sloužily a spaseny byly, to jest jejich prvý cíl a povinnost. Dejte jim zvráceným vychováním všechny radosti tohoto světa s jich všednostmi, s jich nevěrou, aneb s jich ukrývanou tajenou zpozdilostí – a ony budou vás a vaše vychování brzo proklínati. Neboť ony mohou býti spaseny jedině v Ježíši Kristu. A proto je potřebí, aby vyrůstaly v učení, v lásce, v úctě, v poslušnosti, v svatosti Ježíše Krista a to ve všech směrech. Ale aby tak vyrůstaly, k tomu máte také vy jich vychováváním přispívati.

A abychom těmto jedině správným zásadám vzdělání a vychování jasně rozuměli a je před každým bludem čisty uchovali, k tomu kéž nás osvítlí vtělené Slovo plné pravdy! Ale abychom též všude statečně tyto zásady vyznávali a hájili a ve vychování jimi se řídili, k tomu kéž nás posiluje vtělené Slovo plné milosti!

XXVI.

Kristus – vzor ve výchově dítek.

Čím spíše chtějí se lidé ve všech oborech bez Ježíše Krista obejít, tím více jest potřebí volati k nim při každé příležitosti: „Jest to zcela nemožno, leda, že se chcete z časného neštěstí přímo do věčného ohně sřítiti – to ovšem dokážete bez Ježíše Krista velkého a pravého Boha, ale nic více.“ Aby se vychování a rozvoj vašich dítek pro jich časné i věčné blaho zdařily, jest samo božské Děcko jich vzorem, jemuž dítky mají býti podobny. A proto vychováním k tomu máte především působiti, aby dítky božskému Děcku vždy víc a víc podobnějšími se stávaly.

„Učiňme člověka k obrazu svému,“ tak řekl Bůh a stvořil naše prarodiče, kteří dokonali dle těla i duše, stáli tu před ním jako věrný jeho obraz. „Učiňte člověka k podobenství Božímu, aby se stal jemu podobným tolik, na kolik naše slabost to dovoluje.“ Toť jest hlavní zásada každého opravdového vychování. A k tomu účelu jest potřebí, náruživosti krotiti a ušlechtilé schopnosti rozvíjeti.

Bůh jest tedy vzor, jehož obrazem člověk má se vychováním státi. Po pádu prarodičů, který pro tělo i pro duši tak hrozné měl následky, jest ovšem tato úloha těžká. – Jak neobyčejně smutně bylo postaráno o výchovu vzdělaných pohanů, o tom nechci mluvit: Vždyť nastínil jsem jednou obraz o mravním stavu starých Římanů a Řeků. (Kristus a církev, I. díl, str. 57) Ale při tom ještě poznamenávám, že staří pohané bezkonfesionelního vzdělání a vychování neznali – pro takové dětinské názory nebyl ještě jejich rozum dosti zatemněn nebo znetvořen – oni neznali jen pravého Boha a tím neznali též vzoru života a činnosti, který by důstojnosti lidské odpovídal.

Aby však celé pokolení lidské ve svém vývoji nespustlo, vyvolil si Bůh národ židovský a jemu se zjevoval a v něm tak símě pro lepší budoucnost připravoval. Jemu volal s hory Sinaie: „Budete mi národem vyvoleným.“ K tomu cíli dal jim přikázání, slíbil Vykupitele, posílal občas velké proroky. Ale přes všechny tyto prostředky vychování zůstali Židé tak smyslní, byli často tak špatní, zkažení, bezbožní, že Bůh často metly a trestů na ně užíval. Proto vzdychali vyvolení: „Oblakové dštěte Spravedlivého a země vypuč Spasitelé.“ I sami spravedliví měli to skorem za nemožné, obraz Boží v sobě znovu obnoviti; a jen naděje na Vykupitele nedala jim malomyslněti. – Naděje tato se dávno splnila. „Neboť Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi, a viděli jsme slávu jeho, slávu, jakožto jednorozeného od Otce plného milosti a pravdy.“ (Jan 1. 14.)

To jest tedy vzor, na který máte patřiti, chcete-li vychovati dítky své ne pouze v lidi, kteří příliš často ohavami se stávají, ale v křesťany, kteří obraz Boží v sobě nosí. O tom, zda tento pravý a věčný Syn Boží, který z Marie Panny se narodil, opravdu jest vzorem, nemůžeme zajisté ani na okamžik pochybovati. Nebo proč se stal dítětem? Proč šel s Marií a sv. Josefem do chrámu? Proč byl jim poddán? Proč prospíval věkem, moudrostí a milostí? Či neplatí i zde: „Příklad zajisté dal jsem vám! Chceš-li za mnou přijíti, následuj mne?“ Proto chce-li mládež dojíti spasení, musí rovněž jako dospělí Synu Božímu víc a víc státi se podobna. A o to pečovati, křesťanští rodiče, jest vaší povinností, vaší úlohou. A to do té míry, že sv. církev tuto povinnost ukládá kmotrům, když vy byste zemřeli anebo ukázali se nedbalými.

Jak šťastni budete vy a vaše dítky jestli svému štěstí rozumíte a dovedete ho moudře užívat! Nebo jakmile se jedná o vzor, platí ono slovo: „Pro mládež jen to nejlepší jest dosti dobrým.“ – Ovšem mohou se lidé o to příti, kdo byl největším vojevůdcem, nebo řečníkem, nebo básníkem, malířem, filosofem. Jakmile však se ptáme: „Kdo byl nejdokonalejším člověkem?“ – Pak všichni ustupují v pozadí před jedinou osobou, tak jako hvězdy mizejí před vycházejícím sluncem. Neboť co jsou všichni lidé? Hříšníci. „Kdo praví, že jest bez hříchu; lhář je a pravdy v

něm není.“ I světcí podléhali zákonu hříšnosti a jest jen jediná výjimka a tou jest nejblahoslavenější Maria Panna; a tato byla ze zákonu hříšnosti jen proto vyjata, že jest pravou Matkou Boha člověka a proto po svém božském Synu našim prvním vzorem. Proto tento Syn člověka nemá netoliko žádných nedokonalostí, ba on ani žádných míti nemůže, neboť jest zároveň Synem Božím.

Či jest snad tento vzor příliš dokonalý, příliš vznešený, nedostižný a tudíž takový, jehož nelze užití? Sám slyšel jsem kdysi takové neučené učence, kteří božství Kristovo drze popírali a k tomu s tváří mudrců dodali: „Je-li Kristus pouhým člověkem, může nám býti vzorem; ale nikoli, je-li Bohem.“ Věru zdá se, jakoby tito lidé ztráceli s věrou ponenáhlu i zdravý, přirozený rozum. Či když mají se žáci řádně naučiti krasopisu, kreslení, malířství, řečnictví, dáváme jim snad vzory a předlohy, plné chyb a nedostatků, dodávající: „Až tak daleko můžete to přivést, ale dále nikoli; vrabec nedostihne letu orlova.“ Kdo by takto mluvil, toho jistě bychom měli za polovičního blázna. Ale když se jedná o výchovu, o rozvoj všech ušlechtilých vloh, o vzdělání dítky nejen pro tuto píd' času, ale pro celou věčnost, tu má najednou každý vzor býti dost dobrým? Tu má platiti zásada: „Čím nedokonalejší, tím lepší, tím vhodnější; čím dokonalejší, tím špatnější, tím nepotřebnější?“ Kde jest toho hlubší důvod?

Nejkrásnější předlohy ku psaní, kreslení, malířství neukládají smyslné přirozenosti žádných obětí; nejskvostnější vzory umění řečnického, básnického a hudebního nevyžadují umrtvení zlých náklonností, nýbrž ponechávají – pokud alespoň zevnější slušnost tím se hrubě neuráží – všem choutkám volný průchod, ba tito básníci a spisovatelé, řečníci a státníci, již za vzor se stavějí, povolují zdravé smyslnosti tolik volnosti, že přirozenost jich nemá se co lekati některých příkázání Božích. Evangelium Kristovo ustoupilo evangeliu pěti smyslů! Ale onen vzor, který nám dal Otec nebeský, řka: „Tentoť jest Syn můj milý, toho poslouvejte!“ tento vzor, jenž od útlého dětství prospíval moudrostí a milostí před Bohem i před lidmi, tento jediný vzor výchovy, člověka důstojné, chce, aby dítko se vzdělávalo dle obrazu Božího, a nedopustí ani z daleka ukájení zlých náklonností, nýbrž volá důtklivě: „Zapři sama sebe; ukřižuj tělo se všemi jeho žádostivostmi.“ To jest jediné pravý důvod, proč Ježíš Kristus nemá více býti vzorem mládeže; ale to jest zároveň i důvodem, proč jim býti musí, nemají-li žádosti těla učiniti z člověka surovce a divocha.

„Ale tento vzor nemůže býti nikým dostižen.“ Kdo praví, že „ano“? Kdo může dosíci dokonalosti Otce nebeského? – A přece Spasitel praví: „Bud'te dokonalí jako Otec váš v nebesích dokonalý jest.“ A toho není též potřebí. Ale každý může se snažiti potud Synu člověka býti podobným, aby pro čas i pro věčnost byl šťasten.

A není těžké a není k tomu též potřebí hlubokého badání, co že jest třeba činiti a čeho se vystříhati. Není též potřebí namáhavě vpravovati dětem nějakou učenost, nýbrž stačí, jim ukázati prostě na živý vzor, na Dítko, jež vše lidské na se vzalo vyjma hřích, a správné odpovědi pro vaše dítky nebude se vám nikdy nedostávat. Chci vám dáti jen některé pokyny.

Co milují dítky? Smyslnost v jídle a pití, ve hrách a radovánkách všeho druhu. Ježíšek leží v jeslích. Dal jsem vám příklad. Co milují dítky, hlavně dívky? Marnivý oblek! Ježíšek, ovinutý chudými plénkami, leží na seně. Dal jsem vám příklad. – Co milují dítky? Svévůli a neposlušnost. Ježíš jako dítko byl rodičům poddán. Dal jsem vám příklad. V čem si libuje mládež? V nepřítomnosti rodičů, v nedělních požitcích, často v zanedbání služeb Božích. Ježíš jako dítko šel se svými rodiči, Marií a sv. Josefem, do chrámu Jerusalemského. Dal jsem vám příklad. Co miluje přechasto mládež? Hřích. A Ježíš Kristus? „Kdo z vás může mne vinit z hříchu?“ – Dal jsem vám příklad.

„Ale“, myslíš si snad, „to vše je v pořádku a pro naše děti, dokonce i nutné; ale o toto vyučování mají se starati duchovní.“ Ale nikoli výhradně jen oni; nikoli oni první. Neboť vy, křesťanští rodiče, vy máte děti po celá léta u sebe, než my je dostaneme do svých rukou. Vykupitel zve tyto maličky k sobě – a vy nechcete jim ničeho vyprávěti o Ježíškovi? Nechcete je přidržovati, aby se dle tohoto božského příkladu modlili, poslouchali, sobě to či ono odpírali, skromně a mírně jednali? Neboť proč stal se malým děckem? Proč snášel lidskou bídu již od útlého mládí? – A vy chcete tento příklad maličkým skryti, zatajiti ?

Či oni tomu snad nerozumějí? Dítě rozumí dítěti, pokud je toho potřebí. Maličci jmenují vás otcem a matkou – a znají hluboký význam těchto slov? – A přec s jakou láskou a přítulností vyslovují tato jména! – Proč by ve svém útlém věku nerozuměli Ježíškovi? Vždyť přece on osvěcuje každého člověka, který přišel na tento svět a zvláště tyto maličky v zářivých letech jich křestné nevinnosti.

Proto kdo svým dítkám neukáže co nejdříve, jak jen možno, na tento božský vzor, ten je – řeknu jen málo – ubohý, nevědomý křesťan a vychovatel. A uvažte ještě toto. Již jeden starý pohan radil, abychom ve všem svém jednání tak si počínali, jako bychom jednali v přítomnosti úctyhodného muže; neboť tak se vyhneme všemu nedůstojnému a sprostému. Proto jaký význam má mítí obraz Ježíše Krista v duši a srdci člověka? – Vždyť toto božské Dítě jest ve své všudypřítomnosti na každém místě; zří všechno ve své vševědouce. Kdyby tudíž Jednorozený Syn Boha Otce před námi stál viditelný ve své oslavené lidské přirozenosti, kdo by se opovážil jen mysliti na něco nepravého, nemravného? Kdo? Proč tedy neměli bychom vyvolávati a udržovati, pokud lze nejdříve, v každém dítku víru ve všudypřítomnost a vševědouce božského Děcka? A jest to tím nutnější, protože nemůžete vždy býti svým dětem na blízku, a jste-li i u nich, nevidíte, co se děje v jejich nitru.

A přece to vše jest jedině jako slabý počátek! Neboť to všechno jest spíše vyučováním než výchovou, a přece je výchova věcí hlavní. Všechno její umění spočívá vlastně v této prosté větě: „Opětováním jednáním dospějeme k zvyku.“ Nejen abychom se tu či tam sprostého a nízkého jednání vyvarovali, ale vždycky se vyvarovali, ne abychom jen před řádnými lidmi jednali skromně a mravně, ale i tehda, jsme-li sami nebo ocitneme-li se náhodou na okamžik ve špatné společnosti, to jest úlohou výchovy. Proto má býti božské Dítě vlastně středem celé rodiny, je to sv. povinností rodičů, aby své dítky naváděli a přidržovali k tomu, aby se ve všech myšlenkách a řečech, ve všem konání a jednání řídili příkladem vševědouceho, božského Dítka, aby takové jednání stalo se jim nevyhladitelným zvykem – druhou přirozeností.

Tu můžete konečně chápati, jak málo prospívá vyučování náboženství, nepůsobí-li společně všichni, jimž děti tak či onak jsou svěřeny, není-li a nezůstane-li alespoň rodina pravou svatyní. Neboť vyučování náboženství ve škole poučí sice všechny na tolik, že by alespoň to nejnutnější věděti mohli a měli – ale jsou též posíleni a povzbuzeni k tomu, aby následovali Ježíše Krista tak, aby spasení došli?

Chci vám jen ukázati, jaké skutečně poměry jsou, a pak sud'te sami.

Malí žáci mají v témdni jednu hodinu náboženství; větší dvě hodiny. Tyto dítky jsou často dřívějšími hodinami vyučovacími unaveny, jsou často odsouzeny spolykati celé náklady učení, k tomu jsou myslí svou stále rozptylovány, snad i obklopeny špatnými dětmi, mladými rouhači, jsou ve svých třinácti nebo čtrnácti letech, ne-li dříve, plny probuzených náruživostí, mnohé snad už předčasně na těle i duši vyspělé – doma modlitba jen velice řidká, snad i žádná, není tam vyučování, nikdo se netáže po vyučování náboženství, snad jsou tam i nebezpečné spisy, obrazy, hovory o penězích a zisku, o obchodech, módách, divadle, tancích, známostech, manželství – ve škole po křesťanství ani stopy. Kdo nevzpomněl by tu maně na podobenství o rozsěvači? Kolik

semene padne v těchto hodinách náboženských vedle cesty? Mnohé dívky slyší slovo Boží; ale přichází ďábel a vyjímá je. Kolik semene padne na skálu? Mnohé dívky přijímají radostně toto vyučování; ale ono nezapustí kořenů a tak dříve či později upadnou v čas pokušení do hříchů a mravní bíd. Kolik semene konečně zapadne mezi trní, mezi vášně, kde se brzy udusí? Tak stává se u nesčetných dětí. Zde tedy hrozí nesmírné nebezpečí mládeži a budoucnosti tohoto města a farnosti; nebezpečí tím větší, ježto mnozí dobře smýšlející, ale krátkozrací katolíci, jak se zdá, nemají o něm ani tušení.

A kdo může tato nebezpečí když ne odstraniti, tož alespoň je umenšiti? Vyučování náboženství nikoli. Neboť více v něm činiti, není možno. Nikoli škola, neboť ona nezmění tak brzo svoji tvářnost. Ani naše všechny spolky ne; neboť ty nezaměstnávají se výchovou dětí. Odkud může přijíti spása? Z křesťanské rodiny – od vás, křesťanští otcové a matky! Vy otcové, učitelé a kněží rodiny, vy máte ukazovati dítkám svým na božské Děcko, vy máte je vyučovati pravdám náboženským, biblické dějepřevě – vy máte pečovati o to, aby děti zařídily život svůj po příkladě božského Jinocha. Vaší pomocníci při tom – vaší pomocníci, rozumějte dobře – jest matka. Budete-li se vyhýbat hospodám, spolkům, zábavám, divadlu, plesům, věnujete-li alespoň v neděli několik hodin dítkám, jest to snadné a možné. Ale kdo za nynější rozhárané, povreční, bezmyšlenkovité, po požitcích bažící doby neučiní rodinu těžištěm hlubokého, náboženského vychování, ten jest u velkém nebezpečí, že upadne i se svými dítkami v neštěstí pro čas i pro věčnost. A proč hlásám tyto pravdy? Je mi líto mládeže, rodiny; hrozím se budoucnosti. Proč hlásám tyto pravdy? Nechci na se uvaliti zodpovědnost, že neodhalil jsem kořen veškerého zla a neudal jediný lék proti němu.

Vy máte tudíž sv. povinnost ve své rodině činiti vše, aby vaše dívky vyrůstaly dle vzoru božského Jinocha. A zanedbávání této povinnosti jest tím větší vinnou, čím snáze dívky lze nadchnouti pro lásku k Ježíši Kristu. Bůh, dítko v jeslích, dítko na útěku, poslušné dítko v Nazaretě, zbožné dítko v chrámě; Bůh, Syn člověka, který volá maličky k sobě, jim žehná, jim přislubuje království nebeské; Syn člověka, který z lásky ke všem dětem a ke každému jednotlivci na kříži umírá. A jestli dítě nezamiluje si vroucně tuto božskou osobu v lidské postavě, pak jest zkaženo dříve, než zkaženo býti mohlo. Za této lásky bude však následování Ježíše Krista snadné a v tomto následování zdaří se i výchova, vývoj dítěte v plnou krásu nebeskou.

Ale běda všem těm, jimž toto tajemství jest skryto! Neboť zde naplní se slova sv. Pavla: „Proklet, kdo našeho Pána Ježíše Krista nemiluje.“ Ale kdo ho nemiluje? Dojista oni rodiče, kteří svým dítkám brání, aby k božskému Spasiteli se blížila, oni rodiče, kteří tento božský vzor svým dětem odpírají; ony rodiny, kde maličky o Kristu Ježíši slyší málo nebo ničeho, ony rodiny, kde Ježíšek sice přináší dětem dárky – ale Ježíšek, nevěrou svého božského majestátu a velebnosti zbavený!

Proklet, kdo Pána našeho Ježíše Krista nemiluje! O toho znamení kletby na mnohých dveřích domovních! Na Kainově čele celé Kristu nepřátelské doby! Neboť čím více ona zdá se pracovati na vzdělání a výchově, vyškolení dítek, tím bezbožnější, spustlejší, drzejší, neposlušnější, nekáranější je mládež den ke dni. Není-li v tom kletba patrna, kde se pak ještě jeví? – A sídlí-li snad tato kletba jako zlý duch v některé rodině, činite pokání v tomto svatém čase, pečujte o to, aby o vánocích Ježíšek s požehnáním vešel v dům váš a tam přebýval ve velebnosti Jednorozeného Syna Boha Otce, pln milosti a pravdy. Kde však Spasitel ve středu rodiny jest ode všech milován, zbožňován a následován, tam ve všeliké modlitbě a prosbě (Filip. 4. 6.) s důvěrou známý buďte žádostivostí vaše Bohu, aby velebnost Jednorozeného Syna Otcova zářila vždy plněji a krásněji v jasných ctnostech vašich dítek a pokoj Boží, jenž přesahuje všechno smýšlení, chránil vaše srdce a vaši mysl v Ježíši Kristu.

XXVII.

Vychování a láska.

„Miláčkové, milujte se vespolek; neboť Bůh jest láska.“ Tak napomíná sv. Jan věřící (I. Jan 4. 8.). Tato láska k bližnímu, v Bohu založená, není ono rozcitlivění, ono citlivůstkářství, světobol lidského pokolení, jemuž božství Kristovo jest pohoršením, nebo jemuž evangelium, ve svém pravém smyslu jest zavřenou knihou; nýbrž tato láska k bližnímu, v Bohu založená, jest dle sv. Jana ona činná snaha, jež ničí dílo ďáblovo, hřích, zachovává přikázání Boží, bližnímu dle svých sil přispívá, aby časného i věčného blaha došel.

Jakkoli jest tato láska povinností všech vůči všem, tož přece jest obzvláště povinností rodičů a všech, kteří na vychování mládeže pracují. Neboť co jest vychování? Boj proti rozpoutanosti vášní, rozvíjení všech dobrých a ušlechtilých schopností. Vzorem, jemuž dítě se má podobati, jest božské Dítě. A jaké dnešní poměry jsou, stala se tato jediné pravá a důstojná výchova hlavní úlohou rodiny. Aby však se tato výchova zdařila, jest třeba, aby láska byla jejím střediskem a pramenem. – Abychom této pravdě porozuměli, pozorujme dítě v první době jeho života, pak v jeho významu pro společnost a v jeho duševním vývoji.

Co jest ono útlé dítě? Je to plod lásky otcovy a matčiny. A není-li manželství nešťastné, pak jistě vyrůstá dítě v lásce jako strom ve vzduchu. Neboť v srdci dítěte soustřeďují se paprsky lásky otcovy a matčiny; u kolébky dítěte miluje manžel svoji choť a matka svého muže vroucněji, a oba milují své dítě. A čemu učí se toto útlé dítě nejdříve? Lásce, snaze, dobré chuti a dobré konati. Co znamená jeho první úsměv? Lásku k otci, k matce, k jiným, jichž náklonnost tuší a cítí. Kdyby tomu čas dovozoval, chtěl bych vám obšírně vyprávěti nejkrásnější a nejlíbeznější místo z básnických děl starých Řeků, totiž ono loučení se reka Hektora (Ilias. VI. 475.) s manželkou jeho Andromachou, která při tom svého malého synka na loktech houpá, za jeho spásu k bohům se modlí, která ho potom zpět v náruč matky klade a ona dítě tiskne na svou hrud' a usmívá se při tom se slzami v očích. Ale jest mi spěchati, neboť nesmím délkou své řeči unavovati; a smím též spěchati, neboť naší první vzpomínkou jest tento plamen lásky, rozžatý samým Bohem, ve svatyni rodiny křesťanské.

Ale co z toho následuje pro vás, křesťanští rodiče? Především abyste se upřímně milovali. Neboť jinak by dítě vaše již před narozením zakrnělo a pak ve vašich svárech a různicích, ve vaší obapolné, vzájemné nechuti zcela vám odumřelo. A co následuje dále? Vy víte, že i mladým manželům nadejde mnohá zkalená chvíle, kdy se stávají nevrlými, smutnými, zaraženými, zlostnými, hněvivými. Nedejte toho nikdy svým malým dětem pocítovati; ony neumějí ještě dobře rozeznávat a proto snadno si myslí, že vám již nejsou milé. Konečně v prvních letech svěrujte děti své co nejméně cizím rukám. Neboť, čím více se sami jimi zaměstnávajíte, čím více ve dne v noci o ně pečujete, čím více je sami vychováváte a jim radost působíte – tím více též vzrůstá jich láska k vám, v jejímž teple dítě vám rozkvétá jako růžové poupě v paprsku slunečním.

Pak pomalu dítě dorůstá. Nenáleží však pouze rodině, ale také patří též širší společnosti. Proto jest též třeba, pěstovati jeho mysl a jeho schopnosti pro život společenský.

V čem záleží tento společenský život? V tom, že řídíme se napomenutím sv. Jana: „Miláčkové, milujte se vespolek,“ nebo jak sv. Pavel napomíná: „Posluhujte sobě vespolek skrze lásku ducha.“ (Gal. 5. 13) Jsou jisté způsoby a pravidla slušnosti, se kterými se můžete slušně pohybovati v každé společnosti – ale to jest pouhý zevnějšek, pouhé pozlátko. Neboť základem společenského života nejsou poklony a lichocení – ty stačí pro návštěvu, pro výlet, pro večerní

zábavu, pro tanec a novoroční přání – ale ve veřejném životě přicházíme v denní styk s šumem a ruchem světa; setkáváme se s rozličnými povahami; tu nastává často boj mezi prospěchem tvým a tvého bližního; počíná všechen veřejný život se svými bezpočetnými trny a kličkami. A kdo vás učiní způsobilými, abyste v této společnosti žili ke své spáse a k blahu bližního? Jedině ona láska, jež všechnu ziskuchtivost kramářského ducha, tohoto úhlavního nepřítele každé spořádané společnosti, v duši vaší ničí, jediné ona láska, která statečně proti každému bezpráví a hříchu bojuje a hledí zachrániti nespravedlivé a hříšné, jediné ona láska, která i bezpráví dovede trpělivě snášeti, potlačuje všechen hněv a nenávist a hned v prvním zárodku je dusí.

Aby pak dítě k této lásce dospělo, chci vás též upozorniti na některé zlovyky a povinnosti.

Mezi jednotlivými rodinami panuje často napětí, nepřátelství; povstávají neshody a spory. A co se pak často stává? Před malými dětmi mluví se o nenávisti a nepřátelství, vylévá se hněv na opravdové nebo domnělé bezpráví. – To působí pohoršlivě na jich vychování. Neboť čistý vzduch lásky se tím otravuje, a děti takých rodin vyrůstají v obapolné, vzájemné nechuti, ba dokonce i v nenávisti.

Nejsou i matky, které svým dětem zapovídají styky s jinými dětmi jen proto, že mají v nenávisti jich matku? A tak chřadne mnohé dítě v rozkvětu svého života jediné pro tyto ženské rozmary a nepřináší si do společnosti lásku a trpělivost, ale vstupuje v ni se sobectvím a neshovívavostí. Ano, je-li potřebí, abyste svému dítěti zapověděli styky s dítětem špatným, i pak buďte ještě opatrní a řekněte as takto: „Hleď ono dítě je nehodné; hřeší tímto způsobem; nesmíš s ním choditi, jinak staneš se také zlým; ale modli se za ně denně otčenáš k Ježíškově, aby bylo opět hodným.“ Tak udržíte v dítěti nenávist ku hříchu a zároveň opravdovou lásku k hříšníkům.

Chcete-li, aby dívky vaše dospívaly pro společnost a veřejný život v čistém ovzduší lásky, vzdalujte od svých domácností dusivé, nezdravé páry politiky. Nenáležím k žádné politické straně, patřím jediné Bohu, církvi a vlasti, ale až doposud hlásal jsem evangelium Ježíše Krista všem stranám a ukazoval vznešenost nevěsty Ježíše Krista – církve, jež prosta pout, září leskem volnosti nebeské. A tak uchoval jsem si pro kněze neocenitelnou, plnou a celou svobodu slova až po dnešní den. Politické strany byly vždy a budou vždy; to samo sebou není neštěstím; ale to je velkým neštěstím, že křesťanská láska a úcta k protivníku příliš často bývá poskvrněna, ba i urážena a ničena přes míru pouhé přirozené slušnosti.

To jest ovšem přesmutné a veřejnému blahu nejvýš škodlivé a záhubné. – Ale když se před dětmi takových věcech jedná, jak neblahé následky to má pro jejich rozvoj? Hamilkar vzal svého devítiletého syna Hanibala před oltář bohů a dal mu zde přísahati smrtelnou a věčnou nenávist proti Římanům. Byť i tak nedálo se již nyní v rodinách, tož přece, mírně řečeno, zasévají se nebezpečnými řečmi zárodky politické nenávisti v mnohé srdce dětské.

Ano, jsem-li nucen jíti ještě dále, nechť každý slovo mé dobře uváží, dříve než mi vyčte, že přeháním a nadsazuji. Neboť vše, co dím, souvisí spolu jako články řetězu. Skorem v každé rodině jsou politické časopisy. Co ony přinášejí z oboru politiky, jich denní zprávy o různých zločinech, více méně špatné vtipy a anekdoty, rozličné milostné příběhy a oznámení – že to vše dohromady znamená pro dítě tolik jako jedovaté výpary nebo znečištěná pramenitá voda pro tělo my všichni víme; a jakým způsobem se tam odstraňují političtí nebo obchodní protivníci ve všech táborech, rovněž je známo. Kdyby bylo možno, všechnu veřejnou nebo skrytou nenávist a ziskuchtivost a zášť těchto listů zdestilovati, jaké by to bylo ohromné množství otravných splašků – a ty mají bezpočetné dívky pít!

Proto, křesťanští rodiče, odstraňujte z dosahu svých dětí tyto listy všech barev i tehda, když jim je již 14 i 15 let. A byť nečetly novin ještě ve dvaceti letech, věřte, že ničeho neztratily.

Ale to jest příliš přísné, řeknete. Ale není tomu tak? – Ale to je něco nového! Ale, táži se, není to pravdivé?

Ale což dobrý tisk! Pro dívky jest jen jediný dobrý tisk: Evangelium božského Dítěte. Neboť jen tak lze utlumiti v jejich srdcích zřetelnost, nenávisť, citlivostkářství a přepjatost a jen tak lze rozdmýchat v jejich duši v jasný plamen oheň věčné lásky, již Ježíšek s nebe přinesl. A v této lásce dozrají nejen pro občanskou společnost, ale budou i zdárně prospívati ve svém duševním vývinu.

Pozorovali jsme dítě v jeho prvních okamžicích života, pak v jeho společenském určení. Všude jest to láska, jež tvoří střed výchovy. Ta musí býti i při duševním vývoji dítky.

Máte vychovávat dítko dle vzoru božského Děcka. Proto máte svým dítkám vyprávěti o životě Ježíškově, máte je poučovati o nejdůležitějších článcích věrouky i mravouky a jim je vštípati. – Ale stačí to? Stačí i vám pouhé chladné slovo, či jest potřebí, abyste se pro ně nadchli a rozohnili? – To platí daleko více u dítek. Tuto lásku k božskému Dítku, ono nadšení pro pravdy víry můžete jim vštípati tím spíše, čím upřímněji je milujete a čím něžněji od nich jste milováni. Proto jen zřídka zanikne, co důstojnost otcova a matčina láska v dětské srdce vštíply. Tázal jsem se často pokleslých synů a dcer: „Co řekli ti rodiče, když jsi šel do ciziny?“ – „Buď jen hodným.“ – „A nyní?“ – Tu kanuly jim velké slzy po lících.

Chápete zajisté již nyní, proč ďábel chce zprvu nešťastnou známostí a pak – hádkami a sváry, cizoložstvím a rozvody a opětnými sňatky zničiti toto první a poslední sídlo lásky.

A jestli je konečně nutno, abyste děti pro další vzdělání poslali dále, pečujte, aby tuto lásku vaši našly znovu ve svých učitelích. A vzpomenete-li jen na lásku sv. Kolumbana k jeho žákovi Havlovi, a na lásku tohoto žáka k jeho sv. učiteli, na lásku synů sv. Havla v oné slavné škole klášterní k jich žákům a na nadšení oné mládeže pro jich učitele, vzpomenete-li oněch velkých mužů, vynikajících svatostí, učeností, vědou a uměním – tu jistě pochopíte, jaký význam má láska ve výchově a vzdělání mládeže. Proto děl sám Rousseau vzdor svým klamným zásadám: „Jest těžko, aby na vždy zanikla výchova, na kterou srdce bylo připoutáno.“

Leč obraťte zrak svůj k nebi. Bůh Otec chce nás vychovati pro nebe – a co činí? „Tak Bůh miloval svět, že poslal Syna svého jednorozeného.“ A co činil Syn Boží, jenž stal se člověkem, aby nás získal pro svoji víru a vychoval nás pro nebe? Miloval nás až k smrti kříže. Co činili sv. apoštolé? S miláčkem Páně milovali všechny lidi a ukázali se býti služebníky nelíbené lásky. (II. Kor. 4. 6.) Tak máte milovati dívky své a ony mají též věděti, že vám jsou milé.

Proto právě praví se o mnohém rozhýčkaném dítěti: „Vždyť ono ví, jak je milováno.“ Ale jen se neukvapme přílišnou láskou! Jest totiž také nepravá láska, jež hoví všem rozmarům a choutkám dítěte, láska, kde dítě poroučí a rodiče poslouchají. Jakmile dítě zví, že jest tak milováno, či správněji řečeno, nenáviděno, pak zcela přirozeně zpustne a stane se pravou metlou otce i matky. Ale jakmile dívky vědí, že jste úzkostlivě dbali o jich časné i věčné blaho a že jste hotovi, k tomu přinést každou oběť, ale že i pro případ neposlušnosti a hříchu i metlu máte po ruce, pak jest jim to mocnou pohnutkou, aby božské Dítě v pravdě následovaly a spolu jest jim toho potřebí, aby v rozhodném okamžiku výchovy – totiž v době, kdy jejich srdce se otevírá, nevzaly zkázy.

Kdo na výchově mládeže pracoval, a nevyučoval jediné řemeslně a bez lásky a za to určitý plat dostával, ten zná význam toho, kdy srdce počne se otevírati. Neboť dítě má býti přímé, prostosrdečné, upřímné, aby v sobě žádného tajemství neskrývalo. Ale kde toho výchova nedocílí, tam uzavírá se dítě samo v sebe a to nejvíce se svými vášněmi a hříchy, stává se samotářským, vyhledává různé kouty, vyhýbá se společnosti, jest plno licoměrnosti a lži – jest

snad už v desíti letech prohnáným diplomatem. A odkud se vzal tento smutný zjev? Poučování obohatilo rozum všelikými vědomostmi, ale výchova nedotkla se a neotevřela jeho srdce.

A kdo má klíč k srdci? Jedině láska. Jest třeba milovati a cítiti s dítětem, abychom byli od něho milováni; pak otevře se jeho srdce samo od sebe. I zde pohleďte znovu na božského Spasitele. Proč vrhá se Marie Magdalena, veřejná hříšnice, uprostřed hostiny před očima fariseů Spasiteli k nohám? Spasitel miluje hříšníky a ona miluje za to Spasitele. Tato láska otevírá propasti jejího srdce a vyhání z něho sedm ďáblů hříchu. Když i hříšnice, v plném rozkvětu života, ale zároveň v hloubi špatnosti, otevírá své srdce lásce, čím spíše činí tak dítě, které posud v těžkých hřích neupadlo – a jestli upadlo – přec jemu dosud neuvyklo?

Proto prosím a zapřísahám vás všechny, kteří na vychování dítek pracujete, milujte děti onou láskou, která z Boha vychází. Neboť na tom závisí nejen časné blaho dítek, ale i často osud jejich na věčnosti. Ach, jak mnoho jest těch dítek, které nebyly nikdy upřímně milovány! Snad nepoznaly nikdy otce ani matky, byly stále mezi cizími lidmi sem a tam postrkovány, a kde dostalo se jim jakés takés tělesné péče, tam snad byly připraveny o svoji víru a nevinnost. Jiné znaly snad otce a matku, ale ti žili v nesvárech a neměli srdce pro své dívky. A jestli ony později jsou milovány, bývají až příliš často milovány ne láskou, která z Boha vychází, ale láskou, jež má původ v zálibě smyslů. A ony tak poklesají stále jen hlouběji v propast hříchu a spustlosti, úzkosti a zmatku, bídy a nářku – a snad i zoufalství.

Jestli mne duše takové dnes slyší, necht' si nezoufají. Neboť ona láska, již božské Dítě s nebe na zemi přineslo, kterou miláček Páně s ostatními apoštoly nejen hlásal, ale i skutky osvědčoval, jest i dnes katolickým duchovenstvem nejen hlásána, ale též osvědčována dle míry milosti, již každý od Boha obdržel. Znam lidskou bídu, proto hledím ulehčiti srdci sklíčenému; znám lidskou bídu, proto vás prosím a zapřísahám ještě jednou, vás, křesťanští rodiče, ale i vás všechny, kdož se vychování dítek věnujete: Milujte dívky, aby vyrůstaly v lásce; pečujte, aby rozmáhala se v nich láska k bližnímu a láska, již božské Dítě ony milují, a tak aby dozrávaly s námi pro nebe skrze milost a lidumilnost velkého Boha našeho a Spasitele Ježíše Krista.

XXVIII.

Vychování a poslušnost.

Účinná, vážná láska, která činí vše, jen aby dítě podobalo se božskému Dítěti, jest zajisté středem opravdové výchovy. A jestli tento sám sebou sympatický předmět řeči mé vzbudil ve všech nejružnější city, ba v mnohých vyvolal opravdové nadšení, jest mi to jen důkazem, že toužíte po tom, abych vážné pravdy svaté víry ještě důkladněji před vámi rozvinul a že jste též srozumění s volností mého slova.

Ovšem to, co hodlám vám říci o poslušnosti, není tak vábné a pěkné, ale přec má to do sebe neobyčejný význam a dosah, obzvláště nyní, kdy myšlenka vzdoru zmocňuje se vždy víc a více dospívající mládeže, a tak mnozí rodiče nerozumějí tomu anebo se nepřičinují, aby dívky k poslušnosti vychovávali. Proto chci nejdříve promluvit několik slov k mládeži, a pak ke konci k rodičům.

Co jest poslušnost? Zde musí nám býti jasno. Neboť většina bludů povstává z nedostatků jasných pojmů. Poslušnost jest dobrovolné podrobení vůle autoritě, která má právo, nám poroučeti. Proto pocestný, dávající své peníze lupiči, není poslušný, nýbrž on jen ustupuje násilí. Tak i děti, které se sice pravidlu a kázni podrobují, ale to jen s vnitřním odporem, nejsou vlastně

poslušny a dřív či později zdivočí. Proto, jste-li poslušni, nečiníte tak pouze na venek, zevně, nýbrž chcete i v srdci svém, čeho rodiče na vás žádají.

A nyní pozoruj, křesťanské dítě, svůj božský vzor. „I sestoupil s nimi a přišel do Nazareta a byl jim poddán.“ (Luk. 2. 51.) Tak praví evangelium. – Kdo tedy byl poddán? Pachole Ježíš. Kdo jest poddán? Ježíš Kristus, všemohoucí jako Bůh Otec, jest poddán Marii a Josefovi, jimž jest přítomnost skorem tak temnou jako budoucnost; Ježíš Kristus, Stvořitel nebe i země, jest poddán dvěma tvorům! Syn Boží byl jim poddán!

Proto i když děti jsou moudřejší, váženější, zbožnější než jejich rodiče, zůstávají přece jen dětmi a jsou zavázány k poslušnosti. A co teprve mám říci o těch, které jsouce nevědomé, nezkušené, přece v nadutosti svých chlapeckých let více poslouchati nechtí? Křesťané dle jména, pohané ve skutečnosti! Či chcete snad říci: „Poslušnost vyžaduje příliš velkých obětí?“ Pozorujte svůj vzor! „A on sestoupil s nimi a přišel do Nazareta.“ Dvanáctiletý hoch zůstal bez vědomí svých rodičů v chrámě, poněvadž byla to vůle Otce nebeského; zůstal velice rád, poněvadž nejraději dlel v domě Otce svého.

Nemohl navždy v Jerusalemě přebývati? Nemohl denně v chrámě se modliti a s učiteli dlíti? Nemohl tímto skvělým způsobem na své veřejné působení se připravovati? Nemohl tak nejnevinnějším způsobem užívati příjemností a výhod města Jerusalema? – A přece opouští tento chrám, k němuž jakoby byl přirostl; opouští nádheru a krásu Jerusalema, jde do opovrhovaného Nazareta, z něhož dle všeobecného mínění nic dobrého nemohlo přijíti. Či nevěděl, že právě proto bude v opovržení, až veřejně vystoupí? – A přece jde s Marii a sv. Josefem do Nazareta. Proč? On byl poddán, byť s touto poslušností spojeny byly veliké oběti, ba i posměch a rouhání.

Kde tedy nalézáte Syna Božího? V opovrženém Nazaretě, v dílně sv. Josefa, nikoli jako zahálčivého diváka, ale jako pracovitého pomocníka. Ale není snad tato práce příliš sprostá a tvrdá pro Syna Božího? Kde poslušnost volá, tam přestává sprosté a tvrdé a počíná opravdové šlechtictví a pravá velikost.

Ale což nevěděl, že při svém veřejném vystoupení bude považován za syna tesařova a že právě proto mnozí na něho budou se horšiti? Nevěděl toho? – A proč tedy přece pracoval jako tesař, po boku sv. Josefa? – Byl jim poddán! A jak dlouho?

Křesťanští jinochové a dívky, kteří v 15 a 16 letech sníte již o tom, jak byste se pout poslušnosti zprostili a při tom přece se domníváte, že jdete cestou spasení, opusťte alespoň na okamžik tento veliký blázinec, jenž se zove svět, a vstupte do jediné vysoké školy moudrosti, do dílny v Nazaretě; pozorujte Syna Božího, kterak jako Syn člověka dospívá v jinocha, dozrává v muže, a ještě jest Marii a sv. Josefu poddán. Jak dlouho? Až do třicátého svého roku, kdy po vůli svého Otce nebeského počíná veřejný život. Tak dlouho jest poslušen v dílně. Proč? Snad aby byl k posměchu svým současníkům jako syn tesařův? Nebo pro zábavu? Či snad, aby dnešní mládež se posmívala jeho poslušnosti? Skorem by se tak mohlo mysliti, vzpomeneme-li na mnohé rozpoutané rodiny. A přece Ježíš Kristus poroučí a prosí: „Následuj mne. Slouží-li mi kdo, následuj mne: a kdež jsem já, tu i můj služebník bude.“ (Jan 12. 26.) Kdo tedy bude s ním jednou v slávě nebeské? Jeho služebník. Ale chcete-li jeho služebníky býti, musíte jej následovati, musíte žiti v mladosti své dle jeho příkladu – ve všem poslušni jsouce svých rodičů.

Nač chcete se tu ještě déle vymlouvati? Chceš snad říci: „Ti a oni chodí také do hostince, vracejí se také pozdě v noci domů, nenavštěvují také křesťanská cvičení – a neptají se pranic rodičů; ti a oni mají rovněž své šaty a tance a slavnosti a známosti a neptají se po vůli svých rodičů.“ Zaslepená mládeži! Bůh dává ti Syna svého jednorozeného za příklad a ty odvažuješ se svému Stvořiteli a Pánu a Soudci odpovídati: „Nechci ho za vzor; zařídím život svůj jako onen

nevázaný mladík, jako ono drzé děvče?“ Není-li pravda také řeči by byly pusté a hříšné pro pohany – ale v ústech křesťanské mládeže? Není taková řeč skoro rouháním se Bohu?

Ale vždyť já tak nemluví! – To by ještě scházelo. Ale nejednáš tak? Ubohá mládeži! A tak klesáš krok za krokem z propasti do propasti!

Či chcete se ještě dále omlouvali oběťmi, jichž poslušnost vyžaduje? Máte i vy snad opustili nádheru Jerusalema a přebývati v opovrženém městečku? A kdyby – Syn Boží vám svým příkladem předcházet.

Kdyby nejbohatší mladík musil namáhavě pracovati v chudé dílně, a kdyby nejvznešenější dívka musila v kuchyni konati nejsprostší práce, směli byste snad naříkati, nebo odepřiti poslušnost? – Syn Boží pracuje z poslušnosti jako chudý tesař. Ale mně už je brzy dvacet let! – Je ti už tolik? Nu pak jsi právě dosti starý, abys dobře pochopil, že ještě dlouho máš poslouchati. Ale není to snad hanba, když tak velké děti ještě mají poslouchati? Kde Bůh příkladem předchází, tam následovati jest nejvyšší ctí. – Vysmějí se mi. Kdo? Lidé, kteří o Ježíši Kristu ničeho nevědí, nebo ve své zlobě ničeho věděti nechtí.

To by mohlo již postačiti. Neboť pravý křesťan táže se prostě: Čeho žádá ode mne příklad Ježíše Krista – a pak ví okamžitě, co má činiti. Ježto ale ďáblová horečná touha po svobodě vždy hůř a hůř v rodinách řádí a jen peklo zalidniti hrozí, vnikněte ještě trochu hlouběji v tajemství poslušnosti.

„Musím býti v tom, co jest mého Otce.“ Tak mluví Kristus, když jest nalezen v chrámě Josefem a Marií Co tím chce říci? Musím ve všem plniti vůli Otce mého. On žádal, abych zde v chrámě setrval bez vašeho vědomí; nyní chce, abych se vrátil do Nazareta a tam ve všem byl vám poddán. Neboť vy jste u mne jeho zástupci.

Tak musíš i ty smýšleti, křesťanská mládeži! Neboť i ty máš ve svých rodičích poslouchati samého Boha. Proto jest poslušnost k rodičům poslušností k Bohu – největší ctí a nejkrásnějším šlechtictvím člověka. Neboť co jest vlastně poslušnost ve své nejhlubší podstatě? Jest ovšem podrobení vůle autoritě, ale spolu jest též nejslavnějším vítězstvím. Vítězstvím nad sebou, nad nezřízenými vášněmi a žádostmi.

Tak posiluje se vůle poslušností ve statečného bojovníka a nepřemožitelného vojevůdce v boji proti všelikému zlu a špatnosti a sprostotě a v konání ušlechtilých skutků. As před 40 lety pravil jeden z největších řečníků Francie na kazatelně chrámu Notre-Damského následující slova, která, ač vzdělání naší doby nejsou ke cti, přece jsou přesprávně pravdivá: „Společnosti naší scházejí muži, ježto jim schází pevná vůle, a mužům schází pevná vůle, poněvadž dětem schází poslušnost.“ (Felix.) Tato předčasná neodvislost v rodině, ve škole, ve styku se světem, nevychová nikdy muže a ženy, ona nestaví, ale boří, co Bůh nejvelkolepějšího v nás stvořil. Muži a ženy v 15 letech, ale ve 40 letech ještě hoši a dívky, to jest výsledek dnešního vychování, které pevnou, silnou vůli vidí v neodvislosti od otce a matky, od kněze a církve. A proto kdybychom ani nepřihlíželi k věčnosti a měli zřetel jedině na přirozený rozvoj vůle, byli bychom Synu člověka zavázáni k nekonečným díkům, že dal nám příklad poslušnosti.

Ale tu vidíte opět, jak povrchně se pojednává, či spíše, jak špatně se pojednává o nejdůležitějších otázkách, a jak tudíž bylo potřebí, aby Bůh za našich dob povýšil na stolicí sv. Petra muže podivuhodné učenosti a moudrosti. A tento podivuhodný kmet poznal úlohu svoji a zvolal k tomuto učenému století: „Ty již nemáš žádné filosofie, jdi znovu do školy k velikému sv. filosofu Aquinskému.“ Těmito slovy však nechci tak oslavovati velký čin Lva XIII., jako spíše míním poukázati na velký a povšechný úpadek tohoto nekřesťanského a protikřesťanského vychování a vzdělání, abyste alespoň vy a vaše dítky nepřišli o všechny své mravní a duševní statky.

Ale tato poslušnost, jejíž plněním dospívá vůle královské moci a sebevlády, jest spojena s mnohými boji a oběťmi. Neboť od přirozenosti jsme všichni nakloněni k odporu. Co tudíž činiti? Kristus není jediné cestou, t. j. náš příklad, ale i život. „Já jsem cesta, pravda a život.“

Tento život nalézáte v hodném sv. přijímání vedeni rozumným zpovědníkem, posílení chlebem Páně dovedete i za nejnepohodlnějších poměrů býti poslušni. Jaký neobyčejný význam mají tyto sv. svátosti ve výchování mládeže, o tom pojednati hodlám později. Prozatím však, otcové a matky, řeknu vám jen tolik: Máte-li školou povinné nebo již větší děti, které jsou vzdorovité a nevázané, postěžujte si o svém soužení zkušenému zpovědníkovi a svěřte děti jeho vedení. Neboť to jest ve většině případů jediný a nejlepší záchranný ústav, když totiž otec a matka při tom činí, což na nich jest. Tím přicházím ke konci svého pojednání, co máte činiti, aby vaše děti vyrůstaly v poslušnosti.

Velmi často jest však neposlušnost dětí větším hříchem rodičů než dítek. Maria a sv. Josef přidržovali pachole Ježíše v dílně, ve skromných poměrech – ale vy často děti své zhýčkáte, zvykáte je různým požitkům, nadutosti, učíte je vypínati se nad svůj stav – a následek toho? Tak živíte a podporujete v nich jen ducha nespokojenosti a odchovávejte jen daemona vzpoury a neposlušnosti. Sv. Josef choval nejhlubší úctu k důstojnosti a vznešenosti Marie, a Maria byla mu poddána ve stejné úctě k jeho důstojnosti a moci. Nuže, vy otcové, ctíte manželky své jako stánek a působiště živého Boha, milujete je jako své vlastní tělo?

A vy matky, vážíte-li si mužů svých jako své hlavy, jako biskupů, učitelů, králů své rodiny? Jste jim poddány v lásce, jako církev poddána je Kristu? Smýšlíte o sobě navzájem tak, aby i děti vaše učily se poslušnosti a úctě ze vzájemné úcty vaší? Či nemáte k sobě vzájemné úcty? Zlehčujete se snad vzájemně před svými dětmi? Či uvádíte se sami u nich opilstvím, nenávistí a nepřátelstvím, vádou a hádkou, hříchem a neřestí v opovržení? Ovšem i takých smutných rodičů by měly býti děti poslušny, pokud to beze hříchu činiti mohou; pakli však se stanou děti neposlušnými a nevázanými a oddají-li se všem neřestem – kdo klesne pak v hlubší peklo, takové děti nebo rodiče? Sudťte sami!

Nuž chápete nyní všichni, proč musil jsem nutně předeslati ony řeči o důstojnosti otce a matky, o známosti, jakožto čestné a svaté záležitosti rodinné, o svatosti a vznešenosti manželství? Neboť všechny nářky a bědování kazatele nad rozkladem výchování a rodiny nikterak nepomohou, veškerá mravoučná kázání o povinnostech rodičů vyzní na prázdno a bez účinku, pokud se v rodičích neprobudí a nebude udržovati sebevědomí o důstojnosti otcovské a mateřské tak, jak v tajemství samé přirozenosti a milosti a zjevení jest založena. Proto jestli vy, křesťanští rodičové, budete žíti před svými dětmi u vědomí této důstojnosti a vznešenosti, tím učinili jste již mnoho pro poslušnost, byť i ne všechno. Neboť vy máte jednati po příkazu Ducha sv.: „Neponechávej mu v mládí vlastní vůli.“ Komu? Svému synu, své dceři. Ohni jeho šíji a opaš jeho bedra. Nikdy nesmíte k tomu přivolit, aby děti vaše prosadily svoji vůli a jednaly dle svých rozmarů. Pláčí-li nebo snad i reptají, neděje-li se hned po jich zvůli, ať vám nikdy nenapadne je těšiti, nebo nějakou sladkostí je konejšiti – ale vezměte důkladnou metlu do ruky! Neposlouchají-li rády, neslibujte jim, když poslechnou, nějakou radost nebo nějaký požitek, neboť baživost po požitcích vše by u nich pokazila – a ty se přec nebudeš báti svého syna nebo své dcery?

Nestřp toho nikdy, aby mezi dětmi jedno si hrálo na pána, nebo aby vaše děti poroučely čeládce, lidem služebným – jinak by se stali ze čtrnáctiletých hochů a dívek již opravdoví tyrani. – „Neponechávej mu v mládí vůli jeho vlastní!“ Vždyť děti mají vůli svou podrobiti vám a skrze vás Bohu. Ale z toho též následuje, že na svých dětech nesmíte nikdy ničeho žádati, co by odporovalo vůli a zákonům Božím a církevním. A tak máte cvičiti vůli svého dítěte den ke dni, a to tím častěji, tím opravdověji, tím důrazněji, čím více od přirozenosti dítěte je nakloněno k

svévůli a svéhlavosti. Tak máte cvičiti vůli dítěte, poukazující mu na božské Dítě, jemuž se má podobati, na jeho věčné určení, jehož lze jedině poslušností dosíci.

Co jste dnes slyšeli, zachovejte v srdcích svých! Uvažujte a rozjímejte o tom častěji a jednejte dle toho! Pak budou děti vaše prospívati věkem a moudrostí a milostí před Bohem i před lidmi – a vaše rodina bude vždy krásnějším obrazem Svaté rodiny Nazaretské. A tuto milost uděl nám na přímluvu nejblahoslavenější Panny Marie a sv. Josefa, Ježíš Kristus, podle těla ze svých předků zplozený, ale jenž jest Bůh, chválený na věky věkův.

XXIX.

Vychování a metla.

„Metla vyhání děti z pekla“, praví staré přísloví. Tento prostředek konal kdysi divy; ale od té doby co nesprávné zásady a opičí láska ji na mnohých místech potlačily, používají jí zhusta děti proti svým rodičům. A přec pravá láska volá vždy po metle. Proto dí Duch sv. v knize Sirachově: „Kdo miluje syna svého, metlou stále ho přidržuje.“ Tedy metla nejen není na úkor lásky, ale láska je to, která dá metlu na stěnu a bere ji v čas do ruky.

Poněvadž pak se v tomto ohledu hřeší a chybuje, že to až k víře nepodobno, mají nám dnes výpovědi Ducha sv. odpovědět na tři otázky:

1. Má se vůbec metly používat?
2. Jak má se jí užívat?
3. Co se má jí trestati?

První otázku rozřešíme brzy. Neboť v knize Přísloví napomíná Duch sv.: „Neodjímej od pacholete kázně; nebo budeš-li je mrskati metlou, neumře. Ty je metlou mrskati budeš, a duši jeho z pekla vysvobodíš.“ (Přís. 23. 13-14.)

Pozorujte nyní dobře slova, kterých Duch svatý užívá. Neodjímej od pacholete kázně; neodjímej!

Bůh tedy považuje trest za dobrodiní, jehož rovněž tak dětem nemáme odpírati jako potřebného pokrmu. On neumře! T. j. metla, rozumně užívaná, neuškodí jeho tělu a uchrání duši jeho před smrtelnými hříchy a tak před věčnou smrtí v pekle.

„Neboť“, dí Duch sv. „bláznovství přivázáno jest k srdci pacholete, ale metla kázně vyžene je.“ (Přís. 22. 15.) Když však Písmo sv. mluví o pacholeti, tož nesmíte mysliti, že chce šetřiti dívek. Jestli totiž celkem chlapci snad více potřebují metly než dívky, jsou tyto snad již samými anděly? Bláznovství jest tedy přivázáno k srdci pacholete i dívky, ale metla vyžene je. Jestli totiž vaše děti vzdor všemu napomínání a varování a hrožení přece lžou, nestoudně se chovají, kradou, vzdorně odpovídají, pozdě domů přicházejí, ve zlosti odstrkují, co se jim podává, dvěma tlukou, hněvivě dupají, na sourozence se vztekle vrhají, klejí, katechismu se neučí, služby Boží zanedbávají – pak bláznovství přivázáno je k srdci jejich a jen metla může je ještě vyhnati. A zanedbáte-li toho, můžete se snadno velice těžce prohrěšiti a přivolati pomstu Boží na svoje rodiny.

Pamatujte se přece z biblické dějeprawy na onoho starého Heli, který své dva zlé syny sice napomínal, ale netrestal. Omluvily ho snad jeho šediny; či stáří synů? Skrze proroka Samuele oznámil mu Bůh zkázu domu jeho. A proč? – Poněvadž věděl, že synové jeho pášou hanebnosti a nepotrestal jich. Proto padli oba v bitvě a když zvěděl Heli o jich smrti, zemřel i slabý otec, když padnuv se stolice, zlomil si vaz. – Vezměte si to k srdci! Neboť Bůh a jeho zákony

nezměnily se ještě od oné doby. Vezměte si to k srdci! „Neboť, kdo šetří metly, nenávidí syna svého.“ (Přisl. 13. 24.)

Neboť tak stali byste se spoluvinníky všeho zlého, jehož se děti vaše později dopustí, vší záhuby, která na ně přijde. „A tak stávají se rodiče,“ jak sv. Jan Zlatoústý praví, „kteří své děti v přísné kázni nedrží a Bohu povinnou službu na nich nevyžadují, vražedníky svých dětí jako Heli.“ Což však Heli své syny zabil? „Zanedbává je jich trestati, zbavil je též pomoci Boží, tak že jako bezbranní a bez ochrany byli zabiti od nepřátel. A tak uvrhl nejen syny, ale i sebe v záhubu.“ (T. III., str. 318, Maur. vydání)

Před několika lety byl v Berlíně odsouzen k smrti pro loupežnou vraždu jakýsi Kuhn. Před popravou směl ještě mluvit se svojí matkou. Tu ona chtěla mu, plačíc, padnouti kol krku, ale on jí v tom zabránil, a pravil vzlykaje: „Matko, kdybys mě byla potrestala, když jsem poprvé domů kradená vejce přinesl, nemusit bych zítra vstoupiti na popraviště!“ Pravdivá to a spravedlivá výčitka, ale zároveň jak hrozná a strašlivá! Šetříte-li metlu v nepravý čas – co bude v posled z vašich dětí? Jakou zodpovědnost vezmete se sebou na věčnost?

Tento přesmutný příběh učinil na mě tak hluboký dojem, že jsem se skorem cítil nucen, pojednati jednou obšírněji a důtklivěji o těchto pravdách. Mluví se ovšem též o tomto předmětu v mateřských spolicích i za jiných příležitostí, ale význam metly nemá býti znám jen některým, nýbrž všem matkám, a nejen matkám, ale především i otcům, a nejen otcům a matkám, ale i všem, kteří v stav manželský vstoupiti míní. – A ještě něco! I vy, i vy, dospívající synové a dcery, i vy máte věděti, jakou moc má nad vámi otec a matka a jakou povinnost; aby moci své řádně a svědomitě užívali, kdykoli je toho potřebí. Komu to, co jsem pravil a snad i to, co povím, zdá se nevhodné, nebo přespříliš přísné – nebo nečasové, ten vyjednejž si to s Duchem svatým, jehož učení tu vykládám.

Ale naříká snad leckterý otec, běduje matka: „Moji synové a dcery mi utekou, chci-li sáhnouti po metle.“ Ale není to snad následek dřívější nedbalosti v trestání, ve které metly až příliš často jste šetřili? Není to spravedlivým trestem za dřívější vaši váhavost? Buď si tomu jakkoli, vaši povinností je, udržeti kázeň a pořádek, a když to je potřebí, třeba i metlou. A když syn a dcera utekou, nechte je běžet a modlete se za ně, aby marnotratný syn a marnotratná dcera poznali bídu, pasouce vepře, a vrátili se kajícně v dům otcovský. Není tudíž žádné pochyby, že máte je trestati. Ale jak máte trestati?

Jestli Duch sv. metlu a trest doporučuje, tož zároveň však varuje před nerozumným bitím a trestáním. Neboť obojí jest hříchem, netrestati i nepravým způsobem trestati. Písmo sv. mluví nejdříve o metle, která u malých zcela postačuje; větší dítky možno, jak i sami jemní Athéňané činili, trestati rákoskou nebo řemenem. V tom praví Písmo sv.: „Modřina rány setře zlé věci a rány v tajnostech těla.“ (Přisl. 20. 30.) Ale chraňte se též bítí do dětí tím, co vám do ruky padne, nebo bítí je do oněch částí těla, kde by jich zdraví bylo ohroženo.

Dále chraňte se po celý den takofka hubovati a bítí. Vezměte si za příklad umělce, jenž chce ze zlata nebo ze stříbra zhotoviti obraz. Netluče stále kladivem do ušlechtilého kovu, nýbrž jen tak dlouho, pokud je surový, beztvárný, nepoddajný; potom jej zase stlačuje nebo jemně uhlazuje. Je-li dítě nepoddajné, pak jest potřebí metly; později stačí vážné slovo, půst, zakázání nějaké hry. Neboť nezapomeňte, že metla není jediným kázeňským prostředkem.

Když musíte trestati, netrestejte též nikdy ve hněvu za klení a hanlivých řečí. Pochopuji dobře, že často rodiče vzplanou sv. hněvem jako Spasitel, když bičíkem vyháněl kupce a prodavače z chrámu, nebo když v delší řeči osmnáctkrát zvolal k zákonníkům a fariseům: „Běda vám, vy zákonníci a fariseové!“ To jest svatý hněv, o němž dí Písmo sv.: „Hněvejte se, ale nehřešte.“ Proto čím větší jsou rozličné hříchy malých nebo i dospělých dětí, tím více smíte se

rozhorliti svatým hněvem a pevnou rukou ovládati metlu – ale nesmíte provázeti trest klením a proklínáním. Neboť trestání tímto způsobem jest nejen marné, ale přímo škodlivé.

V kterémsi městečku diecese Lutyšské plakal a bědoval kdys chlapec, který od domova zabloudil. Dobří lidé chtěli ho dovésti domů zpět a proto se ho ptali: Jak se jmenuje tvůj otec? Satan. Tvá matka? Satan. Tvůj dům? Dům Satanův. – Náležel snad tento hoch rodině, ve které, jako podnes v hlubokém temnu tajných společností, byl uctíván Satan? Ne, nikoli. Ale otec a matka byli nejvyš prchliví. Přišel-li večer otec podnapilý domů, vyjela naň žena: „Tys pravý satan.“ Trestala-li chlapce ve své zlosti zuřila: „Tvůj otec je satan a ty’s satanovo dítě.“ Když pak hněv dostoupil vrchole, znělo to se všech stran: „To jest dům satanův.“ Tomuto rodokmenu a místopisu naučil se hoch pod ranami svého otce a matky. – Tak hrůzně, pravda, vyhlíží to v málokteré rodině, ale jaká slova, jaké kletby, jaká proklínání musí často děti od svých rodičů slyšeti pro nejmenší chyby nebo nedopaření? Proto napomíná sv. Pavel: „Otcové, nepoužívejte k hněvivosti synů a dcer svých, aby nebyli malomyslní.“ (Kolos. 3. 21.) Nebud’te hořkosti jejich nerozumným hněvem, nadávkami, příliš hrubými nebo i nespravedlivými tresty, neboť tím jen zmalomyslní, pozbudou lásky k vám, ztratí jistě k vám úctu a upadnou v neblahou, osudnou lhostejnost a zarytost.

Ale když trestáte děti klidně, vážně, řekl bych důstojně, nesmíte též opomenouti jedné věci. Otec a matka buďtež v trestání jednomyslni, svorni, zvláště nejsou-li dívky z jednoho manželství. Myslí-li si totiž dítko, že jest často a krutě trestáno, protože má nevlastního otce nebo nevlastní matku, pak jest zpravidla po výchově veta. Proto kdo chce po smrti prvního chotě, buď si to otec či matka, vejíti v druhé manželství a má již dívky, nechť si to tisíckráté rozváží, s kým by bylo možno v druhé manželství, šťastné pro děti nynější a snad pro ty, které ještě přijíti mohou, vstoupiti. Ale nejen otec a matka, ale všichni, kdož tak či onak k rodině náležejí, mají býti v trestání dětí jednomyslni a svorni. Tak nesmí nikdy potrestané dítě nalézati útočiště a útěchy a sladkosti u služby, nebo u babičky, nebo u tety, nebo sestřenky – to by znamenalo, děti úplně pokaziti.

Ale mají býti i dorostlí synové a dcery také trestáni, jak jsem napověděl? Proč ne, když to zasluhují? Křesťanští otcové, zachovejte si, udrzte si onu vážnost a moc, jichž obraz jsem vám svého času nastínil a můžete pak potrestati stejně lehko dítě dvacetileté, jako dítě malé, a trest bude rovněž prospěšným a spasitelným!

Před lety vyprávěl mi slavný jeden missionář následující událost. V Elsasku slyšel kterýs otec na misiích, kterak jest dlužno trestati i dospělé syny a dcery. Měl dvě trochu lehkomyšlné dcery; když tyto chtěly účastniti se misií v sousední obci, těšil se z toho a s radostí dovolil jim jíti. Leč když se pozdě v noci vrátily, všechny rozjařeny, pravil otec pln svatého hněvu: „Nepřicházíte z misií, ale od tance.“ A když ony polekány doznaly pravdu, vzal řemen a důkladně jim vypráskal tak, že ráno myslel, že snad bylo toho trochu mnoho. Proto svěřil se s tím missionáři, který mu děl: „Ne, nikoli; nebylo to mnoho; jednal jste zcela dobře.“

Křesťanští rodiče, nezapomeňte toho, neboť i vy můžete se ocitnouti v těchto neutěšených poměrech, chcete-li zachovati ve svém domě kázeň a pořádek, a uchrániti své syny a dcery před časným i věčným neštěstím. Abychom pak této povinnosti vždy lépe rozuměli, chci nyní odpověděti na třetí otázku: Co se má trestati!

Ale to víme všichni. A přece se právě v tom ohledu mnoho hřeší ke zkáze mládeže. Vizte!

Především nesmí býti dítko trestáno za dobré a za správné jednání. Ale to jest přece nemožno! Nemožno? Nechce-li dítě požívat v pátek masa, nechce-li bez potřeby v neděli pracovati, chce-li za to pilně navštěvovati služby Boží, sv. svatostí často přijímati, chce-li se před jídlem i po něm modliti, smíme se naň proto rozkřiknouti, s ním tvrdě nakládati nebo i metlou je

bíti? Je-li větší děvče pro svou mravnost tresty ohrožováno nebo i bito – jak velký a hrozný bude den Páně v onom okamžiku, až ohnivá metla Boží se mihne jako blesk a zavzní hromová slova odsouzení: „Odejděte ode mne do ohně věčného!“ Tito nešťastní mne ovšem neslyší, ale tím nešťastnější bude pro ně hrozná noc věčnosti.

Tedy dítko nesmí býti nikdy trestáno za jednání správné. Pak mějte se dobře na pozoru, abyste metly neužívali pro pouhé vady dítěte. Dítě nedovede rychle běhati, jest bito, protože při své vrozené vadě přichází pozdě. Jiné nemůže pro svoji slabost pracovati, jak si toho rodiče přejí – a proto je trestáno. Třetí je slabomyslné a tudíž chápe buď velmi pomalu nebo pranic; smí proto býti bito ať ve škole nebo mimo ni? Či nezasluhují tyto vady spíše slitování a útrpnosti?

Konečně mají děti rozličné, více méně zaviněné nedostatky. Skorem všechny jsou roztržity a těkavy, zapomětlivy a prostořeky, povykují a hrají si rády. Tomu máte je ovšem odvykati; ale není třeba, abyste při tom o ně metlu rozbili. Je-li dítě těkavé, dovolte mu hráti si až po skončené práci, je-li neobratné, ukazujte mu vše tak dlouho, až nabude jisté zručnosti. Zahanbení, malý půst, trochu domácího vězení může rovněž dobře posloužiti. Již z toho můžete poznati, že nevolá každý poklesek, každá nesprávnost ihned po metle a trestu. A i když je to zřejmo z toho, co dosavad jsem řekl, přec jest ještě nutno ukázati na jednu veledůležitou okolnost.

Jest totiž třeba, abyste vždy rozeznávali, co je hřích a co je pouze věcí škodlivou nebo zahanbující. Jsou věci, které přinášejí škodu a hanbu, a které přece nejsou hříchem, ku př. přestupek proti slušnosti, neopatrná řeč, rozbití nějaké nádoby. To vše trestají, často někteří rodiče velmi těžce, kdežto patrné, do oka bijící hříchy těžké sotva pokárají. A jaký jest toho následek? Ježto děti vše dle trestu posuzují, stává se tím jejich svědomí bludným. A tak jsou mladí lidé v 17 nebo v 18 letech v každé společnosti způsobilí, doma v děláni poklon velice uhlazeni a vycvičeni, ale při tom jsou snad na těle i duši zkaženi, a náboženská cvičení jsou jim tak neznáma a cizí, jako vinný keř ve vysokých Alpách. Tím ovšem nechci říci, že by se měly tyto nezpůsoby dětem trpěti. Toho jsem dalek. Máte jim je naopak zcela opravdově odvykati; ale při tom nezapomínejte, že jedině hřích zasluhuje vlastně trestu, a to dle povahy a velikosti své trestu rozdílného.

Ale jak nesmírně se přičií jednání mnohých vychovatelů této vychovatelské zásadě? Když hříchem velkých nebo malých dětí vzejde někdy rodině hanba a škoda, proč je tolik hněvu, nevole, křiku a ran? Snad proto, že je to hřích, urážka Boha, že nevinnost duše utrpěla? Ani zdání! Jedině že je to světská hanba a škoda; jedině tento důvod rozpoutal všechnu tu bouři.

Priměje tento způsob trestu syny a dcery k polepšení, nebo snad jen k větší opatrnosti v hříchu? A tak největší hřích veřejného života, občanské společnosti, která na Boha pranic nedbá a jeho věčných, svatých práv buď zneužívá, anebo je jemnějšímu či hrubšímu rouhání a posměchu vydává, stal se na mnohých místech hříchem rodinným. Jak je Bůh dobrý! Neboť i za nynějších časů trestá jen zvolna, dává vždy jen jasněji zářiti bleskům a velí vždy mocněji hřměti hromům svých soudů, aby národové a jich vlády opět k rozumu přišly a aby nebyl nucen vylíti na ně ohromnou, velkou a plnou nádobu svého spravedlivého hněvu.

Či, nemluvě ani o jiném, jest to snad maličkostí, když rodiče netrestají již dítek svých za hříchy? Slyšte jen, co již za starých dob s vroucností sobě vlastní kladl rodičům na srdce onen veliký sv. Jan Zlatoústý. (Hom. in viduae elig. t. III. p. 311, str. 7.) „Bůh nejen že ti poroučí, abys děti své vychovával a trestal, on ti dokonce v tomto díle pomáhá. Jak? Skrže Mojžíše ohlašuje: ‚Kdo by zlořečil otcí svému nebo matce své, smrtí ať zemře.‘ (II. Moj. 21. 17.) Hleď, jak je naplňuje strachem, jaké hrůzy jim připomíná! Jakou ohromnou moc skládá v tvé ruce! Když tedy my, an Bůh nešetří ani života oněch dětí, které těžce porušují úctu k rodičům, když tedy my

tehdy, když naše děti těžce urážejí Boha, jim ani nezazlíváme – čím můžeme se omlouvat?“ „Kdo zpupně k tobě se chová, toho neváhám ztrestati smrtí,“ praví Bůh Hospodin, „ty ale nemáš té rozhodnosti, abys aspoň slovem pokáral toho, jenž zákony mé opovážlivě přestupuje. Zasluhuje také to prominutí? Pomni přece, že kdo se vzpírá proti Bohu, chce se ještě daleko spíše provinit proti svým rodičům a na spáse duše své vlastní.“ „Tak praví sv. Jan Zlatoústý. To jest ovšem daleko něco jiného než dnešní, čistě občanská morálka, že ano? A než citlivůstkářství.“

Máte tedy na dětech svých trestati hříchy a opomenete-li toho, nebo nečiníte-li tak pravým způsobem, pak můžete se těžko prohřešiti na svých dětech i proti Bohu. Proto nezapomeňte nikdy napomenutí Ducha sv.: „Kdo miluje syna svého, často jej mrská, aby se radoval v posledním čase svém, a nemakal dveři bližních.“ (Sirach. 30. 1.) To jest: Kdo miluje syna svého, kárá, trestá ho, kdykoli třeba, aby někdy dům od domu sám nehledal, chleba nežebрал.

Děti na kolébce volají po metle; ale bítí své děti máte jen zřídka. Ony však mají věděti, že metla jest odplatou za hřích, jako peklo je trestem nekajících hříšníků.

Tak budete je udržovati v kázni metlou, ne z hněvu, nebo ze msty, ale z pravé lásky k Bohu a ke svému dítěti. A co bude toho následkem? Stanou se vaší radostí. Pakli však tak nebudete jednati, předpovídá vám Duch sv. smutnou, neutěšenou budoucnost. „Budete makati dveři bližních,“ to jest, budete jednou žebrati.

Těchto několik slov tvoří obsah tisícerých truchloher, v nichž hraje hlavní úlohu buď slabý anebo bez náboženství žijící otec, či zaslepená, na Boha zapomínající matka, či drzý syn, neb rozpustilá dcera. Klepati na cizí dvěře, ptáti se po ztracených synech a dcerách; klepati na cizí dvěře, vyplakati svůj žal, hledati útěchu; klepati na cizí dvěře, hledati ochrany proti špatnému nakládání, nebo hledati bídě kus chleba.

Proto je-li ti dítě milé a ty sám sobě rovněž, užívej metly v pravý čas a pravým způsobem. Chcete-li však zřídka jen metlu do rukou brali, pečujte ze všech sil o to, aby vaše dítky vyrůstaly v bázni Boží, v lásce k božskému Dítěti, aby považovaly nebe za svou vlast a tuto zem za své vyhnanství, aby opovrhovaly jako blátem uličním všemi statky, všemi radostmi a všemi požitky tohoto světa a aby toužily jen po slávě nebeské. Jestli takto za přispění sv. anděla strážce vychováte děti své, pak láska a bázeň Boží, opovrhování tímto světem a stesk po vlasti nebeské způsobí, že jen zřídka budete nuceni užití metly. Neboť tak stane se rodina vaše obrazem Sv. rodiny Nazaretské, kde pro metlu nebylo místa.

Sv. Josefe, pěstoune Ježíšův, sv. neposkvrněná Panno Maria, Matko Kristova, prostě za nás, aby náš dobrotvivý Bůh a Vykupitel propůjčil tuto milost a toto štěstí každé rodině!

XXX.

Výchova a umrtvování.

„A když lidé usnuli přišel nepřítel a nasil koukol.“ Tito lidé jsou dle výkladu sv. otců představení duchovního i světského stavu. Když tito nebdí a nedbale jednají, přichází nepřítel, rozsévá zlé sítě a brzy bují koukol hříchu. Totéž platí o rodičích ve výchově jich dítek.

Leží ovšem sítě koukolu – smyslnost následkem hříchu dědičného již v samé povaze dítěte, ale nepřítel pěstuje toto sítě, povzbuzuje a dráždí smyslnost a nebdí-li rodiče, stojí pojednou před nevázaným synem, před rozpustilou dcerou. Odkud to? Zatím co činili mnohé jiné pro křesťanské vychování svých dítek, přehlédli při tom a zapomněli na umrtvování a

sebezapírání. Abych vám objasnil důležitost této úlohy, promluvím nejprve o tom, že ve výchově dítek jest nutno, učit je umrtvování a pak o tom, jak se to dítí má.

Co jest umrtvování a sebezapírání? Jako svatý apoštol Pavel, tak znamenáme my všichni jiný zákon ve svých údech a jiný ve svém duchu. Onen „jiný zákon“ jsou náklonnosti k zlému, zlé žádosti, podobné malým ale divokým šelmám: odepřeme-li jim potravu, znenáhla je zahubíme. A to jest umrtvování. Tyto náklonnosti tvoří smyslnou část naší přirozenosti. Když pak k ní zvoláme: „Ty nejsi pouze smyslná, a chceš-li ještě smyslnou býti, tož nesmíš dle smyslnosti své více jednati,“ pak ji potlačujeme, dle napomínání Ježíše Krista. Toto umění sebezapírání a umrtvování však zmizelo dnešního dne skorem úplně z oboru vychovatelské činnosti, a kde se ještě pěstuje, tam jest to možno jedine překonáváním mnohých obtíží a nesnází.

Nebo co vidí často děti na svých rodičích? Na větších sourozencích? Na příbuzných a známých? Jaké příklady rozkošnictví, zbabělosti, zahálky, prostopášnosti? Zde stojíme velmi hluboko.

Před několika lety byl v jisté švýcarském katolickém městě provozován divadelní kus, který i dospělým byl nejvýš nebezpečný a způsobilý rozdrážditi na nejvyšší stupeň nejhorší vášně člověka. Aby pak bylo divadlo naplněno, bylo dovoleno každému návštěvníku přivést sebou zdarma vždy po jednom členu domácí mládeže. Aby dospělí byli hojně přilákáni na nebezpečnou hru, byli ochotni rozžehnouti v srdcích mládeže žár nejnebezpečnější. Katolický list hlásal toto pozvání katolickým rodinám! Jest to krátkozrakost, bezmyšlenkovitost, ziskuchtivost – nebo vše to dohromady?

A jest to rozhodně smutné znamení, že nejen křesťanský názor na svět, ale dokonce i zdravý rozum mnohým způsobem ve výchově mládeže utrpěl, když jest dovoleno mládež ke zkáze lákati, aniž by se musil svědce obávat, že strhne se všeobecná bouře nevole proti němu. A to děje se na dřevě, které – nedím jest v pravdě zelené – ale přece za zelené považováno býti chce.

Kam jsme to dospěli? Nepřítel seje koukol nikoli když lidé spí, ale když bdí a klidně přihlížejí; a nejen že klidně přihlížejí, nýbrž oni mu sami pomáhají. Proto co jest rozhodně nutno učiniti? Hlásati umění křesťanského sebezapírání a umrtvování ve výchově mládeže a s apoštolskou horlivostí a nadšením, bez ohledu na rozličné strany a časopisy, bez ohledu na vlastní osobu statečně poukazovati na všeobecné toto nebezpečí.

Neboť mají-li vaše děti vyrůstati v následování Ježíše Krista pro království nebeské a nemají-li pěstěním smyslnosti zahnívati pro peklo, jest toho hlavní podmínkou, aby ustavičně učily se a přivykaly umrtvování a sebezapírání. Neboť proč napomíná Spasitel: „Chceš-li býti mým učedníkem, vezmi kříž svůj, zapři sebe sám a následuj mne!“ Proč napomíná sv. Pavel: „Nehověte smyslnosti, v níž jsou vášně, ale oblect se Pána našeho Ježíše Krista. Neste rány Ježíše Krista na svém těle!“

Či snad neplatí tento zákon pro dítky a pro mládež? Podílem Spasitelovým v jeho dětství a jinošství byla chudoba, strádání, pronásledování, útek, život v ústraní při namáhavé práci v dílně pěstounově. A on nepotřeboval těchto prostředků umrtvování, neboť byl svatost sama. Ale nám bylo tohoto příkladu nejvýš potřebí; neboť málo jest těch, kteří chtějí a dovedou pochopiti nutnost umrtvování.

Proto jest, křesťanští rodiče, nejsvětější vaší povinností potlačovati smyslnost již u útlých dítek, navykati odřikání a strádání, aby zlé žádosti u nich se nebouřily. Tak budou vám a zůstanou též ve svém mládí i u věku dospělém vaší radostí a útěchou. Neboť v lesku své nevinnosti a ve vůni všech ctností budou i radostí andělů.

Jestli ale umrtvování a sebezapírání nebudeme pěstovati, budeme vždy více a více se podobati Sodomě. Proč klesala ona města stále hlouběji v hřích a nepravosti, až je konečně v jediný okamžik za ohnivého deště, Bohem seslaného, pohltila země? Příčinu a důvod udává prorok Ezechiel. (16. 49.). Sodoma oplývala nadbytkem časných statků, pokrmů a nápojů; její obyvatelé oddali se obžerství a opilství; v takém požitkářství vyrůstala mládež; probudily se všechny zlé choutky, které ve své zpupnosti všichni ukájeli. Dívky byly zahálčivý a bezstarostny, as tak jako i dnes jsou tak mnohé dcery, jichž nejhlavnější životní myšlenka jest trochu té hry na klavír a hrozně mnoho parády, tance a společnosti, románů a milostných pletek.

Konečně nesmíte též toho zapomenouti: Životní štěstí jednotlivce nespočívá v tom, co má a čeho užívá, ale závisí na tom, čeho si dovede odepřít. Čím více má potřeb, tím snáze stává se člověk nespokojeným a nešťastným. Pokud se dívka spokojí s prostým oděvem, jest též šťastna; ale jakmile se počne honiti za módou, aby tím získala na postavě a tvarech těla a cizí oči na se obrátila, jest veta po spokojenosti a veselosti, a na jich místě zavládne v jejím nitru nespokojenost, reptání, žaloby a nářky.

Co je tedy naprosto nutnou úlohou nejen křesťanské, ale každé jen poněkud rozumné výchovy vůbec? Zvykejte děti již v prvních letech zdrženlivosti v každém ohledu a způsobu, navykaje je umrtvování a sebezapírání, aby jednou mohly s učitelem národů říci: „Nebo já se naučil dosti míti na tom, co mám!“ (Filip 4. 11.) Můžete-li v pravdě tak mluvit, čeho potom nedostává se ještě k vašemu štěstí? Ničeho. Neboť jen spokojený jest šťasten. Jsi-li spokojen při své chudobě, jsi také šťasten; jsi-li ve svém nadbytku nespokojen, jsi přece nešťasten. Proto aby tohoto pravého štěstí mládež mohla jednou dosíci, musí od dětství býti naváděna a navykána umrtvování a sebezapírání v každém způsobu a směru. Ale jak má se to díti?

Jestli v další řeči své dotknu se zdánlivých maličkostí, nepatrností, nezapomeňte, že i to nejnepatrnější je ve výchově dítek významné a důležité, a proto sečkejte s úsudkem svým až na konec. Chcete-li tedy dítky své zaučovati umrtvování a sebezapírání, nesmíte tělo jejich rozmazlit, hýčkat, nýbrž zevně je otužovati. Neboť v těle rozhýčkaném, změkčilém probouzí se smyslnost příliš časně a mocně, kdežto otužilost sklání tělo pod jeho ctnosti dříve ještě, než se probouzí smysl pro ctnost.

Proto nenechávejte děti spáti v příliš teplých a měkkých peřinách, nezaobalujte je v zimě až po uši, nedržte je v přetopených světnicích. V létě nedovolujte jim, aby šat každé chvíle odkládaly; neoblékejte je v šat příliš lehký a krátký, aby snad i stud a mrav nebyl tím urážen. Mají si zvykati snášeti zimu i vedro.

Co se týče spánku, podotýkám jedině tolik: večer pečujte o to, aby děti šly záhy spát a netrpte za žádnou cenu, aby dlouho do noci seděly při nějaké hře nebo hostině nebo při jiných radovánkách, nebo aby snad dokonce mimo dům vyhledávaly radost a zotavení; neboť tak stane se již školák nočním tulákem. Ráno – pokud to již stáří dítěte dovoluje – mají současně vstáti, zbytečně v posteli, když se probudily, nemají se povalovati, mají se mýti studenou vodou a po ranní modlitbě všechny zároveň k snídani zasednouti. Maličkosti! Ale jsou to maličkosti, jichž zanedbání a opomíjení vynutilo později mnohým krátkozrakým a nedbalým rodičům bohaté slzy lítosti.

Jiným prostředkem k potlačování a umrtvování smyslnosti jest práce. Důkazem toho jest vám již známé přísloví: „Zahálka jest všeho hříchu počátek,“ ale všechny nepravosti mají svůj původ ve smyslnosti člověka. Proto nenaříkejte nikdy před dětmi na obtížnost práce, nechvalte nikdy nečinnost a loudavost. Neslužte nikdy svým dětem tam, kde si samy mohou pomoci a nedovolujte toho ani služebným; dále přidržujte je k rozličným pracím v domě i mimo dům. To jest pravá tělocvična obzvláště pro mladé dívky, jež každým jiným tělocvikem pozbývají více

méně jemné stydlivosti. Tak mnoho dětí dosáhne ve školních lavicích a v ústavech 15, 16 i více let svého věku – naučily se mnohému, čeho nikdy nepotřebují — jen nejnужnějšimu, práci se nepřiučily, a jsouce při tom předčasně zralé, domýšlivé, změkčilé, nedovedou více klásti odpor svým vášním.

Ale k čemu pak máme služby? Přece ne k tomu, aby dívky stávaly se rozmazlenými a abyste zdraví ubohých, námahou přetížených služek ničili. K čemu tedy jsou? Aby vám a vašim dětem v práci pomáhaly. Ale tyto práce nejsou pro nás a naše děti! Je některá matka vznešenější než Matka Boží, je který otec vznešenější než sv. Josef, již byli oba z královského domu Davidova, je některé dítě vznešenější než Dítě božské? A jakým prostým pracím se tito všichni věnovali?

Proto též zříme, kterak, nechci říci svaté, nýbrž jen v pravdě zbožné duše ze stavů nejvyšších pociťovaly největší radost z vykonávání nejnižších prací. Ale tam, kde víra v Ježíše Krista zmizela, nebo kde při vši zevní zbožnosti schází pravý křesťanský duch, mnohým lidem nezdají se tyto práce důstojny a přiměřeny jich stavu a společenskému postavení. Neboť oni již namnoze ztratili pravý pojem o důstojnosti a ceně práce, a proto neznají též nejúčinnějších prostředků umrtvování a sebezapírání. Tedy práce jest výborným prostředkem, aby děti se cvičily v umrtvování; ale stejně prospěšnou a nutnou jest střídmost v jídle a pití, skromnost, jednoduchost oděvu.

Poněvadž, jak sv. Pavel učí (Řím 13. 14.), nic smyslnost k zlým žádostem těla tolik nepopouzí jako nemírnost v jídle a pití, jest potřebí, aby vychování věnovalo i tomuto předmětu obzvláštní péči a pozornost. Chci jen několik málo, ale nutných pokynů dáti. Pokud se požívání pokrmů a nápojů týká, musí býti pro to stanoven přesný pořádek a určitý čas. Zdravé děti mají se spokojiti s jídlem ráno, v poledne a večer; vedle toho může se jim ještě dáti kousek chleba dopoledne a odpoledne. Vše ostatní škodí a může míti neblahé následky pro budoucnost dítěte.

Chtějí-li na vás děti to neb ono jídlo nebo mlsky vyvzdorovati, nikdy jim nepovolujte. Dále chraňte se přemáhati v nich smyslnost smyslností, jak to až příliš často činí krátkozrací rodiče nebo kmotry. Některé dítě není pilno; štítí se některé práce, dělá kyselý obličej. Tu jest třeba metly nebo postu, t. j. odepření jídla. Ale zatím slibuje leckdo dítěti, bude-li jen hodné a způsobilé – cukr a sladkosti. To znamená vyháněti ďábla ďáblem, potlačovati smyslnost smyslností. Tyto děti, které, jen aby ukojily svoji mlsnost, se v tom či onom přemohou; ty že stanou se jednou zdatnými jinochy a muži, ušlechtilými dcerami a pannami?

Totéž platí o oděvu, který obyčejně vyvolává strojivost, smyslnost a předčasnou vyspělost.

Nemluvte nikdy před dětmi o šatech a módách, nikdy nechvalte jiných pro jich šaty, a kdyby vaše děti chtěly tak činiti, rozhodně jim toho netrpte. Ale upozorněte je na hloupost těch, kteří se považují za něco více proto, poněvadž mají na sobě lepší oblek než ostatní. Ušlechtilost a opravdová velikost nezáleží v penězích a bohatství, v módě a šatu, v palácích a jich zařízení, v úřadech a vyznamenáních, ale v šlechetných skutcích víry, naděje a lásky, v následování Ježíše Krista, který počínaje od jeslí až na kříž stal se nám vzorem odříkání, umrtvování a sebezapírání.

Proto nikdy neslibujte dětem, budou-li hodny, nový anebo dokonce snad krásný šat. Neboť šat nesmí nikdy býti odměnou ctnosti; neboť tak nabude v očích dítěte velké ceny a až dítě vyroste, šat na vás si vyvzdoruje a bude snad hroziti vám, že opustí otcovský dům, nestane-li se hned po jeho zvůli. Tu nemůžete býti nikdy dosti opatrní, zvláště při dívkách; neboť zdá se často, že s nimi už na kolébce leží, ale rozhodně již ve vozičku sedí ďábel módy.

Když vaši synové a dcery jsou již ve svých 16, 17 letech nebo snad ještě dříve nevázaní, když jich vášně na všech stranách propukají jako plameny z hořícího domu, říkáte marně: „My

jsme je přece do kostela a do školy posílali a přidržovali jsme je k modlitbě.“ Dobrá; ale přidržoval jsi je k pořádku ráno i večer? Kde, jak a kdy nabádal jsi je ke práci? – Děti se musily modlit. Dobrá. Ale nezhýčkal jsi jejich tělo? Nebudil jsi jejich smyslnost nerozumnými řeči, nepořádkem v jídle a pití, ješitným, daremným oděvem?

Ale to jim neškodilo; ony byly tak mírný a skromný, že jim to neškodilo! Proč tedy jsou často již 10 a 11leté děti tak zdivočilé? Protože jejich vášně nebyly nikdy umrtvovány. Že jim to neškodilo? Koukol příští jich hýřivosti bují již v jejich duši; ve 13 a 14 letech závidí větším plnou číši jich radosti – snad již klesly v hlubokou, byť i skrytou mravní bídu. A v 17 letech jsou u cíle svých choutek, nestarajíce se o nebe, které jim uniká, nestarajíce se o peklo, které u nohou se jim otvírá. Otcové, matky – snad budete a pláčete, že vaši synové a dcery jsou ve svých vášních divocí jako kůň a mezek – proč nedali jste jim ve dnech nejútlejšího mládí uzdu umrtvování, sebezapírání, odříkání a proč netřímali jste ji pevně v rukou svých?

A jak lehko a snadno jest na půdě křesťanského vychování přidržovati děti k umrtvování a odříkání! Či nemají stále před očima obraz božského Dítka? A není srdce dětské takřka stvořeno pro lásku k strádání a odříkání? Z lásky ke Kristu vyrůstá láska k bližnímu – a nežádá tato láska mnohých obětí a odříkání v radostech a požitcích, v jídle a pití, v oděvu a módách – nežádá těchto obětí na obrácení pohanů, na zachránění ohrožené nevinnosti, na podporu chudých, kteří toho zasluhují? Ale k tomu musí býti děti vychovávány a vedeny – aby tomu lehko byly získány, o to postaral se Ježíš Kristus svým příkladem od jeslí až ke kříži, a od kříže, kdy nevěsta jeho vyšla z rány v jeho boku, až po dnešní den skrze bohatou milost své sv. katolické církve.

Na konec chci ještě poukázati na nejpřirozenější školu umrtvování a odříkání – na chudobu a utrpení. Všichni procházíme školou utrpení; většina z nás i školou chudoby – a dle toho, jak poměry jsou, vstoupí ještě daleko více lidí do těchto škol, mají-li býti vyvolení zachráněni.

Co jest vám činiti, vy chudí a soužení? Přidržujte děti své, aby rády z chudoby činily ctnost. A k tomu účelu předcházejte je sami dobrým příkladem; nenaříkejte nikdy na chudobu, nezávidíte nikdy boháčům, ale říkejte dětem svým jako Tobáš: „Nebojte se, chudý sice život vedeme; ale mnoho dobrého mítí budeme, jestliže se báti budeme Boha a jestliže odstoupíme od všelikého hříchu a budeme-li dobře činiti.“ (Tob. 4. 23.) Protož neobracejte žádostivě oči svých na statky, kterých mítí nemůžete.

Tak mluvte dětem svým vy, kteří nemáte kapitálu a akcií, ale rovněž neznáte též žádné lakotnosti a hrabivosti: „Bojte se Boha, utíkejte před hříchem; milujte ctnost a chudobu, tuto nevěstu Kristovu od jeslí až k jeho kříži – a Bůh vám požehná. Ale nehleďte na statky, kterých mítí nemůžete: nehleďte na peníze, které jsou vám daleky; nehleďte na požitky, na tance, hry a divadla, na výlety, které nejsou vaším podílem – nehleďte na šaty, které se k vašemu stavu nehodí, na obleky a módy, na kterých má jen prázdná hlava zalíbení.“

Tak uče své děti; ale zasad'te se též s celou svojí mocí otcovskou a celým obětavým duchem mateřským o to, aby vaše děti tak žily, a tělo své dle příkladu Ježíše Krista umrtvovati se učily. Ale jestli přece mají požadavky, které s jich chudobou se nesnášejí, nikdy jim nepovolujte; neboť pak byste se stali jen spoluvíníky na úplné zkáze rodiny a na věčném zahynutí dítek. Proto nehovte smyslnosti, v níž jsou vášně, ale křížujte tělo a jeho žádostivost v sobě i ve svých dětech, abychom my, kteří jsme podobni obrazu Boha člověka, byli též ve velký den žně přijati do počtu vyvolenců jeho.

XXXI.

Pojem a škola uctivosti.

Uctivost! Vážnost! Svatá bázeň! Krásná slova, jichž výborný obsah se však již namnoze vytratil. Tak i v novinách se nařiká, že slušnost a dobrý mrav a dobrý tón ze společnosti stále víc a více mizí a ustupuje sprostotě. Tomu se zhola nic nedivím, ale jest mi podivno, že při tomto zanedbávání domácí výchovy, při nynější snaze, škole křesťanský ráz odníti, uprostřed tisícového pohoršení, toto zlo ještě nestalo se větším. Neboť vychází-li člověk ze všech škol bez uctivosti, jest jen jako vyškolený nevázanec. Proto jest jistě na čase, aby slova: „Dejte tedy všem, což jste povinni, komu bázeň, tomu bázeň, komu čest, tomu čest.“ (Řím. 13. 7.) byla volána do všech kruhů společenských. Leč úctu může prokazovati jen ten, kdo byl v úctě a k úctě vychováván. Abych pak důkladně objasnil tento předmět své úvahy a spolu pro život užitečně o něm pojednal, tažme se nejprve: Co jest uctivost? Která jest škola uctivosti?

Ačkoli lépe cítíme než pověděti můžeme, co jest uctivost, přece ji přesně určil a vysvětlil veliký a bystrý onen myslitel, sv. Tomáš Aquinský. (II. II. art. 3.) Mluví nejprve o projevu uctivosti, totiž o poctě, kterou komu prokazujeme. Tato pocta jest jakési vysvědčení o přednostech a ctnostech toho, jejž ctíme. A proto jest jedině ctnost důstojným předmětem úcty. Ale jest třeba též věděti, že někdo může býti ctěn nejen pro svoje osobní ctnosti, ale i pro vyznamenání, které od někoho jiného obdržel. Tak ctíme knížata a představené, poněvadž jsou zástupcové Boží a ctíme je i tehda, když jsou zlí. Rovněž tak máme ctíti rodiče a pány, poněvadž mají podíl na důstojenství samého Boha, který jest pánem a otcem všech. Tak praví sv. Tomáš. Důvod tedy, pro který někomu prokazujeme úctu, jsou buď osobní ctnosti ctěného, nebo důstojnost, kterou od Boha obdržel. Že pak někdo může býti ctěn i pro svoje ctnosti i pro důstojnost, kterou od Boha byl vyznamenán, jest zajisté jasno. Neboť jsou mnozí rodiče a představení, kteří v sobě důstojnost se ctnostmi spojují.

Jestli však někoho zevně ctíme, musíme i v srdci něco cítiti – jinak jest to vše jen pokrytectvím a naučeným poklonkováním – jaká se dařívají v kterémkoli dvorním ovzduší a v bažině sobectví, ziskuchtivosti a prospěchářství. A co musí býti v našich srdcích? – Uctivost. Důvod uctivosti jest tedy týž, jako důvod prokazování, projevování úcty.

Můžete tedy míti úctu jen k člověku, který pro svoje ctnosti nebo své důstojenství nebo pro obojí podobá se Bohu; můžete tedy míti úctu jen k ctnosti, k vznešenosti, k důstojnosti a výsosti – které z Boha v člověku některém takoruka vyzařují.

Tato uctivost jest tedy údiv, svatá bázlivost, radost, láska, obdiv, dětinná bázeň, která se nás zmocňuje při pohledu na pravou velikost. Uctivost tedy není nic pozemského, nýbrž něco nebeského, nic lidského, nýbrž něco božského, nic světského, nýbrž něco náboženského. Proto nikdo se neodváží říci: „Mějte v uctivosti mé bohatství, mé šaty, mé koně, moji moc.“ Pakli však přece někdo žádá úcty pro podobné nebo stejně cenné věci, na př. pro „veledůležité“ obchody, pro politické rejdy a spolkaření, pro moderní učenost, pro spisovatelské maličkosti, pro novinářské chvalozpěvy – není pošetilec? A za jaké pošetilce považuje ostatní? Necht' se tu nikdo neklame, že snad lidé, kteří i pro takové a podobné pošetilosti ze sebeckých důvodů někomu zevní úctu prokazují, nemají neomylný instinkt pro pravou vnitřní úctu nebo i pro opovržení.

A která že jest škola této uctivosti?

Učený protestant Guizot učinil kdysi tento slavný výrok: „Katolická církev jest největší a nejslavnější školou uctivosti, kterou kdy svět viděl.“

A proč jest katolická církev největší školou uctivosti? Poněvadž jest pravým a nejvznešenějším náboženstvím a poněvadž má zcela zvláštní způsoblost člověka náboženstvím proniknouti a naplniti ho takto úctou k Bohu a ke všemu, co s Bohem souvisí a jemu jest blízké.

Co ukazuje náboženství dítěti? Boha v jeho slávě, v jeho všemohoucnosti a moudrosti, v jeho dobrotivosti a mírnosti, v jeho milosrdenství i v jeho spravedlnosti. Co ukazuje náboženství dítěti?

Tvůrčí dílo Boží od kamení až k člověku, obrazu Boha trojjediného. A co jest toho následek? Duše dítěte naplní se sv. ostychem a bázni před Bohem; ono padá na kolena a klaní se jemu. Tak přechází úcta v klanění se. A v tomto uctívání Boha dítě vidí v lidech obrazy Boží a to tím úctyhodnější, čím podobnější jsou lidé Bohu, a naplňují tak duši dítěte i uctivostí.

Ale které náboženství může tuto uctivost nejsnáze vštípit i vždy krásněji v srdci dítěte rozvíjeti? Dnes nadělá se tolik hluku s názorným vyučováním ve škole; nuže, ono jest tak staré jako lidské pokolení a božský Spasitel je ve své katolické církvi přivedl k nejvyšší dokonalosti a tak založil největší a nejsvětější školu uctivosti.

Pozorujte jen školu uctivosti, Ježíšem Kristem založenou. „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi: viděli jsme slávu jeho, slávu jakožto jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy a z plnosti jeho my všichni vzali jsme, a milost nad milost!“ (Jan 1. 14-16.) Tak vypráví sv. Jan o vtělení se Syna Božího a o jeho nepřetržitějším dalším životě v církvi katolické.

Nastávají Vánoce. Bůh jest s námi v chlévě Betlémském, neboť Bůh stal se v osobě Kristově dítětem. Přicházejí Velkonoce; Bůh je s námi na Golgotě; neboť Bůh sám rozpjal svá ramena na kříži. Nastává svátek Božího Těla; Bůh je s námi, neboť Bůh sám jest nám podáván ve způsobě chleba; padáme na kolena, když jde vlastně on ulicemi a třídami ve slavnostním průvodě. A kdykoli vstoupíte do chrámu, co hlásají vám oltáře ve své ozdobě, co hořící svíce a věčné světlo, co vážný, slavnostní zpěv, k němuž se nic světského, znesvěcujícího, operního nevtírá – co hlásá vám to vše? „Bůh je s námi v nejsvětější svátosti oltářní, poklekněte, klaňte se plni posvátné uctivosti!“

Nuže vychováte-li své děti v této víře; jak hluboko a nevyhladitelně vštíplí jste jim uctivost v jejich srdce? A přece to daleko ještě není vše. Neboť Bůh není jen v naší bezprostřední blízkosti, ale chce se s námi ve sv. svátostech co nejúžeji spojit. Tyto všechny prostředky milosti jsou s to, naplňovati srdce naše sv. uctivostí; ale jest to obzvláště nejsvět. svátost oltářní ve sv. přijímání. Vzpomeňte jen onoho radostného dne, kdy kajícínou zpovědí očistili jste srdce své od všech hříchů mládí, kdy tak vroucně pocítili jste v sobě milost a slávu Boží, kdy plni uctivosti a radosti vstoupili jste doma do svého chrámu Páně – s jakou úctou, s jakou bázni, s jakou zbožností přistoupili jste v onu bílou neděli poprvé k stolu Páně? S jakou vroucností pohlíželi jsme na Boha ve svaté hostii, klanějíce se jemu? S jakou úctou vítali jsme božského Spasitele ve svém srdci? Nepohlíželi jsme i na sebe plni uctivosti? Vzpomeňte jen na tento slavný den a pochopíte, že jest katolická církev největší a nejsvětější školou uctivosti.

To jest ono prosté a přec tak hluboké tajemství katolické výchovy. Ale tato výchova má ještě jiné prostředky. Jako totiž nám ukazuje blízkost samého Boha v Ježíši Kristu, tak ukazuje nám ve viditelné církvi velebnost Kristovu. Viditelná církev jeví se tu jako matka plná něžnosti a nebeské lásky mateřské, ale Kristus jeví se v slávě božské velebnosti. Tak slučují se v dětském srdci láska k církvi s uctivostí k Ježíši Kristu v nový cit uctívání – a tento neprojevuje se na něčem, čeho nelze viděti, slyšeti a hmatati – neboť tak by bylo ono pro výchovu skorem bezcenné – ale na vznešených osobách, které zastupují i samého Boha-člověka.

V tomto čase, kdy velcí sebe sami snižují a svého poslání od Boha zapomínají, kdy četné trůny v málo okamžicích se kácejí, aby většinu svých pánů navždy pohřbily, v tomto čase, kdy

vše kolísá a nic pevně nestojí, kdy nejmocnější říše může se přes noc sřítiti – v tomto čase, kdy sprostota a nízkost namnoze dostaly se k vládě, v tomto čase odvrací katolická škola a křesťanské vychování mládež od tohoto smutného pohledu na vojska a děla, na zříceniny a trosky, na hlad a bídu, na bitvy a porážky, odvrací je od zbědovaných zjevů nevěry, mravní nevázanosti, sobectví, ziskuchtivosti – a ukazuje jí na místo toho na vznešenější postavu, na velebného kmeta.

I tento ztratil svoji zemi a lid, a hledá jako holubice Noemova suché, bezpečné místočko a nenalézá je. Ale tím velkolepěji vystupuje jeho velebnost jako archa Noemova nad vlny potopy, a jako naše Alpské ledovce nad podzimní moře mlh; a před touto velebností sklání se celý katolický svět pln úcty – sklání se i sám nevěrec, pohan, Turek a všichni, kteří si posud uchovali smysl pro vznešenost a velikost ve světě vnitřním, duchovním.

Ale jen málo je těch, kteří mají štěstí, spatřiti onoho kmeta, proti němuž brány pekelné dle soudu Božího jsou bezmocny – a nejméně těch, kdož mají štěstí klečeti v neděli velkonoční nebo o svátku knížat apoštolských na náměstí svatopetrském se 100 000 lidmi za hrobového ticha, a v nejhlubší úctě přijati požehnání sv. Otce s balkonu chrámu sv. Petra. A přece má býti církev katolická největší a nejsvětější školou uctivosti na celém světě a má jí zůstat.

Proto jest třeba, aby velebnost Boží dotekla se zcela bezprostředně srdcí dětských a to v žijících osobách, které mají podíl na poslání Ježíše Krista. A tak po sv. Otcích přicházejí na řadu biskupové, nástupci sv. apoštolů v úřadě pastýřském nad jednotlivými díly jediného, velkého stáda Ježíše Krista. Jakou nelíbenou, přirozenou uctivost cítí k biskupovi nejen děti ale i věřící, hospodským životem nezkažený lid, který neočekává od biskupa ani čest, ani vyznamenání, ani jiné dočasné výhody, to vědí oni, kteří měli štěstí, stýkati se blíže s touto nejušlechtlejší součástí zřízení a ústavy katolické církve.

Ale ani to ještě nepostačuje, neboť biskup jest mládeži ještě příliš vzdálen a ona jen zřídka může naň patřiti. Ale mládež má býti denně vychovávána k uctivosti. Proto se má denně stýkati s knězem, zástupcem Božím. Z té příčiny vysílají biskupové kněze do jednotlivých osad. A když pak kněz se svojí důstojností, která ho povznáší vysoko nad stav pozemský, spojuje ještě v pravdě kněžský život, nenaplní to vše děti sv. uctivitostí?

Neboť učíte se klaněti Ježíši Kristu, učí se též uctivosti a vážnosti k jeho kněžím a při tom necítí se menšími ale většími, ne pokořenými, ale povýšenými, a otec a matka zří krásné ovoce této uctivosti a vážnosti. A co pak říci o beznáboženské škole, jejíž pouhá jsoucnost sama jest již nevážením si Boha a jeho svaté církve! Tato novodobá škola, která jako jedním rázem vlády se nezmocnila, tak zase jen dlouhým, ale vytrvalým bojem může býti ze své nadvlády vytlačena a překonána.

Tak Guizot děl jistě pravdu, když nazval katolickou církev největší a nejsvětější školou uctivosti. Proto mějte i vy sami úctu k Bohu, k Ježíši Kristu, k jeho sv. církvi, k papeži, k biskupu, ke knězi; a osvědčujte též tuto uctivost před svými dětmi a sourozenci a pak v den velikého účtování bude vám zodpovědnost za vaši domácnost snazší u Boha, nejvyšší milosrdného.

XXXII.

Vychování a uctivost.

Uctivost jest svatá bázeň před Bohem, před jeho velikostí a velebností, pak před každou ctností a vyznamenáním, které od Boha pochází a člověka Bohu podobným činí. S touto sv. bází jest spojená radost, podiv a obdiv duševní, touha po uctívání toho, k němuž ona sv. bázeň

pocitujeme a dětinná bázlivost, abychom ničeho se nedopustili, co by ho bylo nedůstojno. Katolická církev jest největší a nejsvětější škola uctivosti, jaká kdy na světě byla. Neboť v ní sestupuje velebnost Boží v osobě Ježíše Krista, ve svatých svátostech v kněžství s nebe dolů před zraky dítek a odtud do duší jejich. Tak probouzí se v dítěti uctivost k Bohu a s ní též každá jiná.

A nyní jděmež o krok dále a pohleďme, jaký význam má uctivost ve vychovávání. Za tím účelem chci pojednati o následujících dvou pravdách: 1. Jedině s uctivostí dostavuje se řádné vychování; 2. ale bez ní nastává jen nevázanost.

Tedy jediné s uctivostí dostavuje se vychování, čili jinými slovy: teprve uctivost umožňuje řádné vychování. Co vlastně znamená slovo: „vychovávati“? Ve většině jazyků jest jeho prvotní význam: „do výše pozvedati, povznášeti“. A to jest opravdu hlavní úlohou výchovy, pozvedati a povznášeti dítko na přiměřenou výši lidské a křesťanské důstojnosti. Vychování jest tudíž jakýsi vzlet duše z tohoto světa k Bohu, povznášení se z nízkosti k vznešenosti, ze hříchu ke ctnosti, z nedostatečnosti k dokonalosti. A tak uctivost, Bohem do duše vštípená, vzroste v duši v sílu, která ji zvedá vzhůru, vždy výše k vrcholu lidské dokonalosti. Vizte jen!

Výchova nesmí jednati s dítětem dle nějaké šablony, nebo dle lesklých bludů bezbožecké školy, ale dle pravých a oprávněných požadavků a potřeb, jež Bůh v duši dítěte vložil. A takovým požadavkem a spolu zákonem vychovatelským jest uctivost; a tento zákon nemůže býti přestoupen, nemá-li mládež propadnouti největší zkáze.

Pozorujte jen dítě v jeho prvních letech. Mluvte k němu o Bohu, jenž stvořil svět, o Ježíši Kristu, v jeslích položeném, o strážném andělu, jenž dítky chrání, o nebi, jež je připraveno zbožným dítkám – uctivost zračí se mimovolně v údivu očí dítky, ve spínání jeho ruček, v modlitbě jeho rtů. A dále pak: necítí dítě opravdovou toho potřebu, aby projevilo i rodičům svoji oddanost a uctivost? Jakou sv. bázeň má před knězem? Jakou úctu k církvi? Proto poslouchají děti tak rády vypravování o neobyčejných lidech a činech, a skorem při tom ani se neosmělují dýchat, aby nerušily slavnostní ticho sv. uctivosti. A jde tu daleko méně o uspokojení jejich zvědavosti, nežli o projevení uctivosti, která v nejtajnější hloubi jejich mladé duše jest náboženská, nebeská a božská.

Když jednou jakýs hošík přišel z mateřské školky, kterou řídily školní sestry, do čisté občanské, beznáboženské školy, řekl za několik dní: „Ale, maminko, teď už neslyším tak krásné příběhy jako u velebné sestřičky.“ Ale což hoch už neslyšel žádných příběhů? Zajisté že ano, ale nikoli příběhů náboženských, nýbrž výhradně občanských, ze všedního života vzatých, a tak nejhlubší jeho potřeba uctivosti zůstala neukojena, místo chleba dostalo se mu kamení.

Ti, kdo z nás jsou lidé starší, mohou tu mluvit ze zkušenosti. Když jsme před 50 lety chodili do školy, byla biblická dějprava takřka jedinou knihou, s níž jsme se zabývali a seznamovali. S jakou radostí četly děti Starý zákon? Podrobné vypravování o Josefu egyptském, o hrdinské smrti matky makkabejské a její synů, o bojích a rekovné smrti Makkabejských za Boha a za vlast! Četli jsme touž povídku stokrát. A proč? Ony osoby jevily se duchu našemu vždy krásnějšími, cítili jsme potřebu a touhu projevovati jim svoji uctivost.

Ale proč vštípil nám Bůh tuto potřebu a touhu? Čtete-li životopis velikého člověka, o jeho všech ctnostech a velkých činech, a rozjímáte-li o tom, nezní vám v duši, proniknuté uctivostí: „To jest velikost, to jest důstojnost, to je ona pravá ušlechtilost člověka! Vzhůru! To jest i tvé povolání! Nesmíš tuto velikost jediné uctívati a obdivovati, ale musíš jí též dosáhnouti. Vzhůru! Opusť tyto nížiny všedního života a vystupuj na výšiny ctnosti a ušlechtilosti!“ – Rcete sami: Nečiní každá opravdová velikost tento dojem na každou, dosud nezkaženou duši?

To jest pravda, kterou jsme již my všichni poznali a zakusili, a kdo ji více nechápe a nerozumí, ten zajisté již k zoufání hluboko sešel a poklesl. Nechci se též dotýkati toho, zda a jak

dalece se na toto základní pravidlo řádné výchovy zapomnělo, aneb na kolik se ho více nedbá; ale z mých slov bude mnohému, jak doufám, jasno, s jakou nevědomostí, s jakou povrchností se dnes namnoze píše a mluví o výchově a vzdělání mládeže. A přece není dětský svět nějakým pokusným polem, zkušební stanicí! Mně stačí zatím tato pravda: „Uctivé děti cítí též nepřekonatelnou toho potřebu v sobě, aby dosáhly toho, k čemu mají úctu.“

Nuž, co z toho pro vás následuje, křesťanští rodiče, a pro všechny, kdo se nějak vychováním dětí zabývají? Vezměte tento zvláštní případ: Kdybyste našli nejkrásnějšího člověka, který kdy byl a kdybyste mohli všechnu krásu a sílu jeho postavy dáti i svým dítkám tím, že byste jim ho často ukazovali; nečinili byste tak s veškerou péčí a to pokud možno nejčastěji? Jak byste se radovali, kdybyste jim na taký způsob mohli vštípit duševní velikost, duševní ušlechtilost, krásu srdce sv. Pavla, sv. Jana Zlatoústého, sv. Aloisia, sv. Vincence z Paula, sv. Cecilie, sv. Háty, sv. Anežky, sv. Kateřiny Sienské? A přece není snem, co zde dím, není to klamem, není pouhou domněnkou, lichým předpokladem, ale je to pravda a skutečnost. Ukazujte svým dětem jen co je v pravdě velké, v pravdě vznešené, svaté a božské, přidržujte je k uctivosti k tomu všemu, a tato velikost, tato ušlechtilost a svatost přemění a vzdělá vaše dítky podle těchto vzorů a příkladů.

Proto pryč se všemi knihami, kde se jen mluví o nábytku, o rostlinách a zvířatech, kde se vypráví jen nudné, se zcela suchou a mělkou morálkou napsané a obsahem chudé příběhy, pryč z dětského světa se všemi knihami, spisy a obrazy, z nichž nezáří velebnost Boží, pryč z dětského světa s každou zábavou, v níž mají hlavní úlohu peníze a bohatství, šaty, módy, chvála lidí a požitky – pryč s tím vším, neboť jinak je veta po vší uctivosti!

Ale to daleko ještě není vše. Neboť vaše dítky vidí a slyší též mnoho sprostého, zlého, špatného a ničemného, proti tomu všemu máte jim vštípit opovržení a ošklivost. A tak stane se vaše dítě opravdu velkým a krásným, zvědčeným a ušlechtilým, neboť ono vidělo a naučilo se též uctívat, co jest v pravdě veliké a božské, ale spolu též povrhne a zošklivilo si vše, co je sprosté a špatné.

Mám vám snad nyní načrtnouti obraz těchto účelivých žáků uctivosti? Jich myšlenky odvracejí se ode všeho sprostého a hledají, co je v pravdě vznešené, jich city si zošklivují všechnu nízkost a milují jen, co je božské, jich vůle touží po oněch výšinách, kde je domovem ctnost, lidská a křesťanská dokonalost. Když potom později spojí mladík tuto ušlechtilost s důstojností otcovskou a jako biskup vládne rodině, když dívka snoubí s touto vznešeností důstojenství mateřské a rozvine v hloučku svých dětí všechnu svoji obětivou lásku, jaký to čarovný, půvabný pohled, jaká to škola uctivosti pro budoucí pokolení! A když dále takový muž ve službách vlasti nebo církve spojuje se svou ušlechtilostí úřady a důstojenství, jaká to přívětivost v jeho důstojnosti a jaká skromnost v jeho velikosti! Ba i tehdy, je-li nucen ve sv. hněvu povstati proti hříchu a nepořádku jako kdys Spasitel, když bičíkem vyháněl před sebou rušitele posvátnosti chrámu – i tehdy jeví vznešenost a důstojnost. Tito mužové jsou v pravdě velicí a není jim proto potřebí nadýmati se a chlubit různými maličkostmi, žadoniti o novinářskou pochvalu, jak to oni malí, na velikány rádi si zahrávají, tak často dělají – ale ti a takoví jsou v pravdě velicí a proto nevyhledávají stále jen důstojenství, úřadů, vyznamenání; oni spíše musí býti vyhledáváni, žádáni, prošeni a nuceni, než nějaký úřad nebo místo přijmou, oni jsou v pravdě velicí, a proto neznají lichocení a podlézání, ale i vůči velkým a mocným, bohatým a vznešeným zachovávají si plnou svobodu slova a činu – jsou v pravdě velicí a stýkají se nejraději s chudými, malými, opuštěnými, s prostými dělníky a neztrácejí tím ničeho na své ušlechtilosti a důstojnosti, nýbrž jen získávají tím na své vznešenosti.

Ale, nepřihlížíme-li ani k jiným ještě stránkám a vlastnostem, čím jest to obraz? Není to obraz Boží, není to obraz Kristův, jež uctivost vykreslila v duši lidské? Proto, vychová-li se mládež všeobecně a důkladně v uctivosti, jaké proměny se tím přivodí do rodin, do obcí, do celých národů?

Abychom pak ještě hlouběji vnikli v tento veledůležitý předmět, pohledme ještě na výchovu bez uctivosti – je-li totiž taková výchova možná.

Co jest protivou uctivosti? Neuctivost, nevážnost. Kdo nemá úcty k Bohu, k Ježíši Kristu, k sv. církvi, k sv. svátostem, ke kněžím, k rodičům, ke ctnosti a právu, tomu je to vše nějakou chvílí snad lhostejno, ale brzy dostaví se nevážnost, pohrdání, pak posměch a konečně nenávisť.

Má-li však býti dítě vychováno bez uctivosti, není nikterak potřebí dělati si před dítětem posměch z náboženství a víry, z dobrých mravů a ctností, z církve a kněží, není potřebí láti nebo říkati dospívajícímu dítěti: „Pohrdej, vysmívej se, rouhej se!“ – jak se za těchto smutných časů dosti často děje – ale aby se naučilo nevážnosti a pohrdání stačí, nevychovávatí je v uctivosti, zrovna jako k nevěře dospívající mládeže postačuje, když se s ní nikdy o božství Ježíše Krista nemluví. A je to k víře nepodobno, jak se v tomto směru hřeší, a jest to jakž takž omluvitelné jedině jakousi krátkozrakostí mnohých katolických křesťanů.

Katolická církev jest největší a nejsvětější školou uctivosti. Této pravdě sám učený Guizot vydal svědectví. Proto tam, kde tato církev ve své svobodě jest omezena, kde katolické školy nejsou více možný, tam uctivost poněkud mizí, třeba že se zevní zdání a nátěr starého řádu ještě nějaký čas mohl udržovati. A to jest právě to nejsmutnější. Neboť kdyby následky toho byly okamžitě, tak jako po krupobití, všem hned patrný, otevřely by se i oči slepých a i zbabělec nabyl by rekovné odvahy – ale takto jdeme vsťříc časům, že my sami těm, kteří po nás přijdou, budeme jednou hádankou. Neboť vaše děti nemohou jednou zůstatí lhostejnými k vám samým, k duchovním, k církvi, k bohoslužbě, k přijímání sv. svátostí, ke ctnostem víry, střídmosti, poslušnosti, mravnosti, k právu a zákonu občanské společnosti, ale utvoří si poněkud svůj vlastní úsudek, a budou pak tím vším buď pohrdati, nebo všeho toho si vážiti.

Ale poněvadž zůstává v srdcích vždy ještě snaha a touha po velikosti a vyznamenání, děje se v těchto nešťastných hrozný převrat se shora dolů. Neboť čím více člověk pohrdá tím, co je dobré a vznešené, tím více zamiluje si, co je zlé a sprosté, a stává se tak nevážancem, barborem, který jest každé chvíli hotov celý svět proměnit v ssutiny. V Itálii jsou spolky, které mají obraz ďábla na svých praporech a s nimi veřejně vystupují.

„Ale tak daleko to ještě u nás nedošlo!“ Ve veřejnosti ovšem ne – a co se tu a tam potají děje, to ovšem nevím. Ale úcta ke všemu božskému mizí i u nás – a jak daleko se toto zlo rozšíří – to ví jediný Bůh. Stejně příčiny a nauky mají též stejné účinky, jenže se všude stejně rychle nejeví a zůstávají člověku povrchnímu nebo důvěřivému dosti dlouho skryty. Ale abyste toto všeobecné nebezpečí ještě lépe pochopili, pozorujme ještě jednotlivé případy z obyčejného života.

Představte si mladíka, jenž vyrostl beze vší uctivosti. Pohrdá knězem; za to však poslouchá každého rouhače, který odkudsi přišel – pohrdá jinochem, který služby Boží pilně navštěvuje a večer nenavštěvuje hostinců, ale časně jest doma; za to však chodí se špatnými soudruhy, kteří se kostela vzdalují, opíjejí se a celé noci prohýří, pohrdá otcem a matkou, zasypává je hanou, opouští je v jich stáří a chudobě; pohrdá cudnou dívkou, která nic nepřístojného nestrpí, a hledá a nalézá špatné dívky, které už dávno ztratily úctu k panenství. A na konec pohrdá vším, příkázáními Božími i církevními, duchovní i světskou vrchností a jejich nařízeními, otcem a matkou, bratrem a sestrou, manželkou a dětmi – každým člověkem, který chce ještě v duchu Ježíše Krista bohabojně žíti.

A co teprve se stane, vyroste-li dívka beze vši uctivosti? Její spustlost jest potom tak hluboká a hříšná, nestoudnost často tak drzá, že o tom ani slůvka ztratiti nesmím. Neboť jsem i vám všem povinen úctou, a při pohledu na také ohavnosti jazyk vypovídá službu a jen oči mohou ještě plakati, není-li bolest ještě přespříliš veliká.

Za to porovnejte raději toho, kdo naučil se uctivosti s tím, kdo přiučil se jen nevážnosti a pohrdání. Onen vzhlíží uctivě k nebesům, tento hledí k zemi a k nebi jen tehda, chce-li se rouhati; onen cítí ve své úctě vřelé nadšení pro vše svaté a božské a touží vždy dostoupiti výš a výše, aby konečně přiblížil se k božské velebnosti a vtiskl její obraz jen lépe v duši svoji. To jest cíl jeho touhy. Excelsior. Vždy výš a výše, vždy lépe a důstojněji! Ale tento ve svém pohrdání vzdaluje se všeho, co jmenuje se velikostí, svatostí a spravedlností, a blíží se vždy víc a více k propasti mravní zkázy. Chtěl snížit vše, a zatím snížil jen sama sebe. Posmíval se všemu a pohrdal, opovrhoval vším, zatím však ctnost, svatost a spravedlnost a velcí mužové a ženy září dosud neporušeně ve své kráse a velebnosti, on pak stal se předmětem opovržení. Tu nepomáhá žádná jemnost módy, světového mravu, tak zvané slušnosti; nad vším tím lesklým nátěrem ukládá se přece temno nízkosti a sprostoty, podobně jako vzdor všem vymoženostem módy a líčidla jest viditelně stárí na tváři marnivé ješitné ženy, a k tomu ještě stává se odporným, kdežto jinak bylo by ctihodným.

Uctivost nemůže býti ničím nahrazena, jako nemůže býti nahrazena svěžest a krása mládí. Ale kdežto tato lety stárne a přechá, rozvíjí se ona stářím tím více v plné své kráse. Prostá pasačka, která navštěvovala jen jedinou zimní školu, ale která byla vychována v uctivosti, když jde v neděli, oblečena v starodávný kroj, s růžencem v ruce, do prostého kostelíka, jest plna ušlechtilosti a důstojnosti; ale sprostá jest ona odchovanka ústavu, která vyrostla bez uctivosti a jíž slouží neděle jen k tomu, aby ukázala všechnu nádheru svých šatů. Pastýř na vysokém štítu zpívá s uctivitostí do noci své poslední: Ave, svůj pozdrav; a jako ta jeho hora vysoko se vypíná nad chmurami údolí do čistého vzduchu nebeského, tak stojí i on vysoko nad městským synkem, který bez uctivosti vychován, vyhledává téže chvíle nějakou neblahou osobu.

Proto, jinoši a dívky, tažte se vážně sami sebe, jak se to má s vaší uctivitostí. A jestli jste mnohé ve škole a mimo školu zanedbali – trochu vyučování náboženského daleko ještě nedostačuje – dohoňte sami, co jste zanedbali. A jak? Poslouchejte pozorně a pilně slovo Boží na kázání a na křesťanském cvičení, střežte se lehkovážných společností a vyhledávejte si společnost, vážnou a bohabojnou, zahodte všechny nudné povídky, spisy – čtěte opět knihy obsahu vážného a náboženského – vezměte do ruky biblickou dějepravu a legendy svatých. Víím, že jsou mezi vámi mnohé duše ušlechtilé založené; nuž, dejte se dnes nadchnouti a uchvátiti, v tom je všechna vaše ušlechtilost, vaše vznešenost – vaše štěstí.

XXXIII.

Výchova a cudnost.

I když rozum dítěte je osvěcen věrou, vůle jeho upevněna poslušností, a srdce jeho v nejušlechtlejších svých citech láskou nadšeno a jí též otevřeno, i když dítko ve své uctivosti k Bohu a k církvi, k rodičům, k představeným, ve své uctivosti k chudým a nešťastným, k ctnosti a právu, stalo se samo předmětem úcty, přece ještě schází tomuto mistrovskému dílu Boží milosti a lidské výchovatelské snahy lesk a půvab v pokušení osvědčené nevinnosti a čistoty těla i duše.

Aby pak mládež za vedení rodičů a představených tento boj, v němž tělo bouří se proti duši, vítězně vybojovala, o to postaral se Ježíš Kristus ve své sv. církvi katolické takovou štědrostí, která skoro marnotratností mohla by se zdát. Jest zajisté všem jasno, kterak důležitý jsou tyto pravdy pro spásu dětí a dospělejší mládeže, pro štěstí rodičů i rodiny, pro veřejný řád a mravnost. Proto doporučuji vaši modlitbě rozjímání o těchto pravdách, abych vám je mohl vyložit tak, jak toho žádá oslavení Ježíše Krista a jeho nevěsty sv. církve, a konečně i časné a věčné blaho nás všech. Neboť pak můžeme oddati se té blahé naději, že všichni leskem své nevinnosti a čistoty staneme se milými Bohu i lidem a dosáhneme jednou slávy nebeské. Pro dnes tedy pojednám o nebezpečí, které hrozí mládeži a pak o povinnostech rodičů a představených, jež tomuto nebezpečí odpovídají.

Po čtyřicetidenním postě byl Spasitel na poušti pokoušen od ďábla. Vnitřně nemohl být pokoušen, neboť on byl a jest svatost sama; pokušení bylo jen zevně možno. A toto pokušení chtěl Ježíš Kristus připustiti, aby ve všem byl nám podoben. Neboť každému člověku nadejde pokušení, rozhodná chvíle, dříve či později, a to vnitřně i zevně, a to jest právě velkým nebezpečím pro mládež.

Pozorujte nejprve nebezpečí vnitřní. Krása duše jest patrna a vyzařuje takofka tělem; neboť obě, duše i tělo, jsou spojeny v jedinou osobu. Příroda sama přejala skorem úplně vzrůst těla, tak že výchova by tu měla dosti málo práce, kdyby nebylo na těle místa velice snadno zranitelného. A to jest? Smyslnost, žádostivost těla, které se bouří a žádá proti duchu. Ve chvíli, kdy tyto vášně procítají, nadchází pro dítě, pro mládež, rozhodnutí, zda půjde cestou čistoty či neřestí, zda nastoupí dráhu štěstí či neštěstí.

Pozorujte dítě v nejútlejším jeho věku. Myšlenky, přání, obrazotvornost, pohledy, tvář jsou ještě klidny, čisty, krásny, tak že duševní nevinnost takřka září jeho čistým tělem tak, jako paprsky sluneční čistým sklem prostupují. Ale tato nevinnost je do té chvíle spíše kouzlem a krásou než ctností; neboť schází jí ještě vítězná palma přemoženého pokušení. Leč toto pokušení se najisto dostaví a v této nevázané, rozpustilé době obvykle mnohem dříve, než jak to přirozený zákon určuje. Jak to? – V tomto něžném těle, které žilo doposud v nejlepší shodě a míru s duší, ukazují se nové zjevy, probouzí se nová žádostivost. Dítě, jehož řeč byla dosud prostá a dětinská, stává se uzavřenějším a opatrnějším; ono tuší tajemství a rádo by se již vlastní přirozenosti i svého okolí na leccos otázalo. Proto přemýšlí o řečech a skutečích svých rodičů, svých větších sourozenců a svého okolí. To jest ona osudná a rozhodná chvíle, kdy zákon údů počíná se vzpírat zákonu ducha. Není již to samo sebou nesmírné nebezpečí? Či neplatí zde slova sv. Ambrože: „Vystříháme se snadno jiných nepravostí, ale tento nepřítel je v nás samých na zámek a na závory uzavřen, tohoto nepřítele nosíme s sebou.“ (K Eustach., list 22) Tak srdce dětské stává se bojištěm, kde vášně mezi sebou zápasí a kde zvědavost vždy širší pole si hledá.

Není tento domácí nepřítel dosti silen, aby čistou duši zakalil a poskvrnil? Ovšem – a k tomu dostává se mu i spojenců z venku. Nebo pozorujte jen okolí dítěte, kde dostává se mu často odpovědi na otázky, kterých neumí dosud dávat. Neboť jest to sice smutné, ale přece jen pravdivé: u valné většiny mládeže probouzejí se zlé chťiče z popudů zevnějších, a to často daleko dříve, než přirozená dospělost, jak se zdá, toho žádá.

Všimněte si nejprve domu otcovského. Jak neopatrní bývají často rodiče před svými dětmi? Neopatrní v řeči i v jednání – neopatrní ve dne i v noci. Či nepojednává se mnohdy před dětmi široce a dlouze o rozličných pohoršlivých událostech, milostných poměrech, o svatbách, tancích, módách. – Již pouhé naznačení, slovo může tu být látkou výbušnou.

Pozorujte ještě dále dům otcovský. Nastal večer, noc, děti běhají ještě okolo domu, nebo jedno leží na této lavici a druhé zas na jiné v onom koutě, ostatní se nudí; otec a matka, větší

sourozenci jsou snad ve spolcích nebo ve večerních zábavách, nebo se doma zabývají vším možným, jenom ne dětmi. Tak nemůžete nad dětmi bdít a s nastávajícím večerem ukazují se i jejich temné, stinné stránky. – Ale ještě více; děti ulehají na lože; panuje tam kázeň a slušnost? Které spí v téže světnici? – Jak oděny nebo snad neoděny vstávají ráno a přicházejí k vám? S přirozeným studem zaniká tu spolu velmi často smysl pro kázeň a slušnost.

Ale i na tom ještě není dosti. Jaké kalendáře máte? Jaké povídky, jaké vtipy jsou v nich? Jaké časopisy odebíráte? O jakých nepřístojnostech přináší zprávy? I v samých návštěvách a oznámeních přichází často mnohé, co na děti působí jako zhoubný jed. Když jsem pravil, že školním dětem nemáme trpěti novin v ruce, otvírali mnozí s údivem oči; ale dnes to opakuji, třeba že ze zcela jiného důvodu. Dále jaké knihy dostávají se mládeži do rukou? Či se toto nebezpečí u nás nevyskytuje? Jsme příliš vzdáleni od velkého světa? Či nevězí i v naší mládeži žádostivost smyslů, spojená s nezměrnou zvědavostí?

Kdo z nás chce poznati, jak neblaze působí moderní školní soustava na předčasnou pohlavní zralost, ten nechť si přečte Historicko-politické listy z r. 1876 a pak si snadno vysvětlí mnohé smutné zjevy. Již před lety bylo u knihkupců města New-Yorku nalezeno přes 15 000 dopisů, jimiž se objednávaly oplzlé spisy. A od koho byly tyto dopisy? – Od koho? Od žáků a žákyň celé země, od žáků a žákyň beznáboženské školy. A v Německu? – Tu se též honosí, že se prodalo a odbylo 30 až 40 a snad ještě více tisíc hanebných knih. Nemůže taká hanebná kniha přijít též do rukou dítek? – A což když tvůj syn nebo tvá dcera jsou v cizině? Na školách? V některém ústavě? – A jak často rozšíří se mrzké obrazy, drzé nestoudnosti a vtipy do nejdlehlějších domů obaly nebo nádobím?

Tajemství zloby zavedlo do svůdnictví jistou soustavu, a naše pokolení, přílišným světlem oslněné, nevidí více této záhuby a nechce víc při otevřených očích vidět. Nebezpečí hrozí v rodině, nebezpečí hrozí i mimo dům otcovský jak dítěti, tak i dospělejší mládeži.

Tvé dítě není též vždycky samo; přijde do styku s jinými, brzo se stejně starými, brzo se staršími. Kdyby bylo mezi nimi jen jedno jediné, hříchem již nakažené – jaké nebezpečí hrozí tvému dítěti, které snad hřeší ještě dříve, než hřešiti může! Jak často padnou děti v ruce odrostlých svůdníků!

Ale dejme tomu, že dítě šťastnou náhodou dosáhlo 15, 16 let, aniž by kdy bylo přišlo do nebezpečí. Co slyší a vidí potom v rozličných obchodech, továrnách, dílnách, rodinách? Často má se za to, že dcera je opatřena v dobré, katolické rodině – a zatím tam bydlí starý nebo mladý svůdce. Mnoho se mluví o nebezpečí továrních dělníků a při tom se zapomíná na ony zloduchy, kteří se často blíží k služebným. Tak zmocňuje se mnohých, mnohých mladíků a dívek již v 15 neb 16 letech ďábel smyslnosti a vykouzlí jim před oči za cenu hříchu všechny radovánky světa. To jest vrchol nebezpečí a pokušení, jestli snad již dříve hřích nevníkl zadními dvířkami potají v jejich mladistvé srdce.

Tu zříté pokušení, nebezpečný okamžik, rozhodný obrat již v dětství, nebo v mládeži poněkud dospělejší. A tu nastává otázka, jaké prostředky máme po ruce, aby v tomto rozhodném okamžiku nastal šťastný obrat? Dnes chci jediné promluvit o přiměřených povinnostech, které tu mají rodiče.

S prvním hříchem vnikla v tělo i žádostivost: hříchem dědičným přenáší se z pokolení na pokolení. Aby však člověk snadněji mohl bojovati proti žádostivosti těla, vštípl mu Bůh cit studu. Tak již prarodiče přikryli se po prvním hříchu listy fíkovými. A jakkoliv člověk se stydí za každý hřích, přece rdí se nejvíce pro nečistotu. Proto jest též stud s čistotou nerozlučně spojen, a slova stud a cudnost užívají se často k označení téže ctnosti: čistoty. To bylo jasno již onomu

pohanskému filosofu Aristotelovi, a po něm ještě hlouběji objasnil tyto pravdy sv. Tomáš. (II. II. q. 151, art. 4.)

Proto chcete-li uchovati nevinnost svých dítek, chraňte a udržujte v nich stud, a to hned od prvních let, od nejútlejšího jich věku. Ale co za tím účelem činiti? Nejprve vy sami žijte před svými dětmi ve vši mravnosti; proto buďte před nimi vždy úplně oblečení, aby vás každý mohl viděti; vše, cožkoli před dětmi konáte, buď čisto, neposkvrněno a čeho přede mnou činiti vám by se neslušelo, toho také nečiňte ani před dvouletým, tříletým nebo čtyřletým dítětem.

„Ale,“ řekne snad někdo, „to jest přece trochu přísné. Toho si děti ani nevšimnou; vždyť tomu ani nerozumějí.“ Tak mluví mnozí křesťané, kteří nepřemýšlejí. Ale již staří pohané měli správné heslo: „Reverentia puero habeatur!“ Před dítětem třeba míti úctu a míti se na pozoru. „Ale ony nerozumějí, co se mluví!“ Možná; ale opakují to po vás, přijdou k jiným dětem, které již více rozumějí a od nich dostane se jim snad vysvětlení.

„Ale ony nerozumějí tomu, co vidí.“ – I to jest dosti možné; ale ony to napodobí. Rozumí se, že zprvu bez hříchu – leč pozbývají při tom poznenáhlu studu. A tak jen vyrůstají ony předčasně dospělé děti, které často v 10, 12 letech znají a provádějí věci, jež byly našim pohanským předkům ještě ve 20 letech neznámy.

„Ale dříve či později přece dovědí se všechno.“ – Dříve či později? Jest to snad úplně lhostejno? Čím dříve, tím hůře; čím později, tím lépe. Neboť čím jemněji jest jejich stud vypěstěn, čím více jich vniterný život milostí Boží je utvrzen, čím více je rozum věrou osvěcen, čím více srdce je svátostí sv. pokání očištěno, čím více je vůle sv. přijímáním posilněna – tím rozhodněji zvolá jednou mládež ve chvíli pokušení a nebezpečí: „Odstup ode mne, satane!“

Proto odstraňujte z očí svých dítek vše, co by v nich mohlo sv. stud urážeti a zeslabovati. Jeden mladík vypravovával po svém obrácení na výstrahu všem, že za svého dětství viděl kdysi, kterak jeden z jeho soudruhů byl ve škole velice neslušným, stud urážejícím způsobem potrestán. Tento případ urazil jeho stud tak, že onen okamžik stal se počátkem veškerého jeho mravního poblouzení. Oč se jednalo? O potrestání. A což nemělo ono potrestání druhé zastrašiti, aby se zlého varovali? Zajisté; ale při tom byla uražena slušnost a s ní i stud a se studem zároveň i nevinnost. A může-li již potrestání míti tak neblahé následky – co teprve jiné věci?

Proto chci a musím vám tu dáti zvláštní některé pokyny. Neoblékejte a nesvlékejte dítek svých společně vedle sebe, dovolujte jim ven vycházeti a před jinými se objevovati jen tehdy, když jsou již zcela oblečeny, netrpte na nich šatů, které by nebyly dosti počestné. Pamatujte na věčnost, kde rodiče budou jednou skládati účty z jistých příliš krátkých sukének.

Poruší-li děti jakýmkoli způsobem stud, když leží, sedí, stojí, při hře nebo když pobíhají, kářejte je bez odkladu, a nepomůže-li to, přísně je potrestejte.

„Ale děti při tom na nic zlého nemyslí, káráním a tresty jsou jenom upozorňovány!“ Ano, do výkladů, nesmíte se pouštěti, nýbrž rcete krátce a prostě: „To se nesmí dělati před Pánem Bohem, před andělem strážným; takové děti Bůh tresce.“ Když s nimi tak budete jednati, posilníte jen jejich stud a vštípíte jim takový jemnocit, že později budou se lekati všeho, čím by stydlivost urazily, budou se rdíti při každém dvojsmyslném slovu, chvítí při každé nečisté myšlence a odmítnou svůdce jako na poušti kdysi Ježíš odmítl ďábla. Budete-li tak jednati, nezpůsobí vám žádné nestoudné dítě jen žal a hanbu, nýbrž cudné pokolení v lesku svých ctností potěší a osvěží vaše stáří.

Kdo z vás nechtěl by míti takové dítky, jakým byl zbožný Oliver, zakladatel sv. Sulpice? Již jako útlý hoch byl takorčeka nebeským květem milosti Boží a výchovy křesťanské, ozářen nejkrásnějším leskem sv. studu. Vizte jen jedinou událost z jeho mládí. Jednoho dne koupal se v řece a cvičil se v plavání. Aby si trochu odpočinul, chtěl se dostat na protější břeh. Znaven,

nemaje skoro již ani síly nad vodou se udržeti, dostal se tam. Ale v tom zpozoroval na blízku lidi. Ačkoliv měl slušný plovací oděv, přece se styděl, aby ho jiní v takém stavu viděli. Proto rychle se obrátil a plaval vši silou a ne bez nebezpečí k druhému břehu. Uprostřed řeky však ho síly opustily a on počal tonouti. Na štěstí narazil nohou na kůl, který skrytě pod vodou ze dna řeky vyčníval – a tak byl jako rukou sv. anděla strážce podivuhodně zachráněn. – Chcete i vy mítí takové děti? Čiňte vše a spolu střežte se toho, co jsem vám naznačil. Ne, že by to bylo snad vše; ale jest to aspoň veliký počátek.

Neboť celého povznešení a oslavení dochází dítě a mládež a všechno lidské pokolení teprv v hlubokém a plném tajemství vykoupení skrze Boha člověka. Chcete mítí takové děti? Všeobecně této otázky není snad třeba; pravím všeobecně, neboť i zde jsou výjimky, stejně tak vzácné, jako smutné.

Kdo by se snad této práce a namáhání lekal, vzpomeň si na příklad zbožné služky a služebnice Isabely Ubedie. Její paní, vznešená dáma Voršila Gusmania, byla r. 1397 na rozkaz krále Petra Kastilského upálena na hranici. Svíjejíc se bolestí, uvedla svůj oděv v nepořádek tak, že bylo její obnaženou nohu viděti. Tu vskočila tato statečná služka sama do ohně, pevně sevřela rozhalený šat své paní a držela jej tak dlouho, až sama i se svou paní shořela. Tato služka chtěla raději zemřítí, než by byla strpěla, aby její velitelka zemřela jen poněkud neslušným způsobem. (Rosa Drexell, str. 546.)

Na koho se mám nejdříve obrátiti? Kdo má bdíti a o to pečovati, aby nejkrásnější barva – barva sv. studu nadpozemsky krásnila a proměnila pozemskou krásu a půvab mládeže? Především na vás, křesťanští rodiče, ve vašich rodinách. A je-li to snad spojeno s mnohým namáháním a bděním, pomněte, že Ubedia vrhla se do ohně!

Ale naše děti chodí do školy, chodí do těch a oněch domů, hrají si tu a onde, ve 14, 15 letech musí pomáhati v práci a živobytí, a to obyčejně mimo dům. Ve všech těchto poměrech nemusíte ještě skákati do ohně, abyste srovnali šaty svých dítek; ale za to máte se poptávati, pátrati, zda jejich jemný stud nikde se neuráží a neotupuje.

Tu vám nemůže nikdo zazlívati – leda ti, kteří neznají ani svět, ani mládež, nebo kteří nejsou v některých věcech úzkostliví nebo dokonce k svádění jiných jsou náchylní. V těchto starostech mají vám pomáhati a přispívati všichni, kdo se s mládeží stýkají, slovem i činem a usilovně horlíti proti všemu, čím by stud mohl býti urážen a otupován.

Nyní znáte nebezpečí, které hrozí dětem i dospělejší mládeži; žádostivost těla se probouzí a počíná se bouřiti proti duši. K tomuto vnitřnímu nebezpečí druží se různá pokušení zevnější, nebezpečí v domě otcovském i nebezpečí mimo rodinu. Abyste pak všechna tato rozličná nebezpečí odvrátili, jest, rodičové a představení a konečně vy všichni, vaší svatou povinností, pěstovati v dítěti jemný cit studu, t. j. stydlivost a vzdalovati od něho vše, čím by stud jeho jakýmkoli způsobem mohl býti otupován. Pomáhejte dítěti, pomáhejte mládeži pokušení přemáhati a přijdou andělé Boží k vám a budou vám sloužiti, až Otec nebeský dá v nebi korunu vítězství na hlavu vaši.

XXXIV.

Výchova a zpověď.

Mládeži nadejde jednou hodina, kdy tělo se bouří proti duši a kdy též zároveň zevnitřní pokušení vnitřní nebezpečí osudně rozdmychuje. Aby mládež tato nebezpečí mohla přemoci, jest sv. povinností rodičů, učitelů, představených, přirozený cit studu u dětí posilovati. Ale to ještě daleko nestačí. Co tedy jest činiti? Snad nebezpečí popírati a dětskou přirozenost s jejími všemi pudy prohlašovati za nevinnou a nikterak nebezpečnou? Ale to jest hrubá nevědomost a jistá zkáza mládeže. Či možno snad očekávati záchranu od lidského vychování a vzdělávání? Nikoli, neboť pohané vzdor svému vzdělání propadli nejhнусnějším neřestem.

Či snad se poměry v nové době již změnily? „Křesťanský posel“ methodistický list, oznamoval již před lety o mládeži beznáboženské školy americké toto: „Jest všeobecně známo, že mezi americkou mládeží panuje úžasná nemravnost a že vždy víc a více jí přibývá. Hoši a dívky baví se spolu o věcech, o kterých by ve svých letech a ve své nevinnosti neměli věděti. Jen málo je těch, kteří mají tušení o této znemravnělosti mládeže.“ – Tak mluví list methodistický. Tož ani dnes nedostačuje žádné školní vzdělání a nejméně ovšem vzdělání školy bezkonfessionální, aby se vypěstovalo čisté pokolení. A máme proto zoufati a volati se světem: „Čistota je nemožná, není již duší neposkvrněných!“ Nikdy a nikdy! Neboť i když srdce lidské kloní se již od nejútlejšího mládí k zlému, i když pohoršení a svůdnictví rozestírá a vrhá své sítě na všechny strany, jest přece ještě mnoho, mnoho duší, které uchovávají sebe i své tělo ode vší poskvrny – rostou a kvetou i dnes lilie mezi trním.

A jak jest to možno? Ježíš Kristus uložil ve své sv. církvi všechny prostředky k tomu, aby vypěstěno bylo čisté pokolení. Neboť jako kdysi vedl apoštolý své na horu Tábor, aby jim ukázal svoji slávu, tak vede mládež podnes na vysokou horu oslavení neposkvrněné čistoty těla i duše, vede ji vzhůru ve světle nadpozemského osvětlení a poučení, vede ji vzhůru silou nebeské milosti. – Pro dnes prodlím při prvním prostředku: totiž u poučení. Poučení jest dvojí: všeobecné a pak zvláštní, důvěrné, jehož se mládeži dostává ve svátosti pokání.

Volím tu schválně slovo „poučení“. Neboť nemám tu na mysli výhradně kázání, náboženské cvičení a vlastní náboženské vyučování, nýbrž každý druh poučení, k němž jsou zavázáni rodiče, učitelé, představení a všichni dospělí lidé, aby působili ke spáse mládeže.

Jest jisto, že pouhý rozum dovede mnoho říci ke chvále lidské důstojnosti, čistoty těla a duše; ale to vše ví a zná i katolická církev; ale ona mimo to vede mládež k oněm výšinám, kde ve své celé slávě září víra a v jase této víry stkví se tvář mládeže a tělo její jako slunce a ona dosahuje bělostného šatu nevinnosti jako sních. Tak se mládež nejen poučuje, ale uvádí v nadšení, strhuje k následování, a toho je nezbytně potřebí. Neboť kde mládež nemá tohoto nadšení, tu schází skorem vše, a kdo nedovede toto nadšení vzbuditi, ten neměl by se ani mládeží zabývat, neboť všechno jeho namáhání bude marno.

Neboť čemu učí nás víra, abychom nadchli nejen mládež, ale všechny lidi pro čistotu těla a duše? Svatý Pavel prohlašuje: „Nevíte-liž, že vaše těla jsou oudové Kristovi? Zdaliž nevíte, že oudové vaši jsou chrám Ducha sv., jenž jest ve vás, ježž máte od Boha, a nejste svoji? Ale tělo není pro smilství, nýbrž pro Pána. Neboť koupění jste za velikou mzdu. Oslavujtež a nostež Boha v těle svém!“ (I. Kor. 6. 13-15., 19-20.)

Co chce těmito slovy sv. Pavel říci? Není jen vaše duše Bohu zasvěcena, ale i tělo vaše má vyšší posvěcení, nebeskou vznešenost. Neboť jest vykoupeno krví Kristovou, křtem sv. jako úd k tajemnému tělu Kristovu připojeno, proto nepřebývá Duch sv. jedině v duši vaší, ale i v

údech vašich, které se staly živým chrámem Ducha sv. Ale co následuje z této důstojnosti, již se dostalo tělu? Sv. Pavel sám soudí takto: „Utíkejte před smilstvím, oslavujtež a noste Boha v těle svém.“ (I. Kor. 6. 18, 20.) Tedy nemáte nositi Boha jen v duši, ale i v těle, nemá jen duše vaše oslavovati Boha, ale i tělo vaše svojí nevinností a čistotou. Nuže, křesťanští rodiče, vyrostou-li děti vaše v této víře, nebudou potom vážit si svého těla jako údu Kristova, jako chrámu Ducha sv., neuchovají je a nevyzdobí je vznešenými květy nevinnosti a čistoty?

Či proč as, myslíte, upadá mládež tak často a lehkomyšlně bez výčitek svědomí v náruč svůdnictví, nebo v otroctví vlastních chtíčů? Proč otevírají tak mnozí svým marnivým šatem, nestoudností svého pohledu a řeči, lehkomyšlností svých styků všechny brány tohoto chrámu? Ovšem slabost, lehkomyšlnost a zlé příklady jsou jistě tím také vinny, ale hlavní příčina bývá obvykle ta: Tito mladí lidé neznají důstojnosti svého těla, nepovažují je za chrám Ducha sv., nemají je za úd tajemného těla Kristova, nevidí na něm krev Ježíšovu, jež jest rozkoší andělů a hrůzou zlých duchů, ale vidí jen mládí, jen domýšlivou krásu, která po radostech a požitcích touží.

Ale odkud pochází tento smutný zjev? Rodiče neučili tomu své děti; snad ani sami neměli tušení o vznešenosti a nebeské ušlechtilosti svého těla. A my kněží – snad z tisícerych ohledů se neodvažujeme plnou a jasnou pravdu hlásati, do starých vředů říznouti – anebo nedostává se nám hlubších vědomostí, abychom vznešenost nevinnosti dovedli vylíčiti, anebo nadšení, kterým bychom především mládež dovedli roznítiti k svatému boji na ochranu nevinnosti a čistoty těla i duše, anebo nedostává se nám potřebného času a klidu, abychom pravých a případných slov našli. Nevím, čeho se nedostává.

Modlete se však, aby Bůh dal vám kněze, kteří by apoštolskou horlivostí vynikající, dovedli hluboké pravdy sv. víry vašim synům a dcerám a vám tak vyložit, aby vás všechny pro nevinnost a čistotu nadchli, na velkolepé skutky a vznešené, k následování vybízející příklady vám ukazovali a tak oheň sv. nadšení vždy víc a více ve vás rozněcovali. Oni mají vám ukazovati na Syna Božího, který jedině z čisté Panny chtěl se naroditi, mají vám ukazovati na neposkvrněnou Matku Boží, Pannu panen, na májovou pobožnost, na modlitbu sv. růžence, kde její obraz v plné své kráse tak zřetelně vystupuje. Jenom tak, stržení jsouce posvátným nadšením, dovedete své děti, své mladší sourozence varovati, poučovati, pobádati, aby rostli krásně jako lilie a zůstali též jako lilie uprostřed tmi.

Leč my máme ještě mnohé jiné vzory, které jsou nám bližší, vzory, které rovněž s hříchem dědičným přišly na tento svět a proto měly též mnoho proti pokažené přirozenosti bojovati. Vzpomeňte jen na sv. Anežku, která, jen aby panenskou krásu svoji uchránila, v třinácti letech kráčela k nejkrutější smrti s větší radostí, nežli mnohé jiné jdou k veselému tanci. Vzpomeňte na sv. Potamii, která volila raději pomalu býti pohružována do vroucího oleje ve svém šatě, nežli rychle a náhle, ale bez šatů.

Vzpomeňte na sv. Stanislava Kostku, který upadal do mdlob, kdykoliv nějaké dvojsmyslné slovo bylo před ním proneseno. Dále mluvíte svým dětem o nevýslovné slávě, kterou Bůh čistým duším a neposkvrněnému tělu připravil. Tak podaří se vám snadno nadchnouti mládež, aby žila v ovládání svých žádostí a ve vši počestnosti.

A ještě něco. Nezapomeňte toho ani vy, ani vaše děti, obzvláště v čas nebezpečí a pokušení. Nečistí nespátí království nebeského, ale věčná muka budou trpěti. Tuto pravdu jest potřebí všem hluboko do srdce vštípit, neboť mnozí jedině z bázně před peklem dovedou se hříchu varovati.

To jest ono všeobecné poučování, jemuž všichni, přiměřeně svému stavu a svým schopnostem věnovati se mohou, a které zároveň mnohým současně mohou udělovati. – Jakkoli

tyto pravdy, když řádným způsobem jsou objasněny, jsou způsobilé mládež pro zachování čistoty těla a duše nadchnouti, tož přece v tom moři lidské bídy pro všechny případy nepostačují, ale jest potřebí ještě jiného, zvláštního poučení.

Kristus, který jednak ve své velké lásce k lidem chce všechny spasiti, ale spolu též velká nebezpečí lidské smyslnosti zná, chtěl nám všechny možné prostředky posvěcení a záchrany poskytnouti. Jest potřebí nad dítkami bdíti a jich stydlivosti k plné citlivosti vypěstovati. Ale je tak mnohé, co bdělému zraku rodičů uniká. Neboť nebezpečí nehrozí jen z venku, zevně, ale i uvnitř; a i ta vnější zůstávají často po dlouhou dobu skryta. Vždyť již děti z bázně aneb ze studu mnohé zatajují. A tu je opět poučení potřebí; ale musí se to díti často tím způsobem, aby jen jedině dítě je chápalo v nejhlubší svatyni svého srdce. Proč to? Již dítě octne se často v různém nebezpečí, oddává se různým myšlenkám, přáním, žádostem. Cítí v sobě potřebu vše to vyjevit. Ale komu? Rodičům? Jich se stydí anebo bojí. Učiteli? Nemá k němu naprosté důvěry – obzvláště v beznáboženské škole. Duchovnímu správci. Ale zdá se mu, že se nesmí se svým tajemstvím plně svěřiti, bázeň a stud i zde ukazuje svůj vliv. A přece dítě cítí toho potřebu, aby se cele svěřilo a nemá pokoje, dokavad ho někdo jasně a zřetelně nepoučí, zda jde cestou spasení čili nic.

Nuž, kde nalezne duši, která jest čistá, ušlechtilá, mlčelivá, zkušená, osvícená, plná soucitu a lásky k lidem, duši, které se ne jednou, ale stokrát za radu tázati smí a může? Tohoto vůdce a rádce nalézá dítě ve svých prvních nebezpečích, nalézá dospívající mládež v nejnebezpečnějších letech svého života ve svém zpovědníku.

Neboť z rozkazu Ježíše Krista má on ve svátosti pokání bídu a těžkosti všech lidí vyslechnouti, ale obzvláště k mládeži má často volati: „Pojďte ke mně všichni; pojdte dítky, hodina nebezpečí snad už uhodila! Pojd', mládeži dospívající, tvá žádostivost již hoří, již hrozí ti pokušení! Pojd'te, vyjevte všechnu tu bouři, jež uvnitř i venku zuří, abyste na výšinách svého proměnění a oslavení nejen vytrvali, ale vždy též krásnějšími byli. Pojd'te, nebojte se, neboť zde vstupujete v svatyni neproniknutelného tajemství, v posvátné přítmi, z něhož o vaší bídě nic nemá na světlo přijíti.“

Tak hledí na svátost pokání dítky i dospívající mládež. A co je toho přirozeným následkem? Že dítě a mládež vyjeví nebezpečí a zůstane uchráněna od hříchu. Ba co více, i když není tu ještě žádného blízkého nebezpečí pro dítě, vidí již zkušený zpovědník v úkrytu duše hrozící nebezpečí a může mu předejiti.

To jest onen neobyčejný, dalekosáhlý význam sv. zpovědi ve výchování, neboť tu může, ba musí, se mládeži mnohé říci, čeho nelze při vyučování náboženství pověděti. Neboť zde je potřebí jednati s každou duší dle její poznatků, dle její pokušení a její hříchů. A konečně má toto poučení do sebe ještě jednu zvláštní cenu. Při každém jiném vyučování jsou vždy někteří roztržiti anebo dávaná poučení obracejí na jiné a ne na sebe – jak se na kázání a křesťanském cvičení často děje. Ale ve sv. zpovědi nemůžeš býti roztržitý, nemůžeš na jiné mysliti, neboť zde každé slovo jest tobě a tvým potřebám přiměřeno. Proto mám to pevné a nezvratné přesvědčení, že mládež tak dlouho, dokud tuto svátost platně a řádně přijímá, buď ani do žádného těžkého hříchu neupadá, anebo, pakli více z nevědomosti aneb z přenáhlení, nebo z bázně něčeho se dopustila, zůstává přece uchráněna od vlastní zžírající vášně a nepravostí.

Ale, namítnete snad, proč i katoličtí synové a dcery tak často smutným způsobem klesnou? Ježíš dal nám prostředky milosti, ale mládeži ponechal též svobodnou vůli. Proto, když mladí lidé svátost pokání v pravý čas nepřijímají, anebo nepřijímají ji řádným způsobem, anebo když napomenutí a výstrahy zpovědníkovy nedbají, lze snadno pochopiti, že s jinými krácejí po

cestách svých žádostí. Nebo tací lidé nevyhledávají též povzbuzení k statečnosti a k vytrvalosti ve sv. boji, aby uchovali svoji čistotu nebo jí znovu nabyli.

Proto pozorujte nové výhody a přednosti této sv. svátosti netoliko pro mládež, ale i pro věk dospělý. Mnozí totiž bývají často malomyslní, na mysli skleslí, zaražení. Proč? Vnitřní pokušení rostou, a tělo bouří se vždy víc a víc proti duchu, a tak divným shlukem různých okolností může se rozpoutati v nich opravdu bouře neblahá a prudká. Mimo to zlé příklady hrozí vždy lákavěji, zevnější nebezpečí stávají se den ode dne prudšími, a tak nastává chvíle, kdy všechn odpor zdá se být nemožným, kdy tak mnohý jako čarovnou mocí hříchu cítí se býti strhován. Kde v takých chvílích lze nalézt síly k vítězství, o tom chci příště uvažovati; ale odvahu, důvěru a naději vštěpuje jim zpovědník.

Nebo co on tobě řekne? „Hleď, mé dítě, nebuď malomyslným. Neboť Bůh nedopustí tebe nikdy pokoušeti nad tvé síly; anděl strážný stojí po tvém boku; neposkrvněná Matka Boží pomáhá ti v boji a zápasí za tebe. Vzpomeň na nesmrtelnou korunu věčné blaženosti, jež ti již září vsříc! Neklesej na mysli a pak své nevinnosti neztratíš. Vzpomeň na blahoslavenou Anežku, dítě třináctileté! Zbavena svých šatů byla dovedena do domu pokušení a hříchů, ale Bůh dává jejímu vlasu tak zázračně růsti, že pokrývá celé její panenské tělo a prvý mladík, který se k ní blíží, mrtev klesá k její nohám. Tak i tebe Bůh ochrání ve dni pokušení a v noci pohoršení; jen důvěřuj v něho a kdyby hrubé násilí tebe přemohlo, pak v hrdinském boji nevinnosti své jsi neztratila, ale ji rozmnožila.“ Tak a podobně nabádá dobrý zpovědník klesající duši k novému boji a vede ji vždy k novým vítězstvím.

Proto kdo by mohl vypočítati ony dítky, které v síle této svátosti rozkvétaly krásnější než bílé lilie? Kdo by dovedl spočítati jinochy a panny, muže a ženy, kteří naplnění svatým nadšením nejtěžší boje vítězně, překonali, aneb aspoň z jediného těžkého poklesku znovu se k životu ctnostnému pozvedli? Ale jak mnoho bylo též výborných kněží, kteří právě pro toto své působení stali se předmětem hněvu, nenávisti, pronásledování!

A nyní na konec obracím se nejprv k vám, křesťanští rodiče. Poučujte své dítky, jako jsem v prvé části své řeči ukázal. Vštěpujte jim hlubokou úctu k svátosti pokání. Nikdy neopovrhujte těmi, kteří se často zpovídají a přece smutně žijí. Bůh sám je bude jednou souditi. Předcházejte své dítky dobrým příkladem, sami častěji sv. svátosti přijímající. Je-li vaše dítě neposlušné, vzdorovité, vezměte je s sebou k sv. zpovědi a řekněte zpovědníkovi: „Nyní přijde můj syn, má dcera, jest taková a taková.“ – a dítko takové je zachráněno. A když to nespomáhá, jdi se svým dítkem ke zkušenému knězi; požaluj jemu na všechno své soužení a špatnost dítěte, a bude ti spomoženo – jestli jinak v tvé rodině vše jest v pořádku. To je nejlepší ochranný ústav a prostředek, který má dlouhá zkušenost až po dnes mi ukázala. A čím více tento ústav od jedněch je zneuznáván, od jiných zlehčován, tím více nechť tento čistě občanský, novodobý, od Boha a od Ježíše Krista odpadlý stát pomýšlí na založení občanských záchranných ústavů a zavedení jiných občanských prostředků; ony přinesou právě tolik spásy a záchrany, jako beznáboženská, čistě občanská škola.

A když pak děti ze školy vyšly, posílejte je i potom často k sv. zpovědi, aby nepřítel nezasíl koukol a všechnu výchovu nezmařil, posílejte je, či ještě lépe beřte je ke sv. zpovědi s sebou, a to zvláště tehdy, když začnou se nerady modliti, marnivě a zálibně se strojit, vám hrubě odpovídati nebo pozdě domů se vraceti.

Naposled obracím se k vám, křesťanští jinochové a dívky. Co chce zpovědník s vámi činiti? To, co Spasitel s Petrem, Jakubem a Janem. Chce vás vésti v soukromí, stranou ode všech lidí, ode všech knih, spisů, řečí a příležitostí, kde vaší nevinnosti hrozí zkáza; chce vás vésti k oněm výšinám, kde by vaše čistá duše již zde viděla slávu Boží, kde v míru, v plesání, v

nevinosti duše postavíte sobě stánky, abyste tam okoušeli, jak sladký jest Pán. Jasný oblak milosti, laskavosti a milosrdenství našeho velkého Boha a Vykupitele vás zastíní a ze světlého oblaku uslyšíte hlas Boha Otce: „Toto jest mé milé dítě, jež jsem z lásky za své přijal, v něm se mi zalíbilo; neboť jeho křestné roucho je bílé jako padlý sníh, a jeho tvář jest jako slunce, skvoucí se v kráse své nevinnosti.“

Kéž byste všichni přijali slova má jako důkaz mé nejpřímnější lásky k vám a zvláště k dospělejší mládeži! Kéž Bůh těmto slovům žehná tak, abychom všichni pospolu pro zásluhu Ježíše Krista, našeho velkého Boha a Vykupitele, a na přimluvu jeho neposkvrněné Matky došli věčného proměnění na nebeské hoře Tábor!

XXXV.

Cudnost a sv. přijímání.

Když jednou Kristus Pán vymítal d'ábla z člověka posedlého, lid se divil; ale fariseové se rouhali, řkouce, že Ježíš skrze Belzebuba, knížete zlých duchů, d'ábly vymítá. Proto Kristus hleděl tyto zatvrzelce poučiti, že jest nemožno, aby satan pracoval na zkáze své vlastní moci a svého království; a poněvadž tedy vymítá d'ábly mocí Boží, jest patrné, že království Boží se přiblížilo. Pak ukázal jim na moc d'ábla, který tak dlouho v pokoji ovládá člověka, dokud naň nepřijde silnější a kořist mu neodejme. Ale i pak, když byl d'ábel vymítnut, nemá žádného klidu, přiběhne si na pomoc jiné duchy zlé, aby opět do duše vnikl; a zdaří-li se mu to, pak budou poslední věci člověka toho horší prvních.

Tak děje se až podnes. Neboť křtem svatým jest člověk vyrván moci d'áblův a skrze milost Boží stává se dítětem Božím. Ale zlý duch hledá i později toto dítě, jinocha, dívku dostati na novo ve svoji moc; a podaří-li se mu to pomocí žádostivosti těla, budou poslední věci těchto lidí horší prvních.

Aby se tak nestalo, uložil Ježíš Kristus ve své sv. církvi poklady božských pravd a ustanovil svátost pokání. Ale abychom na pravé cestě setrvali, k tomu potřebujeme nejen světla, ale i síly. A této nabýváme ve sv. přijímání, v požívání těla a krve Ježíše Krista, a tak jest nám pak snadno, uchrániti se zhouby smilství a nečistoty.

Abych vám tyto pravdy názorněji a důkladněji vysvětlil, použiji k tomu příběhu ze Starého zákona. Pamatujte se, kterak kdysi anděl smrti o půlnoci bral se Egyptem a usmrcoval prvorozence egyptské, naplňuje všechny rodiny smutkem a nářkem. Tak obchází i dnes smrtící anděl smilstva a hledá i usiluje v noci smyslnosti, pohoršení a hříšných známostí zničiti ovoce výchování, zkaziti mládež, pokáleti duši, naplniti rodiny nářkem, bídou a slzami. – Vy ale rovněž se pamatujete, že domy israelitské, jichž dveře byly pomazány krví beránka velikonočního, zůstaly před oním neštěstím ochráněny. A tak musí i dnes anděl smrti minouti ona těla, která ve svatém přijímání byla označena krví Beránka velikonočního. O těchto pravdách pojednám v následujících dvou dílech: 1. Smrtící anděl smyslnosti ničí všeliké výchování a mládež. 2. Ale krev božského Beránka velikonočního jej zapuzuje.

Mám-li něco pověděti o zhoubě, kterou působí nečistota ve výchování a u mládeže – chci to říci jen stručně; neboť je to zjev přesmutný – ale některých věcí nutně musím se dotknouti, abych vás varoval.

Duši výchovy jest náboženství a zbožnost. A pokud mládež zůstává čistou, miluje náboženství a ráda plní, co mu ono ukládá; má zalíbení v modlitbě, v návštěvě chrámu Páně, v

přijímání sv. svátostí. Ale jakmile se prohřešila a poskvrnila nečistotou, zalíbení v modlitbě a lásky k zbožnosti u ní ubývá. Chodí sice ještě ze zvyku do kostela, ale ne tak k vůli modlitbě, jako spíše, aby viděla a viděna byla od jiných. Tak víra její pomalu hyne až konečně často zhyne docela.

Pokud totiž mládež kráčí cestou nevinnosti, pokud, hledá radosti v domě otcovském, jest jí víra se všemi svými pravdami útěchou a radostí a jest jí zhola nepochopitelně, kterak lze těmto pravdám odporovati. Ale jakmile nečistota vnikla v srdce, zatemňuje se její víra. Proč? Tělo a evangelium přijdou v rozpor, ono nalézá v hříchu svoji zálibu – toto volá: „Nečistí upadnou do ohně věčného.“ Tak povstávají pochybnosti, pak pohrdání, posměch a konečně nevěra. – To jest často celá filosofie života mladých i starých hříšníků.

A další následky? Víte ještě, jaký význam má uctivost pro výchovu, pro mládež, pro všechny lidi. Pokud mládež kráčí cestou čistoty, nenávidí a opovrhne vším sprostým, ničemným a spustlým, a dostupuje jako to vycházející slunce o polednách výšin nevinnosti a vznešenosti; ale v okamžiku, kdy padla za kořist smyslnosti těla, stává se sprostou, drzou, hrubou a rozpustilou.

Pozorujte jen tyto teprve 16 a 18leté hochy a dívky v době, kdy již zlým žádostem neodporují. Kam poděla se jejich uctivost k Bohu? Před jeho očima dopouštějí se věcí, o nichž by před počestným člověkem ani nesměli mluvit. Kde jest jejich úcta k tělu, tomuto chrámu Ducha sv.? Ono stalo se nástrojem toho, co mezi křesťany dle slov sv. Pavla ani jmenováno býti nemá. Kde jest jejich uctivost k rodičům? Otec varuje, poroučí, matka pláče, běduje; ale syn a dcera udeří za sebou dveřmi, klnou, divoce očima hledí, křičí – a opouštějí dům otcovský, aby sami si chléb vydělávali, t. j. v nevázané rozkoši mohli žiti.

Umí býti taká mládež ještě vlídnou a roztomilou? Můžete nad ní snad plakati – ale necítíte k ní více žádné náklonnosti a lásky. Neboť kde není úcty, tam jest i láska a srdce hříchem zrušeno. Víte ještě, kterak má výchova dítě milovati a tak láskou jeho srdce otevírati. Nuže, dokavad dítě vyrůstá v nevinnosti, potud září z očí jeho oheň nejčistší lásky a nejušlechtlejší upřímnosti. Zda jest taká mládež nám milejší pro čistotu své duše, či pro kouzlo své upřímnosti, či pro lesk v boji osvědčené nevinnosti – nelze lehko rozhodnouti; člověku jest nevýslovně blaze v blízkosti takové duše, neboť ona jest jako odleskem slávy nebeské.

Ale pozorujte nyní mladíka, dívku, které uchvátil smrtící anděl nečistoty a smilné lásky. Což nemají snad již žádného srdce a žádné lásky? Ovšem že mají, ale jen ke hříchu, jen k prostopášnosti, jen k jedinému ubohému člověku, ale nemají lásky k otci, k matce a k sourozencům – nemají lásky k andělu strážnému, k neposkvrněné Matce Boží, k ukřižovanému Spasiteli. Otec se rmoutí a syn se směje, matka pláče a dcera se posmívá. A tak může mnohý otec bédovati s patriarchou Jakubem: „Divoké zvíře roztrhalo mého syna Josefa. Divoká zvěř nemravnosti trhá mého syna, trhá moji dceru.“ Ano, ano, trhá. Neboť veta je již po jejich dřívější kráse a příjemnosti.

Neboť jako čistá duše má toho potřebu, jevíti se v celé své upřímnosti, tak zase nemravná mládež stává se úskočnou, uzavřenou, prolhanou, tak že by ani sám Syn Boží ve své lásce k lidem z ní ani jediného slůvka pravdy nedostal. Tu zdá se často, jakoby sám otec lži, ďábel, se svými sedmi druhy se byl smilné té duše zmocnil. A kdo přišel jen jednou ve styk s takou nešťastnou duší, aby k jejímu obrácení a polepšení pracoval, ale viděl, že všechny pokusy jsou marny, ten mohl by bolestí sklíčen zpívat žalozpěvy, jako kdysi prorok Jeremiáš nad zkázou Jerusalema a bídou jeho obyvatelů. Neboť, kde nejedná se již o ten neb onen poklesek, který snad spíše je následkem slabosti, nebo přenáhlení, než skutkem zlé vůle, ale kde jde již o zvyk, o skutečnou nepravost, která v těle i v duši se již zakořenila, tam jest již vůle slabá, mdlá a

bezmocná, tam smyslnost již bez odporu převládá. A co když ještě přidruží se nemoci těla nebo duše, nebo dokonce obojí dohromady?

Mohl bych uvést příklady, které jsem na vlastní oči viděl: jinocha, jenž po čas své jízdy do Pfäfersu v železničním voze se ke mně připlížil – hluboké rozrušení duševní ulehlo v jeho tvář jako temná noc. – „Ach,“ naříkal, „jsem tím sám vinen, neudržel jsem svého těla ve sv. čistotě, ale poskvřňoval jsem je.“ – Mohl bych ukázat na dívky, které ani ve svých hnusných nemocech nejevily známky lítosti a dobré vůle; leč to, co jsem o této smutné zkáze naznačily má vám stačiti k výstraze – k výstraze nevinných, aby se varovali tohoto anděla zhouby, k výstraze hříšných, aby jako Marie Magdalena vypudili, dokud ještě čas, d'ábly hříchu ze své duše.

Aby ale všichni, vinní i nevinní, nabyli zmužilosti a pevné důvěry, chci vám nyní ukázat, kterak lze tohoto anděla smrti skrze krev božského Beránka velikonočního od sebe zapuditi.

Když Farao vzdor všem ranám zatvrdil srdce své, a nedovolil lidu Israelskému z Egypta vyjít, ustanovil Bůh, zabít všechny prvorozence. Aby pak Israelští tohoto neštěstí byli uchráněni, poručil Mojžíšovi, aby každý hospodář zabil beránka, se svojí rodinou jej jedl, veřeje pak a nadpraží dveří domovních, omočiv větvičku ysopu, postříkal krví jeho. Proč to? Bůh sešle anděla, který půjde té noci Egyptem a pobije všechny prvorozence, ale do domu, kde spatří krev na prahu dveří, tam zhoubce nevejde, ale přejde kolem dále a mine dům ten. (II. Mojž. 12.) A vskutku té noci byli zahubeni prvorozenci ve všech domech egyptských; jen Israel byl ušetřen. Na památku této události musili Israelští každého roku o velikonoci zabíjeti a pojídati čistého beránka. Tak učinil i Spasitel se svými apoštoly v předvečer svého utrpení – byly to jako večerní červánky dokonávajícího Starého zákona. A potom obětoval sebe sám, jako pravý beránek velikonoční, ve způsobách chleba a vína, a dal sebe sama za pokrm – zase jako ranní červánky vycházejícího Nového zákona; a následující den obětoval se ve svém těle lidském na svatém kříži. A tento pravý Beránek velikonoční obětuje se denně na našich oltářích, a my jíme jeho tělo a pijeme jeho krev.

Toto sv. tajemství tedy působí, že naše tělo je poznamenáno sv. krví Kristovou, která nás chrání, aby anděl zkázy k nám se přiblížiti nemohl. Tu vizte moudrost sv. církve! Když dítka dospívají dvanácti, třinácti let a jejich smyslnost počíná se probouzeti, když zevnějších nebezpečí přibývá, tu církev ujímá se jich rukou starostlivější, zasvěcuje je v nejhlubší tajemství sv. víry a připravuje je na nejkrásnější den jejich života, aby poznamenány sv. krví Beránka, Žádostivost svého těla a úklady světa vítězně dovedly přemáhati. A kterak to možno? Kdo jest silnější, člověk nebo jeho stín? Čím byl beránek velikonoční a jeho krev? Pouhým stínem. Ale kde jest skutečnost? Beránek Boží a jeho krev. Nuže, když krev beránka, poněvadž byla obrazem krve Boží, měla do sebe tu moc, aby vzdálila zhoubce od domů israelských – jaké divy všemohoucnosti způsobí skutečná krev Boží, aby smrtící anděl nečistoty postrašen, prchal od živého stánku Ducha svatého? Neboť všichni, kdož oslavují tato přesvatá tajemství, mají odcházeti od stolu Páně silni a stateční jako lvi, aby vedli vítězný boj se všemi nepřáteli své nevinnosti.

Vzpomeňte jen na slova proroka Zachariáše. Když byl předpověděl příchod Vykupitele a vylíčil požehnání říše jeho, táže se s nadšením: „Nebo což je dobrého jeho a co krásného jeho? Jedině obilí vyvolených a víno plodící panny.“ (Zach. 9. 17.) Co jest obilí vyvolených? Tělo Kristovo, jež sílí duše a posvěcuje tělo. Co jest ono víno? Svatý kalich jeho krve, jež mládež plní nadšením a silou, aby přemohla ve svatém boji za svoji nevinnost sedm zlých duchů a všechny svůdce zároveň.

A důkazy toho můžete denně viděti či proč nenávidí svět ty, kteří ku sv. přijímání častěji chodí? Ví velmi dobře, že anděl zhouby musí přejíti a minouti je všechny s nepořízenou. A dále,

kdybychom se tázali všech těch, kdož tomuto hříchu nečistoty se oddávají počínají, kteří v blízké příležitosti k hříchu žijí, nedovolené známosti udržují, kdybychom se tázali těch a podobných hříšníků a hříšnic: „Proč chodíte tak zřídka k sv. přijímání?“ – co by nám odpověděli, kdyby chtěli být upřímní? „Kdybychom chtěli tělo Páně častěji a hodně přijímati, musili bychom začít boj na život a na smrt se smyslností a se zkaženými lidmi, a musili bychom jej vybojovati; musili bychom se opravdově rozejít s tímto svým zamilovaným hříchem. Neboť nečisté tělo – a panenské tělo a krev Boha-člověka spolu se nesnášejí.“ Tak musili by tito hříšníci odpověděti, kdyby chtěli být upřímní – a musili by, bohužel, ještě dodati: „Prozatím nepomýšlíme na žádné důkladné obrácení, nechceme ještě se uzdraviti, nechceme již nyní žít jako vřele milované dítky Boží v nevinnosti, jak se na svaté sluší; proto vyhýbáme se stolu Páně.“ Leč k čemu uvádím doklady z denního života v jeho smutných zjevech, když mám po ruce příklady vznešené a události velikolepé?

Vzpomeňme jen na sv. Anežku. Proč je postavena v třinácti letech věku svého před soudce? Jakého zločinu se dopustila? Nechce vstoupiti v stav manželský, ale chce svému božskému ženichu zůstat věrna jako panna neporušená. Slibují sv. Anežce bohatství a pocty – ona zůstává pevná, nekolísá. Stojí v plamenech ohně, a zůstává neporušena jako její panenství v žáru pronásledování. Srazí jí hlavu a duše její s dvojitou palmou panenství a mučnictví vzlétá k týnům nebeským.

Odkud všechny ty divy? Ona sama podává vysvětlení, pravíc: „Med a mléko přijala jsem se rtů jeho a jeho krev ozdobila líce mé, a tím vepsal znamení ve tvář mou, že nikoho nechci více milovati.“ (Ef. Off. sv. Anežky). Co znamená mléko a med? Sladkost božské milosti a útěchy, již přijala takorůžka z ran Kristových ve sv. přijímání. Proto i dovolené radosti světské vzbuzují v ní hořkost a hnus. Jeho krev ozdobila líce mé. Jak jest to možno? Přijala jsem ji ve svatém přijímání; ona pronikla takorůžka tělem mým a dala mi tuto nadpozemskou krásu a líbeznost, a moc této krve zaplašuje každého anděla zkázy od duše mé a od mého těla. Či proč klesl náhle onen drzý mladík mrtev k jejím nohám? Z tváře panny, rdící se krví Kristovou, zasáhl jej pohled jako blesk.

Nuže, křesťanští synové a dcery, kdybyste všichni přistupovali ke sv. přijímání s takou věrou a láskou, jako sv. Anežka, kdybyste mohli říci: „Med a mléko přijala jsem se rtů jeho a jeho krev rdí se na lících mých.“ bylo by kdy třeba, aby vaši rodičové, kteří vás snad při loučení v daleké otčině tak vážně napomínali: „Buďte jen hodni!“ – bylo by třeba, aby tito rodičové byli o vás kdy v úzkostech? Či nepřemohli byste každé pokušení, neodmítli byste každého svůdníka? Nezkrotili byste své žádosti? Nelekali byste se každé společnosti, v níž by vaše nevinnost byla ohrožena? Nešel by sám ďábel a jiní zlí duchové, kteří dnes ke zkáze duší světem obcházejí – nešli by kol vás a neminuli by vás polekáni a zděšeni? Proč by ne? Jeť síla Boží krve věčně táž; jen lehkomyšlnost nebo zlomyšlnost člověka může její působivost umenšiti nebo dokonce zničiti, nebo může zneužitím nebeské statky proměnit v smrtelný jed. A tak podnes je pravdou, co za starých dob učil sv. Cyril a velcí otcové svaté církve: „Svaté přijímání utiňuje zákon v našich údech zuřící, posiluje zbožnost, hasí žádostivost.“

Hleďte, zákonem našich údů je smyslnost. Můžete stydlivost dítek svých síliti, pohoršením brániti, dítky poučovati; ale léčiti tělo, hříchem dědičným nemocné, konejšiti bouřící se smyslnost, dávati duši potřebnou sílu k odporu – to působí jedině Kristus ve sv. přijímání.

To jest tak pravdivé, nesporné, jasné, že i tělo, prostopášnostmi zkažené, může být vyléčeno častým sv. přijímáním. Neboť co činili ode dávna muži učení, zkušený a svatí? Všem hříšníků, kteří přehluboko v bídě těchto hříchů tonuli, ale při tom též opravdově umínili si, že se polepší, doporučovali časté sv. přijímání. A jaký byl toho následek? Nečistý plamen opět

pohasl, tělo a duše dosáhly opět míru, pokoje a krásy čistoty. A když nečistý duch musí najednou opustit tělo, kterému skrze hřích snad po léta vládl, a nesmí-li se vrátit i kdyby sedm horších duchů ku pomoci vzal: čím více zděsí se těla, jehož líce rdí se ve své kráse krví Kristovou od prvního sv. přijímání? Neboť zlí duchové polekáni prchají, spatří-li krev Vykupitelovu; ale andělé pospíchají radostné blíž. (Sv. Jan Zlatoústý hom. 46., v. 3, 4. k Jan.)

Ale proč klesá vždy tolik lidí? Anděl zkázy nejde k nim, zrovna jako příkop neblíží se k tomu, kdo v něj padá; naopak, chce se jim vyhnouti, ale mnozí volají ho sami k sobě a stírají takoruka svými vášněmi, svým stykem s nemravnými lidmi a konečně i hříchy krev Kristovu. Není to k politování a k pláči? Nebude lehčeji Sodomě v den soudu než těmto nešťastníkům? I ti, kteří nejsou údy církve katolické a přece křesťany se jmenují, ale v nečistotě žijí a opravdového pokání nečiní, propadnou peklu – ale hlouběji zajisté propadnou tací ubozí katolíci, kteří majíce po ruce všechny prostředky milostí, neuchránili se nečistoty nebo z ní vyléčení býti nechtěli, nebo neměli k tomu odvahy.

Proto volám z hloubi srdce svého k tomuto četnému shromáždění: Zmužilost! Důvěru! Neboť mnohý ubohý hříšník mě zajisté slyší. Svěř se pevné a zkušené ruce zpovědníkově a nech se poznamenati tam u stolu Páně krví Beránka Božího – a budeš zachráněn! Blahoslavení, kteří jste toto slovo Boží slyšeli, blahoslavenější však, kteří je uchováte v srdcích svých pro sebe i pro jiné a o něm rozjímáte budete, ale nevýslovně blahoslavení, budete-li dle něho žít a dojdete tak v čistotě těla i duše nejblaženějšího patření na Boha tváří v tvář.

XXXVI.

Četba – Nebezpečí pro rodinu a vychování. I.

Apoštol národů sv. Pavel varuje Římany, „aby ne více o sobě myslili, než sluší mysliti, ale aby myslili k střídmosti, a jakž Bůh jednomu každému udělil míru víry.“ (Řím. 12. 3.) Když tu dle výkladu sv. otců napomíná Římany, aby o věcech víry mnoho nebádali, ježto jednání takové snadno k bludům svádí, tu já dávám těmto varovným slovům širší smysl a poukazuji jimi na velké nebezpečí, které hrozí rodině a vychování. To ovšem činil jsem již dříve často, ale nikoli obšírně. Nyní však promluvíme jednou o tomto předmětu důkladněji.

Které že jest to nebezpečí? Četba. Ale jest četba opravdu nebezpečím? Chci dříve připomenouti jednu událost z počátku předešlého století. (Jungmann, Nebezpečí beletristické četby, str. 8-9) Roku 1863 zemřel ve Štrasburku 94letý kmet, bavorský tajný rada, rytíř z Olry. Byl od r. 1807 do 1827 vyslancem bavorským ve Švýcařích. V Bernu vstoupil do lože svobodných zednářů; ale po několika letech z lože vystoupil, když byl poznal z vlastního názoru směr této společnosti. Za svého pozdějšího soukromého života v Elzasku vyprávěl často následující: „Osvícenci a předáci revoluce dosáhli v loži plné vlády. Cílem jejich snah bylo podkopání veškeré autority, mravnosti a spravedlnosti. Žasnul jsem nad jejich čilostí, s jakou se přičiňovali pomocí nevázaných, smyslů jen dráždících spisů bodrý lid švýcarský ve svém duchu spracovati a jed svých názorů v pěkně zbarveném, cukrem posypaném obalu do něho vpraviti. A co činili za tímto účelem? V Luzernu získali jednoho knihkupce, který v pokoji za krámem zřídil sklad nemravných knih a obrazů, aby tak chytrým způsobem knihy a obrazy hlavně v kruzích paní a dívek mohli šířiti.“

Dnes ovšem takového tajemnostkářství a skrývání není již potřeba. A to jest právě onen hrůzný pokrok svobody zla, to jest ono světové, všeobecné nebezpečí pro nevinnost, vychování a rodinu. Ale slyšme, co onen šlechtitý rytíř dále říkal:

„Stejně jako v Luzernu dalo se v Einsiedelu a v pohraničním místě kantonu Wallisského. V Aarau byla osvícenská továrna nejčinnější za vedení novellisty a žurnalisty Zschokkeho, spisovatele knihy: ‚Hodiny náboženského rozjímání.‘ Má-li kdo takou knihu v domě, spal ji ještě dnes.“

Tak bylo na počátku předešlého století. A jest snad dnes lépe? Či snad ono temné spiknutí proti víře a mravu a všemu pořádku, spiknutí proti rodině a vychování ještě více zmohutnělo? Nerozvívá dnes tisk démonicky horečnou činnost ve všech zemích? To jest zajisté velice smutné, ale je ještě smutnější, a je to znamením hluboké pokleslosti, že mnozí snaží se knihy, plné ošklivého kalu, z důvodů krasocitu obhájit a jich se zastávají.

Ale zde nebrodí se přec nikdo v bahně této tak zvané „krásné literatury“? Zde nečte přec nikdo tak ošklivé knihy? To nevím; ale takové nebezpečí za dnešních časů hrozí všude. Ale i kdo si nelibuje právě v hluboké bařině nečistoty, ten může přece snadno narazit na kal skrytý i pod květinami, t. j. může čísti sice méně špatné, ale přece vždy ještě dosti špatné knihy.

To jest nebezpečí zevní; ale ono zvětšuje se ještě nebezpečím vnitřním. A to jest? Snad naše náklonnost k zlému? I ta jest jedním z nich; ale o té nehodlám mluvit, nýbrž o tak zvané čtenářské horečce, nemoci dnes velice rozšířené.

Četba sama v sobě není ani dobrá ani hříšná. Neboť jest to zcela jedno, upíráme-li zrak na stromy a hory, nebo na písmena a slova. Co tedy činí četbu dobrým a požehnaným skutkem? Především obsah knihy. A tu pamatujte si dobře, co říkal slavný malíř Josef rytíř z Fuhrichů. Naříkal v pozdějších letech na výši svého vývoje, že za jeho mládí četba „přivedla zmatek v jeho myšlení a cítění a začasť poskvrnila jeho činy“. Ale četl snad zcela špatné knihy? Nikoli; ale v našem písemnictví, v tak zvané krásné literatuře právě tak jako ve vědecké, jest až na málo výjimek, jed bohatě rozsypán. A čeho tedy žádá na umění a vědě? Ony mají vésti člověka k otázkám životním, na jejichž správném rozluštění závisí spása celého člověka. (Jungmann, str. 15) Proto, záleží-li vám na vašem spasení, nechcete-li více věděti a poznati, než co se sluší, a chcete-li všemu klidně rozuměti, tož čtěte knihy, které pojednávají pravdivě a ušlechtilé o našich otázkách životních.

A které jsou to otázky? „Odkud přicházím? Kam jdu? Proč jsem vlastně zde na světě? Které jest mé věčné určení? Co mám činiti a čeho mám se varovati, abych věčné blaženosti došel?“ Tam, kde se o těchto pravdách pojednává, máme především obracet oči své i ducha svého. Oči, aby četly, ducha, aby pravdu pochopil a v srdce ji hluboko vštípil. Tak čte ještě prostý, věřící lid.

A proč řekl jsem „především“? Jest totiž mnoho knih, které o těchto otázkách nejednají, ale při tom též spásu naší duše neohrožují. Tak jsou spisy, jichž četbou znavený duch trochu se vzpruží; takové je dovoleno tu a tam čísti, ale při tom jest potřeba zůstat klidnými.

Proč dodávám: „zůstat klidnými“? Abyste všichni zůstali uchráněni nebezpečné choroby – čtenářské horečky. Kdo totiž nečte již proto, aby ducha svého pravdou osvětlil nebo aby se nevinným způsobem pobavil, nýbrž kdo čte jenom pro požitky, pro radost, rozdraždění, zvědavost, kdo hltá knihu za knihou, spis za spisem, článek za článkem, jako opilec lije do sebe sklenici za sklenicí, vše jedno, ať to víno či pivo či kořalka, ten trpí čtenářskou horečkou a potřebuje léčebného ústavu jako piják.

A které smutné zjevy má za následek tato choroba? „Neodolatelnou mlsnost, hlad po knihách bez nasycení a zažívání, při němž paměť stálým přijímáním hyne; a to, co v člověku

zůstalo, nebývá obyčejně vedle zkažené lidské přirozenosti právě to nejlepší.“ Tak praví Jungmann.

Mlsnost! Věru, vhodné to označení! Jako totiž dítě všude shání sladkosti, bere peníze, aby si mlsků nakoupilo, chuti k silné a vydatné stravě ztrácí, žaludek si kazí a chudokrevným, vyzáblým se stává; právě tak sahá nenasytná čtenářka po každém tisknutém círu, hltá za zády svých rodičů, představených jisté věci, ztrácí zálibu na vážných pravdách, stává se bezmyšlenkovitou, roztržitou, nedbalou v plnění povinností svého stavu.

Tu máte též jeden z důvodů, proč tak mnozí nemají pražádné radosti z vážného kázání. Ba mohou býti i fariseové, kteří, když byli přečetli bezpočetné milostné příběhy a sami je také as prožili, hrají si na uražené a pohoršené, snaží-li se kazatel povznést věřící, prostý lid na jasné výšiny křesťanské důstojnosti otcovské a mateřské. Jsouť právě rozličná znamení doby, kterým, bohužel, mnozí, kdož by jim rozuměti měli, rozuměti nechtějí. Tito neznají a nerozumějí tolik, kolik by měli.

Že však tato čtenářská horečka může povstati i tam, kde se tak zvané dobré spisy čtou, jest zajisté nabíledni. Proč dím: „tak zvané dobré spisy“? Kniha, časopis mohou býti vhodné a užitečné pro zralejší věk; smíš je proto již dáti do rukou dítěte? Ale ještě více. I mezi tak zvanými dobrými spisy lze nalézt takové, které jsou tak mělké, tak chudé na myšlenky, tak bez síly a vůně, že čtenář jimi jen hloupne. Nepřinášejí dále tyto knihy a časopisy „pod čarou“ skorem výhradně a pravidelně milostné příběhy?

Proč dím: „pod čarou“? Nemá to žádný špatný, vedlejší smysl. Neboť časopisy přinášejí nejprve úvodní článek nebo přehled, pak udělá se čára, pod kterou nalézá se tak zvaný feuilleton, obsahující obyčejně milostný příběh. Ale ten jest ovšem často i v jiném ještě smyslu „pod čarou“.

Ale to táhne. Zajisté, že „táhne“. Ale kam táhne to školní dítky a mládež vůbec? A pak se ještě divíme předčasně zralosti, nedím mládeže, ale dětí! Pak se ještě divíme čtenářské horečce, která stále hledá povídek víc a více pikantnějších, jako piják hledá vždy silnějších nápojů.

Z toho, co dosavad jsem řekl, má vám býti jasno, jaké nebezpečí do sebe má tato čtenářská horečka. Ale abyste tomu ještě lépe rozuměli, vizte, co napsal již před 90 lety onen velký duch, ušlechtilý hrabě Stolberg. „Jaká podivná věc je kniha! Člověku je teskno a úzko, zří-li nějakou ledabyly ležeti a neví, jaký duch ji vytvořil a zda vůně, která z ní vane, jest vůně života, k životu povzbuzující, či výpary smrti, které přivozují smrt. Spíť v ní zakletí duchové, strnulí jakoby v smrti; ale jakmile člověk rozevře listy, kouzlo pominulo a rušný život se v ní probouzí.“

Zde tedy leží kniha; mnich ze sv. Havla hraje v ní hlavní úlohu. Jinochu, dívko, smíš ihned převracet její listy? Slyš radu šlechtetného hraběte. „Nenabíhej tak směle, mladý rytíři, nechrání tě meč Rolandův proti kouzlu. A proč ty, něžná dívko, přibližuješ se k nebezpečí, ty, na jejímž líčku plane ještě ruměnec studu?“

Ale co mám si počítí? Nechci vdechovati smrtící výpary smrti, nechci se státí hříčkou zlých duchů – tak táže se dosud hodná, nevinná mládež; ale neptá se po tom mládež horečkou čtenářskou stížená. – Co odpovídá šlechtetný hrabě? „Taž se staršího muže, jehož moudrost a zkušenost dovede rozeznati pravdu od klamu, jehož vnitřní pohled proniká tím hlouběji, čím méně ho oslňují barevné cetky zevnější. Nech, ať on ji zkusí a prohlédne; a on ti nejlépe poví, zda v ní spějí dobří či zlí duchové.“

A řekne-li ti potom: „V této knize má mnich ze Sv. Havla smutnou úlohu; rozevřeš-li listy její, ovanou tě výpary, usmrcující tvoji nevinnost, tvé mravy, tvoji víru.“ – co máš pak činiti? Hrabě Stolberg odpovídá: „Kde v lese není jisto, tu nepomůže mladíku meč Rolandův, a panně zdá se, jakoby se honila za pestrými ptáčky zpěvavými, co zatím najednou jen netopýři ji krouží

kolem kadeří a rvou závoj její cudnosti a stírají s lící růže stkvoucího ruměnce studu. Proto buďte opatrní, jinochu a dívko, a nedůvěřujte skřítkům.“ (Stolberg od Jausena, 2. vyd., str. 249-250)

Jsou mnozí nebo jen málokterí tak opatrní? Či nejsou právě mladí lidé k četbě nejvýš nebezpečných knih povzbuzováni a k ní naváděni pod záminkou, že každý vzdělanec má tuto knihu znáti? Ale každý vzdělanec měl by také nejen znáti, ale i v srdce své hluboko si vštípití slova Páně: „Běda světu pro pohoršení!“

Proto, abyste uchránili své děti před čtenářskou horečkou a tím i před nesmírným nebezpečím, jež ohrožuje jejich spasení, co máte činiti, křesťanští rodiče a představení?

Tu dovolávám se muže, který může mluvit z vlastní zkušenosti, na Klementa Brentano. Tento muž, rozený básník a veliký duch, byl uveden četbou záhy na zcestí; ba napsal román, který by byl sám po svém obrácení nejraději zničil. Vznešená jedna dáma frankfurtská, Žofie ze Schweitzerů, prosila staříckého básníka, aby jí byl nápomocen radou i skutkem ve volbě četby pro její dítky. A co jí píše? „Knihy, které v dolních zásuvkách skříně, jakoby nikomu nepatřily, bez ladu a skladu leží, nechť přehlédne a spořádá soudný, rozumný kněz. K čemu to? Knihy špatné a zhoubné ať se spálí, nepotřebné se prodají; ale v každém případě uschová a na klíč uzavře se vše, co by kdy mohlo podporovati u dětí tajnou a proto tím škodlivější čtenářskou vášeň.“ Proč to? Udává zároveň důvod. „Vím z vlastní zkušenosti, v jak velké nebezpečí může uvést tato vášeň čtenářská, vyvolaná objevením takových, v rodinách rozptýlených, knihových doupat. Již samo přivolení k pokušení, které láká k tomu, aby kniha potají se odnesla a bez vědomí rodičů se četla – byť i to nebyla kniha nebezpečná – činí ji tím; neboť to jsou cesty klamu a podvodu, mlsnosti, krádeže a všeho zlého. Zbožná matka, která se modlí: „Neuvod’ nás v pokušení,“ má také vše odstraniti, čím by její děti v pokušení uvedeny býti mohly.“

A proč napomíná a varuje tak vážně? „Jako hoch asi desíletý,“ píše dále, „byl jsem na bytě u starého, zbožného kněze. V jeho knihovně našel jsem německý překlad Tassova Osvobozeného Jerusalema a potají jsem si jej přečetl ke své veliké škodě. Neboť milostné plotky Rinalda a Klorindy, a obzvláště krásná kouzelnice Armida popletly všechnu moji mysl a položily ve mně hluboký, první a nepřemožitelný podklad, z něhož mi mnoho a mnoho zhoubné vášně vzešlo, tak že od té doby až podnes mám Tassovu knihu mládeži za nebezpečnou.“

Nyní již víte, co máte činiti, máte-li v domě rozličné knihy, spisy, časopisy, besedy atd. A nemáte-li jich, tož dávejte dobrý pozor, jaké knihy a knížečky přinášejí domů vaše děti, vaši synové a dcery z půjčoven knih nebo od známých, zda někde snad nějakou knihu neskrývají a ji tajně nečtou.

A nedal Klement Brentano starostlivé matce žádné rady další? Zajisté. A i tuto vezměte s sebou domů a jednejte dle ní. „A vůbec,“ píše dále, „mohu z vlastní zkušenosti i ze zkušenosti mnohých výborných rodičů a vychovatelů jen varovati před přílišnou, nerozumně pěstěnou četbou mládeže, zvláště za naší doby. Právě dnes pravil mi řádný vychovatel a učený paedagog, který má sám velkou rodinu: „Považuji za věc svého svědomí, chrániti své dítky jako před morem před čtenářskou vášní, která, jsouc hýčkána a pěstována, řadí za našich časů obecně mezi všemi věky a stavy, a nabyl jsem přesvědčení, že mé dítky nad všechny své, četbou přesycené, soudruhy vynikají dovedností, rozumností, citem i vědomostmi. Musí se svým úlohám učiti důkladně a z paměti. K zotavení a pobavení směřují čisti jen velmi zřídka a to knihy, které jsem velmi pečlivě jim vybral; nechám je konati neškodná tělesná cvičení a ruční práce, při čemž zůstávají zdravými a neporušenými mravů.“ (Jugmann, str. 57-58)

Tak napsal Klement Brentano před mnohými lety. A změnila se snad od těch časů nebezpečí, před kterýmiž varuje, anebo snad nabyla značně větších rozměrů? Proto, křesťanští rodiče, nepusťte jen tak do větru rady a napomínání tohoto stejně zkušeného, jako duchaplného

muže, ale přidržujte děti své k tomu, aby důkladně učily se tomu, čemu pro vyučování náboženství a pro školu mají se naučiti. A kdyby však byly takovými pracemi přetěžovány, zakročte a postěžujte si na pravém místě. Neboť děti patří vám a ne státu a ne škole. Vedle toho žádejte, aby konaly ruční práce, dovolte jim nevinnou hru; ale pro zotavení dovolte jim jen velice zřídka čísti, a tu ještě buďte velice přísní ve volbě knihy.

Ale k čemu tedy máme tolik a tak dobrých spisů pro mládež? Přece ne proto, abyste v ní rozdmýchovali čtenářskou horečku. Ale musíme přece dobré spisy rozšiřovati. Zajisté ale ne tak, abychom již školní mládež vydávali v nebezpečí. Není přece naší úlohou o to se starati, zda nakladatelé a spisovatelé takých spisů mají větší či menší zisk, ale jest povinností naší bdíti, aby naši svěřenci zůstali uchráněni neblahé čtenářské vášně nebo aby z ní byli vyléčeni. Či kupujete snad také, jen aby kupci vydělali, rozličné věci, které vám nejsou užitečné, ale naopak by mohly vám jen býti na škodu?

Proto bděte, aby ono světové spiknutí nevneslo podloudně nějakou nebezpečnou knihu do vaší rodiny; bděte, abyste nebyli nakaženi morem čtenářské vášně. Bděte tedy! Neboť nestřeží-li pán města, nadarmo bdí jeho strážci. Proto modlete se se svými dětmi, ať s malými, či s velkými, modlete se, aby Pán bděl s námi a nad námi a uchránil nás skrze svaté anděly své převelkých nebezpečí přítomných, abychom nevinni a čistých mravů života věčného dosáhli.

XXXVII.

Četba – Nebezpečí pro rodinu a vychování. II.

„Lítost mám nad zástupem.“ (Mar. 8. 2.) Proč měl Kristus Pán soucit se zástupem a lítost nad ním? Prodlévali s ním již tři dni a neměli, co by jedli, a byli v nebezpečí, že na cestě zpáteční zhynou. Proto je zázračně nasýtil.

„Lítost mám nad zástupem,“ pravím dnes ve zcela jiném smyslu. Neboť ne jen tělo, ale i duch chce míti svoji potravu, a tuto hledá obyčejně v knihách a spisech. A zde nalézá nadbytek krmí, hnusných i vonných, otravných i zdravých, výživných i mdlých. Kdo by tu necítil hlubokou soustrast a lítost nad zástupem? Neboť mezitím, co bezbožné společnosti všemožně usilují, aby obzvláště mládež špatnými knihami zkazily, mezitím, co vašeň čtenářská, která mnohé zachvátila, vše hltá – není v pravdě žádná rodina již bezpečna před smrtícími výpary jejími. Když jsem pojednával o těchto pravdách, ukázal jsem zároveň, kterak lze uchrániti dítky a mládež před ošklivou chorobou čtenářské horečky, kterak nikdo nemá otevírati knihy, které nezná dříve, než se byl otázel o radu moudrého muže. Dnes chci vás ještě důkladněji o tomto veledůležitém předmětu poučiti a promluvití nejdřív na poučení i k výstraze o knihách a spisech obsahu náboženského.

Počínám opět s hrabětem Stolbergem. Tento ve svém mládí věřící luterán, který později se svojí rodinou na katolickou víru přestoupil, vysvětlil na jasné výši svého katolického života mnohé pravdy, kterých dnes v mnohých poučných knihách marně hledáme. A čemu učí? „Vyvolávají-li lidská díla umělecká – tedy i knihy – v nás pouze příjemné náboženské city a jemná pohnutí duše, daleko ještě nejsou pravá a užitečná, ano mohou býti i nebezpečnými, nemáme-li se před nimi bedlivě na pozoru. I samy city náboženské nejsou daleko ještě vlastní podstatou náboženství.“ Čím odůvodňuje tato slova? „Kdo pozoroval s jistou bystrozrakostí sebe sama nebo jiné, ten jistě došel k poznání, jak často krásné city a jemná pohnutí duše, jimiž srdce i

oči jako by přetékaly, mohou často buď velice málo nebo snad zcela nic působiti na změnu smýšlení nebo na polepšení vůle.“

A kdo jest tu zvláště ve velkém nebezpečí? Malicherní citlivůstkáři. A proč? Hledáme všude patrnou útěchu: v modlitbě, v přijímání sv. svátostí, brzy v spolkových schůzích, na poutích, na rozličných návštěvách. Po čem honí se tací citlivůstkářští lidé? Přirozeno, že i po knihách, spisech a listech, v nichž se jejich citlivůstkářství hoví a pochlebuje. Či schází nám snad na takovém pozlátkovém, literárním zboží? Aby snad nikdo nemyslel a se nekonejšil tím, že snad to беру ze vzduchu anebo že přeháním, odvolávám se na Jeronýma ze Seedorfu, který před lety vydal opravdu zlatou knížečku o pravém a nepravém pěstování pobožnosti. (Seedorf, Pravá a nepravá askese). A co píše tento učený a zkušený muž? „Bohu budiž žalováno, že se nedostává podobného pozlátka v přemnohých, zdánlivě pobožných literárních spisech, v nichž se sice právem mluví mnoho o „lásce“, ale vedle toho se slovo „umrtvování“ či „sebezapírání“ buď zřídka anebo nikde ani vůbec nejmenuje. Tu už pak přestává opravdová snaha po pravé ctnosti, ale v nejlepším případě jest to nasládlé pobožnůstkářství, které nemá ani stínu, natož pak ducha pravé, účinné lásky k Bohu, nasládlé pobožnůstkářství, které nežádá obětí, ale skýtá jen požitky. Krásná a uhlazená slova, nějaká nová, zvučná hesla nebo tak zvané duchovní jiskry, které nepřemýšlejícího člověka v prvním okamžiku sice oslňují, zatím však žádné pevné opory mu neposkytují, neposlouží pravé zbožnosti a takovými spisy a knihami se dílu křesťanského sebezdokonalování nejen neprospívá, ale naopak činí se ono všem myslícím a vážně smýšlejícím lidem nudným a směšným.“

A čím se zhoršuje ještě toto zlo, o kterém Seedorf mluví? On odpovídá sám: „Při dnešním nedostatku duševního vzdělání chápou jen málokterí, jinak vzdělaní lidé, onu obsahovou prázdnotu a nebezpečí takových knih, a to zvláště tehda, jsou-li poutavým způsobem psány a nesou-li dokonce v čele jméno spisovatele dobrého zvuku. Jak mnozí neznají nic lepšího než tuto povrchní denní četbu a při tom ztratili smysl pro veškeré vážné vzdělávací knihy!

Ovšem, kniha vzdělávací není žádnou knihou zábavnou; forma i duch jejich jsou daleko rozdílné a v mnohém ohledu skoro opačné. Neboť pravé vzdělání jest jediné a výhradně plodem plné a celé pravdy, již Kristus Pán s nebe přinesl a své církvi světil, třeba že slovo, jímž se ona vysvětluje a hlásá, není vždy umělecké. A které spisy neposkytují tohoto vzdělání? Seedorf odpovídá: „Sebe zajímavěji a vábněji psané, tak zvané ‚náboženské romány‘ a románově zpracované, třeba ve svém jádře opravdové, zbožné příběhy a životopisy toho neposkytují; a jiné – a většina jich, třeba ne všechny – jsou přímo k tomu způsobilé, aby měly opačný účinek. Ale jak je to možno? Svádějí na scestí a kazí krasochut i touhu lidského srdce, které po pravé ctnosti dychtí. Neboť pravá ctnost je strašně málo – romantická.“

Ale bylo to snad úmyslem oněch dobromyslných spisovatelů a spisovatelek? Rozhodně nikoli. Příčina toho spočívá jediné v tom, že neznají podstatu a cesty nadpřirozeného života v ctnosti a v milosti Boží. Neboť oni popisují zbožný život, jeho cíle a snahy, jeho boje a vítězství, jeho radosti a bolesti tak, jak se ony jeví v živé jejich obraznosti, fantasii, ale nikoli, a pravím: tisíckrát nikoli tak, jaké jsou ve skutečnosti. A odtud všechna ona veliká škoda, kterou takové knihy duším ještě nezkušeným působí. A pak je veta po lásce a chuti k věcem obyčejným, veta po spokojenosti se všedním životem; a přece toto vše se tisíckrát znovu a znovu vrací a vraceti musí a ve skutečnosti dokonalost života tvoří a vyplňuje.

Ale jest přece lépe, čteme-li náboženský román, nežli román špatný. – Ale kdo ti říká, že máš a smíš čísti román špatný? – Ale čísti se musí! Pak trpíš čtenářskou horečkou. – Ale mám přece vědět, co smím a co nesmím činiti, jak mám svůj křesťanský život spořádati, mám se přec dáti povzbuditi a nadchnouti k snaze po křesťanské ctnosti. Ale kdo říká: „Nikoli?“ Chceš-li však

svoji čtenářskou horečku potlačit a chceš-li býti uveden na cestu pravé a řádné ctnosti, čti pozorně knihy opravdu poučné a vzdělávací. Takovými ku příkladu jsou: biblické příběhy, legendy svatých, životopisy jednotlivých svatých a blahoslavených, Následování Krista, Philothea sv. Františka Saleského, díla Goffinova, Život a utrpení Ježíše Krista od kněze-kapucína Martina Cochema, jakož i mnohé jiné jeho knihy. Ty vezmi a čti!

Nebo chceš snad namítati, že některé z těchto knih jsou příliš drahé? Předně není to ani pravda. Neboť za naší doby starají se různí knihkupci o levná a přece krásná vydání těchto skvostných vzdělávacích knih. A ostatně dobrá rada nikdy není drahá. Jak to? Abyste si pořídili knihovnu v pravdě výborných a užitečných knih vzdělávacích, odstraňte několik časopisů, a to i náboženských; neboť většina z nich není věru žádná škoda. A proč? Jako všechny časopisy, mají i ony to neštěstí, že nemohou přinést nic důkladného. A ještě více. Jaké více méně nezaručené příběhy, zázračné události a proroctví vyskytují se v takých listech! A to vše jen ducha rozptyluje a mate. A dále ještě: jeden časopis doporučuje tuto pobožnost nebo modlitbičku, tento spolek nebo onen společek, druhý horuje zase pro jiný. A tak počnou se mnohé po otcích zděděné a během století osvědčené jednoty a pobožnosti podceňovati, počne se na ně pohlížeti jako na nečasové a nepřiměřené, a lidé se oddávají osudné mlsnosti, honbě po něčem novém, mimořádném a zapomínají na zlaté pravidlo: „Vše mimořádné v církvi nevyrovná se tomu, co je řádné.“

Ale jest přece zábavno, čísti takové listy. Leč od kdy jest kratochvíle a zábava účelem pravého vzdělávacího spisu? Jakoby též cvičení se v trpělivosti, v pokoře, v poslušnosti, v čistotě, jakoby boj proti hněvivosti, netrpělivosti, pýše, smyslnosti byly také zábavnými! Zábavné: odtud pak pochází ona bezmyšlenkovitost, roztržitost, ona mělkost a povrchnost, ona zbabělost zdánlivě ještě dobrých katolíků, ještě řádných navštěvovatelů chrámu, ještě členů rozličných spolků a jednot.

Ale není přece možno stále jen vážné knihy vzdělávací čísti. – Což toho žádám? Ale jste-li v pravdě starostliví o spásu své duše, chcete-li zvítěziti v boji proti pokušením a svůdníkům, pak čtete opět ony jadrné, vzdělávací knihy, a vy se jich nikdy nedočtete, právě tak jako od Palestriny složená mše se nemůže nikdy znechutiti.

Či jest to příliš, příliš přísné? Ale která hospodyně má ráda vodnaté mléko? Nebo jest snad nejbídnější strava dosti dobrá pro nesmrtelnou duši? Zda nezasluhují jistí spisovatelé jako vody milovní mlékaři, spíše hany místo chvály?

Či jest to příliš přísné? Připomeňte si jen, co pravil ve svém posledním svatodušním kázání onen slavný anglický konvertita, Vilém Faber: „Musíme se míti na pozoru i před katolickými knihami, časopisy, novinami, jakkoli po svém zevnějšku dobrými býti se zdají.“

Ale to vše neplatí jedině o vlastních knihách vzdělávacích, nýbrž i o knihách zábavných. Nedejte se ani tu klamati stálým vychvalováním, zvláště je-li upřílišněno a často znovu se opakuje. Neboť který továrník, který kupec nedává své zboží jako nedostižně dobré do celého světa rozhlašovati? Co vše, či jak málo předmětů není ještě dnes předmětem obchodu? Snad i dokonce tu a tam návštěva kostela stala se obchodní záležitostí. Lítost mám nad dobrým, prostým věřícím lidem, jehož zbožnost jest samorostlá. Neboť hrozí nebezpečí, že tento proud i jej zachvátí.

Ale zůstaňme při knihách. Pravím tedy, že máme se míti na pozoru i před katolickými zábavnými spisy. Jest totiž jasno, že přemnozí ani nechťi vždy čísti vzdělávací knihy nebo ani jich čísti nemohou; ale co máme čísti, co smíme ještě čísti? Chci tu dáti ještě několik pokynů. Kdo zastává ve veřejném životě nějaký úřad, má především čísti ony knihy a spisy, jež v jeho obor spadají. Ale kdo takové knihy čísti musí, ten má býti důkladně ve víře a v zásadách církve

katolické vzdělán; má bdíti a se modliti. Neboť mnohá místa v takých knihách jsou právě proti víře, právu a mravům namířena, právě takové spisy jsou velmi často psány v duchu církvi nepřátelském a protikřesťanském. A jestli i dospělí mužové mají se za těchto časů míti na pozoru, což teprve mládež, posud nezkušená?

Ale ani odborné knihy a spisy nelze stále jen čísti; neboť duch hledá změnu, touží po zotavení. Co máme v tomto případě činiti? Staří pohané říkali: „Nežijeme, abychom jedli, ale jíme, abychom žili.“ Podobně máme si učiniti pravidlem: „Nemáme ducha k tomu, abychom četli, ale čteme, abychom ducha pěstili, sílili, naplňovali nadšením a obohacovali vědomostmi.“ Proto čtete-li pro změnu a k zotavení i jiné knihy, vezměte přece do rukou vždy takové, které vašeho ducha v pravdě nasycují; ku příkladu: dobře a pravdivě psané dějiny své vlasti nebo dějiny církevní, nebo životopisy šlechtných mužů a žen, kteří byli proniknuti křesťanským, katolickým duchem. Proč hledati posilu a pokrm pro ducha svého v povídkách, které částečně anebo úplně jsou smyšleny? Či uspokojí se snad žaludek prázdným vzduchem, byť byl i sebe více vonný? Ten by kručel a bědoval! A což duch tvůj je již tak ohloupen, že se spokojí s každou potravou?

Ale vždyť v těchto knihách nic zlého se neděje. Dobrá; dejme tomu, že to nejsou jen romány a románky: ale hled'! Zde jsou dvě nádoby, plné mléka. Do jednoho jest důkladně přidáno vody; jedu však do něho mlékař nepřidal; druhé jest pravé a silné. Byla by vám tu volba těžkou? A závěr z toho učíte si nyní sami!

A ještě více! Neboť v těchto zábavných knihách tají se příliš často nebezpečí tím větší, čím méně se pozoruje. A které to jest? Panující protikřesťanský duch nechce ničeho věděti o křesťanech, o katolících, o židech, o pohanec a nejméně už o katolíku; on zná jen občana, jen člověka, který jest sám sobě Bohem. „A budete jako bohové.“ Proto smějí knihy beznáboženské školy obsahovati jediné občanskou mravouku, oslavovati jen pouhého člověka v jeho přirozenosti. Lítost mám nad mládeží! Tento duch oživuje bezpočetné knihy, časopisy a spisy, třeba i nehorlil i právě proti víře a mravu; něco z tohoto ducha nalézá se tu a tam i ve spisech, kde by se toho nemělo očekávati. Lítost mám nad lidem!

Neboť kdo takové tlachy častěji čítá, dojde ponenáhlu k myšlence: tož může člověk velké a skvělé činy konati i bez církve a bez Ježíše Krista, může jeviti i bez nich všechny ctnosti, může časného i věčného štěstí dosíci. Odtud pochází všechna ona duševní pokleslost, kterou nuzně zakrývá více méně nedobrovolná návštěva chrámu Páně, nebo snad i velkonoční povinnost; odtud pochází ona náboženská vlažnost s celou svou zkázou v zápětí. Lítost mám nad zástupem! Chcete-li tedy čísti pro zotavení, volte knihy a spisy, které mohou vaše vědomosti, jichž k svému stavu a povolání potřebujete, obohatiti; čtete za těchto časů vždy se vši opatrností. Knih vzdělávacích všichni máme zapotřebí, a zvláště oni, kteří nemohou často slovo Boží slyšeti; ale tu držte se těch starých, osvědčených knih. Kdo vždy tak poctivě jedná, nad tím má Kristus ještě dnes lítost a slitování, osvíti a posílí duši jeho svojí milostí, aby došel v nebi oněch slíbených radostí, které přesahují všechny touhy naše.

XXXVIII.

Četba – Nebezpečí pro rodinu a výchování. III.

„Varujte se falešných proroků.“ Této výstrahy Boha-člověka bylo vždy potřebí. Ale dnes měla by se ve dne v noci a se všech střech hlásati. Proč to? Bezbožné společnosti s horečnatou činností rozšiřují spousty spisů proti víře a mravům, jich drzost dosáhla namnoze takového stupně nestydatosti, že odhodivše roucho beránčí, objevují se jako vlci hltaví, a to zvláště tam, kde židovští svobodní zednáři veškeru vládní moc v rukou mají.

A kdo pomáhá těmto nepřítelům? Čtenářská horečka, která čím více shltá, tím větší, neukojitelnější hlad pociťuje. Ale tato čtenářská horečka může býti vzbuzena a udržována i tak zvanými „dobrymi“ zábavnými knihami. Proto též rozšíření těchto spisů do rodin, kde se až dosud střídme čítávalo, může býti pro ně velice neblahé. Proto buďte opatrní, otcové, matky, buďte opatrní i tehda, jedná-li se o knihu vzdělávací. A chce-li se vám tu a tam čísti pro zábavu, tož volte knihy, které při tom všem skýtají též duchu silnou potravu. Neboť kdo stýká se s hloupými tlachaly, třeba nemluvili nic zlého, stane se ponenáhlu též hloupým; a kdo často čte hloupé knihy a spisy, toho duch velice sejde a schudne. To jsou ony slabomyslné děti, i když dávno již dospěly a sestárly, a k tomu si ještě často hrají na vzdělance.

Co jsem doposud řekl, týká se skoro všech; ale co chci ještě nyní vyložit, týká se v první řadě mládeže, její rodičů, vychovatelů, její učitelů a představených. Křesťanská mládeži! Varuj se falešných proroků, tak zvané krásné literatury! Neboť ve valné většině básní, divadelních her, románů, románek tvá víra, tvá nevinnost jest ohrožena. Kdo však miluje nebezpečí, zahyne v něm.

Kým mám dnes začít? Dvěma mudrci ze starých Athén, kteří uprostřed zmatků nejhoršího modlářství uchovali si ještě vzácný statek zdravého lidského rozumu. (Jungmann, str. 16.) V druhé své řeči o státní ústavě dává Plato Sokratovi mluvit k jeho přátelům takto: „Nemá počátek ve všech věcech největší význam, ale především jedná-li se o mladé lidi a výchování? Neboť v mládí přijímá poddajná mysl každou podobu, kterou jí chceme dáti. A proto snad prostě svolíme k tomu, aby naši mladí lidé se seznamovali s každým libovolným plodem básnictví, nechť je obsah jeho a spisovatel jakýkoliv?“

A odpovídají snad přátelé as takto: „Ovšem, každý vzdělaný člověk má všechny tyto knihy čísti? Tak mluví jen křesťané ve své nevědomosti nebo ve svém zášti proti evangeliu Boha-člověka. Ale jakého náhledu byli oni staří pohané zdravého rozumu? „Za žádnou cenu toho nikde a nikdy nesmíme připustiti.“

A jaký závěrek vyvodil z toho moudrý Sokrates? „Tož musíme přísně bdíti nad básníky; a vytvoří-li nám něco dobrého, musíme pečlivě voliti; a naopak zase vše, co dobré není, musíme zavrhovati. Ale mezi oněmi díly básnickými, s nimiž se mládež nyní seznamuje, jsou velice mnohé, které musíme odstraniti.“

A neměl by moudrý Sokrates dnes tolik knih, které by měly býti nejen odstraněny, ale dokonce spáleny? Leč nechci se ve svém výkladu předbíhati. Pamatujte si raději, kterak Sokrates svůj výrok odůvodňuje a na život obrací. „Co člověk za svého mládí do sebe přijímá, to vrývá se obvykle nevyhladitelně v jeho srdce a dává směr jeho názorům pro celý život. Proto vše záleží na tom, aby básnická díla, jimiž se člověk v oné době zabývá, vyhovovala úplně a v každém směru jak potřebám náboženským, tak i mravnostem.“

Tudíž každá kniha, kterou vaše mládež do ruky bere, nemá jediné vyhovovati té neb oné potřebě a požadavku, nýbrž všem potřebám a požadavkům náboženství a to plnou měrou. Proto

Sokrates poznamenává ke konci: „Kde básník uvádí nedůstojné věci o bozích, tam povstaneme důrazně proti němu a odmítneme jeho dílo a za žádnou cenu nepřipustíme, aby učitelé takého díla při vyučování užívali, záleží-li nám na tom, aby naše děti bohy ctily a jich se báti učily a na kolik lidem jest možno, jim podobnými se staly.“

Tak mluví mudrc athénský. Jak bude tak mnohým katolickým rodičům, mnohým křesťanským učitelům v den soudný před tímto pohanským mudrcem? Neboť Plato a Sokrates ve svých zásadách odstranili by převážnou většinu našich básníků a romanopisců daleko z blízkosti mládeže. A proč to? Odpověď dává učený Gervinus, který zná důkladně německou literaturu, když praví: „Není žádný významnější muž v naší literatuře, který by nebyl setřásl se sebe pouta pozitivního křesťanství.“

Když totiž před sto lety básníci a romanopisci blížili se vrcholu svého rozkvětu, bylo již mezi vzdělanci po pozitivním křesťanství skoro již veta, podobně asi jako je tomu dnes u reformovaných. Jedněm z básníků byl Kristus pouhým člověkem, který chtěl založiti pozemskou říši, ale když pokus selhal, dali jeho přívrženci jeho zamýšlenému dílu význam duchovní. Druhému bylo náboženství Kristovo náboženstvím prostým všech příměsků, náboženstvím pouhého naprostého dobra, výhradně náboženstvím lidskosti. Zcela přirozeně. Neboť třetí měl zásadu: „Zdravá, krásná přirozenost nepotřebuje žádné morálky, žádného přirozeného práva; ba nepotřebuje ani žádného Boha a žádné nesmrtnosti, aby se o ně opírala a tak se udržela.“

Kníže básníků, jehož život od mládí až po věk kmetský byl nekalým pásmem milostných pletek, honosil se veřejně svou nenávisť k Ježíši Kristu, svým odporem ke kříži, svým posměchem vůči tajemstvím našeho náboženství. (ibid., str. 22-24.) A těchto zásad přidržovala se valná většina spisovatelů až po dnešní den.

A tyto plody pěti smyslů, žádostivosti očí, žádostivosti těla a pýchy života nazýval Goethe světským evangeliem – a staly se vskutku evangeliem milionů, a dle záměru židovského svobodného zednářství mají ze škol, z rodin, z veřejného života evangelium Boha-člověka vytlačit úplně.

Nuže, táži se, může mládež takové knihy čísti, aniž by se vydávala v největší nebezpečí, že utrpí nesmírné škody na své víře, na svých katolických zásadách, na své lásce k církvi?

Ale tito básníci píší přece dokonalým jazykem, překrásnou formou. Dobrá. A co z toho následuje? Tu stojí zlatý, drahokamy zdobený pohár, v němž se perlí otrávené víno. Mnoho-li z něho upijete? A opovrhujete snad proto uměleckou nádobou? – Proto nemělo by býti žádnému mladému muži dovoleno čísti před 20. rokem většinu básnických děl našich básníků, dokud by je dříve byl pro něho pečlivě nevybral přísný, moudrý, v pravdě katolický muž. Proto, křesťanští rodiče, rozvažte svědomitě, komu své syny a dcery na vychovávání svěřujete, dejte si tisíckrát pozor! Kdo by později z toho či onoho důvodu ještě více měl čísti, vezmi si dříve hojnou dávku protijedu; aby ti jed ve skvělém poháru neuškodil. A co je tímto protijedem? Živá víra, pevné katolické zásady, katolický život, bdělost, modlitba, častější přijímání svatých svátostí.

Ale přece mnozí, kteří se důkladně a vytrvale touto krásnou literaturou obírají, víry nepozbyli. (ibid., str. 36.) Možná. – Ale k tomu, abychom právem tvrdili, že četba takých knih jest pro mládež velice nebezpečnou, dostačuje neštěstí „jednotlivců“. Ale počet těchto „jednotlivců“ jest mnohem větší, než si kdo může mysliti. Neboť učený, života znalý a zkušený P. Jungmann poznamenává toto: „Či není snad pravda, že oni, kterým se křesťanství znechutilo a kteří jsou již naplněni odporem proti každému náboženství, tvoří až na nepatrný díl obyvatelstvo v městech?“ – A na venkově tu a tam není to as o mnoho lepší.

Či není pravda, že všechno náboženství nemalého počtu našich současníků obsahuje jen tyto tři články, víru v Boha, ctnost a další život posmrtný? A co jest jim Bůh? Tvůrčí příroda či

dle výroku Schillerova „nedostižně veliká příroda“. Co jest jim ctnost? Život shodný s přirozeností, jemuž hlavně šesté přikázání zhola ničeho nemá zapovídati. A co jest jim posmrtný život? Návrat „ve věčně trvajícím a tvořícím vesmíru“. Ale to jest právě náboženství básníků výmarských a jich menších, bezpočetných stoupenců.

A jestli mnozí z nich věří ještě v nějakého osobního Boha, jakou mají o něm představu? „Někdo jest vysoko nad oblaky, ale není s námi v žádném bližším spojení; dává světu se vyvíjeti dle jeho vlastních zákonů.“ Tohoto Boha uctívají hlavně pro jeho lásku, kterou si představují jako rozcitlivěnou, blahovolnou změkčilost. Jejich „milý Bůh“ jest asi – abych opakoval jednu z myšlenek Bedy Webera – nějaký přívětivý, východní emír, z jehož vousu kanou neustále slzy pohnutí, s pastýřskou holí ze zeleného rákosí, aby nikomu bolest nemohl způsobiti. A v této blažené víře přešťastní, pění zbožně, opojeni láskou k člověčenstvu s Jindřichem Vossem, „dokonale ctnostným“:

„Ať Kelt, ať Řek, ať Hotentotů chán –
je všemi dětinsky ctěn jeden světa Pán.“
(ibid., str. 37.)

Ale jest snad jedině četba takých básníků a romanopisců v každém jednotlivém případě příčinou vši zkázy? To nepravím. Neboť škola, špatná společnost zajisté také mnoho zavinily; ale tato četba působí účinněji, než kterýkoli jiný prostředek na změlnění náboženských názorů.

Ale není mezi tímto náboženstvím lidskostí, touto nevěrou a mezi úplnou oddaností k Ježíši Kristu a jeho církvi ještě mnoho cest středních? Ovšem; chci tu ještě poukázat na jeden zjev. Jsou totiž katolíci, kteří pohlížejí na náboženství jako na uzavřený kruh; v neděli jsou přítomni mši svaté, rádi poslechnou tu a tam nějaké kázání, dostojí své velikonoční povinnosti; ale o náboženském, křesťanském, katolickém pojmání umění, vědy, politiky, ústavy nechťi ničeho věděti. Co je příčinou této nemoci? Škola, naši největší básníci a jejich malí stoupenci. Neboť tito nás tomu navykli, abychom odlučovali tento pozemský život a všechny jeho zjevy od Boha, a na všechny životní potřeby nazírali bez ohledu na Ježíše Krista a na život věčný. V kostele platí jim evangelium Ježíše Krista, Boha-člověka, venku mimo kostel – světské evangelium arcimistra Goethe.

Jaké jsou to stromy, které takové ovoce nesou? Jací jsou to proroci, jejichž „světské“ evangelium působí takou zkázou? Proto, křesťanská mládeži, chraň se jich, abys neupadla ve velké nebezpečí, že by víra tvá oslábla, zhynula, a ty sřítla se jednou v časnou i věčnou záhubu.

Ale nehrozí již žádné jiné nebezpečí? Kdyby i hrozilo, nedostačovalo by vám toto první, abyste se varovali falešných proroků? Náboženský úpadek člověka nemá tak často svůj původ v poblouzení rozumu, jako spíše v pokažení srdce. Proto stanovil moudrý Sokrates druhé pravidlo: „Knihy nebo jednotlivá místa v nich, které mravní názory převracejí a cit mravnosti otupují, nesmějí se mládeži do rukou dávat.“ A v tomto ohledu běže vše velice přísně; ba shledává dokonce povážlivým, když ku př. Homer dává ve svých básních vypuknouti bohy a reky v nevázaný smích. Taková místa žádá, aby nebyla mládeži předčítána. A proč? Mladí lidé by z toho soudili, že příliš hlučný smích se nepřiči slušnosti a dobrým mravům. Tak učil starý mudrlec Athénský. Nemohl přece býti nějakým zakukleným jesuitou; ale uchoval si zdravý lidský rozum, a to u tak zvaných učenců a vzdělců naší doby, jak se zdá, vždy neshledáváme.

Či nevyskytuje se v naší literatuře již po více než sto let přemnohé, co se přiči dobrému mravu? Co totiž tvoří, ne-li vždy hlavní obsah, tož aspoň silný přídavek rozličných básní, divadelních kusů, románů? Pohavní láska, známosti, milostné pletky, a to až příliš často v celé své výstřednosti proti přikázáním Božím. A jak daleko jsme v tomto směru dospěli, dokazuje

událost z nejnovejší doby. V Německu byl as před 30 lety zabaven román, poněvadž v něm byly zákony mravnosti, v trestním zákonníku obsažené, hrubě porušovány. S tímto zakročením státního zástupce nebyl však srozuměn slavný jinak učitel krásných umění, Rudolf Gottschall. Proč? Román pojednával prý ode dávna o pohlavní lásce ve všemožných jejích zjevech; a o tom, co zde jest přípustno a co nikoli, mají prý rozhodovati zákony krásy, ale rozhodně ne a nikdy mravouka. (Stimmen a M. Laach, svazek XXI., str. 265.) Tedy desatero přikázání Božích a s ním všechen zákon přirozený má býti odstraněn.

Když nyní mládež takým bahnem se brodí, jak z něho vyvázne? Neboť o četbě platí totéž, co o stycích s lidmi: „Řekni mi, s kým obcuješ, řekni mi, co čteš, a já ti povím, jaký jsi.“ Jak tedy mládež z toho vyvázne? Jeden básník dal na to odpověď. Byl totiž napsán román „Pro dcery vznešeného původu“. Vůbec se zdá, že náleží k dobrému tonu, aby dcery a dámy jistých kruhů rády se probíraly čtením rozličných „Gartenlaube“ a jiných knih. Kolik jich tam jako kdysi jejich pramáteř okusilo zapovězeného ovoce a duševně zemřelo, zjeví teprve den posledního soudu; ale napovídají to již nyní slova v onom románě napsaná:

„Dcerám vznešeného rodu lze toto dílo doporučiti, by v zahrady rozkoše co nejrychleji mohly skočiti.“

Či chceš snad říci, že nejsou všechny plody básnické a všechny romány tak špatné a špinavé? Ale i když jsou méně špinavé, uvádíš se přece v nebezpečí, že se pošpiníš; a miluješ-li toto nebezpečí, jistě v něm zahyneš. Neboť tvá obrazotvornost naplní se pustými obrazy, tvé srdce vzplane zlou žádostí, tvé tělo se poskvrní dříve, než na to opravdu pomyslíš; a pak to půjde s tebou vždy urychlenější prudkostí hloub a hloub až do bezedné propasti. Dnes zajisté nesčetné zástupy v pekle klnou mnohým knihám a spisům a nestoudným obrazům, klnou otci a matce, představeným a učitelům, přátelům a přítelkyním, kteří jim ony knihy dali do rukou; ale jest již pro ně pozdě – pozdě na věky! Zde ovšem evangelium světa upokojí nesčetné hříšníky a hříšnice, ale tam nahoře soudí se dle evangelia Kristova; a dle něho rekové a hrdinky špinavých románů budou uvrženi u věčný plamen; a spisovatelé oněch románů? Tito pocítí pravdu božských slov: „Běda tomu, skrze něhož pohoršení pochází!“

Ale i v knihách, časopisech, kalendářích, v nichž vane křesťanský duch, vyskytují se takové zamilované příběhy, a ty nejsou přece mládeži nikterak nebezpečny, prvé povšechně připouštím, ale to druhé?

Nebo co mám říci o tak zvaných dobrých románech a románcích? To, co svatý František Saleský řekl o tancích. I ty nejlepší nestojí za nic, jako ony dětské plesy na konci tanečních hodin, a jako divadelní představení, kde mladí lidé obého pohlaví mají sehráti milostné scény. Neboť kdo se po tak zvaných „dobrých románech“ a milostných povídkách pachtí, brzy upadne v nebezpečí, čisti ještě i jiné. A tu se vyplní, co píše šlechtitý hrabě Stolberg: „Dráždivé, krásně vyjádřené city, které chtíčům lahodí, zkaženou vůli přirozeného člověka jen posilují; a to tím více, povznášejí-li slabosti lidské přirozenosti na stupeň ctností a hoví-li vášním; proto většina románů tak škodlivě působí.“

A které jsou přirozené následky této četby? Romány odchovaní mladíci se rozplývají v onom „věčně ženském“ a tonou v zženštilosti, jsou neschopni velkých myšlenek a činů, jsou a zůstanou zbabělci, dokud s pomocí milosti Boží v těžkých zápasech nezvítězili. A dívky? Tyto slečny opájí se sny o štěstí a blaženosti, kterých nelze na zemi dojít, jsou zamilovány dříve, než se zamilovati mohou, stávají se lehkomyšlnými ženami nebo starými pannami. Proto, křesťanští rodičové, bděte a pečujte, aby mládež vám svěřená četla, pokud jen možno, zřídka romány a milostné příběhy.

Ale což nevložil sám Bůh tuto obapolnou lásku obou pohlaví v jich přirozenost? Ovšem; a k tomu ještě Syn Boží ji zušlechtil a posvětil v svátosti manželství. Ale tato láska oškliví se onomu evangeliu světa, a který křesťanský spisovatel dovede se povznést na jasné, mlhy prosté výšiny čisté, Bohem vštípené lásky? Ano, myslím, že se nemýlím, díím-li: „Pro onu čistou, Bohem vštípenou lásku má dnes ještě jen malý hlouček vyvolenců smysl a porozumění.“

Proto tak mnozí, i když kazatel pojednává způsobem nejušlechtilejším o tomto předmětu, hrají si na uražené a pohoršené. Ale tento druh zbožnosti nic nestojí – a proto také za nic nestojí.

Leč chci již skončiti; neboť co jsem řekl, dostačí zajisté všem lidem dobré vůle; a ostatním bylo by i vše další marným a bezvýsledným. Proto varujte se falešných proroků; nyní celkem je znáte, ale kdybyste některého neznali, tažte se zkušeného, bohabojného muže vždy o radu dříve, než rozevřete listy některé knihy, aby snad smrtící výpary její neotrávily ve vás víru a mravy. Proto bděte a modlete se často se sv. církví: „Bože, jehož prozřetelnost vše neomylně řídí, snažně prosíme Tebe, abys vše škodlivé od nás odvrátil a udělil nám vše, co slouží k spáse naší, skrze Ježíše Krista, Pána našeho! Amen.“

Nebezpečí, která z četby hrozí, jsou tak rozmanitá a velká, že zdá se mi vhodným, připojití následující dva dodatky.

Z literárního vánočního trhu 1895. I.

V našich denních listech (všechna čest budiž výjimkám), obzvláště v čas vánoční objevuje se tolik nových básníků „z milosti Boží“, a tu se říká od smrti F. V. Webera tak často: „Le roi est mort, vive le roi!“, že kdyby oni recensenti měli po ruce pravý sv. olej ke korunovaci, mohli bychom brzy se klaněti celému zástupu králů. A zvláště letošní „trh“ byl velice bohatý jak na ukázky této „nesmrtelnosti“, tak na tobolky rady si nevědoucího obecnstva. Rady si nevědoucího, neboť co bylo vlastně krásné a dobré mezi vším tím „nejkrásnějším a nejvhodnějším“, co se mu za vánoční dárek doporučovalo? Zdá se nám věru, že neplecha, která se tropí s tak zvanými „kritikami“ a recensemi a doporučeními, dosáhla již takového stupně, že by se měla ve jménu opravdové kritiky důrazně zakřiknouti.

Strýcové a tety a dobří domácí přátelé necht' provádí, jak jim libo, ústní propagandu svých milých „děl“; to již v příbuzenstvu jinak není ani možno. I knihkupcům rovněž nelze bráti práva, aby své zboží mohli vychvalovati výrazy, vypůjčenými z reklamního slovníku jiných obchodů; neboť obchod jest obchod!

Ale kritika má zůstatí kritikou, t. j. úsudkem, proneseným ústy povolného, řádně zpraveného soudce. Kritika má především zůstatí pravdou; neboť tím jest povinna sama sobě, básníkům a obecnstvu a dobré věci vůbec. Kritika jest nepříjemný, nevděčný, ale vážný a zodpovědnosti plný úřad; neboť slouží pravdě, kráse, spravedlnosti. A kdo nedovede ji takto chápati, neplet' se do ní. Výmluva, že na druhé straně se hřeší ještě více, nemůže přece býti vážně míněna. A jaké jsou výsledky takové, mírně řečeno nevhodné, nepřiměřené kritiky? Básnická neschopnost jest jí jen pobádána k dalšímu veselému vyrábění literárních prací, trh je zaplavován bezcennými spisy, chuť a vkus obecnstva uvádí se ve zmatek a důvěra čtenářstva v kritiku je tím jen otřesena. (Stimmen a. M. Laach, str. 226.)

Ve smyslu těchto zásad přehlížel P. Kreiten literární vánoční trh r. 1895. Co praví nejprve o básnicích, platí, jak samo sebou se rozumí i o jiných spisovatelích. Odtud ony výstrahy před silně vodnatým mlékem.

Z literárního vánočního trhu 1895. II.

Severoamerický methodistický list, horující pro bezkonfessií školu, „Křesťanský posel“, přinesl koncem roku 1873 následující článek:

„Jest všeobecně známo, že mezi americkou mládeží panuje hrozná nemravnost, která vždy víc a více se šíří. Hoši a dívky baví se spolu o věcech, o kterých by ve svém věku a nevinnosti neměli míti ani ponětí. Dívky, které ještě nevyšly z dětských střevíčků, libují si v kluzkých a neslušných řečech. A jen málokteří tuší tuto znemravenlost mládeže. A vinu všeho toho nesou především romány, které hoši i dívky v pravém slova smyslu opravdu hltají. Existují řádně organisované společnosti, které knihami a obrazy rozšiřují nejhorší hanebnosti, jen aby sváděly mládež v náruč vší neřesti.

V New-Yorku vzal si p. Ondřej J. Comstock za úlohu, nemravnou literaturu pokud lze vyhubiti. Před nějakým časem dal podnět k zabavení sedmi tun (140 centů) takových hnusných děl. Při výslechu u soudu vyšly najevo věci, nad nimiž vlasy vstávaly. Státní zástupce, ač nerad – při procesu Johna Meekera, který byl z prodeje oplzlých knih obžalován, učinil mrzuté doznání, že mnohé vyšší dívčí školy jsou v pravdě zaplavovány podobnými výrobky. Knihy a obrazy nejnestoudnějšího druhu dopravují se tam podloudně po sterých cestách; někdy i v květinových kyticích, ve skořápkách ořechů a v cukrovinkách. Pan Comstock objevil a zabavil u knihkupců a nakladatelů města New-Yorku přes 14 000 dopisů od žáků a žaček z celé země, kterýmiž si objednávali nestoudné spisy. Otcové a matky neměli o tom ani potuchy, že jejich děti studovaly i v těch nejlepších státních školách znemravňující literaturu, kterou jim zchytralé ruce dodávaly. Pátráním, zavedeným v Dead Letter Office a konfiskacemi v New-Yorku se dokázalo, že knihkupci pro „oplzlou literaturu“ zorganizovaly půjčovny knih, které byly nejspustlejšími hochy ve škole vedeny a že tito byli zvoleni a placeni majiteli jich, aby za poplatek 10 centů půjčovali žákům kteroukoli ze 144 oplzlých knih, v New-Yorku vyšlých. A jest zjištěno, že zhoubným vlivem této literatury na našich městských školách propadli k nejlepším nadějím opravňující, mladí lidé naprosté zkáze.

Neboť jako v New-Yorku a Brooklynu byla tato literatura i v kollejiích v Pensylvánii a v Ohii nalezena, a žádný stát ni území není jí prosto. V New-Yorku na př. bylo nalezeno v knihách knihkupce 20 rozličných objednávek, které udělal knihovník svobodné, t. j. beznáboženské školy v jednom z našich nejkrásnějších západních států. A tento obchod jest tak výnosný, že již mnohý získal jím velice značné jmění. A proto jest nejvýš důležitě pro konečné potlačení tohoto druhu obchodu, aby každý užitečný návrh na potlačení tohoto smutného zjevu byl předložen kongressu a zemi.“

Bohužel, že ani v Německu se takové ohavné literatury nenedostává. Vždyť jsou spisovatelé a nakladatelé, kteří pozbyli již veškerého studu tou měrou, že veřejně se honosí odbytem 30, 40 tisíc takých nejoplzlejších a nejnestydatějších knih. A žádná policie a žádné státní zastupitelství se o to nestará, neboť jsou zaměstnání dozorem nad apoštolátem modlitby a spolkem srdce Ježíše Krista. Se stolků otců a matek podobné spisy jako „zbožná Heléna“, „svatý Antonín“ atd. dostávají se do rukou dětí a kolují pak mezi gymnasisty, ba i mezi dcerami bezkonfessií vyšších dívčích škol. Jakou zodpovědnost uvalují tím na sebe rodiče, kteří svěřují děti své takovým školám a sami dopouštějí, ač proti své vůli, že podobné spisy do rukou jim se dostanou! (St a. M. Laach, Band VI., str. 197.)

XXXIX.

Modlitba před jídlem.

Jednou, když 5 000 mužů se ženami a dětmi po tři dni setrvali se Spasitelem, aby se dali poučiti a němí, slepí, chromí a nemocní všeho druhu byli uzdraveni, a když třetího dne jim potraviny došly, měl Kristus lítost nad zástupem, i krmil a nasýtil je pěti chleby a několika rybičkami tak zázračně, že zbylé drobty naplnily ještě dvanácte košů. (Mat. 14. 20.)

Ale jak učinil Ježíš tento zázrak? Pohleděl k nebi, odkud všeliký dobrý dar přichází – a děkoval za to Otci, na to požehnal chléb i rybičky t. j. on se modlil, aby těch několik chlebů tak se rozmnožilo a nabylo, aby se jimi zástup lidu úplně nasýtit mohl. Ale což nebyl Ježíš jako Syn Boží právě tak všemohoucí jako Otec? K čemu ještě děkoval a se modlil? Či neměl raději v celé své slávě a moci sám jednati?

Jako Syn člověka chtěl nám dáti příklad, co máme před jídlem i my činiti. A co to jest? Máme k nebi své oči pozvednouti, Bohu za jeho dary děkovati a jež za Boží požehnání snažně prositi. To jest úkolem modlitby před jídlem, která nemá v žádné křesťanské rodině scházeti. Ježto členové rodiny ráno skorem nikdy, večer pak jen zřídka kdy pohromadě dlí, ale u stolu k jídlu pravidelně se shromažďují, jest zajisté modlitba před jídlem jedinou, kterou všichni společně denně mohou konati. A tato modlitba má také neobyčejně hluboký význam. Živá víra nám praví, že pokrm i nápoj jsou dary Boží. Vzpomeňte na žalm 146. verš 7. „Předzpěvujte Hospodinu s chválením, hrejte Bohu našemu na harfě!“ K čemu toto vyzvání? Snad proto, že Bůh je nesmírný oceán veškeré dokonalosti a krásy? Či snad proto, že stvořil tuto zemi a hvězdami vyzdobil prostory nebeské? Žalmista dává nám zcela jinou odpověď: „On přikrývá nebe oblaky a připravuje zemi déšť. On vyvozuje na horách trávu a bylinu k službě lidské; on dává hovědům potravu jejich i mladým krkavcům, kteří volají k němu.“ (Žalm 146. 8-9.) Odtud ona otázka velkého trpitele Joba: „Kdo připravuje krkavci pokrm jeho, když mláďata jeho k Bohu křičí, potulující se, protože nemají pokrmu?“ (Job. 38. 41.) Proto krásně píše žalmista Páně: „Oči všech v tebe doufají, Hospodine, a ty dáváš jim pokrm jejich v čas příhodný. Otvíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.“ (Žalm 144. 15.)

Ke komu tedy volá mladý krkavec ve svém hladu? K Bohu, svému Pánu. Ovšem činí tak bezvědomí jako všichni ptáci nebeští, jako všechna zvířata na zemi, všechny ryby ve vodách; ve svém přirozeném pudu, nevědomky čekají oči veškerého zvířectva na svého Pána, aby v čas se jim dostalo od něho pokrmu. – A koruna všeho stvoření, král a pán zvířectva, člověk, jehož přímá postava jest vzhůru obrácena k nebi, jehož duch poznává zřídlo a pramen vši dobroty a všeho požehnání – jedině člověk nemá pohlížeti vzhůru k nebi, jen on nemá volati k Pánu za pokrm? – Jedině on nemá mu zpívati chválu? – Sud'te sami!

Co znamená tedy onen tak zvaný dobrý ton, který nechce již znáti modlitby před jídlem? Pravím schválně: „Dobrý ton“. Neboť zanedbávati tu a tam tuto modlitbu, náleží zajisté k nejmenším chybám, o nichž ani nemluvíme – ale sedati rok co rok k bohatému nebo k prostému stolu a nikdy se nemodliti, ba snad ještě při tom reptati a naříkati, že není více a lepších jídel – co to znamená? Není to jakýs druh skutečného popírání, že vzrůst a úroda, že plody země pocházejí od Boha, není to jakás oslava matky přírody nebo snad zlatého telete? Zlaté tele a tato matka příroda nezastupují tu místo Boha živého?

Ale abychom ještě hlouběji tuto pravdu pronikli, a lehkomyšlnou mělkost vzdělaného i nevzdělaného světa cele pochopili, vizme událost ze života sv. apoštola národů.

Když sv. Pavel přišel s Barnabášem do Lystry a tam uzdravil muže, od narození chromého, domníval se lid, že ti dva jsou bohy a chystal se jim obětovati. (Sk. ap. 14. 7.) Tu povstal sv. Pavel a pravil: „Muži, co to činíte? I my jsme smrtelní, vám podobní lidé, kteří zvěstujeme vám, abyste se obrátili od bohů těchto marných k Bohu živému, kterýž učinil nebe, zemi, moře i všechno, což v nich jest.“ (Sk. ap. 14. 14.)

Přenechal snad Bůh, když stvořil svět, jej náhodě a silám přírodním? Tak hloupými nebyli ani staří pohané. Neboť uctívali bohyni Ceres čili Demeteru, která pečovala o vzrůst plodin, a proto ji jako dobrotivou, požehnání přinášející bohyni a živitelku lidstva oslavovali. Leč nezabíhejme od sv. Pavla k pohanům. Co pravil dále tento veliký učitel národů?

Za dřívějších časů nechával Bůh všechny národy choditi po cestách jejich, t. j. neposílal jim proroků jako Židům, nýbrž nechal je potáceti se a blouditi cestami modlářství a prostopášností. Ale nestaral se o ně nikterak? Přece je nezůstavil bez důkazů své lásky. Ale jak přesvědčoval pohany o svém bytí, o své moci, o své dobrotě a slávě? Činil snad zvláštní zázraky? Nikoli; nýbrž on prokazoval jim dobrodiní s nebe, dával požehnání a úrodné časy, plnil srdce jejich pokrmem a radostí. – Tak zázračně vládne Bůh v přírodě, tak dává ročním počasím po sobě následovati, střídá pohodu s deštěm a rosou, dává růsti a zrání takému množství plodů rozličné jakosti a krásy, a tak plní naše srdce pokrmem a radostí, že tyto zjevy přírodní pohanům stačily, aby z nich poznali pravého, živého a věčného Boha. A křesťan by neměl znamenati tuto ruku Boží?

A pak by se neměl modliti k tomuto Bohu věčnému za plody zemské! A křesťan měl by požívat denně těchto darů Božích, aniž by kdy vzpomněl Otce nebeského, aniž by kdy pronesl jediného slova díky? Kdyby dítě tak se chovalo k rodičům, patřilo by takové chování také k dobrému tonu? Ale co je mezi lidmi nestoudností, to má býti vůči Bohu slušným a vhodným!

Ale jsou s námi i jinověrci u stolu. Dobrá. Co z toho následuje? Jinověrci jinak věřící, ale přece tedy věřící. Tož i oni věří, co sv. Pavel kázal v Lystře: „Bůh dobře činí s nebe, dáváje deště a úrodné časy; naplňuje pokrmem a utěšením srdce naše.“ (Sk. ap. 14. 16.) Proto, když se u stolu nemodlíš, abys jich neurazil, tím je vlastně urážíš a to nejhorším způsobem; neboť u věcech náboženských stavíš je hluboko za staré pohany. Jak to? Kdyby státníci, jako onen ušlechtilý Aristides, kdyby mudrci, jako Plato a Sokrates, pohané ze starých Athén, zasedli u tvého stolu, vyli by prvé víno na zem jako oběť svým nepravým bohům a tak vykonali by svoji modlitbu před jídlem – a ty, osvícený křesťan a vzdělaný katolík! Což kdyby tito staří pohané se tě tázali: „Proč nepohlédneš k nebesům? Proč neozývá se modlitba na tvých rtech? Proč nevytléváš žádného vína za oběť bohům? Což nám neposkytl lidumilná bohyně všechny tyto dary? Neučinila zemi neúrodnou po ten čas, až nejvyšší Bůh uklidnil hněv její?“

Co by odpověděl na to samorostlý odchovanec beznáboženské školy nynější doby takovému samorostlému pohanu ze starých Athén nebo z Říma? Není božství, od něhož by závisel vzrůst a zdar plodin zemských; my se svojí vědou vyrostli jsme již dávno jak z této víry starého světa pohanského, tak i ze všeho křesťanství. Co by pak odvětil onen veselý, pohanský básník Horac, kdyby si sám nechtěl odporovati? Jako nechci dlíti na jedné lodi s bezbožníkem, aby hněv bohů mě zároveň nestihl s ním, tak ani s tebou nechci seděti za jedním stolem.

Ale k čemu zahanbovati křesťany starými pohany? Jest sice pravda, že poslední výstřelky pohanských bludů byly nejvyšš smutny, bylať to takřka sebevražda celých národů – ale dnes nemluvím o posledních výstřelcích – a konečně i ty nebyly tak osudný jako šílené jednání pokolení, které odpadlo od Boha ukřižovaného. Neboť čím větší jest mravní povýšenost, z níž klesáš ve sprostotu, tím smutnější je tvůj pád.

Proto čím jest tento nemrav, jenž dovoluje, abys rok co rok jedl, pil, požíval bez jediné vzpomínky na Boha Hospodina, bez jediného slova díky? Jest to důkaz těžké nemoci, znamení smutného stavu duševního. To však neplatí, pravím to důrazně ještě jednou, o těch, kteří někdy jen tuto modlitbu zanedbají, nýbrž o těch, kteří ji zásadně nekonají.

Ale modlí se ještě vůbec tací lidé? Náboženstvím takových lidí jsou obvykle číslíci. Ale což škrtne-li ti je Bůh všechny až k nulám? Což když nějaký převrat odplaví paláce, banky, obchody, miliony tak jako divý proud strhává do svého víru stromy, domy, stáje a stáda? Což nastanou-li léta nezdaru vždy častěji a horší!

Neboť Bůh nemůže přece stále hojně žehnati nevďěčnému pokolení, jež od něho odpadlo, nemá-li uctívání matky přírody a klanění se zlatému teleti svou zhoubu rozšiřovati nahoru i dolů, v levo a v pravo, vždy víc a více.

A čím jest tedy modlitba před jídlem, byť byla to zdánlivě sama o sobě tak nepatrná pobožnost? Jest to ustavičné vyznávání, stálý projev víry, že Bůh jest jediným Pánem veškerý přírody i s jejími silami, zjevy a plody; ale zásadné zanedbávání této modlitby jest popíráním všech těchto útěchyplných a hlubokých pravd.

Ale to ještě daleko není všechn význam této pobožnosti. Neboť co nám prospívá pokrm, jestliže nás nesyť a nesílí a neudrhuje při zdraví? Ale to závisí opět na požehnání Božím, které dovede nasycovati a síliti své dítky právě tak málem jako množstvím pokrmů – ba i ničím. Proto modlí se církve ve své modlitbě před jídlem: „Požehnej, Hospodine, nás i těchto darů svých, kterých se nám dostalo tvou štědrostí. Požehnej nám! Požehnej tělu, aby potravu náležitým způsobem přijalo a ji zpracovalo a tak se posílilo; požehnej duši, aby krotila žádostivost smyslů.“ Požehnej těmto darům svým! K čemu? Lidé, kteří na počátku předešlého století prodělali léta hladu, vyprávěli mi často, že i po nejhojnějším jídle ještě vždy hladověli. A proč? Nespočívalo na něm Boží požehnání.

Abyste tomu dobře rozuměli, pozorujte zázrak rozmnožení chlebů. Zástup čítal kromě žen a dětí na 5 000 mužů. Již po tři dni trvali se Spasitelem; kdyby se vraceli nenasyceni, zahynou na cestě hladem; učeníkům zdá se to nemožným, opatření s dostatek chleba pro takové množství lidí. A co činí Pán Ježíš? Žehná pět chlebů a dvě rybičky; lid jí, jest nasycen a zbytky drobtů naplní se ještě dvanácte plných košů.

Co tedy působí Boží požehnání? Několik chlebů, které by jen málo hladových lidí lehko snědlo, dostačuje k nasycení tisíců a pak ještě zbývá dvanácte košů drobtů. K čemu těchto dvanácte košů? Na důkaz, že všichni byli opravdu nasyceni a posíleni, aby šťastně zpáteční cestu vykonali.

To jest požehnání, jež Bůh udílí pokrmu i nápoji, a o toto požehnání máme prositi. Ale co máme činiti, aby se nám ho cele a plně dostalo?

I zde sv. evangelium odpovídá. Neboť, proč má Kristus Pán lítost nad zástupem? „Již po tři dni prodlévají u mne a nemají čeho jísti.“ Tedy oni dleli u Spasitele s takou zálibou a láskou, a naslouchali jeho kázání, tak pečovali o nemocné, aby všichni uzdraveni byli, že zapomněli na pokrm a nápoj, a nepomýšleli ani, že pokrmy jim došly. Proto, chcete-li si zasloužiti požehnání Božího, vytrvejte u božského Spasitele, svědomitě zachovávající příkázání Boží i církevní.

Ale – myslíš si snad sám u sebe – ti, kdož tak nečiní, nashromáždějí velké bohatství a já jsem chud; oni hodují jako onen bohatec, a já jsem skoro jako chudý Lazar. Dobrá; ale mohou tito boháči více jísti a pít než ty? Mají žaludek veliký jako sud? To sice ne; ale oni mají lépe upravené pokrmy. Dobrá; ale kdo má více zapotřebí lázni a lékaře, ty neb oni? Odtud onen výrok Ducha svatého: „Sladký jest sen pracujícímu, byť málo nebo mnoho jedl; ale sytost bohatého nedopouští mu spáti.“ (Kazatel 5. 11.) A přijdou-li brzy dnové, kdy se opět naplní slovo apoštola

Jakuba: „Nyní kvilte bohatí,“ kdo pak bude na tom lépe, oni nebo ty – chudý služebník, chudá služka nebo chudá matka, chudý otec? Kdo je pak na tom lépe? A což teprv věčnost? Kdo spíše, dle úsudku Ježíše Krista, přijde do nebe, chudí nebo bohatí? Proto chud'as, nařikající při pohledu na bohatého, připadá nám jako soumar, který prost nákladu lehce do vrchu kluše, ale hned za nešťastného se má a běduje nad sebou, když vidí jiného soumara, jenž s těžkým nákladem sotva dechu popadáje, do vrchu se vleče. A na čem závisí konečně vydatnost, síla pokrmu a nápoje? Snad na jich vybranosti? Ale proč dosáhli staří poustevníci na poušti od kořínků a zelin žijící věku přes sto let?

A komu dnešní sv. evangelium nedostačuje, uvaž ještě jednu událost ze Starého zákona. Když jednou následkem tříletého sucha vypukl strašný hlad v Israeli, odebral se prorok Eliáš na rozkaz Boží do Sarepty v zemi Sidonské, kde jedna vdova pečovati měla o jeho výživu. Když přicházel k bráně městské, uzřel ženu, vdovu, která sbírala dříví a pravil k ní: „Dej mi trochu vody, bych se napil a přines mi také, prosím, kousek chleba v ruce své.“ Co mu odpověděla? „Jako že živ jest Hospodin, Bůh tvůj, nemám chleba, jedině maličko mouky v nádobě, co by mohl v hrst vzítí a maličko oleje v lahvici, a sbírám něco dřeva, abych připravila krmí pro sebe a syna svého, abychom, snědouce to ještě, hladem pak zemřeli.“ Jaká to byla nouze! Ještě jednou připravit kousek chleba a pak hladověti a zemřítí: – a toto poslední sousto měla ještě rozdělit s cizincem! „Neboj se,“ pravil prorok, „a učiň, jak jsi řekla; ale dříve upeč mně z oné mouky malý chléb. Neboť tak praví Hospodin, Bůh Israelský: nebudou mouky v nádobě, aniž oleje v lahvici až do dne, kdy dá Hospodin déšť na zemi.“ A vskutku; mouky v nádobě neubývalo a lahvice s olejem se neprázdnila. To bylo ono požehnání Boží, které s málem může zachovati a vyživiti mnohé po dlouhý čas.

Či jsou to snad zázraky Božího požehnání? Zajisté; ale týž Bůh koná i dnes tytéž divy, kdykoli to jeho božská moudrost za dobré uzná. A vskutku nalézáme v životech svatých Božích po všechna století mnoho podobných divů Božího požehnání. Bůh udílí ještě dnes své plné požehnání všem, kteří za ně prosí, jemu za ně děkují a zachovávajíce svědomité přikázání, u něho vytrvají.

Proto slyší-li mne tací, kteří dosud o modlitbě před jídlem nechtěli slyšeti, prosím je a zapřísahám, aby učili se trochu slušnosti k Bohu Hospodinu a ji také osvědčovali. A je-li některá rodina tak nešťastná, že společná modlitba před jídlem se ani v ní netrpí, pak necht' alespoň ti, kteří posud trochu víry se za chovali, modlí se potichu sami pro sebe, aby požehnání ponenáhlu neustoupilo nezdaru a kletbě. Vy pak všichni, kteří dosud ještě zachovávejte zvyky starých, zbožných svých předků, držte se jich ještě pevněji než kdy jindy a pokud vliv váš sáhá, pečujte o to, aby znovu ujaly se ony zvyky a s nimi i hojné požehnání vrátilo se i tam, kde již dávno vymizelo.

A když se tak jako jedna rodina se svými služebníky a dělníky modlíte a sedíte u stolu, ať bohatého či chudého, pohleďte vzhůru k nebesům, kde spravedliví a zbožní při královské hostině Boží se věčně radují, a modlete se s církví svatou: „Kéž král věčné slávy uvede nás k hostině věčného života a učiní nás účastnými hodů nebeských.“

XXXX.

Návštěva služeb Božích.

Křesťanská rodina jest povinná, aby nejen vykonávala domácí pobožnosti, k nimž náleží i modlitba před jídlem a po jídle, ale aby se též účastnila veřejných služeb Božích. Pravím s důrazem „křesťanská rodina“, neboť povinnost tato neplatí pouze pro jedince, ale pokud možno pro rodinu jako rodinu, jediný celek. Abychom tuto pravdu jasně chápali a též dle ní jednali, vizme příklad Svaté rodiny Nazaretské.

U Židů platil pro muže přísný předpis, že musí na každé velikonoce všichni putovati do chrámu Jerusalemského. Ženy nebyly tomuto zákonu podrobeny, ale přece směly i ony slaviti tyto svátky s sebou. Tak i Maria šla se sv. Josefem. Ale proč jde s nimi i dvanáctiletý Ježíš? Co nám hlásá, když jde ve společnosti Marie a Josefa? „Dal jsem vám příklad, a to nejen já, ale i moje matka, můj pěstoun!“ Dali jsme vám příklad! Celá křesťanská rodina patří v čas služeb Božích do chrámu; a to nikoli rodiče sem a děti onam, nýbrž všichni, pokud lze, mají v témže chrámu Páně tvořiti opět jedinou rodinu, jako v domě otcovském. Tak k nám volá a nás napomíná příklad Svaté rodiny.

Ovšem v osadách, kde pro nedostatek místa jsou zvláštní služby Boží pro děti nutným zlem, není lze přesně dle tohoto příkladu jednati; ale tu mají rodiče aspoň své dospělejší syny a dcery s sebou bráti, s nimi společně se modliti, s nimi slovo Boží poslouchati a s nimi opět domů se vraceti. To jest jediný spolek, který nejen že pro rodinu nechová do sebe žádného nebezpečí, ale přináší hojnost požehnání. A to dím s tím větším důrazem, čím chorobnějším hrozí se státi všeliké spolkařství. Neboť i dobré spolky odcizují často mladé lidi rodině, uvádějí je na cesty požitkářství, i dobré spolky zvykají je pomalu na pozdní návrat, tento počátek a příčinu mnohé zkázy. A proto dím: „Držte se pevně oné jednoty rodinné, kterou posvěcují společné služby Boží.“

Ale, myslíte snad, jak jest to možno, aby celá rodina mohla se účastniti služeb Božích? Uvažme nejdříve ony případy, kdy to jest opravdu nemožno. Malé děti nemohou jíti, rovněž tak nemocní, slabí, chudí, kteří potřebného šatu postrádají, a ti, kteří jsou od chrámu Páně příliš vzdáleni. Konečně ve většině rodin musí někdo zůstat doma. Ale tito mají, možno-li býti přítomni ranním službám Božím.

A jakou záminku hledají ostatní, aby mohli zůstat doma? Aby příkladu sv. Rodiny nemusili následovati? „Jest mi to obtížné. Musím časně ráno vstávat, jsem v sobotu večer příliš unaven, v neděli ráno mám plné ruce práce.“ Dobrá; jest to tedy obtížné. Ale pozorujte jen sv. Rodinu. Na cestu potřebuje osm dní; celý týden zůstává v Jerusalemě, aby světila celé svátky velikonoční. Bylo to pohodlné pro Matku Boží a pro božské Dítě? Pohodlné pro sv. Josefa, který se po čas dlouhé cesty o oba musil starati? „Dal jsem vám příklad.“ Nepracovati po 15 dní a nésti náklad a výlohy cesty – bylo to pohodlné? Nebyla by mohla Matka Boží říci: „Chci střežiti dům, chci se vám postarati, až se vrátíte, o nutné občerstvení; vždyť beztak nejsem povinná býti přítomna slavnosti.“ Proč tak nemluvila a nejednala neposkvrněná panna? Jak, křesťanské matky, chcete si tento příklad vysvětliti?

Či smíte se v neděli od rodiny odloučiti a zůstat bez vážného důvodu doma? „Ale, vždyť posílám děti!“ Dvanáctiletý Ježíš šel také se sv. Josefem do Jerusalema, a zůstala proto jeho Matka doma? „Ale, já bych šla ráda, jen kdyby muž nebo děti v neděli ráno mi v práci pomohli?“ Ale je-li tato práce zanedbána, jestli otec nebo větší děti staly se pohodlnými a lehkovážnými, když větší děti potřebují celé ráno pro svoji lenost nebo na svoji marnivost – kde jsou pak ještě

stopy křesťanské rodiny? Nebo když i jednotliví členové rodiny pilně služby Boží navštěvují, ale druzí je vlastní vinou zanedbávají, máte ovšem v rodině několik křesťanů, ale daleko ještě proto nejste křesťanskou rodinou. Proto budou jen jednotlivci spaseni – ale celá rodina nebude účastna oslavy svaté Rodiny v nebesích.

Leč zanechme těchto úvah a pozorujme raději sv. Rodinu Nazaretskou. Když věnovala každý rok 15 dnů, aby mohla účastniti se slavností velikonočních, s jakou horlivostí as slavila sobotu? Tu nebylo ani stopy po nějaké práci, ale navštěvovala pilně sbornici, aby se tam modlila a poslouchala výklad svatého Písma.

A nemohli snad Maria a sv. Josef doma se klaněti božskému Dítku? Vždyť bylo mezi nimi a nikoli v chrámu nebo ve sbornici. Proč tedy se neklaněli doma nebo v širé, Boží přírodě? „Dal jsem vám příklad.“ Rozumí se, že i doma se máte modliti, nemůžete-li jíti na služby Boží, ale kdo z nedbalosti nejde do chrámu Páně, ten jistě nemodlí se ani doma. Zde mohl bych vám i ukázati, v jakém prostém, skromném šatě panenská Matka přišla do domu Božího; ale to by nikterak neprospělo; neboť ti, kteří jen z pýchy do chrámu Páně chodí, mají příliš malý mozek pro tyto pravdy a ostatním o tom mluvit není potřeba. Proto chci se raději obrátiti k jiné významné okolnosti.

Návštěva židovských služeb Božích byla pro Ježíše, Marii a sv. Josefa ustavičným osvědčováním pokory. Proč to? Pacholík Ježíš jest pravý Syn Boží, a přece modlí se v chrámě, jakoby byl podroben pokušením jako kterékoli jiné dítě. Maria jest neposkvrněnou pannou a matkou; sv. Josef jest jí co do svatosti podoben. A přece se oba modlí v chrámu Páně – jako by byli hříšníky právě tak jako ostatní. Celá svatá Rodina jest takřka nebem na zemi a přece se modlí, jakoby bídou a hříchem jiným rodinám se podobala. A proč žádá Otec nebeský tuto obzvláštní obět' sebezapírání a pokory? Aby křesťanská rodina přesně a jasně svoji nedělní povinnost poznala a spolu svědomitě ji plnila. „Dal jsem vám příklad.“ A přece je tak mnoho rodin, které nechťi tomuto příkladu rozuměti, nechťi ho následovati, vzdor časné bídě a vzdor zkáze hříchu, které v nich se šíří.

Velký Bože! Jak smutným způsobem bude tak mnoho rodin na věčnosti rozerváno, nebo snad i zmizí v propastech zavržení, vyjma ony maličké, kteří měli to štěstí, že zemřeli ve dnech své nevinnosti. Jestli však mnozí skrze Tvoje milosrdenství přinesou před svojí smrtí hodné ovoce pokání, jak mnoho neštěstí sídlí přes to vše v takových domech, a jak často smutně přechází Tvá kletba z pokolení na pokolení, až konečně poslední potomek v neštěstí zajde! Milosrdný Bože! Dej, aby všechny rodiny opět pochopily tajemství Tvé sv. Rodiny a ji opět následovaly! Měj strpení s četnými rodinami, které posud nerozeznávají, co jim je k míru a pokoji.

Proč nechceš služby Boží navštěvovati? Chceš snad říci: „Nemám potřebí oběti mše svaté; vím již dávno, co se v náboženství a křesťanských cvičeních vykládá.“ Dobře; chci ti ještě mnohem více připustiti. Snad nepodléháš pokušení, jsi mimo vše nebezpečí, čistý, neposkvrněný jako dítě dnes pokřtěné; snad znáš a rozumíš tajemstvím víry daleko lépe než papež, snad nemáš žádných nepravých a překroucených náhledů, jak tomu nezřídka bývá u vzdělanců i nevzdělanců – a přece jen náležíš se svojí rodinou v neděli do kostela. Proč to? Nechci to odůvodňovati církevními příkázáními, které nás přísně zavazuje účastniti se mše sv., rovněž ne vzájemným poučením, ani požehnáním, jež Boží slovo přináší – ale chci jediné a výhradně ukázati na příklad sv. Rodiny.

Věděla knížata kněžská a zákonníci, že Messiáš přišel a z panny se narodil? Oni sotva asi rozuměli prorokům proroků a že se již vyplnila, bylo jim zcela neznámo. Ale kdo věděl to vše? Maria a sv. Josef – a přec poslouchají kázání kněží. A s nimi jest Ježíš Kristus, věčná moudrost

Otce nebeského, a i on poslouchá slovo ubohých lidí. Kde jest otec, jenž by byl moudrý jako sv. Josef? Kde jest matka, Bohem osvícená jako Maria? Kde jest jinoch, plný milosti a moudrosti jako božské Pachole? Kde jest rodina, v níž přebývá zosobněná moudrost, pravda a svatost? Ukažte mi takou a i ta má se účastniti služeb Božích a poslouchati slovo Boží. To nemožno přejíti mlčením. A proč? Bud' musíme popíratí Sv. rodinu nebo aspoň její význam pro rodinu křesťanskou, a pak již nejsme více křesťany, nebo musíme spolu s katolickou církví v tuto Sv. rodinu věřiti a jejího příkladu, ať rádi či neradi, následovati. A proč bychom ji neměli následovati?

Uvažte jen krátce důstojnost a vyznamenání, k nimž jsme povoláni, ale o nichž tak mnozí praničeho věděti nechtí. Ježíš Kristus, slunce spravedlnosti, zjevuje se ve Sv. rodině v celé slávě nebeské, a přece tato rodina mešká v chrámě, aby uvažovala jen jako matné paprsky světla učení Starého zákona. Ježíš Kristus, Beránek Boží, krvavá a nekrvavá oběť celého světa, dlí prostřed Sv. rodiny a přece spolu s ní má účast na obětech Starého zákona. A pak jest to snad katolické rodině nudné a neslouží jí to ke cti, když uvažuje a přemýšlí o tomto slunci nebeském, „o světě světa“ v chrámě katolickém? A pak jest to snad křesťanské rodině nudné anebo není její ctí, když klaní se Beránku Božímu na našich oltářích a přináší jej ve svatém údivu a úctě při mši svaté v oběť Otci nebeskému? Svatá rodina těšila se ve své zbožnosti ze stínů a obrazů Starého zákona; ale katolická rodina v přítomnosti tohoto poledního slunce nebeského s jeho nepochopitelnou velebností pociťuje snad jen dlouhou chvíli, omrzelost, přesycení? Když potom ty a takové rodiny klesají vždy hlouběji, až konečně ztratí všechnu víru, není to spravedlivě zasloužený trest Boží – a jaký toho bude jednou následek na věčnosti?

Proto, křesťanští otcové, obracím se nejprve k vám: svítí-li až dosud vaše rodina řádně neděli, zachovávejte to pevně a s neoblomnou přísností i vůči dospělým synům a dcerám. Kde však byla neděle až dosud znesvěcována, tam zjednejte nápravu. Ale kde otcové tak nečiní, mají se matky o to zasaditi, a kde snad otec i matka nedbají, tam nemají synové a dcery následovati jich smutného příkladu, nýbrž mají pilně služby Boží navštěvovati a za obrácení svých nešťastných rodičů se modliti – modliti se jako ono zbožné dítě, které vystoupilo na oltář, klepalo na svatostánek a prosilo Spasitele za milost a slitování pro své špatné rodiče.

Ke konci doporučuji ještě všechny rodiny vaše, ochraně sv. Josefa, aby byl v každé rodině její hlavou a hospodářem. Ale vy máte míti příklad Sv. rodiny stále před očima. Proto navštěvujte pilně služby Boží, pokud možno celá rodina společně; není-li to však možno, navštěvujte aspoň někteří ranní služby Boží – a není-li ani to možno, řekněte to celé rodině, abyste nepůsobili pohoršení – a modlete se tím více a tím pobožněji doma. Jen tak můžete žíti v té blažené naději, že jednou pod ochranou sv. Josefa oslavíte v nebi jako jedna rodina své vzájemné shledání.

XXXXI.

Rodina a zkoušky Bohem na ni seslané.

I o Svaté rodině platí, co pravil Kristus učedníkům do Emaus jdoucím: „Zdaž nemusil Kristus těch věcí trpěti, a tak vjíti do slávy své?“ (Luk. 24. 26.) Neboť dle věčných záměrů Božích Ježíš Kristus měl býti mužem bolesti, aby získal slávu nebeskou i své lidské přirozenosti, aby dostiučinil za naše hříchy a spolu nám dal příklad, jehož máme následovati.

Tak i Sv. rodina musila trpěti, aby si nebe zasloužila, aby činila pokání za hříšné rodiny, aby byla příkladem křesťanským rodinám v kříži a utrpení. Jako totiž každý jednotlivý křesťan

má nésti svůj kříž po příkladě Pána a Vykupitele svého, tak i křesťanská rodina má nésti kříž svůj po příkladě Svaté rodiny. A tomuto tajemství máte, pozorující osudy Sv. rodiny, ke své spáse vždy lépe rozuměti. – Za tím účelem pojednám o dvou následujících pravdách: Jste-li zbožní, chce vás Bůh utrpením učiniti Sv. rodině jen podobnějšími; pakli jste zlí, chce vás jimi k Sv. rodině zpět vésti.

Utrpení Svaté rodiny jsou tak známá, že jen několik málo slov dostačí. Vzpomeňte nejprve na chudobu. Sv. Josef, potomek oněch velikých králů Davida a Šalomouna, jest prostým tesařem, který nevede obchod ve velkém pomoci jiných, nýbrž sám těžce, v potu tváře pracuje, aby vydělal na denní chléb. A zbohatl snad, pojav za svoji snoubenku Marii? Sotva. Neboť nejbližší příbuzní v Betlemě hanbí se za jejich chudobu a nepopřávají jim noclehu ani na tvrdé podlaze svých příbytkův. A přece blíží se okamžik, kdy tato nejchudší dvojice skrze zrození se Syna Božího z Panny má býti oblažena zřejmým, největším bohatstvím nebe i země.

Štěstí zasvitlo, ale s ním i větší chudoba. Neboť dítě leží v jeslích. Marie ovšem necítí bolesti a strasti každé jiné matky a její panenství zůstává neporušeno, ba ono nyní tím více září jako příroda při slunce východu; ale za to je chudá, opovržená a opuštěná jako sotva některá matka jiná. Či, jste-li i chudí a soužení, nenajdete vždy milosrdné pomoci, ať toho či onoho druhu v takových těžkých okamžicích? Jen Marie a Josef jsou ve svém otcovském městečku od všech odbyti a nalézají konečně přístřeší v chlévě, který za jejich chudobu se nestydí a peněz od nich nežádá.

Ale což neobětují tři králové zlato, kadidlo a myrrhu? A přece jako oběť při obětování Ježíše v chrámě přinášejí Maria a sv. Josef pouze dvě holoubátek.

Brzy po tom zjevuje se sv. Josefu anděl v noci a dí: „Vstaň, a vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta; a buď tam, dokavadž nepovím tobě: neboť bude Herodes hledati dítě, aby zahubil je.“ (Mat. 2. 13.)

Jaký to rozkaz! Vezmi dítě, vezmi matku, něžnou pannu; v noci vstaň a prchni; neboť vrahové jsou již připraveni, aby zahubili dítě. A kam má prchnouti? Do země, kde není přátel, nýbrž sami nepřátelé Židů. Jak dlouho tam zůstat? Na neurčitý čas. A což útrapy cesty? Pokud kraj je obydlen, musí sv. Rodina prchat před lidmi, aby nepadla v ruce vrahů; pak přichází poušť se svými nepřehlednými písčinami. Konečně dospívají Egypta – ale chudoba trvá dál. Bez přístřeší, bez peněz nalézají konečně to nejpotřebnější práci rukou sv. Josefa a laskavostí dobrých lidí.

A bylo jim později v Nazaretě snad lépe? Božský Spasitel pomáhal svému pěstounu v práci. Proto hořili se Židé při jeho prvním vystoupení; neboť mysli, že syn tesařův, který pro chudobu ani nemohl navštěvovati školy proroků, nýbrž stále pracoval v dílně, nemůže přece rozuměti svatému Písmu. A ještě více. Proč umírá sv. Josef a Matka Boží ovdoví? Proč bere účast na všem utrpení svého božského Syna až pod kříž? Proč přežije svého snoubence i svého Syna? Proč ještě čtyřiaadvacet let po nanebevstoupení Páně žije v tomto slzavém údolí? Netažte se, alespoň vy křesťanské matky! Neboť, dopadnou-li na celé rodiny těžké zkoušky, přece největší bolest obyčejně matce připadne za podíl. „Dal jsem vám příklad.“ Kdo? Kristus ve Sv. rodině. Komu? Všem křesťanským rodinám všech časů. A proč? Aby všechny rodiny skrze utrpení stávaly se Svaté rodině vždy více podobny.

Projděte všechna století a nikde nenajdete rodiny v pravdě zbožné, která by nebyla pila z kalichu utrpení a dodnes z něho ještě nepije. Nechci vzpomínati oněch rodin, jichž matky jsou ctěny v církvi jako světice, ale chci uvést dojemný příklad ze života sv. Marie Anny z Jesu, zvané lilie Quitonská. Marie Anna, Piem IX. za svatou prohlášená, měla mladou neteř Johanu Caso, která jí byla svěřena na výchování. A tato činila takové skvělé pokroky v ctnosti, že

umínala si učiniti slib věčného panenství. Ale její teta jí to vymluvila, ujišťujíc ji, že je povolána ke stavu manželskému. A opravdu zasnoubila se s mužem stejně ušlechtilostí jako zbožností vynikajícím. Bůh daroval jim pět dětí, které rostly ve vši nevinnosti a zbožnosti. Jako anděl bděla Johana nad svojí rodinou a modlitbou stále spojená jsou s Bohem, krotila tělo své postem, kajícností, bičováním. Nejohrovenější lásku osvědčovala k chudým a nemocným. Uslyšela-li, že loupežníci pobili poutníky, stávala se rekyní a vyhledávajíc s nebezpečím života mrtvoly jejich, je pochovala.

Není to ona svatá, silná žena, o níž Duch svatý mluví? Není to obraz Sv. rodiny?

Byla-li kdy jaká domácnost více toho hodna, aby ji Bůh časného neštěstí ušetřil? A přece otec její pozbývá při plnění povinností úřadu svého veškeré jmění a ocituje se konečně v žaláři. Ona sama s rodinou svou utrpěla veliké ztráty a prostřed všeho svého neštěstí ztrácí ještě svoji jedinou těšitelku, neboť lilie Quitonská byla přesazena v zahradu nebeskou. Aby ušla ještě větším neštěstím a nahradila si utrpěné ztráty, musila se odebrat na venek.

Uprostřed tak různých neštěstí činila Johana v dokonalosti takové pokroky, že neustále snažně prosila chotě svého, aby dovolil jí se svými dvěma dcerami odebrat se do kláštera. Dostalo se jí ovšem odmítavé odpovědi. „Budiž,“ pravila prorocky, „ty nechceš mne nechat odejít; ale věř, že dám ti ještě jedno dítě a při tom zemru.“ A právě u věku 33 let spěla se svým dítětem, kterému se dostalo křtu z nouze, do vlasti nebeské. Jaká to rána pro mladého muže a pět dětí, když ztratili takovou matku i choť!

Proto, třeba jste před manželstvím žili zbožně, a pak jako křesťanští manželé chovali se bohabojně, třeba vaše děti byly nevinné i ve dnech pokročilejšího mládí: přec navštíví vás Bůh utrpením a to k vaší spáse. Neboť jako koruna tak i ctnost tím více nabude lesku, čím více rodina bude zkoušena a očistí se v žáru utrpení.

Či kdy modlíte se často a mnoho a zbožně? V čas soužení. Kdy obrácíte se tak v pravdě s dětinnou důvěrou k Bohu? V čas zármutku. Kdy jeví se trpělivost v celé své velikosti? V chudobě, v nemoci, v hanbě a v pronásledování. Co víže vždy pevnějším poutem lásky všechny členy rodiny navzájem? Neštěstí.

Proto, křesťanská mládeži, žij vždy v nevinnosti jak před dobou známosti, tak i po čas jejího trvání, abys v čistotě těla i duše stanula jednou u oltáře; neboť jedině tehda lehko budete kráčet v manželství cestou křížovou až k oslavení svému ve věčné vlasti.

To jest ona jasná stránka života, kde lze kráčet i temném neštěstí od vznešenosti k vznešenosti, ve světle víry a s oporou naděje v blízké nebe; ale jest i jiná temná stránka života, kdy se již před manželstvím i pak v něm vyhledávají štěstí a rozkoše v temnosti hříchů a prostopášností, a kdy často i celé rodiny potácejí se do věčné záhuby. A proto, aby takové rodiny k příkladu Sv. rodiny se vrátily a v den věčnosti záchrany došly, sesílá na ně Bůh ve svém slitování utrpení a neštěstí.

Jak předčasně a lehkomyšlně často počínají mnohé známosti, na to již často jsem žaloval, jest to zrovna jako bychom nebyli zde na světě proto, abychom Bohu sloužili a věčného spasení došli, ale abychom známosti a milostné pletky udržovali, ve stav manželský vstupovali a při tom nikoli podle přikázání Božích, ale dle chťiců svého těla žili, jakoby po tomto životě nebylo žádného účtování a žádné věčnosti. „Dobře,“ myslíš si snad, „hřešíme-li snad mnoho, tož se zase vyzpovídáme, alespoň v čas velikonoční.“ Ale z čeho se zpovídáš? Snad z trochu neposlušnosti vůči rodičům, z trochu roztržitosti v modlitbě, z netrpělivosti, z klení. Ale kde zůstává tvá hříšná známost se vším všudy, co s ní souvisí? Leč i když se z toho upřímně vyznáš, kde je tvé pevné předsevzetí, této příležitosti k hříchu se vystříhati? A jaký význam to do sebe má, praví archanděl Rafael v oněch známých slovech k mladému Tobiašovi: „Slyš mne a povím tobě, kteří jsou ti,

nad nimiž ďábelství má moc. Ti zajisté, kteříž v manželství tak vcházejí, že Boha od sebe i od své mysli odlučují, a své chlípnosti tak hovějí jako kůň a mezek, v nichžto není rozumu; nad takovými má ďábelství moc.“ (Tob. 6. 16-17.)

Všimněte si dobře těchto slov. Každým těžkým hříchem vylučujeme Boha ze srdcí svých. A jak mnoho jest těch, kteří tak činí dříve, nežli nějakou známost si učiniti mohou? Činí tak smilstvem, krádeží, zanedbáváním služeb Božích, a právě proto vrhají se v ošklivé a hnusné poměry. A když potom po mnohonásobné svatokrádeži sv. svátostí vstoupí v stav manželský, majíce jen ďábla za svého průvodce, nemá nutně řítiti se na ně neštěstí za neštěstím? Neboť ďábel přivádí bídu jen z nenávisti k lidem, aby oni Bohu klnuli; ale Bůh dopouští neštěstí, aby oči zaslepených rodin opět se otevřely.

Leč dejme tomu, že tací hříšníci se před vstoupením do stavu manželského upřímně obrátí, zda tím již odpykali tresty časné? Tomu daleko tak není. Proto zde platí slova: „Kdo před manželstvím seje hříchy, v manželství sklídí tresty.“

Či si snad myslíš, když rozličná neštěstí a nehody stíhají i bohabojné manžele, kteří nikdy Boha těžce neurazili, proč bych já nežil dle svých choutek? Vždyť nijak nemohu strastem ujíti.

Dva páni nabízejí vám práci; jeden dává vám jako mzdu stravu, šat a mimo to ještě peníze; ale druhý praničeho. Půjdete snad k tomuto druhému, ježto beztak pracovati je dlužno? Nejsme zajisté tak pošetilí. Ale když se jedná o duši, o věčnost, jsou mnozí pojednou jako tupí a těžko chápající.

Vizte jen! Neštěstí a nehody přicházejí na zbožné manžele a jejich nevinné dítky; leč ony nejsou trestající metlou, jež má je přivést k obrácení a napravení, aneb která je bičuje za dřívější jejich prostopášnosti. Proto jest taková rodina trpělivá jako Sv. rodina Nazaretská a získává denně nevýslovnou odměnu v nebesích; její oči pláčí, ale její srdce jest plno božské útěchy.

Leč co ona rodina, v níž manželé přinesli si věnem jenom hříchy mladosti, kde rodiče i děti až po tuto hodinu lehkomyšlně přikázání Boží přestupují? – I ona ocitla se v neštěstí, i ona trpí: ale nemá z toho žádných zásluh pro věčnost, pokud v smrtelných hříších žije. Trpí – a reptá proti Bohu a lidem; trpí – a kleje a se rouhá; jeden dává vinu druhému. Neboť k neštěstí chudoby nebo nouze nebo nemoci nebo hanby přidruží se obyčejně ďábel nesvornosti. Či tomu tak přecasto není?

„Ale jsou přece rodiny, které, ač jsou věrným obrazem Sv. rodiny, přece jsou požehnány bohatstvím a štěstím.“ Nevím; ale před několika lety stýkával jsem se často s chudým, starým, nemocným otcem rodiny, který býval služebníkem u bohaté a zdánlivě přešťastné rodiny. A co říkal tento muž? „Kdybych mohl míti bohatství onoho domu, ale musil zároveň na se vzít bídu, která se v něm tají, nechtěl bych o tom ani slyšet.“

Proto, stihlo-li vás ve vašich rodinách neštěstí, tažte se dnes sami sebe: „Jaké mládí, jaká známost předcházely manželství? Vyznal jsem se upřímně a kajícně před uzavřením svého sňatku ze svých hříchů? Či jest toto neštěstí voláním milosti Boží, abych konečně jako marnotratný syn vrátil se z dalekých končin kajícně zpět k otci?“

Ale ještě dále je nutno jíti. Neboť k hříchům mládí a známostí druží se často hříchy manželství, a tu jest Bůh nucen seslati dvojnásobné neštěstí, má-li křesťanský řád v rodině býti obnoven. A jestli každý smrtelný hřích svolává na sebe trest Boží, jestli zvláště zanedbávání křesťanské výchovy a lhostejnost v dozírání na malé i odrostlé dítky, uplétá na rodiče krutou metlu, přece jsou jisté hříchy, za které Bůh zvláště časným neštěstím hrozí. Sem náleží znesvěcování neděle prací, zanedbáváním služeb Božích, lačněním po požitcích a hříchy všeho druhu. Neboť vzpomeňte jen, čím Bůh hrozil již skrze proroka Jeremiáše: „Neuposlechnete-li

mne, abyste světili den sobotní a nenosili břemen a nevnášeli jich skrze brány jerusalemské v den sobotní: zapálím oheň v branách jeho a zžítí domy jerusalemské a neuhasne.“ (Jerem. 17. 27.)

Proč ne „město“, nýbrž „domy“? Bůh hrozí nejprve jednotlivým rodinám. Jako totiž Bůh trestá celé národy až k jejich zničení, aby opět den sváteční světili – smutný toho příklad poskytuje nám dnes Francie – tak trestá i jednotlivé rodiny, až buď propadnou zkáze aneb se vrátí k příkladu Sv. rodiny.

A proto tažte se sami sebe: Jak dopadá to u nás v neděli s prací a s návštěvou služeb Božích? Jest ti snad lenost, pohodlnost, toulka po hostincích a spolicích v noci ze soboty na neděli dostatečným toho důvodem, abys se v neděli neobjevil před oltářem Božím? Jak mnozí mají potřebí důtklivého, do duše mluvícího kázání, a přece se ho lhostejně vzdalují a jen hloupnou a klesají vždy smutněji a osudněji? A dále, jestli bažení po požitcích ještě daleko více den sváteční neznesvěcuje, čemu za to máme děkovati? Zajisté že ne dobré vůli mnohých, ale nezaměstnanosti, bídě, chudobě. A ty musí býti ještě mnohem větší, až by mnohé rodiny našly opět zpáteční cestu k Sv. rodině. Neboť pokud při této nezaměstnanosti, za těchto vyhlídek do budoucna, nemá neděle pro mnohé jiného účelu, než hledati zábavy a požitky, co teprve by se stalo, kdyby je bída méně tísnila a budoucnost se jim jevila méně temnou a smutnou?

Proto, místo abychom žalovali a reptali na zlé časy, tažme se vážně sebe: Nejsme toho sami vinni? Nebyla často výnosná zaměstnání jen příležitostí ke zkáze a zavedení mládeže, k smutným známostem a manželstvím, k manželské nevěře a prostopášností všeho druhu? Světem chodí Nemesis, říkali staří pohané; ve světle rozumu, t. j. po křesťanskou řečeno: Bůh ukazuje často přísnost své spravedlnosti již na tomto světě, aby marnotratné syny a rodiny uvedl zpět v dům otcovský a své vyvolence uchránil před zkázou a svedením. A za tím účelem není mu potřebí dělati zázraky: stačí, když hrdopysné pokolení přenechá samo sobě. Proto jak v životě jednotlivců, tak v životě rodin a národů platí známé přísloví: „Jak kdo hřeší, tak bude také trestán.“

Jest pravda, že mnozí jen se posmívají a vtipkují o těchto pravdách; leč tím více je potřebí o nich důtklivěji a důrazně mluvit, aby neupadly ve všeobecné zapomenutí, a spolu aby hráze záhuby ještě více se nerozevřely.

Proto tažte se při každém rodinném neštěstí: Nejsme tím sami vinni? Nevolaly naše hříchy k Bohu o pomstu? Jak jsme žili za svobodna? Neprohřešili jsme se těžce na rodičích? Jak žijeme v manželství? Jak světíme dny Páně? Neneseme svou bezstarostností sami hlavní vinu na hříších a hanbě svých synů a dcer? Zachováváme manželskou věrnost? Nemáme v rukou žádný nespravedlivý statek? Nejednali jsme nikdy tvrdě s dělníky a s čeládkou, neujímali jsme jim nikdy na mzdě? Tak a podobně tažte se sami sebe; ale nečiňte si vzájemně žádných výčitek, poznáte-li se vinnými, nýbrž s lítostí a v pokání navraťte se k Sv. rodině, kajícně a pokorně, a Bůh vám bude milostivým a milosrdným. Jestli však neshledáte na sobě viny, pak nezapomeňte oněch slov: „Zdaž nemusil Kristus věcí těch trpět a tak vjíti do slávy své?“ (Luk. 24. 26.) Nemusila Sv. rodina věcí těch trpět a tak vjíti do slávy své?

Proto, můj božský Spasiteli, na přímluvu Marie a sv. Josefa, račiž zachovati v milosti své všechny v pravdě křesťanské rodiny, aby trpělivostí v soužení a strastech vždy podobnější stávaly se tvé rodině. Ó, můj Ježíši, nedej, by tvá utrpení a tvá smrt byly marnými pro rodiny špatné, nýbrž na přímluvu Marie a sv. Josefa veď je ty sám cestou neštěstí tak, aby tvoji Sv. rodinu opět jednou našly. Ježíši, Maria, Josefe, buďte při nás všech, abychom v souženích tohoto světa nesouce hojné ovoce pokání, shromažďovali zásluh pro nebe a tak hodnými se stali ve vaší společnosti věčně jednou se radovati.

XXXXII.

Výchova a radosti rodinné.

Radost má pro štěstí rodiny a pro výchovu neobyčejný význam. Proto chci vám o tomto předmětu něco málo říci; a to na základě slov sv. Pavla, který napomíná: „Radujte se v Pánu vždycky, a mírnost vaše známa buď všechněm lidem.“ (Filip. 4. 5.) V těchto slovech jest přibližně obsaženo vše, totiž: 1. že se smíme a máme radovati, 2. jest ale v nich spolu naznačen druh a způsob této radosti.

Neboť co jest radost? Chceme-li něčemu rozuměti, musíme o tom míti jasné a určité pojmy. Tedy co jest radost? Plesání duše nad přítomným statkem, které má a jehož užívá. Tak vysvětlovali radost již staří mudrci řečtí a po nich i andělský učitel sv. Tomáš. Tak jásal Zachariáš a Alžběta, když byl jim dán podivuhodný syn, jež jim anděl zaslíbil, a když jazyk Zachariášův opět se rozvázal. Z tohoto pojmu radosti jest jasno, že radost jest zvláštním údělem dítěte a mládeže. Neboť jim jsou ještě z pravidla neznámy těžké starosti životní a bída hříchu.

Ale nenalézá mládež často svoji radost ve smutných prostopášnostech? Tuto radost mohu jedině srovnati s jáсотem onoho žebráka, který v záchvatu šílenství těší se ze své domnělé důstojnosti královské. A tak i hříšník, ať mladý či starý, jest na tom tím hůře, čím více se veselí ve svých prostopášnostech. Ano, veselí! Neboť nechci zneužiti čistého, vznešeného slova „radovati se“ tam, kde slovo „veseliti se“ tím lépe se hodí, ježto jest smyslem blízké slovu „rozkoš“ a hříšníci sami říkají: „Bylo to tam veselé“ a mnohý svůj hřích omlouvají výrazem: „Jsem totiž veselý povahy!“

Proto dávám zcela za pravdu řeckému velikému mudrci Demokritovi, který dí: „Kdyby srdce dítek mělo sto bran jako Théby, vpust'te v ně radost všemi sto branami, aby si ze zahrady mladosti odnesly mnoho dobrého na pole mužné činnosti a spolu aby, až jejich vlasy ztmaví, také jejich veselá mysl se nezkalila a nezatemnila.“ A dle této zásady můžeme se tím klidněji řídit, poněvadž sám Duch sv. ji hlásá ve slovech: „Vesel se tedy, mládenče, v mladosti své a v dobrém budiž srdce tvé ve dnech mladosti tvé a chod' po cestách srdce svého.“ (Kazat. 11. 9.) A dále dí: „Neboť radost v Pánu jest naší silou a veselost srdce nevyčerpatelným pokladem svatosti.“ V tomto názoru jsme asi všichni svorní, ale jakmile se jedná o druh a způsob radosti, již počínají obtíže a neshody.

Základní pravidlo udává nám sv. apoštol slovy: „Mírnost vaše známa buď všechněm lidem.“ (Filip. 4. 5.) Vyzývá k radosti, ale připojuje k ní jako podmínku: mírnost. A v čem tato záleží? Dle výkladu sv. Tomáše a starých mudrců záleží v tom, že zachováváme ve všem pravou míru, jak toho žádá mrav, zvyk a důstojnost člověka, zákon Boží a naše vlastní poměry.

Proto všichni máte především o to pečovati, aby radosti moudrým způsobem se omezily a zvláště děti uměly se radovati z maličkosti. Neboť čím skromnější je míra v radovánkách, tím šťastnější a veselejší jsou děti a mládež. Ale že je potřebí, abych od těchto povšechných zásad přešel k jednotlivým, musím především poznamenati následující. Nedejte dětem bráti účast na radovánkách, které se hodí jen dospělým. Sem spadají větší cesty a výlety, návštěvy světských slavností, které se nekonají v domově; sem náleží tanec, svatby, divadlo a návštěva hostinců vůbec. Proč to? Když totiž již dítky požívají radosti lidí dospělých, jaké nároky budou míti později ve věku zralejším? Nepřipomínám tu ani řeči, které často mrav a slušnost urážejí, a jednání, které dětem dává pohoršení, šaty, které děti dráždí; ale připomínám jedině smyslnost, která u věku nepřiměřeném se v nich rozpoutává a pěstuje, prostotu myslí, které pozbývají, mravnost, která se uráží. Také radosti jsou pro hochy nebezpečny a pro dívky přímo osudny.

Dělejte tedy dětem radost, ale způsobem, jich věku přiměřeným, dělejte jim radost, ale jen doma, v rodině. To jest zlaté pravidlo; vše ostatní jest nejvýše řídkou a nutnou výjimkou, smí-li vůbec jaká výjimka zde býti. Nařiká se často na to, že smyslu pro rodinu ubývá, svazky rodinné se uvolňují a radosti domácí mizejí. Nechceme vyšetřovati, jak velice se toto zlo jako rakovina rozšířilo, nýbrž chceme pátrati po příčinách a lécích proti této nemoci.

Pečujte tedy především o to, aby vaše děti od útlého mládí lnuly k rodině. Zde třeba užiti oněch naučení, která jsem svého času dal, když jsem mluvil o lásce ve výchování. Musíte své děti opravdově milovat, aby ony milovaly vás; musíte jim pobyt v rodině zpříjemnit, aby k ní měly lásku; máte pěstovati lásku mezi sourozenci, aby děti učily se pospolu radovati. Tak naleznou radost v domě otcovském a budou spokojeny.

Ale, křesťanští rodiče, máte jim také předcházeti dobrým příkladem. A tím přecházím k zjevu, který zasluhuje, aby o něm přemýšleli všichni vážní, o blaho rodiny starostliví muži. Kdyby sv. Pavel nepravil, že pravdu jest třeba hlásati i když přijde nevhod, mlčel bych. Neboť, co chci říci, nebude asi všem příjemné.

A co to jest? Otec jest ovšem tu či tam nucen hledati radosti mimo svoji rodinu; leč to není nikterak na závadu. Ale domnívá-li se, že musí denně v hospodě sedat aneb že by nebyla ani neděle, kdyby nepřišel pozdě domů aneb že žádná slavnost bez něho odbýti se nemůže; když snad i žena všeho s ním se účastní, své radosti mimo dům hledá a děti ve dne v noci přenechává služce, a při tom snad je i členkou spolku matek, divíte se pak, že děti nemají ani potuchy o radostech rodinných? Ale ještě více. Jest mnoho dobrých spolků, jichž účel je sám sebou chvalitebný; ale nezapomínejte, že i nejlepší spolky jsou zpravidla rodinnému životu nebezpečné. O špatných ani nemluvím, ani o těch, které konají své schůze zpravidla v noci ze soboty na neděli. Ale aspoň tolik chci říci: tyto spolky pořádají v zimě večerní aneb lépe řečeno noční zábavy, v létě své výlety; k nim zvou se všichni čestní členové se svými rodinami. Otec jde, vezme s sebou svoji paní aneb větší syny a dcery aneb všechny, a menší dítky nechá pak doma, a ježto je čestným členem rozličných spolků, musí jíti často, aby nikoho neurazil. Pak se doma vypráví, jak to bylo krásné, zábavné. A pak se ještě divíme, když již malé děti vyhledávají všude samé radovánky a když dospělejší mládež cítí se v domě otcovském jako ve vězení!

Či chceš snad říci, že za nynějšího ducha času nelze to změnit? Ale což jsme již k tomu odsouzeni, abychom vlastníma rukama pracovali na rozkladu rodiny? Abychom přivodili jen neštěstí pod záminkou dobra? To by bylo, rouhati se Boží prozřetelnosti. Proto musí se to vše změnit; ale k tomu jest potřebí nejen mnoho mužné statečnosti, ale i mnoho milostí s hůry. Leč dosti již o tom, abych o jiných důležitých okolnostech mohl ještě promluvit.

Jak mnoho příležitosti máte k tomu, abyste svým dítkám v rodině mohli připraviti mnoho a zvláštních radostí! Jsou jmeniny otce aneb matky. Slavte je v rodině. Nadejde svátek sv. Mikuláše. Obdarujte potají své dítky, aneb kde snad tento poetický zvyk vymizel, tam slavte aspoň vánoce pod stromkem vánočním, ale vždy v rodině. Jak je na čase o tom mluvit, to dokazují též protestantské hlasy z Basileje, které zavrhnou zvyk, vystrojiti společný stromek vánoční pro chudé děti, ale žádají, aby se dárky daly jejich rodinám, aby tato radost stala se radostí a slavností rodinnou. Jsou jistá nebezpečí, řekl bych, jako hadi pod květinami, která nepředpojatí muži kteréhokoli náboženství vycitňují a mají též zmužilost, veřejně na ně upozornit, ač snad pro ten okamžik dostane se jim místo uznání jen útrpného úsměchu. Leč co na tom záleží? Časem přece pravda zvítězí; ale než se to stane, bohužel, může ještě mnoho jich propadnouti zkáze.

Proto díím: Radujte se pospolu v rodině. Nejsou-li s tím malí spokojeni, jest to již chyba; reptají-li větší, jsou již pokazeni aneb aspoň v největším nebezpečím, že se pokazí. Proto,

slíbíte-li svým dětem nějakou radost, buď to pravidelně radost rodinná, domácí, kde jsou všichni pohromadě, ať doma aneb ve volné, Boží přírodě.

Ale aby mírnost vaše byla zjevná všem lidem, třeba též bráti ohled ještě na rozličné okolnosti. Sem patří poměry majetkové. Jste-li chudí, radujte se, jako na chudé se sluší; máte-li několik korun, tož nemyslete, že máte je vydati na radovánky, nýbrž na nutné potřeby; máte-li značné jmění, necht' vaše děti nezapomínají na nedostatky chudých; jsou-li špatná, neúrodná léta a malé výdělky, dopřávejte dětem radostí méně. A proč to? Bůh sám tak klade meze radostem. A celé umění života a vychování záleží v tom, abychom úmysly Boží pochopili a v životě svém dle nich se řídili.

Konečně nesmíte zapomínati na přítomný stav a poměry, v nichž se nalézá církev. Vždyť tvoří se sv. Otcem v čele jedinou, velikou rodinu Boží, jež se skládá z mnoha národů. S chorým otcem rodiny celá rodina truchlí; je-li které dítě nešťastno, všichni sourozenci pocít'ují jeho žal. V tomto ohledu, křesťanští rodičové, působte na své děti slovem i příkladem. Působte příkladem svým, jsouce v těchto časech vážnější a odpírajíce sobě tu či onu radost, působte slovem, vyprávějice svým dětem o neblahém postavení sv. Otce, o pronásledování církve, o bídě dítek pohanských a vyzývejte je, aby si ony nějaké radosti odepřely a pomohly tam, kde je nouze největší.

Ale malé děti tomu nerozumějí! Rozumějí tomu; jako Pius IX. jako malé dítko rozuměl, když Pius VI. byl v žaláři. Jen jest potřebí takové matky, jakou byla matka jeho. Ale to se pro malé nehodí! Nechtějme kaliti jejich veselou mysl! A což když šestileté nebo osmileté děti se radují, vše jedno, ať jich rodiče jsou šťastni či nešťastni, nalézáte to také správným?

A nyní obracím se hlavně k vám, křesťanští jinochové a dívky. I vy máte se radovati; ale i vaše mírnost budiž zjevná všem lidem, a to ne ona mírnost, kterou úrodná léta a rozkvět církve dovolují, ale ona mírnost, kterou trudný stav a smutek církve žádá. Neboť jste dítkami oné nevěsty Kristovy, oné matky, která jest dnes nucena bojovati nejen za svůj další klid a mír životní, ale zároveň i na uhájení svého žití. Ovšem není potřebí, abyste měli po ruce smuteční šat, v němž byste její mrtvolu doprovodili na hřbitov, neboť ona, důstojná ve svém stáří a silná ve své mladosti, přežije bouře tisíciletí; ale vy nesmíte plesati, když ona pláče, nesmíte jásati, když ona truchlí, a tím méně smíte býti veselí, když ona ze sta ran krvácí. A je-li v tomto směru ještě snad mnoho si přát, tož na tom nese velkou vinu, nevím, zda jistá bázeň nebo chytrost, vypočítavost nebo nejistota, jež u nás potlačují a dusí slovem, i písmem všecken zájem, jež bychom měli míti na nynějším postavení a poměrech sv. Otce.

Ale necht' tomu jakkoli, křesťanská mládeži, ty's zrozena k radosti; ale pamatuj, ve které době sluší se radovati. Vizte příklad na Mojžíši. Mojžíš, jsa od své matky vysazen na břeh Nilu a nalezen dcerou královskou, nebyl zabit po rozkazu králově, nýbrž odchován na dvoře. „Věřou Mojžíš, dospělý jsa, zapřel se býti synem dcery Faraonovy; vyvoliv raději protivenství s lidem Božím trpěti, nežli časného hříchu utěšení míti, za větší zboží nad poklad Egyptských maje pohanění Kristovo; neboť prohlédal k odplatě.“ (K Žid. 11. 24-26.) Třeba že tato slova sv. Pavla měla pro naši dobu mnohostranný význam, chci jich přece užiti jen v předmětu, o kterém jednáme. Mojžíš žije na dvoře královském – lid je v porobě; on v radostech – jeho bratři v bídě. A poněvadž věří v Boha a jeho zaslíbení, zná se veřejně k svému původu, že není synem dcery Faraonovy, nýbrž synem národa, který od krále byl tak krutě utlačován. A s tímto lidem chce raději trpěti, než s jeho nepřáteli se radovati. Pohanění Kristovo měl za dražší statky než všechny poklady Egypta. A kdo byl mu tímto Kristem? Lid Israelský jako předobrazení Krista, který rovněž po nějaký čas ve vyhnanství žil v Egyptě.

Za naší doby ovšem nejedná se o obraz Kristův, nýbrž o nevěstu Kristovu; a tato matka naše pláče, utlačována, porobena a bičována, nikoli v Egyptě; a její Faraonem jest revoluce. Nuže, křesťanská mládeži – nedojímá tě příklad Mojžíšův? Nechceš se alespoň vystříhati radostí, hříchů? Zatím co tvoje matka prosí za tvoji modlitbu, chceš svým veselím volati na se hněv Boží? Zatím co Kristus v osobě svého náměstka oloupen a vydrancován a posměchu vydán prosí tě za almužnu, můžeš vyhazovati peníze za ubohé, nicotné radosti své ješitnosti a prostopášnosti, nebo snad soudruhům ve svých hříších?

Nebo – jen mimochodem řečeno – platíš drahým penízem noviny, které ve svorném šiku s revolucí, tu úlisně a jemně, tu zase hrubě se spolurouhají nevěstě Kristově? Nebo podporuješ snad jiným způsobem podobný reformující list? Mně se zdá, že vždy více poklesá jasný, hluboký názor a mužná ráznost a zásadní rozhodnost. Leč chci setrvati při věci.

Nuž, křesťanská mládeži, tvou radostí budiž nyní cítiti soustrast s církví, svojí matkou, jako Mojžíš trpěl se svým lidem. Odlož svůj jásot na onen den, kdy nevěsta Kristova vyjde z Egypta, kdy spadnou okovy s rukou náměstka Kristova, kdy Farao se svým jízdectvem jako těžký balvan v Rudém moři zapadne.

Vaše mírnost buď známa všem lidem. Pozorujte jen, čemu učí Duch sv. již ve Starém zákoně: „Vesel se tedy, mládenče v mladosti své, a v dobrém budiž srdce tvé: ale věz, že pro všechny ty věci přivede tě Bůh k soudu.“ (Kazat. 11. 9.) A jinde dí: „Jestli radujete se nad zlým a nad ohavnými věcmi plesáte, učiní Hospodin, že umlkne hlas radosti a plesání v městech judských a v ulicích Jerusalema.“

Máte tedy býti dobré mysli, máte se radovati ve dnech mladosti! Připravujte svým dětem tyto radosti ve své rodině, ale jen jak toho vaše poměry připouštějí a stav církve dovoluje. Rcete jim, že jednoho dne povolá je Bůh na soud svůj pro všechny tyto věci.

Tedy radost – dobrou mysl, křesťanská mládeži – ale nezapomínej, že i z toho budeš souzena. Tedy raduj se, ale nikdy ne nad zlem, nikdy nad ohavnými věcmi, neboť pak by nastal nejen strašný soud po smrti, ale Bůh umlčel by již nyní plesající hlas v městech judských a v ulicích Jerusalema. Jak často jsme se toho již dožili, ne-li na vlastní osobě, tož na bídě svých bližních? Když v některé zemi vypukla válka, a otcové i synové v slzách loučili se s manželkou a matkou, se sestrou a nevěstou, když vesnice a města truchlily a lkaly a se smrtelným strachem naslouchaly zprávám o bitvách, plny nejistoty nad osudem svých milých; a což teprve země, kde spousty vojsk za hukotu děl se srážely, a kde na bojištích leželo na 30, 40 a ještě více tisíc mrtvých a raněných: zpustošená role, hořící vesnice, prchající rodiny, kol uzavřená města a mezi tím vším déšť kulí a požáry – anebo když tu či tam počala zuřiti cholera v celé své hrůze a spouště! Chci umlčeti hlas radostí v městech Judských a v ulicích Jerusalema.

A v životě soukromém? Jak mnozí zakoušejí soudu Božího? Snad slyší mě tací, kteří v mladosti své radovali se ze zlého a jásali nad ohavnými věcmi – a nyní žijí snad v nešťastném manželství, v hádkách a svárech – v chudobě a bídě – nebo snad vlekou život svůj v chudobě a nemoci a živoření.

Proto volám k vám znovu: Těšte se v Pánu v každý čas, a mírnost vaše budiž známa všem lidem; pak spočine pokoj a mír, který převyšuje všechnu mysl naši, v srdcích vašich i myslích vašich v Ježíši Kristu.

XXXXIII.

Láska mezi sourozenci.

Ježto tisícere zlořády přispívají za našich časů k rozkladu a uvolnění rodinných svazků, jest nutno, poukázati též na všecko to, co Bůh ve své otcovské lásce ustanovil na zachránění a udržení jejich. A k těmto prostředkům náležejí dítky, které jako bratři a sestry v pokoji a míru vedle sebe žijí a sobě vzájemnou úctu a lásku jsou povinni osvědčovat. A o této vzájemné úctě a lásce chci něco dnes pověděti; a vy pak, sud'te, prosím, sami, jaký význam to má pro celou rodinu.

Co se úcty týče, učí již onen veliký učitel, sv. Tomáš Aquinský (II. II. q. 154 art. 9.), že příbuzní vůbec jsou si navzájem povinni úctou. Čím bližší stupeň příbuzenství, tím větší má býti úcta. Proto jakou sv. úctu mají k sobě míti bratři a sestry? Vždyť vy jste obrazy a dítkami Božími, a mimo to, takřka jedno tělo a jedna krev. A čeho žádá tato úcta? Vystříhejte se všeho, co by jakkoli sv. úctu mohlo porušiti. Rozumí se, že ve dnech nemoci a bolesti jsou bratři a sestry povinni, vzájemně se ošetřovat; ale v době zdraví máte před sebou v sv. stydlivosti chrániti se všeho neslušného, aby vaše slova, váš šat, váš pohled, vaše jednání, vše bylo skromné a mravné.

Aby ale děti v této vzájemné uctivosti vyrůstaly, máte se i vy, křesťanští rodiče, o to přičiňovati.

Jak jsou malé děti ustrojeny, když ráno vejdou do světnice? Jak oblečeny ukládají se večer na lože? Kdo spí s nimi v téže světnici aneb v téže posteli? Nezapomeňte, že bezstarostnost rodičů bývá častěji než si asi myslíte jedinou příčinou mravní zkázy dítek.

Ale myslíš si snad: Co na tom záleží, nejsme-li doma v tomto ohledu tak úzkostliví? – Co na tom záleží? Obapolná úcta se tím porušuje. Co na tom záleží? Stud vytratí se tak brzy z kruhu rodinného. Ale vyrůstáte-li a žijete-li pospolu v této uctivosti, pak vypěstujete v sobě tak něžnou stydlivost, že ani před cizími nikdy nic neslušného si nedovolíte, a přes všechna pokušení vždy čisti navrátíte se domů, abyste v obapolné uctivosti nabyli vždy nových sil pro nové boje a pokušení.

Ale, myslíte snad, v jakém spojení jest tato uctivost s obapolnou mravností? Již onen veliký učitel církevní, sv. Tomáš, dal nám odpověď na tuto otázku. Smilstvo, pravil, jest mezi příbuznými mnohem větším hříchem, než mezi nespřízněnými. A proč? Z důvodu přirozené úcty, kterou si jsou vzájemně povinni. A jestli tato povinná úcta právě tento hřích si oškliví a jemu se vyhýbá, žádá za to nutně na druhé straně tím větší vypěstění něžného studu a mravnosti. Tak, jak Maximus Valerius svědčí (II. II. q. 154 art. 9), starým pohanům naprosto nebylo dovoleno, aby otec a syn se pospolu koupali. A tak i v sešlém pokolení ozývá se vždy ještě ona přirozená ušlechtilost, a co ruka Boží vepsala do srdce lidského, to nemůže žádná vášeň nadobro vymazati. Neboť jako jedině mrtvý více nedýše, tak jen zvrhlý nepocítuje více žádných ušlechtilých hnutí svého srdce.

Písmo svaté vypráví na svých prvních stránkách prazvláštní příběh (I. Mojž. 9. 21 a násl.). Když Noe, přemožen silou vína, které dosavad neznal, obnažen ležel v stanu svém, viděl ho syn jeho Chám, a zapomněl tak velice povinné úcty, že ho nejen nepřikryl, ale ještě oznámil to svým bratřím. A ti, plni něžné úcty, vložili plášť na svá ramena, a pozpátku kráčejíce k otci, přikryli jej. Když pak Noe procitl z opojení a uslyšel, co se stalo, zlořečil ve svém rozhořčení Chámovi a požehnal Semovi a Jafetovi. Ovšem, zde jedná se především o úctu dětí k rodičům, ale, poznamenává sv. Tomáš (ib.), stejnou úctou jsme povinni těm, kteří z těchže rodičů mají svůj původ. Proto jest to především nejsvětější povinností sourozenců, bratří a sester.

Proto, křesťanští rodiče, dejte pozor, na to, co před svými dětmi konáte a mluvíte, a vy, kteří jste sourozenci, nezapomeňte nikdy, čím jste povinni malým dětem a sobě samým. Ale necht' vám dostačují tyto pokyny, abyste správně porozuměli hlubokému významu předmětu, o kterém jednáme, a sami mohli si z nich utvořit rozmanité závěrky a důsledky. Neboť jedině tehdy, nespokojíte-li se s pouhým posloucháním, ale budete-li též sledovat směr myšlenek, budete-li o těchto pravdách rozjímati a učiníte-li si sami další závěry, nepadne símě božského slova na půdu skalnatou, nýbrž hluboko v půdu dobrou a přinese užitek stonásobný.

Proto, mějte k sobě navzájem úctu a milujte se vespolek! Milujte se vespolek, bratři, sestry, milujte se vespolek! Neboť kdo k vám tak volá? Ovšem že i Bůh skrze Pomazaného svého, Ježíše Krista; ale i vaše přirozenost a všechny city vašeho srdce volají skorem hlasitě: „Milujte se vespolek, a milujte se něžněji, vroucněji než ostatní lidé! Neboť svým společným původem jste spolu co nejužší spojení, sloučení, skorem srostlí.“ A tak jest, jak sv. Tomáš poznamenává (ib. art. 8), tato láska pevnější a stálejší, než každá jiná láska k bližnímu, poněvadž má svůj původ a kořen v samé přirozenosti člověka.

A že tato láska jest Bohu velice, příjemná, nemusím snad ani připomínati. Neboť proč dlel Ježíš Kristus tak rád v Bethanii u Lazara, Marie a Marty?

Chtěl svojí přítomností posvětit lásku sourozenců a chce i nyní přebývat v každém domě, kde sourozenci bohabojně žijí a navzájem upřímně se milují. A jest též velice milé a dobré, když bratři v lásce pospolu žijí. Neboť kde Kristus se sourozenci bydlí pod jednou střechou, tam jest dojista nadbytek požehnání Boha Otce a míru i utěšení Ducha svatého. A vnikněmež ještě hlouběji v tajemství lásky sourozenské. Ona není zajisté prázdňým citem, nýbrž jest neustálou, účinnou obětivostí po celý život. Neboť pravá láska chce jen dobro milované bytosti.

Proto i vy budete v této lásce jedni s druhými i jedni pro druhé pracovat, a musí-li tak býti, i trpěti. Pospolu pracujte doma, pospolu pracujte v továrnách. Bratr mějž u sebe sestru, aby chránil její nevinnost; sestra budiž u bratra, aby s cizími dívkami se nespouštěl. A rcete sami, kolik hříchů, kolik bídy a nešťastných manželství, kolik hanby bylo by se tak všude u nesčetných rodin tím způsobem ušetřilo? Bůh chce nejen svou milostí, ale i silou přirozených svazků zachrániti bezpočetné jinochy a dívky. Když však tito nejen milostí, ale i nejněžnějším citům svého srdce odporují, tu pak ovšem nemůže následovati než zkáza na zkázu jak v nadpřirozeném, tak i přirozeném řádě Božím. Neboť každý hřích není konečně ničím jiným, než převrácením přirozeného řádu, a to převrácení a zkáza daleko zbědovanější a truchlivější než kouřící trosky a rozvaliny kdysi nádherného města.

Proto pracujte pospolu, ale i pro sebe navzájem! Zůstaňte u rodičů tak dlouho, až Bůh vás povolá do stavu manželského aneb až nějaké povolání vás přinutí, opustiti dům otcovský. A co prací svojí vyděláte, patří na prvním místě rodičům a prostřednictvím jich celé rodině, a nikdo z vás necht' ničeho neukládá stranou pro svoje radovánky a zábavy.

Tak naleznete vždy svoji radost a zotavení v domě otcovském a nepocítíte potřeby, vyhledávati spolky, kde se životu rodinnému zasazují smrtelné rány; tak vystříháte se též onoho d'ábla módy, který svou strojivostí a touhou, jiným se líbiti, vnáší tolik chudoby a nesvornosti mezi rodiny. A když pak nadejde čas rozdělení, rozloučení, rozdělte i svoji lásku, abyste, třeba tělem sobě vzdálení, přece duševně zůstali spojení. Co hrůzyplné nesvornosti, nepřátelství, nenávisti, výstředností, potupy, hanby ušetřilo by se tak rodině!

Proto pracujte vždy pospolu a pro sebe navzájem, radujte se společně v lůně rodiny. A přijdou-li dni, které se vám nelíbí, dni bolesti a smutku, snášejte je též pospolu a přinášejte si vzájemné oběti; vzpomeňte na Josefa Egyptského, který v čas hladu se staral nejen o svého otce, ježž vroucně miloval, nýbrž i o své bratry, kteří ho prodali. Vzpomeňte na mladistvou sestru

Mojžíšovu. Když po rozkazu Faraonově měli býti všichni pacholíci židovští vhozeni do Nilu, matka Mojžíšova skrývala své dítě po tři měsíce. Leč na dále nebylo to více možno. Tu vložila pacholík do ošatky ze sítí a položila jej do rákosí na břehu řeky. Jeho sestra, kvetoucí dívka, dlela na blízku, aby synáčka, bude-li možno, zachránila. Všecky proudy pronásledování, úzkosti, nebezpečí nemohly uhasit oheň její lásky. Když pak dcera Faraonova šla kolem, spatřila koš a kázala jej vytáhnout. A když v něm uzřela plačící děcko, pravila: „To jest jedno z dětí Hebrejských.“ V okamžiku stála u ní sestra pacholety, zmužilá jako lvice, která vidí svá mláďata v nebezpečí, a pravila k dceři královské: „Mám přivést ženu hebrejskou, která by dítě přijala a je odchovala?“ A sotva uslyšela příznivou odpověď, již běžela, k své matce a tak láskou své sestry ocitl se Mojžíš opět na prsou matky své.

Již z toho, co dosavad jsem řekl, jest zajisté jasno, kolik zla můžete zabrániti, a kolik dobra způsobiti, budete-li pečovati zdánlivě jen o časné blaho svých sourozenců. Leč to vše jest jen jako nepatrný počátek. Vizte jen! Sourozenci jsou často velmi rozdílného stáří, tak že bratr, sestra, menším dítkám mohou zároveň nahrazovati otce a matku. Proto jestli tyto malé opravdu milujete, budete je vyučovati náboženství, budete jim pomáhati, aby dobře porozuměly biblické dějepravě a katechismu a jim se rády učily. Jest sice pravda, že jest to na prvním místě povinností rodičů; ale jste-li i vy v této věci lhostejni, kde jest pak vaše láska bratrská a sesterská? Či není toho potřebí? Ještě dnes vzpomínám tak rád nejkrásnějších hodin, kdy jsem jednoho roku připravoval ku sv. přijímání celý zástup dítek. Mezi nimi byly též některé, jež byly duševně slabé anebo neměly dosti dobré vůle. Co jsem měl činiti?

Mělo-li dítě staršího bratra nebo sestru, zavolal jsem si je a řekl: „Hleď, tak se to má s tvým bratrem, s tvou sestrou; musíš s tímto dítkem doma opakovati.“ A oni činili tak s nejlepším výsledkem.

Ale jsou-li školy beznáboženské? Či nepůsobí tu vše dohromady, aby dívky bez vyznání, t. j. bez náboženství vyrůstaly? Neboť kdo nemá vyznání, nemá také náboženství. Nebo jak chce ctíti Boha ten, který nezná žádných pravd, které Boha se týkají? To jest právě tak nemožné, jako mluvit cizí řečí, z níž neznáš ani jednoho slova. – Co zachrání dívky v tomto nebezpečí? Snad trochu více nebo méně vyučování náboženství ve škole nebo ve školní kapli? Bez autority a vlády otcovy, bez péče matčiny, bez lásky sourozenců, které rodinu takofka ve svatyni proměňují, budou sotva zachráněny drobtý vědění náboženského, jež v mysli dětské zůstaly. A jak teprv, když náboženská lhostejnost a vlažnost jako zlí duchové v rodině jsou domovem? Nebo když stohlavý netvor rozkošnictví a manželského rozvodu zničil všecken život rodinný? Kdo máš uši k slyšení, slyš, kdo máš oči k vidění, viz!

Či nerozšiřuje se zaslepenost vždy v širší kruhy? Či nejsou tisíce tisíců, kteří jako zákoníci a fariseové nechtějí rozuměti kázání Ježíše Krista? Leč čím více by se toto zlo rozšiřovalo, tím skvěleji měla by se rozvíjeti láska mezi sourozenci, byť snad přecasto tak jako lilie mezi trnům. Což nejsou rodiny, kde syn nebo dcera ocitl se na scestí? A tu jest povinností sourozenců, aby je prosili, napomínali, varovali, zapřisahali, aby se modlili. Nebo polepšení se a obrácení hříšníka jest zázračným dílem Boží milosti, jako uzdravení malomocného a nemocného služebníka bylo činem božské všemohoucnosti.

Abyste se tohoto neštěstí vyvarovali nebo je opět odvrátili, konejte domácí pobožnosti. Ovšem jest to první povinností rodičů; ale větší děti mají jim v tom býti pomocny – nebo když rodiče jsou, lhostejni – mají samy tuto pobožnost konati. Sestra má býti tu takřka matkou a bratr otcem.

A to jest dvojnásobně nutno, jestli již otec či matka zemřeli. Když tu některá dcera jako matka otce těší a o své sourozence se stará, nebo když dospělý syn jako otec matce i

sourozencům stojí po boku, tu rána, kterou smrt otce nebo matky způsobila, není tak bolestná, a rodina svazkem lásky sourozenců udržuje se pohromadě.

Kde vládne tak pěkný souzvuk, tam neměl by nikdo tak lehko pomýšlet na uzavření druhého manželství. Neboť druhý otec, druhá matka mohou tento vzácný soulad snadno zničit ostrými, rušícími tóny. A pomýšlí-li syn nebo dcera na manželství a jsou-li už rodiče mrtví nebo slabí nebo staří, a nemohou-li více mít na ostatní dozor – pak mají sourozenci po všechen čas známosti býti strážnými anděly svého bratra nebo své sestry a nemají budoucí manžele nechávat o samotě.

To jest ono pravé bratrstvo, modlí se církev o svátcích sv. mučedníků, mezi těmi, kteří byli sourozenci, to jest ono pravé bratrstvo a láska bratrská, která ze všech zápasů vyšla bez porušení. Oni prolili svoji krev a následovali Pána, oni povrhli palácem královským a vešli v království nebeské. Jak krásný a milý je pohled na bratry, kteří svorně pospolu žijí!

Proto buďte bratry a sestrami nejen dle těla a krve, nejen v této přirozené lásce a v péči o časné blaho, nýbrž buďte též bratry a sestrami v milosti Boží, v naději na život věčný; buďte bratry a sestrami v boji proti pokušením, proti pohoršením, proti svůdcům, aby nikdo z vás nezbloudil na scestí, nýbrž abyste všichni v lásce a svornosti chodili po cestách spasení.

To jest ono pravé bratrstvo, založené samým Bohem v šestý den stvoření a zušlechtěné a posvěcené Ježíšem Kristem v domě Lazarově. Jeho pravidla jsou rukou Boží vepsána nesmazatelně v srdce sourozenců a proto ono přežilo bouře šesti tisíciletí, jsouc nezničitelným dílem božské všemohoucnosti a vzájemného lidského přátelství. To jest ono pravé bratrstvo, od něhož všechna ostatní mají svá jména. A proto kdo neplní povinnosti tohoto prvního bratrstva, kdo se v něm necítí jako doma a své radosti jinde vyhledává, ten nebude ke cti ani jinému některému bratrstvu.

Či chcete snad namítati, že v tomto bratrstvu je mládeži život nudný? Léč od kterého času jsme na světě pro kratochvíli – od kterého času? Nudný? A přec dí Duch sv.: „Jak dobré a sladké, když bratři přebývají pospolu.“ Že jest to nudné? Ano, pro duši vášnivou, která vyvrací mezníky střízlivosti, mírnosti, mravnosti, ale nikdy pro duši ušlechtilou, jejíž mírnost v radosti jest známa Bohu i lidem. Život nudný? Ale kdo říká, že se sourozencům zapovídá každá zábava, hra a procházka?

Jen si vzájemnou úctou a láskou učíte toto pravé bratrstvo příjemné tak, jak jen možno a nikde vám nebude tak blaze jako v rodině.

Nebo jest snad tato pravda pro naši dobu příliš přísná a přehnaná? Měla by se snad hledati jakási střední cesta, nějaký smír? Však již vášň a zbabělost činí sprostředkující návrhy, aby se tak alespoň částečně vymkly nadvládě pravdy; ale pravda nemůže jich nikdy přijmouti. Neboť polovičaté pravdy, polovičatá víra, polovičatá velkomyslnost jsou jen přítěží prostředních duší, které jmenují mírností, co vlastně ve svém jádře jest zbabělostí a slabostí. Neboť konec konců se ukáže, že nemáme zmužilosti jíti kol špinavé modly tak zvaného veřejného mínění, tak jako Tell kráčel kol klobouku Gesslerova, a každou zlou náklonnost rázně potlačiti.

Doznávám rád, že zachovávaní a vážení si tohoto prvního, pravého bratrstva ukládá mnoho obětí lidem smyslným; a obzvláště dnes, kdy většina lidí hledá svůj domov mimo rodinu a radost svoji všude jinde vyhledává, jen ne u krbu domácího, dnes, kdy právě proto moc zlého příkladu nadmíru se rozmohla – to vše připouštím, a musím, bohužel, připustiti – ale následuje již z toho, že se máme i my dáti uchvátiti tímto všeobecným proudem? Hoří-li v městě mnoho set domů, zapálíš i ty dům svůj vlastní anebo hledíš spíše jej zachrániti? A tak jen neustálým bojem proti vášni a pohoršením můžeme dobýti království nebeské, neboť toto dle výroku Spasitelova trpí násilí.

Čím tedy stane se rodina vzájemnou úctou a láskou sourozenců? Pevností na vysoké skále, od níž se každý útok nepřátel odráží; druhým rájem, do něhož však zmije nynějšího, Kristu nepřátelského ducha, nemůže se vplížit. Neboť toto pravé bratrstvo, na úctě a lásce sourozenců založené, nemá se ni násilí ni lsti co obávat.

Kéž by tyto pravdy aspoň trochu k tomu přispěly, aby s pomocí sv. anděla strážce toto pravé bratrstvo se udrželo tam, kde dosud trvá, aby bylo upevněno tam, kde je v nebezpečí, a konečně, aby bylo obnoveno tam, kde již bylo zmizelo. Pak budou sourozenci ve vzájemné úctě a lásce, společně jedni s druhými i jedni za druhé bojovati dobrý boj a povrhující radovánkami tohoto světa, dosáhnou království nebeského.

XXXXIV.

Křesťanská rodina a dělníci. I.

Ačkoli setník, který dle vypravování sv. Matouše (8. 5.) k Spasiteli přišel, byl pohan, přece jest skvělým příkladem každé křesťanské vrchnosti. Neboť jeví k svému nemocnému služebníku tolik pozornosti, lásky a péče, že sám jde prosit, aby zázrakem uzdravení mu získal. A služebníci zase se své strany měli k svému pánu tolik úcty a lásky, že ho na slovo poslouchali. A tak máme tu před sebou pohana, který proti všem názorům svého lidu měl zásady rodiny křesťanské. Neboť v ní náležejí služebníci a dělníci v mnohém ohledu k jedinému celku, jako synové a dcery.

Jaké postavení zaujímají tedy všichni dělníci v křesťanské rodině? Chápete zajisté všichni, že zodpovědění této otázky obsahuje v sobě veliký díl sociálních úkolů; já však chci pojednati jediné o tom, co je pro naše poměry nevyhnutelně potřebné. A prosím jen vás všechny, abyste si tyto pravdy hluboce do paměti vštípili a dle nich také se řídili. Neboť nesčetné množství duší hyne jediné proto, že neudrzuje se mezi rodinou a dělníky onen poměr, který sám Bůh ustanovil a který má býti proto svatým.

Základem tohoto vzájemného poměru má býti především vzájemná úcta. Proto chci promluvit dnes o úctě, kterou jest křesťanská rodina povinna dělníku a dělník zase křesťanské rodině.

Jakkoli jsem dříve tak rád prostě poukazoval na příklad Sv. rodiny, dnes není mi to možno. Neboť sv. Josef při vši své chudobě nejen že nemohl zaměstnávat žádných dělníků, ale on musil býti spokojen s tím, že nebyl sám nucen pracovat u jiného mistra. Ale tu zřítte opět moudrost Spasitelovu, který ve svém díle vykupitelském ničeho neopomenul, co jest nutno a užitečno k spáse lidí. Neboť On skrze Ducha svatého způsobil, že jeho apoštolové nejen tohoto článku se dotkli, ale že i sv. Pavel, když se jednalo jen o jediného otroka, napsal též zvláštní list, jenž v Písmě sv. se nalézá.

V Efesu žil totiž bohatý křesťan, jménem Filemon. S ním a s celou jeho rodinou byl sv. Pavel zvláště spřátelen. I stalo se, že otrok Onesimus okradl svého pána Filemona a prchl do Říma, kdež vyhledal sv. Pavla a skrze něho stal se křesťanem. Ačkoli apoštol národů mohl zcela dobře otroka ve svém vězení potřebovati, přece ho poslal zpět k jeho dřívějšímu pánu. Ale, aby se mu dostalo milostivého přijetí, dal mu s sebou krátký průvodní list, kterýž, jsa napsán z vnuknutí Ducha sv. jako sv. evangelia, počítá se mezi knihy Nového zákona.

Tak jednal sv. učitel národů, aby snad pohané nemyslili, že křesťanství chce otroky násilím z moci jich pánův a zneuznáváním veškerých jich práv vlastnických osvoboditi.

Jak hluboko tento skrovný list mají si páni i dělníci v srdce svá vštípit, dokazuje již ta okolnost, že sv. Jan Zlatoústý zůstavil nám o něm tři homilie. Pozorujme nejprve hlavní obsah tohoto listu. Nejprve chválí v něm sv. Pavel Filemona pro jeho víru a spolu pro jeho lásku k utiskovaným křesťanům. Pak pokračuje doslovně: „Prosím pak tě za syna svého, kteréhož jsem zplodil ve vězení, Onesima, kterýž ti byl někdy neužitečný, ale nyní i mně i tobě užitečný, jehož jsem zase poslal k tobě. Ty pak přijmi ho jako vnitřnosti mé.“ (Filem. 5. 10-12.) Kdo tak mluví? Staříčkový apoštol národů ve vězení a okovech. Za koho mluví? Za otroka a zloděje. Kterak ho jmenuje? Jest můj syn, neboť ve svých okovech získal jsem ho Ježíši Kristu. Kterak máš ho přijmouti? Jako vnitřností mé, jako mne samého. Proto jakou vážnost a úctu máš k němu míti? A jakou ty zase, křesťanská rodino, máš míti úctu k dělníku, který pracuje v tvém domě, v tvé továrně aneb na tvém poli? Jako k sv. Pavlu, který, když byl více vykonal a trpěl, než všichni apoštolové dohromady, ve svém kmetském věku na podiv lidem i andělům, ve vězení a v okovech očekává korunu mučednickou a všechnu nebeskou slávu.

Či jest tento výklad příliš smělý? Ale proč píše sv. Pavel Filemonovi: „Protož, máš-li mne za tvého, přijmiž ho jako mne.“ (Filem. 1. 17.) Ale jak je to možno? – Onesimus, otrok, a apoštol národů Pavel! Onesimus jest můj přemilý bratr, a proto dostáváš místo uprchlého služebníka bratra, který jest s tebou v Ježíši Kristu téhož rodu, stejného původu.

Ale jak jest to možno, že tu na roveň jsou stavěni boháč Filemon a chudý otrok Onesimus? Tažte se téhož sv. Pavla. „Tu již není služebník ani svobodný, neboť všichni vy jste jedno v Kristu Ježíši. A všichni jste synové Boží skrze víru; neboť, kteřížkoli jste v Kristu pokřtěni, Krista jste oblékli.“ (Gal. 3. 26-28.) Tak odpovídá též sv. apoštol.

Není otrok ani svobodný! Proč proti všemu zvyku světa jmenuje nejprve otroka? Nepohorší se nad tím svět ve své pýše? To je mu lhostejno, ale svět má zvědět, že u Ježíše Krista platí otrok tolik jako svobodný, služka tolik jako paní a služebník tolik jako pán. A proč? Křtem svatým stáváte se milovanými dítkami Božími a bratry Ježíše Krista. Proto které šlechtictví platí před Ježíšem Kristem? Snad peníze a kapitály? Snad banky a továrny? Snad úřady a hodnosti? To vše jest před ním tolik jako dětinské hračky. A co jest v jeho očích sprostým a hodným opovržení? Snad chudoba a odvislost? Snad namáhavá práce a nízkost? Ale to jest dle příkladu Ježíše Krista a Sv. rodiny právě vznešenost a šlechtictví Nového zákona.

Či snad činí církev katolická rozdílu? Třeba jsou mnozí katolíci, kteří nežijí dle sv. evangelia, ale dle zásad světa, kteří v boháčích klanějí se zlatému teleti, církev jako církev nezná leč jediné šlechtictví, a to jest ono, které nám Ježíš Kristus přinesl. Proto když sv. Jan Zlatoústý vykládal tento průvodní list sv. Pavla, zvolal v nadšení: „I církev nezná žádného rozdílu mezi pánem a otrokem; onať stanoví cenu a přednost člověka jediné dle jeho dobrých nebo zlých skutků.“ (Hom. II. in Philem.) Proto čím kdo je Kristu podobnější, tím také vznešenější; ale tím je též nižší, čím méně je podobnější tomuto božskému vzoru.

Zpytujte jen své svědomí! Na prvním místě vy, kteří zaměstnáváte dělníky ve svých rodinách, ve svých obchodech a továrnách. Vážíte si a ctíte všechny své služebníky a služky, všechny ty učedníky a tovaryše a tovaryšky, všechny ty tkalce a švadleny, všechny ty nádeníky a jak se oni všichni jmenují – vážíte si jich, ctíte je jako sobě rovné bratry a sestry v Kristu Ježíši a máte k nim úctu? Jak mluvíte o nich – zda s úctou či snad s opovržením? Co dovolí si často větší nebo menší děti vůči lidem služebným?

Či snad chceš říci: „Moji dělníci jsou špatní a zkažení, a proto nemohu k nim míti žádné úcty“? Což jestli snad i ty jsi tím také vinen? Co s takými máš činiti o tom promluvíš příště. Pro dnes jen tolik: I takým zkaženým dělníkům jsi povinen úctou; neboť i oni byli kdysi milovanými

dítětkami Božími a mohou se jimi opět stát; jsou ještě dnes obrazy Božími – a kromě této úcty, jsi jim ještě povinen hlubokou, upřímnou soustrastí.

„Ale,“ myslíš si snad, „nač mluvíš tak dlouho o úctě, kterou rodina jest povinna dělníku? Což nevíš, že jsou beztak dost pyšní a že je skorem nelze již ovládati?“ Že dělníci často nejsou takými, jací by býti měli, jest mi ovšem známo; ale jest přecasto, ač to dost smutné, též pravdou, že mnohé vrchnosti a rodiny nejsou také tu bez viny, jak udávají. Leč pomeňme zatím dnes tento zjev a přejděme k dělníkům.

Dříve než objasním onu úctu, kterou jste vy, dělníci, povinni rodině, musím něco málo připomenouti. Vy všichni, kdo dobýváte neb pojídáte chléb svůj v cizích rodinách, nezapomínejte nikdy na svoji důstojnost, uchovejte si ji a rozhojňujte ji bohabojným životem. Neboť jakmile sami požitkářstvím, prostopášnostmi, opilstvím uvedete se v opovržení, pak křesťanské rodiny nebudou vámi sice opovrhovati, ale nestrpí vás déle ve svých domech a obchodech. A pak ještě něco i mají-li vaši předárci vás ctíti, musíte se též sami vespolek v Kristu Ježíši ctíti a milovati jako bratři a sestry, jako děti a dědicové Boží. Když však mnozí dělníci se vzájemně nenávidí, když jiní tak zapomínají na svoji důstojnost a vznešenost, že ji v sobě některou vášní v pravém slova smyslu ničí – mohou si ještě tací činiti nároky na uznání své hodnosti a důstojnosti? Sudťte jen sami!

Přes čtvrt století působím již více méně ve veřejném životě; stýkám se skorem výhradně s chudými, trpícími lidmi – a řeknu-li, že za dvacet let jsem se stýkal jen v kantonální nemocnici s více jak 20 000 nemocných z kruhů dělnických, jistě nepřeháním. Ale právě proto mám nejen právo, ale i povinnost, abych pochodní sv. evangelia osvětlil některé temné stránky jejich života a spolu aby hlas můj zazněl varovně i prosebně ve všech vrstvách společnosti. A jestli pak chtěli by mně někteří vyčítati jistou zálibu pro široké vrstvy chudých, trpících a těžce pracujících lidí, tož budu se tím jen honositi, pokud jen potrvá víra, že Bůh-člověk žil od jeslí až ke kříži svému v chudobě, v strádání a opovržení. Ale právě proto trpící lid dělnický mi též nezazlí, objasním-li mu jeho poměr k bohatým a k vrchnostem. Proto pravím ještě jednou: „Křesťanští dělníci a dělnice, mějte k sobě vzájemnou úctu, aby tak byli i vaši představení jako donucení míti také úctu k vám.“

Ale to ještě daleko není dosti. Neboť jako vyšší mají vás ctíti, tak i vy máte zase i je míti v uctivosti. Proč, jest snadno říci. Neboť i zde platí vše, co jsem zprvu byl pravil. I vy máte totiž pohlížeti na své předárci jako na děti a dědice Boží, jako na své bratry v Ježíši Kristu. Ale což jsou-li to Židé, nebo snad nepřátelé Kristovi? Jsou to obrazy Boží, potomci národa vyvoleného, z něhož dle své lidské přirozenosti vyšel Vykupitel, a kteří ve svém rozptýlení jsou živými svědky pravdivosti naší víry. I oni jsou povoláni, aby uvěřili, byli pokřtěni a dítětkami Božími v Ježíši Kristu se stali.

Ale ještě daleko více. Neboť pozorujte jen učení a napomínání sv. Pavla: „Služebníci, buďte poslušni pánů tělesných s bázní a třesením v sprostnosti srdce svého jako Krista: ne na oko sloužíce, jako lidem se líbíce, ale jako služebníci Kristovi, činíce vůli Boží ze srdce, s dobrou vůlí sloužíce, jakožto Pánu a ne lidem.“ (Efes. 6. 5-7.) Prodlíme několik okamžiků u tohoto napomínání sv. Pavla. Tedy jako Bohu, jako Ježíši Kristu. Proto se vši uctivostí. Neboť nesloužíte vlastně lidem, ale Bohu, neplníte vlastně vůli lidí, ale vůli Kristovu. A proto, nechť v jakémkoli postavení pracujete ve službě jiných, všude máte zříti ve svých představených a vrchnostech ne tak lidi jako spíše Boha samého.

Ale jak je to možno? Prozřetelnost Boží, která řídí naše osudy až do nejmenších podrobností, dílem sama způsobila, dílem připustila, že tak mnoho lidí musí vydělávati a pojídati chléb svůj ve službě boháčův a pánů. Tak stávají se dělníci vlastně služebníky Božími, a zatím co

na tomto světě snad jen bídně živoří, sbírají nezměrné poklady zásluh pro nebe. Neboť sv. Pavel dodává: „Vědouce, že cožbykoli jedenkaždý učinil dobrého, to zase vezme ode Pána, buď on služebník aneb svobodný.“ (K Efes. 6. 8.) Tedy cožkoli jste učinili ve službě lidem z lásky k Bohu, za to dostane se vám snad zde špatného platu, ale v nebi budete štědře odměněni. Proto znova opakuje sv. apoštol napomínání: „Nebud'te služebníky lidí.“ (I. Kor. 7. 23.) Tato slova platí dle výkladu sv. Jana Zlatoústého (Hom. XIX. n. 4 k I. Kor.) nejen dělníkům a služebníkům, ale i vrchnostem. „Ale jak,“ táže se, „může služebník nebýti služebníkem?“ Činí-li vše pro Boha a neslouží-li jen na oko. Ale kdo není služebníkem, stane se jím brzy, jakmile z hrabivosti aneb ctižádosti aneb smyslnosti dopustí se nějakého zlého skutku.

Vizte jen Josefa v domě Putifarově. Byl služebníkem, ale ne lidí, a proto byl i ve službě nejsvobodnější ze všech svobodných. Proto neposlechl své paní, když ho chtěla svěsti k nestydatosti. A ona žena oproti tomu nebyla služkou a přece byla méně svobodná než každá jiná služebnice, když svému služebníku lichotila a od něho byla zamítnuta.

Neboť kdo jest tu v pravdě svoboděn? Cudný Josef, který vzdoroval bouřným žádostem své velitelky. Kdo jest tu otrokem? Velitelka, která nalezla v poutech svých vášní svojí hanbu a kterou služebník její odmítá. – V tom jest, křesťanští dělníci, necht' jste jakkoliv odvislí, vaše pravá důstojnost a vznešenost, před nimiž musí míti úctu i bezbožný i každý svůdce a svůdnice. Proto nebud'te nikdy nespokojeni se svým stavem, třeba byl sebe více obtížný, nýbrž podrobite se trpělivě řízení Božímu.

Křesťanští dělníci, mějte k sobě úctu a vycházejte i svým představeným uctivě vždy vstříc; ale i ten, kdo jest nad vámi, má vás ctíti jako sourodé bratry v Ježíši Kristu. A v této vzájemné úctě naleznou všichni své štěstí a spásu.

A nyní na konec vracím se zase k počátku, k onomu pohanskému setníku. Ježto byl o nemocného služebníka tak starostliv, jistě že s ním dobře zacházel i ve dnech jeho zdraví. Neboť to jest sv. povinností každé vrchnosti. K tomu nejprve patří, aby dělníku byla dáována spravedlivá mzda. A jakkoli je dnes těžko přesně poměry mzdové určit v jednotlivých případech, přece nesmějí páni nikdy zneužít chudoby a bídy a práci sotva zaplatiti, nesmějí dělníka na jeho mzdě utiskovati. Neboť takové lidi Bůh staví zločincům, cizoložníkům a křivopřísežníkům na roven a hrozí jim svým soudem. (Malach. 3. 5.)

Pokud dělníci křesťansky ještě smýšlejí, budou vždy trpělivě a smírnou cestou na zlepšení svých poměrů pracovati; jakmile však ztratili víru, vyvolávají krvavé výstupy, jak jsme jich nedávno v Belgii byli svědky.

Pokud se však jedná o dělníky, kteří v rodině žijí, jako jsou služby, sluhové, tovaryši, učedníci, k nim mají jich páni ještě zcela jiné povinnosti. Mají pečovati o zdraví těchto lidí tím, že jim potřebného spánku, dostatečné stravy a zdravých ložnic dopřávají. A to jest tím více potřebí, poněvadž obyčejně zdraví jest jediným pozemským statkem tohoto těžce zkoušeného lidu. Nebo co má ubohá služka si počítí, když ztratila své zdraví? Tu lakomství často hraje velkou úlohu, obzvláště když často navléká plášť ctnosti. Neboť lakomci sami sobě mohou si v jídle a pití a ve všech možných věcech, jak jen možno, odepřítí – ale žádají-li toho i na svých služebnících, pak dopouštějí se hříchu proti pátému přikázání.

A tak stálé naplňuje se hrozba Ježíše Krista: „Amen, pravím vám, že přijdou mnozí od východu i od západu a stoliti budou s Abrahamem a Isakem a Jakobem v království nebeském: synové pak království vyvrženi budou do temnosti zevnitřní; tamť bude pláč a skřípění zubů.“ (Mat. 8. 11-12.) A tak pohané pro svoji dobrotivost k dělníkům a služebným se obrátí a uvěří, a tak přijdou do království nebeského, zatím co mnozí křesťané pro svoji tvrdost a lakotu uvrženi budou do temnosti zevnitřní.

A jako páni mají se starati o tělesné blaho svých služebných, tak zase mají i tito spokojeni býti s tím, co jest jim přiměřeno a nemají žádati, aby vše měli tak pohodlné a krásné jako bohatí.

Tam, kde v živé víře vzájemná úcta a vzájemné ohledy vše zušlechťují a proměňují, zajisté dostačí to, co jsem o péči o tělesné blaho řekl; kde však oné vzájemné úcty není, tam by ani prorok Malachiáš se svými hrozbami ničeho nepořídil. Proto prosím vás všechny, ať jste chudí či bohatí, služebné či paní, tovaryši či mistři, dělníci či zaměstnavatelé, vštěpte si hluboko do srdce tyto pravdy; přemýšlejte často o nich, jednejte dle nich, a pak na vzájemné úctě znovu obnoví se správný poměr mezi rodinou a služebníky všude tam, kde byl porušen. A bude upevněn všude tam, kde dosud trvá a tak obě strany snáze si zajistí své časné štěstí a dojdou jistě též věčného spasení.

XXXXV.

Křesťanská rodina a dělníci. II.

V křesťanské společnosti jsou bohatí a chudí, páni a služebníci, dělníci a zaměstnavatelé; ti všichni stali se na křtu svatém dítkami Božími a mají se vzájemně, jako bratři a sestry v Ježíši Kristu ctít a sebe vzájemně si vážit. Tato základní pravda by měla vlastně dostačiti, abychom pochopili poměr křesťanské rodiny k dělníkům. Poněvadž však k plnému pochopení pravd jsme často tak váhaví a mnohým povinnostem nechceme ani rozuměti, chci jednotlivé případy ještě zvlášť vytknouti.

V poslední své řeči poučil jsem vás o tom, kterak se máte starati o časné blaho svých dělníků. A jakkoli jest tato povinnost pro pány a zaměstnavatele velice důležitá, tož jest přece ještě jiná, daleko důležitější, na jejíž plnění nezávisí jen časné blaho dělníků, ale dokonce věčná spása všech. A která je to povinnost? Jest to vzájemná povinnost křesťanské rodiny a dělníků, aby si k spasení vzájemně pomáhali.

Co vám chci o tom pověděti, dobře vštěpte si v mysl, aby i zde se nevyplnila slova Páně: „Mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených!“

I dnes musím začít s rodinou, a to počítí od těch, kteří ji spravují. A tu sv. Pavel prohlašuje jako základní pravidlo tato slova: „Jestliže pak kdo o své a obzvláště o domácí péče nemá, zapřel víru a jest horší než nevěřící.“ (I. Timot. 5. 8.) Kdo tedy o časné a věčné blaho svých domácích se nestará, zapřel víru, byť ne slovy, přece svým životem, a jest horší nežli nevěřící, který zákonem přirozeným veden pečuje o svoji rodinu.

A odkud vyplývá tato povinnost? Z podstaty věci samé. Vizte jen, otcové a matky svěřují vám své syny a dcery, buď jako sluhy a služby, nebo jako učedníky a tovaryše, nebo jako nádeníky, dělníky tovární aneb aspoň strážníky. Víte zajisté, jak mnohé rodiče velice bolí, že své drahé dítky z chudoby, z nouze, nebo z jiných důvodů nemohou ve své rodině stále mít. Svěřují je vám. A čeho žádají, když loučíte se s nimi, syna nebo dceru se slzami v očích napomínají: „Zůstaň jen hodný! Zůstaň vždy nevinný!“ – Čeho žádají na vás? Aby nevinnost jich dítek ve vašem domě, ve vaší továrně, ve vaší společnosti byla v úplném bezpečí. Proto, jakmile tyto dělníky přijímáte, přejímáte též starost o jich duševní spásu.

Ale ještě více se vám ukládá. Když Bůh tak to zařídil, že můžete dělníky zaměstnávat, učinil vás při nich svým zástupcem. Proto bude též jednou duše všech těch dělníků a dělnic z rukou vašich zpět žádati. Sv. Augustin tuto povinnost tak důmyslně a přece tak prostě vykládá, když dí: „I když naši spravedliví otcové měli služebníky, starali se sami o domácí mír tak, že

vzhledem na časné statky, postavení dítek od stavu služebníků rozeznávali, ale vzhledem na uctívání Boha, od něhož věčných statků doufati mohli, o všechny členy svého domu stejnou láskou se starali. Práví otcové starají se o všechny, kteří k rodině náležejí, jako o své dítky, aby všichni Boha ctili a v nebi jednou ho došli.“

Když tedy v první řadě otec, a s ním i celá rodina mají tu svatou povinnost, aby se o duševní spásu dělníků starali, pak jest i na vás, křesťanští rodiče, o to pečovat, abyste své dítky jen do dobrých rodin dávali. Pokud se o vaše učně, tovaryše a služebné jedná, tu zde u nás Piův spolek s patronátem mládeže vychází vám vstříc, a v ostatních zemích jest rovněž o to postaráno. Ale právě tento patronát podává toho důkaz, že v pravdě křesťanských rodin je vždy méně, jinak nebylo by jej ani potřebí – a při vši obezřelosti často se stává, že mnohý syn a zvláště mnohá dcera dostanou se do domu, kde daleko není vše zlato, co se třpytí. Proto vy všichni, kteří pracujete v rodinách, kde opravdu o spásu duší vašich se starají a kde žádnému nebezpečství nejste vydáni, děkujte každý den Bohu za tu velikou milost, a jestli snad při tom to či ono se vám nelíbí, vytrvejte přece v takovém domě, neboť jest lépe zde trochu trpěti a pak dojítí blaženosti věčné, nežli zde pohodlněji a veseleji žítí a pak sřítiti se do věčného ohně.

Ale je potřebí, abych ještě více o jednotlivostech promluvil. Neboť že rodina má se starati o duševní blaho dělníků, jest zajisté všem jasno; ale co v tom ohledu má činiti a čeho se varovati, to, jak se zdá, mnohému je neznámo. Předně nesmíte nikdy bráti zkažené lidi do svého domu nebo do svého závodu. Neboť tím byste jen vydali své dítky anebo jiné dělníky v nebezpečí, že vezmou pohoršení nebo dokonce že budou svedeni. Tu nemůžete ani býti dosti přísní a opatrní, a to obzvláště vůči těm, kteří z místa na místo stále přecházejí a pro svoji nepořádnost nikde dlouho nevytrvají, a dále vůči takým synům a zvláště takovým dcerám, které proti vůli svých rodičů dům otcovský opustily. A když některý člen rodiny nebo dělník pozoruje, že nějaký špatný člověk mezi ně se dostal, nechť ihned to oznámí, aby zabránil pohoršení. Neboť je lepší požár zabrániti, nežli jednou vzniklý hasiti.

Ježto jest vaší svatou povinností, zkažené dělníky z domu svého vzdalovati, jak strašná zodpovědnost padá na vás, stane-li se vaše vlastní rodina pařeništěm hříchu! Jestliže se zneužije chudoby a bídy, nouze nebo nezkušenosti a smyslnosti dělníka nebo dělnice, jaké to ohavné pohoršení! Kde naléztí dost hlubokou propast mořskou pro také úskočné svůdníky, aby v ni se žernovem osličím na krku byli pohrouženi! Či snad se řídčeji vyskytují zjevy svůdnictví, podobné onomu, o něž se pokusila žena Putifarova u cudného Josefa? Jak mnohé dívky ve službě nebo v učení nejsou více jisty před otcí a syny dotyčných rodin? A nedojde-li i vždy ke zlým činům – jak dvojsmyslně, jak nebezpečně se přechasto tam mluví a jedná! Proto panuje-li v některém domě takový hrozný nepořádek, uklízej, pořádej ještě dnes, pořádej ještě v jedenáctou hodinu, než hněv Boží vypukne nad domem tvým – jako kdysi vypukl nad Sodomou.

Jest zajisté nutno brániti, aby nevznikla pohoršení – ale to ještě není daleko vše. Neboť dělníci mají v rodině též všude viděti dobrý příklad v denní modlitbě, v pilné návštěvě chrámu, v svěcení neděle, v dobrých mravech a počestnosti. Nemusíte jim dělati kázání – váš příklad je nejpůsobivějším slovem. Leč i vy, služebníci, tovaryši, učedníci, strážníci, máte vůči rodině stejné povinnosti. Neboť i vám „běda“, dáváte-li pohoršení, obzvláště dětem domácím. Aby pak se vše v pořádku dalo a zůstalo, k tomu jest třeba bdělosti otců a matek.

Máte ve svém domě sluhy, služebné, učedníky, tovaryše, učednice, nebo strážníky – jak chovají se tito mezi sebou a k vašim synům a dcerám? A jak tito k oněm? Kde jsou v noci? Lze je naléztí každého v jeho pokoji, v jeho posteli? Nehledí-li za dne se stýkati kdesi o samotě? Tací lidé zneužijí často ke hříchu dětí v nejútlejším mládí a ty pak později hořce nařikají na bezstarostnost svých rodičů. Bdíte též nad tím, zda navštěvují vaši služebníci, tovaryši a učedníci

pilně služby Boží, přijímají-li svaté svátosti; zda nevstupují do špatných spolků; jaké známosti si začínají a pěstují? Ale co mám říci, když tito lidé nepracují ve tvém domě a nebydlí tam, nýbrž chodí-li do továrny nebo na stavbu, nebo jsou-li někde jinde zaměstnání?

I zde je potřeba dozoru, a to dvojnásob přísného, pracují-li obě pohlaví pohromadě, buďtež to dělníci svobodní nebo ženatí; a čím méně je dělníků na počet, tím pečlivější má býti nad nimi dozor. Nebo po čem volají všechna ta pohoršení, všechny ty hříchy, veškero neštěstí, které brzy tu, brzy onde z temna soukromí do veřejnosti proniknou? Čeho se dovolává úzkostlivost matky a zármutek otce nebo žárlivost nešťastné ženy? Čeho žádá lehkomyšlnost mládeže? Přísného dozoru.

Či jest to obtížné? Snad ano – leč proto právě jest to též nutné. A ostatně co mnohá řádná rodina dokáže, není dojista žádnou nemožností pro jinou rodinu. Dáváte též pozor, zda jednotlivci se před časem do pracovních místností nevkradou nebo zda večer pod tou neb onou záminkou sami zpět nezůstávají? Zavírají a otvírají se též všechny místnosti ve jménu mravnosti a nevinnosti všem současně?

Či chceš snad říci: „Pohlížím na své dělníky jen jako na občany a jsem spokojen, konají-li dobře svou práci; o vše ostatní se nestarám“? Dobře. Ale upadnou-li tito občané v tvé společnosti jednoho dne do pekla, kde naleznou se v nebi místočka pro křesťana, pro katolíka? Či bude-li katolík zatracen, zda dojde občan spasení? Třeba že nová doba, jen aby upokojila zlé svědomí, pohlížela na člověka a jednala s ním od kolébky až ke hrobu, ve škole, při vstupování ve stav manželský, při jeho pohřbívání jen jako s občanem, a o něho jako o křesťana nikterak se nestarala – Bůh přece praničeho neví o těchto rozdílech – nýbrž On bere jedinou osobu v celku, tak že buď občan s křesťanem a křesťan s občanem budou věčně zatraceni, nebo dojdou věčného spasení. Tot' jest pravda, které se máme podrobiti, dle ní žiti, dle ní jednati, nestarajíce se o nechutnou učenost a tlach ducha doby, jež Kristu je nepřátelská a Boha se vzdaluje.

„Ale,“ myslíš snad, „nemůžeme přece býti na všech místech.“ Toho též nikdo nežádá; ale nemůžeš uslanoviti řádné, spolehlivé dozorce a nemůžeš sám na své lidi tu a tam též dohlédnouti? Nemůžeš se jednotlivých dělníků na pořádek či snad nepořádek dotazovati?

Ale ti svou hanbu navzájem ukryjí. To by bylo ovšem nejvyšší smutné a nejjistější cestou k peklu. Neboť, křesťanští dělníci, jest vaší svatou povinností, abyste svým pánům doznali, jak mezi vámi je, jak vaše nevinnost a víra jsou ohroženy. A totéž máte učiniti, jste-li v samé rodině vydáni pokušením. Zda z toho na okamžik povstanou sváry a různice – na tom nezáleží – jen když všichni budou zachráněni pro den věčnosti. Ale my jsme již uvyklí na steré ohledy, které nejen ve veřejném, ale i v soukromém životě z opatrnosti děláme, a při tom zbaběle často, ba přechasto přehlízíme jeden nutný ohled: a to na věčnost.

Či chcete snad říci: „Udání přece nic nespomůže“. Zkusil's to již? Proč díš tedy, „že to nepomůže“? A kdybyste někdy náhodou pracovali na místě, kde se víře a mravu a studu jen vysmívají, kde není žádného dozoru, kde žádné udání nepomáhá, kde následkem vlastní slabosti jste ve velkých nebezpečích, nebo, čehož vás Bůh chraň, kde jste snad již po dlouhou dobu žili ve hříchu a cizoložství – pak přehněte z této Sodomy časně z rána jako Lot, dříve než oheň a síra počne padati s nebe. A kdybyste snad na nějaký čas neměli práce, žebrejte – a kdybyste jiné práce více nenašli, jděte do chudobince. Neboť tak uniknete onomu nejbídnějšímu chudobinci, kde sám ďábel třímá žezlo nad nevěrci, rouhači a smilníky.

Jaká to myšlenka, jaká to představa! Jaká věčnost kyne chudým a bohatým, pánům a služebníkům, prácedárcům a dělníkům, dozorcům a podřízeným. – Jaká věčnost je čeká, když nejen příkázání Boží, ale i zákony přírody přestupují! Tu propadají zkáze nešťastné dcery; jedny byly svedeny ve službě, jiné v době svého učení, opět jiné v 16, 17 letech staly se v dílnách

cizoložnicemi a jich svůdcové leží již dole, nebo klesnou záhy v peklo – a jak zní strašný jich věčný pozdrav? Bud' proklet! Jen ty jsi vinen mojí zkázou, přišla jsem k tobě nevinná, podlehla jsem tvému lichocení, tvým hrozbám; chtěla jsem se obrátiti, ty's se jen smál, mne dojímalo slovo Boží, ty's se tomu rouhal; chtěla jsem se zpovídati, ty's se vysmíval – bud' proklet – klesni v bezednou propast!

Bud' prokleta, zní za výsměšného chechtotu pekla odpověď na onen pozdrav. Proč dala jsi se svěsti? Proč nestala jsi se mučednicí za svoji nevinnost? Proč jsi mne neudala u pánů, u mé ženy? Byl bych se obrátil! Klesni v propast bezednou! Ale tento zoufalý pohled na sebe a výčitka trvá – trvá po celou věčnost. Neboť co zde na zemi hřích spojil k požitku a rozkoši, to zatracení skuje dohromady ku věčně trýzni a trestu. Vstupte jen v duchu do oněch věčných plamenů! Vizte ony muže, vizte ony mladíky! Stali se nevěrci, jedni jako učedníci, jiní jako tovaryši, jako služebníci, jako tovární dělníci. Stali se smilníky, cizoložníky, svedeni záletnými, rozpustilými dívkami. Sřítiv se v peklo, shledají se s původci a soudruhy svého smutného života. A jich pozdrav? „Bud' proklet! Dával jsi mi špatné knihy a spisy do rukou, posmíval jsi se náboženství, zdržoval jsi mne od služeb Božích, od přijímání sv. svátostí, vodil jsi mne do špatných společností. Dráždil jsi moji žádostivost svojí drzostí! Bud' proklet.“ „Bud' proklet“, tak zní na všech stranách pozdrav ve věčných plamenech. „Proč jsi mi neodpírala? Proč jsi mi nepřipomínala věčné pravdy?“ – A v propast klesnou ony všechny rodiny, které dbaly jen zisku a svých požitků – a které dopouštěly, aby jich dělníci přikázání Boží přestupovali, nebo které je k tomu dokonce sváděly! – Ony klesají a tonou v bezedných propastech! „Bud'te prokleti!“ zní to se všech stran vstříc a věčností táhne ozvěna zoufalých výkřiků.

Milí posluchači! Kam spějí naše myšlenky? Na koho mám se nejdříve obrátiti v úzkosti a zármutku duše? – Co myslíš, křesťanská dcero, opouštějíc dům otcovský tak mladinká, abys se jinde něčemu naučila, pracovala, chléb svůj dobývala? Nač myslíš v době pokušení? Nač myslíš, když zpovědník tě varuje, prosí a zapřísahá? A vy, mladíci, učedníci, tovaryši, tovární dělníci, nádeníci – vy všichni, kteří v odvislosti u jiných chléb svůj dobýváte – kam myslíte? Posmíváte se snad při práci slovu Božímu? Co řekli už tak mnozí dělníci na svém smrtelném loži? „Vaše všechna kázání, všechno vaše působení pranic nepomohou, pokud budou v dílnách jak svobodní tak i ženatí obojího pohlaví takovým způsobem jako dosud mezi sebou mluvit.“

A vy, křesťanští páni, rodiny, co to myslíte, když ve svatyni vaší rodiny služebné i dělníci pozbývají víry a nevinnosti? Váš dům měl by býti těmto trpícím, strádajícím chrámem a zatím jest jim místem svůdnictví, hříchu a neštěstí! Co to myslíte? „Kdo o své a zvláště o domácí péče nemá, zapřel víru a jest horší než nevěřící.“ Kdo tedy o domácí lidi se nestará, jest horší než pohan – ale kdo se o ně nejen nestará, ale ještě jim dává podnět ke hříchu, ke zkáze – čím jest teprve ten? Křesťanští páni a rodiny, nač myslíte? – Kam spějete vy otcové či matky, synové aneb dcery, myslíte-li na večer svého života, kdy nebude před soudnou stolicí Boží platiti žádné přijímání osob ni přednost stavu? Pamatujete na věčnost, na onu, kde máte vzíti odměnu království nebeského, či na plameny věčného zavržení?

Či snad zazlívají mi někteří mezi vámi, že osvětluji tento předmět světlem věčnosti? Mnohé oko, sesláblé hříchem, nesnese ovšem více světla. Ale běda mi, nekázal-li bych svaté evangelium – volám se sv. Pavlem – a běda mi, nehlásal-li bych je, jak toho naše doba žádá, neboť nemohl bych se z toho zodpovídati ani před Bohem, ani před lidmi.

A ať též jednou srdce promluví! – Jak mnoho je pečlivých otců a matek, kteří žijí v Německu nebo v naší vlasti a jichž děti zde jsou v práci – děkovali by mi za tato slova ne rty, ale očima plnými slzí? Odpovězte, synové a dcery, kteří máte své rodiče ať blízko ať v širé dáli!

Nebo vy, otcové a matky, kteří snad také máte syny a dcery v cizině, jak byli byste šťastni kdyby se tyto pravdy důtklivě kladly na srdce vašim dětem a jich pánům? Ano či ne? Není tomu tak? Nesměli byste mítí srdce a cit pro své děti, pro své nejdražší na světě! A proto mluvil-li jsem k vám dnes pohnutlivěji, než kdy jindy, nedivte se tomu – neboť zármutek, úzkost, láska, nadšení tolika srdcí otcovských a mateřských soustředily a spojily se v srdci mém jako paprsky v ohnisku a vložily tato slova a myšlenky na mé rty. Ó, kéž by jen toto slovo, tryskající hluboko z tisícerych srdcí, vniklo rovněž přehluboko v tisícero srdcí jiných a posloužilo k zachování a obnovení křesťanské rodiny! Tak stala by se rodina svatyní, kde všichni sebe budou vzájemně vysoce si vážit jako rovní, stejnorodí bratři a sestry v Ježíši Kristu, stala by se druhým domem otcovským, kde se otcovsky a mateřsky pečuje o tělesné blaho čeládky i dělníků, stala by se rájem, kde všichni užívají sladkých rodinných radostí daleko od nízkého a ubohého života hostinského, každý dle svého stavu – stala by se chrámem, kde všichni dospívají ve svatosti a bohabojnosti pro království nebeské, synové a dcery pánů se syny a dcerami oněch rodičů, kteří snad již zesnuli nebo kdes v dáli se srdcem starostlivým oplakávají své děti v cizině dlicí. A tak by se též vyplnila slova sv. Augustina: „Praví otcové pečují v rodině o všechny jako o své vlastní dítky, aby všichni Boha velebili a jednou v nebi blaženého patření v jeho tvář došli.“

Srovnej: „Oběžník Lva XIII. o otázce dělnické.“ Přednášky téhož spisovatele, Freiburg, 1897.

XXXXVI.

Manželství a smrt.

Na den Dušiček.

Ačkoli Ježíš Kristus manželství tak posvětil, že láska a svatost manželů má skýtati šťastný obraz spojení Krista s jeho církví, přece nemá tento nejvroucnější, nejtajuplnější svazek životní stálého trvání, nýbrž blíží se rychle každým okamžikem k svému rozvázání. Neboť co hlásají nám všechna ta světélka vůkol? Světlo věčné ať jim svítí! Komu? Mému manželů, mým rodičům, mému synu, mé dceři. Co znamená ten smuteční šat? Slzami zvlhlé oko? Tato modlitba? Ozdoba hrobů? Rozvolnění svazků rodinných rukou smrti. Co volá k nám hřbitov, plný svých malých pahorků – hrobů? To vše volá se sv. Pavlem: „Bratři, pravím vám, čas je krátký. Uprostřed života jsme obklíčeni smrtí.“

Abyste si však denně všechny tyto pravdy připomínali, chci je spojit s předmětem, který se často v klamavé dáli jeví mládeži jako nejčistší štěstí, ale který často rodiče tíží jako těžký kříž. A co to je? – Manželství. Snad se vám to zdá podivno. Neboť kdo je více dalek smrti, než nevěsta ve své svatební zdobě? Co má ženich co činiti se smuteční korouhví smrti? Zda může býti souzvuk mezi písni svatební a truchlivým „Requiem aeternam“? Jak hodí se smrt plná hrůzy, plná smutku, plná chladu k žáru, radosti, jásotu snoubenců?

A přec je mezi nimi velice blízké spojení a příbuznost. Neboť za 1. manželství pamatuje nás na smrt; za 2. smrt zase napomíná, aby manželství bylo vždy svatým.

Manželství pamatuje nás na smrt. Neboť již učitel národů sv. Pavel napomíná věřící: „Toto pak pravím, bratři: Čas krátký jest, nepozůstává, než aby i kteří mají ženy, byli, jakoby jich neměli.“ (I. Kor. 7. 29.) Tak uvádí manželství ve spojení se smrtí. A toto spojení mějtež denně před očima. Neboť čím má býti manželství? Obrazem spojení Ježíše Krista s jeho církví. Leč

tento způsob spojení netrvá na vždy; neboť jest pro církev pln utrpení a bolestí. Proto nadejde jednou onen veliký den Páně, kdy hlas trouby zazní všem mrtvým, kdy poslední papež stane v údolí Josafat, aby odevzdal klíče království nebeského opět v ruce velkého a pravého Boha. Tehda uschnou slzy v očích nevěsty Kristovy, oblékne se ve svatební roucho věčné slávy, aby za jásavých zpěvů devíti kůrů andělských účastnila se se všemi svými zbožnými a svatými dětmi svatební hostiny Beránka po celou věčnost trvajících. A co nám hlásá tato proměna? Třeba jste žili spolu v štěstí a míru, obklopeni dobrými dětmi – čas je krátký, okamžik jen – a budete od sebe odloučeni, abyste se stali a zůstali jako andělé nebesí.

Tuto pravdu připomíná vám i církev, když klečíte před oltářem a podáváte si ruce k manželskému svazku. Neboť napomenutí, jež kněz snoubencům dává, končí slovy: „Nechť vás nic nerozloučí, leč sama smrt.“

Vzpomeňte též na onu krásnou modlitbu, kterou kněz pronáší nad nevěstou a která končí takto: „Budiž vyzbrojena nebeským učením, požehnána dobrými dětmi, pevná ve zkouškách, abyste se oba dožili radosti na dětech, šťastného stáří a abyste jednou dosáhli v nebi pokoje vyvolencův Božích.“ – Stáří, smrt, věčný pokoj – to vše tane vám před očima, když roucho svatební zdobí vaše mládí, vaši krásu, vaši sílu. A slavte svatbu radostně a vesele, jak vám libo – mezi ženichem a nevěstou stojí plná vážnosti smrt a našeptává oběma: „Svazek, kterým jste se dnes spojili, nemůže a nesmí nikdo porušit; jen mně dal Bůh tu moc, abych vás za několik málo okamžiků opět rozloučila. Zde nesmí býti žádné výjimky od té doby, kdy jsem s bázní a třesením musila vstoupit do Svaté rodiny Nazaretské, abych i tam, kde neměla jsem práva, úkol svůj vykonala.“ Tak mluví smrt a život rodiny jen potvrzuje pravdu její výpovědi. Vizte jen!

Co připomíná vám narození prvního dítěte, jestli oba se ho dožijete? Ona slova Boží: „V bolestech budeš rodit děti.“ A proto platí vám jako pravda i výrok druhý: „Prach jsi a v prach se obrátíš.“ A nejsou již ona trápení a bolesti pokusem smrti, aby odňala muži jeho choť? A matka byla jí snad ještě příliš statná; ale dítě nikoli. Neb rozhlédněte se jen kol sebe! Vždyť je tak málo rodin, jimž by smrt nebyla odňala malé dítě. Nebo co znamenají ony dlouhé řady malých křížů na hřbitově?

Adam a Eva zřeli poprvé hrůzu smrti na tváři zbožného Ábela. A to bylo jim nejohrožnější: Memento mori – „pamatuj na smrt“. A jestli jste dosud nezřeli zraky svých rodičů smrti v sloup obrácené, co hlásá vám v hrobečku ono dítě, jehož duše patří již na slávu Boží? Pamatuj na smrt! Brzy budete mne následovati; žijte tak, abychom se u věčné radosti a míru opět spolu shledali.

A ona mládež, ony dívky, které vám smrt ještě ponechala, co ty vám hlásají? Jest to zde jako tam na Rýně. Jedna vlna žene ku předu druhou, vždy nové vody přicházejí a vlévají se konečně do moře, aby tam našly svůj odpočinek. Kde jsou ony dívky, onen dorost, který před desíti lety plnil tyto přední lavice? Jak daleko jste již zatlačeni na své křížové cestě dospívajícími pokoleními? A ta budou znovu postrkována, až všichni zmizíte v moři věčnosti. Proto co mluví k vám dospívající mládež, co volají k vám tito synové a dcery, kterým jste snad již prarodiči? I my chceme opět peníze a statky, šaty a potravu, role a přístřeší; pro tolik lidí není na světě místa. Pamatuj na smrt!

Či nesázíte vedle starého stromu strom mladý? A tento roste, až konečně onen se skácí. Ó, vy stárnoucí stromy, Bůh zasadil vedle vás tyto mladé rostliny! Vy jste již pomalu zbytněli, a jste mladému stromu jen na závalu! Ať jste ještě mladší nebo již starší – tento strom jest jako smuteční vrbou na vašem hrobě. Čas je krátký; pamatujte na smrt! Vždyť ona je již vaším domácím hostem a neodejde nikdy více od vašeho stolu, dokud je kol něho nějaký život.

Těšte se ještě několika roky, jen hromad'te pilně peníze, jako byste na vždy měli pospolu dlít, zahánějte ze svých myslí myšlenku na brzké rozloučení; smrt jest a zůstane vaším domácím

hostem, plíží se příšerně kol vašeho obydlí, uchvátí vám druhé, třetí dítě, snad jinocha či dívku, nejkrásnější naději vaší budoucnosti.

A jestli vám to vše ještě nestačí, co bolestí a utrpení a nemocí je s manželstvím spojeno? Ono soužení těla, o němž sv. Pavel mluví. Přemýšleli jste již o tom kdy vážněji? Odkud to vše pochází? Kdo bělí vlas nebo ho vytrhává? Smrt. Kdo vrývá vrásky a stíny stárí do líce? Smrt. Kdo přivádí kašel do plic a slabost v krev? Smrt. Kdo ochromuje každý úd všemožnými bolestmi a všemi těmi neduhy? Smrt. Proto když choť tvá trpí, churaví, co volá k tobě? „Viz, smrt již na mne hlodá a nevím kdy skončí své dílo a rozloučí nás.“

„Ale to je přece příliš smutné!“ O tom nechci se s vámi příti; ale rcete jen, není tomu ve skutečnosti tak? Není již takový náš život, či lépe řečeno naše pozvolná smrt? Nevola to k nám se všech stran, koutů a rohů? „Čas je krátký; pamatuj na smrti!“ Ať slyšíte tento hlas nebo ne, hlas ten volá přece; ať zřít stíny smrti nebo ne – onen kostlivec přece stojí ve vaší rodině a má již kosu k ráně připravenou v ruce. A zdá se vskutku, jakoby Bůh ustanovil životní svazek manželský jen k tomu, abychom všichni byli neustále a co nejdůrazněji upamatováni na smrt.

A což když smrt jednoho či druhého z manželů v plné síle a květu života stihne, co potom teprve mám říci? Tu stojí muž s dítkami na hrobě matky – a smrt šeptá mu do ucha: „Hleď, část tebe sama sklátila jsem již do hrobu, zítra sklátím i druhou.“ A když matka vzpomíná mrtvého manžela, zda i jí hrůza smrti nechvěje jejím tělem? Neboť byli věru jako dva v jednom těle. Neskrývá se sama smrt v jejím, smutečním šatě? A co teprv, když druhý otec nebo druhá matka přijdou do domu? Neboť toto druhé manželství stále až příliš hlasitě volá: „Kde jest otec? Kde matka těchto dítek? Prvý svazek rozpoutala smrt. Buďte připraveni, již i tento druhý třímá ve své ruce.“

Proto ať přemýšlíte o manželství a rodině jakkoli chcete, vždy v myšlenkách svých přijdete na smrt. A jestli vám to vše snad nedostačuje, jestli se domníváte, že ještě na mnoho let jste před ní chráněni, že musíte se nejdříve o své dítky starati, že jste ještě mladí a silní – jděte jen na svaté pole, pozorujte tam všechny ty hroby, zpytujte, zda smrt měla slitování s malými dítkami, s mládím manželů, anebo zda snad mnohdy brzo otce, brzo matku, brzo oba útlým dítkám odňala; zda manželství často nerozloučila dříve než v pravdě bylo dokonáno, zda mnohdy pro matku a pro její prvé dítě neotevřela týž hrob. Jen otevřete své oči – a smrt stojí před vámi ve své pravé podobě, bez lítosti, bez soustrasti, bez slitování.

A tak již Bůh ten lidský život spořádal, že nelze nám smrti zapomenouti. A to jest skutek Jeho neskončeného milosrdenství. Neboť i když člověk ve své vášni na Boha a církve, na nebe i na peklo může zapomenouti, musí přece vždycky počítati na smrt, která jistě přijde a přijde jako zloděj v noci, kdy člověk toho se nenadál. Proto i ona vám připomíná, abyste manželství měli za svaté.

„Toto pak pravím, bratří: Čas krátký jest, nepozůstává, než aby kteří mají ženy, byli, jakoby jich neměli.“ (I. Kor. 7. 29.)

Čas jest krátký a dvojnásob krátký pro manžele. Neboť již tehdy, když v manželství vstupujete, mnoho let života vašeho uplynulo, snad třetina, či dokonce polovic. Jestli však jen málo jich uplynulo, pak stanou se tato předčasná manželství jen pomocníky smrti, aby ten krátký čas života ještě více zkrátila. Jak mnohá mladičká paní vzdychala na svém loži smrtelném: „Kéž bych jen byla svého duchovního správce poslechl!“ Ale všechny slzy nic nespomohly; smrt držela již příliš pevně svoji kořist.

Čas jest krátký, nezkracujte si jej vzájemně ještě víc; nepřivolávejte svévolně smrt sami. Nebo když místo trpělivosti hněv, místo lásky nenávisť, místo pokoje svár mezi vámi zavládl, když svým vášním ve všem povolujete, na svá ramena více nakládáte nežli snéstí mohou, když

touha po požitcích a smyslnost všudy vás ovládají a všeho si žádají – což jest to jiného nežli život vzájemně si zkracovati? A bylo by vše to možné, kdybyste jen někdy na smrt vzpomenu? „Čas jest krátký,“ volá k vám smrt každý okamžik, „nuž, nečiňte si tento krátký čas ještě kratším, nečiňte si život vzájemně hořkým, ale milujte se vespolek jako Kristus miluje svoji církev a církev Ježíše Krista. Buďte otci plnými důstojnosti a vážnosti jako sv. Josef; buďte matkami plnými důstojnosti a obětavé lásky jako Matka Boží. Neboť v nejbližším okamžiku postavím vás před soudnou stolicí vševědoucího a spravedlivého Boha.“

Tak, křesťanští rodiče, napomíná vás smrt a obrací se od vás k vašim synům a dcerám, kteří až příliš často nejen příkázání Božích zapomínají, ale i nejněžnější city a touhy své přirozenosti poskvňují, aby vám i sobě tento krátký čas života učinili hořkým a jej ještě více ukrátili. Ó, jak dlouho ještě, křesťanská mládeži, chtějí tak mnozí z vás zcela bez myšlenek světem kráčet, aby brzy upadli v ruce Boha živého? Jak dlouho má ještě tento den Dušiček lhostejně a beze všeho dojmu na mnohého z vás míjeti? Jak dlouho chcete ještě uprostřed hnilobné vůně smrti na smrt zapomínati? Spojení otce a matky hlásá vám smrt; šediny otcovy a vrásky matčiny ukazují vám smrt, hrob otce nebo matky, nebo vašich starších sourozenců zvěstuje vám smrt – rychlou, nejistou, náhlou smrt.

Neboť jestli dnes patříte na hroby, ptejte se jen: „Jak ten či onen zemřel?“ A při mnohých dá se vám v odpověď: „Náhle, neočekávaně, nezaopatřen.“ – Proč takofka chcete svým nevázaným životem urychlit smrt těch, skrze něž vám všemohoucnost Boží život darovala? Proč pro nějakou známost, k vůli svatbě přáti smrt otci a matce? Kdybyste byli nesmrtelní, mohli byste věčně ve svých bezuzdných radostech žíti – tento zločin byl by nepřirozený; a přece smrt již po vás sahá, vaše náruživosti a výstřednosti bere za své pomocníky; snad ještě před otcem a před matkou záhy sklesneš v hrob anebo brzo půjdeš mimo vše očekávání za nimi. Ach, jak často vášni své obětujete štěstí rodičů, klid duše, nevinnost těla, naději na nebe! Tato vašeň má vám sloužiti ke cti? Nemáte ji stále na paměti? Ale manželství se všech stran pamatuje vás na smrt se všemi jejími hrůzami. A jak nazvati toto vaše jednání? Jest to lehkomyšlnost či hloupost či zaslepenost, zloba, vašeň či všechno to dohromady? Či věříte snad jenom ve smrt jiných, ale ne ve svoji?

Anebo tebe ušetří, dokud nevázanost svého mládí nesúčtuješ a nevypořádáš se se svým Bohem? Ukažte mi jen tuto smlouvu, kterou jste s ním učinili! Nuž, co vám zbývá? Otce a matku svoji ctíti, aby vaše manželství dlouho zůstalo šťastným, aby dobře se vám vedlo, a vy dlouho živi byli na zemi. Co vám zbývá činiti? Žíti dle příkladu sv. Josefa a Marie ve dnech svého mládí, čistě a bez poskvny dle jich příkladu vstoupiti v stav manželský. Pak bude smrt i v manželství vašim učitelem, abyste se jí jednou nemusili báti, ale abyste se sv. Pavlem mohli říci: „Žádost mám rozdělenou býti a býti s Kristem.“ (Filip 1. 23.) Neboť uvažte jen krátce slova apoštola národů: „Čas krátký jest, nepozůstává, než aby i kteří mají ženy, byli, jakoby jich neměli, a kteří pláčí, jakoby neplakali, a kteříž se radují, jakoby se neradovali, a kteří kupují, jakoby nevládli, a kteří tohoto světa užívají, jakoby neužívali, neboť pomíjí způsobu tohoto světa.“ (I. Kor. 7. 29-31.) Tak sv. Pavel. A že vše to v prvé řadě chce o manželství říci, jest patrné již z toho, že v celé oné stati mluví jen o panenství a manželství.

Vizme nyní jednotlivosti. Co připomíná tedy smrt manželům? Žijte v manželství jakoby jste nežili. Co chce tím říci? Nemilujte tak horoucně tuto krásu prvních let. Jinak manželská láska vyprchá jako ona краса. A tím méně noste tuto krásu nějak na odiv. Neboť smrt nepozorovaně připravuje si vaše tělo pro poslední hodinku, tu pomaleji, tu rychleji, tu zas v jediném okamžiku. Ubírá vám zubů v ústech, ozdoby vaší hlavy, ubírá růží vašim lícím, vyhlubuje vrásky na vaší tváři, kalí oči, sklání postavu. Kdo popatří zas po jednom, po dvou neb

třech letech na tyto mladé manžele, jaké to změny! Kde jest jich mládí? Jich něžnost? Jejich roztomilost? Kvetoucí strom stojí tu vážně se svými nažloutlými listy. Proto vás smrt napomíná a varuje: „Nedejte se touto krásou klamati, nepoddávejte se jí, nepřikládejte jí svoje srdce. Neboť jinak věrnost i láska s touto krásou nepozorovaně prchnou. Ale zamilujte si spíše krásu duše, která nestárne, ale jest stále mladá a svěží.“

Ale ještě více! Vždyť víte, jaké rozmanité proměny střídají se v manželství a v rodině. Jak často pláčete v bolesti a trýzni? A kteří pláčí, buďte jakoby neplakali! Neboť v několika okamžicích ukončí smrt všechnu tuto bídu! Proto máte-li příčinu k radosti a plesání, dal-li vám Bůh poklady štěstí, abyste se mohli radovati, buďte jako ti, jimž žádné radosti popřáno není. Neboť v několika okamžicích vezme vám smrt vše a nezbude vám než hrob.

Ale což nemáme šetřiti a získávati jmění alespoň pro své děti? Zajisté, ale i tu volá na vás smrt: „Nepečujte tolik o tyto pozemské statky; váš cíl je v nebesích, vaše děti mají též rozum a zdravé údy – i ony spějí hrobu vstříc. Pomíjí způsobu tohoto světa.“

Nuž, jestli spráte se den ke dni více s těmito myšlenkami, jaká kázeň a poslušnost a počestnost zavládne mezi mládeží, jak svatě připraví se ke stavu manželskému, jak svatě bude jí pak manželství samo! Ale porovnáte-li svoji rodinu se svým vzorem, se Svatou rodinou Nazaretskou, jak obстоjíte před tváří Boží?

Jak dopadlo to as s těmi, kteří nás na věčnost předešli? Jak bude s nynějšími? Abych jen o rodině mluvil, můžete věřiti, že po smrti vešli rovnou do slávy Boží? Bylo manželství vašich rodičů věrným obrazem Sv. rodiny a spojení Ježíše Krista s jeho církví? Stál-li váš otec v rodině jako druhý Kristus, nebo jako svatý Josef, pln důstojnosti a vznešenosti? Byla matka čista a neposkvřena a poslušná jako církev, nebo jako matka Boží, plna důstojnosti a obětavé lásky? A jestli i jich příprava k manželství byla čista a bez poskvrny, jestli zachovali si manželskou věrnost neporušenu, jestli vás vychovali v bázni Boží a vás úzkostlivě střežili v hodinu nebezpečí, přece jen kolik vyskytlo se asi netrpělivosti a nespokojenosti, hádek? A jak málo toho litovali? Jak málo se polepšili? Jak málo za to činili pokání? A přec pokud nezaplatí dluhu svého do posledního haléře, nemohou vejíti do království nebeského.

A co teprve, bylo-li jich mládí velmi neblahé a nešťastné? Bylo-li náboženství v jejich rodině věcí skoro neznámou, jestli nebyli právě úzkostliví vzhledem k manželské věrnosti, byla-li nedbalost vašich rodičů spoluvinná vašich hříchů, jestli vyznali se upřímně ze hříchů svých snad až na loži smrtelném a teprve zde jich opravdově litovali, co potom? Zázračné milosrdenství Boží uchránilo je ovšem před ohněm věčným, ale jaký ohromný dluh časných trestů mají si nyní ještě odpýkati v očistci?

A proto co volají k vám? „Slitujte se nad námi, smilujte se alespoň vy, naše děti! Vaše neposlušnost, váš vzdor, vaše nevázanost má velkou část viny na našem utrpení! Když váš duchovní správce vás varoval, prosil, zapřísahal a vás chtěl vésti, měli jste ho uposlechnouti; ale vy hleděli jste se mu všemožným způsobem vyhnouti a uniknouti a tak sestonásobili jste svůj i náš dluh hříchů. Čiňte pokání alespoň nyní a zkrat'te přece čas našich nevýslovných bolestí modlitbou, postem a dobrými skutky. Žijte přece kajícím a svatě, abyste i vy nevešli, a byť jen na několik okamžiků, v tato místa muk a bolesti.“

Dnes jste tu ovšem v hojném počtu shromáždění; mnozí jsou zde i z cizích farností, aby se pomodlili na hrobech svých rodičů a předků; mnozí modlí se dnes zase jednou po delší době Otčenáš – ale co činíte dnes, proč nechcete činiti denně ve svých rodinách? Neboť můžete-li zapomenouti na své mrtvé, tož nesmíte a nemůžete zapomínati na sebe a na svoji budoucnost.

Víte dobře, jak mnoho denně se hřeší před vstoupením v manželství a ještě i v něm, když ne právě těžkými, tož přece lehkými hříchy. Víte nyní čím má býti vaše rodina po příkladě Sv.

rodiny a jak daleko jsme dosud tohoto cíle a vzoru vzdálení. Smrt drží vás již pevně ve svých rukou, otevřený hrob může se snad již zítra nad vámi zavříti. Církev svatá na vás ovšem nezapomene; nýbrž bude se denně za vás modliti a za vás obětovati. Ale učiní tak i vaše děti? Ano, budete-li jim předcházeti dobrým příkladem a budete-li je přidržovati od útlého mládí k modlitbě za zesnulé; ale myslíte-li, že tímto odpůldnem je přibližně vše vykonáno, že pohřeb zemřelého je věci hlavní a modlitba při tom ničím více než mravem vzdělaného světa – pak dosáhnou snad vaše děti takového stupně vzdělání, že nebe i očištec jim zůstanou zavřeny. A co se pak jim dokořán otevře? – Kdo potom se za vás pomodlí?

Víte zajisté lépe než já, jak velice se v tomto ohledu všude hřeší. Kolik je těch, kteří dnes jdou a pokleknou u hrobu svých přátel a pak po celý rok toho neučiní, nebo jen zřídka? Jak mnoho, či jak málo je těch, kteří přítomni budou zítra ráno sv. oběti za zemřelé a navštíví opět jich hroby? Jen malý počet vás věnuje zítřek zesnulým, aby tito brzy vykoupení došli, většina lidí jde po svém zaměstnání, aby jim smrt mohla jednou hodně peněz odnít. A přece metala již smrt los všech nás! Kolika dospělým je souzeno zemřít do příštích Dušiček? Kterým otcům? Kterým matkám? Kterým snoubencům? Kterým starcům? Kterým jinochům a dívkám? Kterým kněžím?

Nevíme. Neboť možná, že kmet a stařena smrti uniknou, ale nikoli jinoch a dívka; snad ušetří rodičů s dospělými dětmi, ale odejme za to matku jejím malým dětem. A právě tato nejistota má nás k tomu míti, abychom poslechli napomínání i výstražného hlasu smrti.

Neboť potom stane se manželství věrným obrazem Svaté rodiny a spojení Ježíše Krista s jeho církví, a každá rodina stane se malou církví se svojí denní bohoslužbou na počest Boha trojjediného, k vaší spáse a k utěšení ubohých dušiček. Pak nemusíte více smrti se báti, a bude-li se vám ještě v očistci z něčeho káti – zbožné a vděčné pokolení ve vašem domě, v tomto chrámě a na vašem hrobě bude se s katolickou církví denně modliti: „Odpočinutí věčné dej jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí! Amen!“

Dodatek modliteb

Z P. M. z Cochemů „Veliké zahrady“.

Modlitba k Pánu Ježíši, k Panně Marii a k sv. Josefu za šťastnou smrt.

Ó vy tři nejsvětější a na věky nejblahoslavenější osoby, Ježíši, Maria a Josefe, pozdravuji, ctím a velebím vás a těším se ze srdce z vaší veliké ctnosti a svatosti. Když slyším sladká jména vaše, mé srdce plesá a cit můj znovu se rozněcuje láskou k vám. Vždyť vy jste moji nejdražší přátelé a mé nejbezpečnější útočiště ve všech mých potřebách a záležitostech.

Moji nejmnocnější pomocníci, Ježíši, Maria a Josefe, volám k vám z hloubi srdce svého a prosím vás pokorně za pomoc a přispění ve všech svých úzkostech a nedostacích. O Ježíši, Maria a Josefe, vám poručím svoje tělo a svoji duši; vám obětuji všechny své skutky, vám svěřuji svůj život i svoji smrt. Ve vaše svaté ruce a vaši ochranu odevzdávám svoji poslední hodinku, na níž celá věčnost záleží.

Při vašem sladkém jméně, pro vaši horoucí lásku, pro radosti i bolesti, které jste pospolu zde na zemi prožili, prosím vás, neopouštějte mě přec v této mé nouzi nejvyšší, ale stůjte při mně věrně jako praví a mocní přátelé. Ve vaší sladké přítomnosti a pod vaší ochranou a záštitou toužím zemřít a vaše sladká jména toužím při tom vzývat. A poněvadž v onom okamžiku

nebude mi to snad více možno, proto prosím již nyní za to a volám z plna srdce: „Ježíši, Maria a Josefe, stůjte při mně! Ježíši, Maria a Josefe, neopouštějte mě! Ježíši, Maria a Josefe, ve vaše ruce poručím ducha svého!“

Tři modlitby díků k Ježíši Kristu na kříži.

(Od sv. Mechtildy.)

1. Ó nevinný Beránku Boží, nejmilostivější Ježíši, kterak Ti děkuji za Tvoje hrůzná muka, jež jsi trpěl, když byl's na sv. kříži tak nemilosrdně rozepjat, že mohli všechny Tvé údy býti sečteny. Pro tuto bolest prosím Tebe, abys mi odpustil, v čem jsem kdy svými údy proti Tobě hřešil(a). Amen.

2. Ó tichý a mírný Beránku Boží, nejmilostivější Ježíši, z hloubi srdce svého děkuji Ti za nevýslovné bolesti, které jsi na hoře Kalvarii trpěl, když Tvé svaté ruce a nohy tak nemilosrdně na kříž přibíli, že Tvé svaté srdce v těle nad tím se zachvívalo. Pro tyto svaté bolesti a pro svaté rány Tvých rukou a nohou prosím Tebe, abys mi vše odpustil, v čem jsem kdy svojí pohodlností proti Tobě zhřešil(a). Amen.

3. Ó nevinný Beránku Boží, nejmilostivější Ježíši, děkuji Ti za hořkou žízeň, kterou jsi na svatém kříži trpěl, když jsi vyprahlými rty volal: „Žízním!“ – a přece nikdo ani kapky vody Tobě nepodal, nýbrž jen ocet a žluč Tobě dali. Prosím Tě vroucně, abys tuto hořkou svoji žízeň obětoval svému milému Otci za všechny hříchy, kterých jsem se nemírnou žádostí v jídle a pití dopustil(a). Amen.

Pozdrav pěti svatých ran Kristových.

(Od sv. Mechtildy.)

Buďte pozdraveny, vy spasné rány Ježíše Krista, ve všemohoucnosti Boha Otce, který vás nám daroval. Buďte pozdraveny v moudrosti Boha Syna, který vás vytrpěl. Buďte pozdraveny v lásce Ducha sv., který skrze vás dílo našeho vykoupení dokonal. Ukryjte mne v sobě, abych vámi od všeho zlého byl(a) ochráněna(a). Amen.

Pozdrav božskému srdci Ježíšově.

(Od sv. Mechtildy.)

Buď pozdraveno, nejsladší srdce Ježíše Krista, ve své božské dobrotivosti, kterouž jsi zdrojem a původem všeho dobra. Buď pozdraveno, nejdobrotivější srdce Ježíše Krista, v přebytku všech milostí, jež z Tebe proudily a dosud proudí do všech zbožných a svatých duší. Buď pozdraveno, nejněžnější srdce Ježíše Krista, ve své nejsladší laskavosti, s kterou tak často i moře své božské milosti zbožné srdce občerstvuješ a těšíš. Prosím Tebe, učiň za mne, co jsem ve službě své k Bohu a v konání dobrého zameškal(a). Amen.

Úmluva s Marií Pannou.

Ó nejblahoslavenější Matko Maria, nejvěrnější přítelkyně těch, kteří Tě milují; Ty víš, že Tě miluji a všechnu svoji útěchu a svoji naději mimo Boha v Tebe skládám. Ačkoliv pro svůj hříšný život nejsem hoden (hodna) býti dítkem Tvým, přece obnovuji úmluvu lásky s Tebou, z lásky a touhy, abych Tobě sloužiti a v Tvoji mateřskou ochranu přijat(a) býti mohl(a).

Před Bohem všudypřítomným a před sv. Andělem strážným volím Tě opět za svoji milou matku a orodovnici. A aby žádná moc nepřátelská mne od Tebe nemohla odloučiti, věnuji a obětuji se zcela Tvé službě a takořka svojí vlastní krví zapisuji Ti své tělo a svou duši a chci po všecken čas života svého Tvoji úctu tak, jak mohu, rozšiřovati. Neodmítej, ó Maria, moji věrnou lásku a přijmi mne, nehodného (nehodnou) za svoje dítě.

Dej mi spočinouti v Tvém srdci mateřském a vřaď mne do počtu těch, které obzvláště miluješ a chráníš, abych ve všech svých potřebách u Tebe nalezl(a) bezpečné ochrany a jednoho dne do Tvých svatých rukou, jako dítě do klínu matky, duši své dal(a) spočinouti Amen.

Modlitba k Marii Panně.

Ó nejblahoslavenější, nejsvětější a vždy neposkvrněná Panno Maria, Matko Pána našeho Ježíše Krista, Královno světa a vládyně všech tvorů, která nikoho neopouštíš, nikým nepohrdáš a nikoho, kdo k Tobě s kajícím srdcem přichází, bez útěchy nezanecháš, nepohrdej ani mnou, který jsem tak četnými a těžkými hříchy obtížen. Neodmítej mne pro tvrdost a hříšnost mého srdce, ale vyslyš mě, ubohého hříšníka, který vsechnu svoji naději v Tvoje milosrdenství skládá. Přispěj mi ku pomoci ve všech mých zápasech a těžkostech. Propůjč mi síly proti všem pokušením těla, světa a ďábla. Vypros mi u Tvého Syna odpuštění všech hříchů, polepšení života, příležitost k pravému pokání, sprostění všeho zla na těle i na duši, a v mé poslední hodině budiž mi věrnou pomocnicí. Vysvobod' moji ubohou duši a spolu i duše mých drahých rodičů, bratrů, sester, přátel, dobrodinců a všech těch, za něž se mám modlit, od věčné temnoty a záhuby, pro lásku a milosrdenství svého Syna, Ježíše Krista. Amen.

Denní modlitba k sv. Josefu.

Z hloubi svého srdce pozdravuji Tebe, milý svatý Josefe, a děkuji Bohu, že Tě vyvolil za důstojného pěstouna svého Syna a za panického snoubence nejblahoslavenější Panny Marie. Ó svatý Josefe, vzpomínám nevýslovné lásky a radosti, které se Ti z přítomnosti Ježíše a Marie a z jich srdečného obcování s Tebou dostalo, a prosím Tebe pro vsechnu lásku a všechny bolesti, kterých jsi s oběma zažil, abys mi vyprosil milost, abych nikdy ani v radostech ani v žalostech od lásky Ježíše a Marie se neodloučil(a). Amen.

Modlitba rodičů za dítě.

Pane, Bože, Otče nebeský, který jsi mi ve své dobrotě daroval dítě, děkuji Ti za tuto milost a dej mi, abych je k Tvé cti a chvále vychovával(a). Poroučím je v Tvoji božskou ochranu; skryj je ve své otcovské srdce, aby byly uchráněny před vším hříchem a vší hanbou.

Prosím Tebe, Otče nebeský, buď mým dítkám Otcem a pomoz mi, abych je vyživil(a) a vychoval(a). Propůjč mi milost, abych jim vždy dobrým příkladem předcházal(a) a je ke vší ctnosti a zbožnosti vedl(a). Propůjč i jim hojně milosti, aby v poslušnosti žily a zbožnými dítkami se staly, tak abys Ty, Otče nebeský, i já jen radosti na nich se dožil(a) a své zalíbení v nich mít mohl(a). Tobě obětuji všechny své starosti a obtíže, které s nimi mám a prosím Tebe, aby prospívaly k Tvé cti i k mému spasení. Amen.

Modlitba za nemocného.

Milosrdný Bože, který se ve své lásce nade všemi trpícími smilováváš, vzhlédni milostivě okem svého milosrdenství na tohoto ubohého nemocného (tuto ubohou nemocnou), který (která) ve svých velkých bolestech k Tobě volá a Tebe z celého srdce svého za pomoc prosí. Smiluj se nad ním (ní) a v jeho (její) soužení stůj při něm (ní). S bolestmi Tvého milovaného Syna spojuji vše, co od prvního okamžiku své nemoci na těle i na duši trpěl(a) a příště ještě snad trpět bude a obětuji to k Tvé cti a ke spáse jeho (její) duše. Dej, ať ubohý nemocný (ubohá nemocná) jasně pozná, s jakou velkou láskou jeho (její) kříž jsi jemu (jí) připravil a jakou velkou odměnil za to jsi ochoten jemu (jí) dáti, aby svoji nemoc s tím větší trpělivostí snášel(a) a celým srdcem svým do Tvé svatě vůle se odevzdal(a). Konečně prosím Tebe, milosrdný Otče, pro hořké utrpení a smrt Tvého Syna, abys jemu (jí) – není-li to proti Tvé božské vůli – v jeho (její) bolestech polehčil a dřívější zdraví jemu (jí) opět daroval, aby Tobě ještě dlouhý čas mohl(a) sloužiti a zásluhy své pro spásu svoji rozmnožiti. Amen.

Modlitba za zesnulé rodiče.

Nejvyšší Otče nebeský, který jsi nám poručil, abychom své rodiče milovali, prosím Tě za ubohou duši mého milého otce a mé milé matky, které snad ještě pro mne v hrůzném plameni očistce trpí. Milosrdný Otče, smiluj se nad mými drahými rodiči a odpusť jim hříchy, kterými Tebe urazili. Promiň jim těžké tresty, které ještě trpěti mají a očisť jejich duše od každé poskvrny, která na nich ještě zůstala. Pro hořké utrpení svého milého Syna, Ježíše Krista, a pro zásluhy a kající skutky všech svatých vysvobod' je z hrůzných plamenů očistce a uveď je do slávy ráje nebeského. Amen.

Modlitby nemocných.

Modlitba ranní.

Můj nejmilejší Bože, děkuji Ti z celého srdce, že's mne této noci při životě zachoval a obětuji Ti vše, co jsem této noci vytrpěl(a). Odevzdávám se dnes v Tvoji otcovskou ochranu a svěřuji se zcela Tvé Božské vůli. A jako můj nejsladší Ježíš na tvrdém mém loži smrtelném Tobě se obětoval, tak i já obětuji Tobě své tělo a svoji zkormoucenou duši. Učiň s oběma, co Tobě se nejlépe líbí a mně slouží k spasení. Neboť jsou Tvými; Tobě je cele věnuji. Z celého srdce žádám a prosím, trpěti vše, co na mě tohoto dne dopustíš. Dej mi jen trpělivost, abych kříž svůj klidně nesl(a) a učiň, aby vše, co trpím, sloužilo k Tvé cti a k mému spasení. Amen.

K andělu strážci.

Ctím Tebe, můj milý anděle strážný, a děkuji Tobě, že's této noci u mne bděl. Prosím Tebe, abys i dnes stál k službám mým a vše, co na těle i na duši trpím, donesl k Otci nebeskému. A jestli bych dnes zapomněl(a) své bolesti Bohu obětovati, Ty za mne v každou hodinu je obětuj nejsvětější Trojici. Amen.

Úmluva s Bohem.

Ó Bože, Ty víš, že nyní nemohu mnoho se modlití; proto kéž srdce mé Ti poví, co ústa projevit nemohou. Z té příčiny činím s Tebou tuto úmluvu. Pokud srdce mé bítí bude, potud toužím Tobě se klanět a Tebe chválit. Pokud dech je v prsou mých, potud toužím lítost a bolest vzbudit v sobě nad svými hříchy. Kolikrát dnes bolesti mne sklíčí, tolikrát chci Tě prosit za odpuštění svých hříchů. Pokud srdce mé bítí bude, potud si přeji a žádám, abych Tebe z celého srdce miloval(a). Proto prosím Tě vroucně, abys tuto vůli moji tak přijal, jako sám skutek a vše to v očích Tvých i tehdy bylo záslužno, když bych více na to myslit nemohl(a). Amen.

Modlitba večerní.

Klaním se Tobě a ctím Tě, trojjediný Bože, a z hloubi srdce svého děkuji Ti za všechna dobrodíní, která jsi mi dnes prokázal, jakož i za všechny bolesti, jimiž jsi mne dnes navštívil. Jako můj nejmilejší Ježíš na kříži Tobě za všechny bolesti děkoval, tak i já chci Tobě děkovat. Obětují Ti všechny bolesti, které jsem dnes na těle a na duši vytrpěl(a) a prosím za odpuštění, že jsem jich s pravou trpělivostí nesnášel(a). Poroučím se v dnešní noc v Tvoji božskou ochranu a prosím Tebe, abys mně milostivě klidné noci popřátí ráčil. Amen.

K andělu strážci.

Děkuji Ti, milý anděle strážný, že jsi dnes při mně bděl a všechny mé bolesti donesl Otci nebeskému. Milý Ježíš budiž Ti za to odměnou a odplat' Tobě stonásobně všechnu Tvoji věrnost, s kterou při mně stojíš. A proto prosím Tě opět, abys této noci při mně bděl, k mé hlavě usedl, abych s pomocí Tvou ode všeho zlého byl(a) uchráněn(a). Amen.

Modlitba před spaním.

Nemůže-li nemocný spát, necht' si dá předčítati tuto modlitbu, o které Kristus Pán sv. Gertrudě zjevil, že jest mu zvláště milá.

Nejsladší Ježíši, prosím Tebe pro Tvoji neskončenou lásku, s kterou jsi od věčnosti v lůně svého nebeského Otce dlel, prosím Tě pro láskyplný klid, s jakým jsi v nejčistším lůně své panenské Matky přebýval, prosím Tě pro upřímnou radost, s kterou ve všech duších, které Tebe milují, dlíš, popřej mi jen něco málo klidu, aby mdlé údy mého těla poněkud se posílily a já Tě za to chválit a velebit mohl(a). Amen.

Modlitba před svatou zpovědí.

Otče milosrdenství a Bože vší lásky, který jsi skrze ústa proroka řekl: „Nechci smrt hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl“, prosím Tě pro tuto bezměrnou lásku, uděl mi milost, abych se opravdově obrátil(a) a věčného života dosáhl(a). Ty víš, můj Bože jediný, zda z této nemoci opět povstanu aneb zda v ní zemřít mám. A proto si žádám, abych nyní svátost pokání přijal(a) s takovou pokorou, s takovou zkroušeností srdce svého, jako jsem toho dosud po celý svůj život ještě nikdy lépe neučinil(a). Proto poklekám v duchu pokorně před Tvojí božskou velebností a prosím Tvé neskončené milosrdenství, abys mně udělil milost, abych tuto svátost tak přijal(a), jak Ty sám si žádáš, abych ji měl(a) přijati.

Ó nejdobrotivější, milosrdný Bože, prosím Tebe pro hořké utrpení a smrt Ježíše Krista a pro zásluhy milé Matky Boží a Všech svatých, dej, abych jasně a upřímně hříchy své poznal(a) a jich opravdově a srdečně litoval(a). Dej, abych pojal(a) upřímné a pevné předsevzetí, že se polepším, dej mi sílu a milost, abych ze všech a z každého svého hříchu zkroušeně a úplně se vyznal(a) tak, jako bych před Tvým trůnem Božím klečel(a) a Tobě samému se zpovídal(a). Ó nejdobrotivější Bože, jestli tato zpověď jest snad již mojí poslední, uděl mi k ní tolik milosti, aby byla nejpůsobivější ze všech, které jsem kdy ve svém životě vykonal(a). Amen. (Nyní zpytuj své svědomí.)

Lítost a opravdové předsevzetí.

Ó Pane věčný, nekonečný Bože, Ty's nejvyšší spravedlivý, Ty's svatost sama a Tvoje velebnost nemůže ni nejmenšího hříchu bez trestu zůstaviti. Ty znáš vše zlé, jež jsem spáchal(a), a Ty jednou, ve chvíli, kdy zemru – a to snad v brzkém čase – zasedneš jako přísný soudce nad mými hříchy. Jak mnohonásobným a těžkým trestům propadnu za tolik hříchů! Jak mnoho zlého jsem sám (sama) na sebe přivodil(a) svojí lehkomyšlností a zpozdilostí srdce svého! Běda mně, jestli s těžkým hříchem na onen svět přijdu, a byť to byl jen jediný! Pak byl(a) bych vydán(a) na věky bez naděje v zachránění hrozným mukám pekelného ohně v sídle zavržených.

Nejsvětější Trojice, vyznávám před Tebou svoji vinu, své nespočetné hříchy a prosím pro Tvé milosrdenství, pro Tvoji neskončenou lásku, smiluj se nade mnou, odpusť mi hříchy, kterých jsem se dopustila dříve, než na věčnost povoláš a mne neodvolatelně budeš souditi.

Ano, pro Tvoji neskončenou lásku! Ó že mně Tvoje láska netanula vždy na mysli! Jak bylo to možno, že jsem na ni tak často a tak dlouho zapomínal(a)! Ty's to, ó Bože, který jsi mě nejprve miloval, který jsi mě miloval věčnou láskou. Jen z lásky své ke mně daroval's mi život, jen z lásky své ke mně od prvního mého okamžiku života s otcovskou péčí o mě se staráš. Z lásky ke mně, hříšnému tvorů, chceš, abych jednou u Tebe věčně byl(a) blažen(a). Tvé lásce se vděčím za to, že náležím do svaté církve, jež mě k životu věčnému vede. Pane, lituji toho z celého srdce svého, že jsem Tě tak často urazil(a), Tebe, který jsi mně tolik dobrého prokázal a mně věčnou blaženost ještě chceš dáti.

Pane Ježíši Kriste, Vykupiteli všech lidí a Vykupiteli můj, Ty's z lásky ke mně svůj život obětoval. Ty's mne miloval a sebe sama za mne dal. Ty's mne miloval a všechnu svoji krev prolil, abys mne obmyl od mých hříchů. Ó Pane, jak těžká muka vzal jsi na sebe, abys mě od věčných muk vysvobodil; jak těžce a jak draze jest moje duše vykoupěna! Synu Boží, můj Vykupiteli, můj jediný pravý příteli, miluji Tě z celého srdce svého, poněvadž Ty's mě tak velice miloval! Proto též hluboce toho želim, že jsem Tvé svaté vůle tak často byl(a) neposlušen (neposlušna) a lituji upřímně všeho i každého zvlášť, v čem jsem Tvá přikázání přestoupil(a). Činím: opravdové předsevzetí, budoucně netoliko každého těžkého hříchu, ale i každého jiného, dobrovolného, lehkého hříchu co nejvíce se vystříhati. A chci upřímně a vytrvale všech prostředků, jichž k tomu potřebuji, užítí, abych do hříchu neupadl(a) a Tvá svatá přikázání věrně plnil(a). K tomu však potřebuji Tvé milosti; neodpírej mi ji pro lásku srdce svého. Amen.

Modlitba po svaté zpovědi.

Nyní jsem, můj nejdobrotivější Bože, vykonal(a) svoji svatou zpověď a vyznal(a) jsem všechny své hříchy Tvému zástupci, knězi. Proto doufám, že's mi je odpustil a mých hříchů nikdy nebudeš vzpomínati. Na věky chci Tobě za to díky vzdávati. A jestli jsem snad něčeho

opominul(a) aneb řádně to nevykonat(a), kéž Tvé nejsladší srdce to napraví a doplní! Číním opravdové předsevzetí, že nechci Tebe ve svém životě nikdy více rozhněvati, ale až do posledního svého okamžiku věrně Tobě sloužiti. Uchovej mě proto před všemi útoky a pokušeními, anebo dej mi tolik síly, abych je vždy překonal(a), abych v Tvé milosti Boží zůstal(a) a v Tvoji lásce žíti a umříti mohl(a). Amen.

Modlitba před sv. přijímáním.

Můj nejdražší Ježíši, já chudý, nemocný člověk toužím nyní Tebe se vši pobožností přijmouti, abych svoji ubohou duši posílil(a) a na cestu do věčnosti připravil(a).

Můj Spasiteli, věřím pevně, že jsi v této Nejsvětější svátosti s tělem i krví svou přítomen, a že Tě, svého milého Boha, v ní opravdu přijímám. Věřím též, že hodným přijímáním Tvého svatého Těla a krve Tvé moje duše bude nasycena a Tvoji božskou milost v nejhojnější míře obdrží. Proto přijd' ke mně, můj nejsladší Ježíši, neboť mé ubohé srdce touží po Tobě.

Nasyť moji ubohou, nemocnou duši svým svatým tělem a napoj ji svou svatou krví. Ale, ó nejmilejší Spasiteli, jak mohu toho se odvážiti, abych Tě ve své ubohé srdce přijal(a), když jsem přec Tebe tolik nehoden (nehodna)! Ty's nekonečný Bůh, před jehož velebností i svatí andělé se chvějí, a já ubohý červ země, jen hříchu a bídy plný! Ale Ty sám jsi řekl: „Nepotřebuji zdraví lékaře, ale nemocní.“ Proto chci Tě se vši pokorou přijmouti, aby má ubohá duše i mé nemocné tělo zároveň ozdravěly. Proto biji se, hříšný (hříšná), v prsa a díím s opravdovou lítostí: Ó Pane Ježíši, nejsem Tebe hoden! Nejsem hoden, nejsvětější Bože, Tebe přijmouti, poněvadž srdce mé jest všechno hříchy poskvněno. A proto Tě prosím, ó Ježíši, omyj mé poskvněné srdce svými hořkými slzami, očisti je svým krvavým potem smrtelným a pokrop je svoji předrahou krví, kterou jsi proléval, když's byl bičován, trním korunován a ukřižován. Bolesti svého svatého utrpení a umírání mé hříšné srdce očisti, ozdob a posvěť, abys s radostí v něm přebývati mohl. Amen.

Modlitba po svatém přijímání.

Ó nejsladší Ježíši, ó nejdobrotivější Ježíši, odkud mi ta milost', žes ke mně přijíti ráčil? Jak jsem toho od Tebe zasloužil(a), že u mne, ubohého hříšníka, přebýváš? Pozdravuji Tebe, velebím Tě a klaním se Tobě a s nejupřímnější láskou Tebe vítám.

Můj nejmilejší Ježíši, poněvadž nyní Tebe opravdu u sebe mám, proto chci Tobě všechny své žaly svěřiti a svoji bídu s důvěrou Tobě zjevití.

Popatři, můj nejmilejší Spasiteli, jakým ubohým tvorem jsem já, viz, jak bídny a chorý na těle i na duši. Ó můj Ježíši, nikdo nemůže mně lépe pomoci než Ty. Ty jsi nejlepší lékař, Ty víš nejlépe, co mi schází a jak mi nejdříve může býti vzpomozeno. Pohleď, stojím před Tebou jako onen dnou sklíčený, o němž svaté evangelium vypráví, a s touž naděje plnou, radostnou důvěrou, jako on měl, když Tebe vzýval, prosím i já za Tvoji pomoc. Rci i mně ona útěchy plná slova: „Upokoj se můj synu, odpuštění jsou tobě hříchové tvoji; vstaň, vezmi lože své a chod'!“ Prokaž mně svoje veliké milosrdenství a silou svého nejsvětějšího těla vyléč slabost mého chorého těla. Jestli však není v Tvé Boží vůli souzeno, aby mé tělo ozdravělo, pak aspoň očisti duši moji od každé poskvrny hříchu, kterou je obtíženo.

Ó převzácné tělo mého Pána, Ježíše Krista, posilni moji duši a dej jí sílu proti útokům zlého nepřítele! Ó převznešená krev mého Pána, Ježíše Krista, svlaž moji duši a očisti ji ode vši poskvrny hříchu.

Můj nejdobrotivější Ježíši, dej, abych přijetím Tvé Nejsvětější svátosti úplného odpuštění mých hříchů a prominutí všech zasloužených trestů dosáhl(a). A jestli snad toto mé přijímání jest posledním, pak kéž je mé ubohé duši posilujícím pokrmem, aby nebezpečnou cestu do věčnosti klidně nastoupila a proti všem útokům svého nepřítele posílena byla. Amen.

Tři modlitby za umírající.

(Z římského rituálu.)

1.

Ó Pane Ježíši Kriste, pro přesvatý, poslední zápas Tvůj a pro Tvoji vroucí modlitbu, kterou jsi za nás na hoře Olivetské konal, když pot Tvůj jako krůpěje krve na zemi se ronil: prosím, abys množství krvavého potu svého, jež jsi ze strachu a úzkosti hojně za nás vycedil, Bohu, všemohoucímu Otcí, naproti množství všech hříchů tohoto služebníka svého (této služebnice své) ukázati a obětovat i ráčil; oprostiž jej (ji) v hodinu smrti jeho (její) od všelikých trestů a úzkostí, jichžto byl(a), jak se obává, pro své hříchy zasloužil(a). Který s Otcem a Duchem Svatým živ jsi a kraluješ Bůh od věčnosti do věčnosti. Amen.

Pane, smiluj se nad námi! Kriste, smiluj se nad námi! Pane, smiluj se nad námi!

Otče náš. Zdrávas Maria.

2.

Pane Ježíši Kriste, jenž jsi vyvolil za nás na kříži zemřítí, prosím Tebe, abys všeliké trpkosti utrpení svého a muk svých, které jsi za nás ubohé hříšníky na kříži přetrpěl, zvláště za té hodiny, za kteréž nejsvětější duše Tvá z přesvatého těla Tvého odešla, Bohu, všemohoucímu Otcí, za duši tohoto služebníka svého (této služebnice své) ukázati a obětovati ráčil. Oprostiž jej (ji) v hodině smrti jeho (její) od všelikých trestů a úzkostí, jichžto byl(a), jak se obává, pro hříchy své zasloužil(a). Který s Otcem a Duchem Svatým živ jsi a kraluješ Bůh od věčnosti do věčnosti. Amen.

Pane, smiluj se nad námi! Kriste, smiluj se nad námi! Pane, smiluj se nad námi!

Otče náš. Zdrávas Maria.

3.

Pane Ježíši Kriste, jenž jsi ústy proroka říci ráčil: „Věčnou láskou miloval jsem tebe, a proto smilovav se nad tebou, k sobě přitáhnul jsem tebe“, prosíme Tebe, abys lásku, kteráž Tě s nebe na zem svolala, bys trpkosti všeho utrpení svého snášel, Bohu, všemohoucímu Otcí, za duši tohoto služebníka svého (této služebnice své) ukázati a obětovati ráčil. Oprostiž jej (ji) v hodinu smrti jeho (její) od všelikých trestů a úzkostí, jichžto byl(a), jak se obává, pro hříchy své zasloužil(a). Spasenu učin duši jeho (její) v hodinu smrti. Otevřiž mu (jí) bránu života a dejž mu (jí) se svatými svými ve věčné slávě se radovati.

Nejdobrotivější Pane Ježíši Kriste, jenž jsi nás předrahou krví svou vykoupiti ráčil, smiluj se nad duši tohoto služebníka svého (této služebnice své) a uveď ji do věčně kvetoucích a přelíbezných květnic ráje nebeského, aby Tobě živ(a) byl(a) s láskou nerozdělnou. Který s Otcem a Duchem svatým živ jsi a kraluješ Bůh od věčnosti do věčnosti. Amen.

Pane, smiluj se nad námi! Kriste, smiluj se nad námi! Pane, smiluj se nad námi!

Otče náš. Zdrávas Maria.

Povzdechy v okamžiku smrti.

Smiluj se nade mnou, ó Bože, podle velikého milosrdenství svého.
V Tebe, Pane, jsem doufal(a), nebudu zahanben(a) na věky.
Pane, spěj mi ku pomoci, Pane, pomoz mi. V ruce Tvé, ó Pane, poroučím ducha svého.
Ty's mne vykoupil, ó Pane, Bože pravdy!
Ježíši, Maria, Josefe, vám obětuji své srdce, své tělo, svou duši.
Ježíši, Maria, Josefe, stůjte při mně v mém zápase smrtelném!
Ježíši, Maria, Josefe, kéž duše má rozloučí se s tímto světem v míru. Amen.

Žalm 129, De profundis

Z hlubokosti volal jsem k Tobě, Hospodine:
Hospodine, vyslyš hlas můj. Ať jsou uši Tvé nakloněny k hlasu modlitby mé.
Budeš-li, Hospodine, nepravostí šetřiti: Hospodine, kdož ob stojí?
Ale u Tebe jest slitování; a pro zákon Tvůj doufal jsem v Tebe, Hospodine. Očekávala duše má a slovo jeho:
doufala duše má v Hospodina. Od bdění jitřního až do noci, doufej Israel v Hospodina.
Nebo u Hospodina jest milosrdenství, a hojné u něho vysvobození.
A onť vykoupí Israele ze všech nepravostí jeho.
Pane, dej zesnulým věřícím věčný mír a světlo věčné ať jim svítí. Ať odpočívají ve svatém pokoji. Amen.
Pane, vyslyš modlitbu mou, a volání mé k Tobě přijď.

Modlitba. Ó, Bože, Stvořiteli a Vykupiteli všech věřících, uděl duším svých služebníků a služebnic odpuštění všech hříchů, aby milostivého prominutí, za které vždycky prosily, na zbožné přimluvy dosáhly. Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen.

Sto dní odpustků tomu, kdo, kleče po večerním zvonění na klekání, tuto modlitbu se pomodlí. Plnomocné odpustky jednou v roce tomu, kdo tuto pobožnost denně koná.

Obsah.

Obecná zbožná jednota křesťanské rodiny.	1
Důstojnost mateřská.	4
Důstojnost otcovská a její nebezpečí.	7
Oběť matky.	12
Moc otcovská.	16
Nevinnost – cesta k manželství.	20
Střežení dětí.	23
Známosti – svatá a čestná záležitost rodiny.	27
Kterak se stává známost čestnou záležitostí rodiny.	31
Stav a povolání.	35
Způsob volby stavu.	39
Volba stavu a manželství.	43
Ucházení se o manželku v pradávných časech: I. Abraham posílá služebníka svého Eliezera hledati manželku Isákovi.	47
Ucházení se o manželku v pradávných časech: II. Odpověď a cesta Eliezerova.	52
Ucházení se o manželku v pradávných časech: III. Rebeka u studnice.	56
Ucházení se o manželku v pradávných časech: IV. Isákovo zasnoubení.	59
Manželství – sv. svátost.	64
Nerozlučnost křesťanského manželství.	69
Přijímání svátosti sv. manželství.	73
Svatební šat snoubenců u oltáře.	77
Manželství – obraz spojení Ježíše Krista s církví. – Manželská láska a věrnost.	81
Moc církve vzhledem k překážkám manželství a k sňatkům příbuzných.	85
Boj papežů za svatost manželství.	90
Křest, hlavně křest dětí.	94
Úkol výchování.	99
Kristus – vzor ve výchově dětí.	103
Výchování a láska.	107
Výchování a poslušnost.	110
Výchování a metla.	114
Výchova a umrtvování.	118
Pojem a škola uctivosti.	123
Výchování a uctivost.	125
Výchova a cudnost.	129
Výchova a zpověď.	134
Cudnost a sv. přijímání.	138
Četba – Nebezpečí pro rodinu a výchování. I.	142
Četba – Nebezpečí pro rodinu a výchování. II.	146
Četba – Nebezpečí pro rodinu a výchování. III.	150
Modlitba před jídlem.	156
Návštěva služeb Božích.	160
Rodina a zkoušky Bohem na ni seslané.	162
Výchova a radosti rodinné.	167
Láska mezi sourozenci.	171
Křesťanská rodina a dělníci. I.	175
Křesťanská rodina a dělníci. II.	179
Manželství a smrt.	183
Dodatek modliteb.	188